

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Kubisch Károly

MTMT-azonosító: 10060237

ORCID-azonosító: 0000-0003-0339-4343

**Az emberkereskedelem büntetőjogi megítélésének
morális és szabályozási vonatkozásai**

doktori értekezés

(Az értekezés lezárásának dátuma: 2021. január 1.)

A disszertáció a Belügyi Tudományos Tanács PhD (doktori) képzési pályázatának keretében készült.

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Jakab Éva DSc. egyetemi tanár

Témavezető: Prof. Dr. Domokos Andrea intézetvezető egyetemi tanár

Budapest
2021

Tartalomjegyzék

Témavezetői ajánlás.....	8
Előszó.....	10
I. RÉSZ INTRODUKCIÓ.....	12
I.1. Bevezetés	12
I.2. A témaválasztás aktualitása	13
I.3. A doktori értekezés szerkezeti felépítése.....	13
I.4. Az értekezésben felhasznált jogtudományban ismert módszertan áttekintése.....	14
I.4.1. Tartalomkutatás	14
I.4.2. Longitudinális kvantitatív kutatás.....	15
I.4.3. Kriminálszociológiai kvantitatív kutatás	15
I.4.4. Jogdogmatikai kutatás	16
I.4.5. Komparatív kutatás.....	16
I.4.6. Az elvégzett gyakorlati kutatások, elemzések áttekintése	17
I.5. A disszertáció hipotézisei	18
II. RÉSZ AZ EMBERKERESKEDELEM TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE.....	20
II.1. Az emberkereskedelem történeti előzményeinek áttekintése	21
II.2. Az emberkereskedelem magyar szabályozásának áttekintése.....	26
II.2.1. Az 1878. évi V. törvény szabályozási iránya	27
II.2.2. A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény	28
II.2.3. Az emberkereskedelem elleni fellépés nemzetközi szabályainak kialakulása	29
II.2.4. A családi jogállás megváltoztatása, mint az emberkereskedelem közvetlen előzménye..	30
II.2.5. Az 1978. évi IV. büntetőtörvény szabályozási iránya	30
II.2.6. A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény	31
II.2.7. Az emberkereskedelem és kényszermunka új tényállása	31
II.2.8. Az emberkereskedelem fogalma	32
II.2.9. Emberkereskedelem vagy emberkereskedés	38
II.2.10. Az emberkereskedelem jogi tárgya	39
II.2.11. Az emberkereskedelem előkészülete.....	41
II.2.12. Az emberkereskedelem megrendelői oldala.....	42
II.2.13. Az emberkereskedelem elkövetési magatartásai	43
II.2.14. Az emberkereskedelem célzatossága.....	44
II.2.15. Az emberkereskedelem tettesei	45
II.2.16. Az emberkereskedelem passzív alanya	50
II.2.17. A sértett beleegyezése	52
II.2.18. Az emberkereskedelem minősítő körülményei	54
II.2.19. Halmazati, elhatárolási kérdések	55
II.2.20. Emberkereskedelem és kényszermunka elhatárolása	57
II.2.21. Az emberkereskedelem és a kizsákmányolás.....	58

II.2.22. A gyermekvédelem, mint az emberkereskedelem egyik megelőző eszköze	60
II.2.23. A Barnahus módszer a gyermekkereskedelem áldozatainak kezelésére	62
II.3. Az történeti áttekintésének összefoglalása	64
III. RÉSZ AZ EMBERKERESKEDELEM KÜLFÖLDI SZABÁLYOZÁSA.....	65
III.1. Nemzetközi szervezetek emberkereskedelem elleni instrumentumai	65
III.1.1. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet adatai a kizsákmányolás vonatkozásában	65
III.1.2. Az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye.....	71
III.1.3. Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezménye	73
III.1.4. Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménye.....	75
III.1.5. Az Európai Unió tagállamaival folytatott bünyügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény.....	77
III.1.6. A gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról.....	78
III.1.7. Az Európa Tanács pénzmosásról és terrorizmus finanszírozásáról szóló Varsói Egyezménye.....	80
III.1.8. A Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény.....	81
III.1.9. A Palermói ENSZ Egyezmény.....	82
III.1.10. Az Európai Emberi Jogok Bírósága által hozott döntés áttekintése.....	83
III.1.11. Az Emberi Jogok Európai Bírósága jogfejlesztő és jogértelmező gyakorlata	84
III.2. Az Európai Unió emberkereskedelem fogalma és szabályozása	85
III.2.1. Az Európai Tanács által hozott emberkereskedelem elleni szabályok.....	87
III.2.2. Az Európai Tanács 2004/81/EK Irányelve.....	87
III.2.3. Az Európai Tanács 2006/618/EK és 2006/619/EK Határozata.....	89
III.2.4. Az Európai Unió és Tanács 2011/36/EU Irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről.....	90
III.2.5. Az Európai Parlament és a Tanács által hozott emberkereskedelem elleni szabályok ...	97
III.2.6. Az Európai Határ- és Parti Órségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló rendelet.....	97
III.2.7. Az Európai Munkaügyi Hatóság létrehozásáról szóló (EU) 2019/1149 számú rendelet	97
III.2.8. Az Európai Unió 2018/1805 számú Rendelete	99
III.2.9. Az Európai Unió 2018/1862 számú Rendelete	99
III.2.10. Az Európai Unió 2018/1240 Rendelete az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról	100
III.2.11. Az Európai Unió 2016/399 számú Rendelete	101
III.2.12. A Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniói Ügynökségéről szóló (EU) 2016/794 Rendelet	102
III.2.13. Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU Irányelve, amely az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szól	103
III.2.14. Az Európai Bizottság (EU) 2018/262 számú Határozata.....	106
III.2.15. A védelmet nyújtó Európa	107

III.2.16. Jelentés az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégiáról ..	107
III.2.17. A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2018).....	108
III.3. Az Európai Unió tagállamainak emberkereskedelem fogalma és szabályozása	109
III.3.1. Holland emberkereskedelem elleni szabályozási modell	109
III.3.2. Svédország emberkereskedelem elleni szabályozási modellje	113
III.3.3. Az emberkereskedelem német szabályozása.....	116
III.3.4. Az emberkereskedelem osztrák szabályozása.....	121
III.3.5. Az emberkereskedelem szabályozása az Egyesült Királyságban.....	123
III.3.6. Svájc emberkereskedelemre vonatkozó szabályozása	132
III.3.7. Az Orosz Föderáció emberkereskedelem elleni jogszabályi modelljének bemutatása .	134
III.3.8. Az USA szabályozásának áttekintése	136
III.4. A nemzetközi és az Európai Unió emberkereskedelem elleni szabályozásának elemző értékelése.....	148
III.4.1. Az Európai Unió emberkereskedelem elleni politikájának kritikája.....	149
IV. RÉSZ KAPCSOLÓDÓ KUTATÁSOK	153
IV.1. Az emberkereskedelem etikai, filozófiai vonatkozású megközelítése.....	153
IV.1.1. Az emberkereskedelem etikai, filozófiai háttérének áttekintése.....	153
IV.1.2. Az emberkereskedelem keresztényetikai vonatkozásai	156
IV.1.3. Az emberkereskedelem létezésének társadalomrendszertani okai.....	159
IV.2. Az emberkereskedelem alapjogi szempontú komparatív kutatása.....	160
IV.2.1. Az emberkereskedelem és az emberi jogok összefüggései	161
IV.2.2. Az emberkereskedelem és az emberi szabadság.....	163
IV.2.3. A szabad akarat és az emberkereskedelem összefüggései	165
IV.2.4. Az emberkereskedelem és az emberi méltóság kapcsolata.....	168
IV.2.5. Az emberkereskedelem külföldi kitekintésben vizsgált alapjogi szabályozása	170
IV.2.6. Az emberkereskedelem elleni fellépés egyes államok alkotmányos szabályozása fényében.....	174
IV.2.7. A Német Alaptörvény	175
IV.2.8. A Francia Alkotmány.....	176
IV.2.9. Az Egyesült Államok alapidokumentuma	178
IV.2.10. Ausztria alkotmánya	179
IV.2.11. Belga Királyság alkotmánya	180
IV.2.12. A Bolgár Köztársaság alkotmánya.....	181
IV.2.13. A Ciprusi Köztársaság alkotmánya.....	181
IV.2.14. A Cseh Köztársaság alkotmánya.....	182
IV.2.15. A Dán Királyság alkotmánya.....	183
IV.2.16. Az Egyesült Királyság íratlan alkotmányos szabályai.....	184
IV.2.17. Észtország alkotmánya.....	184
IV.2.18. Görögország alkotmánya	185

IV.2.19. A Holland Királyság alkotmánya.....	185
IV.2.20. A Horvát Köztársaság alkotmánya	186
IV.3. Az emberkereskedelem dogmatikai szempontú kutatása.....	187
IV.3.1. A dogmatikai kutatás létjogosultsága	187
IV.3.2 Az emberkereskedelem dogmatikatörténeti áttekintése.....	188
IV.3.3. 2014-2018 között végzett longitudinális kutatás	196
IV.3.3.1. A longitudinális kutatás ismérvei és megvalósítása.....	197
IV.3.3.2. A kutatási téma meghatározása.....	197
IV.3.3.3. A kutatási célmeghatározás és a hipotézisek felvetése, kutatási terv elkészítése	198
IV.3.3.4. Adatgyűjtés és terepmunka	199
IV.3.3.5. A célcsoport bemutatása és a kérdőív kitöltésének ideje	199
IV.3.3.6. Emberkereskedelemmel kapcsolatos tényállás ismerete.....	202
IV.3.3.7. Az emberkereskedelem elterjedtsége tekintetében végzett összehasonlító elemzés..	204
IV.3.3.8. Az emberkereskedelem elhatárolása más bűncselekményektől.....	205
IV.3.3.9. Az emberkereskedelem alapjogi vonatkozása	206
IV.3.3.10. Az emberkereskedelem áldozatainak nemek szerinti megoszlása	207
IV.3.3.11. Az emberkereskedelem etnikai, kulturális, viktimológiai vonatkozásai.....	208
IV.3.3.12 Az emberkereskedelem áldozatává válásának megelőzése.....	210
IV.3.3.13. Az emberkereskedelem elkövetői köre	212
IV.3.3.14. Emberkereskedelemmel kapcsolatos eljárások száma egy évben.....	213
IV.3.3.15. Emberkereskedelemmel kapcsolatos civil szervezetek.....	214
IV.3.3.16. Az unióban emberkereskedelem sértettjévé vált személyek.....	215
IV.3.3.17. Az emberkereskedelem elleni küzdelemben való részvétel eredményessége.....	217
IV.3.3.18. Longitudinális kutatás - részösszegzés	218
IV.4. Az emberkereskedelem kriminológiai szempontú kutatása.....	221
IV.4.1. Az emberkereskedelem megrendelői és a virtuális tér összefüggései.....	222
IV.4.2. Az emberkereskedelem megrendelői és felderítésük kérdései.....	227
IV.4.3. A Belügyi Tudományos Tanács doktori képzési pályázatának keretében végzett tartalomkutatás	230
IV.4.3.1. Hogyan látja a magyarországi civil szervezetek és nem kormányzati szervezetek emberkereskedelem elleni küzdelem kapcsán végzett tevékenységét?.....	239
IV.4.3.2. Szükséges-e változtatni a civil szervezetekkel, egyházakkal meglévő együttműködésen?.....	241
IV.4.3.3. Jelölje meg a lehetséges válaszok közül, mely területen kellene változtatni	243
IV.4.3.4. Mennyire látja proaktívnak az áldozatsegítéssel foglalkozó szervezeteket?	246
IV.4.3.5. Mennyire együttműködőek az áldozatok, a bűnelkövetői hálózatok felderítésében?	248
IV.4.3.6. Mennyire jellemző, hogy az elkövetők sikeresen megfélemlítik az áldozatokat?	254
IV.4.3.7. Mennyire fontos a civil szervezetek munkája a megfélemlített áldozat biztonságának garantálása szempontjából?.....	255
IV.4.3.8. Jellemző-e az emberkereskedelem büntettének elkövetőire, hogy európai vagy nemzetközi bűnszervezeti hálózatot építenek ki?	256

IV.4.3.9. Az emberkereskedelem áldozatává válása szempontjából milyen nemű és korú személyek a legveszélyeztetettebbek?	257
IV.4.3.10. Előfordult-e, hogy az áldozatot nem sikerült áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezet által nyújtott védett szálláshelyen elhelyezni?	260
IV.4.3.11. Az emberkereskedelem áldozatai tekintetében melyik az a társadalmi kérdés, ami az áldozattá válást leginkább elősegíti?	262
IV.4.3.12. Mennyire jellemző, hogy harmadik országból érkező állampolgár válik emberkereskedelem áldozatává Magyarországon?	271
IV.4.3.13. Mennyire jellemző az emberkereskedelem áldozatai és a bűncselekmény elkövetői közötti hozzátartozói viszony?	277
IV.4.3.14. Az emberkereskedelem kizsákmányolásról szóló tényállási elemei a gyakorlatban lefedhetik-e más kapcsolódó bűncselekmény különös tényállási elemeit?	278
IV.4.4. Az emberkereskedelem által fokozottan érintett társadalmi csoportok	280
IV.4.5. Az MPE OCMH körében 2016 és 2019 között végzett kvantitatív kutatás	284
IV.4.5.1. A kutatás célja, háttere, célcsoportja	284
IV.4.5.2. A kutatás rendszerének időbeli és szerkezeti felépítése	284
IV.4.5.3. A kutatás időtartama, megye, életkor, vallás	287
IV.4.5.4. Hívő keresztény, roma nemzetiségű válaszadók	290
IV.4.5.5. Ateista, roma identitású válaszadók	296
IV.4.5.6. Hívő keresztény, magyar nemzetiségű válaszadók	300
IV.4.5.7. Ateista, magyar nemzetiségű válaszadók	306
IV.4.5.8. Kutatás során felmerülő nehézségek, anomáliák	313
V. RÉSZ A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA	316
V.1. A disszertáció hipotéziseinek elemző értékelése, de lege ferenda javaslatok	317
V.1.1. Az emberkereskedelem, mint az ember méltóságát sértő bűncselekmény	317
V.1.2. Az emberkereskedelem tényállásának egy lehetséges új megfogalmazása	320
V.1.3. Az emberkereskedelem elsősorban etikai- és csak másodsorban jogkérdés	323
V.1.4. Gazdaságilag fejlett államokban élők megrendeléseikkel tartják fenn az emberpiacot ..	324
VI. RÉSZ APPENDIX	330
VI.1. A doktori értekezéshez kötelezően csatolt dokumentumok	330
VI.1.1. Belügyi Tudományos Tanács doktori képzési pályázatának szerződése	330
VI.1.2. MPE OCM Diakonosz kutatási szerződés	334
VI.1.3. Plágiumnyilatkozat	337
VI.1.4. Nyilatkozat doktori eljárásról	337
VI.2. The Dissertation Summary in English	339
VI.3. Un corto riepilogo della tesi in italiano	340
VI.4. Irodalomjegyzék	341
VI.4.1. Külföldi államok törvényeire történő hivatkozás	341
VI.4.2. Magyar törvényi, rendeleti hivatkozások	345
VI.4.3. Közjogi szervezetszabályozó eszközök	348
VI.4.4. Európai, nemzetközi instrumentumok	348

VI.4.5. Internetes forráshivatkozások	356
VI.4.6. Alapvető Jogok Biztosának Állásfoglalásai.....	362
VI.4.7. Alkotmánybírósági Határozatok, Bírósági Határozatok	362
VI.4.8. Könyvek, monográfiák	363
VI.4.9. Periodikák, szaklapok, folyóiratok	373
VI.5. Ábrajegyzék	379
VI.6. Táblázatok jegyzéke.....	381
VI.7. Publikációs jegyzék	383
VI.7.1. A disszertációhoz közvetlenül kapcsolódó publikációk jegyzéke	383
VI.7.2. Egyéb publikációk	384
VI.8. Köszönetnyilvánítás.....	384

Témavezetői ajánlás

dr. Kubisch Károly

Az emberkereskedelem büntetőjogi megítélésének morális és szabályozási

vonatkozásai

c. PhD értekezéséhez

Hét éve kísérem figyelemmel Kubisch Károly kutatómunkáját. Jelen mű körülbelül 50 %-a annak az anyagnak, amelyet a szerző első alkalommal átadott a témavezetőnek. Értékes adatokat, megállapításokat tartalmazó részeket kellett kihagyni a végleges műből. A hosszú évek kutatómunkája, a szerző téma iránti elköteleződése, a magyarországi szabályozás és gyakorlat jobbítására kidolgozott javaslatai azonban így is kiviláglanak a megmaradt írásból.

A szerző az emberkereskedelmet elsősorban erkölcsi problémaként definiálja, másodsorban tekinti azt büntetőjogi kérdésnek. Mindezek okán olyan jogelméleti kérdéseket is vizsgál bevezetőjében, amelyek megalapozzák a későbbi büntetőjogi vizsgálatot ugyan, azonban távolabbról közelítik a témát. A szerző célja az emberkereskedelem komplex jelenségének holisztikus módon való tudományos vizsgálata.

A szerző magáévá teszi azt a tudományos álláspontot, mely szerint a magyar jogrendben a nemzetközi kötelezettségvállalások okán jelenik meg az emberkereskedelem. Követi azt a tudományos megközelítést is, amely vizsgálja, hogy a nemzeti jog önállóságát mennyiben érintik a nemzetközi és európai közös fellépést előíró instrumentumok. Szükségszerűen foglalkozik az értekezés az emberkereskedelem alapjait adó szociológiai jelenségekkel.

Áttekintette vonatkozó jogszabályokat, a releváns szakirodalmat, az emberkereskedelem tárgyában született hazai és nemzetközi bűnügyi adatokat. A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Felderítő Főosztály Bűnszervezetek Elleni Osztály Emberkereskedelem Elleni Alosztályánál végzett féléves aktakutatását 2018-ban ismertette a „*Hazámat Szolgálom!*” c. konferencián.

A 2014-ben és 2018-ban végzett a longitudinális kérdőíves kutatás során a jogi, a szociális és gyermekvédelmi területen dolgozók emberkereskedelemre vonatkozó ismereteit tárta fel.

Az emberkereskedelem és a bűncselekményben megfogalmazott egyes tényállási elemek jogi fogalmának dogmatikai elemzésénél áttekintette, egyúttal összevetette azokat a kérdésköröket, amelyekkel a jogalkotó az emberkereskedelem nemzetközi, illetve hazai tényállását meghatározza.

Komparatív módszer alkalmazásával az emberkereskedelem által érintett emberi méltóság szabályozását tekintette át részletesebben, a kontinentális jogi hagyományokkal rendelkező, illetve common law országok alapjogi rendszerét tanulmányozva.

Külön foglalkozott az Európai Tanács, az Európai Bizottság és az Európai Parlament emberkereskedelem elleni szabályozásával. Részletesen tekinti át a magyarországi emberkereskedelem szabályozását, a büntetőszabályozás vonatkozó fejlődési irányainak bemutatása után a jelenlegi szabályozást elemzi. Kiemelten vizsgálja az emberi méltóság és az emberkereskedelem közti szoros összefüggést.

De lege ferenda javaslatai újszerűek, azok a törvényhozás számára megfontolandóak.

A szerzővel való „együtt-gondolkozás”, közös munka alatt mindvégig tapasztaltam, hogy mind elméleti kutatása, mind empirikus munkája önálló tevékenység volt, tudományos eredményei szintén önállóak. Folyamatosan adott számot tudományos munkájáról, konferencia-előadások, illetve publikációk keretében ismerhette meg a szakma a szerző munkásságának legújabb állomásait. Többek között doktorandusz-konferenciák utókiadványaiban, a Magyar Rendészetben, a Hadtudományi Szemlében jelentek meg írásai az emberkereskedelem témájában.

Témavezetőként nyilatkozom arról, hogy Kubisch Károly kutatása számos új tudományos tény, adatot tárt fel, új összefüggésekre mutatott rá. Az emberkereskedelem hazai szabályozása, valamint a jogalkalmazói gyakorlat jobbítása érdekében leírt javaslatai előremutatóak.

Szárliget, 2021. április 19.

Prof. Dr. Domokos Andrea

*A gondolat szabadsága nem független az ember szabadságától.
Az ember még látni sem lát szabadon”.¹*

Ancsel Éva

Előszó

A modernkori emberkereskedelem létezése és az ellene folyó, szinte kilátástalan küzdelem - egyben a keresztény kultúra hanyatlását, a nyugati kultúra sérüléseit és repedezettségét is mutatja. A kérdés összetettségét mutatja, hogy a 2020. évre a Kúria elnöke a joggyakorlat-elemzés egyik tárgykörként az emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlatot határozta meg.² A Kúria azzal indokolja a joggyakorlat áttekintését, hogy emberkereskedelem miatt igen kevés ügyben jártak el a bíróságok.³ Tényként ismeri el a Kúria, hogy az emberkereskedelem törvényi tényállása - az első változat hatálybalépése óta eltelt több mint húsz évben - néhány komolyabb átdolgozáson esett át, amit a joggyakorlat nem feltétlenül kellő gyorsasággal követett. Időközben a Kúria két precedensértékű határozatot hozott. Egyfelől kimondta, hogy ha valaki előny szerzése céljából megteremti a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott, azaz kizsákmányolt passzív alany mással vagy másokkal történő szexuális kapcsolatának a közvetlen lehetőségét, a sértett megszerzésével, akkor nem a kerítés, hanem emberkereskedelem büntetést követi el.⁴ Továbbá egyértelművé tette, hogy emberkereskedelem és nem kényszermunka büntette valósul meg, ha a munkavégzésre kényszerítés kiszolgáltatott személy sérelmére, e helyzetének a kihasználásával, előny szerzése érdekében történik, és az elkövető kizsákmányolás céljából sértetteket toboroz, szállít és elszállásol.⁵ Bizonyos ügyekben a Kúria - felismerve jogszabály helyes értelmezésének irányát - korábban más tényállásokra irányuló bűnösséget megállapító jogerős ítéleteket helyezett hatályon kívül azzal az iránymutatással, hogy a vád tárgyává tett cselekményt át kell minősíteni helyesen emberkereskedelem büntetettére és ennek érdekében új eljárás lefolytatására utasította a törvényszéket. Az emberkereskedelem büntette nagy tárgyi súlyú bűncselekmény, mert az embert alapjaiban támadva, annak méltóságát veszi el. Így széles és mély társadalmi kárt okoz - különösen a bűnszervezetben elkövetett, határokon átnyúló formája. Ahogy

¹ ANCSEL Éva: Az aszimmetrikus ember. Kossuth Könyvkiadó. Budapest, 1989. 77. o.

² SOMOGYI Gábor: Az emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat, Forum Sententiarum Curiae, 2020/1. 10-11. o. Forrás: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/fsc_tanulmany/drsomogyi.pdf (letöltve: 2021.07.15.)

³ BH 2004.207. és BH 2017.286.

⁴ Kúria Bfv.II.1474/2018/9.

⁵ Kúria Bfv.II.600/2019/13. A határozat ma már okafogyottá vált, mert a tényállás 2020. július elsejétől megváltozott.

Cesare Beccaria fogalmaz „*a bűncselekmények igazi mértéke a társadalomnak okozott kár:*”⁶ az emberkereskedelem igazán komoly kárt okoz a kizsákmányolt emberben és környezetében azzal, hogy olyan méltóságbeli és tudati roncsolódást okoz, ami legtöbbször helyrehozhatatlan.

⁶ BECCARIA, Cesare: *Dei delitti e delle pene - A bűnökről és a büntetésekről* (Madarász Imre ford.) Eötvös József Könyvkiadó. Budapest, 1998. 22. o.

I. RÉSZ INTRODUKCIÓ

I.1. Bevezetés

Az előszóban vázoltam, hogy az emberekkel való kereskedelem, a civilizált emberi közösség által felépített univerzális alapelvekkel szembemenő jelenség, ezért a teljes jogrendet alapjaiban veszélyezteti. Nem mehetünk el amellett, hogy az emberkereskedelem európai virágzása egy lényeges kérdésre is rámutat: léteznek olyan csoportok, akik megrendeléseikkel az emberpiacot fenntartják. Az igény megteremtői rendszerint köztisztelőben álló emberek, akiknek megfelelő gazdasági háttere van ahhoz, hogy e komplex - a realizáláshoz konspiratíván működő - hálózat árát megfizessék. Talán fel sem merül bennük, hogy megrendeléseikkel valójában semmivé teszik az emberi méltóságot, a hagyományos európai keresztény kultúrkörben felépült család rendszerét, rombolják a kialakult nemi erkölcsöt és a szexuális identitást: ők távolról és diszkréten intéztetik ügyeiket. Igaznak tűnnek Vízkelety Mariannak - az Igazságügyi Minisztérium igazságügyi kapcsolatokért felelős egykori államtitkárának – szavai: „Az emberkereskedelem álláspontom szerint elsődlegesen társadalmi jelenség, és csak másodlagosan jogi fogalom”.⁷ Doktori disszertációm alapját ennek a társadalmi jelenségnek vizsgálata képezi, amely elsősorban az emberi méltóságot sérti és csak közvetetten az emberi szabadságot, s amelynek átfogó jogi szabályozása a közelmúltban újra változott. Az emberkereskedelem, mint szociológiai és kriminológiai jelenség, az emberi méltóságot romboló jellegéből következően, közvetlenül érinti a keresztény kultúra egyes univerzális elveit, továbbá érinti a társadalom legértékesebb belső magját, az emberi méltóságot, sőt a gyermek- és ifjúságvédelmi, családjogi rendszereket is. Ennek értelmében indokolt az említett területek védelmén túlmenően szabálysértési, büntetőjogi, illetve kriminalisztikai eszközökkel is fellépni megszüntetése érdekében. Disszertációm célja, hogy rávilágítsak az emberkereskedelem elsősorban emberi méltóságot romboló jellegére, másfelől bizonyítsam, hogy az emberkereskedelem olyan mély társadalmi beágyazottsággal rendelkezik, ami ellen nehezen használható a nemzetközi jog - általában angolszász esetjogi gondolkodásmód - révén megalkotott fogalmakból tárgyiasult, inkoherens jogi szabályozás.

⁷ VÍZKELETY Mariann: Az emberkereskedelem aktuális kérdései, különös figyelemmel a magyar helyzetre <https://www.kormany.hu/hu/igazsagugyi-miniszterium/igazsagugyi-kapcsolatokert-felelos-allamtitkarsag/beszedek-publikaciok-interjuk/az-emberkereskedelem-aktualis-kerdesei-kulonos-figyelemmel-a-magyar-helyzete> (letöltve: 2021. január 19.)

Az értekezés főiránya a komplex büntetőjogi szabályozás fejlődésének vizsgálata, de a vizsgált kérdés mély társadalmi jellegéből adódóan, nem hagyható figyelmen kívül a szabályok létrejöttének társadalmi vetülete sem.

I.2. A témaválasztás aktualitása

A témaválasztás aktualitását az emberkereskedelem korunkban is virágzó jelensége, s a következményként megjelenő súlyos társadalmi és szabályozásbeli kérdések indokolják. Az emberkereskedelem tudományos vizsgálatokor élesen jelentkezik az a probléma, amit Losonczy István Jogbölcseleti előadások vázlata című művében⁸ említ: a jogtudomány kifejezésben a *genus proximum*, azaz a „*tudomány*” nem igazán fér össze a kifejezésben meghatározott *differentia specificával*, vagyis a „*joggal*”, mert az előbbi a változatlan törvényszerűséget és a rendszeres visszaellenőrizhetőséget igényli - ahogy ezt a természettudományoknál megfigyelhetjük. Ehhez képest, a jog olyan tételrendszer, amely folytonosan változik, törvényszerűségeit pedig maga hozza létre. Az állandó és önkényes változtatás egyfelől a társadalom szabályozásának eszköze, ami azonban a tudományos vizsgálatot elnehezíti, mert a tudományos tételek igazságok, s az igazságok pedig változatlanok kell hogy legyenek.⁹ Ebben a tekintetben a változatlanság, a tudomány alapvető jellemzője; ugyanakkor a jog kénytelen a társadalmi változásokat követni. E változások egy korábban alapkőként kezelt tézist alapjaiban is megsemmisíthetnek. Ilyen változásnak mondható az is, hogy posztmodern korunkban a jog testtartást váltott: míg a korábbi mindenki számára elfogadott patriarchális rendszer nőket elnyomó, háttérbeszorító férfiuralmi rendszere a lányokat, asszonyokat és gyermekeket a férfiak mögé szorította, kihasználhatóvá és szabadon tárgyasíthatókká téve őket,¹⁰ mára ez teljesen meghaladottá és elutasítottá vált. Az emberkereskedelem jelenségében ez a meghaladott természetű, más emberi méltóságát erőteljesen elnyomó patriarchális attitűd él tovább.

I.3. A doktori értekezés szerkezeti felépítése

A doktori értekezés hat fő egységre tagolódik.

- I. A témavezetői ajánlást és rövid szerzői előszót követő introdukcióban szubjektív gondolat mellett a témaválasztás aktualitását, a dolgozat szerkezeti felépítését az alkalmazott kutatási módszertanokat és a disszertáció hipotéziseit helyeztem el;

⁸ LOSONCZY István: Jogbölcseleti előadások vázlata. (szerk. Varga Csaba) Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója. Budapest, 2002.

⁹ A verifikálás és falszifikálás csak így működhet.

¹⁰ SZILVAY Gergely: A genderelmélet kritikája. Alapjogokért Központ Kiadó. 2020.71-72. o.

- II. A második rész az emberkereskedelem lényegének és szabályozástörténeti áttekintését;
- III. A harmadik részben helyezkednek el a külföldi kitekintésben vizsgált vonatkozó nemzetközi és európai uniós instrumentumok;
- IV. A negyedik részben az értekezéshez kapcsolódó kutatásokat megalapozó hipotéziseket helyeztem el;
- V. Az ötödik részben találhatóak a kutatási eredmények elemző értékelő összegzése, a disszertáció konklúziója és a de lege ferenda javaslatok;
- VI. A hatodik rész az appendix, amely a doktori értekezéshez kötelezően csatolt dokumentumokat, az irodalomjegyzéket, valamint az ábra- és táblázatok jegyzékét tartalmazza;

I.4. Az értekezésben felhasznált jogtudományban ismert módszertan áttekintése

A doktori értekezés és kutatás közös alapvetéseit olyan axiómák alkotják, amelyeket a jelenkori jogtudomány is érvényesnek ismer el. A konceptuális alapokat tekintve egyes kutatók szerint nincs különösebb relevanciája annak, hogy alap- vagy alkalmazott kutatás révén jutunk el a végső konklúzióig: egy alkalmazott kutatás eredménye is vezethet alapvető elméleteket érintő ismeretekhez, szemléletváltáshoz.¹¹ Ez a jogtudományban fokozottan érvényes, ráadásul „*minden alapkutatásnak vannak gyakorlati eredményei, mind a konkrét ismeretet, mind a módszer fejlődését változását tekintve*”.¹² A disszertációhoz végzett kutatások „*a IV. RÉSZ KAPCSOLÓDÓ KUTATÁSOK*” fejezetben találhatóak. A továbbiakban, az egyes részkutatásokat tekintem át - az alkalmazott módszertan bemutatásával.

I.4.1. Tartalomkutatás

Emberkereskedelem és más, kapcsolódó bűncselekményekkel kapcsolatos aktakutatást, a Belügyi Tudományos Tanács doktori képzési pályázatának keretében végezhettem el, kiegészítve a helyben dolgozó nyomozókkal készített kérdőíves kutatással. A kutatás egy előre elkészített és benyújtott Gyakornoki Kutatásmegvalósítási Tervben meghatározott feladatsor elvégzéséről szólt, melynek időtartama 2017. október 12-től 2018. február 28-ig tartott. A kutatás meghatározott módszertana szerint összesen 7 akta és 16 544 oldalnyi titkosítás alól feloldott emberkereskedelem és más kapcsolódó bűncselekmények felderítését és nyomozását tartalmazó akták tartalmi, kriminalisztikai

¹¹ Vö. FERGE Zsuzsa: Társadalmunk rétegződése. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1969. In HÉRA Gábor - LIGETI György: Módszertan - a társadalmi jelenségek kutatása. Osiris Kiadó. Budapest, 2014. 44. o.

¹² HÉRA Gábor - LIGETI György: Módszertan i.m. (2014) uo.

és jogi szempontú áttekintése volt, melynek eredményét benyújtottam a Belügyi Tudományos Tanács felé, illetve doktorandusz konferenciákon ismertettem. „A IV.4.3. *A Belügyi Tudományos Tanács doktori képzési pályázatának keretében végzett tartalomkutatás*” fejezet alatt található.

I.4.2. Longitudinális kvantitatív kutatás

A kriminalisztikai jellegű aktakutatás mellett felmerült az igény egy korábbi kutatás megismétlésére, amelynek fókuszát a társadalom egy meghatározott szegmensében vizsgált emberkereskedelemmel kapcsolatos megváltozott társadalmi attitűdre helyeztem. Ehhez két, időben eltolt kérdőívet készítettem, amelynek fókuszcsoportja mindkét kérdőíves kutatás során ugyanaz a társadalmi csoport volt - annak ellenére is, hogy a második kutatás esetében az alapsokaság többszörösen (kvázi nyolcszorosan) meghaladta az első kutatásban résztvevők számát. A kutatásban szereplő fókuszcsoport meghatározásakor lényeges volt, hogy a szereplők kapcsolatban álljanak valamilyen segítőszervezettel, legyen internetelérésük, és viszonylag otthonosan mozogjanak az online kommunikációban. Az összeállított kérdések jellegéből következően a kutatás szorosan kapcsolódik a jogdogmatikai kérdéskörhöz, a fogalomképzés társadalmi jogfogalom-ismeretének empirikus jellegű feltárásához. „A IV.3.3. *2014-2018 között végzett longitudinális kutatás*” című fejezete alatt található.

I.4.3. Kriminálszociológiai kvantitatív kutatás

Az emberkereskedelem jelenségének társadalmi valóságát jelentő hatások megismerése céljából egy empirikus kutatássorozatot terveztem, amely a valóság megfigyeléséből von le következtetéseket. A kutatás módszertani szempontból mennyiségi jellegű kérdőíves kutatás volt. A csoportkiválasztásnál a megfigyelést arra a társadalmi rétegre igyekeztem fókuszálni, amelyet nemzetközi dokumentumok is rendszeresen felemlítenek:¹³ eszerint a bűncselekmény szempontjából veszélyeztetett csoportok közé tartoznak a mélyszegénységben élő magyarok, az alulképzett fiatal felnőttek, a romák, az egyedülálló anyák, a menedékkérők, a kísérő nélküli kiskorúak és a hajléktalan férfiak.

A kvantitatív kutatást terepmunka, célcsoport megfigyelés, és számos személyes interjú előzte meg. A kiválasztott célcsoport esetében, és a kutatás során - figyelemmel a Magyar Tudományos Akadémia Tudományetikai kódexében foglaltakra¹⁴ - vigyáztam

¹³ Egyesült Államok Külügyminisztériuma (Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons 2020. június 25.)

¹⁴ Tudományetikai Kódex. Magyar Tudományos Akadémia. Budapest, 2010.

http://old.mta.hu/data/cikk/11/97/91/cikk_119791/etikai_kodex_net.pdf (letöltve: 2019. 07. 18.)

az információt adó személyek személyes adataira, integritásukra és az ígért anonimitás megtartására. Az empirikus kutatássorozat - melyet az MPE OCM segítségével elsősorban kérdőíves kvantitatív módszerrel végeztem - az értekezés „IV.4.5. Az MPE OCMH körében 2016 és 2019 között végzett kvantitatív kutatás” című fejezete alatt található.

I.4.4. Jogdogmatikai kutatás

Az emberkereskedelem jogdogmatikai kutatásának igénye a jogfogalmak egzegétikus értelmezésekor,¹⁵ az aktakutatás és a kriminálszociológiai kutatás mellett merült fel. Feltűnt, hogy azok a jogfogalmak, melyek az emberkereskedelem esszenciális lényegét adják, mint például a kizsákmányolás vagy a rabszolgaság, jogi szempontból nem feltétlenül csiszolt ellentmondásmentes fogalmak, ráadásul ezekhez korábbi korok terheltsége is kapcsolódik. Ez a jogértelmezés mellett, a bűncselekményi minősítést, illetve a nyomozati szakaszban a nyomozási tervet, és a verzióállítást is megzavarhatja. Ennek okán a jogdogmatikai kutatás célja az emberkereskedelemhez kapcsolódó kifejezések - etimológiai, textuális, kontextuális, grammatikai és köznapi értelmére fókuszálva -, jogi alkalmazhatóság vizsgálata. A jogdogmatikai kutatás „a IV.3. Az emberkereskedelem dogmatikai szempontú kutatása” című fejezet alatt található.

I.4.5. Komparatív kutatás

Az alapjogi és az emberkereskedelem tényállásának külföldi kitekintésben vizsgált összehasonlító-jogi elemzése abból a célból került be a dolgozatba, mert szükséges volt annak bemutatása, hogy bizonyos államok alapidokumentumai, hogyan rendelkeznek az emberi méltóságról és szabadságról, illetve ehhez képest milyen büntetőjogi modelleket alkalmaznak az emberkereskedelem visszaszorítása céljából. A jogösszehasonlításnál természetesen csak az egyes szabályok textuális összevetésére vállalkozhattam, inkább vázlatos konklúzió levonása mellett. Ennek oka egyfelől a vizsgált államok mélyebb kulturális, nyelvi és megismerésére nem volt módom, másfelől két állam részletes jogszabályi összevetése önmagában is meghaladná a disszertáció terjedelmi kereteit. Az Európai Unió és néhány azon kívüli állam szabályozásának részletes összehasonlító elemzése, akár könyvtárnyi munkát eredményező vállalkozássá is fejlődhet. Ami miatt

¹⁵ Teológiai szövegértelmezési módszer, melynek létjogosultságát az emberi méltóság modern tartalma és az Imago Dei korábbi értelmezése adja.

mégis vállalnom kellett az összehasonlító kutatást, annak az az egyszerű magyarázata, hogy az emberkereskedelem emberi jogok felé gravitáló megfogalmazása a nemzetközi jogban gyökerezik, ezért a korábbi tagállami szabályozás által a szexuális önrendelkezés sérelme és a nemi erkölcs elleni büntettek körébe tartozó normarendszerbe nem illeszthető be. Egyes államok természetesen kapcsolódnak a változáshoz lásd az Egyesült Királyságot vagy az Egyesült Államokat, míg más államok szenvednek, mert a jogszabályok megkettőződést eredményezi, és rendszertani zavarokat okoz - ahogy történik Magyarország jogi szabályozásában is. A vizsgálat tárgyának kiválasztásánál szempont volt az európai államok esetében, hogy legyenek köztük olyan államok, melyek alapító tagállai az Európai Uniónak, illetve legyenek alkotmányos monarchiák, parlamentáris demokráciák, illetve legyenek később csatlakozott volt szocialista államok is. Az Európán kívüli államok kiválasztásakor két államot mindenképpen vizsgálni szerettem volna: az Egyesült Államokat, illetve az Orosz Föderációt, mint meghatározó nagyhatalmakat. A kutatás „*a IV.2. Az emberkereskedelem alapjogi szempontú komparatív kutatása*” című fejezetben található.

I.4.6. Az elvégzett gyakorlati kutatások, elemzések áttekintése

A disszertációhoz három önálló kutatást végeztem 2014 és 2019 között.¹⁶ Az emberkereskedelemre vonatkozó szabályok mindennapi alkalmazását vizsgálva kidolgoztam egy empirikus kutatáson alapuló kérdőív-rendszert, melyben arra kerestem a választ, hogy az emberkereskedelem tényállását hogyan képes értelmezni, alkalmazni, más szabályoktól elhatárolni a civilszervezeti dolgozó, a hatósági jogalkalmazó, esetleg egy segítőszolgálatot végző egyházi személy. Mennyire ismeri címzettként a kihirdetett jogszabályt az, aki azzal dolgozik? Kérdések kialakításához figyelembe vettem az egyes szereplőkkel készített mély és kevert interjúk készítése során felvetett problémákat. A kutatásokban az alapsokaság meghatározásakor a „*nem valószínűségi mintavétel*” alkalmaztam,¹⁷ mert a kérdőívek kitöltéséhez elsősorban meghatározott személyi kör válaszára voltam kíváncsi. Ehhez a kutatási módszertan elmélete szerint meghatározott „*szakértői kiválasztás*” módszere és a „*hólabda technika*” volt a legkézenfekvőbb. Az első esetkör azért volt szükségszerű, mert a célcsoportot annak az információs adathalmaznak alapján választottam ki, amit a célpopuláció elemeiről már előzetesen

¹⁶ 2014 kutatás az időbeli eltolással vizsgált csoport első kvantitatív lekérdezése és 2018 kutatás az időbeli eltolással vizsgált csoport második kvantitatív lekérdezése; 2017-2018 Belügyi Tudományos Tanács pályázata keretében végzett tartalomkutatás; 2016-2019 MPE OCM körében végzett kriminológiai kutatás;

¹⁷ Nem valószínűségi mintavételkor az alapsokaságból az elemek kiválasztása nem véletlenszerű, hanem célzott.

tudtam: a) milyen végzettséggel, b) érdeklődési körrel rendelkeznek és c) nagyjából milyen korúak stb.

A hólabda technikát viszont egy másik vizsgálni kívánt célcsoportnak a leszakadó régiókban élő, főként roma családok elérésének problematikája indukálta. Ez a módszertani választás a kisegyházakhoz tartozó hívő keresztény romák elérése céljából történt, akik többszörösen rejtőzködő populációnak számítanak. Egyrészt azért, mert sokszor saját közösségük is negatív visszajelzéssel él a keresztény közösségbe való belépésük miatt, másfelől a többségi társadalom továbbra sem változtat a negatív megítélésükön. A vizsgálni kívánt célcsoport véleménye és preferenciái úgy voltak elérhetőek, hogy a csoport néhány vezető tagjának segítségével sikerült rávenni csoportot a kutatásban való részvételre. Ehhez gyűjtöttem előzetesen adatokat, majd ezen keresztül újabb és újabb (a célcsoportához tartozó) személyeket tudtam bevonni a kutatásba.

A kutatássorozatban így összesen 1735 személy vett részt, akik közül tizenhárom az NNI KR FEBEO Emberkereskedelem Elleni Alosztályának a kérdéssel foglalkozó nyomozója volt. A kutatások részletes ismertetése és értékelése „*a IV. RÉSZ KAPCSOLÓDÓ KUTATÁSOK*” című fejezetben találhatóak.

I.5. A disszertáció hipotézisei

1. Az emberkereskedelem **nem a sértett személyi szabadságát, hanem elsősorban az emberi méltóságát sérti**, így a mostani rendszertani besorolása nem követi sem az Európai Unió Alapjogi Chartája és sem a Magyar Alaptörvény irányát.

Erre vonatkozóan nem csupán külföldi szabályozás komparatív vizsgálata, hanem az alapjogi kutatás keretében, a vonatkozó nemzetközi és európai instrumentumok áttekintését, elemző értékelését is elvégeztem. A kapcsolódó áttekintő értékelések „*a III.1. Nemzetközi szervezetek emberkereskedelem elleni instrumentumai*”, az „*III.2. Az Európai Unió emberkereskedelem fogalma és szabályozása*”, „*III.3. Az Európai Unió tagállamainak emberkereskedelem fogalma és szabályozása*” című fejezetekben, illetve kapcsolódó kutatások „*a IV.2. Az emberkereskedelem alapjogi szempontú komparatív kutatása*” fejezett alatt találhatóak.

A tárgykörben végzett kutatási eredmények összefoglalása pedig „*a V.1.1. Az emberkereskedelem, mint az ember méltóságát sértő bűncselekmény*” címszó alatt található, illetve „*a V.1.2. Az emberkereskedelem tényállásának egy lehetséges új megfogalmazása*” felhelyeztem.

2. Az emberkereskedelem kiindulópontja a magyar jogfejlődés szempontjából elsősorban erkölcsi, etikai probléma és csak másodsorban jogkérdés. Dogmatikai meghatározása angolszász joglogika mentén történt és a nemzetközi jog beszűrődésével került a magyar jogrendszerbe. Emiatt az emberkereskedelem fogalma nem egyértelmű sem a polgárok sem pedig a jogalkalmazók részére. Jogdogmatikai kutatás keretében a jogfogalomvizsgálatnak vetem alá az emberkereskedelem egyes tényállási elemeit, továbbá egy longitudinális kvantitatív kutatás keretében megvizsgáltam, hogy milyen szintű a polgárok emberkereskedelem tényállásának ismerete, valamint az emberkereskedelem áldozatainak felismerésére, segítségére a jelenség visszaszorítására létrehozott intézményeket mennyire érzik hatékonynak. A Belügyi Tudományos Tanács által kiírt pályázat segített hozzá, hogy egy aktakutatás keretében áttekinthessem a jogszabály kriminalisztikai szempontú alkalmazhatóságát, illetve lehetőséget kaptam egy kérdőíves kutatásra is az emberkereskedelem nyomozását végző nyomozók körében. Ennek a kutatásnak számomra azért volt kiemelkedő jelentősége, mert jelentősége, azoktól kaptam releváns válaszokat, akik a témához a legközelebb vannak, a kriminalisztikai kérdéssel naponta gyakorlati szakemberként foglalkoznak. E kutatások „*a IV.3. Az emberkereskedelem dogmatikai szempontú kutatása*”, illetve „*a IV.3.3. 2014-2018 között végzett longitudinális kutatás*”, és „*a IV.4.3. A Belügyi Tudományos Tanács doktori képzési pályázatának keretében végzett tartalomkutatás*” című fejezetekben találhatóak.

Végül a kutatási eredmények összefoglalása „*a V.1.3. Az emberkereskedelem elsősorban etikai- és csak másodsorban jogkérdés*” című fejezetben található.

3. Léteznek olyan rejtőzködő csoportok a gazdaságilag fejlettebb államokban, amelyek megrendeléseikkel fenn tartják az emberpiacot a kiszolgáltatott, perifériaállamokban élő kiszolgáltatott társadalmi csoportok sérelmére. A felvetés igazságtartamának kiderítéséhez egy kriminálszociológiai kutatás keretében elsősorban roma identitású fókuszcsoportnál kérdezek rá életviszonyaikra és az emberkereskedelemre vonatkozó viszonyaikra. A kutatás kiindulópontját az USA Külügyminisztériuma által rendszeresen közölt emberkereskedelemmel összefüggő beszámolóit adták, amelyek¹⁸ 2006-óta évenként kiadnak országjelentéseket az emberi jogok tiszteletben tartásáról, az emberkereskedelemről, illetve nemzetközi jelentéseket a vallásszabadságról. Áttekintve hazánk az emberkereskedelemre vonatkozó jelentéseit azt találjuk, hogy 2007-2020-ig

¹⁸ USA TIP Reports: <https://hu.usembassy.gov/hu/our-relationship-hu/official-reports-hu/>

minden jelentésben ott látható, hogy „az emberkereskedelem magyarországi áldozatai között aránytalanul magas a roma származásúak száma”. Az általam választott fókuszcsoporthoz Békés, Borsod, Pest és végül országosan kerestem hívő keresztény segítők támogatása segítségével. A teljesen anonim kutatáshoz 868 önként vállalkozó járult hozzá, akik életkori, nemi, vallási és nemzetiségi preferenciáikat is önkéntesen megadták. A kérdőív ennek alapján négy csoportba sorolta a válaszadókat, s rákérdezett az emberkereskedelemmel, prostitúcióval kapcsolatos élményeikre, ismereteikre. A tárgyhoz kapcsolódó kutatások „a IV.4.5. Az MPE OCMH körében 2016 és 2019 között végzett kvantitatív kutatás” címszó alatt találhatóak. A tárgykörben végzett kutatási eredmények összefoglalása „a V.I.4. Gazdaságilag fejlett államokban élők megrendeléseikkel tartják fenn az emberpiacot” címszó alatt érhető el.

II. RÉSZ AZ EMBERKERESKEDELEM TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE

Ismerünk olyan történeti szempontú állítást, melyszerint a nőt a kereszténység szabadította fel másodvonalbeli státusza alól, másfelől értékelhető lépéseket tett a rabszolgaság felszámolása érdekében.¹⁹ Ennek a felvetésnek azért van jelentősége, mert bár álláspontom szerint egyik jól hangzó állítás sem bizonyítható, a keresztény kultúra rövid - e tárgykörben tett célirányos elemzésével választ kaphatunk arra az alapkérdésre, hogy a XXI. században is létező modern rabszolgaság pillérei milyen modernkori társadalmi események lehetnek. Belátható, hogy a retorikai megnyilvánulásokon túl a keresztény vallási felekezetek a középkorban sem sokat tehettek a rabszolgaság megszüntetéséért, hiszen a társadalom alapvető igényeit nem tudták érdemben megváltoztatni. Nem vitás, hogy Európa a családok tekintetében vagyoni szempontú, nemzetségekre épülő patriarchális modellt követett, amely a családot érzelmi szempontból összetartó nők helyzetét nem kellően vette figyelembe.²⁰ Az emberkereskedelemmel kapcsolatos kutatásom során a keleti ortodox keresztény

¹⁹ Vö. CZINE Ágnes: Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája. PhD értekezés. Pécsi Tudomány Egyetem, témavezető. TÓTH Mihály. 2013. 43.o.; és HODOSSY Gedeon - DOROS Gábor: Küzdelem a leánykereskedés és a prostitúció ellen. Budapest, Arany János Nyomdai Rt. Kiadó. Budapest, 1935. 11. o.

²⁰ Kijelenthető, hogy hátrányos helyzetben tartotta - lásd. uxor in manu intézményét, vagy az önjogú nők helyzetét az ókori Rómában;

társadalmak egyik legerőteljesebb államának az Orosz Föderációnak büntetőjogát elemezve találtam meg a nők, különösen a terhes nők kiemelt büntetőjogi védelmét. Ennek szofisztikált rendszerét akár az európai államok megfontolhatnák, amely - különösen az áldott állapotban lévő hölgyek sérelmére elkövetett olyan bűntettek -, (például az emberkereskedelem esetében) a büntetési tétel súlyosítását írja elő. Logikus álláspont, hogy a sérelem ebben az esetben a magzatot is eléri. Mivel a méhmagzatot Alaptörvényünk önállóan is alkotmányos védelemben részesít,²¹ logikus, szükséges és arányos lenne összekapcsolni és fokozni a büntetőjogi védelmet a társadalom önreprodukciójának két legfontosabb szereplője tekintetében. Az emberkereskedelemmel kapcsolatos tartalomkutató és kriminalisztikai kutatásom során megtekintett tanúvallomások és lehallgatási jegyzőkönyvek alapján megrendítő volt azzal szembesülni, hogy a prostitúciós célú kizsákmányolás során - akaratukon kívül - áldott állapotba került hölgyek súlyos bántalmazása magzati károsodáshoz vagy a gyermek halálához vezetett. A nemzetközi kitekintésben vizsgált Orosz Föderáció büntetőjogi szabályozás elemzésében bemutatom, hogy az orosz büntetőjog önállóan is büntetni rendeli az áldott állapotban lévő nők sérelmére elkövetett bűncselekményeket - egyúttal jelezve, hogy nem térek ki a teljes orosz büntetőjogi szabályozás elemzésére, hanem igyekszem az emberkereskedelemre fókuszáltan elemezni. Ennek okán szeretném kihangsúlyozni, hogy az orosz büntetőjogban az emberkereskedelem bűntette minősítő körülményeként jelenik meg az áldott állapotban lévő áldozatok sérelmére elkövetett emberkereskedelem is.

II.1. Az emberkereskedelem történeti előzményeinek áttekintése

A rabszolgaság, az emberkereskedelem története egyidős az emberiséggel. Az emberkereskedelem elleni harc legfontosabb pillére, hogy a modern és civilizált államok nemzetközi jogközössége az emberi méltóság korlátozhatatlan elismerése és tisztelete mellett döntöttek, amely semmilyen formában nem tűri a rabszolgaságot. Ez a pillér összhangban van az imago Dei-re épülő egyetemes keresztény elvekkel. Az ókori Rómában a méltóság fogalmát a dignitas adta. Tartalma szerint annak viselője, a dignitarius hordozta azt a többlettartalmat, amely korábban csupán egy tisztséghez kapcsolódóan volt értelmezhető. De Dignitate Hominis²² című írásában Giovanni Pico della Mirandola írja, hogy „*Medium te mundi posui, ut circumspiceres inde commodius*

²¹ Az Alaptörvény II. cikk második mondat második fordulója. Az alkotmányos védelem alapjogi értelemben azt jelenti, hogy minden magyarországi állami szervnek alkotmányos kötelezettsége a magzati életet védelmezni.

²² Vö. MIRANDOLA, Giovanni del Pico: Az ember méltóságáról. 1485.

quicquid est in mundo. Nec te caelestem neque terrenum, neque mortalem neque immortalem fecimus, ut tui ipsius quasi arbitrarius honorariusque plastes et fctor, in quam malueris tute formam effingas. Poteris in inferiora quae sunt bruta degenerare; poteris in superiora quae sunt divina ex tui animi sententia regenerari."²³ Miranda tehát a szabad akaratban, az önkiteljesedésben látja az emberi méltóság kiteljesedésének forrását,²⁴ s itt különösen az a gondolat, hogy „állattá fajulhatsz, de szellemed szabad akaratából Istenhez hasonló lényé is újjászülheted magad,” az a képsík, amely az emberkereskedelem vizsgálatának quintessentiáját jelenti. Kutatásom során talákoztam olyan nyomorúsággal dacoló embercsoportokkal, akik minden viktimológiai kritériumnak²⁵ megfeleltek - társadalmi és egyéni élethelyzetüket tekintve -, de az emberi méltóságuk egy pillanatra sem volt megkérdőjelezhető. Az áldozattá váláshoz nem kell különösebben semmi: olyan helyre kell születni, vagy olyan helyen kell lenni, ahol áldozattá válhat az egyén, ez az állapot nem jelentheti azt, hogy a személy dologgá degradálható lenne. Kosztolányi Dezső az emberi méltóság és minőség kimagasló ábrázolását egy kőfaragó rabszolgáról, Silusról szóló novelláján keresztül mutatja be.²⁶ A rabszolga az ókorban teljes jogfosztottságban élő, személyes szabadságától megfosztott tárgyként kezelt ember volt, aki más kizárólagos tulajdonát képezte.²⁷ Ez a jelenség természetes az ókori és bizonyos szempontból még a középkori társadalmakban is. Az ókorban nyílt emberkereskedelem folyt. Az ókorban a keresleti oldalról érkező piaci igények is nagyon eltérőek voltak, ám nyíltan, törvényesen és szabályozott formában zajlottak az emberkereskedések. A modern rabszolgaság esetében egészen más jelenséget tapasztalunk a tiltás következtében. Legtöbbször a későbbi sértettek kiválasztása is éveket vesz igénybe, s a hosszas becserkészési folyamat végén az áldozattá válás elkerülhetetlen. Az ókori és a középkori viszonyokat vizsgálva a sértetti közrehatás kérdése nehezen értelmezhető, hiszen a rabszolgák rendszerint leigázott népek tagjaiból álltak össze - így a szabadságuk ipso facto és ipso iure is megszűnt egy vesztés háború vagy emberrablás következményeként.

²³ Azért helyeztelek a világ közepébe, hogy annál könnyebben láthasd meg azt, ami benne van. Nem teremtettelek sem mennyei, sem földi, sem halandó, sem halhatatlan lénynek, úgyhogy mint saját magad szobrása, magad vésheted ki vonásaidat. Állattá fajulhatsz, de szellemed szabad akaratából Istenhez hasonló lényé is újjászülheted magad. (Ford: VAS István)

²⁴ Vö. ZAKARIÁS Kinga: Emberi méltósághoz való jog. In Emberjogi enciklopédia (szerk. LAMM Vanda). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2018. 203. o.

²⁵ Vö. GÖRGÉNYI Ilona: Viktimológia. In Kriminológia - szakkriminológia. GÖNCZÖL-KEREZSI-KORINEK-LÉVAY (szerk.) Complex Kiadó. Budapest, 2012. 275. o.

²⁶ ANCESEL Éva: i.m. 76. o.

²⁷ HAJDÚ József: i.m. 622. o.

A modern rabszolgaság áldozatai között eltérő és változatos életformákat találhatunk, a közös metszéspont köztük az, hogy rendszerint nem tartoznak a magasán kvalifikált, gazdaságilag erős érdekérvényesítő társadalmi csoportokhoz. Jobbára elszigetelődő, beszűkült társas vagy elmagányosodó viszonyokban élnek. Ezzel ellentétben az emberkereskedelem piacának életrehívói a magasabb életszínvonalon élő személyi körökhöz tartoznak.

Az ókortól a XX. századig ívelő emberkereskedelem a szokásos rabszolgaság, prostitúció, munkára kényszerítés tekintetében fontos, hogy az ókorban - ritka kivételtől eltekintve - nem saját polgáraikat adták-vették a rabszolgapiacokon, hanem idegeneket, a görögök a barbárokat, a rómaiak a meghódított népek lakosságát, a zsidó törzsek a kánaániakat és a keresztényeket, s ha voltak is kivételek, nem ez volt a jellemző. A rabszolgaság és a prostitúció a rabnók adásvételét jelentette: az ókori rabszolgaság létezésének alapvető oka az ókori uralkodó rétegek fizikai munka teljes lenezésében, elutasításában található.

Az ókorban és bizonyos szempontból a középkorban is a prostitúció, a rabszolgakereskedés szabályozott keretek között zajlott, és az ókori Görög és Római kultúra szerves részének tekinthetjük. A kereszténység ettől eltérő álláspontja az Ószövetség mózesi törvényeinek köszönhetően alakult másként, de nem szüntette meg sem a rabszolgaságot, sem a nők alárendelt helyzetét, csupán lehetővé tette a szabadság érzését a rabszolgáknak is, illetve visszaadva a fizikai munka becsületét, a szolgaságban élők helyzetét pszichikailag normalizálta. Ennek ékes bizonyítéka, hogy a középkoron át az újkorban is a rabszolgaság különféle formái elfogadottak voltak. A felvilágosodást követően az emberi jogok komplex rendszerében működő modern világunkban, a posztmodern korban is az emberkereskedelmi hálózatok által táplált modern rabszolgaság a XXI. században is él és virul. Történeti leíró jellegű áttekintésben felmerült annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy vajon a kereszténység hozott-e alapvető és kikényszeríthető változást a rabszolgaság tekintetében. A kérdésre nem lehet egyértelműen válaszolni, de az kimondható, hogy Európában az Ószövetség mózesi törvényeinek köszönhetően másként alakult a rabszolgaság kérdése. Annak nem találtam nyomát, hogy a rabszolgaságot, vagy a nők alárendelt helyzetét a kereszténység megszüntette volna. Amit bizton állíthatunk, hogy a rabszolga részére is lehetővé tette a szabadság érzését azzal, hogy visszaadta a fizikai munka becsületét, így a szolgaságban élők helyzetét pszichikailag normalizálta. Állításom ékes bizonyítéka, hogy a középkoron át az újkorban is a rabszolgaság különféle formái elfogadottak voltak. Ez a

tény nem változott alapvetően a felvilágosodást követően sem, hiszen az emberi jogok komplex rendszerében működő modern világunkban is - emberkereskedelmi hálózatok által működtetett és kiszolgált - modern rabszolgaság létezik.

Áldozattá válás mentális okainak keresésekor, először a Kurt Lewin által végzett szükségletelemzést tekintetem át, amelynek alaptézise, hogy létfontosságú szükségletek beteljesítése nélkül nem léteznénk.²⁸ A láncolat következő eleme Zeigarnik kutatása, amely bizonyítja, hogy szükségletek között megjelenő „*kvázi szükséglet olyan reális feszültség, amely meghatározza a viselkedést és vezérli a cselekvést. A kvázi szükséglet dinamikai történet,*”²⁹ amelynek feszültségét csak a feladat elvégzése vagy az igazi szükséglet elérése oldja fel. A kérdéshez való közelítéskor a továbbiakban, a Walter C. Reckless visszatartás-elméletében kidolgozott irányt követve a külvilágból érkező leküzdhetetlen csábító hatás is ott található az emberkereskedelem áldozatává válásához vezető út elején. Reckless elméletét annyiban árnyalnám, hogy a külvilágból érkező exponenciálisan megnövekedett csábító hatás nem csak az elkövetőkre, hanem a sértettekre is a deviancia irányába mutató hatást fejt ki. Mivel a leküzdhetetlen vonzódás az áldozatok számára elviselhetetlen, az áldozat megindul a vélt vagy valós lehetőségek irányába a hiányérzet megszüntetése céljából, és az áldozattá válás többé nem rajta múlik. Az emberkereskedelem és rabszolgaság általános történeti áttekintésének lezárásaként kimondhatjuk, hogy a nyugatrómai birodalom felbomlásához vezető népvándorlás és a kereszténység elterjedése Európa nyugati felében különösebb és lényeges változást nem hozott a rabszolgaságra nézve. Az ókori rabszolgák helyzete és sorsuk alakulása a kereszténység alatt címmel Bajusz Ferenc teológiai doktori értekezésében azt írja, hogy „*a közvéleményt utoljára a múlt század első felében foglalkoztatta a rabszolgakérdés*”.³⁰ Az emberkereskedelem mai formája csak kis részben hasonlít az ókori vagy a középkori emberkereskedelemhez. A státusbeli különbség annyira erős, hogy a kor embere két különböző lényt lát a szabad és rabszolga tekintetében. Bajusz Ferenc kutatásai is azt mutatják, hogy a rabszolgát nem tekintették embernek.³¹ Az ókorban és a középkorban is az embert a szabad státusa tette igazi emberré. A szabadság volt az ember fokmérője. Aki szabad, az ember, mindenki más tárgy.

²⁸ LEWIN Kurt: Csoportdinamika - válogatás Kurt Lewin műveiből (Mérei Ferenc). Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest, 1975. 20. o.

²⁹ MÉREI Ferenc: Bevezetés. In Kurt Levin: Mezőelmélet a társadalomtudományban. Gondolat kiadó. Budapest, 1972. 16. o.

³⁰ BAJUSZ Ferenc: Az ókori rabszolgák helyzete és sorsuk alakulása a kereszténység hatása alatt. Teológiai Doktori Értekezés. Teológiai Tanulmányok. Budapesti Református Akadémia Kiadó. Budapest, 1969. 1 o.

³¹ BAJUSZ Ferenc: i.m. 13. o.

Kimutatható, hogy a kereszténység fejlődése lényegét tekintve a görög és római pogány politeista eszmerendszerhez kapcsolódó héber monoteista alapú normakultúra és ebből a sajátos ötvözetből formálódik az európai nyugati kereszténység sajátos kulturális bölcsője, amely egyszerre tartalmazza mindhárom rendszer sajátosságait. Emiatt nem beszélhetünk soha a rabszolgaság vagy a prostitúció teljes megszüntetéséről, mert a dionüszíádák, bacchanáliák eszeveszett őrjöngései a teljes keresztény tiltás ellenére mind a mai napig (kódolva) bent maradtak kultúránkban. Az itáliai reneszánszban újjászületett ókori kultúra feléledése fordulópontot jelent az olasz félsziget egymással is harcoló városállamaiban. A trecento időszaka, a humanizmus megjelenése egyben komoly ellenállás is a testi munka elfogadását és az önmegtartóztatást hirdető kereszténységgel szemben. A kereszténység fénye lassan halványodni kezd Európában, végül az 1800-as évekre el is veszti egyeduralmát. Az irracionális és a racionális összecsapása elkerülhetetlenné válik,³² s mondhatjuk, hogy a morális szolipszizmus gyökerei ide nyúlnak vissza.³³ Az egyre inkább elvilágiasodó egyház magatartása hívta életre a reformációs mozgalmat, amely új válaszokat keresett és adott a felgyűlő morális és etikai kérdésekre. Emberkereskedelem és rabszolgaság tekintetében nem találunk válaszokat, azonban a testi munka elfogadásával a társadalom alsó rétegeinek, így a szolgáknak és a rabszolgáknak a társadalmi megítélése folyamatosan javulni kezdett. Békefy Lajos és Birkás Antal írja, hogy „*Kálvin, akit Barth Károly Zwinglivel a zürichi reformátorral együtt »az új keresztyén éthosz prófétájának« nevezett, volt az, aki a reformációt világ- és történelemformáló erővé tette, mintegy társadalmasította Genfben, ezért az újkori társadalomtanokra, jelentős befolyással volt, amint Ernst Troeltsch, Max Weber, Angus Madison, A. Rich, Chr. Stückelberger, és mások kutatásai bebizonyították*”.³⁴

A kereszténység hatása elvitathatatlan nő és a rabszolgaság helyzetének javításában, hiszen megerősödésével például a nyilvános prostitúció alábbhagy. Ugyanakkor mivel a családalapítás origója a vagyon volt a házaspárok érzelmi viszonya rendkívül alacsonynak mondható a prostitúcióra való erőteljes társadalmi igény létezik, ami miatt a keresztény egyház is kénytelen megtűrni a prostitúciót. Szent Ágoston „De ordine” című könyvének II. kötetének 12. fejezete alatt írja, hogy „*ha a prostitúciót*

³² Vö. RUDOLF Ottó: A szent. Osiris kiadó. Budapest, 1997.; BUJI Ferenc: Tat Vam Aszi - szolipszizmus és a tradicionális metafizika. Nyíregyháza, 2018.

³³ „A morális szolipszizmus csak egyetlen moralitást ismer el: az autonóm realitását, amely ilyen módon egyfajta filozófiai egoizmus”. In BUJI Ferenc: i.m. 65-70. o.

³⁴ BÉKEFY Lajos - BIRKÁS Antal: Protestáns szociáletika. Calvin J. Teológiai Akadémia Kiadó. Komárom, 2017. 126. o.

elnyomjátok, akkor a szenvedélyek ereje mindent el fog pusztítani.” A középkori társadalmi erkölcsi normák tehát részben átalakítják a társadalmakat, de a rabszolgaság, a rabszolgakereskedelem és a prostitúció nem tűnik el, legfeljebb módosul. Középkori sajátosság volt a földtulajdonosoknak kiszolgáltatott jobbágyréteg, akik ugyan nem voltak rabszolgák, mert nem lehettek adásvétel tárgyai, azonban gyakorlatilag mégis annak tekinthetők, hiszen nem utazhattak, és a partikuláris jogrendszerből adódó pallosjog miatt minden jobbágy teljes mértékben kiszolgáltatott volt az adott földterület urának. A földbirtokok középkori urainak háborúskodása miatt a helyi bandériumokat sokszor jobbágyokból szervezték, így asszonyaik, gyermekeik védtelenül maradva könnyen prédájává lehettek hasonló ellenséges bandériumoknak. A fosztogató csapatok zsákmányként tekintettek a szabadon hagyott asszonyokra és gyermekekre, így őket elhurcolva tulajdonképpen már megvalósították az emberrablás és az emberkereskedelem ma ismert tényállását.

II.2 Az emberkereskedelem magyar szabályozásának áttekintése

Az emberkereskedelem bűncselekményének megjelenése nem a magyar büntetőjog organikus fejlődésének eredménye, hanem nemzetközi instrumentumokban került meghatározásra, és az ezekhez való csatlakozás révén létrejött kötelezettségvállalás okán került az európai és a magyar jogrendszerbe. Az emberkereskedelem határokon átvéelő elkövetési formái esetében lényeges a külföldi elem megléte, mind a passzív alany, mind pedig az alany vonatkozásában egyaránt. Az emberkereskedelem a korábbi nemi erkölcs védelmére építő szabályozástól eltávolodva, a nemzetközi trendeknek megfelelően inkább az emberi jogok, ezen belül az emberi méltóság irányába fejlődik.

Jogtörténeti szempontból a korai kezdetekben Magyarországon, a jogi normáknak - így a büntetőjognak sem volt áttekinthető, egységes rendszere. A szokásjogi gyűjtemények partikuláris jellegét meghaladó írásos formára való igény is csak viszonylag később merült fel. Ezért szokás az 1514-es Werbőczy István-féle Tripartitumot szokásjogi gyűjteménynek nevezni, amelyben a büntetőjogi előírások még követhető rendszer nélkül szétszórta, olykor korabeli „esettanulmányokkal” színesítve találhatóak meg. Kétségtelen erénye a gyűjteménynek, hogy megteremtette a jog viszonylag egységes alkalmazásának lehetőségét.³⁵ A következő lényeges fejlődési pont volt az I. Ferdinánd megbízásából 1553-ban elkészült Corpus Juris, a quadripartitum. A megegyezés hiánya

³⁵ TÓTH Mihály: Magyarország negyedik Büntető Törvénykönyve - Jogtudományi Közlöny, 2014/10., 439. o.

a nemesek széthúzása, valamint a külső hatalmak érdekei miatt sem a tripartitum, sem a quadripartitum nem lépett soha hatályba.³⁶

A magyar büntetőjogunkat meghatározó kodifikációs pontok jól reprezentálják annak organikus fejlődési irányát. Az 1719-es *Novum Tripartitum*, majd 1726-ban III. Károly „büntető törvénykezési rendtartása”, az 1752-ben kodifikált *Constitutio Criminalis Theresiana* ausztriai és csehországi területi hatállyal. 1788-ban jön létre a II. József által szorgalmazott Büntetőtörvénykönyv, amelynek területi hatálya csak Csehországra terjedt ki, de végül magyar nyelvre is lefordították, ám nem jelentett lényeges változást a büntetőjogalkotásra, viszont az 1795. évi tervezet már határozottan magán viselte a felvilágosodás gondolatait. Ezek a Cesare Beccaria által kidolgozott büntetőjogi alaptételek - a „*nullum crimen sine lege*” és a „*nulla poena sine lege*” elve, valamint a társadalom védelmének megfogalmazása mellett a büntetés céljaként a tettes megjavításának igényét jelölték meg -, melyek nélkül alkotmányos büntetőjog ma már nem képzelhető el.

Az 1827. évi büntetőjogi kodifikációtervezet inkább jogalkotási zsákutcát jelentett, különösen - a főként Deák Ferenc munkájának tekintett - 1843. évi törvényjavaslathoz képest, amely differenciált, tetterányos büntetést szorgalmazott: néhány kivételtől eltekintve megszüntette a halálbüntetést, a testi fenyítést, elismerte viszont a pénzbüntetést vagy a bírói dorgálást.³⁷

II.2.1. Az 1878. évi V. törvény szabályozási iránya

Hosszas előkészítő munka után született meg a Csemegi Károly által készített 1878. évi V. törvény, melynek az a legfőbb érdeme, hogy szakított a magyar kodifikációs kísérletekkel: felszámolta a jogalkalmazás feudális anarchiáját, a jogbizonytalanságot, és a kor tudományos eredményeinek megfelelő egységes elvi alapokon nyugvó szabályrendszert alkotott.³⁸ A Csemegi kódex vizsgálata során a XXII. Fejezete alatt a személyes szabadság megsértésének minősülő 324. § 2. pontban megtaláljuk, a rabszolgaságra való utalást: „*ha a letartóztatott valamely külhatalomnak katonai szolgálataba vagy rabszolgaságba vitetett*”, de konkrét emberkereskedésre utaló kodifikációs vagy miniszteri javaslatot nem találhatunk. A kor felfogásából és korábbi kodifikációs kísérleteiből erre nem volt igény. A rabszolgasághoz inkább távolról

³⁶ Quadripartitum, magyar szokásjog-gyűjtemény. A király és a nemesség személyi jogait, magánjogát, a peres eljárás rendjét, a jobbágyok magánjogát és a helyi partikuláris jogot foglalta egységbe, de soha nem lépett hatályba (A szerző megjegyzése).

³⁷ TÓTH Mihály: i.m. 440. o.

³⁸ TÓTH Mihály: i.m. u. o.

kapcsolódó prostitúciós cselekményeket a XIV. fejezet alatt a szemérem elleni büntettek és vétségek között, mint „delicta carnist”, a szemérem megtámadásának büntettét pónalizálja a jogalkotó, melynek tartalmát - a nemi ösztönnek tiltott kielégítéseként - adja meg a részletes miniszteri indokolás.³⁹

A világháborúkat követő évtizedekben Magyarországon a sokkoló háborús események hatása alatt született a népbíráskodás tárgyában kibocsátott kormányrendeletek törvényerőre emeléséről szóló 1945. évi VII. törvény, amely jelenleg is hatályban van.⁴⁰

A hatályos büntetőjogi szabályozás továbbra sem tartalmazta az emberkereskedelemmel kapcsolatos szabályokat, csupán a nemzetközi kötelezettségekből következő nemzetközi egyezményeken keresztül - lásd az értekezés felvilágosodás utáni emberkereskedés, nő- és gyermekkereskedés elleni küzdelem történeti fejlődésének bemutatását.

II.2.2. A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény

A büntetőjogi kodifikáció magyarországi fejlődésének következő lényeges állomása a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény. Eltekintve az 1952-ben, majd 1958-ban kiadott Hatályos Anyagi Büntetőjogi Szabályok Hivatalos Összeállításától (BHÖ), ez a norma sem hoz alapvető és lényeges változást a nemzetközi kötelezettségekből fakadó emberkereskedelem, kizsákmányolás, kényszermunka jellegű cselekmények tekintetében. A kizsákmányolás kérdéskörét részletesen elemeztem az értekezés jogdogmatikai kutatásról szóló fejezetében. Kitérve a kizsákmányolás és a kényszermunka összefüggéseire, az 1961. évi V. törvény 42. § szakasza kényszermunkát nem kényszerítő jelleggel értelmezte, hanem javító-nevelő munkaként - azaz büntetést helyettesítő intézkedésként határozta meg -, melynek keretében az elítélt köteles volt a bíróság által meghatározott természetű munkát végezni.⁴¹ A korábbi cselekménycentrikus szemléletet felváltotta a tettes személyének előtérbe állítása, a „javítás”, a „nevelés”, a „társadalom hasznos tagjakénti megtartás”, egyszóval a „jobbítás” eszménye.⁴² A család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni büntettek a XV. fejezetben kerültek elhelyezésre, ahol a II. cím alatt találhatóak az emberkereskedelemhez kapcsolható egyes szemérem elleni büntettek, a kerítés, az üzletszerű kéjelgés, a megrontás, a vérfertőzés, a természet elleni fajtalanság. A kerítés

³⁹ LÖW Tóbiás: A Magyar Büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről és teljes anyaggyűjteménye. II. kötet. (Csemegi kódex) Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság Kiadó. Budapest, 1880. 385. o.

⁴⁰ Kúria Bfv.372/2013/3. sz. határozatában Népellenes büntett tárgyában hozott ítéletében hivatkozott rá.

⁴¹ Az intézkedés a kiskorúak esetében, a 94. § szakasz alapján - csak tizenhatodik életévét betöltöttekkel szemben lehetett kiszabni, illetve katonákra a 108. § (2) bek. alapján - nem lehetett alkalmazni.

⁴² TÓTH Mihály: i.m. 442. o.

büntetőjogi védelme a szocialista erkölcs által is tisztelt házasság védelmét hivatott szolgálni.⁴³ A második büntetőkódexünk jelentős módosítását adó novella, az 1971. évi 28. törvényerejű rendelet volt, melyet az 1974. évi 9. törvényerejű rendelet⁴⁴ módosításai, s végül a teljesen új, 1978. évi IV. büntetőtörvény követett. A nagy lépésekkel bemutatott jogfejlődési koncepciókból látható, hogy az emberkereskedelem kérdéskörét a büntetőpolitika egyszer sem látta szükségesnek a büntetőtörvényben önálló tényállásként elhelyezni.

II.2.3. Az emberkereskedelem elleni fellépés nemzetközi szabályainak kialakulása

A XX. század első harmadában nem volt az emberkereskedelemre vonatkozó egységes szabályozás, csupán annak fogalmával átfedésben lévő jelenségek elleni nemzeti büntetőjogi rendelkezések léteztek.⁴⁵

A korábbi történeti előzmények vonatkozásban Magyarország csatlakozott a leány-, nő- és gyermekkereskedés elleni nemzetközi büntetőjogi fellépéseket tartalmazó instrumentumokhoz, de ezek egyike sem fedte az emberkereskedelem terjedelmes kérdéskörét. Az alábbi nemzetközi egyezmények

- a leánykereskedés elnyomása végett Párizsban, 1910. május hó 4-én kelt nemzetközi egyezmény és a hozzá tartozó zárjegyzőkönyv,⁴⁶
- a nőkkel és a gyermekekkel üzött kereskedés elnyomása végett Genfben, 1921. szeptember hó 30-án kelt nemzetközi egyezmény,⁴⁷ illetve
- a nagykorú nőkkel üzött kereskedés elnyomása tárgyában Genfben, 1933. október hó 11. napján kelt nemzetközi egyezmény⁴⁸

már nagyon közel kerülnek a rabszolgaság kérdésköréhez, de nem rendelkeznek magáról a rabszolgaság tárgyköréről. Az emberkereskedelemhez hasonló gyakorlatot megelőző szabályozási előzmény a rabszolgaság tárgyában, Genfben, 1926. szeptember hó 25-én kelt nemzetközi egyezmény,⁴⁹ valamint a Genfben, 1956. évi szeptember hó 7. napján kelt kiegészítő egyezmény volt.⁵⁰ Annak ellenére, hogy Magyarország

⁴³ A 287. § szakasz alatti kerítés fogalma szerint az követi el a büntettet, aki valakit házasságon kívüli közösülésre, természet elleni vagy egyéb fajtalanásra más részére haszonszerzés céljából megszerez.

⁴⁴ Amely a társadalom fokozottabb védelméről a közrendre és a közbiztonságra különösen veszélyes visszaeső bűnözők elleni hatékonyabb fellépés érdekében született.

⁴⁵ HOLLÁN Miklós: Az emberkereskedelem tényállásának jogharmonizációja az európai unióban (Büntetőjogi Kodifikáció, 2008/2., 22-26. o.)

⁴⁶ Kihirdette 1912. évi LXII. törvénycikk.

⁴⁷ Kihirdette 1925. évi XIX. törvénycikk.

⁴⁸ Kihirdette 1935. évi XX. törvénycikk.

⁴⁹ Kihirdette 1933. évi III. törvénycikk.

⁵⁰ Kihirdette 1958. évi 18. törvényerejű rendelet.

csatlakozott ezekhez a nemzetközi egyezményekhez - különös figyelemmel az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezményre -,⁵¹ a magyar büntetődogmatika több évtizeden át nem alkotott átfogó szabályozást a rabszolgaság és emberkereskedelem tárgyában.

II.2.4. A családi jogállás megváltoztatása, mint az emberkereskedelem közvetlen előzménye

Az emberkereskedelem egyik előzményeként tekinthetünk a családi jogállás megváltoztatásának bűncselekményi szabályozására, amelyet a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1995. évi XLI. törvény 8. § szakasza kimondta, hogy a 1978. évi IV. törvény 193. § (2) bekezdése értelmében a büntetés öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a családi állás megváltoztatását a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy eladásával vagy megvásárlásával követik el, illetve [...] (4) bekezdésben a büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt üzletszerűen, emberkereskedelemmel foglalkozó szervezet keretében követik el. A szervezet megnevezés az ekkor még nem kimunkált bűnszervezetet jelöli, de mutatja, hogy az ekkor még önálló tényállásként nem szereplő emberkereskedelem realizálásához szorosan kötődik a szervezett forma.

II.2.5. Az 1978. évi IV. büntetőtörvény szabályozási iránya

Az emberkereskedelem tényállása hazai büntetőjogunkba 1998-ban került be az 1998. évi LXXXVII. törvény 43. § révén, amikor a büntető törvényt módosító törvény létrehozta, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 175/B. § szakaszát, a III. cím Szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények Fejezete alatt.

A jogalkotó alapcselekményként más eladását, megvásárlását, ellenszolgáltatás fejében átadás-átvételét, illetve más személyért való elcserélését mondja ki, illetve büntetendőnek nyilvánítja azt a magatartást is, aki mást emberkereskedelem céljára másnak megszerez. Ugyanakkor kidolgozatlan maradt az emberkereskedelem valódi tartalma, a szolgaságban tartás, a kizsákmányolás, az emberi méltóság felszámolását jelentő tárgyasítás kérdésköre. A következő módosítást a 2001. évi CXXI. törvény 21. § szakasza jelenti, ami igyekszik részletezni a tényálláshoz kapcsolódó minősítő körülményeket. A büntetési lépcső ekkor sem változik, az alapcselekmény továbbra is három év, de kikerül a bűnszervezeti minőség, mert a 1978. évi IV. törvény 137. §

⁵¹ Kihirdette 1955. évi 34. törvényerejű rendelet.

szakasz alatti értelmező rendelkezések 8. pontjaként megjelenik a bűnszervezet általános részi definíciója.

Az emberkereskedelem egyik nehéz pontja a szóban elhangzott adásvétel bizonyításának kétséges volta, amelyre a gyakorlat átminősítéssel, „más tényállást keresett” a gyanúsítottakkal szemben. Az említett immateriális tényállási elem az elkövetési magatartás tanúsításával befejezetté válik, függetlenül attól, hogy az ellenszolgáltatás ténylegesen átadásra került-e. Ennek az „adásvételnek” résztvevői (a vevő és eladó) nem társtetteseknek minősülnek, hanem önálló tettesei a cselekménynek, hiszen társtettesi alakzat csak az azonos oldalon - a sértett eladásában, megvételében - közreműködő személyek tekintetében valósulhat meg.⁵²

II.2.6. A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény

Az új, 2012. évi C. törvény 192. §-ban átírta az emberkereskedelem tényállását és megjelenik a kizsákmányolási célzat - mint materiális elem -, amely a cselekményt elkövetőt egytől öt évig terjedő szabadságelvonással rendelte büntetni. Jogirodalmi viták keletkeztek, hogy a tényállás egy alapcselekménnyel rendelkezik és a megjelenő kizsákmányolási célzat valójában minősítő körülmény, vagy két alapcselekményről beszélünk.⁵³ Felmerült kérdésként, hogy a kényszermunka és a munkaalapú kizsákmányolási célzattal elkövetett emberkereskedelem elhatárolása lehetséges-e egyértelműen és világosan.⁵⁴ A joggyakorlat alapján akkor beszéltünk kényszermunkáról, ha ahhoz nem kapcsolódott közvetlenül adásvétel. Mivel a jogellenes és semmis adásvétel bizonyítása rendkívül nehézkes, általában kényszermunka vagy üzletszerű kerítés felé csúszott el a jogalkalmazó. Végül a BH2020.30. határozat mondta ki, hogy emberkereskedelem - és nem kényszermunka - büntette valósul meg, ha a munkavégzésre kényszerítés kiszolgáltató személy sérelmére, e helyzetének a kihasználásával, előny szerzése érdekében történik, és az elkövető kizsákmányolás céljából sértetteket toboroz, szállít és elszállásol.

II.2.7. Az emberkereskedelem és kényszermunka új tényállása

⁵² Vö. BH2004.6. 217.

⁵³ Vö. MOLNÁR Gábor- BELOVICS Ervin- SINKU Pál: Büntetőjog II. 2012. évi C. törvény alapján. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. 2012. 160. o.; KARSAI Krisztina (szerk.): Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2020.

⁵⁴ Az elhatárolási probléma felmerült Kenéz Andreával a Fővárosi Törvényszék bírójával 2014.08.06-án folytatott megbeszélésen is. Lásd ehhez a BH 2020.2.30: Kúria Bfv. II. 600/2019. határozatot, melyszerint Emberkereskedelem - és nem kényszermunka - büntette valósul meg, ha a munkavégzésre kényszerítés kiszolgáltató személy sérelmére, e helyzetének a kihasználásával, előny szerzése érdekében történik, és az elkövető kizsákmányolás céljából sértetteket toboroz, szállít és elszállásol.

A 2020. évi V. törvény a legkomolyabb változtatást a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 192. és 193. §§ alkalmazta. Az emberkereskedelem és kényszermunka összevonásával szintén pontosabb és jóval egyszerűbb lehet a jogalkalmazás. Az új tényállás nagyon komolyan súlyosítja a büntetési tételeket és a korábbi széttartó kazuisztikus szabályozást összefogja. Az első bekezdés a) pontja az immateriális adásvételi magatartásokat fedi le, a b) pont a sui generis bűnsegédi magatartásokra reflektál. A második bekezdésben a kizsákmányolás emberkereskedelemmel összefüggő másik alapcselekményét rendeli büntetni, a harmadik bekezdésben a kapcsolódó részesi magatartásokat szankcionálja. A negyedik bekezdés a szervkereskedelmet és a szexuális célzattal elkövetett emberkereskedelmet foglalja egybe. Az ötödik és a hatodik bekezdés a minősítő körülményeket építi fel és az alapcselekményeknek tárgyi súlyának megfelelően sávosan rendeli büntetni.

A hetedik bekezdésben az előkészületi magatartást rendeli büntetni - szintén a tárgyi súlyra figyelemmel -, ahol a súlyosabb (4) bekezdésben megfogalmazott emberkereskedelemért, akár egytől öt évig terjedő szabadságvesztés is kiszabható. Rendkívül előremutatónak tartom a nyolcadik bekezdésben foglalt negyedik alapcselekmény létrehozását, amely a felhasználót rendeli büntetni. Ennek remélhetően lesz visszatartó ereje, abban az esetben is, ha az áldozatokon esett jogsérelem általában országhatárokon kívül esik és a megrendelők nem magyar állampolgárok. A Btk. 207/A. §-ban a különös visszaesés meghatározásakor összekapcsolja az emberkereskedelem és kényszermunka tényállását, a kerítést, a prostitúció elősegítését és a gyermekprostitúció kihasználását kimondva azt, hogy ezek hasonló bűncselekmények. Azzal, hogy a terminus technikusok közül a kizsákmányolás nehezen alkalmazható, értelmezhető kérdésköre kikerült a szövegből, így pontosabb és hatékonyabb lehet a jogalkalmazás.

II.2.8. Az emberkereskedelem fogalma

Az emberkereskedelem fogalmának szubsztanciáját az emberi méltóság elleni bűncselekményként kezeli a legtöbb nemzetközi instrumentum. A nemzetközi jog felől érkező angolszász jogi gondolkodás inkább esetjogi rétegeihez szokott gondolkodóinál leheletszerűen bár, de másként jelennek meg bizonyos tartalmi összefüggések. Ezt a jogdogmatikai kutatásban részletesebben áttekintem. A de lege ferenda javaslat pedig

tartalmaz egy saját emberkereskedelem irányt, amely talán az eredeti emberi méltóságot feltételező magyar jogfejlődési irányhoz szervezesebben illeszkedik.

Ma az emberkereskedelem egyik irányadó definíciója, az Emberkereskedelem Elleni EU Irányelvben⁵⁵ megfogalmazottak szerint, a büntetendő cselekmény elkövetése *„hatalommal vagy a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával történik”*.⁵⁶ Az Irányelvben megfogalmazott két bizonytalan tartalmú elem megnehezítheti az implementációt: ezek pedig *„a hatalom és a más személy feletti ellenőrzés”*.⁵⁷ Mivel a hatalom mások feletti gyakorlása önmagában nem büntetendő cselekmény, sem a mások feletti ellenőrzés, definiálni kell hol van az a határ, amitől kezdődően már kizsákmányolásról, hatalommal való visszaélésről, illetve emberkereskedelemről beszélhetünk.

A nemzetközi jog és a jogirodalom neves képviselői által javasolt definíció előtt néhány alapvetést meg kell tenni. *„Az emberkereskedelemmel kapcsolatban szinonimaként említik a rabszolgaság kifejezést is, noha az sokkal tágabb, mint a már egyébként is egyre szélesebb kört átfogó emberkereskedelemé”*.⁵⁸ A rabszolgaság kifejezés az egyén méltóságát közvetlenül támadó évszázados intézmény, amely mára minden szempontból idejétmúlt, elutasított így létjogosultsága megszűnt. Az emberkereskedelem kifejezés viszont egy létező igény kiszolgálására felépült jogellenesen működő és működtetett kereskedelmi rendszer, amelynek számos egyéb büntetendő aspektusa is lehet. Az azonban eltagadhatatlan, hogy az emberkereskedelem kifejezéssel a fókusz átkerült a rabszolgaként kezelt, méltóságától megfosztott és tárgyiasított emberáruról magára az adásvételt szervező kereskedelmi láncolatra. Továbbá meg kell jegyezni, hogy az emberkereskedelem jelensége sem azonos a büntető törvény erősen szűkítően kidolgozott rendszerével, amelyben a fő elkövetési magatartás az emberáru eladását, megvásárlását, elcserélését, ellenszolgáltatásként átadását, átvételét, illetve mint sui generis részesi cselekmény, aki büntetendő cselekmény megvalósítása érdekében az emberárut szállítja, elszállásolja, elrejti, vagy másnak megszerzi.

⁵⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU Irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. (továbbiakban: Emberkereskedelem elleni EU Irányelv)

⁵⁶ Emberkereskedelem elleni 2011/36/EU Irányelv 2. cikk (1) bekezdésének utolsó fordulata.

⁵⁷ HOLLÁN Miklós: Emberkereskedelem. HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2012. 101. o.

⁵⁸ WINDT Szandra: Gondolatok az emberkereskedelemlről. in MISKOLCI JOGI SZEMLE 14. évfolyam (2019) 2. különszám 2. kötet. 460.o.

Az emberkereskedelem bűncselekménnyé nyilvánításával az európai társadalmak állást foglaltak azon kérdésben, hogy az embernek joga van szabadon testi, lelki és szellemi létsíkon való élethez.

A „Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről” (2018) című dokumentum⁵⁹ négy pontban olyan általános iránymutatást ad az emberkereskedelem európai fogalmi köréről. Ennek értelmében meghatározza

a) A kizsákmányolás formáit

Ezek a szexuális kizsákmányolásra irányuló emberkereskedelem, munkaerő-kizsákmányolásra irányuló emberkereskedelem és a kizsákmányolás egyéb formái, mint bűncselekményekre, koldulásra kényszerítés.

b) Az emberkereskedelem előtérbe kerülő formáit

A belső emberkereskedelem, a gyermekkereskedelem, a nőkereskedelem, a roma közösséget érintő emberkereskedelem, a rokon kapcsolatokat érintő emberkereskedelem, a várandós nőkkel az újszülöttjük eladása céljából folytatott emberkereskedelem, az emberi szervek vagy szövetek eltávolítása céljából folytatott emberkereskedelem, valamint a gyermekházasság, illetve a fejlődési és testi fogyatékossgal élők emberkereskedelme.

c) A migrációval összefüggő emberkereskedelmet

Az emberkereskedelmet a migrációval összefüggésben kell kezelni, figyelembe véve olyan új fejleményeket is, mint hogy aránytalanul nagy méreteket ölt a nők és a lányok szexuális kizsákmányolás céljából folytatott kereskedelme.

d) Jellemzés és az emberkereskedők módszereit

A Bizottsági jelentés szerint az emberkereskedők folyamatosan változtatják módszereiket. Mára a fizikai erő alkalmazása visszaszorult, de előtérbe került a pszichológiai és érzelmi erőszak.

A jelentés kiemeli, hogy szoros összefüggés van az emberkereskedelem és a kábítószerkereskedelem, a közokirat-hamisítás, a pénzhamisítás, a vagyon elleni bűncselekmények, a migránsok csempészése, a fegyver- és a jogszerűtlen dohánykereskedelem között. Ez a dokumentum is alkalmatlan az európai egységes emberkereskedelem fogalom kialakítására, mert úgy határozza meg szabályozni kívánt

⁵⁹ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti második jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2018)

tárgykört, hogy angolszász jogfogalmakkal dolgozik,⁶⁰ és messze kerüli az egységes kontinentális jogfogalmi meghatározást. Ezzel ugyan széles lehetőséget hagy a tagállami hatáskörben lévő büntetőszabályok kialakítására, de egyben fenn is tartja az erőteljes és kontraproduktív európai partikularizmust.

Ehhez gondolathoz kapcsolódik az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményének kihirdetéséről szóló 2013. évi XVIII. törvény 4. cikke, melynek fogalmi köre is olyan fogalmakat tartalmaz, melyek nem illeszkednek közvetlenül a kontinentális magyar büntetőjog jogszövegkörnyezetébe. Kodifikációs átcsiszolás nélküli elhelyezésük felszaggatja az egységes dogmatikai keretrendszert. A jogi textussal számos olyan (a jogalkotó, illetve a jogalkalmazás által értelmezetlen) kifejezés is a jogrendszer részévé válik, ami miatt a jogértelmezés elzavarosodik. *„Az emberkereskedelem személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása fenyegetéssel, erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, emberrablással, csalással, megtévesztéssel, hatalommal vagy a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával. [...] A kizsákmányolás magában foglalja legalább a prostitúció révén történő kizsákmányolást vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, a kényszerszolgálatot vagy szolgáltatásokat - a rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot és a szolgálatot is ideértve -, és a szervek kivételét”*.⁶¹ Az idézett szöveg sem alkalmas a magyar emberkereskedelem-fogalom kialakítására, az említettek okán.

A Palermói ENSZ Egyezmény⁶² Jegyzőkönyve alkalmazásában *„Az emberkereskedelem személyek toborzását, szállítását, eladását, elrejtését, vagy átvételét jelenti fenyegetés, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazásával, erőszakos elrablás, csalás, megtévesztés, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés útján, vagy anyagi ellenszolgáltatás vagy előnyök adásával, vagy elfogadásával annak érdekében, hogy a kizsákmányolás céljából elnyerjék egy olyan személy beleegyezését, aki más*

⁶⁰ Ezek az elnagyolt fogalmak a kontinentális jog absztrakt fogalmi rendszerébe beilleszthetetlenek, így nincs egységesen kidolgozott európai fogalmi körük. Ilyen kifejezések például a „nők és a lányok szexuális kizsákmányolása”; a „munkaerő-kizsákmányolása”; a „bűncselekményekre kényszerítés”, a „koldulásra kényszerítés”. Lásd ezzel kapcsolatban a disszertáció II. részében Az emberkereskedelem külföldi szabályozásának áttekintése „a külföldi kitekintésben írottakat a kizsákmányolás kérdéséről.

⁶¹ 2013. évi XVIII. törvény - Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményének kihirdetéséről.

⁶² Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek a tűzfegyverek, azok részei és alkatrészei, valamint a lőszerrel előállítás és kereskedelme elleni fellépésről szóló, 2001. május 31-én elfogadott Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2011. évi XLVIII. törvény

személy felett hatalommal rendelkezik. A kihasználásnak magában kell foglalnia legalább a mások prostituálásának kihasználását, vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott eltávolítását”.

A 2006. évi CII. törvény által kihirdetett ENSZ keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény emberkereskedelem-fogalma sem jelent elmozdulást, mert az „személyek toborzását, szállítását, eladását, elrejtését, vagy átvételét jelenti”. Az kriminalizált mód pedig „fenyegetés, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazásával, erőszakos elrablás, csalás, megtévesztés, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés útján, vagy anyagi ellenszolgáltatás vagy előnyök adásával, vagy elfogadásával.” A célzat „a kizsákmányolás céljából elnyerjék egy olyan személy beleegyezését, aki más személy felett hatalommal rendelkezik”.

A jogszabálysöveg ekkor irányt vált: elvetve a kizsákmányolás fogalmát úgy folytatódik, hogy „a kihasználásnak magában kell foglalnia legalább a mások prostituálásának kihasználását, vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott eltávolítását”⁶³

A fogalommeghatározás eredményességét tovább erodálja a gyermekek eladásáról, a gyermekprostituációról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek Jogairól szóló Egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv megerősítéséről és kihirdetéséről szóló 2009. évi CLXI. törvény 2. cikke, amely az emberkereskedelem tárgykörén kívül helyezi el a gyermekkereskedelmet. Kimondja, hogy „Gyermekek eladásának minősül minden olyan cselekmény vagy tranzakció, amelynek során egy gyermeket egy személy vagy személyek csoportja átad egy másik személynek vagy személyek csoportjának díjazás vagy más ellenszolgáltatás fejében”. Továbbá „Gyermekprostituációnak minősül a gyermek szexuális tevékenységekben történő felhasználása, díjazás vagy más ellenszolgáltatás fejében”; Illetve „Gyermekpornográfiának minősül a gyermek valós vagy szimulált, kifejezett szexuális cselekményben való részvételének bármilyen módon történő bemutatása, vagy a gyermek nemi szerveinek bármilyen bemutatása alapvetően szexuális célok érdekében”. Itt is számos kérdés merül fel az alkalmazott fogalmaknak a

⁶³ Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvény 3. cikk. a) pont

kriminalizált tevékenységfedő képességével szemben. Elképzelhető az is, hogy a megalkotott nemzetközi egyezmények magyarra történő fordítása mellett végzett kodifikációs tevékenységnek nagyobb teret kellene kapnia az ellentmondásmentes fogalomalkotás, illetve a jogrendszerbe való illeszkedés tekintetében az eredeti idegen nyelvű szöveg grammatikai, köznapi értelmezéséhez képest.

Az Európa Tanács terrorizmus és pénzmosás elleni varsói Egyezménye⁶⁴ mellékletének c) pontja az „emberkereskedelem és embercsempészet” tovább növeli az emberkereskedelem fogalmát elfedő zűrzavart. A kontinentális rendszerekben két egymástól teljesen eltérő bűncselekményt passzíroz egymás mellé. Az Egyesült Királyság, illetve az USA jogszabálykörnyezetében ez a szabályalkotási mechanizmus talán azért nem kelt zavart, mert a bírák alkotta esetjogrendszerben a jogalkalmazó esetről, esetre „komplex esetértelmezés”, és nem „absztrakt fogalomértelmezés” útján jut el a döntésig.

A magyar kontinentális rendszerű jogfejlődés párhuzamosan a nemzetközi jog erőteljes esetjogi gondolkodásával és az Európai Unió fogalomhalmozásával lassú fejlesztéssel megkezdte az emberkereskedelem (bármit is jelentsen az valójában) az organikus jogfogalmi kidolgozását. Meglátásom szerint az európai és azon belül a magyar jogfogalomfejlődés félúton jár, hiszen a tényállásnak még a rendszertani besorolása sem igazán kiforrott. Ennek fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni, mert a rendszertani elhelyezés egyben a védett különös jogtárgyat is megjelöli, ami a jogalkalmazás szempontjából döntő fontosságú lehet. Disszertációmban több helyen tényekkel alátámasztva érvelek amellett, ez a bűncselekmény az emberi méltóság sérelmét okozó bűncselekmények közé való lenne - ahogy az az Európai Unió Alapjogi Chartájának és a Magyar Alaptörvény tartalmi és rendszertani elemzéséből kitűnik. A magyar fogalomalkotás stációinak legfontosabb sarokpontjai, annak kimondása, hogy az ember nem lehet adásvétel tárgya, illetve nem megengedhető az ember tárgyiasítása és szexuális vagy munkaalapú kizsákmányolása sem.⁶⁵ Mindennek magyarázata és legfontosabb szellemi alapja a keresztény kultúrában található meg, amelyből a természetjog emberi jogokat származtatja, mára azonban a nemzetközi jogközösség

⁶⁴ Az Európa Tanács pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye kihirdetéséről, valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény módosításáról szóló 2008. évi LXIII. törvény mellékletének c) pontja.

⁶⁵ Ld. Strasbourgban, 1987. november 26-án létrehozott Egyezményt a Kínzás és az Embertelen vagy Megalázó Büntetések vagy Bánásmód megelőzéséről (1995. évi III. törvény). Illetve, az Alapvető Jogok Biztosának feladatkörébe tartozó Nemzeti Megelőző Mechanizmust, amely a Kínzás Megelőzéséről szóló ENSZ Egyezmény alapján került megalapításra az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának külön főosztályaként. Angol nyelven elérhető oldala: <http://www.ajbh.hu/en/web/ajbh-en/opcat> (letöltve: 2019. 08.06.)

önálló jogi instrumentumokban igyekszik rögzíteni az emberi méltóságból folyó személyhez tapadó elidegeníthetetlen és korlátozhatatlan jogokat.

A jogfejlődésre fékezőleg hat napjaink kulturális irányzavara, és ezt az emberkereskedelem jelenségének megítélésén keresztül is látszik. Az ember és az emberi méltóság sérelme mindig felvet olyan filozófiai, etikai és dogmatikai kérdéseket, melyeknek feloldása pontosítja azokat a kereteket, melyeknek mentén a vizsgálódás történik, ez egyben az irányt is megszabja. Az emberkereskedelemnek már a megnevezésével sem mindenki ért egyet. Hollán Miklós által megfogalmazott⁶⁶ elnevezési anomália kérdésén túlmenően vizsgálni szükséges, hogy az egyes tényállási elemek, mint a kizsákmányolás, a kényszermunka valóban értelmezhetőek-e a jogalkotó akarata szerint. A 2020. évi V. törvényben átfogalmazott emberkereskedelem tényállása számos újítást eredményezett. Ugyanakkor az a kitétel, miszerint „*aki mást rendszeres előny szerzése céljából munkavégzésre, munka jellegű tevékenység végzésére, egyéb szolgáltatásra [...] a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve, vagy a sértett kiszolgáltatott helyzetét kihasználva rábír, [...] büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő*”, - további értelmezési kérdéseket vethet fel.

II.2.9. Emberkereskedelem vagy emberkereskedés

A századfordulón leánykereskedésnek nevezett jelenség tartalmát tekintve tér el a mai kifejezéstől. A kereskedés csak lokalizáltan működő kisebb halmaz, míg a kereskedelem a lokalizált kereskedések valamilyen kapcsolatából fakadó együttműködések nagyobb halmaza. Az emberekkel való kereskedés kialakulása a történelem előtti idők homályába vész, s bár hipotézisek vannak arra nézve, hogyan és miért alakult ki a rabszolgapiac: leszögezhető, hogy alapvetően a keresztény szellemiséggel nem összeegyeztethető. Elsősorban azért, mert Isten minden embert saját képére és hasonlatosságára teremtett. Aki felebarátját dologként kezelve áruvá silányítja, ezzel az univerzális alapelvvel kerül szembe. Az emberkereskedelem másik nagy problémája a sértett emberi méltóságának magját jelentő önrendelkezése és szabadsága. Ezeket a jogtárgyakat a megrendelő és a közvetítő között létrejövő megállapodás, mint előkészületi magatartás, absztrakt módon a jövőben sérti. Az embervásár léte mély társadalmi és etikai vonatkozásokkal rendelkezik -, amelyet csak

⁶⁶ HOLLÁN Miklós: Az emberkereskedelem elleni nemzeti büntetőjogi fellépés nemzetközi jogi alapjai és alapjogi korlátai. OTKA PD 73641 számú posztdoktori ösztöndíjpályázat. <https://www.otka-palyazat.hu/download.php?type=zarobeszamolo&projektid=73641> (letöltés: 2021. január 22.)

átfogó - társadalmi és jogi - változtatások mellett lehet kezelni. Scott B. Rae szerint a keresztény etika nézőpontjából a törvény a morális minimumot jelenti,⁶⁷ amely összecseng Georg Jellinek a jog és erkölcs viszonyát vizsgáló elméleti következtetéseivel, amely szerint a jog valójában etikai küszöbértéket jelent.⁶⁸ A jelenlegi jogirodalmi álláspont szerint ez Jellinek jogfilozófiájának egyik lényeges pontja, mely szerint *„az erkölcs követelhet ugyan a jognál többet, ám ebből nem következik, hogy a jognak ne lenne erkölcsi tartalma: saját előírásaiként ugyanis tartalmaznia kell mindazt, ami egy erkölcsi rendszerben az etikai követelmények minimumának tekinthető.”*⁶⁹

II.2.10. Az emberkereskedelem jogi tárgya

A jogalkotó 2020. július elsejétől újrafogalmazta az emberkereskedelem (Btk. 192. §) tényállását.⁷⁰ A korábbi 1978. évi IV. törvény 175/B. § tényálláshoz fűzött jogirodalmi kommentárok szerint az emberkereskedelem jogi tárgya azonos a 175/A. §-ban foglalt emberrablással, vagyis egyrészt a személyi szabadság, másrészt a közrend és a közbiztonság. Az emberkereskedelem alanya bárki, passzív alanya pedig természetes, élő személy lehet, függetlenül annak életkorára, nemére, állampolgárságára, egészségi állapotára.⁷¹

Tehát a védett jogtárgy nem az emberi méltóságból levezethető önrendelkezési jog volt, amely garantálja, hogy az ember személyéből következően nem válhat eszközzé vagy tárggyá. Az új 2012. évi C. törvény 192. § jogi tárgya is inkább az emberi szabadságoz fűződő társadalmi érdek,⁷² azonban mások szerint az emberi méltóságból levezethető önrendelkezési jog lenne, amely az ember önazonosságát jelentő belső magját védi.⁷³

Az emberkereskedelem fogalmi köre Magyarországon az Alaptörvény a III. cikke, amely külön kiemeli az emberkereskedelem elleni küzdelmet azzal, hogy az emberi méltóság, az emberi szabadságjogok széleskörű védelme mellett önállóan is deklarálja az emberkereskedelem tilalmát. Ehhez szervesen illeszkedik az Európai 2011/36/EU Irányelv, amelynek tartalma szerint az emberkereskedelem modern fogalmi körét az

⁶⁷ RAE Scott B.: *Erkölcsei döntések – bevezetés az etikába.* Harmat kiadó. Budapest, 2015. 18. o.

⁶⁸ JELLINEK, Georg: *Die sozialetische Bedeutung von Recht, Unrech und Strafe* [A jog, a jogtalanság és a büntetés társadalometikai jelentése, 1878]. In Takács Péter: *Államelmélet a XIX. XX. Században.* Georg Jellinek elmélete. Állam és közigazgatás-tudományi szemle. 1. évf. 2. szám: 2011/ 2.

⁶⁹ TAKÁCS Péter: *Államelmélet a XIX. XX. Században.* Georg Jellinek elmélete. Állam és közigazgatás-tudományi szemle. 1. évf. 2. szám: 2011/ 2. 2. o.

⁷⁰ 2020. évi V. törvény az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról

⁷¹ Magyar Büntetőjog I-III. - régi Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, lezárva: 2012. október 30.

⁷² MOLNÁR Gábor- BELOVICS Ervin- SINKU Pál: i.m. 158. o.

⁷³ KARSAI Krisztina (Szerk.): *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* (lezárva: 2019. január 1.) Wolters Kluwer Hungary Kiadó. Budapest, 2019. A Btk. 192. §-ához értelmezés.

emberi jogokhoz kapcsolja és nem a nemi erkölcs sérelmét megvalósító cselekményekhez. Az emberkereskedelmet megvalósító tettesi cselekmény az ember megalázásának egyik olyan formája, amely a keresztény kultúra alapjait jelentő szabad akarat és önrendelkezési jog megsértésén át leginkább az emberi méltóságot rombolja le. Ezt támasztja alá a 2018-ban a Legfőbb Ügyészség Nyomozás Felügyeleti és Vádélőkészítési Főosztálya által KSB 3771/2018/5-I számon kiadott iránymutatása, amelyben a korábbi NF. 3889/2014/7-I. számon kiadott Iránymutatását felülvizsgálta.⁷⁴ A Legfőbb Ügyészség ebben a jogértelmező Iránymutatásában⁷⁵ kimondja, hogy *„kizsákmányolás tekintetében - a nemzetközi szabályokkal összhangban -, a sértett a szándékos kizsákmányolásba való beleegyezése nem vehető figyelembe, a sértett érvényes beleegyezést nem adhat az emberi méltóságát, személyi szabadságát sértő bűncselekmény elkövetéséhez”*.

Az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában 1950-ben született Nemzetközi Egyezmény⁷⁶ még az emberkereskedelem alapvető elemének a prostitúciót tekinti, de kimondja, hogy mindez azért összeegyeztethetetlen az ember méltóságával és értékével, mert veszélyezteti az egyén, a család és a társadalom jólétét.

A modern rabszolgaságba taszított emberek tárgyként való használata nem csak jogellenes, hanem a keresztény kultúrát is támadja. Élesen szemben áll azzal a keresztényi alapon felépített emberi méltósággal, amelynek bázisa az imago Dei, s amelyből modern társadalmunk önazonosságát és létalapját adó emberi méltóság tisztelete is következik. A keresztény kulturális alapokhoz kapcsolódóan az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának bevezetője is deklarálja, hogy *„az emberiség családja minden egyes tagja méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak elismerése alkotja a szabadság, az igazság és a béke alapját a világon.”* Az emberi jogok védtelenné válása, *„az emberi jogok el nem ismerése és semmibevevése az*

⁷⁴ KSB. 3771/2018/5-I számú LÜ állásfoglalás.

⁷⁵ Az Egyesült Nemzetek keretében Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvényre (a továbbiakban: Palermói Egyezmény); Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU Irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. (a továbbiakban: európai parlamenti és tanácsi Irányelv); Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépéséről szóló Egyezményének kihirdetéséről szóló 2013. évi XVIII. törvényre (a továbbiakban: Egyezmény)

⁷⁶ 1955. évi 34. törvényerejű rendelet az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.

emberiség lelkiismeretét fellázító barbár cselekményekhez vezetett".⁷⁷ Nem tekinthető tárgynak, akit a Teremtő emberi méltósággal ruházott fel, s akit az emberiség egyetemes jogi instrumentumai által többszörösen is személynek ismert el. Az emberkereskedelem - mint az emberi méltóságot gyökerében sújtó bűncselekmény - szoros összefüggésben áll az ember szellemi, majd fizikai megsemmisítésével.⁷⁸

A totalitárius rendszerek is méltóságtiprással valósították meg a fizikai megsemmisítést megelőző cselekményeiket. Jürgen Habermas szerint *„[a]z emberi méltóság szeizmográf: megmutatja, ami egy demokratikus jogrend számára konstitutív, nevezetesen pontosan azon jogokat, amelyeket egy politikai közösség polgárai kell hogy adjanak maguknak, hogy kölcsönösen a szabadok és egyenlők önkéntes társulásának tagjaiként tisztelhessék egymást.*⁷⁹

A Német Alkotmánybíróság által kifejtett instrumentalizációs tilalom⁸⁰ úgyszintén az ember tárgyiasítása ellen lép fel. Az érvelés konkrétan arra mutat rá, hogy az instrumentalizáció az emberkereskedelem elkövetési magatartásához szükséges egyik komponens, amely nem az emberi szabadság, hanem az emberi méltóság sérelmét okozza. Ezzel összefüggésben a német alkotmánybíróság deklarálta, hogy az emberi méltóságot sérti az a szabályozás vagy joggyakorlat, amely dehumanizációhoz vezet.

A nemzetközi kötelezettségekből fakadó emberkereskedelem tényállás által védendő jogtárgyként az emberi méltóságot nevezi meg a 2020-ban az újrakodifikált tényállás miniszteri indokolása is, amely kiemeli, hogy a *„haszonszerzésre való törekvés az emberkereskedelmet akként hatja át, hogy közben az elkövető a sértettel szemben valamiféle - köznyelvi értelemben vett - hatalmi viszonyt használ ki, ami lehetővé teszi a sértett dologként való kezelését az emberi méltóság alapjainak a megsértése mellett*".⁸¹

II.2.11. Az emberkereskedelem előkészülete

A kényszermunka tényállását (Btk. 193. §) beleépítette az emberkereskedelem fogalmi körébe, ami nem jelent dekriminalizálást. Az emberkereskedelemnek korábban is csak az előkészülete volt vétség, azonban az egyes előkészületi magatartásokat nem értékelte súlyosság szempontjából.

⁷⁷ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata. Forrás:

<https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=hng> (2019.08.01.)

⁷⁸ Vö. KUBISCH Károly: A totalitárius rendszerek és az emberkereskedelem kapcsolata - Gondolatok a holokauszt és az emberkereskedelem összefüggéseihez In: MISKOLCZI, Bodnár Péter (szerk.) XIII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója. Budapest, 2018. 97-112. o.

⁷⁹ HABERMAS, Jürgen: i.m. (2012) 19. o.

⁸⁰ BALOGH Zsolt: Az emberi méltóság jogi absztrakció vagy alanyi jog. In: Iustum Aequum Salutare. VI. 2010/4. 35-44. o.

⁸¹ 2012. évi C. törvény 192. § miniszteri indokolása.

(1) bekezdés előkészületéért vétség és 1 év szabadságvesztés	(2), (3) bekezdés előkészületéért büntett és 3 év szabadságvesztés	(4) bekezdés előkészületéért büntett és 1-5 évig terjedő szabadságvesztés
--	--	---

1. táblázat az emberkereskedelem előkészületi magatartásának új szerkezete

Az új tényállás sávosan rendeli büntetni az előkészületi magatartásokat. A 192. § (2), (3) bekezdéséhez kapcsolódó előkészület büntett és három évig, a (4) bekezdéshez kapcsolódó előkészület szintén büntett, és már egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az első bekezdésben megfogalmazott alapcselekmény - más eladása, megvásárlása, elcserélése, ellenszolgáltatásként átadása, átvétele - teljes egészében érintetlen maradt, illetve a felsorolt magatartások érdekében tett sui generis bűnsegédi magatartások - a szállítás, elszállásolás, elrejtés vagy másnak megszerzés - sem változtak, kivéve a büntetési tétel, ami három évről egytől öt évre módosult. Ezzel a kerítés (Btk. 200. §) büntette fölé helyezte az emberkereskedelem tényállását, jelezve a társadalomra veszélyesség szintjét is.

A második bekezdés a tényállás második - a kényszer munkát büntető - alapcselekményét tartalmazza, amelyet az követ el, aki rendszeres előnyszerzés céljából, a sértettet megtévesztve, hatalmi befolyással, kiszolgáltatott helyzetével visszaélve, kényszerrel, fenyegetéssel, munkavégzésre vagy munka jellegű tevékenységre, egyéb szolgáltatás végzésére, illetve bűncselekmény elkövetésére rábírja.

II.2.12. Az emberkereskedelem megrendelői oldala

A tényállás nyolcadik bekezdése a megrendelői oldalt rendeli büntetni a munkára kényszerítést, a szexuális cselekmények, illetve emberi szerv tiltott felhasználásához kapcsolódó szolgáltatások igénybevételének tilalmával. Az irány előremutató, mert az emberkereskedelem létezését a megrendelők tartják életben. A magyar hatóságok által vizsgált ügyben⁸² - amelyet Windt Szandra kutatásában⁸³ is bemutatott - egy kínai bűnszervezet tartott fenn Budapesten élő kínai, illetve távol-keleti férfiak számára Kínából toborzott és szállított lányokat szexuális célú kizsákmányolásra, melyhez az Újszemle című mandarin nyelvű hetilap hirdetéseiből lehetett információkat szerezni. A

⁸² Fővárosi Főügyészség, 18401/2013. számú ügy.

⁸³ WINDT Szandra: i.m. 208. o.

Kínában toborozott sértetteket Milánóig repülővel, majd onnan gépkocsival hozták Magyarországra, akik az utazás költségeinek visszafizetéséig semmilyen anyagi ellenszolgáltatásban nem részesültek. A kutatásban áttekintett nyomozási irat ismertetéséből az igénybe vevőkről szerzett kevés információt a sértettekre vigyázó személy szolgáltatta, aki egy füzetben rögzítette a forgalmat, a bevételt és a kliensek számát.

II.2.13. Az emberkereskedelem elkövetési magatartásai

Az 1978. évi IV. törvényben a 175/B. § alatti emberkereskedelem elkövetési magatartása más megvásárlása, ellenszolgáltatásként átadása, átvétele, elcserélése volt. Ehhez kapcsolódott a sui generis materiális bűnsegédi cselekmények sora: a toborzás, a szállítás, az elszállásolás, az elrejtés, illetve a sértett másnak való megszerzése.

Mindez a 2012. évi C. törvény 2020 júliusa előtti és utáni történt átdolgozást követően sem változott. Az emberkereskedelem egyik alapvető elkövetési magatartása továbbra is más eladása, megvásárlása, elcserélése, ellenszolgáltatásként való átadása, átvétele. A sui generis bűnsegédi magatartások továbbra is a cselekmény megvalósítása érdekében való szállítás, elszállásolás, elrejtés, illetve másnak megszerzés.

Az Európai Emberi Jogi Bíróság kimondja, hogy *„az emberkereskedelem - lényege és a kizsákmányolási cél miatt - a tulajdonjoghoz kötődő hatalom gyakorlásán alapul. Az embert eladható és megvásárolható áruként kezeli, aki kényszermunkára fogható gyakran nagyon csekély fizetésért vagy fizetség nélkül, általában a szex-iparban vagy másutt. Ez az áldozat szigorú felügyeletével jár, akinek gyakran még a mozgását is korlátozzák. Magában foglalja ugyanakkor az erőszak és fenyegetés alkalmazását az áldozattal szemben, aki szegény körülmények között él és dolgozik”*⁸⁴ A polgári jog szabályai szerint csak forgalomképes dolog tulajdonjoga ruházható át annak részéről, aki a dolog felett tulajdonjoggal rendelkezik. A jogügylet két szempontból is semmisnek minősül: egyfelől a nemo plus iuris elve értelmében nem jöhet létre tulajdonátruházás, illetve forgalomképes birtokba vehető dolog sincs. *„Az ember eladásán vagy megvásárlásán nem a polgári jog szerinti adásvételt kell érteni, minthogy az ember nem lehet az adásvétel tárgya, hanem ezen olyan helyzetet kell érteni, amikor valaki a »vevő« érdekkörébe, hatalmába kerül”*.⁸⁵ Az ilyen típusú jogügyletek nem a polgári, kereskedelmi, áruforgalmi szabályok ellen vétének, hanem áttörve a büntetőjog védelmi körét, az emberi méltóságot sértik.

⁸⁴ ECHR (2010) No. 25965/04 281. pont. In Fehér Lenke: i.m.

⁸⁵ Magyar Büntetőjog I-III. - régi Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, lezárva: 2012. október 30.

A második alapcselekmény elkövetési magatartásának célzata a rendszeres előny szerzése, melynek eszközcselekménye a munkavégzésre, a munka jellegű tevékenység végzésére, egyéb szolgáltatásra, vagy jogellenes cselekmény folytatására való rábírás. Ehhez minősítőként a tárgyi oldalról további minősített elkövetési módok kapcsolódhatnak: például a megtévesztés, a hatalmi helyzettel visszaélés, a sértett kiszolgáltatott helyzetének kihasználása, a kényszer vagy fenyegetés. Itt is találunk kapcsolódó sui generis bűnsegédi magatartásokat, mint a megvalósulást segítő toborzás, átadás, átvétel, eladás, megvásárlás, elcserelés, ellenszolgáltatásként átadás-átvétel, illetve más részére történő megszerzés, szállítás, elszállásolás, elrejtés. Ezek együttesen képezik az elkövetési magatartások azon körét, amelyet rendszerint nem egy személy követ el.

II.2.14. Az emberkereskedelem célzatossága

Az emberkereskedelem tényállása csak szándékosan követhető el: az első bekezdésben meghatározott immateriális alapcselekmény nem célzatos, a kifejtett magatartással befejezetté válik a bűncselekmény ezen alakzata. A második alapcselekmény viszont célzatos és egyenes szándékosságot kíván meg. A rendszeres előny szerzésének célzata, mely bármilyen előnyt jelenthet, ugyanakkor a tényállás megvalósulásához nem szükséges elem. Fontosabb kérdés a rendszeresség, amely a Kúria megfogalmazása szerint az alkalmosság kizáró fogalom.⁸⁶ A rendszerességet nem az egyes cselekmények között eltelt köztes időtartam hossza alapján vizsgálja a bíróság, mert a rendszeresség jelentéstartalma több mint szimpla ismétlődés. A rendszeresség körében lényeges elem, a tettes egyes alkalmakat összekapcsoló tudatállapotának felmérése, mely szerint a büntetendő cselekményből „rendszert csinál”. Ekkor a cselekmény nem rendkívüli, egyedi eset lesz, tehát következtethetünk arra, hogy a tettes az emberkereskedelmet hosszabb távra tervezte, így akár két elkövetésre is megállapítható a rendszeres előny szerzésére törekvés.⁸⁷

A (4) bekezdésben meghatározott jogtárgyak - a szexuális cselekmény végzése vagy emberi test tiltott felhasználása - okán a rendszeresség nem szükséges, ahogy a (3) bekezdésében meghatározott sui generis bűnsegédi magatartások sem követelnek meg rendszeres előny szerzésére való célzatot: az csak a kizsákmányolási magatartáshoz kötődik.

⁸⁶ EH 2017.08.B17: Kúria Bfv. III. 1.644/2016. I.

⁸⁷ EH 2017.08.B17: Kúria Bfv. III. 1.644/2016. I. [19] pont.

II.2.15. Az emberkereskedelem tettesei

A Legfőbb Ügyészség kérésére kutatás készült,⁸⁸ beszámolójukban kiemelik, hogy Magyarországon 2010-ben nyolc, 2011-ben tizenhét, 2012-ben huszonkét esetet regisztráltak emberkereskedelem büntettként. Az elkövetők száma is igen alacsony: 2010-ben tizennyolc, 2011-ben harminckét, 2012-ben tizenhét személyt mutat a kriminálstatisztika emberkereskedelem elkövetőjeként. A Windt Szandra által készített kutatási összefoglaló adatai szerint az emberkereskedelem tényállást megvalósítók - az ENYÜBS alapján - magyar felnőtt férfiak (2014 és 2018 között átlagosan évente tíz), alacsony iskolai végzettségűek, alkalmi munkából élnek, és a cselekményüket belföldön valósították meg.

A statisztika alapján nem bűnszövetségben/bűnszervezetben valósították meg ezeket a cselekményeket, noha ez fontos kérdéseket vet fel a minősítést illetően. Kényszerintézkedések közül az őrizetbe vétel volt a legjellemzőbb. A megyei megoszlást tekintve az elkövetők lakhelye az elmúlt években Budapest és Pest megye volt. Emberkereskedelemmel érintett, jogerős határozattal befejezett büntetőeljárások terheltjeinek száma harminckét volt a 2015 és 2017 közötti időszakban az OBH adatbázisa alapján. Amit a terheltekről tudni lehet: magyar, élettársi kapcsolatban élő, alacsony iskolai végzettségű, alkalmi munkából él, és Magyarországon valósította meg a cselekményét. A bíróságok szabadságvesztéssel és pénzbüntetéssel sújtották őket.

A nyers számok alapján a megoszlás: 2015-ben tizenkilencen szabadságvesztést, hatan pénzbüntetést, 2016-ban egyvalaki szabadságvesztést, 2017-ben kilencen szabadságvesztést és ketten pénzbüntetést kaptak. A kényszermunka esetén a bemutatott időszakban csupán hat terheltet mutat a bírósági statisztika: öt 2016-ban, egy 2017-ben szabadságvesztés-büntetést kapott.

Értekezésemben többször hivatkoztam USA Külügyminisztériuma által kiadott 2019-es, illetve 2020-as TIP reportban⁸⁹ közölt adatok szerint Magyarországon *„növelni kell a bűnüldöző és az igazságszolgáltatási szervek arra irányuló erőfeszítéseit, hogy az emberkereskedelemre vonatkozó jogszabályok szerint felderítsék az érintett eseteket, eljárást indítsanak az emberkereskedők ellen, valamint hogy elítéljék és jelentős mértékű szabadságvesztés-büntetéssel sújtsák őket”*. Nyilvánvaló az a mondat, hogy *„a kormányzat némileg fokozta az egyébként elégtelen vádemelési tevékenységét”*,

⁸⁸ WINDT Szandra: Az emberkereskedelem és a kényszermunka jellemzői egy empirikus vizsgálat alapján. In. Kriminológiai Tanulmányok 57. Budapest, 2020. ISSN 1586-4596. 196. o.

⁸⁹ Jelentés az emberkereskedelemlről - 2019 és Jelentés az emberkereskedelemlről - 2020 Forrás: <https://hu.usembassy.gov/hu/our-relationship-hu/official-reports-hu/>=(letöltés: 2021. február 07.)

amelyből az a következtetés vonható le - az OKRI kutatásban is megjelenített statisztikai adatokból láthatóan -, hogy valamilyen ellentmondás érződik az EU statisztikai adatai és a hazai adatok között.

Windt Szandra és Deres Petronella által készített átfogó beszámolóban kiemelik, hogy a 2019. szeptember végén megjelent GRETA-jelentés is kifogást emelt az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyek alacsony száma okán, illetve a nyomozások és a súlyos, elmarasztaló ítéletek hiányát fogalmazták meg kritikaként.⁹⁰

A szerzők megjegyzik, hogy *„a Legfőbb Ügyészség tájékoztatása szerint az iránymutatás felülvizsgálatát követően számos ügyet minősítettek át kerítésből emberkereskedelemmé, olyanokat is, amelyek már bírósági szakban voltak; ez egyes esetekben az eljárások további elhúzódásához vezet(het). Utólag ugyanis a kiszolgáltatott helyzet bizonyítása, a sértett felkutatása már nehézségekbe ütközik. Igaz ugyanakkor, hogy a megbeszélésen részt vevő megyékben - a korábban kerítés bűncselekménye miatt indult eljárás során is - a nyomozó hatóság gyakorlata a kiszolgáltatott helyzet részletezésére is kiterjedő teljes körű sértetti vallomások megtételére irányult”*.⁹¹

A jelzett ügyészi „átminősítések” igazolják értekezésem jogdogmatikai fejezetében foglaltak megállapításait, mely szerint egy angolszász jogi gondolkodás eredményeként létrejött nemzetközi normából - nem mindig sikeres módon lefordított⁹² -, homályos szélű fogalomkészlet alapján szinte lehetetlen több évszázad óta csiszolódó fogalmakat utolérni. Komoly eltérések figyelhetők meg például a 2018-ban megjelent emberkereskedelem elleni európai statisztika alapján az EU 28-ak 2015-2016-ban. összesen 7503 gyanúsított, letartóztatott vagy megfigyelt személyt regisztráltak. Ebből csehországi 1148 személy volt, romániai pedig 2777. Horvátország, Ciprus, Magyarország, Írország, Lettország, Luxemburg és Ausztria nem szolgáltatott adatokat.⁹³ Az adatokat elemezve különös súllyal esik latba a tízmilliós lélekszámú Csehország, amely arányait tekintve a jóval komolyabb lélekszámú, kilencvenmilliós Németország 1198-as adatát is meghaladva igen magas számot produkált. A húszmilliós Románia szintén nagyon komoly 2777 mennyiségű gyanúsítottat, letartóztatottat

⁹⁰ DERES Petronella- WINDT Szandra: Az emberkereskedelmi ügyek jellemzői a jogalkalmazók szemszögéből. In Ügyészek Lapja, 2019. év 4-5. huszonhetedik évfolyam.

⁹¹ DERES Petronella- WINDT Szandra: i.m.

⁹² HOLLÁN Miklós: Az emberkereskedelem elleni nemzeti büntetőjogi fellépés nemzetközi jogi alapjai és alapjogi korlátai. OTKA PD 73641 számú posztdoktori ösztöndíjpályázat. <https://www.otka-palyazat.hu/download.php?type=zarobeszamolo&projektid=73641> (letöltés: 2021. január 20.)

⁹³ Data collection on trafficking 2018 in human beings in the EU. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_data-collection-study.pdf (letöltve: 2021. február 07.)

jelentett be 2015 és 2016 évekre, amelynek összege a németországi érték kétszeresét mutatja.

	2015	2016	2015 - 2016
EU28	3 331	4 172	7 503
Belgium	179	211	390
Bulgaria	409	447	856
Croatia	:	:	:
Cyprus	:	:	:
Czech Republic	597	551	1,148
Denmark	13	10	23
Estonia	:	:	:
Finland	14	14	28
France	231	234	465
Germany	:	1 198	1 198
Greece	35	28	63
Hungary	:	:	:
Ireland	:	:	:
Italy	10	3	13
Latvia	:	:	:
Lithuania	6	10	16
Luxembourg	:	:	:
Malta	2	31	33
Netherlands	216	:	216
Austria	:	:	:
Poland	15	9	24
Portugal	30	20	50
Romania	1 464	1 313	2 777
Slovakia	42	15	57
Slovenia	23	34	57
Spain	:	1	1
Sweden	45	39	84
United Kingdom	:	4	4

1. ábra Emberkereskedelem büntetével gyanúsítottak száma 2018-ban Forrás: Eurostat.

Árnyaltabb a képet kapunk a vád alá helyezések tekintetében, ahol például a csehországi 1148 érintettből csupán 36-an (mindössze ~3%) kerültek vád alá helyezésre, amely 2015-ben 17 és 2016-ban 19 vádlottat jelentett. Az EU adatok Magyarország tekintetében 625, Romániában 817, Ausztriában 747 vád alá helyezett személyt mutatnak. A fenti 625 vád alá helyezési számot összevetjük az ENYÜBS által meghatározott (magyar, felnőtt férfiak 2014 és 2018 közötti) „átlagosan évente tízes” számával, láthatóvá válik az EU és a magyar statisztikai adatok közötti ellentmondás.⁹⁴

⁹⁴ A statisztikai szám adatok közötti ellentmondást az alábbi egyenlettel igazolom. Az EU adatsor szerint $\sum n = \frac{625}{4}$ ahol szumma „n” értéke az EU által nyilvántartott adat, amely nem lehet 10.

	2015	2016	2015 - 2016
EU28	3 142	2 837	5 979
Belgium	:	:	:
Bulgaria	99	80	179
Czech Republic	17	19	36
Denmark	:	:	:
Germany	:	:	:
Estonia	:	:	:
Ireland	0	2	2
Greece	117	97	214
Spain	97	45	142
France	1 160	1 236	2 396
Croatia	:	:	0
Italy	:	:	:
Cyprus	:	:	:
Latvia	8	11	19
Lithuania	53	64	117
Luxembourg	2	8	10
Hungary	306	319	625
Malta	3	4	7
Netherlands	216	:	216
Austria	370	377	747
Poland	:	:	:
Portugal	6	18	24
Romania	467	350	817
Slovenia	23	21	44
Slovakia	23	28	51
Finland	:	:	:
Sweden	2	6	8
United Kingdom	173	152	325

2. ábra Emberkereskedelem büntetőben vád alá helyezések száma 2018-as EU adatok alapján. Forrás: Eustat

Még érdekesebbé válik a kép, ha a final decisions of public prosecution services by decision type adatait nézzük meg:⁹⁵ az ábrán az EU felé jelentett, 2018-as magyarországi adatok alapján, a jogerős határozatok száma emberkereskedelem tárgyában mindösszesen hétre (7) zsugorodott a korábbi vád alá helyezésben érintettek 625 számához képest.

Romániában is érdekes a kép, hiszen a korábbi 2777 gyanúsítottból 817 került vád alá helyezésre, akik közül a jogerősen elítéltek száma 420 volt, ebből 273-an emberkereskedelem büntetőben, 147-en végül más minősítés miatt kerültek elítélésre.

⁹⁵ Ld. a 3. ábra Emberkereskedelem büntetőben jogerősen elítéltek száma 2018-as EU adatok alapján. Forrás: Eustat

	ÖSSZES EMBER kereskedelmi ÜGY	CSAK EMBER kereskedelmi ÜGYEK	MÁS BÜNTETŐJOGI JOGSÉRTÉS	perenkívüli megállapodás	MÁS minősítés, átminősítés
EU28	1 539	1 014	162	24	339
Belgium	:	:	:	:	:
Bulgaria	:	:	:	:	:
Czech Republic	*	*	*	*	*
Denmark	21	21	:	:	:
Germany	:	:	:	:	:
Estonia	22	18	:	4	:
Ireland	:	:	:	:	:
Greece	:	:	:	:	:
Spain	:	:	:	:	:
France	:	:	:	:	:
Croatia	:	:	:	:	:
Italy	179	179	:	:	:
Cyprus	38	30	8	:	:
Latvia	19	19	0	0	0
Lithuania	46	46	:	0	0
Luxembourg	50	6	:	:	44
Hungary	7	7	:	:	:
Malta	:	:	:	:	:
Netherlands	285	184	7	0	94
Austria	313	108	:	4	201
Poland	52	52	:	:	:
Portugal	:	:	:	:	:
Romania	420	273	147	:	:
Slovenia	9	9	0	0	0
Slovakia	67	51	:	16	:
Finland	11	11	0	:	:
Sweden	:	:	:	:	:
United Kingdom	:	:	:	:	:

3. ábra Emberkereskedelem büntetőben jogerősen elítéltek száma 2018-as EU adatok alapján. Forrás: Eustat

Az emberkereskedelem tárgyában 2015 és 2016 között született bírósági ítéletek száma az EU adatai szerint pedig mindösszesen három (3), míg Csehországban 35, Romániában 737, Hollandiában 184 és Franciaországban 1591 bírósági ítélet született.⁹⁶

⁹⁶ 4. ábra Emberkereskedelem jogerős ítéletek 2018-as EU adatok alapján. Forrás: Eustat

	2015	2016	2015 -2016
EU28	1 994	1 697	3 691
Belgium	99	139	238
Bulgaria	53	38	91
Czech Republic	26	9	35
Denmark	9	20	29
Germany	0	0	0
Estonia	0	0	0
Ireland	0	0	0
Greece	21	0	21
Spain	28	30	58
France	841	750	1 591
Croatia	0	0	0
Italy	198	94	292
Cyprus	0	0	0
Latvia	29	32	61
Lithuania	24	25	49
Luxembourg	5	8	13
Hungary	3	0	3
Malta	0	0	0
Netherlands	184	0	184
Austria	26	30	56
Poland	0	0	0
Portugal	5	23	28
Romania	346	391	737
Slovenia	5	0	5
Slovakia	28	4	32
Finland	7	8	15
Sweden	0	0	0
United Kingdom	57	96	153

4. ábra Emberkereskedelem jogerős ítéletek 2018-as EU adatok alapján. Forrás: Eustat

Kérdéseket vet fel, hogy a magyar statisztika alapján feltárt néhány tettes nem bünszövetségben vagy bünszervezetben valósította meg az emberkereskedelemmel kapcsolatos cselekményeket, holott saját kutatásaim, az EU statisztikai adatai, illetve az ENSZ által közzétett adatok is az emberkereskedelmet lényegében nemzetközi bünszervezetek által működtetett, igen jövedelmező bűncselekménytípusnak írja le.

II.2.16. Az emberkereskedelem passzív alanya

A hatályos emberkereskedelem passzív alanya természetes élő személy lehet, akit más áruként értékesít, valakire elcserél, vagy ellenszolgáltatásként átad, átvesz. Akit rendszeres előnyszerzés céljából munkavégzésre, munka jellegű tevékenység végzésére, egyéb szolgáltatásra, vagy jogellenes cselekmény folytatására valaki rábír. Ha az immateriális pl. szóbeli adásvételi szerződés megtörténik, a bűncselekmény befejezetté válik. Ezzel sérül az egyén emberi méltósága, és az emberkereskedelem büntette bevezetett szakaszba kerül. Amennyiben a cselekmény elkövetése folytatódik, az akkor lép át a befejezett szakaszba, mikor a passzív alany önrendelkezését visszanyeri, felette megszűnik a tettes uralmi helyzete.⁹⁷ Súlyosító körülményként jelenik meg a második

⁹⁷ Vö. BH 1966.3.4771: Budapesti Fővárosi Bíróság Bf. XXVI. 1940/1965. sz.

alapcselekmény esetében a passzív alany életkora a tizennyolcadik, illetve tizenkettedik életévüket nem betöltötték vonatkozásában.

A sértettek száma hazánkban - egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika 2018-as adatai szerint ⁹⁸ emberkereskedelemmel összefüggésben mindössze 54, amelyből csak 21 az országhatáron kívüli esetszám.

	Budapest	Bács- Kiskun	Borsod- Abaúj- Zemplén	Cson- grád- Csanád	Győr- Moson- Sopron	Nógrád	Pest	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Zala	Országhat. kívüli	össz es sért ett
1. Gyermekekori (0-13) sértett											
Emberkereskedelem	2	1				1					4
2. Fiatalkorú (14-17) sértett											
Emberkereskedelem	6				3	1	1			12	23
3. Fiatal felnőtt (18-24) sértett											
Emberkereskedelem	1		2	5	2			2		6	18
4. Felnőtt (25-59) sértett											
Emberkereskedelem	2							3	1	3	9
Összes sértett:	11	1	2	5	5	2	1	5	1	21	54

5. ábra Emberkereskedelem sértettjeinek száma megyénként és összesítve 2018-ban

Ezek az alacsony esetszámok arra engednek következtetni, hogy számos - komolyabb bünszervezet által segített - bűncselekmény nem kerül felszínre. Ennek a kérdésnek feloldása leplezett eszközök fokozottabb alkalmazásával történhet. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényben összevonásra kerül a titkos információ gyűjtés és a titkos adatszerzés rendszere - egységesen leplezett eszközök -, amit az új jogszabály 214. §-a pontosan definiál.⁹⁹ A törvény miniszteri indokolása deklarálja, hogy „a törvény szakít azzal a szemlélettel, amely a titkos információgyűjtést és a titkos adatszerzést quasi elkülönült eljárási folyamatként tekintette. A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés különleges eszközei és módszerei a bizonyítási eszközök és cselekmények katalógusát gazdagítják, egységesen szabályozva és törvényi szinten biztosítva a szükségesség-arányosság követelményéhez igazodó kivételes alkalmazás feltételrendszerét is. A törvényben a leplezett eszközök három csoportot képeznek attól függően, hogy alkalmazásuk bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött vagy alkalmazásukhoz ilyen engedélyre nincs szükség.”¹⁰⁰

Ennek a változásnak a jelentősége, hogy a vádelőkészítést végző ügyészség nagyobb kontrollt gyakorolhat a büntetőeljárást megelőző, tárgyalást előkészítő szakaszban

⁹⁸ Bűnügyi Statisztikai Rendszer. Forrás: <https://bsr.bm.hu/>

⁹⁹ 2017. évi XC törvény 214. § (1) bekezdése „A leplezett eszközök alkalmazása olyan, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok, a levéltitok és a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogok korlátozásával járó, a büntetőeljárásban végzett különleges tevékenység, amelyet az erre feljogosított szervek az érintett tudta nélkül végeznek.”

¹⁰⁰ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény Miniszteri Indokolása.

végzett leplezett eszközökkel dolgozó felderítő szervekre. A rendelkezéssel a titkosszolgálatok, nyomozóhatóságok a korábbinál hatékonyabb eszközt kapnak, miáltal a bűnszervezetek felszámolása is hatékonyabb lehet.

II.2.17. A sértett beleegyezése

A passzív alany saját kizsákmányolásába való beleegyezése a 2000-es években lehetett önkéntes alapú, mert a részéről adott beleegyezést a jogalkalmazó úgy tekintette, mint a tettes és az áldozat közti közös akaratelhatározással létrejövő kölcsönös együttműködést. Ekkor pedig emberkereskedelem nem volt megállapítható. Ez ahhoz a jogértelmezéshez kapcsolódik, amit Vaskúti András adott, mely szerint az ember jogai közé tartozik saját képességeinek, munkaerejének áruba bocsátása, és ebből következően az érintett személy beleegyezése esetén - ha ő maga válik áruvá - általában hiányzik a jogellenesség.¹⁰¹ E logikus dogmatikai deklaráció alkalmazása elterjedt annak ellenére, hogy ennek soha nem volt meg az európai és a nemzetközi jogirodalomban az értelmezési alapja. A nemzetközi instrumentumok alapján emberi méltóságot sértő bűncselekménybe való beleegyezés, semmilyen formában nem fogadható el. A modern nemzetközi jogi instrumentumok abból indulnak ki, hogy a sértett oldalán létrejövő emberkereskedelemben való beleegyezés úgy értelmezendő, hogy az félreértés, megtévesztés vagy tévedés okán jön létre. A megállapítás megalapozott, mert a szexuális célzattal vagy kényszermunka révén kizsákmányolt emberkereskedelem áldozatainak becserkészéséhez a bűnszervezetek úgynevezett loverboy-okat alkalmaznak,¹⁰² akik megismerik, elcsábítják a sértetteket.

Ezért az emberkereskedelem sértettjének döntése tekintetében lényeges és fontos, hogy a testének használatába, eladásába, kizsákmányolásába történő beleegyezése ne legyen elfogadható - egyezően a nemzetközi¹⁰³ és az uniós¹⁰⁴ elvekkel. Magyarországon a nyomozóhatóságok a törvényben, rendeletekben általánosan szabályozott normákat alsóbb szintű közjogi szervezetszabályozó eszközökkel - Legfőbb Ügyészi Iránymutatásokkal - részletezik, pontosítják, amely a jog rétegelmélete szempontjából a speciális a bírói rétegtől merőben eltérő jogalkalmazói réteget feltételez. A Legfőbb

¹⁰¹ VASKÚTI András: „Szabadság és emberi méltóság elleni bűncselekmények” A Büntető Törvénykönyv magyarázata (szerk: Jakucs Tamás) KJK, Budapest, 2004 581-641. o. In Hollán Miklós: i.m. (2012) 283.o.

¹⁰² Lásd https://emberkereskedelem.kormany.hu/download/7/52/d0000/Loverboy_kiadvany.pdf (letöltve: 2020. szeptember 9.)

¹⁰³ 2006. évi CII. Törvény 3. cikk b) pontja.

¹⁰⁴ 2011/36/EU Irányelve 2. cikk (4) bekezdés.

Ügyészségi Iránymutatás arra szolgál, hogy a bizonyítási cselekményeket lefolytató és a bizonyítási eszközöket begyűjtő szervezetek az ügyészséggel azonosan értelmezze a bűncselekmények dogmatikai elemeit. A Legfőbb Ügyészség NF.3889/2014/7-I számon, kizsákmányolási célzattal elkövetett emberkereskedelem értelmezésére kiadott magas szakmai szintű jogértelmezése¹⁰⁵ kimondta, hogy „*az emberkereskedelem büntetnének kizsákmányolási célzattal elkövetett munkára kényszerítési alakzata és a kényszermunka elhatárolása azért nehéz, mert a kizsákmányolásban bennfoglaltatik a kényszermunka is.*

A Btk. 193. § azonban az elkövetési magatartásként definiálta a kényszerített munka végeztetésére irányuló kényszerítést, így a kényszermunka jelentős többletmagatartást jelent az emberkereskedelem második alaptényállásában foglaltakhoz képest, aminek legfeljebb »releváns utócselkménye lehet a munkára kényszerítés.« Nehezedik a kérdés, ha a munkavégzésre irányuló emberkereskedelmet 192. § (2) bekezdésének b) pontjában elkövetett erőszakkal vagy fenyegetéssel követik el”.

Az ügyészségi útmutató szerint ekkor - „*az elhatárolás alapja az, hogy az erőszakkal, fenyegetéssel történő elkövetés a munkavégzésre kényszerítéshez vagy az emberkereskedelem tényállásában megjelölt elkövetési magatartásokhoz kapcsolódik, vagy sem. Az emberkereskedelem prostitúció révén történő kizsákmányolási kérdésköre csak akkor tekinthető tényállásszerűnek, ha a prostituált személy - választás hiányában -, kénytelen alávetni magát a hatalmai helyzetével visszaélő személynek. Abban az esetben azonban, ha a prostituált személy önként, - vagyis saját akaratelhatározásából végzi a prostitúciós tevékenységet, akkor szállítása, elszállásolása kizsákmányolási célzat hiányában nem minősül emberkereskedelemnek”.*¹⁰⁶ Aktakutatás során átnézett iratok alapján, levonható konklúzió, hogy a nyomozóhatóság részéről nehéz volt a sértett kényszerválasztásának bizonyítása.

Például a sértett testét anyagi ellenszolgáltatás fejében használni kívánó felajánlás, egy önértékelési zavarral küzdő személyiségnek kifejezetten vonzó is lehet, de meggyőződése szerint, ez sem értelmezhető bűncselekménybe való beleegyezésként. Erre az álláspontra jutott 2018-ban a Legfőbb Ügyészség Nyomozás Felügyeleti és Védőalkészítési Főosztálya, valamint a Legfőbb Ügyészség kiemelt, korrupciós és Szervezett Bűnözés Elleni Ügyek Főosztálya is, amikor KSB 3771/2018/5-I számon

¹⁰⁵ KUBISCH Károly: Az emberkereskedelem szabályozási kérdései és minősítése a gyakorlatban. In: Anon (szerk.) Miskolci Doktorandusz Konferenciakötet. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2017. 94-105. o.

¹⁰⁶ NF.3889/2014/7-I számon kiadott LÜ Iránymutatás az emberkereskedelem nyomozásának tárgyában; illetve lásd még a KSB 377/2018/45-II - NF. 3889/2014/17-II számon kiadott LÜ iránymutatást az emberkereskedelem büntette sértetteinek azonosításával, valamint e sértettek különleges bánásmódot igénylő személyként kezeléséről;

kiadott egy új iránymutatást, amelyben a korábban NF. 3889/2014/7-I. számon kiadott Iránymutatása felülvizsgálta.¹⁰⁷ Bár az Iránymutatás alapját képező Btk. törvényi tényállás 2020. július elsején¹⁰⁸ alapvetően megváltozott, az ügyészégi Iránymutatás számos ponton mégsem vált okafoyottá. Dogmatikai megállapításait érdemes értékelni, figyelembe venni - különösen a korábbi 2014-es Iránymutatáshoz képest - jelentős előrelépést mutató elemeire figyelemmel. A korábbi dokumentumban nem volt sem Európai, sem nemzetközi instrumentumokra való hivatkozás. A 2018-as dokumentum - annak ellenére, hogy csak jogi és kriminalisztikai szempontú jogértelmező iránymutatás - kereteit számos nemzetközi szabályhoz köti.¹⁰⁹ Kizsákmányolás tekintetében rögzíti, hogy a nemzetközi szabályokkal összhangban a sértett a szándékos kizsákmányolásba való beleegyezése nem vehető figyelembe, a sértett érvényes beleegyezést nem adhat az emberi méltóságát, személyi szabadságát sértő bűncselekmény elkövetéséhez, így a tettet ez (önmagában) a büntett alóli felelőssége alól nem mentesíti. Az a tény, hogy az emberkereskedelemre vonatkozó szabályozás számos ponton minősítési és alkalmazási nehézségeket okozott, illetve hogy ellentmondásos volt, azt maga az ügyészégi iránymutatás léte is jelzi. A 2020. július elsejétől életbe lépett törvénymódosítás indokolása szerint a tényállás „[nem adta] vissza kellően egyértelmű módon a nemzetközi egyezményekben, valamint uniós Irányelvben is megjelenő szabályozási elvárást”.¹¹⁰ A tényállási elemek elhatárolása más hasonló jellegű bűncselekményektől eltérően - vita tárgyát képezték.¹¹¹ Az ügyészégi iránymutatás ezenfelül nagy pontossággal, részletességgel kitér az emberkereskedelem bünszervezeti elkövetésére és a kapcsolódó pénzmosás büntettének dogmatikai kérdéseire.

II.2.18. Az emberkereskedelem minősítő körülményei

¹⁰⁷ KSB. 3771/2018/5-I - NF. 3889/2014/11 számon kiadott iránymutatások az emberkereskedelem tekintetében a kizsákmányolás és a kiszolgáltatott helyzet értelmezése, illetve a kerítés bűncselekményétől való elhatárolása, valamint a bünszervezetben való elkövetésről;

¹⁰⁸ 2020. július elsejétől a 2012. évi C. törvény 192. 193. §§-i megváltoztak.

¹⁰⁹ Az Egyesült Nemzetek keretében Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvényre (a továbbiakban: Palermói Egyezmény); Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU Irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. (a továbbiakban: európai parlamenti és tanácsi Irányelv); Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépéséről szóló Egyezményének kihirdetéséről szóló 2013. évi XVIII. törvényre (a továbbiakban: Egyezmény)

¹¹⁰ Miniszteri indokolás: „A tényállás egyrészt nem adja vissza kellően egyértelmű módon azt a nemzetközi egyezményekben, valamint uniós Irányelvben is megjelenő szabályozási elvárást és az emberkereskedelem gyakorlatban is megjelenő lényegét, hogy a haszonszerzésre való törekvés az emberkereskedelmet akként hatja át, hogy közben az elkövető a sértettel szemben valamiféle - köznyelvi értelemben vett - hatalmi viszonyt használ ki, ami lehetővé teszi a sértett dologként való kezelését az emberi méltóság alapjainak a megsértése mellett”.

¹¹¹ BARÁNDY Gergely: Emberkereskedelem vagy gyermek sérelmére elkövetett kerítés? (BSZ, 2019/1.,118-122. o.)

A harmadik, negyedik, ötödik, hatodik bekezdésben a minősítő körülményeket találjuk, ahol legjobban védett jogtárgy a tizenkettedik életévét be nem töltött személy. Ha a tizenkettedik életévét nem betöltött személy sérelmére vagy másnak életveszélyt okozva követik el a legsúlyosabb magatartásokat, akkor akár öt évtől húsz évig vagy életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható. Ez a szabályozás teljesen összhangban van a nemzetközi instrumentumok által megfogalmazottakkal.

A tényállás a nemzetközi normaszövegeknek megfelelően a munkára kényszerítés alatt számos tevékenységet ért: ilyen a koldultatás, bűncselekményre kényszerítés (melynek hasznait a tettes szedi), illetve egyéb, például szexuális szolgáltatásokat végeztet. Emberkereskedelem létrejön, ha a hatalmi helyzetben lévő tettes

- egy természetes személyt adásvétel tárgyává tesz¹¹² vagy
- rendszeres előny szerzése céljából¹¹³ mást kizsákmányol (például: munka végeztetésével, munka jellegű tevékenység¹¹⁴ végeztetésével, egyéb szolgáltatás végeztetésével, illetve jogellenes cselekmény, szexuális cselekmény folytatására rábír vagy rákényszerít).¹¹⁵

Azt a joggyakorlatnak kell eldöntenie, hogy az új tényállás szerinti hatalmi helyzet mikor állapítható meg, pl. a sértett kiszolgáltatott helyzete önmagában létrehozza-e ezt az állapotot.

II.2.19. Halmazati, elhatárolási kérdések

A tényállás törvényi egységként értelmezendő, tehát olyan delictum complexum, ami megszünteti a rendbeliség kérdését a tettesek vonatkozásában. A jogalkotó szerint a gyermekprostitúció kizsákmányolása¹¹⁶ az emberkereskedelem nyolcadik bekezdésével kerülhet elhatárolási konfliktusba, de erre a passzív alany minősége és az elkövetői tudattartalom-vizsgálat értelemszerűen megadhatja¹¹⁷ a szükséges választ. A gyermekprostitúció kihasználásának passzív alanya nem szükségszerűen emberkereskedelem áldozata is egyben, ahogy a prostitúciós tevékenység sem feltételez szükségszerű emberkereskedőt, ahogy a kerítés¹¹⁸ tényállásának megvalósítója sem. Ahogy a miniszteri indokolás fogalmaz, az emberkereskedelem alapja a kerítőhöz

¹¹² Elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad, átvesz.

¹¹³ Az üzletszerűségre gondol a jogalkotó Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pont, amely a rendszeres előnyre - haszonra - törekvés, ezáltal a rendszeresség célzata cselekménynek.

¹¹⁴ Itt elsősorban a prostitúciós, szexuális tevékenység kihasználásáról van szó.

¹¹⁵ Megtévesztéssel vagy valamilyen hatalmi helyzettel való visszaéléssel.

¹¹⁶ 2012. évi C. törvény 203. § (2) bekezdés.

¹¹⁷ A feltételes mód azért indokolt, mert az emberkereskedelem nyomozása során a személyi bizonyítási eszközök általában nem állnak rendelkezésre, nem együttműködők.

¹¹⁸ 2012. évi C. törvény 200. §.

képest minőségi többlettel jellemezhető hatalmi helyzet: ezt azonban nem minden esetben látta így a bíróság, tehát nem volt egyértelmű a szabályozás,¹¹⁹ ezért a törvény megváltoztatása indokolt.

A bíróság kifejtette, hogy a kerítés tettese másnak szexuális célra szerzi meg a passzív alanyt, tehát „a kerítés elkövetési magatartása nem konkrétan magát a jövőbeli közösülést (fajtalanságot), hanem ilyen célból a passzív alany és nemi partnere majdani egymásra találását a passzív alany szempontjából lehetővé tevő, azt objektíve elősegítő, előmozdító tevékenység”.¹²⁰ Tehát a kerítés olyan szervezési tevékenység, amelynek nem fogalmi ismérve harmadik (a szolgáltatást igénybe vevő) személlyel közvetlen kapcsolat megléte,¹²¹ s befejezetté válik, amint a közvetlen kapcsolat lehetősége megteremtődött.¹²² Az emberkereskedelem elkövetői magatartása ennél minőségi többlettel cselekszik, vagyis az emberi méltóságot sértő módon tárgyként kezeli a passzív alanyt. A bíróság ítéletében kimondta, „a kerítés speciális szabályozása folytán egyéb körülmény megléte hiányában az emberkereskedelem nem állapítható meg, mert ellenkező esetben a közösülésre vagy fajtalanságra erőszakkal vagy fenyegetéssel másnak megszerzett személy esetében a kerítés büntetettét soha nem lehetne megállapítani, így ez a törvényi szabályozás teljes mértékig kiürülne”.¹²³

A fentiek értelmében mind a kerítés és a gyermekprostitúció kihasználása is képezhet anyagi heterogén álhalmazatot az emberkereskedelem büntetével. A jelenlegi miniszteri indoklás ugyanakkor jól láthatóan elkerüli azt a kérdést, hogy a gyermekprostitúció kihasználásának második alapesete Btk. 203 (2) bekezdése az emberkereskedelem negyedik alapesetével kerülhet olyan kollízióba, ami a nemzetközi instrumentumok alapján emberkereskedelemnek minősül. A 2011/36/EU Irányelv 2. cikkének (5) bekezdése értelmében: ha az (1) bekezdésben említett magatartás gyermekre irányul, büntetendő emberkereskedelemnek minősül akkor is, ha az nem jár az (1) bekezdésben felsorolt elkövetési módok alkalmazásával. A gyermekprostitúció kérdéskörére utalva a 2006. évi CII. törvény 3. cikke alatt megfogalmazott értelmező rendelkezés kimondja, hogy egy gyermek kizsákmányolás céljából történő toborzása,

¹¹⁹ Vö. A Kúria Bfv.544/2016/5. számú precedensképes határozata emberkereskedelem büntette tárgyában. [21],[22],[23] pontok.

¹²⁰ A Kúria Bfv.551/2018/6. számú precedensképes határozata kerítés büntette tárgyában. [2012. évi C. törvény (Btk.) 166. §, 200. §, 202. §, 339. §, 2017. évi XC. törvény (Be.) 648. §, 649. §, 650. §, 659. §]

¹²¹ Ld. BH 2012.6.145: Legf. Bír. Bfv. I. 881/2011. A kerítés bűncselekményének nem fogalmi ismérve, hogy az elkövető az elkövetési tevékenység kifejtése révén kapcsolatba kerüljön azzal a harmadik személlyel is, aki a passzív alany szexuális szolgáltatását igénybe veszi.[Btk. 207. §].

¹²² BH 2003.1.8: Legf. Bír. Bfv.III.1068/2001. sz. A kerítés büntetettének elkövetési magatartásaként megjelölt megszerzés befejezetté válik azáltal, ha az elkövető anyagi haszonszerzés céljából harmadik személy számára a passzív alannal való nemi cselekmény közvetlen lehetőségét megteremti.

¹²³ A Fővárosi Törvényszék B.621/2018/33. számú határozata kerítés büntette tárgyában.

szállítása, eladása, elrejtése vagy átvétele emberkereskedelemnek minősül még akkor is, ha az nem jár a 3. cikk a) pontjában leírtak alkalmazásával.

Halmazati szempontból a kerítés lehet az emberkereskedelemnek büntetlen előcselekménye vagy olyan álhalmazata, amely összeolvadás útján végül feloldódik az emberkereskedelem cselekményében. A jogalkotó álláspontja szerint a kényszermunka célzatával elkövetett emberkereskedelemnek eleme a rendszeres előny szerzésére törekvés. A kitarottság¹²⁴ és a gyermekprostitúció kihasználásának minősített esete¹²⁵ is magában foglal olyan prostitúciós tevékenységből származó jövedelmet, amely rendszeres, így alkalmas lehet az életszínvonal emelésére, ezért az ezekkel fennálló halmazat ennek megfelelően valóságos lesz.

II.2.20. Emberkereskedelem és kényszermunka elhatárolása

Az emberkereskedelem és kényszermunka szoros egymásba fonódásáról, elhatárolási nehézségeiről szóló jogirodalmi vitákat¹²⁶ a jogalkotó eldöntötte 2020-ban. A kérdést azonban érdemes áttekinteni az Emberi Jogok Európai Bíróságának egyik precedens értékű esetjogi döntése¹²⁷ szemszögéből is. A jogeset rövid történeti tényállása szerint¹²⁸ 2017. március 30. napján a Chowdury és negyvenkét bangladesi állampolgár keresetet nyújtott be Görögország ellen az Emberi Jogok Európai Bíróságához, amelyet a bíróság végül befogadott.¹²⁹ A negyvenkét bangladesi állampolgár 2012-ben és 2013-ban illegálisan - dokumentumok nélkül - Görögországba érkezett mezőgazdasági idénymunka végzése céljából. A görög földtulajdonosok illegálisan országban tartózkodókat felvették mezőgazdasági munkára lakhatás biztosítása és napi 22 EUR fizetségért. A több hónapnyi ledolgozott munka ellenére a bangladesiek nem kaptak fizetést, illetve a biztosított lakóhelységek emberhez méltatlanok voltak. Nem volt víz, és maguk által tákolt bambuszból, kartonpapírból készült kunyhókban kellett lakniuk. Az emiatt keletkezett feszültségek következményeként harcok ellenállás tört ki a bangladesieket őrző fegyveresek és az illegális munkások között. A kitört tiltakozás következtében az örök fegyverrel többször is az emberek közé lőttek, akik közül többen

¹²⁴ 2012. évi C. törvény 202. §

¹²⁵ 2012. évi C. törvény 203. § (3) bekezdés.

¹²⁶ Ld. BH 2020.2.30: Kúria Bfv. II. 600/2019. Emberkereskedelem - és nem kényszermunka - büntette valósul meg, ha a munkavégzésre kényszerítés kiszolgáltató személy sérelmére, e helyzetének a kihasználásával, előny szerzése érdekében történik, és az elkövető kizsákmányolás céljából sértetteket toboroz, szállít és elszállásol.

¹²⁷ 2017. március 30-án született EJEB által Chowdhury és mások vs. Görögország ügyében hozott határozat. hozott

¹²⁸ Chowdury et autres c. Grèce - 21884/15 <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-11432> (letöltve: 2020. szeptember 11.)

¹²⁹ The case of Chowdury and Others v. Greece (application no. 21884/15) the European Court of Human Rights held, unanimously, that there had been: a violation of Article 4 § 2 (prohibition of forced labour) of the European Convention on Human Rights.

is megsérültek. A kitört lövöldözést követően a görög hatóságok nyomozást indítottak az ügyben, amelynek következményeként az ügyészség emberölés kísérletével vádolta meg a lövéseket leadó öröket. Az ügyészség vádkiegészítése nyomán a lezajlott büntetőeljárásban súlyos testi sértésre és emberkereskedelemre változott a görög vádhatóság álláspontja, melynek kapcsán a görög bíróság 2014. július 30-án kimondott határozatában felmentette a vádlottakat az emberkereskedelem vádja alól, és megállapította a fegyverhasználat jogosságát. Az indokolás szerint azért utasította el a bíróság emberkereskedelem tényállását, mert sértettek önként vállalták az idénymunkát, anélkül hogy személyes vagy mozgási szabadságukat munkáltató vagy más megsértette volna. Így a bíróság a korábban kiszabott szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetésre változtatta, továbbá összesen 1500 eurót ítélt meg a 35 fő sértettnek sérelmeik miatt. Ezek után a sértettek a görög Semmitőszék előtti fellebbezésben kérték, hogy vizsgálják felül a történeteket, illetve hogy a bíróság értékelje az ügyben elkövetett magatartást emberkereskedelemnek. A beadott felülvizsgálati kérelem végül elutasításra került.¹³⁰

II.2.21. Az emberkereskedelem és a kizsákmányolás

Az emberkereskedelem és az abban megjelenő kizsákmányolás kérdésköre összetett hagyományú, bonyolult társadalmi jelenség, melyet törvényhelyhez fűzött miniszteri indokolás úgy fogalmaz meg, hogy „[a jogalkotó] *a törvényi tényállásba integrálja a második - kényszermunka jellegű - alapesetben a kizsákmányolási célú emberkereskedelemnek a korábban értelmező rendelkezésbe foglalt tényállási elemét, egyúttal e tényállásba foglalja a hatályos szabályozásban kényszermunkának minősülő cselekményeket is*”.¹³¹ Az indokolás rögzíti, hogy „*az emberkereskedelem második - kizsákmányoló jellegű - alapesetének [Btk. 192. § (2) bekezdés] a célzatát nem pusztán alkalmi, hanem rendszeres előny szerzése adja. Ez nem megfeleltethető az előny rendszeres realizálásával, a rendszeres előnynek nem kell bekövetkeznie a tényállási elem megvalósulásához, minthogy a rendszeres előny nem a tényállás eredménye, hanem annak célzata. Ennek a bűncselekménynek a megállapíthatóságához ezért elegendő lehet, hogy az elkövető kívánja [Btk. 7. §] a rendszeres előny szerzését*”.¹³²

A korábbi tényállás nagyon szélesre nyitotta az ollót, ami bizonytalanná tette a jogalkalmazást. A korábbi jogszabály alkalmazott egy jogalkotói értelmezést, miszerint

¹³⁰ Vö. Jogászvilág szakcikk. forrás: <https://jogaszvilag.hu/rovatok/vilagjogasz/az-emberkereskedelem-es-kenyszermunka> (letöltve: 2020. szeptember 11.)

¹³¹ Lásd a 2012. évi C. törvény 192. §-hoz kapcsolódó miniszteri indokolást.

¹³² Lásd a 2012. évi C. törvény 192. §-hoz kapcsolódó miniszteri indokolást.

„e § alkalmazásában kizsákmányolás a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekvés.”¹³³

A kizsákmányolással kapcsolatos büntetőjogi szabályozások köre - Hollán Miklós által felrajzolt ív mentén haladva¹³⁴ - 2008-ban uzsora-bűncselekménnyel bővült, amelyben az követte el a bűncselekményt „aki a sértett rászorult helyzetét kihasználva üzletszerűen olyan különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatást tartalmazó megállapodást köt, amelynek teljesítése a sértettet, illetve annak hozzátartozóját súlyos vagy további nélkülözésnek teszi ki”. A 2011-es módosítás szerint „aki más rászorult helyzetét kihasználva olyan különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatást tartalmazó megállapodást köt, amely alkalmas arra, hogy annak teljesítése a megállapodás kötelezettjét, a megállapodás kötelezettjének a vele közös háztartásban élő hozzátartozóját, illetve a megállapodás kötelezettje által - jogszabályon, bírósági határozaton, hatósági határozaton vagy szerződésen alapuló tartási kötelezettség alapján - eltartott személyt súlyos vagy további súlyos nélkülözésnek teszi ki”.

A 2012. évi C. törvény 381. § szakasza alapján az követi el az uzsora-bűncselekményt, „aki más rászorult helyzetét kihasználva olyan különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatást tartalmazó megállapodást köt, amely alkalmas arra, hogy annak teljesítése a megállapodás kötelezettjét, a megállapodás kötelezettjének a vele közös háztartásban élő hozzátartozóját, illetve a megállapodás kötelezettje által tartási kötelezettség alapján eltartott személyt súlyos vagy további súlyos nélkülözésnek teszi ki”. Deres Petronella és Windt Szandra az OKRI kutatási jelentésben leírják, hogy az általuk vizsgált egyedi ügyben *„másodfokon eljáró ítélőtábla ítéletében kiemeli, hogy a kizsákmányolás fogalmában az előny szerzésére törekvés nemcsak anyagi előnyt jelent, hanem minden olyan kedvezményt, kedvezőbb helyzetet, amely a sértett kiszolgáltatott helyzetével való visszaélés révén áll elő”*.¹³⁵

A rászorultsági helyzet vizsgálata körében a passzív alany az lesz, aki az uzsorás megállapodás alapján a feltűnően aránytalan ellenszolgáltatást köteles teljesíteni, illetve sértett az a passzív alannal közös háztartásban élő hozzátartozó, aki az uzsora-bűncselekményben anyagilag érintett, tehát a passzív alany által eltartott személy is.

¹³³ A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 192. § (8) bekezdése.

¹³⁴ HOLLÁN Miklós: i.m. (2012). 300. o.

¹³⁵ DERES Petronella: Az emberkereskedelem és a kényszermunka bűncselekményének egyes büntetőjogi kérdései I. In. Ügyészségi Szemle 2020/01 V. évfolyam. 1. szám. 48. o.

Ehhez képest nagyon hasonlóan alakult az emberkereskedelem kizsákmányolásra vonatkozó értelmező rendelkezése, e szerint aki a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekszik.

Az egyik legfontosabb kérdés, kellőképpen pontos volt-e az, hogy az ember kiszolgáltatott helyzetét nem kizárólag emberi közrehatás eredménye okozhatja, hanem az kialakulhat emberi magatartástól független körülmények alapján is. Meggyőződésem, hogy az ilyen köznapi fogalomkészletből történő átdefiniálás rendkívül nagy körültekintést igényel - ahogy Jakab András mások mellett¹³⁶ arra is felhívja a figyelmet, hogy *„az ilyen jogi fogalom átdefiniálás érzelmi-ideológiai vagy éppen érdekbeli kötöttségek mentén is folyhat”*.¹³⁷ A dogmatikai módszertan ismeri a meggyőző definíciók alfaját, amikor is úgy keletkeztetünk értelmi jelentést egy definíciónak, hogy felerősítjük a benne rejlő érzelmi jelentéstartalmat. Ebből aztán az érzelmi töltet az értelmi jelentés elébe nyomakodik. Az emberkereskedelem ennek a kérdésnek keresztüzében áll.

II.2.22. A gyermekvédelem, mint az emberkereskedelem egyik megelőző eszköze

A gyermekvédelem kérdéskörét az emberkereskedelem egyik legfontosabb megelőzési eszközének látom. A gyermekekhez számos erőszakos bűnözési kérdés kapcsolódik, egyfelől amit sérelmükre, másfelől amit alanyként maguk követnek el. További összefüggések, metszéspontok léteznek az emberkereskedelem és a családon belüli erőszak vonatkozásában is, ahogy erre Windt Szandra kutatásában¹³⁸ is rámutat. Kapcsolódva a 2019-ben lefolytatott kutatás konklúziójához, logikusan következtethetünk arra, hogy a gyermekek sérelmére megvalósított *„emberkereskedelem, mind a családon belüli erőszak esetében elmondható, hogy a sértett sok esetben nem érzi áldozatnak magát, az elkövető hosszú ideig tulajdonaként kezeli a sértettet, akként is bánik vele, sárba tiporja. Az elkövetők elhítetik a sértettjeikkel, hogy ők semmit sem érnek, nélkülük nem képesek semmire, úgymint megtalálják őket, hiszen van ismerősük mindenhol”*.¹³⁹

¹³⁶ BOURDIEU Pierre: „La force du droit. Éléments pour une sociologie du champs juridique” Actes de la recherche eb sciences sociales. 1986. 3-19. o. https://www.persee.fr/doc/arss_0335-5322_1986_num_64_1_2332# (letöltés: 2019. szeptember 1.)

¹³⁷ SZABÓ Miklós - JAKAB András: i.m. 2015. 57. o.

¹³⁸ Vö. WINDT Szandra: Az emberkereskedelem és a családon belüli erőszak hasonlóságai és különbségei. (Belügyi Szemle, 2020/12. 105-117. o.)

¹³⁹ Windt Szandra: i.m. 115. o.

Az ENSZ Női Tagozata¹⁴⁰ számos tanulmányban felhívta a figyelmet arra a jelenségre, hogy a világjárványok - így a SARS-CoV-2 által okozott koronavírus-járvány során is nőtt a nők és gyermekek elleni erőszakos cselekmények száma. Növekedett az emberkereskedelem, a gyermekházaságok, a szexuális kizsákmányolás és a szexuális abúzusok száma.¹⁴¹ Globálisan 2020-ban 243 millió 15 és 49 év közötti nő szenvedett partnere által elkövetett szexuális vagy más erőszakos jellegű cselekmény miatt.

Az emberkereskedelem leginkább veszélyeztetettjei család nélküli gyermekek. A gyermekvédelem megerősítése és rendszer hatékony működésének előfeltétele lehet a gyermekkereskedés elleni harcnak és felszámolásának. Nem ritka a gyermekhalállal végződő olyan elhanyagolás, amiről a környezet tud, de mindenki a másokra vár a bejelentéssel. Sipos László írja, hogy *„egy nagyközségi gyámhatóság mulasztása után már nem volt felelősségre vonható az elkövető, majd amikor a helyi rendőrkapitányság megkereste a jegyzőt, az nem intézkedett a szükséges magánindítvány megtétele végett. Ezt követően a kiskorú sértett részére kirendelt eseti gondnokságot ellátó ügyvédnő is felelősségre vonható mulasztást követett el, így a bűncselekmény végül elévült.”*¹⁴² Szükség lenne a Gyvt. 17. §-ban felsorolt személyek, intézmények és hatóságok közötti hatékony munkamegosztásra, együttműködésre, feladatfelosztásra mindezek ellenőrzésére és az egyes szervezetek prioritására.

Az emberkereskedelem, a gyermekkereskedelem és a gyermekbántalmazás szoros összefüggését már a századfordulón is látta Hodossy Gedeon és Doros Gábor. A leánykereskedés elleni küzdelem bátyáinak nevezett gyámhatóságok legfőbb feladatául teszi *„a gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről alkotott 1877. évi XX. tc. 263. 264. §§, melyek legfőbb feladatául teszik a kiskorúak szellemi és anyagi érdekeinek megóvását (...).”*¹⁴³ Az emberkereskedelem és a kapcsolódó szexuális, fizikai gyermekbántalmazás megelőzésének, megszakításának és az elkövető gyors, hatékony szankcionálásának kérdése rendszeresen visszatérő téma a gyermekvédelmi rendszert működtető szakemberek és hatóságok számára.

A gyermekekkel történő kereskedés alapját a megrendelői igények tartják fenn, melyeket olyan titkos hálózatok szerveznek,¹⁴⁴ amelyek a hatékony közigazgatási,

¹⁴⁰ <https://www.unwomen.org/en> (letöltés: 2021. március 18.)

¹⁴¹ Ld. COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls. Forrás: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=5006> (letöltés: 2021. március. 12.)

¹⁴² SÍPOS László: A gyermek és a bűn. Tanulmányok a gyermekvédelem, a gyermek, mint áldozat és a gyermekbűnözés témaköréből. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó 2012. 35. o.

¹⁴³ HODOSSY Gedeon - DOROS Gábor: i.m. 19. o.

¹⁴⁴ Ld. T/11246. számú törvényjavaslat indokolással

nyomozói és bűnüldözői tudományos kutatómunka eredményeként sorra veszítik el leplezett minőségüket és kerülnek felszámolásra. A 2020. szeptember 3-án kiadott egészségügyi ellátók feladatairól gyermekek bántalmazásának, elhanyagolásának gyanúja esetén megnevezésű dokumentum¹⁴⁵ számos kérdést rendez gyermekvédelem tekintetében. Nem foglalkozik a koldulásra, lopásra, prostitúcióra, hazugságra kényszerítéssel, gyermekkel koldulás, a gyermek korának nem megfelelő, illetve a rendszeres megterhelő munka végeztetésével, szociális bántalmazással, a gazdasági bántalmazással, méhmagzatot károsító magatartással, az újszülött-gyilkossággal, az alkohol és drog abúzus, a média-erőszak, az online abúzus (cyber-bullying), a kortársbántalmazás és a zaklatás (bullying) kérdéskörével. Alkalmazási köre a 0-18 éves gyermekekkel szembeni rossz bánásmód, bántalmazás, elhanyagolás formái, és az ezekkel kapcsolatos egészségügyi tevékenységek, valamint a jelzőrendszerben betöltött szerepből következő, jogszabályokban rögzített kötelezettségek. Ezek jellemzően a szülői felügyeleti jogot gyakorló személyi kört érintik. Ennek oka, hogy a szülő magatartása kiemelkedően fontos a gyermek fejlődése és a társadalom önreprodukciós képessége szempontjából. Ha a szülő beteg, bántalmazó vagy más okból nem tudja a gyermekét gondozni, az az egész társadalomra rendkívül súlyos következményekkel jár.

II.2.23. A Barnahus módszer a gyermekkereskedelem áldozatainak kezelésére

Előremutató, hogy 2021-ben szintet lépett a magyarországi gyermekvédelem az áldozatkezelés tekintetében is. A büntetőeljárás törvény módosításával¹⁴⁶ 2021. január elsejével lehetővé vált, hogy a gyermekvédelmi törvény¹⁴⁷ 61. § (2) bekezdésében meghatározott módon, elsősorban a szexuálisan bántalmazott gyermekeket az izlandi Barnahus¹⁴⁸ módszer alapján védelmezzék a büntetőeljárásban elszenvedett retraumatizáló hatásoktól. Ez természetesen vonatkozik a szexuális célú gyermekkereskedelem áldozataira is.

A Barnahus-modellt és módszertant elsőként Izlandon dolgozták ki, és elsőként 1998-ban itt hoztak létre olyan - gyermekek meghallgatását elősegítő - szolgáltatást, amely célja a szexuális bántalmazást elszenvedett gyermekáldozatok védelme mellett a gyermekbarát kihallgatás, illetve a gyermekek megóvása a nyomozás és a büntetőeljárás során őket elérő állapotrontó tényezőktől. Például a tettel való felesleges

¹⁴⁵ Megjelent: Egészségügyi Közlöny 2020/14.

¹⁴⁶ 2020. évi XLIII. törvény - a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról 154. §.

¹⁴⁷ 1997. évi XXXI. törvény - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 61. § (2) bekezdés.

¹⁴⁸ Izlandi kifejezés, jelentése: gyermekház.

szembesítés, a szakszerűtlen kihallgatás, a többszöri szakértői meghallgatás, illetve a hatóság természetéből fakadó rideg bánásmód okozta frusztráció.

A Barnahus-modell azért kitűnő rendszer mert fejleszthető, s multidiszciplináris és intézmények közötti megközelítése értelmében egy szervezet égisze alatt biztosítja a különböző (igazságszolgáltatási, szociális, egészségügyi) szervezetek együttműködési lehetőségét egyetlen gyermekbarát helyszínen, amely átfogó szolgáltatásokat kínál a gyermekek és családtagjaik számára.¹⁴⁹ Ez a gyermekvédelemben a gyermek alapvető, „állandósághoz” fűződő jogához illeszkedik, hiszen egy egészséges gyermeket is traumatizálhat a hirtelen, többszöri személyi és környezetváltozás, ami egy bántalmazott gyermek esetében akár súlyos kimenetelű visszaesést, reviktimizációt is kiválthat.

A Barnahus modell fő célja, hogy az áldozattá vált gyermek bántalmazása okán meginduló eljárásban minden érintett, így az állam büntetőjogi érdeke mellett a sértett a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény 3 cikkében megfogalmazott mindenek felett álló érdeke is érvényre juthasson.¹⁵⁰ A törvénymódosításhoz kiadott miniszteri indokolás szerint¹⁵¹ - 2018. év első félévében megkezdődhetett a Barnahus-modell szerinti szolgáltatás kialakítása a Fővárosi Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatokon belül. Ennek oka az, hogy a Barnahus-modell célja és szakmai tartalma szervesen illeszkedik a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok feladatprofiljába. Ezzel a szolgáltatásbővítéssel a jogalkotó egyben eleget tesz a 2015. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezményben foglalt áldozatok segítségéről szóló rendelkezéseinek is. Fontos fejlemény, hogy a rendelkezés alapján és gyermekek védelme érdekében folytatott együttműködésről írt alá megállapodást 2021. január 27-én a Fővárosi Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat illetve Budapest rendőrfőkapitánya.¹⁵² Ennek keretében gyermekbarát környezetben történhetnek meg a szükséges orvosi és szakértői vizsgálatok, illetve a szükséges tanácsadás vagy a hatósági meghallgatás is. A barátságos környezetben olyan speciális rendszereket alakítottak ki, amelynek segítségével videóra rögzíthetik a gyermek

¹⁴⁹ HALDORSSON, Olivia Lind: Barnahus Minőségi Előírások - Iránymutatások multidiszciplináris és intézmények közötti megoldásokról az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi számára.

¹⁵⁰ 1991. évi LXIV. törvény - a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről 3. cikk.

¹⁵¹ 2018. évi CXVII. törvény - egyes szociális, gyermekvédelmi tárgyú, valamint egyéb kapcsolódó törvények módosításáról 42. §.

¹⁵² Budapesti Rendőr-főkapitányság sajtóosztálya. Forrás: <http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/szervezeti-hirek/szintet-lepett-a-rendorseg-es-a> (letöltve: 2021. március. 24.)

vallomását, így azt csak egyszer kelljen elmondania, továbbá zártcélú távközlő hálózat használatával egyszerre több szakember is a legszelídebb módon képes együttműködni, védve a kiskorú áldozatot a további traumatizációtól. Hazánkban a gyermekkereskedelem kevésbé ismert jelenség,¹⁵³ az sem kétséges, hogy a nehezebben bizonyítható elkövetői magatartások közé sorolható,¹⁵⁴ de az egyértelmű, hogy az emberkereskedelem egyik eredményes megelőző eszköze a gyermekvédelem lehet.

II.3. Az történeti áttekintésének összefoglalása

Összefoglalásként megállapítható, hogy az új tényállás egyszerűbb és jobban áttekinthető rendszere segíteni fogja a jogalkalmazást abban, hogy a nemzetközi szervezetek észrevételezett látencia csökkenjen, a nyomozások végigvitele, a tettesek elfogása, vád alá helyezése és elítélése megtörténjen.

A korábbi magyar tényállásban benne volt az 2011/36/EU irányelv szerinti kizsákmányolás absztrakt fogalma, miszerint - a kizsákmányolás a kiszolgáltatót helyzetbe hozott vagy abban tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekvés - itt azonban nem szerepel a rendszeresség kritériuma.

„A nemzetközi büntetőjog fejlődése a tényleges kizsákmányolást soha nem tekintette emberkereskedelemnek, hanem csak annak előstádiumait (pl.: toborzás, szállítás, eladás)”. Hollán Miklós úgy véli ez a megoldás akkor lett volna szerencsés, ha a nemzetközi egyezmények az emberkereskedelem célcselekményének (tényleges kizsákmányolásnak) a büntetni rendelését is szabályozták volna. A nemzetközi jog azonban paradox módon az államokat úgy kötelezi az emberkereskedelem büntetni rendelésére, hogy az annak jogtalanságát megalapozó célcselekmény (kizsákmányolás) kriminalizálását (teljesen, vagy részben) átengedi a nemzeti jognak.¹⁵⁵ A kizsákmányolás egységes nemzetközi szintű kriminalizálását az államok eltérő foglalkoztatási és munkajogi szabályainak egységesítésével lehetne megoldani. Az emberkereskedelem büntettének első alapesete (amely nem változott az új tényállás bevezetésével) olyan elkövetési módot feltételez, amely kizsákmányolási célzat nélküli cselekmény.¹⁵⁶ Ez a tényállítás pedig azt jelenti, hogy egy természetes személy eladása történhet úgy, hogy az eladó fél nem tudja azt, hogy az általa megszerzett és dologi

¹⁵³ Ld. A gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek Jogairól szóló Egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv megerősítéséről és kihirdetéséről szóló 2009. évi CLXI. törvényt

¹⁵⁴ Ld. End Child Sexual Exploitation International: Jelentés a gyermekek szexuális kizsákmányolásának formáiról, jellemzőiről és méreteiről. 2021. február.

¹⁵⁵ RIPSZÁM Dóra: Kizsákmányolás az emberkereskedelem kapcsán (Büntetőjogi Szemle, 2019/2., 79-86. o.)

¹⁵⁶ HEGEDŰS István - JUHÁSZ Zsuzsanna - KARSAI Krisztina - KATONA Tibor - MEZŐLAKI Erik - SZOMORA Zsolt - TÖRŐ Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012) - Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer Elektronikus Jogtár, 2017.

tulajdonként kezelt személyt a vevő milyen célból - például szexuális célra - vásárolja meg.

III. RÉSZ AZ EMBERKERESKEDELEM KÜLFÖLDI SZABÁLYOZÁSA

III.1. Nemzetközi szervezetek emberkereskedelem elleni instrumentumai

A szervezett bűnözés legveszélyesebb szintje a nemzetközi transznacionális rendszerben működő laza, sejtyszerűen működő bűnözői csoportok, amelyeknek felszámolása talán az államok előtt álló legkomolyabb kihívás. A nemzetközi emberkereskedelem elleni küzdelem egyik csúciszervének tekinthető ENSZ adatai különösen figyelemre méltóak atekintetben is, hogy a bűnszervezetek által szerzett profit mértékéről rendszeresen közzé tesznek adatokat.

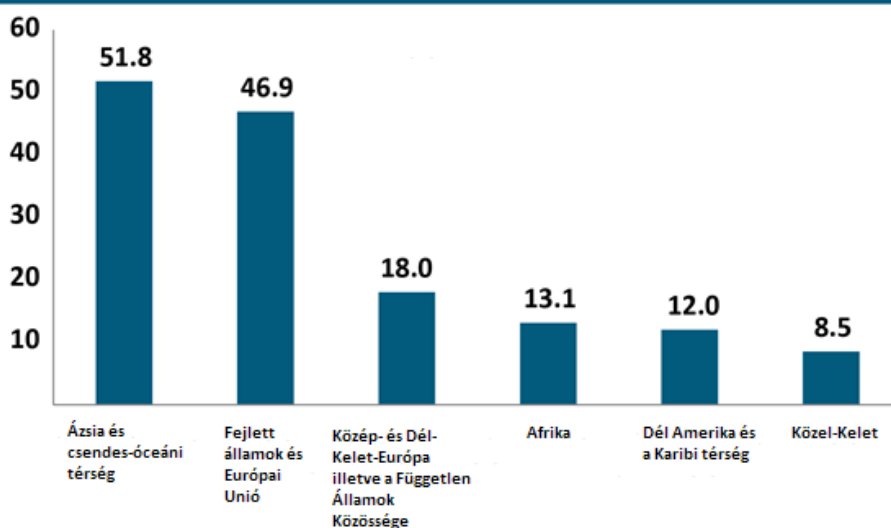
III.1.1. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet adatai a kizsákmányolás vonatkozásában

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet¹⁵⁷ - a dokumentum 2016-os adatait 2017-ben tette közzé, amely jelenleg a legfrissebb ezirányú adatközlés. A transznacionális szervezett bűnözés által kiépített hálózatok révén generált modern rabszolgaságból keletkező hatalmas bevételek és a hátrahagyott áldozatok adatainak vizsgálata alapján a modern rabszolgaság áldozatainak száma világszinten 40 millió áldozatot jelent, amelyből 25 millió ember munka alapú kizsákmányolás áldozata volt, 15 millió embert pedig a kényszerházasság érintette. A modern rabszolgaság áldozatainak 71 százalékát nők és lányok teszik ki. 2016-ban a világon minden ezer embernek 5,4 százaléka áldozata volt a modern rabszolgaságnak. Emellett az egész világon ezer felnőttkorú ember 5,9 százaléka volt áldozata a rabszolgaság valamilyen formájának, illetve ezer gyermekből 4,4 százalékuk volt érintettje a modern rabszolgaság szexuális vagy munkacélú kizsákmányolásának.

¹⁵⁷ International Labour Organization (ILO) 2017-es adatai. Forrás: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_575479.pdf (letöltve: 2020. szeptember 12.)

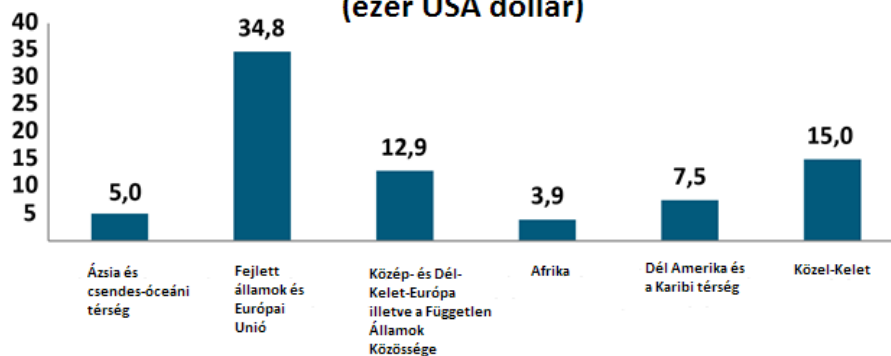
Az adatforrásban csak azok az adatok szerepelnek, amelyekre hiteles bizonyítékok állnak rendelkezésre. Azonban ebben a kérdésben a látencia igen magasnak mondható ezért sokkal nagyobb számok létezhetnek. Az áldozatok száma mellett az emberkereskedelem igen komoly - euró milliárdokban mérhető - bevételt termel az azt működtető bűnszervezetek részére. Az így megszerzett vagyon mértéke is becsült adat, mert a nemzetközi bűnszervezetek működése és bevétele egyre inkább a kibetér kevésbé ellenőrzött területeire kerül át, ahol e szervezetek előszeretettel használják az alternatív fizetőeszközöket.

A kényszermunka 150 milliárd USA dollárnyi profitot generál évente

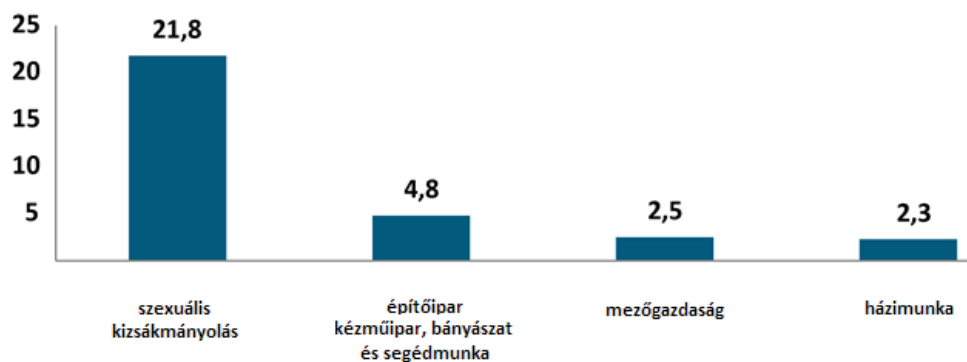
6. ábra kényszermunkából keletkező éves profit. Forrás: ILO – 2017

A kényszermunka áldozata által termelt éves nyereség régióként (ezer USA dollár)

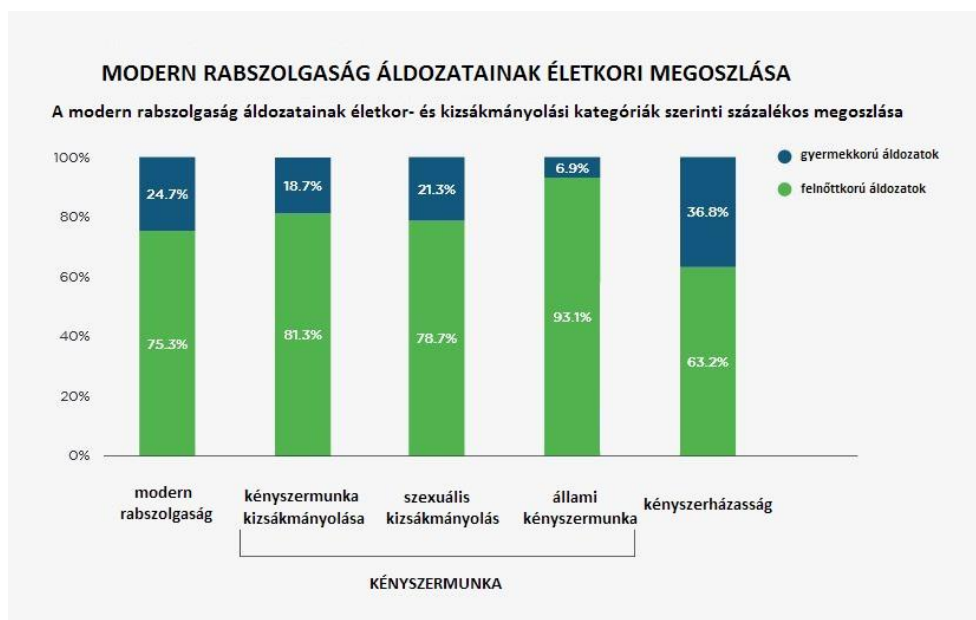

7. ábra kényszermunka áldozatain keletkező profit. Forrás: ILO - 2017

A kizsákmányolás ágazatra vetített éves nyeresége - ezer USA dollár

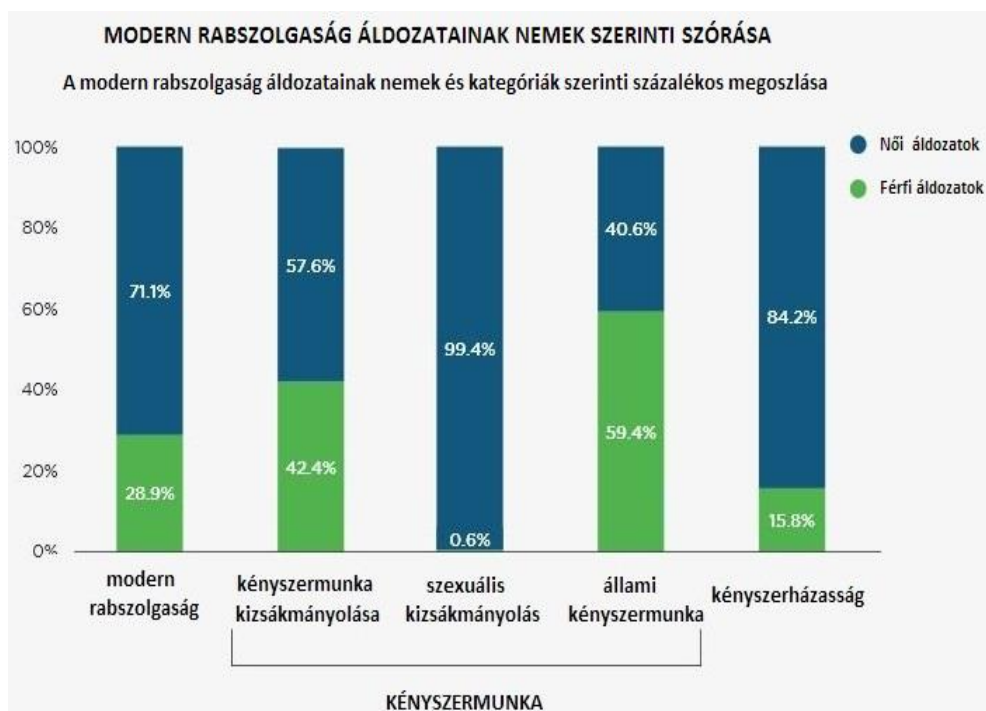
8. ábra Kizsákmányolás ágazatra vetített nyeresége. Forrás: ILO – 2017

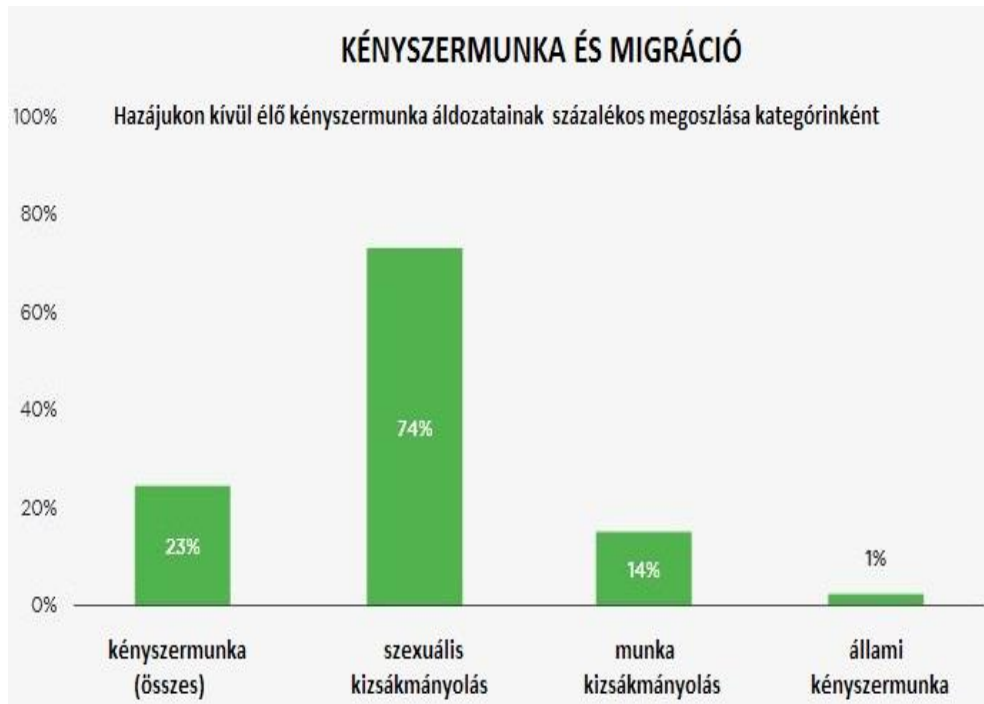
9. ábra Modern rabszolgaság áldozatainak életkori megoszlása. Forrás: ILO – 2017

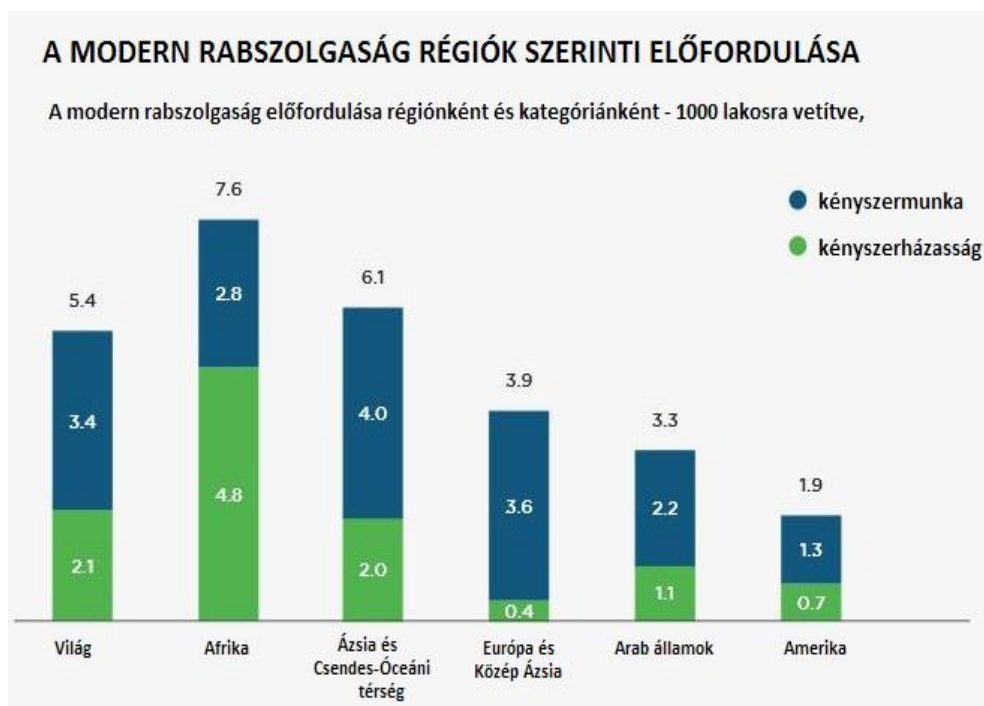
10. ábra Modern rabszolgaság áldozatai kategóriák szerint. Forrás: ILO - 2017

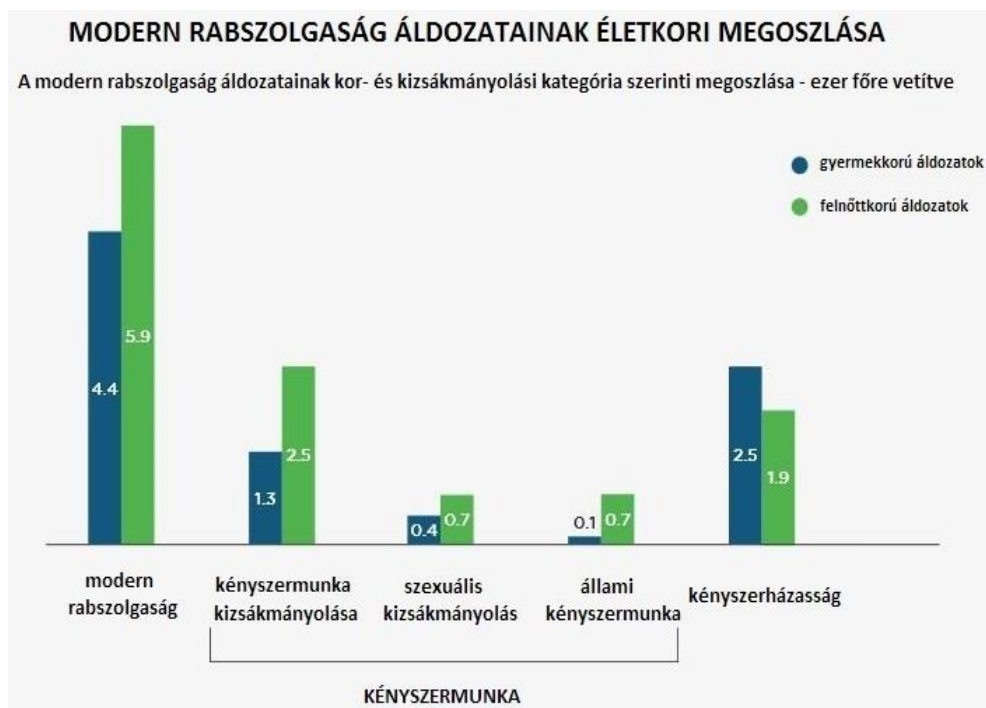
11. ábra Modern rabszolgaság áldozatainak nemek szerinti megoszlása. Forrás: ILO - 2017

12. ábra Migrációs háttérű személyek érintettsége. Forrás: ILO - 2017

13. ábra Modern rabszolgaság régiók szerinti megoszlása. Forrás: ILO - 2017

14. ábra Modern rabszolgaság áldozatainak életkor szerinti szóródása. Forrás: ILO - 2017

Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala (UNODC) létrehozta az emberkereskedelem elleni kézikönyvet a büntető igazságszolgáltatásban résztvevők számára, amely összesen tizennégy modulból áll.¹⁵⁸

- Az emberkereskedelem és az embercsempészet meghatározása
- Az emberkereskedelem indikátorai
- Az emberkereskedelem áldozatainak pszichológiai reakciói
- Ellenőrzési módszerek az emberkereskedelemben
- Kockázatértékelés az emberkereskedelem nyomozása során
- Nemzetközi együttműködés az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyekben
- Tárgyi és személyi bizonyítékok vizsgálata az emberkereskedelem nyomozásában
- Az emberkereskedelem áldozatainak tanúkénti meghallgatása
- Az emberkereskedelem gyermek áldozatainak meghallgatása
- Az anyanyelvhasználat az emberkereskedelem nyomozásában
- Az áldozatok igényei az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyekben
- Áldozat- és tanúvédelem az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyekben
- Az emberkereskedelem áldozatainak kártérítése
- Az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyekben hozott ítéletek végrehajtása

¹⁵⁸ Anti-Human Trafficking Manual for Criminal Justice Practitioners. Forrás: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/2009/anti-human-trafficking-manual.html> (letöltve: 2020. szeptember 12.)

Az UNDOC által kutatott adatok alapján a szervezett bűnözéssel összefonódott bűncselekmények az Emberkereskedelem és Migráncscempészet Részleg¹⁵⁹ (HTMSS) meghatározása által az emberkereskedelem (TIP) és a migráncscempészet (SOM) egymással szorosan összekapcsolódó bűncselekmények, melyeket együtt kell értékelni és kezelni. Az UNDOC Emberkereskedelem és Migráncscempészet Részlege támogatást nyújt azoknak az országoknak, amelyek fellépnek az emberkereskedelem és a migráncscempészet hatékony csökkentése érdekében; az emberkereskedelem áldozatainak okozott kár csökkentése érdekében; a migráns- és embercempész hálózatok száma, ereje, elérése, nyeresége és eszközeinek csökkentése céljából. A célzott kutatások révén élvonalbeli kutatásfejlesztést és gyakorlati szakértelmet képes nyújtani a tagállamok részére, létrehozva a jó gyakorlatok adatbázisát, melyhez a tagok hozzáférhetnek, illetve saját tapasztalatokat is megoszthatnak a belső hálózataikon.

III.1.2. Az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye

Az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye kihirdetéséről, valamint ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi XCII. törvényben a jogalkotó így fogalmaz: *„Emlékeztetve különös tekintettel a Miniszteri Bizottságnak a gyermekek és a fiatal felnőttek szexuális kizsákmányolásával, pornográfiájával és prostitúciójával, valamint a gyermekkereskedelemmel és a fiatal felnőttek emberkereskedelmével kapcsolatos R (91) 11 számú ajánlására, a gyermekek szexuális kizsákmányolás elleni védelméről szóló Rec(2001)16 ajánlására, a számítástechnikai bűnözésről szóló egyezményre (ETS No. 185), különösen annak 9. cikkére, valamint az Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépéséről szóló egyezményére (CETS No. 197);”* A kizsákmányolás szó használata itt a jog textuális szövegrétegében meglévő jelentését már jogdogmatikai rétegébe való áthelyeződését indítja meg, más értelmi irányt is felmutatva a kizsákmányolás kifejezésnek. A szexuális kizsákmányolás ugyanis egy olyan jelenséget mutat, amelyet a szó hétköznapi, illetve korábbi jelentéstartalmai nem feltétlenül hordoztak. A szexuális kizsákmányolás olyan magatartás, amely túlmutat a szexuális erőszakon - leginkább egy rendszeres, visszatérően, tehát időben elnyúlóan megvalósított erőszakos, megalázó szexuális tartalmakat is hordozó olyan

¹⁵⁹ Human Trafficking and Migrant Smuggling Section.

cselekménysor, amelynek vége az elkövető részéről nem meghatározott, s a passzív alany szempontjából pedig -, feltételezhetően halálig tart.

Etimológiailag a zsákmány kifejezés általános jelentéstartalma, „*rablás, dúlás által szerzett holmi ingóság, különösen, melyet valaki az ellenségtől ragadott el,*”¹⁶⁰ illetve lásd még a préda kifejezést, amely latin *praedare*¹⁶¹ kifejezésből származik. Abból kiindulva, hogy zsákmányt szerezni, a szerzett zsákmányon osztozni kifejezés jogi tartalmát tekintve inkább a német *Prisenrecht* szóhoz kapcsolódik. Az így kialakuló zsákmányjog¹⁶² kifejezés tartalmi szempontú vizsgálata során arra juthatunk, hogy a zsákmányolás a zsákmányolt akarata ellenére történő túlhasználatot, kihasználást, illetve valaminek az erőszakos elvételét is jelenti. A szótó - amely már kisebb elemekre nem bontható - a „*zsák*” szócska, amelynek jelentése „*egy olyan dolog, amibe ingóságot tesznek, és abban azt szállíthatják*”.¹⁶³ A „*mány*” pedig egy - olyan jelentésbeli változást is eredményező - toldalék, amely módosítja vagy teljesen megváltoztatja a szótóban hordozott jelentést. A zsákmányszerzés jogáról a jogi lexikon a következőket írja: „*A magántulajdon a megszálló hadsereg fosztogatásának a hágai és a brüsszeli határozatok értelmében, nem képezheti tárgyát. [...] A szárazföldi zsákmány nem lesz a fogláló tulajdona, sőt azért az államtól kártérítés sem követelhető. A zsákmány jogot gyakorolhatják hadihajók, kalózok, és a szárazföldi haderő. A zsákmányjog alól ki vannak véve:*

1. *a halászhajók és bárkák, valamint a halászati eszközök;*
2. *hajótöröttek javai;*
3. *tudományos kutatás, vagy vallási célokra szolgáló hajók;*
4. *a kórházaknak szolgáló kereskedelmi mentőhajók és bárkák;*
5. *a hajókalauz és a világító tornyok szolgálatára rendelt hajók;*
6. *a kartellhajók, ha kizárólag hadikövetekeket szállítanak*”.¹⁶⁴

Tehát a zsákmány kifejezés „háborúban vagy más körülmények között, erőszakkal szerzett holmi, préda,” „vadászat, halászat során elejtett állat” kifejezéstartalmak

¹⁶⁰ <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-szotara-czuczorfogaras-55BEC/zs-71B2F/zsakmany-71B47/?list=eyJxdWVyeSI6ICJ6c1x1MDBIMWttXHUwMGUxbnkifQ> (letöltés: 2019. 09. 06.)

¹⁶¹ Lat. *Praeda praedare, praedatum*, aminek jelentéstartalma a „zsákmányol, ragadoz”: a préda tehát „zsákmány, könnyen megszerezhető dolog:” „szabad préda, illetve etimológiailag a „pazarlásra hajlamos” személyt is illettek ezzel a kifejezéssel. Lásd még a „préda nőszemély” kifejezést.

¹⁶² Ném. *Prisenrecht*, kobzási jog, tengeri zsákmányjog, hajórakomány joga.

¹⁶³ Lásd még a zsák kifejezésre az Arcanum értelmező szótár jelentését, mely szerint „különféle anyagokból, főleg durva vászonnál készült hosszúkás, egyik végén nyitott tartó; ilyen alakú természetes képződmény vagy mesterséges készítmény”: zsákállat, légszák. Származékai: zsákos, zsákol. A német *Sack* ófelnémet előzményének átvétele. A latin *saccus*, illetve előzménye, a görög *szakkosz* révén, a héber *sak* közvetítésével egészen az asszír *sakku* zsák, vezeklóruha szóig vezethető vissza”, lásd még *iszák* (latin *bisacchium* kettős zsák), *hara*, *szák*, *zacskó*, *zakó*, *zsákmány* stb.

¹⁶⁴ MÁRKUS Dezső: Magyar jogi Lexikon. VI. kötet. Pallas Kiadó. Budapest, 1907. 1147. o.

származéka: a zsákmányol. Mindennek háttérében egy régi tájnyelvi német kifejezés van, amely a „sackmann”¹⁶⁵ kifejezéssel függ össze. Az etimológiai szótár szerint a „zsákmányolás” „zsákmányolt holmi” jelentésváltozás már a magyarban ment végbe.¹⁶⁶ Idetartozik még a sáp kifejezése is, mely a „tiszteletlenül szerzett haszon, jövedelem, részesedés” kérdéskörébe esik, amely a német tolvajnyelvi schab „kerítésből, lopás zsákmányából származó részesedés” átvételét jelenti.

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 2. § értelmező rendelkezésének s) pontja kimondja, *„hogy különösen kizsákmányoló foglalkoztatási feltételek az olyan feltételek - a nemi vagy egyéb alapú megkülönböztetésből származó feltételeket is beleértve -, amelyek feltűnően aránytalanul eltérnek a legálisan foglalkoztatott munkavállalók foglalkoztatási feltételeitől, amely eltérés különösen a munkavállalók egészségét és biztonságát érinti, és sérti az emberi méltóságot”*.

A feltűnően és aránytalanul eltérő foglalkoztatási körülmények megítélése pedig a jogalkalmazó mérlegelési jogkörében marad. Ugyanezen törvény 29. § (1) bekezdésének f) pontja szerint *„az e törvényben foglalt tartózkodási feltételek hiányában humanitárius célból tartózkodási engedéllyel kell ellátni [...] a bíróság indítványára azt a harmadik országbeli állampolgárt, akit különösen kizsákmányoló foglalkoztatási feltételek mellett, illetve azt a kiskorú, harmadik országbeli állampolgárt, akit érvényes tartózkodási engedély vagy más, tartózkodásra jogosító engedély nélkül foglalkoztattak”*.¹⁶⁷

III.1.3. Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezménye

Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményének kihirdetéséről szóló 2013. évi XVIII. törvény 4. cikke úgy rendelkezik, hogy *„az emberkereskedelem személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása fenyegetéssel, erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, emberrablással, csalással, megtévesztéssel, hatalommal vagy a kiszolgáltatót helyzettől való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének*

¹⁶⁵ Zsákos ember, zsákmányolás, elrablás.

¹⁶⁶ Ld. Forrás: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/search/?list=eyJxdWVyeSI6ICJ6c1x1MDBIMWttXHUwMGUxbnlvbHQgaG9sbWkifQ> (Letöltve: 2021. március 17.)

¹⁶⁷ 2007. évi II. törvény - harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról.

*megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával. [...] A kizsákmányolás magában foglalja legalább „a prostitúció révén történő kizsákmányolást vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, a kényszer munkát vagy szolgáltatásokat - a rabszolgotartást vagy a rabszolgotartáshoz hasonló gyakorlatot és a szolgaságot is ideértve -, és a szervek kivételét”.*¹⁶⁸ Ebben a jogszabályban már egy jogellenes kereskedelmi tevékenység eszköz-cél viszonyában a kizsákmányolás mint célzat jelenik meg. Így annak lehet szexuális, munkavégeztetésre irányuló vagy emberi szervelvétellel járó tartalma is.

passzív alany	magatartások	célzat
személy(ek), bárki	toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása	
hely, mód, idő, eszköz (minősített eset)		
	a) fenyegetéssel, b) erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, c) emberrablással, d) csalással, e) megtévesztéssel, f) hatalommal vagy g) a kiszolgáltatót helyzettel való visszaélés révén	kizsákmányolás
	illetve (korrupciós magatartás)	kizsákmányolás
	anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával.	

értelmező rendelkezés		
A kizsákmányolás magában foglalja →	legalább	a) a prostitúció révén történő kizsákmányolást vagy b) a szexuális kizsákmányolás más formáit,

¹⁶⁸ 2013. évi XVIII. törvény - Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Felleléséről szóló Egyezményének kihirdetéséről.

		c) a kényszermunkát vagy szolgáltatásokat d) a rabszolgotartást vagy e) a rabszolgotartáshoz hasonló gyakorlatot és f) a szolgáltatást is ideértve és g) a szervek kivételét”
--	--	---

2. táblázat Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezménye (forrás saját szerkesztés)

Az Egyezmény 3. cikke rendelkezik a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvéről is, melynek értelmében a felek nemétől, fajától, bőrszínétől, nyelvétől, vallásától, politikai vagy egyéb véleményétől, nemzeti vagy társadalmi hovatartozásától, nemzeti kisebbséghez való tartozásától, vagyoni, születési vagy egyéb helyzetétől függetlenül biztosítják a törvény rendelkezéseinek végrehajtását, különös tekintettel az áldozatok jogainak védelmére és az azt megerősítő és elősegítő intézkedésekre. Az emberkereskedelem passzív alany szándékos kizsákmányolásába való beleegyezése nem vehető figyelembe, ha az Egyezmény 4 cikkének a) pontja alatti elkövetési magatartások bármelyikét alkalmazták vele szemben.

Megjegyezném azonban, hogy az elkövetési magatartások kifejtésének pontos értelmezése és bizonyítása rendkívül összetett, utólagos feladat, amelyet az adott helyzetben a passzív alanytól nem várhat el senki. Végül a gyermekek kizsákmányolása tekintetében az Egyezmény minden tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt gyermeknek tekint, s védelmükben akként szigorítja a szabályokat, „*hogy egy gyermek kizsákmányolás céljából történő toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása emberkereskedelemnek minősül még akkor is, ha az végül a felnőttkorúak nem jár a jelen cikk a) pontjában szereplő elkövetési módok alkalmazásával*”.¹⁶⁹

III.1.4. Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménye

Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek a tűzfegyverek, azok részei és alkatrészei, valamint a lőszeres tiltott előállítás és kereskedelme elleni fellépésről szóló, 2001. május 31-én elfogadott Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2011. évi XLVIII. törvény a következőképpen ítéli meg a kizsákmányolás és az emberkereskedelem viszonyát. „*Az emberkereskedelem személyek toborzását,*

¹⁶⁹ Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezmény 4. cikkének c) pontja.

*szállítását, eladását, elrejtését, vagy átvételét jelenti fenyegetés, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazásával, erőszakos elrablás, csalás, megtévesztés, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés útján, vagy anyagi ellenszolgáltatás vagy előnyök adásával, vagy elfogadásával annak érdekében, hogy a kizsákmányolás céljából elnyerjék egy olyan személy beleegyezését, aki más személy felett hatalommal rendelkezik. A kihasználásnak magában kell foglalnia legalább a mások prostituálásának kihasználását, vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgotartást vagy a rabszolgotartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott eltávolítását”.*¹⁷⁰

A 2006. évi CII. törvénnyel kihirdetett Palermói Egyezményhez¹⁷¹ képest a 2011. évi XLVIII. törvény 21. cikk 6.§ (1) a) pontja mások prostitúciójának kihasználása kifejezést is alkalmazza a kizsákmányolás mellett. Az emberkereskedelem definícióját és az elkövetési magatartásokat az alábbi táblázaton foglalom össze.

passzív alany	magatartások	célzat
személyek (tehát bárki)	toborzás, szállítás, eladás, elrejtés, átvétel	a kizsákmányolás megvalósuljon
hely, mód, idő, eszköz (minősített eset)		
	a) fenyegetés, b) erőszakos elrablás, c) csalás, d) megtévesztés, e) hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés	
annak érdekében, hogy (korrupciós magatartás)		

¹⁷⁰ Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek a tűzfegyverek, azok részei és alkatrészei, valamint a lőszeres tiltott előállítás és kereskedelme elleni fellépésről szóló, 2001. május 31-én elfogadott Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2011. évi XLVIII. törvény 21. cikk 6.§ (1) a) pont.

¹⁷¹ Vö. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvény 3. cikk a) pont.

		elnyerjék egy olyan személy beleegyezését, aki más személy felett hatalommal rendelkezik
értelmező rendelkezés		
A más kihasználásának magában kell foglalnia,	legalább	<ul style="list-style-type: none"> a) a mások prostituálásának kihasználását; b) a szexuális kizsákmányolás más formáit; c) kényszermunkát d) rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot e) mások leigázását f) rabszolgatartást g) emberi test szerveinek tiltott eltávolítását

3. táblázat a Palermói Egyezmény (saját szerkesztés)

III.1.5. Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény

Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény 12. számú melléklete a 140/A. § (3) bekezdése értelmében a bűncselekményfajtákhoz a Btk. következő bűncselekményei tartoznak:

	A	B	C
	A kerethatáron belül megjelölt bűncselekményfajták	Az egyes bűncselekményfajtákhoz tartozó Btk. tényállások a 2013. július 1-től hatályos 2012. évi C. törvény szerint	
6.	emberkereskedelem	emberkereskedelem és kényszermunka vétsége és büntette	192. §

7.		vagyoni haszonszerzés végett elkövetett embercsempészás büntette	353. § (2) bekezdés a) pont
8.		üzletszerűen elkövetett embercsempészás büntette	353. § (3) bekezdés d) pont
9.	gyermek szexuális kizsákmányolása és gyermekpornográfia	szexuális kényszerítés büntette	196. §
10.		szexuális erőszak büntette	197. §
11.		szexuális visszaélés büntette	198. §
12.		kerítés büntette	200. §
13.		prostitúció elősegítésének büntette	201. §
14.		gyermekprostitúció kihasználásának büntette	203. §
15.		gyermekpornográfia vétsége és büntette	204. §

4. táblázat Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény 12. számú mellékletének részlete.

A kerethatározat az emberkereskedelmet összekapcsolja a vagyoni haszonszerzéssel, illetve az üzletszerűen elkövetett embercsempészéssel.¹⁷² Az embercsempészás egy közigazgatás rendjét sértő bűncselekmény, melynek jogi tárgya az államhatár sérthetlenségéhez, a közbiztonság fenntartásához fűződő társadalmi érdek. Az emberkereskedelem viszont az emberi méltóságot, szabadságot és önrendelkezését sértő bűncselekmény, melynek jogi tárgya az emberi méltóságból levezethető önrendelkezési jog azon eleme, amelynél fogva az ember a maga személyében ember marad, és nem válhat eszközzé vagy tárggyá.

Az embercsempészásban részt vevők tiltott határátlépéshez nyújtanak aktív segítséget annak, aki a határátlépést egyedül nem tudja megvalósítani. Az emberkereskedelem passzív alanya ezzel szemben - mint a bűncselekmény tényleges elszenvetője - rendszerint nem tud arról, hogy ő bűncselekmény áldozata lett.

III.1.6. A gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról

A gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek Jogairól szóló Egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv megerősítéséről és kihirdetéséről szóló 2009. évi CLXI. törvény preambuluma kimondja, hogy a Gyermek Jogairól szóló Egyezmény elismeri a gyermeknek azt a jogát, hogy védelemben részesüljön a gazdasági kizsákmányolás ellen, és ne legyen kényszeríthető

¹⁷² 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 28. Pont.

semmiféle kockázattal járó, iskoláztatását veszélyeztető, egészségére, fizikai, szellemi, lelki, erkölcsi vagy társadalmi fejlődésére ártalmas munkára. A jogszabály úgy fogalmaz, hogy a jogalkotás egyik okát abban jelöli meg, hogy mélységesen aggódik a szexiturizmus széles körben elterjedt és folytatódó gyakorlata miatt, amely rendszerint azokból a gazdaságilag erős és jól prosperáló államokból indul, amelyeknek polgárai az erre vonatkozó igényt megfogalmazzák, s amelyek aláírói a gyermekek jogairól szóló fakultatív jegyzőkönyvnek is. Erre vonatkozóan az a gyermekek jogairól szóló fakultatív jegyzőkönyv leszögezi, hogy a gyermekek különösen sérülékenyek, mivel ezek a cselekmények közvetlenül elősegítik a gyermekek eladását, a gyermekprostitúciót és gyermekpornográfiát. Számos különösen sérülékeny csoport - beleértve a leánygyermekeket is - a szexuális kizsákmányolás nagyobb kockázatának vannak kitéve, hiszen a rendelkezésre álló statisztikák szerint¹⁷³ leánygyermek a szexuálisan kizsákmányoltak között nagyobb mértékben található meg.

A fakultatív jegyzőkönyv másik lényeges eleme, hogy felhívja a figyelmet gyermekpornográfia internetes terjedésére, illetve más, jelenleg még fejlesztés alatt álló technológiákon keresztül történő növekvő elérhetőségére. Az interneten megjelenő veszélyek tekintetében az 1999-ben Bécsben rendezett Gyermekpornográfia Elleni Nemzetközi Konferencia következtetéseire utalva, megjegyzi, hogy a gyermekpornográfia előállításának, terjesztésének, exportálásának, továbbításának, importálásának, szándékos birtoklásának és reklámozásának világszerte bűncselekménnyé történő minősítése mellett, kívánatos lenne az egyes államok kormányai és az internetipar közötti szorosabb együttműködés, és a partneri viszony kiépítése.

Értekezésem egyik sarkalatos pontjaként szükségesnek tartom megjegyezni, hogy az internetes ipar olyan transznacionális szinten létezik, amelyet a jog ma nem képes hatékonyan szabályozni. Így megfelelően megerősített állami kényszer nélkül nem várható el, hogy egy olyan jövedelmező iparág, mint az interneten megjelenő gyermekpornográfia bármilyen visszaszorítása is megtörténjen. Az emberkereskedelem visszaszorításának hatékony megoldása mellett az internetes gyermekpornográfia megoldásához is szükséges lenne egy uniós szintű büntetőtörvénykönyv megalkotása a hozzá tartozó eljárásjoggal és intézményekkel egyetemben.

¹⁷³ Lásd Eurostat adatait: Forrás https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_data-collection-study.pdf (letöltve: 2021. 02. 07.)

Az általam megfogalmazott gondolattal azonos irányú a fakultatív jegyzőkönyv álláspontja mely szerint a gyermekek eladásának, a gyermekprostitúciónak és gyermekpornográfiának a felszámolását megkönnyítené egy olyan holisztikus¹⁷⁴ megközelítés elfogadása, amely képes figyelembe venni a több jogágot és tudományterületet is érintő járulékos tényezőket. Ezek az alulfejlettségre, a szegénységre, a gazdasági egyenlőtlenségekre, az egyenlőtlen társadalmi struktúrákra, a diszfunkcionális családokra, az oktatás hiányára, a város és vidék közötti migrációra, a nemi alapú diszkriminációra, a felelőtlen felnőtt szexuális viselkedésre, a káros tradicionális gyakorlatokra, a fegyveres konfliktusokra és a gyermekcsempészetre vonatkozó kérdéskörök. A kérdés tagállami szintű holisztikus kezelésére, a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács forrás tekintetében is megerősített intézményének szakemberei kitűnőek lennének, akik a közvélemény figyelmének felkeltésével komoly védelmi vonalat tudnának kiépíteni a gyermekek eladása, a gyermekprostitúció és a gyermekpornográfia iránti fogyasztói kereslet csökkentése érdekében. A határon átnyúló bűnszervezetek miatt a kérdésnek van olyan vetülete, amely - figyelemmel az Európai Unió négy szabadságjogára¹⁷⁵ - csak uniós szinten képzelhető el.

III.1.7. Az Európa Tanács pénzmosásról és terrorizmus finanszírozásáról szóló Varsói Egyezménye

Az Európa Tanács pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye kihirdetéséről, valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény módosításáról szóló 2008. évi LXIII. törvény mellékletének c) pontja az emberkereskedelmet és az embercsempészt egymás mellett szerepelteti. Ez a dogmatikai megközelítés keltheti azt a látszatot, mintha az emberkereskedelem és az embercsempészt egymás szinonimái vagy ugyanazon cselekmények lennének.

Jó példa erre a félreértésre Loretta Napoleoni Emberkereskedők című könyve, amely emberrablásról és a menekültcsempésztéről szól.¹⁷⁶ Ugyan hivatkozik a Patriot act.¹⁷⁷ jogszabályra - amelynek a központi szabályozási magja a menekültkérdés, valamint a

¹⁷⁴ Gör. Ηολο ὄλος tudományos szempontból használt előtag, melynek jelentése teljes, egész.

¹⁷⁵ Az Európai Unió négy szabadságjelve: az áruk, a személyek, a tőke és a szolgáltatások szabad áramlása.

¹⁷⁶ NAPOLEONI Loretta: Emberkereskedők - hogyan tették a dzsihádisták és az Iszlám Állam milliárdos üzletté az emberrablást és a menekültcsempészt? HVG könyvek. Budapest, 2017. 26-28. oldalak.

¹⁷⁷ Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001. Forrás: <https://www.justice.gov/archive/ll/highlights.htm> (letöltve: 2019. 09. 07.)

terrorcselekmények és a terrorizmus finanszírozásának felszámolása -, valamint említést tesz az emberkereskedelemről is, de a könyvben megfogalmazottak általában az embercsempészés kérdéskörét járják körül. Ez a példa is mutatja, hogy az emberkereskedelem tartalmához köznapi fogalmak keveredése, az angolszász jogrendszerből átvett fogalomkészlet tartozik, amely végül a jelenlegi, kontinentális jogban létrejövő fogalmi kereteket is deformálja.

Megfigyelhető, hogy amikor az angol nyelvű szabály dogmatikai mechanizmusa direkt módon bekerül a magyar szabályozásba, a félreértések és a jogdogmatikai problémák tovább halmozódnak. Erre vonatkozóan lásd az emberkereskedelem elleni, 2008-2012 közötti nemzeti stratégiáról szóló 1018/2008. (III. 26.) Korm. határozat 5. pontját, melyben a fogalommeghatározás és a stratégia területének lehatárolását adja meg a jogalkotó. Eszerint *„megemlítendő, hogy a tudományos közvélemény erőteljesen kritizálja az emberkereskedelemnek a Palermói Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvényben található magyar nyelvű definícióját, tekintettel arra, hogy az az eredeti angol szöveghez képest kétértelmű, illetve félreérthető elemeket tartalmaz”*.¹⁷⁸

III.1.8. A Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény

A Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény rendelkezik fogyatékkal élő személyek, a fogyatékosággal élő személyekkel szemben elkövetett kizsákmányolás, erőszak és visszaélés eseteinek azonosításához - a nem és életkor szerinti igények figyelembevételével - szükséges intézkedések és szabályok megtételéről, annak érdekében, hogy az adott személy egészségének, jólétének, önbecsülésének, méltóságának és autonómiájának helyreállása megtörténhessen. Ritka, hogy emberkereskedelem áldozata lesz egy fogyatékosággal élő személy, de érintettségük fokozott kiszolgáltatottságuk révén minden erőszakos bűncselekmény esetében kétszer nagyobb.¹⁷⁹ Logikailag nem cáfolható, hogy ha egy gyermek fokozott veszélynek van kitéve a gyermekprostitúciós és gyermekpornográfia célzatával elkövetett emberkereskedelemnek, akkor egy fogyatékosággal élő személy - még ha felnőttkorú is - legalább ilyen veszélyeztetett, különösen, ha az emberkereskedelem tekintetében szervkereskedelemhez köthető megrendelői igényeket a megfelelő súllyal kezelünk. Jogosnak érzem azt a feltételezést, hogy egy szerveit tekintve amúgy

¹⁷⁸ Az emberkereskedelem elleni, 2008-2012 közötti nemzeti stratégiáról szóló 1018/2008. (III. 26.) Korm. határozat

¹⁷⁹ Lásd. BOLYKY Orsolya kutatását in OKRI Kutatási eredmények - 2020 (Lezárt kutatások összefoglalói) 14. o. Forrás: https://www.okri.hu/images/stories/KUTBESZ_UJ_2017/befkut_2020_hun_sc.pdf (letöltés: 2021. július 20.)

egészséges, ám valamilyen fogyatékossgal született személy is lehet szervkereskedelem áldozata.

III.1.9. A Palermói ENSZ Egyezmény

Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyv kapcsán létrehozott 2006. évi CII. törvény egy újabb emberkereskedelem fogalmat hoz létre,¹⁸⁰ melyet a jogalkotó a normaértelmező rendelkezésében definiál.

passzív alany	magatartás	célzat
személyek (tehát bárki)	személyek toborzását, szállítását, eladását, elrejtését, vagy átvételét jelenti	kizsákmányolás
hely, mód, idő, eszköz (minősített eset)		
	a) fenyegetés, b) erőszak vagy c) a kényszer más formáinak alkalmazásával, d) erőszakos elrablás, e) csalás, f) megtévesztés, g) hatalommal vagy h) kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés útján	
annak érdekében, hogy (korrupciós magatartás)		
		annak érdekében, hogy a kizsákmányolás céljából elnyerjék egy olyan személy

¹⁸⁰ 2006. évi CII. törvény 3. cikk a) pontja.

		beleegyezését, aki más személy felett hatalommal rendelkezik.
--	--	---

értelmező rendelkezés		
A más kihasználásának magában kell foglalnia,	legalább	<ul style="list-style-type: none"> a) a mások prostituálásának kihasználását, b) a szexuális kizsákmányolás más formáit, c) kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, d) rabszolgotartást vagy e) a rabszolgotartáshoz hasonló gyakorlatot, f) mások leigázását vagy g) emberi test szerveinek tiltott eltávolítását;

5. táblázat a Palermói ENSZ Egyezmény emberkereskedelem definíciója

A Palermói ENSZ Egyezménye kimondja, hogy az emberkereskedelem áldozata részéről annak szándékolt kizsákmányolásába való beleegyezését nem kell figyelembe venni, ha vele szemben a felsorolt magatartások bármelyike is fennáll, illetve egy gyermeknek - tizennyolcadik életévét be nem töltött személy - kizsákmányolás céljából történő toborzása, szállítása, eladása, elrejtése vagy átvétele minden esetben emberkereskedelemnek minősül. Ha a Palermói Egyezmény rendelkezéseit meg akarjuk tartani, akkor elméletileg az ilyen magatartásokat nem lehetne más bűncselekménynek minősíteni, csak emberkereskedelemnek.

III.1.10. Az Európai Emberi Jogok Bírósága által hozott döntés áttekintése

A sértettek az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordultak. Görögország aláírja az Emberi Jogok Európai Egyezményének, így az Európa Tanács jogalkalmazó szervének, az Emberi Jogok Európai Bíróságának döntései rá nézve is irányadóak. Az Európai Emberi Jogok Bírósága befogadta a keresetet, és határozatban döntött a felmerült jogkérdésben. A határozat végül elmarasztalta Görögországot. Nem adott helyt a görög állam azon védekezésének, miszerint a kérdésben nem lehet az emberkereskedelem tényállását felhívni, hiszen a sértettek önként jöttek a manolai-i eperfüldre dolgozni, ráadásul illegálisan. A munkahelyet bármikor elhagyhatták volna, tehát mozgásukban sem korlátozták őket.

Az Európai Jogok Emberi Bírósága azonban úgy foglalt állást, hogy a kritikán aluli munka végeztetése, valamint a lakhatási körülmények önmagukban megalapozzák a

tiltott kényszermunka megállapítását.¹⁸¹ A kényszermunka alkalmazása szorosan összefügg a szolgálattal és a rabszolgasággal, ennek alapján pedig a vizsgált magatartások az Emberi Jogok Európai Egyezményének 4. cikkébe ütköznek. Az EJEE 4. cikke címében kinyilvánítja a rabszolgaság és a kényszermunka tilalmát, illetve kimondja, hogy senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgáltságban tartani, senkit sem lehet kényszer- vagy kötelező munkára igénybe venni. Ennek a tilalomnak azonban nem szűkítő értelmezését adja az Emberi Jogok Európai Bírósága, hanem sokkal inkább - a Rantsev kontra Ciprus és Oroszország¹⁸² elleni ügyben is kifejtettek alapján - kiterjesztő módon. A bíróság kimondta, hogy bár az emberkereskedelem nem kerül említésre az EJEE 4. cikkében, de az emberkereskedelem a rabszolgaság megvalósulásának eszközselekménye. Egyéb nemzetközi dokumentumok, így az Európai Bizottság közleménye¹⁸³ is egyértelműsíti, hogy *„az emberkereskedelem a rabszolgatartás mai formája. Az áldozatokat gyakran erőszakkal, kényszerrel vagy csalárd módon, kizsákmányoló feltételekkel toborozzák, szállítják vagy rejtegetik, ideértve a szexuális kizsákmányolást, a kényszermunkát vagy kényszerszolgáltatást, a koldulást, a bűncselekményeket vagy a szervek kivételét.”*¹⁸⁴ A dokumentum egyben bemutatja, hogy milyen változatos formákat ölthet az emberkereskedelem.

III.1.11. Az Emberi Jogok Európai Bírósága jogfejlesztő és jogértelmező gyakorlata

Ezekre a megállapításokra alapítva kijelenthető, hogy az EJEK logikája megfelelő eligazítást ad a tagállamoknak - leginkább azok jogalkalmazói számára -, hogy az emberkereskedelem és kényszermunka elkövetői magatartása miként értelmezendő. Magyarország a Btk. 2020 júliusában hatályba lépett tényállással számos ponton igazodott a nemzetközi jog emberkereskedelem fogalmához. Számos tagállami értelmezés azonban még ma is inkább szűkítő, ahogy a fentebb bemutatott jogeset elemzéséből is látható. Az Emberi Jogok Európai Bírósága és a nemzetközi joggyakorlat is egyértelműen amellet foglal állást, hogy az emberkereskedelem elleni

¹⁸¹ A kérdésben részletes elemzést olvashatunk <http://www.humanrightseurope.org/2017/03/greece-forced-labour-undocumented-migrant-strawberry-pickers-win-human-rights-complaint/> (Letöltve: 2020. szeptember 11.)

¹⁸² Case of RANTSEV v. CYPRUS AND RUSSIA (Application no. 25965/04) <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96549> (letöltve: 2020. szeptember 11.)

¹⁸³ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012-2016) /* COM/2012/0286 final */

¹⁸⁴ COM/2012/0286 final - első bekezdés.

szabályozás akkor lesz eredményes, ha Palermói Jegyzőkönyvben,¹⁸⁵ illetve az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményében¹⁸⁶ foglaltak emberkereskedelemre vonatkozó elkövetési magatartásokat, illetve az előkészületi, részesi, bűnsegédi magatartásokat eszköz- cél cselekményeket egyaránt tartalmazza, és a jogalkalmazás pedig ennek megfelelően értékeli.

III.2. Az Európai Unió emberkereskedelem fogalma és szabályozása

Jany János közelmúltban megjelent kötetében - amely jog- és kultúrtörténeti szempontból mutatja be Ázsia jogi kultúráinak fejlődését¹⁸⁷-, fejti ki, hogy a jogösszehasonlítás alatt inkább bizonyos kultúrák összehasonlítását érdemes megcélozni. Ebből egyenesen következik, hogy a jogösszehasonlítás módszertanának legnehezebb kérdése az eltérő fejlődésű jogi kultúrák összevetése. Földi András hivatkozik James Whitman¹⁸⁸ által megfogalmazott problémára, aki egy „*per longum et latum tárgyalt büntetőeljárás kapcsán azt a kérdést vizsgálta, hogy vajon az amerikaiak miért tanúsítanak egyfajta ujjongást, a büntetőeljárás egyes elemei fölött, amelyek a franciákat sokkolják*”.¹⁸⁹ Arra jutott, hogy mindez a két ország merőben eltérő kulturális és jogfejlődése okozhatja, s egy kulturális konfliktus esetén nem elégséges két ország vagy állam jogszabályainak dogmatikai szempontú összehasonlítása. A kérdés megértéséhez egy átfogó összehasonlító jogtörténeti vizsgálat segíthet közelebb. Az összehasonlító jog-tudomány által alkalmazott módszertan¹⁹⁰ alkalmazásával vizsgálható az egyes jogi kultúrák rendszertani és alapjogi vetületeinek összevetése. Szembetűnő, hogy az emberkereskedelem inkább nemzetközi instrumentumokban jelenik meg, és az európai kontinentális gondolkodástól némileg idegen módon.

Az európai és azon belül az európai kulturális identitás meghatározása tekintetében nem sok közös pontot találunk, nincs közös, egységes európai nyelv, nincs közös történelmi múlt.¹⁹¹ Ami közösnek tekinthető és meghatározta Európa identitását, az az ókori görög-latin és keresztény identitás, valamint a szabadságra és az emberi méltóságra alapozott sokszínű és sokarcú kultúra, amely állandóan és organikusan fejlődik. Ez a két

¹⁸⁵ 2006. évi CII. törvény - az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről.

¹⁸⁶ 2013. évi XVIII. törvény - az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményének kihirdetéséről.

¹⁸⁷ JANY János: Jogi kultúrák Ázsiában. Typotex Kiadó. Budapest, 2016. 11. o.

¹⁸⁸ A Yale Egyetem összehasonlító-jog professzora.

¹⁸⁹ FÖLDI András (szerk.): Összehasonlító jogtörténet. ELTE Ötvös Kiadó. Budapest, 2016. 15. o.

¹⁹⁰ FÖLDI András (szerk.): i.m. 2016. 21. o.

¹⁹¹ Ha az állandó háborúskodást nem tekintjük közös történelmi múltnak, akkor kijelenthető, hogy Európának nincs egységes ívű történelmi múltja.

identitásbeli, kulturális és jogi hagyomány felfogható Európa közös alkotmányos hagyományaként. A közös pontok keresését némileg felbontja az a tény, hogy Európa tagállamai a XXI. században már egészen eltérően viszonyulnak a keresztény identitáshoz és a közös alapjogi alkotmányos hagyományokhoz. Az alapjogokat tekintve talán a kérdés vizsgálata egyszerűbb, hiszen az Európai Unió Alapjogi Chartája komoly szintlépésnek tekinthető. A kulturális alapokat adó keresztény alapok devalválódása az emberi jogok európai alapjait is veszélyeztetik, hiszen az emberi szabadságjogok és alapjogok köre a keresztény felfogásban gyökeredzik. Az európai ember szolgálathoz, rabszolgálathoz és joghoz való viszonya¹⁹² keresztényi alapokon áll. *„Nem kétséges, hogy a kereszténységnek ezekkel az eszméivel a rabszolgaság alapján véve nem egyeztethető össze és a keresztény szellem következetes megvalósításával önmagától meg kell szünnie”*.¹⁹³

Az európai kitekintésben azokat a jelenleg hatályos európai uniós másodlagos jogforrásokat tekintem át példálózó jelleggel,¹⁹⁴ melyek közvetlenül az emberkereskedelemre vonatkozóan hoznak kötelező szabályokat. A mennyiség miatt nem minden jogi instrumentumot fogok elemezni, csupán azokat, amelyek segítségével képet alkothatunk az emberkereskedelem Európai Unió szupranacionális szintű szabályozási irányáról. A szabályozás irány meghatározó testületei közül kiemelendő az Unió Intézményi struktúra legfontosabb szerve, az Állam- és Kormányfők Tanácsa, valamint a Miniszterek Tanácsa, amelyek a stratégiai és politikai irány meghatározói. Jelenleg egyedül ebben a csúcstestületben fogalmazódhat meg az Európai Unió jövőjével és alapkérdéseivel kapcsolatos álláspont. Az Európai Bizottság az Európai Unió végrehajtó és ellenőrző szerve, amely leginkább egy kötött mandátummal rendelkező kormányzathoz hasonlítható. Az Európai Parlament pedig egyfajta fórumként szolgál, amely leginkább politikai kérdések megvitatásának színtere. Ezeknek a csúcsintézményeknek jogalkotási tendenciáit és irányát elemzem az alábbiakban.

A másodlagos jogforrások közül kifejezetten az EUMsz. 228. cikkének értelmében közvetlenül alkalmazandó és teljes egészében kötelező Határozatokat, a tagállamokra kötelező, de bizonyos szabadságot engedő Irányelveket, valamint az általános normatív

¹⁹² Vö. MOÓR Gyula: A jogbölcselet problémái. Magyar Szemle Társaság Kiadó. Budapest, 1945. 6-7. o.; MOÓR Gyula: Tegnap és holnap között. Révai Kiadó. Budapest, 1947. 9-11. o.; MOÓR Gyula: szabad akarat problémája. Sylvester Kiadó. Budapest, 1943. 42-60 oldalak a választás szabadságáról.

¹⁹³ Vö. BAJUSZ Ferenc: Az ókori rabszolgák helyzete és sorsuk alakulása a kereszténység hatása alatt. Budapesti Református Teológiai Akadémia Kiadó. Budapest, 1969. 102. o.

¹⁹⁴ A kiválasztás során a disszertáció irányának megfelelő legfontosabb uniós jogi instrumentumokra koncentrálok.

tartalommal bíró, kötelező erejű Rendeleteket vizsgálom. Az uniós szabályozás emberkereskedelemre vonatkozó markáns álláspontja ellenére inkább kazuisztikus, számos esetben csak iránymutató, konkrét, összefüggő tételes normarendszert nem alkot.

III.2.1. Az Európai Tanács által hozott emberkereskedelem elleni szabályok

Az Európai Tanács 2020. augusztus 16-án nyolc hatályos rendeletben szól az emberkereskedelem kérdéskörével kapcsolatban. E rendeletek közül négy a líbiai helyzettel kapcsolatos külpolitikai és az EU-t érintő emberkereskedelemmel és illegális migrációs kérdésekre válaszként adott rendelkezéseket tartalmazzák.¹⁹⁵ Három hatályos rendelet a Malin áthaladó kábítószeres és kábítószer-prekursorok előállításából és kereskedelméből, az emberkereskedelemből és a migráncsempészből, a fegyvercsempészből és kereskedelméből, valamint a kulturális javak kereskedelméből származó jövedelmek ellenőrzését és befagyasztását írja elő.¹⁹⁶ Ezen kívül a 2000-ben készült Euro-mediterrán partnerségről szóló Tanácsi Rendelet rendelkezik az érintett felek együttműködéséről, műszaki segítségnyújtásról a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, ideértve az illegális kábítószer-kereskedelmet és az emberkereskedelmet is.¹⁹⁷

III.2.2. Az Európai Tanács 2004/81/EK Irányelve

Az Európai Tanács most is hatályos 2004/81/EK Irányelve azt a célt szolgálja, hogy meghatározza a megfelelő nemzeti eljárások időtartamával összefüggő, határozott időtartamú tartózkodási engedélyek harmadik országok azon állampolgárai részére történő megadásának feltételeit, akik együttműködnek az emberkereskedelem, illetve az

¹⁹⁵ A TANÁCS 2016. január 18-i (EU) 2016/44 RENDELETE a líbiai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról és a 204/2011/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről. A TANÁCS 2018. június 14-i (EU) 2018/870 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE a líbiai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról szóló (EU) 2016/44 rendelet 21. cikke (1) bekezdésének végrehajtásáról. A TANÁCS 2018. szeptember 24-i (EU) 2018/1285 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE a líbiai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról szóló (EU) 2016/44 rendelet 21. cikke (5) bekezdésének végrehajtásáról. A TANÁCS 2017. július 17-i (EU) 2017/1325 RENDELETE a líbiai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról szóló (EU) 2016/44 rendelet módosításáról.

¹⁹⁶ A TANÁCS 2017. szeptember 28-i (EU) 2017/1770 RENDELETE a mali helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről. A TANÁCS 2020. január 27-i (EU) 2020/116 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE a mali helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló (EU) 2017/1770 rendelet 12. cikke (1) bekezdésének végrehajtásáról. A TANÁCS 2020. január 7-i (EU) 2020/8 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE a mali helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló (EU) 2017/1770 rendelet 12. cikke (1) bekezdésének végrehajtásáról.

¹⁹⁷ A TANÁCS 2000. november 27-i 2698/2000/EK RENDELETE az Euro-Mediterrán partnerség (MEDA) keretében végrehajtott gazdasági és társadalmi szerkezeti reformokat kísérő pénzügyi és műszaki intézkedésekről szóló 1488/96/EK rendelet módosításáról

illegális bevándorlás megkönnyítésére irányuló cselekmények elleni küzdelemben.¹⁹⁸ A tagállamok felé az Irányelvben megfogalmazott jogszabályalkotási kötelezettség 2006. augusztus 6. napja volt, így a megfogalmazott rendelkezéseknek 2020 augusztusában már a tagállami jogrendszerekbe beépültek.

Az Európa Tanács a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemtől és azok megelőzéséről szóló egyezményének a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos kérdésekre tekintettel - az Európai Bizottság javaslatára - az Európai Tanács, az Európai Unió nevében aláírt (EU) 2017/865 Határozatában kimondta, hogy az egyezmény 75. cikkével összhangban, az Európai Unió félként csatlakozhat az Egyezményhez.¹⁹⁹ Az Isztambuli Egyezmény néven is ismert Európa Tanácsi dokumentum számos kérdésben rendezni kívánja a nők védelmét az erőszak minden formájával szemben. Igyekszik megszüntetni a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formáját, továbbá a nők és a férfiak közötti tényleges egyenlőség elősegítésével a nők helyzetének megerősítését tűzte ki céljául. Az Isztambuli Egyezmény számos ponton olyan kérdéseket is tartalmaz, amelyek ma még tagállami hatáskörben vannak. Ennek értelmében az Egyezményt az Uniónak a tagállamokkal együtt kell megerősítenie,²⁰⁰ mivel az Egyezmény úgynevezett vegyes rendszerű megállapodás - amelyben vannak uniós és kizárólagosan tagállami hatáskörben lévő elemek is -, az összes tagállam aláírása nélkül az Egyezmény nem léphet hatályba.

Az Egyezmény valójában már 2014 óta nyitva áll és várja a csatlakozó feleket, de mivel az államok nem csatlakoztak megfelelő számban, az EU 2017. június 13-án aláírta az Isztambuli Egyezményt.²⁰¹ Ezen felül az Európai Parlament 2019. november 28-án sürgető jegyzékben szólította fel az Unió tagállamait, hogy késlekedés nélkül ratifikálniuk kell az Isztambuli Egyezményt.²⁰² Kétségtelen, hogy az Egyezményben foglalt törekvések - így a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni

¹⁹⁸ A TANÁCS 2004. április 29-i 2004/81/EK IRÁNYELVE a harmadik országok emberkereskedelem áldozatává vált vagy az illegális bevándorlás megkönnyítésére irányuló cselekményekkel érintett, a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal együttműködő állampolgárai részére kiállított tartózkodási engedélyről

¹⁹⁹ Isztambuli Egyezmény: Forrás: <https://www.coe.int/fr/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e> (letöltés: 2020. augusztus 19.)

²⁰⁰ A TANÁCS HATÁROZATA Az Európa Tanács a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemtől és azok megelőzéséről szóló egyezményének az Európai Unió nevében történő megkötéséről forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0109&from=HU> (letöltés: 2020. augusztus 19.) 2.1. pont.

²⁰¹ A TANÁCS 2017. május 11-i (EU) 2017/865 HATÁROZATA az Európa Tanács a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemtől és azok megelőzéséről szóló egyezményének a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos kérdések tekintetében az Európai Unió nevében történő aláírásáról

²⁰² Isztambuli Egyezmény: minden tagállamnak késlekedés nélkül ratifikálnia kell. Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20191121IPR67113/isztambuli-egyezmény-ratifikalja-surgosen-minden-tagallam-mondja-a-parlament> (letöltés: 2020. augusztus 19.)

eredményes küzdelem - sok tekintetben az emberkereskedelem büntetnének megelőzését jelentheti. Ugyanakkor szólni kell azokról a kérdésekről, amelyek Magyarországot fékezik az Isztambuli Egyezmény elfogadásában. Az Alapjogokért Központ szerint „szükségtelen az egyezmény elfogadása, mert a magyar jogszabályi környezet lefedi az egyezmény által egyebekben előírányzott, a »kapcsolati erőszak« büntetetheőségére vonatkozó előírásokat - ráadásul az egyezménnyel szemben nem csak a nőekkel, de a férfiakkal szemben elkövetett bűncselekmények kapcsán is”. Másfelől a Központ által kiadott dokumentum azt állítja, hogy az Egyezmény „bevezetné a »gender« mint »társadalmilag létrehozott szerep« jogi kategóriáját, mely [...] Magyarország Alaptörvényével is ellentétes”.²⁰³ Az Egyezmény 6. cikke ténylegesen szól a nemekhez kapcsolódó szempontokat figyelembe vevő szakpolitikákról, amelyben az aláíró felek vállalják, hogy jogalkotásukban és szakpolitikáikba beillesztik a nemi dimenziót „gender perspective”, továbbá előmozdítják és hatékonyan érvényesítik a nők és a férfiak közötti egyenlőséget. A disszertáció által vizsgált emberkereskedelem kérdésköre szempontjából azt rögzíteni kell, hogy az emberkereskedelem elsősorban nem prostitúciós vagy kényszerített munkavégzés, esetleg nemi alapon vizsgálandó szociológiai kérdés, hanem súlyos alapjogi sérelemmel járó jogkérdés, ami minden természetes személyt - kortól, nemtől függetlenül - fenyeget.

III.2.3. Az Európai Tanács 2006/618/EK és 2006/619/EK Határozata

Az Európai Tanács 2006/618/EK és 2006/619/EK Határozata az Egyesült Nemzetek nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezményét²⁰⁴ kiegészítő, az emberkereskedelem, különösen a nőekkel és gyermekekkel való kereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyvnek az Európai Közösség jogrendszerébe való beemeléséről és elfogadásáról szól. A határozat kimondja, hogy az emberkereskedelem - különösen a nőekkel és gyermekekkel való kereskedelem - megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyv az Európai Közösség részéről jóváhagyásra kerül. Az Európai Unió által meghatározott tendencia nem új keletű, ráadásul pontosan illeszkedik az ENSZ szakpolitikai irányvonalába, mely szerint az emberkereskedelem tárgykörét nem átfogóan és

²⁰³ A választások után sem kerülhet szóba a gender-egyezmény elfogadása. Forrás: <http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2018/09/A-választások-után-sem-kerülhet-szóba-a-gender-egyezmény-elfogadása-másolata.pdf> (letöltés: 2021. január 26.)

²⁰⁴ Palermói Egyezmény: az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvény.

társadalmi jelenségként vizsgálja, hanem elsősorban viktimológiai szempontból és nemek szerinti bontásban.²⁰⁵

III.2.4. Az Európai Unió és Tanács 2011/36/EU Irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről

Az Európai Unió és Tanács 2011. április 5-i 2011/36/EU Irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló másodlagos uniós forrásban igazodási rendelkezést hoz - azaz jogharmonizációt végez - a tagállamok tekintetében, hogy milyen közös álláspontot képviseljen az Európai Unió emberkereskedelem vonatkozásában.

Ehhez természetesen fogalmilag is meg kellett határozni, pontosan mi minősül kizsákmányolásnak, illetve emberkereskedelemnek. Az Irányelv az emberkereskedelem elleni globális fellépés részeként nevezi meg magát, ahogy az Európai Tanács által 2009. november 30-án jóváhagyott, úgynevezett „*Cselekvésközpontú dokumentum az emberkereskedelem elleni fellépés uniós külső dimenziójának megerősítéséről; Az emberkereskedelem elleni globális uniós fellépés felé*” című dokumentumban is szerepel. Ezzel az Irányelv ismételtén azt a pozíciót erősíti, hogy az Európai Unió jogalkotása és a tagállamok számára jogalapot képez arra, hogy harmadik országokban is felléphessen az emberkereskedelem ellen, amelyekből az áldozatok származnak, illetve amelyekben az áldozatokat továbbadják. Az Irányelvben meghatározott fellépés célja elsősorban a tudatosság növelése, a sebezhetőség csökkentése, az áldozatok támogatása és segítése, az emberkereskedelem kiváltó okai elleni küzdelem és e harmadik országok támogatása az emberkereskedelem elleni megfelelő jogszabályok létrehozásában. Ezek azonban csupán látszatintézkedések, mert a kérdés valódi problémáira nem adnak választ. A gyakorlatban azt láthatjuk, hogy amíg az Európai Unió belső erkölcsi, etikai és polgárainak morális zavarai fennállnak, semmilyen járulékos kérdés uniós vagy tagállami szintű jogi szabályozás nem hozhat valódi kézzelfogható eredményt, ellenben harmadik országok jogai súlyosan sérülhetnek.

Amíg az Európai Unió - a fent említett harmadik országokhoz képest - békében és jólétben élő polgárai igényt tartanak szexuálisan kizsákmányolható személyekre, illetve az onnan importált olcsó munkaerőre, semmilyen érdemleges eredmény nem születhet. Az uniós politika lényegében az alapjogiasított gyarmattartás gondolati síkját követi,

²⁰⁵ Ld. a 2006. évi II. törvény 1. cikkének a) pontját.

hiszen minden jogi cselekvés eredménye végül őket gazdagítja. Amíg az Európai Unióban ezekre a súlyos alapjogokat is érintő kérdésekre nincs érdemi válasz, addig valódi emberkereskedelem elleni küzdelemről nem beszélhetünk.

A civilizált nemzetek jogközösségének a globalizálódó jog talaján állva arra is érdemi választ kell adnia, hogy ne változzék egy ember értéke, attól függően, ha az egyén Egyesült Államok polgára, az Európai Unió polgára, vagy esetleg egy harmadik ország polgára. A konfliktusok az adott kérdésben nagyon erősen kódolva vannak, lásd a 2016/C 181/11 számú Unió Állásfoglalást,²⁰⁶ amely alapvetően egy állam más államok polgáraival szemben elkövetett egyetemes emberi jogokat sértő magatartását²⁰⁷ igyekszik feltárni. Az adott kérdés úgy kapcsolódik a disszertációmban kutatott kérdéshez, hogy itt is jól láthatóan kirajzolódik az emberi méltóság korlátozása, megvonása valamilyen egyéb, rendszerint titkos cél érdekében. Ebből a szempontból ismételten hivatkozom a Carl Schmitt által megfogalmazottakra, mely szerint „*a természetes nemzetközi viszonyokban az ellenség moralizálása végzetes módszer a saját érdekek elkendőzésére, az emberi jogok csupán egyfajta transzparens, amely mögé a nagyhatalmak érdekeik szerint elbújhatnak*”.²⁰⁸

Az Irányelv Preambulumának (7) bekezdése kifejti, hogy a fő cél a következetesebb megelőzés és büntetőeljárás, valamint az áldozatok jogainak védelme, továbbá hogy az emberkereskedelem különböző típusait összefüggéseiben tárja fel. Ezzel annak biztosítását célozza meg, hogy a tagállamok az emberkereskedelem valamennyi formáját a lehető leghatékonyabb intézkedésekkel kezeljék. Fontos az emberkereskedelem tekintetében az új irányok meghatározása, így például az Alapjogi Charta rendelkezései, a szervezett bűnözés vetületeinek feltárása, az Emberkereskedelem Elleni Küzdelem Szakértői Csoportja (GRETA) és a Részleges Felek Bizottsága²⁰⁹ által megállapított cselekmények és ajánlások, továbbá az Egyesült Nemzeteknek a gyermek jogairól szóló, 1989. évi egyezményében²¹⁰ foglaltak, melyeknek gyakorlati érvényesülésében Magyarország erőteljesen részt vesz. Ezen új irányok figyelembevétele okán az Irányelv tágabban értelmezi az emberkereskedelem

²⁰⁶ Az Európai Parlament 2013. október 10-i állásfoglalása a foglyok CIA általi állítólagos szállításáról és illegális fogva tartásáról az európai országokban: (2013/2702(RSP));

²⁰⁷ Az Emberi Jogok kifejezést, Emberi Jogok Európai Egyezménye alapján használom, ahol a dokumentum emberi jogok és alapvető szabadságok kifejezést alkalmazza. Forrás: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_HUN.pdf (letöltés: 2019. 09.09.)

²⁰⁸ Vö. SCHMITT Carl: Die Wendung zum diskriminierenden Kriegsbegriff, Duncker & Humblot. Berlin, 1988. 50. o.

²⁰⁹ Az emberkereskedelem elleni fellépésről szóló Európa Tanács Egyezményének 37. cikk. „A Részleges Felek Bizottsága az Európa Tanács Miniszterek Bizottságának a jelen Egyezmény Részleges Államai képviselőiből, valamint a jelen Egyezmény azon Feleinek képviselőiből áll, akik nem tagjai az Európa Tanácsnak”.

²¹⁰ 1991. évi LXIV. törvény - a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről.

fogalmát, mint a 2002/629/IB kerethatározat, s a kizsákmányolás egyéb formáit is magában foglalja, így a kényszer hatására folytatott koldulást egyfajta kényszermunkának vagy kényszerszolgáltatásnak kell tekinteni a kényszer- vagy kötelező munkáról szóló, 1930-as 29. számú International Labour Organization által létrehozott Egyezmény alapján.²¹¹ Az Irányelv 2. cikkének rendelkezése szerint a kizsákmányolásnak magában kell foglalnia legalább kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, a koldulást: itt egy látszólagos ellentmondás van a Preambulumban megfogalmazott szövegrésszel, amely - az Irányelv e jogfogalom parttalansága ellenében - kimondja, hogy a kolduláshoz kapcsolódó kizsákmányolás - ideértve az emberkereskedelem áldozatává vált eltartott személyek koldulásra való felhasználását is - csak akkor tartozik bele az emberkereskedelem fogalommeghatározásába, ha a kényszermunka vagy szolgáltatás valamennyi feltétele fennáll. Fontos továbbá, hogy az Irányelv elfogadja a tagállamok ítélkezési gyakorlatát tekintetben, hogy minden esetet egyediként kell megítélni és a rendelkezésre álló bizonyítási eszközök alapján vizsgálni kell, hogy az érintett érvényes beleegyezését adta-e az ilyen munka vagy szolgáltatás végzésébe, mely alól minden esetben kivételnek számítanak a tizennyolcadik életévüket be nem töltött gyermekkorú személyek.

A bűncselekmény kizsákmányolására épülő kizsákmányolás tekintetében az Irányelv úgy rendelkezik, hogy „*a »bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolás« kifejezés azt jelenti, hogy egy adott személyt azáltal zsákmányolnak ki, hogy az elkövető - többek között - zsebtolvajlást, áruházi lopást, kábítószerrel való kereskedést és más hasonló, büntetendő és anyagi haszonnal járó tevékenységet követ el*”.²¹² Az Irányelvben lévő jogfogalmi zavarosság itt már fokozódik, hiszen a kizsákmányolás fogalma alatt lényegében egy szimpla zsákmányszerző magatartás leírását találjuk. Kiemelendő, hogy erre a nem teljesen kicsiszolt alapfogalom-meghatározásra további büntetendő magatartások sora épül.

A kényszerházasság és a jogellenes örökbefogadás kérdésköre szintén az emberkereskedelem körében szerepel az Irányelvben, amely szintén rendszeridegennek tűnik a korábbi kizsákmányolás és az emberkereskedelem vonatkozásában meghatározott irányoktól. Hollán Miklós szerint „*ez a nem igazán szerencsésen megfogalmazott megállapítás úgy értelmezendő, hogy az elkövetési magatartások*

²¹¹ Lásd 1930-as 29. számú ILO Egyezmény a kényszer- vagy kötelező munkáról. Forrás: <https://2010-2014.kormany.hu/download/a/89/01000/29E.pdf> (letöltve: 2019.09.09.)

²¹² Az Európai Unió és Tanács 2011. április 5-i 2011/36/EU Irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról Preambulumának (11) bekezdése.

tanúsítása emberkereskedelemnek minősül, ha a jogellenes örökbefogadás szolgágnak vagy a kényszerházasság szexuális kizsákmányolásnak is minősül”.²¹³

E fogalmi meghatározást az Irányelv kiterjeszti a jogellenes örökbefogadás és a kényszerházasság mellett a szervek kivételének céljából folytatott emberkereskedelemre is. Hollán Miklós szerint az Irányelvben „*a kizsákmányolás fogalmát általában is definiálni kellett volna. Ennek még akkor is jelentős lett volna, ha az Irányelv a kizsákmányolás fajtáinak minimum listáját tartalmazza*”.²¹⁴ Ezzel az állítással csak egyet lehet érteni, azzal a kiegészítéssel, hogy a magyar jogalkotás igyekezett pótolni ezt a hiátust, hogy előbb létrehozta „*a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekvés*”.²¹⁵ Az értelmező rendelkezés azonban továbbra sem volt ellentmondásmentes, hiszen elsősorban a joggyakorlat jelzése alapján, másodsorban jogelméleti alapú többirányú kérdés maradt megválaszolatlanul a kizsákmányolási célzattal elkövetett emberkereskedelem fogalma vonatkozásában. A jogalkotó ennek okán 2020 júliusától megszüntette a kizsákmányolás direkt fogalmának értelmezésére tett kísérletet, és a korábban értelmező rendelkezésbe foglalt tényállási elemet a kényszermunkának minősülő cselekményekkel összevonva új törvényi tényállást hozott létre. Az emberkereskedelem és kényszermunka dogmatikai összekapcsolása azért ésszerű, mert az emberkereskedelem tényállási elemei jelentős átfedést mutattak a kényszermunka tényállási elemeivel.

Az Irányelv alapfogalom-meghatározásának angol verziója így hangzik: „*The expression ‘exploitation of criminal activities’ should be understood as the exploitation of a person to commit, inter alia, pick-pocketing, shop-lifting, drug trafficking and other similar activities which are subject to penalties and imply financial gain*”. A pontos és szövegszerű magyar fordítás azért nehézkes, mert angol nyelven, az angolszász jogi gondolkodás eredményeként létrejövő jogintézmények és szabályozás a kontinentális jogban vagy nincsenek meg, vagy nem értelmezhetőek ugyanazzal a tartalommal. A saját fordítás szerint a normaszöveg: „*a »bűncselekmények kizsákmányolása« kifejezés alatt olyan személy kizsákmányolását kell érteni, aki többek között zsebtolvajlás, bolti lopás, kábítószer-kereskedelem és más hasonló, pénzügyi haszonnal járó tevékenységeket követ el*”.

Az emberkereskedelem európai uniós szabályozása is ennek a disszonanciának esett áldozatául. „*Az európai jogfejlődés kettévált az 1300-as évektől, és míg Anglia eltérő*

²¹³ HOLLÁN Miklós: i.m. (2012). 107. o.

²¹⁴ HOLLÁN Miklós: i.m. (2012). 101. o.

²¹⁵ 2012. évi C. törvény 192. § (8) bekezdése 2020. július elseje előtti állapot.

*úton fejlesztette tovább jogrendszerét, addig a kontinentális Európa országai több-kevesebb eltéréssel egy közös alapon fejlesztették tovább jogrendszerüket. Ez utóbbit úgy lehet röviden összefoglalni, hogy a kontinentális Európa országában egyre inkább egy fogalmi rendszert építettek fel, a korábbi római jogi eseti jogi normákból, és jogszabályok rendelkezéseit egy jogdogmatikai fogalmi rendszer tette ellentmondásmentessé. Ezek a jogdogmatikai kategóriák benne vannak ugyan jelzésszerűen a jogi rendelkezések szövegeiben, de a teljes értelmüket csak mögöttes jogdogmatikai tanulmányok és monográfiák tartalmazzák. A jog ezáltal két rétegre bomlik, a jog szövegrétegére és a jog dogmatikai rétegére”.*²¹⁶

Folytatva az Irányelv elemzését az Irányelvi fogalommeghatározás olasz nyelvű szóképei sem egyértelműek: „*L’espressione »sfruttamento di attività criminali« dovrebbe essere intesa come lo sfruttamento di una persona affinché commetta, tra l’altro, atti di borseggio, taccheggio, traffico di stupefacenti e altre attività analoghe che sono oggetto di sanzioni e implicano un profitto economico*”. A szövegből itt sem derül ki, mi is a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolás - „*lo sfruttamento di attività criminali*” - pontos jelentéstartalma. A *sfruttamento* kifejezés olasz nyelvben a kizsákmányolást jelent. A fosztóképzős szó fejlődéstani íve szerint valakit gyümölcsseitől megfosztani. Ebben a szöveggörnyezetben nyilván arra kell gondolnunk, hogy a tettesnek azt a bűncselekményeket elkövető sértettet kellene a bűncselekményből származó gyümölcsseitől megfosztania, akivel - kényszer, fenyegetés vagy szolgaság, rabszolgaság okán - már alá-fölérendeltségi kapcsolata keletkezett.

A bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolás a közvetett tettességhez²¹⁷ hasonló magatartással elkövethető tényállásszerű magatartás, amely más által elkövetett bűncselekményből keletkező vagyoni előnyből juttatja előnyhöz a tettest. Ennek érdekében bűncselekmény elkövetésére készítetik vagy kényszerítik a rabszolgaságban vagy szolgaságban tartott személyeket. A kizsákmányoló személy közvetett tettesi minőségét az emberi méltóság, az önrendelkezés súlyos megsértésével, illetve kényszerrel, fenyegetéssel hozza létre. A bűncselekmény eredményeként keletkező javakat pedig a tettestől elveszi. Az Irányelv olyan minimumszabályokat állapít meg, melyektől tagállami szinten eltérni csak szigorítás felé lehetséges.

²¹⁶ POKOL Béla: Társadalomtudományi trilógia. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2011. 112. o.

²¹⁷ Lásd. 2012. évi C. törvény 12. § (2) bekezdését, miszerint „az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer vagy fenyegetés miatt nem büntethető, illetve tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg”.

Az Irányelv által büntetendőnek nyilvánított cselekményeknek összesítését az alábbi táblázatban foglaltam össze:

passzív alany	magatartás	célzat
személyek (tehát bárki)	toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása - az adott személyek feletti ellenőrzés megváltoztatását vagy átadását is ideértve	kizsákmányolás
hely, mód, idő, eszköz (minősített eset)		
	a) fenyegetéssel, b) erőszakkal vagy c) egyéb kényszer alkalmazásával, d) emberrablással, e) csalással, f) megtévesztéssel, g) hatalommal vagy a h) kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve	kizsákmányolás
annak érdekében, hogy (korrupciós magatartás)		
		anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával.

értelmező rendelkezés	
A kizsákmányolásnak magában kell foglalnia,	<p>legalább</p> <ul style="list-style-type: none"> a) prostitúció révén történő kizsákmányolást, b) szexuális kizsákmányolás más formáit, c) kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, d) koldulást, e) rabszolgatartást vagy f) rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot, g) szolgálást és h) bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást és i) szervek kivételét

6. táblázat Emberkereskedelem Elleni Irányelv 2011/36/EU Irányelv

Nem vitatható, hogy a jogszabályok nyelvi és jogi átfordításának is keletkezett egy külön síkja, ami a jog szövegrétege, valamint a jog dogmatikai rétege között helyezkedik el. A kérdés jogelméleti vizsgálata során feltárul, hogy a jog olyan értelmi valóság, amely fizikai és biológiai létszférára épül, s ahol az értelmi valóság normatív és kognitív képződményekben jelenik meg, melyeket az ember társadalmi szocializációja során sajátít el: az, hogy e dolog mi, mire való vagy leíró formában mint kognitív ismeret, vagy tételes szabályrendszer részeként, mint normatív, azaz például mint szokásjogi ismeret kerül be a tudatunkba. A kulturális háttérben mélyen gyökeredző nyelvi objektivációk más nyelvre való pontos átültetése rendkívül nehéz, már-már lehetetlen feladat. Peter G. Sack úgy fogalmaz az angol és német jog nyelvi összefüggéseinek vizsgálatát végezve: „*sajátos összehasonlító tanulmányt kívánok bemutatni, azon tó mélységnek szemléltetésére, amelynek tetején szorgos vízibogarakként szaladgálunk, többnyire boldogan elfogadva az ég tükröződését az ég változhatatlan szilárdságának bizonyítékaként*”.²¹⁸ A jog és a nyelv tekintetében egyes jogi kultúráknak engedniük kell, míg mások előnyhöz jutnak. A jogi szabályozás ténye - lásd az emberkereskedelem jogdogmatikai értelmezésének nehézségeit - pedig az adott jogrendre kényszerrel jelent. Varga Csaba elemzésében megállapítja, hogy „*az évtizedeken keresztül vívott egyre keserűbb utóvédharcok nyomán mára a diplomácia hona, a francia kultúra is beletörődött abba, hogy - némi finomkodások s ámbár költséges, de placeboként a legyengültnek azért némi gyógyírt jelentő eredmények (mint*

²¹⁸ SACK G. Peter: Law & Custom on the Relations Between English Law and the English Language. (Ford: SZ. ABÓ Miklós) Rechtstheorie 18 (1987) 421-436 oldalak. In VARGA Csaba: Összehasonlító jogi kultúrák. Osiris Kiadó. Budapest, 2000. 81. o.

*a szimbolikus elégtételen túl igazán semmire sem jó strasbourgi parlamenti intermezók) árán - az angol lett az Európai Unió első nyelve”.*²¹⁹ Ez olyan problémaforrás, amelynek következményeit a jogi dogmatikában nehéz lesz feloldani.

III.2.5. Az Európai Parlament és a Tanács által hozott emberkereskedelem elleni szabályok

Az Európai Parlament és a Tanács a bevándorlási összekötő tisztviselők európai hálózatának létrehozásáról szóló rendelettel előírja, hogy a - különösen a kiszolgáltatott személyek tekintetében - meghozott intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk az alapvető jogokat a vonatkozó nemzetközi és uniós joggal összhangban, ideértve az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 2. és 6. cikkét, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartáját is. A rendelet értelmében a migrációs, embercsempészés és emberkereskedelem kérdésében leginkább érintett harmadik országokkal folytatott együttműködés keretében igyekszik megelőzni és megakadályozni az illegális bevándorlást, a migránsok csempészését és az emberkereskedelmet.²²⁰

III.2.6. Az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló rendelet

Az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló rendeletben megfogalmazott cél az európai integrált határigazgatás hatékony megvalósítása, amely központi szerepet tölt be a migrációkezelés javításában. Az EU a külső határok átlépésének hatékony igazgatásával lesz képes a migrációs kihívásokat, a jövőbeli fenyegetéseket, illetve a határokon átnyúló dimenzióval rendelkező - például emberkereskedelem, drog- és fegyverkereskedelem -, valamint más súlyos bűncselekmények elleni fellépést megvalósítani, amely az Unión belüli magas szintű belső biztonság biztosításához elengedhetetlen.²²¹

III.2.7. Az Európai Munkaügyi Hatóság létrehozásáról szóló (EU) 2019/1149 számú rendelet

Az Európai Munkaügyi Hatóság létrehozásáról szóló (EU) 2019/1149 számú Rendelettel a munkavállalók szabad mozgásával, a letelepedés szabadságával és a szolgáltatásnyújtás szabadságával, az Unió belső piacának fejlesztésével összefüggő

²¹⁹ VARGA Csaba: Jogrendszerek jogi gondolkodásmódok az európai egységesülés perspektívájában. Szent István Társulat Könyv Kiadó. Budapest, 2009. 77. o.

²²⁰ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2019. június 20-i (EU) 2019/1240 RENDELETE a bevándorlási összekötő tisztviselők európai hálózatának létrehozásáról

²²¹ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2019. november 13-i (EU) 2019/1896 RENDELETE az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről

kötelezettségét teljesíti. Ez az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 3. cikkén alapuló kötelezettség, mely szerint az Uniónak a magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságért kell munkálkodnia, emellett a társadalmi igazságosságot, a nők és férfiak közötti egyenlőséget és a generációk közötti szolidaritást erősítenie kell, a jogellenes megkülönböztetést azonban vissza kell szorítania. Ehhez az adott hatóságoknak - azok hatáskörének keretein belül - együtt kell működniük az uniós ügynökségekkel, különösen a foglalkoztatás- és a szociális politika területén létrehozott ügynökségekkel, építenie kell az ügynökségek szakértelmére, és törekednie kell a szinergiák maximalizálására: ezek példálózó jelleggel az Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért (Eurofound), az Európai Szakképzésfejlesztési Központ (Cedefop), az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA) és az Európai Képzési Alapítvány (ETF).

Ezenfelül a szervezett bűnözés elleni küzdelem és az emberkereskedelem vonatkozásában pedig a Bűnüldözési Együtműködés Európai Unió Ügynöksége (Europol) és az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együtműködési Ügynöksége (Eurojust) szoros együttműködésére van szükség. Ezen együttműködésnek biztosítania kell a koordinációt, elő kell segítenie a szinergiákat, és elejét kell vennie a párhuzamos tevékenységeknek.²²²

Az Európai Parlament és a Tanács 2018/1727 sz. Rendeletével az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együtműködési Ügynökségének az Eurojustnak mint jogi személyiséggel rendelkező uniós szervnek a működését pontosítja, amely a tagállamok illetékes igazságügyi hatóságai közötti koordináció és együttműködés ösztönzése és javítása céljából jött létre. Ennek a rendeletnek 21. cikke -, amely az információcsere a tagállamokkal és a nemzeti tagok közötti koordinációról szól - rendelkezik azokról a bűncselekményekről, amelyekről az Eurojust adatokat gyűjt, és ezeket az adatokat a megkereső vagy a kibocsátó tagállam rendelkezésére bocsátja. Ezek a cselekmények általában olyan szabadságvesztés-büntetéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel büntetendő bűncselekmények, amelyeknek legmagasabb büntetési tétele - az érintett tagállam döntésétől függően - legalább öt vagy hat év, valamint maga a tényállás szerepel a következő felsorolásban: például ilyen bűncselekmény az

²²² AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2019. június 20-i (EU) 2019/1149 RENDELETE az Európai Munkaügyi Hatóság létrehozásáról, a 883/2004/EK, a 492/2011/EU és az (EU) 2016/589 rendelet módosításáról, valamint az (EU) 2016/344 határozat hatályon kívül helyezéséről. lásd (41) bekezdést.

emberkereskedelem és a szexuális zaklatás vagy a szexuális kizsákmányolás, ideértve a gyermekpornográfiát és a gyermekkel történő szexuális célú kapcsolatfelvételt is.²²³

III.2.8. Az Európai Unió 2018/1805 számú Rendelete

Az (EU) 2018/1805 számú Rendelet a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismerését célozza meg, amely rendkívül fontos a határon átnyúló bűnszervezetek által elkövetett bűncselekmények tekintetében, mint amilyen az emberkereskedelem is. Ugyanakkor a luxemburgi alkotmány 17. cikke úgy rendelkezik, hogy „*Büntető intézkedésként vagyonekobzás nem állapítható meg*”.²²⁴ A görög alkotmány 7. cikkének (3) bekezdése is tiltja a teljes vagyonekobzást,²²⁵ ahogy Ciprus alkotmánya is megtiltja a teljes vagyonekobzást.²²⁶ Ezekben az államokban, ahol büntetőintézkedésként vagyonekobzást - az egységes európai szabályozás ellenére is - igen körülményesen lehet végrehajtani, az emberkereskedelem elleni európai szintű harc eredményessége is veszélybe kerülhet.

III.2.9. Az Európai Unió 2018/1862 számú Rendelete

A (EU) 2018/1862 számú Rendelet a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról szól. A Schengeni Információs Rendszer hivatott szolgálni az Unió szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló magas fokú biztonságának fenntartását. Ennek értelmében támogatja az operatív együttműködést az illetékes nemzeti hatóságok, különösen a határőrségek, a rendőrségek, a vámhatóságok, a bevándorlási hatóságok, valamint a bűncselekmények megelőzéséért, felderítéséért, nyomozásáért, a vádeljárás lefolytatásáért és a büntetőjogi szankciók végrehajtásáért felelős hatóságok között. A rendelet előírja a tagállamok számára, hogy megfelelő útmutató alapján részletes szabályokat kell kidolgozniuk a figyelmeztető jelzés alapján fogantósítandó intézkedésekkel kapcsolatos kiegészítő

²²³ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2018. november 14-i (EU) 2018/1727 RENDELETE az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynökségéről (Eurojust) és a 2002/187/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről.

²²⁴ Art. 17. La peine de la confiscation des biens ne peut être établie. (Révision du 29 avril 1999). Forrás: https://www.legislationline.org/download/id/6487/file/Luxembourg_Constitution_am2016_fr.pdf (letöltés: 2020. augusztus 17.)

²²⁵ Art. 7. (3) The general confiscation of property is prohibited. Forrás: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/001-156%20aggliko.pdf> (letöltés: 2020. augusztus 17.)

²²⁶ Article 12 (6) A punishment of general confiscation of property is prohibited. Forrás: https://www.constituteproject.org/constitution/Cyprus_2013.pdf?lang=en (letöltve: 2020. augusztus 17.)

információk cseréjére vonatkozóan,²²⁷ és a felállított SIRENE-irodák ennek alapján gyorsan és hatékonyan biztosítják a büntügyi szempontból releváns információcserét. Az állandó informatikai rendelkezésre állást a Schengeni Információs Rendszer tekintetében napi 24 órán keresztül és heti 7 napon át biztosítani kell, melyet az (EU) 2018/1726 európai parlamenti és tanácsi rendelettel létrehozott nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző Európai Unió eu-LISA rendszernek kell megvalósítania. A SISI elektronikai rendszerébe a biometrikus adatok kezelésén túl az érintett egyének megbízható azonosítása érdekében fényképek, arcképmások és daktiloszkópiai adatok bevitelének lehetősége is adott, ugyanakkor az ilyen adatok felhasználásának a célkitűzések eléréséhez szükséges mértékre kell korlátozódnia, és az uniós jogban megengedett módon kell történnie - tiszteletben tartva az alapvető jogokat, a gyermekek mindenek felett álló érdekét, valamint összhangban kell lennie az uniós adatvédelmi jogszabályokkal is.²²⁸

A rendszer kiemelten kezeli, hogy veszélyeztetett gyermekek azonosító adatait is felvigyék az adatbázisba, ha az utazás annak kockázatával jár, hogy a gyermek emberkereskedelemben, kényszerházasságban, nőnemiszerv-csonkítás vagy másfajta nemi alapú erőszak áldozatává, illetve terrorista bűncselekmények áldozatává vagy résztvevőjévé válik, illetve hogy a gyermeket fegyveres csoportba hívják vagy sorozzák be, vagy fegyveres konfliktusban való aktív részvételre kényszerítik. A rendszer azon különleges bánásmódot igénylő felnőttkorú személyek adatait is tárolja, akiknek az utazását a saját védelmük érdekében meg kell akadályozni, ha alaposan feltételezhető, hogy utazása annak kockázatával jár, hogy az adott személy emberkereskedelemben vagy nemi alapú erőszak áldozatává válik.

III.2.10. Az Európai Unió 2018/1240 Rendelete az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról

Az (EU) 2018/1240 Rendelete az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról, amely a vízumkötelezettség alól mentesülő harmadik országbeli állampolgárokra és családtagjaikra vonatkozik. Az Európai Unió Bírósága megerősítette, hogy az ilyen családtagoknak joguk van beutazni a tagállamok területére

²²⁷ Ez az úgynevezett SIRENE kézikönyv: A BIZOTTSÁG HATÁROZATA (2008. március 4.) a SIRENE-kézikönyvnek és a Schengeni Információs Rendszer második generációja (SIS II) további végrehajtási intézkedéseinek elfogadásáról (2008/334/IB)

²²⁸ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2018. november 28-i (EU) 2018/1862 RENDELETE a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a 2007/533/IB tanácsi határozat módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1986/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 2010/261/EU bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről

és e célból beutazásra jogosító vízumot szerezni. A Rendelet (40) bekezdése kimondja, hogy a terrorista bűncselekmények és egyéb súlyos bűncselekmények elleni küzdelem céljából, valamint a bűnözői hálózatok globalizálódásának figyelembevételével nélkülözhetetlen, hogy a terrorista bűncselekmények és egyéb súlyos bűncselekmények megelőzéséért, felderítéséért és nyomozásáért felelős kijelölt hatóságok rendelkezzenek a feladataik hatékony ellátásához szükséges információkkal. Ennek okán az ETIAS rendszerben tárolt adatokat a SIS rendszerben tárolt adatokkal rendszeresen össze kell vetni, hogy a beléptetés és tartózkodás megtagadásának hatálya alá tartozó harmadik országbeli állampolgárokra, az átadási vagy kiadatási letartóztatás céljából körözött személyekre, az eltűnt személyekre, a bírósági eljárásban való részvételük céljából keresett személyekre, valamint a rejtett vagy célzott ellenőrzés céljából keresett személyekre vonatkozó figyelmeztető jelzések létrejöhessenek. Ennek okán minden tagállamnak létre kell hoznia egy ETIAS nemzeti egységet, amely szorosan együttműködik a Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynökségével az adatok naprakészen tartásáért, és a gyors információcsere érdekében. A Vízuminformációs Rendszerben (VIS) tárolt adatokhoz való ilyen célú hozzáférés hasznossága már bebizonyosodott azzal, hogy az emberkereskedelem révén a terrorizmushoz és a kábítószer-kereskedelemhez kapcsolódó ügyekben érdemben segítette a nyomozók munkáját. Sajnos a Vízuminformációs Rendszer nem tartalmaz adatokat a vízummentességet élvező harmadik országbeli állampolgárokról²²⁹ és ez visszaélésekre adhat lehetőséget.

III.2.11. Az Európai Unió 2016/399 számú Rendelete

Az (EU) 2016/399 számú Rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós, Schengeni határ-ellenőrzési kódexét rögzíti, amely kimondja, hogy a határellenőrzés nem csupán azoknak a tagállamoknak az érdeke, amelyek külső határainál azt elvégzik, hanem valamennyi olyan tagállamé, amely belső határain megszüntette a határellenőrzést. A határellenőrzésnek elő kell segítenie az illegális bevándorlás és az emberkereskedelem elleni küzdelmet, és meg kell előznie a tagállamok belső biztonságát, közrendjét, közegészségügyét és nemzetközi kapcsolatait

²²⁹ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2018. szeptember 12-i (EU) 2018/1240 RENDELETE az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról, valamint az 1077/2011/EU rendelet, az 515/2014/EU rendelet, az (EU) 2016/399 rendelet, az (EU) 2016/1624 rendelet és az (EU) 2017/2226 rendelet módosításáról.

fenyegető veszélyeket.²³⁰ A rendelet alkalmazásának hatálya alól ki kell vonni Franciaországnak és Hollandiának a gyarmati területeit, valamint a Spanyol Királysághoz tartozó két Észak Afrikai várost, Ceutát és Melillát. Dánia hat hónappal később csatlakozott a rendelethez, valamint Izland, Norvégia,²³¹ Svájc,²³² és a Liechtensteini Hercegség,²³³ akik külön megállapodás keretében csatlakoztak a Schengeni határellenőrzési kódexhez. Az Egyesült Királyság és Írország nem vesz részt ennek a rendeletnek az elfogadásában, az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó.

III.2.12. A Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynökségéről szóló (EU) 2016/794 Rendelet

A Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynökségéről szóló (EU) 2016/794 Rendelet azt a célt fogalmazza meg, hogy támogassa és erősítse a tagállamok illetékes hatóságainak fellépéseit, valamint kölcsönös együttműködésüket a szervezett bűnözés, a terrorizmus és a két vagy több tagállamot érintő súlyos bűncselekmények - így az I. sz. mellékletben is előkelő helyen szereplő emberkereskedelem - egyéb formáinak megelőzése és az ellenük folytatott küzdelem terén. A jövőre vonatkozó vízió, a Stockholmi Programban megfogalmazott „polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa” akkor jöhetne létre, ha az Europol a tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti információcserét elősegítő csomóponttá válhatna, annak érdekében, hogy szolgáltatásaival a bűnüldöző szervek Központi Európai Fóruma igazából létrejöhessen.²³⁴ Az Egyesült Királyság kilépésével számos olyan biztonságpolitikai, titkosszolgálati és bűnügyi együttműködési probléma merülhet fel Európában, amely az emberkereskedelem elleni küzdelemre is negatív hatással lehet.

²³⁰ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2016. március 9-i (EU) 2016/399 RENDELETE a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex).

²³¹ A TANÁCS 1999. május 17-i 1999/437/EK HATÁROZATA az Európai Unió Tanácsa, valamint az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság között, e két államnak a schengeni vívmányok végrehajtására, alkalmazására és fejlesztésére irányuló társulásáról kötött megállapodás alkalmazását szolgáló egyes szabályokról.

²³² A TANÁCS 2008. január 28-i 2008/146/EK HATÁROZATA az Európai Unió, az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség közötti, a Svájci Államszövetségnek a schengeni vívmányok végrehajtására, alkalmazására és fejlesztésére irányuló társulásáról szóló megállapodásnak az Európai Közösség nevében történő megkötéséről.

²³³ A TANÁCS 2011. március 7-i 2011/350/EU HATÁROZATA az Európai Unió, az Európai Közösség, a Svájci Államszövetség és a Liechtensteini Hercegség közötti, a Liechtensteini Hercegségnek az Európai Unió, az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség közötti, a Svájci Államszövetségnek a schengeni vívmányok végrehajtására, alkalmazására és fejlesztésére irányuló, különösen a belső határokon történő ellenőrzés megszüntetéséhez és a személyek mozgásához kapcsolódó társulásáról szóló megállapodáshoz való csatlakozásáról szóló jegyzőkönyvnek az Európai Unió nevében történő megkötéséről.

²³⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2016. május 11-i (EU) 2016/794 RENDELETE a Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről

III.2.13. Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU Irányelve, amely az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szól

Az emberkereskedelem visszaszorítása szempontjából legfontosabb az Európai Parlament és Tanács 2011/36/EU Irányelve, amely az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről és az áldozatok védelméről szól. Ez az Irányelv a sarokpontja az Európai Unió emberkereskedelem elleni stratégiájának, és amelynek rendelkezéseit minden tagállamnak 2013. április 6-ig implementálnia kellett. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 465. § (1) bekezdésének ab) pontja szerint a törvény 192. §-a a 2011. április 5-i 2011/36/EU Európai Parlamenti és Tanácsi Irányelv előírása szerint került a jogrendszerbe illesztésre, de a 463. § értelmében kis késéssel csak 2013. július 1-jén lépett hatályba. Az Irányelv ugyanakkor nem csupán büntetőjogszabályokat, illetve áldozatsegítéssel kapcsolatos normákat fogalmaz meg, hanem a preambulának (6) bekezdésében rögzíti, hogy a tagállamoknak ösztönözniük kell az emberkereskedelem áldozataival foglalkozó civil szervezeteket - köztük az e területen elismert és aktív nem kormányzati szervezeteket -, és szorosan együtt kell működniük velük a politikai döntéshozatal, a tudatosság növelését célzó kampányok, a kutató és oktató programok, a képzés, valamint az emberkereskedelem elleni intézkedések hatásainak ellenőrzése és értékelése terén. Rögzíti, hogy az emberkereskedelem különös figyelemmel annak gyermekkorú áldozataira, olyan különleges segítségnyújtási, támogatási és védelmi intézkedések álljanak rendelkezésre, melyek összhangban vannak a gyermekek érdekével és az Egyesült Nemzetek Szervezetének a gyermekek jogairól szóló 1989. évi egyezményével. Az emberkereskedelem egyik legfontosabb megelőzési eszköze tehát, a gyermekvédelem. Mivel az Irányelv minimumszabályokat állapít meg az emberkereskedelem területén, a tagállamok akár szigorúbb szabályokat is hozhatnak az adott tárgykörben. Az Irányelv fogalommagyarázattal szolgált az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények, a kizsákmányolás, a kiszolgáltatott helyzet és a gyermek tekintetében is. Nem szolgál azonban semmilyen magyarázattal magának az emberkereskedelemnek szolgáltató jellegű kereskedelmi jelenségéről, mely piaci magatartást feltételez, és szoros összefüggésben van az EU négy szabadon áramló szabadságjogával. Az Irányelv alapvető szabályként határozza meg az áldozattal szembeni büntetőeljárás vagy szankciók alkalmazásának mellőzését,

az emberkereskedelem áldozatainak nyújtott segítséget és támogatást, az áldozatok védelmét a nyomozás és a büntetőeljárás során. Külön szabályokat állít fel az emberkereskedelem gyermekkorú áldozataira irányuló segítségnyújtási, támogatási és védelmi intézkedések tekintetében, különös tekintettel a nyomozáskor és a büntetőeljárás során. Emellett kialakítja az áldozattá vált kísérő nélküli gyermekek, valamint általában az áldozatok kártérítésére, segítségére vonatkozó minimumszabályokat. Az Irányelv minden tagállamban előírja, hogy legyen az emberkereskedelem európai mechanizmusát képviselő Nemzeti Előadó.²³⁵ A nemzeti előadók feladata az emberkereskedelem tendenciáinak vizsgálata, statisztikák készítése, az emberkereskedelem elleni intézkedések eredményeinek mérése az Unió felé történő rendszeres jelentéstétel céljából. A nemzeti előadóknak úgynevezett informális uniós hálózatának munkájában részt vesz az emberkereskedelem elleni küzdelem uniós koordinátora, aki az emberkereskedelem területén tárgyilagos, megbízható, összehasonlítható és naprakész stratégiai információkat biztosít az Unió és a tagállamok számára. Ezen felül az emberkereskedelem elleni küzdelem és az emberkereskedelem megakadályozása terén uniós szinten biztosítja a tapasztalatok és a legjobb gyakorlatok megosztását. Ennek értelmében a tagállamok továbbítják a koordinátornak az Irányelv 19. cikkében említett információkat, amelyek alapján a koordinátor hozzájárul az Európai Bizottság által az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekre vonatkozóan két évente teljesítendő jelentéstételhez.²³⁶

Az emberkereskedelem elleni 2011/36/EU Irányelv címzettjei közül ki kell venni az Egyesült Királyságot és Dániát, akik nem vesznek részt ezen Irányelv elfogadásában, és nem alkalmazzák a megfogalmazott normákat. Írország viszont bejelentette, hogy az Egyesült Királyság döntése ellenére részt kíván venni ezen Irányelv elfogadásában és alkalmazásában, a többi európai uniós tagállammal együtt. A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló 2012/29/EU Irányelv kimondja, hogy az európai védelmi határozatról szóló, 2011. december 13-i 2011/99/EU Irányelv olyan mechanizmust hoz létre a büntetőügyekben hozott védelmi intézkedések tekintetében, amelyek kötelezik a

²³⁵ Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint annak végrehajtását szolgáló, 2020–2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről szóló 1046/2020. (II. 18.) Korm. határozat I. sz. mellékletének IV. partnerség IV.4. pontjában megerősíti az emberkereskedelem elleni nemzeti koordinátort, akinek egyik fő feladata a Párbeszéd erősítése a Nemzeti Koordinációs Mechanizmus és az NGO Kerekasztal tagjai között, illetve lásd a 2020–2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervben megfogalmazott feladatokat.

²³⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2011. április 5-i 2011/36/EU IRÁNYELVE az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. (2020. augusztus 18.)

tagállamokat az egymás által hozott határozatok kölcsönös elismerésére és végrehajtására. Az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló, 2011. április 5-i 2011/36/EU Irányelv, valamint a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló 2011. december 13-i 2011/93/EU Irányelv²³⁷ előírja az áldozatsegítést, az áldozatvédelmet, valamint felvázolja az emberkereskedelem áldozatainak sajátos szükségleteit.

Az Irányelv az áldozat fogalmát olyan természetes személyben látja, aki közvetlenül bűncselekmény következtében sérelmet szenvedett - ideértve a fizikai, szellemi vagy érzelmi sérülést, vagy gazdasági hátrányt, továbbá áldozatnak tekintendők a közvetlenül bűncselekmény következtében életét veszített személy családtagjai is, akik e személy elhalálása folytán sérelmet szenvedtek. A meghatározás számos ponton nagyon rugalmas és széles mérlegelést biztosító szabályt jelent. Az áldozatnak tekintendők családtagok, elsősorban a házastárs, az áldozattal közös háztartásban, szilárd és tartós alapon, elkötelezett, bensőséges kapcsolatban élő személy, az egyenes ági hozzátartozók, a testvérek, valamint az áldozat által eltartott személyek lehetnek az irányelv szerint.

A bűncselekmények áldozatává vált személyeknek - különös tekintettel a bünszervezetben működő és emberkereskedelmi hálózatokat működtető bűnbandák által elkövetett bűncselekmények áldozataira - általában nehéz olyan logikus, összeszedett magatartást tanúsítani, amit a hatóság rendszerint egy feljelentőtől és egy feljelentéstől elvár.

A 3. cikk előírja, hogy segítsék az áldozatokat abban, hogy az illetékes hatósággal szükséges érintkezések során a felek megértsék egymást, mindenről tájékoztassák egymást, illetve a szóbeli vagy írásbeli kommunikáció egyszerű és közérthető nyelven történjen, figyelembe véve az áldozat személyes jellemzőit, ideértve az olyan fogyatékoságot is, amely befolyásolhatja a megértési képességet vagy azt a képességet, hogy megértesse magát. A közigazgatási rendszerek, így a rendvédelmi és a rendészeti igazgatás, a rendőrség, ügyészség és a bíróságok is kötelesek lennének alacsonyküszöbű szolgáltató jellegű magatartás tanúsítására, ami azonban számos ponton nem egyeztethető össze a hivatalos személyként működő közhatalommal felruházott bűnüldözői attitűddel. A hatósági személynek az áldozatokkal való találkozását -

²³⁷ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2011. december 13-i 2011/93/EU IRÁNYELVE a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

különösen akkor, ha az áldozatnak vélt személyek maguk is kisebb bűncselekményeket elkövető deviáns személyek - általában a kiképzés során előírt kötelező gyanakvás jellemzi. Az emberkereskedelemből a bűnszervezeteknél megjelenő pénzösszegek tisztára mosása érinti a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szóló (EU) 2018/1673 irányelvét, különösen a határon átnyúló bűnszervezetben elkövetett emberkereskedelem bűncselekményformái. Az Irányelv alkalmazását az Egyesült Királyság, Írország, Dánia nem vállalta, így az rájuk nézve nem kötelező.

Az Európai Bizottság az emberkereskedelemmel összefüggésben meghozott 2020 augusztusában is hatályos, általános normatív tartalommal bíró határozatai közül kiemelendő az emberkereskedelem visszaszorítását is érintő polgári kezdeményezést támogató Határozata, amely számos kérdésben jogvitát generált az Európai Unió működésével kapcsolatban.

III.2.14. Az Európai Bizottság (EU) 2018/262 számú Határozata

Az Európai Bizottság (EU) 2018/262 számú Határozatával megerősítette a „*We are a welcoming Europe, let us help!*” elnevezésű polgári kezdeményezést az Európai Parlament és a Tanács 2011. február 16-i 211/2011/EU Rendeletének 4. cikke alapján. A polgári kezdeményezés abban a kérdésben indult, hogy „*a kormányoknak nehézséget jelent a migráció kezelése. Többségünk segíteni szeretne a rászorulóknak, mert törődünk embertársainkkal. Több millióan vannak, akik segítséget nyújtottak, nyújtanak. Most hallatni akarjuk hangunkat. Vendégszerető Európát követelünk! Felszólítjuk az Európai Bizottságot a cselekvésre.*”²³⁸A megjelölt célok abban foglalhatók össze, hogy az Európát ért migrációs válság tekintetében nem volt egységes uniós fellépés, ezért a tagállamok önállóan és nagyon széttartó döntéseket hoztak, melyek főként negatív következményekkel jártak a jobbra illegálisan érkező személyekre nézve. Polgári Kezdeményezés felkéri a Bizottságot, hogy hatásosabb módszerrel és szabályokkal biztosítsa a munkaerő-kizsákmányolás és más bűncselekmények áldozatainak, valamint minden olyan személynek a védelmét, akinek emberi jogai sérültek az uniós országok határain.²³⁹ A Bizottság elfogadta és nyilvántartásba vette a kezdeményezést, amely ellen Magyarország az Európai Unió Bíróságához keresetet nyújtott be.²⁴⁰

²³⁸ A Bizottság 2018. február 14-i (EU) 2018/262 Határozata - a „We are a welcoming Europe, let us help!” elnevezésű javasolt polgári kezdeményezés Preambulumának (1) bekezdése.

²³⁹ A Bizottság 2018. február 14-i (EU) 2018/262 Határozata - a „We are a welcoming Europe, let us help!” elnevezésű javasolt polgári kezdeményezés Preambulumának (2) bekezdése.

²⁴⁰ 62018TN0306 T-306/18. sz. ügy: 2018. május 16-án benyújtott kereset - Magyarország kontra Bizottság.

III.2.15. A védelmet nyújtó Európa

A Bizottság az emberkereskedelem felszámolására irányuló további lépéseket szorgalmaz,²⁴¹ de mindenekelőtt javasolja az alábbiakat:

1. Az adatgyűjtés javítását.

A tagállamoknak javítaniuk kell az adatok rögzítésére és nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokon. Különösen a nem, az életkor, a kizsákmányolás formája, a sértettek, illetve a tettesek állampolgársága, továbbá a segítségnyújtás és védelem jellege tekintetében.

2. A büntetlenség elleni fellépést.

Az uniós szabályok értelmében az emberkereskedelem jelenségéből következő szolgáltatásokat igénybe vevő személyek büntetése büntethetők legyenek.

3. Összehangolt válaszingyintézkedések kialakítása.

A tagállamok végezzék el a nemzetközi bűnüldözési és igazságügyi együttműködés javítását, párhuzamosan előmozdítva a nem uniós országokkal való együttműködést is az emberkereskedelem visszaszorítása érdekében.

4. Az áldozatok jogvédelmének biztosítása.

Bizottság szerint biztosítani kell az áldozatok korai azonosítását lehetővé tevő eszközöket, a kártérítés megállapításának és hozzájárulás lehetőségét, illetve az eljárás lefolytatáshoz szükséges szakembereket. E feladatok inkább a végrehajtói hatalmi ág körébe sorolandó kérdések, ugyanakkor van számos törvényalkotási kérdés is, amelyben még mindig felfedezhetünk mulasztásos jogsértést.

III.2.16. Jelentés az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégiáról

A Bizottság az emberkereskedelem megelőzésére vonatkozó uniós fellépés fokozására irányuló célzott prioritások intézkedéséről szóló jelentésében következő prioritásokat emeli ki:

1. A szervezett „bűnszövetkezetek” elleni küzdelem fokozása többek között olyan eszközökkel, mint az üzleti modell felszámolása és az emberkereskedelmi láncolat felgöngyölítése.

²⁴¹A védelmet nyújtó Európa: a Bizottság az emberkereskedelem felszámolására irányuló további lépéseket szorgalmaz. Forrás: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/hu/ip_18_6639/IP_18_6639_HU.pdf (letöltés: 2021. 02..08.)

2. A jogok jobb igénybevételének és érvényesítésének biztosítása az emberkereskedelem áldozatai számára.

3. Az összehangolt és összevont reagálás intenzitásának fokozása az EU-n belül és azon kívül egyaránt.

III.2.17. A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2018)

Példálózó jelleggel felvillantok néhány pontot arról, ahol a Bizottsági jelentés javaslatot tesz a tagállamok részére, milyen szempontok szerint kell az emberkereskedelmet megközelíteni.

A Bizottság az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről²⁴² a 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak alapján tett második jelentésében²⁴³ újra megfogalmazza

1. A kizsákmányolás formáit.

Ezek a szexuális kizsákmányolásra irányuló emberkereskedelem, munkaerő-kizsákmányolásra irányuló emberkereskedelem és a kizsákmányolás egyéb formái, mint bűncselekményekre, koldulásra kényszerítés.

2. Az emberkereskedelem előtérbe kerülő formái.

A belső emberkereskedelem, a gyermekkereskedelem, a nőkereskedelem, a roma közösséget érintő emberkereskedelem, a rokoni kapcsolatokat érintő emberkereskedelem, a várandós nőkkel az újszülöttjük eladása céljából folytatott emberkereskedelem, az emberi szervek vagy szövetek eltávolítása céljából folytatott emberkereskedelem, valamint a gyermekházasság, illetve a fejlődési és testi fogyatékkal élők emberkereskedelme.

3. A migrációval összefüggő emberkereskedelem.

Az emberkereskedelmet a migrációval összefüggésben kell kezelni, figyelembe véve olyan új fejleményeket is, mint hogy aránytalanul nagy méreteket ölt a nők és a lányok szexuális kizsákmányolás céljából folytatott kereskedelme.

4. Jellemzés és az emberkereskedők módszerei

²⁴² Az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv végrehajtásáról (2020/2029(INI))

²⁴³ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti második jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről(2018)

A Bizottsági jelentés szerint az emberkereskedők folyamatosan változtatják módszereiket. Mára a fizikai erő alkalmazása visszaszorult, de előtérbe került a pszichológiai és érzelmi erőszak. A jelentés kiemeli, hogy szoros összefüggés van az emberkereskedelem és a kábítószer-kereskedelem, a közokirat-hamisítás, a pénzhamisítás, a vagyon elleni bűncselekmények, a migránsok csempészése, a fegyverés a jogszerűtlen dohánykereskedelem között.

III.3. Az Európai Unió tagállamainak emberkereskedelem fogalma és szabályozása

Ebben a fejezetben olyan külföldi kitekintést szeretnék tenni, amely lehetővé teszi, hogy röviden bemutassam a holland, a svéd, a német, az osztrák, a svájci, az angol, az olasz, az amerikai és az orosz büntetőjogi szabályozást az emberkereskedelem elleni küzdelem kapcsán. Ezzel egybeként az a célom, hogy rávilágítsak arra is, hogy a magyarországi szabályozás nem marad el más államok szabályozási szintjétől, illetve elemezhessem azokat az elemeket, amelyek kulturális, értelmezési, illetve eltérő jogfejlődés okán másként rögzültek.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy egyes államok, melyek egyik oldalon büntetőjogi fenyegetést alkalmaznak az emberkereskedelem tényállásában megfogalmazott magatartásokkal szemben, addig bizonyos cselekményeket -, melyekre akár az emberkereskedelem előcselekményeként is tekinthetünk - eltűnnek vagy engedélyeznek. Például Hollandiában,²⁴⁴ Németországban, Svájcban és más államokban legális tevékenység a bordélyház üzemeltetése, és a prostituáltak adóznak jövedelmük után. Svédországban és Norvégiában az úgynevezett fordított prohibicionista, vagy sajátos abolicionista (svéd) modell értelmében már illegális prostituáltak szolgáltatásait igénybe venni, a szexipar visszaszorítása érdekében a klienseket is igen szigorúan büntetik.²⁴⁵ Magyarországon 2020 júliusától hatályossá vált emberkereskedelem elleni büntetőtvényi változtatás komoly előrelépést jelentett a korábbi normához képest, amely az emberkereskedelem szolgáltatói iparágá termékének vásárlóit, megrendelőit is büntetni rendeli,²⁴⁶ de sem a prostitúció, sem a prostitúció igénybevétele nem bűncselekmény.

III.3.1. Holland emberkereskedelem elleni szabályozási modell

²⁴⁴ Legalizált vagy holland modell. In FEHÉR Lenke: A prostitúció szabályozásának európai modelljei. Állam és Jogtudomány, 2006/4., 534. o.

²⁴⁵ Fordított prohibicionista modell. In FEHÉR Lenke: A prostitúció szabályozásának európai modelljei. Állam és Jogtudomány, 2006/4., 536. o.

²⁴⁶ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 192. § (8) bekezdésének a) és b) pontja.

Hollandiában a prostitúció legális tevékenység, a nők bejegyzett vállalkozók, jövedelmük után adót fizetni kötelesek. 2020. január elsejétől elvileg betiltják azokat „az ingyenes túrákat, a résztvevők esetenként hangos utcai toborzását, valamint idegenforgalmi adót vetettek ki a jegyekre. Emellett a városközpont többi részén is legfeljebb 15 fős csoportokat szervezhetnek az ezzel foglalkozó irodák”.²⁴⁷ Udo Kock, a tervezetet kidolgozó képviselő szerint a holland polgárok nem tartják helyénvalónak, hogy a turisták a szexmunkásokon legeltessék a szemeiket. Hollandia az erre vonatkozó szabályozást 2000-ben vezette be, melynek hatására az országban valójában felerősödött a nemzetközi prostitúció, mondhatjuk, hogy egyik központjává vált. Ebből következően az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyek száma 1998-óta közel hatszorosára nőtt. A Magyar Belügyminisztérium még 2014-ben az Európai Uniónál pályázott „Az emberkereskedelem európai áldozatainak irányítása és segítése” című projekttel, amelynek fő célja, hogy segítséget nyújtson a szexuális, illetve munkacélú kizsákmányolás áldozatainak a hazatérésben és a társadalmi visszailleszkedésben. Hollandia komoly szerepet vállal - Magyarországgal együtt - az emberkereskedelem felszámolásában. Az Emberkereskedelem Elleni Koordinációs Központ, a CoMensha 1987-ben jött létre, amely eredetileg a nők kereskedelme ellen küzdő alapítvány volt. 1982-es létrehozását a nők kereskedelméről, illetve annak megelőzéséről rendelkezésre álló információk hiányossága ösztönözte.²⁴⁸

Napjainkban a CoMensha olyan intézmény, amely az áldozattá válásról, annak jellemzőiről készít jelentéseket, valamint a segítségnyújtást, ellátást és menedék biztosítását koordinálja. Lényeges, hogy a CoMensha a Biztonsági és Igazságügyi Minisztérium finanszírozásával működik, ezért nem tekinthető az államtól független intézménynek. 1995-ben a CoMensha elindította a La Strada²⁴⁹ hálózatot, amely a nők kereskedelmének még a kibocsátó államban történő megelőzését szolgáló programok létrehozását végzi.

Hollandiában 1999 óta legális a prostitúció és az arra rátelepedő szervezett bűnözés, így azok a személyek, akik idegen országból érkeztek, és nem tudják hová kell fordulniuk, nem ismerik a nyelvet, nem ismerik a jogaikat, rendszerint a szervezett bűnözés áldozataivá válnak. Első körben a bűnszervezet embercsempész körével kerülnek kapcsolatba, hogy később az egyik emberkereskedelmi lánc valamelyik ágazatánál

²⁴⁷ Forrás: <https://www.jogiforum.hu/hirek/40322> (letöltve: 2019.10.22.)

²⁴⁸ Ld. https://www.comensha.nl/files/box/DEF_CoMensha_Hoe_nu_verder_HONGAARS_low_res.pdf (letöltés: 2019. 10.22.)

²⁴⁹ „Az utca” nevű kezdeményezés;

kössenek ki. Mindez konspiratív módon történik, ami a felderítést és az áldozatok kiszabadítását is nehezíti. Ezen felül az embercsempészek magyar áldozatainak azért is nehéz segítséget nyújtani - mondja Ina Hut, az áldozatvédelemmel foglalkozó CoMensha civilszervezet igazgatója -, mert a sértettek elzárkóznak attól, hogy helyi civil szervezetektől kérjenek segítséget, vagyis nincsenek kapcsolataik a holland társadalom tagjaival. Mégis azért választják tömegesen Hollandiát a tettesek és a sértettek is, mert a liberalizált környezet mellett, könnyedén megoldható Hollandia és Magyarország közötti utaztatás. A hatósági munka eredményességét is komolyan befolyásolja, hogy *„a kelet-európai nők gyakran olyan környezetből érkeznek, ahol a hatóságok nem áldozatként, hanem bűnözőként tekintenek rájuk, és az anyanyelvükön kívül általában nem beszélnek más nyelveket”*.²⁵⁰

A holland Büntető Törvénykönyv a XVIII. Cím alatt – a magyar Büntető Törvényhez hasonlóan - a személyes szabadság elleni bűncselekmények közé sorolja az emberkereskedelem büntettét, és rendkívül súlyosan szankcionálja a meghatározott elkövetői magatartásokat.

Az 273f. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy emberkereskedelem büntettét követi el, aki

- a) kizsákmányolás céljából erőszakkal, fenyegetéssel, zsarolással, csalással, megtévesztéssel vagy erőfölénnyel való visszaélés révén a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy abban lévő személyt megszerez, illetve ellenszolgáltatást juttat olyan személy hozzájárulásának megszerzése érdekében, aki ellenőrzi, toborozza, szállítja, átruházza, rejtegeti a sértettet - ideértve a sértett feletti ellenőrzést vagy a szerveinek eltávolítását;
- b) 18. életévét be nem töltött személy kizsákmányolása vagy szerveinek eltávolítása céljából toboroz, szállít, átad, átvesz - ideértve a sértett feletti hatalom átruházását, irányítását is;
- c) aki mást azzal a céllal toboroz, vásárol meg vagy rabol el, hogy elősegítse - térítés ellenében történő - szexuális szolgáltatás végzését harmadik fél számára külföldön vagy harmadik országban;
- d) aki mást az a) pontban említett módon kényszerrel, fenyegetéssel, a sértett testének rendelkezésre bocsátásához segítséget nyújt, az ehhez szükséges vagy

²⁵⁰ DÉS Fanni: „470-et adott és csak egy kicsit fojtogatott” - szegénységben élő nők a félperiféria és a centrum között prostitúcióban élő magyar nők Zürichben. Fordulat. 24. 189. o. Forrás: http://epa.oszk.hu/02100/02121/00022/pdf/EPA02121_fordulat_2018_24_187-214.pdf (letöltve: 2019. november 18.)

azt könnyítő feltételeket biztosítja, továbbá az 1) pontban felsorolt cselekmények eredményeként a sértett a szervét rendelkezésre bocsátja, vagy a sértettet munkavégzésre kényszeríti;

- e) aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt rábír arra, hogy térítés ellenében szexuális szolgáltatásokat, cselekményeket végezzen harmadik fél számára vagy ellenszolgáltatásért szerveiket hozzáférhetővé tegyék, árulják, átadják, illetve bármely más módon e cselekményeket mások felé közvetíti - ideértve a sértett szerveivel való kereskedést is;
- f) aki szándékosan mást kizsákmányol, vagy ebből származó előnyöket élvez;
- g) aki szándékosan kihasználja más szerveinek eltávolításából eredő előnyöket, miközben tudomással bír arról, hogy az a) pontban felsorolt módon megszerzett és felhasznált szervek szervkereskedelemből származnak;
- h) aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy szexuális szolgáltatásait, fizetség ellenében, harmadik fél számára közvetíti vagy közreműködik a sértett szervének eltávolításában;
- i) aki mást haszonszerzési céllal az a) pontban említett bármely magatartások kifejtésével kényszeríti vagy rábírja, hogy szexuális cselekményt végezzen, vagy szerveinek eltávolításába beleegyezzen;

(2) A kizsákmányolás magában foglalja legalább egy másik személy prostitúció útján történő kizsákmányolását, a szexuális kizsákmányolás egyéb formáit, a kényszermunkát vagy munkára kényszerítést, illetve ehhez hasonló gyakorlatokat - ideértve a koldulást, a rabszolgaságot és a rabszolgasághoz hasonló gyakorlatokat, szolgaságot és a bűncselekmények kizsákmányolását.²⁵¹

(3) Ha az első bekezdésben leírt emberkereskedelem büntettét

- a) két vagy több személy közös elhatározással követi el;
- b) olyan személy sérelmére követik el, aki még nem érte el a tizennyolc évet és vele szemben kényszert, fenyegetést alkalmaztak;
- c) kényszer és vagy erőszak alkalmazásával, követték,

tizenkét évig terjedő szabadságvesztés-büntetésre vagy a legmagasabb összegű pénzbírságra büntethetők.

²⁵¹ A bűncselekmények kizsákmányolása alatt olyan bűncselekményeket kell érteni (pl. kényszerkoldultatás), amelyre a sértettet kényszerrel, fenyegetéssel veszik rá, és melynek közvetlen haszonélvezője a kényszert alkalmazó elkövetői kör.

(4) Ha az első bekezdésben leírt bűncselekmények súlyos testi sérülést vagy életveszélyt okoznak, tizenhét évig tartó szabadságvesztés-büntetéssel vagy a legmagasabb összegű pénzbírságra büntethető.

(5) Ha az első bekezdésben leírt bűncselekmények a sértett halálát okozzák, a tettes életfogytig tartó szabadságvesztésre vagy harminc évet meg nem haladó határozott idejű szabadságvesztésre büntethető, illetve a legmagasabb összegű pénzbírság is kiszabható.

(6) A sérülékeny helyzet magában foglalja azt a helyzetet is, amelyben a személynek nincs más tényleges vagy elfogadható választása, mint a jogsértésnek alávetnie magát.

A holland büntető törvénykönyv szabályozási rendszere lényegi elemeiben sok elemében megegyezik a magyar jogalkotás eredeti szándékával. Abban a kérdésben azonban eltérést láthatunk, hogy a prostitúció szabadon űzhető, amelynek kiszolgáló háttérrendszere az emberkereskedelem. Mindezen felül a hollandiai áldozatok nagyrészt magyar származású személyek,²⁵² ami Magyarország szempontjából több figyelmet igényel. Ismert az a jelenség, hogy egy prostitúcióra Hollandiába érkező sértett ellenkezése kiválthatja a kényszer, fenyegetés eszköz cselekményét, s ez a magatartás emberkereskedelemmé alakulhat, ahol prostituált passzív alanya, sértettje, míg a kényszert alkalmazó, őt futtató személy alanya lesz a bűncselekmények. Ennek okán összefoglalható, hogy a rendszeres haszonszerzés céljából történő szexuális cselekmény végzése rendszerint közvetlen összefüggésben áll a bűnözési tevékenységek egyéb formáival. Saját kutatásom is arra szolgáltat bizonyítékot, hogy nem csak a bódító- és kábítószeres, hanem a kerítés, a kitartás és az emberkereskedelem csökkenhet, ha a legális prostitúció kazuisztikusan szabályozott keretek között működik. A svéd modell adhat választ arra a kérdésre, hogy létezik-e olyan európai tagállam, amelynek emberkereskedelem elleni szabályozását egész Európára vetítve hatékonyan és eredményesen léphetünk fel a bűncselekmény visszaszorítása érdekében.

III.3.2. Svédország emberkereskedelem elleni szabályozási modellje

Tamási Erzsébet a svéd jogszabályi környezetet elemző tanulmányában azt írja, hogy *„az 1960-as 1970-es években a szexuális szabadság ígéretföldjének tartott, a pornográfiát elsőként legalizáló „liberálisnak” mondott Svédországban, ahol törvény nem bünteti az incesztust és az abortuszt, ma már szigorú drog, alkohol, gyerek-védelmi*

²⁵² Forrás: <http://www.ravot-eur.eu/hu/hollandia> (letöltve: 2019.10.22.)

és prostitúciós politika van. A morális puritanizmus vált az ország védjegyévé és ezt a folyamatot koronázza meg az 1999-től érvényes prostitúciós törvény is".²⁵³

Svédországban tiltott a prostitúció és a prostituált szolgáltatásának igénybevétele. Ennek alapvető oka az, hogy a svéd közgondolkodás a nők és a gyermekek elleni erőszaknak tartja a prostitúciót. Ennek a gondolatnak tovább formálásával eljuthatunk arra a kívánatos pozícióra, hogy ne nemek közötti distinkcióból kiindulva tekintsünk az emberkereskedelem jelenségére, hanem mint az ember alapvető és veleszületett méltóságának egyik legsúlyosabb sérelmét megvalósító magatartásként. Svédországban is alapvetően úgy értelmezik az emberkereskedelem jelenségét, amely fizikailag szünteti meg az ember méltóságához szervesen illeszkedő cselekvési, önrendelkezési és szabad élethez való jogát. Ugyanakkor látni kell, hogy a svédországi szabályozás sem elsősorban jogi dogmatikai alapokról közelít az emberkereskedelem felé, hanem inkább célszerűségi megfontolásoktól vezérelve. Svédországi jogalkotás is rendszerint összemosza a prostitúciót, az emancipációs kérdésekkel, a politikai aktivizmust a gyermekvédelmi kérdésekkel és az emberkereskedelemmel. *„Az 1995-ben megjelent bizottsági jelentésben kiemelt jelentőséget kapott a szexipar nemzetközi, idegen jellege és terjeszkedése. Számszerű adatok ugyan nem támasztották alá, de a Bizottság komoly aggodalmát fejezte ki a Kelet-Európa felől várható, szervezett keretekben beáramló prostitúció és emberkereskedelem miatt. Nemcsak a prostituáltak inváziója okozott félelmet, hanem egyes európai államok, nevezetesen Hollandia, Dánia és Németország liberális szemlélete, amely a prostitúciót munkaként, a prostituáltakat szexmunkásként kezelte*".²⁵⁴

Az emberkereskedelem egyik indukálója a prostitúciós piac, de nem kizárólagos jellemzője. Például az olcsó házi- vagy idénymunkást kereső is az emberkereskedelmi hálózathoz fordul segítségért. Az emberkereskedelem jelensége széles társadalmi, szociológiai és kulturális kérdések összessége, nem szűkíthető le prostitúcióra, kényszermunkára vagy szervkereskedelemre. A svéd szabályozás által célba vett kérdéskör egy törvényen kívüli, konspiratíván működő kereskedelmi elosztórendszer, amelynek elsődleges célja az élő emberi testek beszerzése, tárolása, szállítása és kiszolgáltatása - megfelelő összegért - az igénybe vevők részére. Jó iránynak tekinthető az a célszerűségi hozzáállás, hogy a prostitúciós igény tartja leginkább életben az

²⁵³ TAMÁSI Erzsébet: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának svéd modellje. In <http://jesz.ajk.elte.hu/tamasi48.html> (letöltve: 2020. március 3.)

²⁵⁴ TAMÁSI Erzsébet: i.m.

emberkereskedelmi hálózatokat, így azoknak büntetése visszaszoríthatja emberkereskedelmet is.

Tomas Morgan Johansson, svéd szociáldemokrata politikus nyújtotta be 2017. december 13-án Stockholmban az emberkereskedelem visszaszorítása érdekében szükséges lépések büntetőjogi védelméről szóló előterjesztést,²⁵⁵ amelynek miniszteri indokolásában a kormány a bűncselekmény világosabb meghatározása mellett a büntetési tétel szigorítását és ebből fakadóan a társadalom és azon belül a gyermekek magasabb szintű védelmét reméli. A miniszteri indokolás leszögezi, hogy pontosítani kell az áldozatok védelmét szolgáló jogszabályokat, a tizenhatalcadik életévüket be nem töltött személyek védelmét fokozni kell, a kizsákmányolás és a kényszermunka megvalósításához szükséges eszközcselekmények körébe sorolandó más megtévesztése, tévedésbe ejtése vagy a sértett kiszolgáltatott élethelyzetének kihasználásán túl idetartozik a függőség kihasználása²⁵⁶ és a koldultatás is. A törvényjavaslat a svédországi gyakorlatban súlyosnak mondható legalább kettő, legfeljebb tíz év szabadságvesztés büntetést rendel kiszabni azon személyre, aki más jogellenes kényszert alkalmazva, megtévesztéssel, valaki kiszolgáltatott helyzetével visszaélve toboroz, szállít, vagy továbbít, házába befogad, odaszállít annak érdekében, hogy őt szexuális célokra, szerveinek eltávolítására, háborús szolgálatra, kényszermunkára használják. A 3. § javasolt módosítása szerint minősítő körülmény az, ha a cselekmény üzleti célokat szolgált, illetve jelentős nyereséget hozott, vagy a sértettet különösen könyörtelen módon zsákmányolták ki. A svéd jogalkotási irány felismerte és nagy hangsúlyt fektet arra a tényre, hogy az emberkereskedelem legnagyobb felvevőpiaca a prostitúció, különösen a gyermekek, akiknek a szexuális sebezhetősége a legnagyobb, az érdekérvényesítő képessége a legalacsonyabb. Ennek érdekében már 2016-ban is rendkívül komoly intézkedéscsomagot hozott létre a svéd kormányzat, *„Erős büntetőjogi védelem az emberkereskedelem és a kiszolgáltatott személyek egyéb kizsákmányolása ellen”*²⁵⁷ címmel.

A több mint ötszáz oldalas dokumentum létrehoz egy olyan különleges nyomozócsoportot, amelynek feladata az emberkereskedelem, a szexuális szolgáltatások vásárlása és a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális cselekedetek elleni erős

²⁵⁵ <https://www.regeringen.se/4aee32/contentassets/b167a39183e44beeac54d9b6bbdbceee/det-strafrattsliga-skyddet-mot-manniskohandel-och-manniskoexploatering> (letöltve: 2020. március 8.)

²⁵⁶ A függőség alatt általában szenvedélybetegséget érthetünk, jóllehet a törvényjavaslat „valaki függőségének kihasználásáról” ír: *„utnyttjande av någons beroendeställning”*, (saját fordítás) melynek jogi és nyelvtani értelmezése - drogfüggőség mellett, akár játékszenvedélyt vagy alkoholfüggőséget is jelent.

²⁵⁷ <https://data.riksdagen.se/fil/DBFC56F1-7731-41E1-A179-DDA18EBFE7A8> (letöltve: 2020. március 8.)

büntetőjogi védelem érvényesítése. Emellett a dokumentum rögzíti, hogy az emberkereskedelem azonosított áldozatainak túlnyomó többsége, 69 százaléka szexuális célzatú volt, melyből 85 százalékban nők vagy lányok voltak a sértettjei, és csupán 15 százaléka volt férfi. Az emberkereskedelem összes svédországi áldozat 19 százalékát munkaerő-kizsákmányolás céljából alkalmazták, és a maradék 12 százalék sorolható az egyéb kizsákmányolási formákhoz. A svéd modell esetében jól látható a **Hiba! Aivatkozási forrás nem található.**) adatokból, hogy Svédország az emberkereskedelem elleni küzdelem területén megalkotott nemzetközi egyezményeket az ILO 2011-es 189. Egyezménye kivételével mind aláírta, ratifikálta.

A fentiekre figyelemmel is érdekes, hogy a svéd szabályozás nem az áldozatot bünteti, hanem a kényszert, fenyegetést alkalmazót és a szolgáltatást igénybevevőt is. A kerítő vagy kirtartó akár nyolc év szabadságvesztéssel is büntethető. Az adott szabályzást 1999-ben vezették be, és folyamatosan felülvizsgálják az életviszonyok változásának megfelelően. Az utolsó módosítás 2018. július 1-jén lépett hatályba.²⁵⁸ Az intézkedések hatására a prostituáltak száma mintegy 50 százalékkal esett vissza, a szolgáltatást igénybe vevők száma pedig az 1999-évek előtti szám 25 százalékára csökkent.

III.3.3. Az emberkereskedelem német szabályozása

Az emberkereskedelmet a német büntetőtörvény²⁵⁹ tizennyolcadik fejezete alatt a személyes szabadság elleni bűncselekmények körében a 232. § alatt rendeli büntetni a jogalkotó.

(1) bekezdés hat hónaptól öt évig tartó szabadságvesztéssel fenyegeti azt, aki huszonegyedik életévét nem betöltött személynek gazdasági vagy külföldi állapotából származó kiszolgáltatott helyzetét kihasználva szállít, továbbad, átvesz

1. kizsákmányolási célzattal

- a) prostitúciós, egyéb szexuális cselekményekhez, harmadik személy részére vagy harmadik személy által kért szexuális cselekmények végrehajtására
- b) foglalkoztatással elkövetve,
- c) koldulás elkövetésével,
- d) sértett által elkövetett bűncselekményt kihasználva,

²⁵⁸ Det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering (Az emberkereskedelem elleni bűncselekmény és az emberi kizsákmányolás elleni törvény 2018. július 1.) Forrás: <https://www.regeringen.se/4aee32/contentassets/b167a39183e44beeac54d9b6bbdbceee/det-strafrattsliga-skyddet-mot-manniskohandel-och-manniskoexploatering> (letöltés: 2020. március 9.)

²⁵⁹ Strafgesetzbuch - német büntetőtörvénykönyv: Besonderer Teil (§§ 80 - 358) 18. Abschnitt - Straftaten gegen die persönliche Freiheit (§§ 232 - 241a) Forrás: <https://dejure.org/gesetze/StGB> (letöltés: 2020. augusztus 20.)

2. rabszolgáság, szolgaság, eladósítás, illetve ehhez hasonló kiszolgáltatott helyzetben tartásával, ilyen helyzet előidézésével, vagy

3. a sértett szerveinek eltávolításának célzatával.

A német dogmatika szerint kiszolgáltatott helyzet alatt azt kell érteni, amikor az áldozat nehéz helyzetéből fakadóan²⁶⁰ semmilyen vagy korlátozott módon nyílik lehetősége visszautasítani felajánlott kizsákmányoló ajánlatot.²⁶¹ A berlini bíróság BGH, 2014. július 16. 5 StR 154/14 számú határozatában rámutat arra, hogy az emberkereskedelem bűncselekménye szempontjából nincs döntő jelentősége annak, hogy az áldozatok az embercsempészség megkezdése előtt határozta-e úgy, hogy prostituáltként kívánnak dolgozni Németországban, vagy ezt a döntést a terheltek által okozott helyzet hozta létre.²⁶²

A törvény jogalkotói értelmező rendelkezése szerint a foglalkoztatás révén történő kizsákmányolás akkor állapítható meg, ha a foglalkoztatás során az elkövető a magasabb profitszerzés szerzés céljából, olyan munkakörülményeket biztosít, amelyek nyilvánvalóan aránytalanok azon alkalmazottak munkakörülményeivel, akik ugyanolyan vagy hasonló munkát végeznek (kizsákmányoló foglalkoztatás). Ugyanezt a formulát használta az Emberi Jogok Európai Bírósága a *Chowdury and Others v. Greece* ügyben.²⁶³

(2) bekezdése kimondja, hogy hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki más személy kizsákmányolása érdekében

1. toboroz, vagy ahhoz segítséget nyújt, a sértettet továbbadja, elszállásolja vagy ehhez kényszerít, fenyegetést, erőszakot vagy megfélemlítést alkalmaz,
2. elrabol, bántalmaz vagy harmadik személynek elad.

(3) bekezdés szerint az (1) bekezdésben említett esetekben a hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha a cselekmény időpontjában

1. az áldozat tizenhét évesnél fiatalabb,
2. az elkövetett cselekmény a sértett sanyargatásával jár, vagy annak halálához, súlyos egészségkárosodásához vezet,

²⁶⁰ Begriff der Zwangslage: Einschränkung der Entscheidungs- und Handlungsmöglichkeiten aufgrund von prekären wirtschaftlichen Verhältnissen - azaz a nehéz helyzet fogalma: a döntéshozatal és a cselekvési lehetőségek korlátozása bizonytalan gazdasági körülmények miatt. Forrás: <https://www.hrr-straftrecht.de/hrr/5/14/5-154-14.php> (letöltés 2020. augusztus 20.)

²⁶¹ lásd az emberkereskedelemmel foglalkozó BGH vonatkozásában a német 2014. július 16-i határozatot - 5 con 154/14. sinngemäß betreffend den Menschenhandel BGH, Beschluss vom 16.07.2014 - 5 StR 154/14)

²⁶² Vö. BGH, 2014. július 16-i Bírósági határozat - 5 StR 154/14 - BGH 5 StR 154/14 - Beschluss vom 16. Juli 2014 (LG Berlin) Forrás: <https://www.hrr-straftrecht.de/hrr/5/14/5-154-14.php> (letöltés: 2020. augusztus 20.)

²⁶³ Vö. En l'affaire Chowdury et autres c. Grèce, (Requête no 21884/15) Forrás: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-172365%22%5D%7D> (letöltés: 2020. augusztus 20.)

3. az elkövető üzletszerű magatartást folytatva olyan bűnszervezet tagjaként jár el, amely ilyen bűncselekmények elkövetésének folytatására szerveződött.

A (2) bekezdésben említett esetek egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők, ha az (1) bekezdés 1. és 3. pontjában leírt körülmények is fennállnak.

(4) bekezdés szerint, az (1), (2) és a (3) bekezdés 1. pontja alatt megfogalmazottak előkészülete²⁶⁴ is büntetendő.

Ugyanezen fejezetben találjuk a kényszerprostitúciót²⁶⁵ és a kényszermunkát²⁶⁶ szankcionáló tényállásokat is. A kényszerprostitúció az emberkereskedelem elleni küzdelem javítását célzó törvénymódosítás²⁶⁷ révén került külön meghatározásra.

A német jog megkülönbözteti a szexuális önrendelkezés elleni bűncselekmények körében a 180a szakasz alatt szabályozott azon magatartást, mely a prostitúció kizsákmányolására épül és a kényszerprostitúciót, amely az emberkereskedelemmel áll összefüggésben.

A kényszerprostitúció tényállásának 1. § (1) bekezdése szerint hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az a személy, aki mást prostitúció célzatával - annak külföldi tartózkodáshoz kapcsolódó személyes vagy gazdasági nehézségeit vagy kiszolgáltatottságával visszaélve - különösen, ha a sértett huszonegyedik életévét nem betöltött személy - másnak erre célra megszerez,

1. prostitúciót kezdeményezi vagy folytatja, vagy
2. szexuális cselekményeket végez vagy harmadik személy előtt végeztet, illetve harmadik személy részére lehetővé teszi, hogy a prostitúciót végzőt kizsákmányolják.

(2) A cselekmény előkészülete is büntetendő.

(3) Aki mást prostitúcióra rávesz, annak folytatására rábír, illetve hogy abban részt vegyen - az 1. § 2. pontjában említett cselekmények megvalósulása esetén -, kényszert, fenyegetést vagy megtévesztést alkalmaz, egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Az (1) bekezdésben említett esetekben egy évtől tíz évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendők, illetve legalább egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha a 232. § (3) bekezdése szerinti emberkereskedelem előkészülete, ha az 1-3. pontokban felsorolt körülmények is megvalósulnak.

²⁶⁴ Itt kétséget kizáróan a „Versuch” kísérlet szó szerepel és nem a magyar dogmatikában megszokott „Vorbereitung” előkészület szó.

²⁶⁵ Strafgesetzbuch - német büntetőtörvénykönyv § 232a Zwangsprostitution

²⁶⁶ Strafgesetzbuch - német büntetőtörvénykönyv § § 232b Zwangsarbeit

²⁶⁷ A 2016. évi szövetségi közlöny I. részének 48. számú kiadása, 2016. október 14-én, 2226. oldal

(5) Az (1) bekezdés enyhébb súlyú eseteiben három hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, a (3) és (4) bekezdés enyhébb súlyú magatartások esetében hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Három hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki az áldozattal

1. emberkereskedelemről szóló 232 § szakasz (1) és (2) bekezdése szerinti, illetve
2. jelen szakasz (1) - (5) bekezdésben foglaltak szerinti prostitúciót folytat, díj ellenében szexuális cselekményt végez, vagy másoknak lehetővé teszi, hogy az idegen országban való tartózkodásuk miatt személyes vagy gazdasági szempontból kiszolgáltatott személyek helyzetével visszaéljen.

Nem büntethető, aki az 1. és 2. pontban elkövetett prostitúciós cselekményeket önként bejelentette, akinek önkéntes elállása révén a bűncselekmény nem valósul meg - feltéve, ha a bűncselekményt a bejelentés pillanatában még nem fedezték fel részben vagy egészben, vagy az elkövető erről nem tudott, illetve nem tudhatott róla, függetlenül attól, hogy a bűncselekményt helyesen értékelte vagy sem.

A 180a. szakasz a prostituáltak kizsákmányolásáról²⁶⁸ szól, amely a kényszerprostitúciótól abban különbözik, hogy a prostitúciót végző személyek részére működési lehetőséget biztosít, illetve ezért cserébe a prostituáltakat gazdasági függőségben tartja. Fontos körülmény, hogy a prostitúcióról szóló törvény megalkotásakor a jogalkotó figyelembe vette, hogy a népesség nagy részében olyan változás ment végbe, mely szerint már nem tekintik a prostitúciót erkölcsstelen magatartásnak.²⁶⁹

180a. § (1), legfeljebb három év szabadságvesztéssel vagy pénzbírsággal büntetendő, aki olyan gazdasági társaságot működtet, amelyben személyes vagy gazdasági függőségben lévő személyek prostitúciót folytatnak.

(2) Aki

1. tizennyolc éven aluli személy számára lehetővé teszi a prostitúció gyakorlását, illetve számára kereskedelmi vagy tartózkodási helyet biztosít,
2. harmadik személy részére prostitúció gyakorlásához, prostitúció ösztönzése vagy kizsákmányolás céljából otthont biztosít.

²⁶⁸ Strafgesetzbuch - német büntető törvénykönyv § 180a forrás: <https://dejure.org/gesetze/StGB/180a.html> (letöltve: 2020. augusztus 21.)

²⁶⁹ Vö. A prostituáltak jogi és társadalmi helyzetét javító törvénytervezet magyarázatai, BT-Drucks. 14 / 5958, 4. o. lásd még az erkölcs megváltozása (a BGB 138. § I) a prostitúció reklámozásának versenyellenes jellege alapján. In: BGH, v. 2006. július 13 - I ZR 241/03. Forrás: http://lorenz.userweb.mwn.de/urteile/izr241_03.htm (2020. augusztus 21.)

A 2016. október 15-én hatályba lépett²⁷⁰ és 2020-ban hatályos német büntetőtörvény rendelkezéseinek emberkereskedelem elleni szabályozását Sebastian Bürger professzor úgy foglalta össze, hogy a megvalósítás tekintetében a 2011/36/EU irányelv jogi követelményeinek megvalósítása kétséges, hiszen az Irányelvben megfogalmazott büntetőjogi felelősség eltér a cikk írásakor hatályban lévő 232. § szakaszban foglaltaktól, illetve az azt követő StGB új verziójában megfogalmazott norma tekintetében is tapasztalható eltérés. Az EU Irányelv a jogalkotó részére nagy számú kiaknázási lehetőséget biztosít, amelyet a 2. cikk alatt található differenciált rendelkezések tartalmaznak. Összességében véve egy koherens, átfogó koncepció kialakítása nem sikerült.²⁷¹ Az emberkereskedelem tehát az európai dogmatika szerint nem csak közvetlenül az áldozattá váláskor történik meg, hanem inkább akkor, amikor az embereket toborozzák, és bizonyos cselekményekre, azok végrehajtására kényszerítik őket. Tehát az emberkereskedelmet úgy kell értelmezni, mint hosszú távú függőségi kapcsolat kiaknázását túlzott előnyök elérése érdekében.²⁷² Amire Sebastian Bürger utal, az Magyarországon a gyermekkereskedelem jelenségét jelenti, melyről kutatásomban is említést teszek. Kétségtelen, hogy komoly kérdéseket vet fel a jelenség feltérképezése és bizonyítása, de az emberkereskedelem visszaszorítása érdekében mindenképpen meg kell említeni, és megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a gyermekvédelemre.

A kényszermunka tényállását a magyar jogalkotó megszüntette 2020 júliusától arra való hivatkozással, hogy a kényszermunka bűncselekményének valamennyi elkövetési magatartása az emberkereskedelem tényállásában nyerhet értékelést. Ennek értelmében a kényszermunka dekriminalizálására nem, csupán az emberkereskedelemmel történő összevonására kerül sor.

A kényszermunka a német büntetőtörvény a 232b. § (1) bekezdése szerint hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki huszonegyedik életévét nem betöltött személyt vagy gazdasági, külföldi állapotából származó kiszolgáltatott helyzetét kihasználva

1. kényszermunkát végeztet, és a Strafgesetzbuch 232. § (1) bekezdésének 2. mondata is megvalósul,

²⁷⁰ Gesetz zur Verbesserung der Bekämpfung des Menschenhandels und zur Änderung des Bundeszentralregistergesetzes sowie des Achten Buches Sozialgesetzbuch v. 11.10.2016, BGBl. I 2016, S. 2226.

²⁷¹ Sebastian Bürger: Die Neuregelung des Menschenhandels - Umsetzung unionsrechtlicher Vorgaben und Schaffung eines stimmigen Gesamtkonzepts? http://www.zis-online.com/dat/artikel/2017_3_1095.pdf (letöltés: 2020. augusztus 21.) 169. o.

²⁷² Sebastian Bürger: i.m. 170. o.

2. rabszolgaságba, szolgaságba, adósságszolgálatba sodor, ideértve az ehhez hasonló gyakorlatot is, vagy

3. koldulásra rábír, illetve koldulás folytatására rávesz, amelyben kizsákmányolják.

(2) A kísérlet büntetendő.

(3) Egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki kényszerrel, fenyegetéssel vagy megtévesztéssel

1. megvalósítja vagy folytatja a kizsákmányoló foglalkoztatást (232. szakasz (1) bekezdés 2. mondat),

2. mást rabszolgaságba, szolgaságba, adósságszolgálatba sodor, ideértve az ehhez hasonló gyakorlatot is, vagy

3. mást koldulásra rábír, illetve a koldulás tevékenységét kizsákmányolja.

(4) A 232a. szakasz (4) és (5) bekezdését ennek megfelelően kell alkalmazni.

Az emberkereskedelem jelenlegi német szabályozása a Strafgesetzbuch 232. § köré csoportosul: egyfelől a kényszerprostitúció kizsákmányoláshoz (232a. §) másfelől a kényszermunkához (232b. §) kapcsolódó emberkereskedelem magatartásait igyekszik összefűzni. A német jogalkotó - ahogy az emberkereskedelem elleni küzdelem javításáról szóló törvény, valamint a Szövetségi Központi Nyilvántartási Törvény és a szociális törvény nyolcadik könyvének módosításáról szóló 2016. évi szövetségi közlöny I. részének 48. számú kiadása deklarálja „*a korábbi »emberkereskedelem« tényállásaként való értelmezés félrevezetőnek tűnt, mivel nem az emberkereskedelmet büntette, hanem az olyan cselekedeteket, amelyek közvetlenül befolyásolják a szexuális önrendelkezést*”.²⁷³ Továbbra is hiányzik a német büntetőtörvényből a szolgáltatást felhasználók és különösen azon csoportok következetes büntetése, akiknek megrendelői magatartása révén az emberekkel történő kereskedelmi láncolat létrejön, és fenntartása rentábilis lesz.

III.3.4. Az emberkereskedelem osztrák szabályozása

Az osztrák szabályozás a nő- és gyermekkereskedelemre 1975-ig nem tartalmazott külön büntetőrendelkezést, annak ellenére, hogy Osztrák Köztársaság jogelődje, az Osztrák-Magyar Monarchia a huszadik század első felében csatlakozott minden nő- és gyermekkereskedés elleni egyezményhez. Az osztrák büntetőkódex az egyezményekben

²⁷³ vö. BT-Drucks (Bundestags-Drucksache) 18/9095, 32. o.; Az emberkereskedelem elleni küzdelem javításáról szóló törvény, valamint a Szövetségi Központi Nyilvántartási Törvény és a szociális törvény nyolcadik könyvének módosításáról szóló 2016. évi szövetségi közlöny I. részének 48. számú kiadása, 2016. október 14. 2226. o.;

megnevezett cselekményeket külön tényállásokban rendelte büntetni (például kerítés tényállása, vagy személyi szabadság megsértése). Az első, emberkereskedelemre vonatkozó szabályozás elsősorban azért született meg, mert a nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségek ilyen módon voltak teljesíthetők. 1974-es szabályozás alapján a jogi tárgy a közérkölcshöz fűződő társadalmi érdek volt. A 2004-es szabályozás a passzív alany tekintetében immár a nők és gyermekek mellett a férfiakat is védi, így sem korra, sem nemre tekintettel nincs hátrányos utalás. Az akkori osztrák szabályozás tehát a nemzetközi instrumentumokból következő kötelezettségének maradéktalanul eleget tett, ugyanakkor sok esetben szó szerinti átvétel jellemzi az Osztrák Büntetőtörvény egyes megfogalmazásait.²⁷⁴ Az emberkereskedelem tényállását a szabadság elleni bűncselekmények fejezetében helyezte el a jogalkotó, amely - Hollán Miklós szerint – fragmentálttá tette a dogmatikai rendszerből következő logikai építményt, hiszen a szexuális integritás elleni és az önrendelkezést sértő bűncselekmények külön szerkezeti egységben helyezkednek el.²⁷⁵ A 2020-ban hatályos Osztrák büntetőtörvény Harmadik fejezetben a szabadság elleni bűncselekmények között szabályozza a rabszolgaságot (Skalverei § 104.) és az emberkereskedelmet (Menschenhandel § 104a) - két törvényi tényállásra bontva a közvetlenül az emberkereskedelemhez kapcsolódó magatartásokat. Mivel az Osztrák Büntetőtörvényben a rabszolgaság megelőzi az emberkereskedelem tényállását, arra jogdogmatikai következtetésre is juthatunk, hogy az emberkereskedelmet a rabszolgaságon keresztül értelmezte a jogalkotó. Ennek alapján feltételezhető az - ahogy azt a rabszolgalelet mutatja -, a törvényi védelem lényegi tartalma más emberi méltóságának megsemmisítésével járó teljes uralom átvétele. Ennek ellenére itt is az emberi szabadság elleni bűncselekmények között találjuk az emberkereskedelmet, jóllehet az emberkereskedelemnek van olyan fázisa - ez lehet akár hosszabb idő is -,²⁷⁶ amikor a sértett szabadsága nem sérül. A rabszolgaleletnek legfontosabb vonása, hogy a személy többé nem személy, ezért a tulajdonosa őt tárgyként kezeli, és mozgó dolognak látja.

Az StGB - Strafgesetzbuch § 104a StGB Menschenhandel alatti tényállása szerint

(1) aki mást abból a célból, hogy kizsákmányolják, toboroz, elszállásol vagy más módon hozzásegít, előmozdít, felajánl vagy átad egy másik személynek, továbbá a (3)

²⁷⁴ HOLLÁN Miklós: i.m. (2012). 176. o.

²⁷⁵ HOLLÁN Miklós: i.m. (2012). 177-180. o.

²⁷⁶ Lásd, amikor az adásvétel megtörténik, de a sértett erről nem tud, az számára nem realizálódik.

bekezdésben leírt módon, illetve a (2) bekezdésben körülírt tisztességtelen eszközökkel teszi, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Tisztességtelen eszközök: erőszak, kényszer, fenyegetés, tényben való megtévesztés, hatalmi helyzettel való visszaélés, kiszolgáltatott helyzetben lévő, mentális betegségben szenvedők állapotának kihasználása - ideértve minden olyan helyzetet, amely a személyt kiszolgáltatottá, védtelenné teszi a megfélemlítéssel szemben, s az így a felajánlott lehetőséget elfogadva megvalósul a személy feletti uralom gyakorlása.

(3) A kizsákmányolás magában foglalja a szexuális kizsákmányolást, a szervek eltávolításán keresztül történő kizsákmányolást, a munkaerő kizsákmányolását, a koldulás céljából történő kizsákmányolást, valamint a büntetendő cselekmények elkövetése céljából történő kizsákmányolást.

(4) Egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki bűnszervezetben követi el a bűncselekményt, súlyos erőszakot alkalmaz vagy az elkövetett cselekmény a tettes szándékos vagy súlyos gondatlansága okán a sértett életét veszélyezteti (6. § (3) bekezdés), illetve a sértett számára különösen súlyos hátrányt okoz.

(5) Egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki kizsákmányolás céljából mást toboroz, elszállásol, átad, befogad, felajánl, illetve másnak megszerez, átenged a (3) bekezdésben foglalt céllal.

A § 104 StGB Sklaverei - szolgaság büntettének elkövetése miatt,

(1) tíztől húsz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki rabszolga-kereskedelmet folytat, vagy ahhoz hasonló gyakorlatot folytatva más személyes szabadságát rabszolgasággal vagy a rabszolgasághoz hasonló módon elveszi,

(2) büntetendő továbbá, aki mást rabszolgaságba taszít, rabszolgaságban tart vagy rabszolgasághoz hasonló helyzetbe hoz.

Az jelenlegi Osztrák szabályozás kellően absztrakt és lényegretörő tekintetben, hogy alkalmas legyen az emberkereskedelem által okozott káros eredmények elleni fellépésre. Ugyanakkor nem szabad elfeledkezni arról, hogy alapvetően ez a tényállási szerkezet sem az emberi méltóság elleni büntettként fogja fel az emberkereskedelmet, így maga a tárgyiasítás, a dehumanizáció által okozott társadalmi kár nem kerül dekriminalizálásra.

III.3.5. Az emberkereskedelem szabályozása az Egyesült Királyságban

Az Egyesült Királyság részese a Fehérkereskedés Elleni Egyezménynek, amelyet 1912. augusztus 8-án ratifikált. Az Egyesült Királyság aláírta a nőekkel való kereskedelem elleni

egyezményt, de a ratifikációra már nem került sor.²⁷⁷ Az Egyesült Királyság számos további egyezmény aláírója, ezek közül a fontosabbak:

- Gyermek eladása elleni jegyzőkönyvnek, (2000. szeptember 7-én írta alá, de csak 2009-ben ratifikálta);
- Emberkereskedelem elleni jegyzőkönyvnek (2000. december 14-én írta alá és 2006-ban ratifikálta).

Nem vett azonban részt az Európai Emberkereskedelem elleni Irányelv elfogadásában, így az abban foglaltak az Egyesült Királyságra nézve nem kötelezőek. Részesen azonban az Emberkereskedelem elleni Egyezménynek, melyet 2007 márciusában aláírt és 2009-ben ratifikált. A hatályos szabályozás közvetlen előzménye az állampolgárságról, a bevándorlásról és a menedékjogról szóló 2002. évi 41. számú törvény 145.§-a, amely a prostitúciós emberkereskedés tényállását (*traffic in prostitution*)²⁷⁸ tartalmazta.

Az emberkereskedelem büntetőjogi alakulását az angol jogban gyors fejlődés jellemzi. Eredetileg a 2002-ben szabályozott prostitúció irányításához kapcsolódó tényállást már egy 2003-as törvény újraalkotta, és bevonta abba a szexuális kizsákmányolás egyéb formáit is.

2004-ben újabb törvényben terjesztették ki a büntetőjogi védelmet az ember munkájának és szerveinek kizsákmányolására irányuló magatartások ellenében.

Az angol büntetőjogszabály tényállásai nem tartalmaznak elkövetési módokat, így sokkal szélesebb körben jutnak büntetendő magatartáshoz, mint a nemzetközi instrumentumokban leírt tényállások, melyek erőszakkal, a hatalmi helyzet felhasználásával történő cselekvőséget feltételeznek. Az emberkereskedelem szubjektív tényállási elemeként határozták meg a szexuális kizsákmányolást, melynek körülírásakor más bűncselekmények tényállásaira utal a jogszabály. További érdekesség, hogy az angol szabályozásban az emberkereskedelemre vonatkozó tényállás csak alapesetet tartalmaz, de azt olyan súlyos büntetési tétellel fenyegeti, hogy az túlmegy a kerethatározat egyes minősített eseteinek tételein.

Az Egyesült Királyságban egyértelműen növekedett az emberkereskedelem sértettjeinek száma. A 2015. évi modern rabszolgaságról szóló törvény 2015. 30. Fejezete (2015 CHAPTER 30) rendelkezik a rabszolgaságról, a szolgaságról, a kényszermunkáról,

²⁷⁷ ENSZ Adattára: http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-5&chapter=7&lang=en (letöltve: 2020. május 24.)

²⁷⁸ HOLLÁN Miklós: i.m. (2012). 209. o.

illetve a kötelező munkáról, valamint az emberkereskedelemről, ideértve az áldozatok védelmét is.²⁷⁹

Az Egyesült Királyság Rabszolgaság, szolgaság és kényszermunka szabályozása

(1) Egy személynek olyan tevékenysége, melynek során

- a) mást rabszolgaságban vagy szolgaságban tart, és a körülmények olyanok, hogy a sértett tudja vagy tudnia kell, hogy rabszolgaságban vagy szolgaságban tartják, vagy
- b) a tettes megköveteli egy másik személytől a kényszermunkát vagy kötelező munkát, és a körülmények olyanok, hogy a sértett tudja vagy tudnia kell, hogy másnak kényszermunkát vagy kötelező munkát kell végeznie.

(2) Az (1) bekezdésben a személy rabszolgaságban vagy szolgaságban tartására, illetve a kényszermunkára vagy kötelező munkára vonatkozó hivatkozásokat az Emberi Jogok Európai Egyezményének 4. cikkével összhangban kell értelmezni.

(3) Annak meghatározásakor, hogy valakit rabszolgaságban vagy szolgaságban tartanak, vagy kénytelen kötelező munkát végezni, az összes körülmény figyelembevételével és vizsgálatával kell eldönteni.

(4) Például figyelembe lehet venni:

- a) személyes körülményeket (gyermekkor, személyi kapcsolatok, valamint mentális vagy fizikai betegségek), amelyek a sértettet másnál kiszolgáltatottabbá tehetik;
- b) a személy által végzett bármilyen munkára vagy szolgáltatásra, ideértve a 3. szakasz (3) - (6) bekezdésében foglalt kizsákmányolásnak minősülő körülmények között végzett munkát, szolgáltatást.

(5) Egy személy (felnőttkorú vagy gyermek) bármely olyan cselekménye, nyilatkozata, állapota, melyben hozzájárul, hogy őt rabszolgaságban vagy szolgaságban tartsák, vagy kényszermunkára, kötelező munkára szorítsák, nem zárja ki annak megállapítását, hogy a személyt rabszolgaságban vagy szolgaságban tartják, és köteles kényszermunkát vagy kötelező munkát végezni.

Az Egyesült Királyság emberkereskedelem fogalma

²⁷⁹ Saját fordítás. Forrás: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/30/contents/enacted> (Letöltve: 2020. augusztus 22.)

- (1) Aki kötelezettséget vállal arra, hogy más utazását, szállítását megszervezi vagy az azt könnyítő feltételeket biztosítja abból a célból, hogy a sértettet kizsákmányolják.
- (2) A bűncselekmény elkövetése szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a felnőtt korú vagy gyermekkorú sértett hozzájárult-e az utazáshoz.
- (3) Aki a sértett utazását megszervezi vagy az azt könnyítő feltételeket biztosítja, utazását, toborzással, szállítással vagy ellenszolgáltatásként való átadással, szállásolásával, befogadással, illetve a sértett feletti irányítás átadásával vagy annak cseréjével követi el.
- (4) a bűncselekményt elköveti az is, aki közvetlenül csak a sértett kizsákmányolásakor nyújt segítséget vagy végez szervező munkát,
- a) mikor az utazás során vagy után a sértettet a világ bármely részén ki akarják használni, vagy
 - b) a tettes tudja vagy tudnia kell, hogy a sértettet kizsákmányolják - világ bármely részén - az általa szervezett utazás alatt, illetve azt követően.
- (5) „utazás”:
- a) bármely országba történő érkezés vagy belépés,
 - b) bármely országból történő indulás,
 - c) bármely országon belüli utazás.
- (6) Aki az Egyesült Királyság állampolgáraként e szakasz szerinti bűncselekményt követ el, függetlenül attól, hogy:
- a) az hol került elkövetésre, ki segített az elkövetésben és az azt könnyítő feltételeket ki biztosította, vagy
 - b) az utazás hová és hol történt.
- (7) Az Egyesült Királyság állampolgáraként - e szakasz szerint bűncselekményt követi el -, amennyiben:
- a) a bűncselekmény szervezése vagy azt könnyítő feltételek biztosítása az Egyesült Királyságban zajlik, vagy
 - b) az utazás az Egyesült Királyságba történő érkezés, az oda való belépés, indulás vagy az Egyesült Királyságon belüli utazás során történik.
 - c)

A kizsákmányolás jelentése az Egyesült Királyságban

- (1) A 2. szakasz szerinti sértett sérelmére akkor történik kizsákmányolás, ha a következő feltételek közül egy vagy több rendelkezés megvalósul: rabszolgaság, szolgaság, kényszermunka vagy kötelező munka végeztetése.

- (2) A bűncselekmény áldozata az a személy,
- a) aki az 1. szakasz szerinti bűncselekmény sértettje, vagy
 - b) akinek sérelmére az 1. szakasz szerinti bűncselekményt Angliában vagy Walesben elkövették.

Szexuális kizsákmányolás

- (3) Azon magatartások, melyek az emberi méltóság sérelmével járó,
- a) alábbi büntettek közül legalább egy bűncselekmény elkövetését megvalósítják:
 - i. a gyermekek védelméről szóló 1978. évi törvény²⁸⁰ 1. szakasz (1) bekezdésének a) pontja (gyermekről tisztességtelen fotók készítése), vagy
 - ii. a szexuális bűncselekményekről szóló 2003. évi törvény²⁸¹ (szexuális bűncselekmények) 1. része, amely Angliában és Walesben hatályos, vagy
 - b) bármely hasonló bűncselekmény - abban az esetben is, ha azt Angliában és Walesben követik el.

Emberi szervek eltávolítása

- (4) Aki mást rábír, kényszerít vagy más módon eléri, hogy
- a) magának vagy másnak az emberi szövetek védelméről szóló 2004. évi törvény²⁸² 32. illetve 33. cikke szerinti Angliában és Walesben hatályos bűncselekményt elkövesse, (a szervekkel folytatott kereskedelem tilalmát és élő donorok felhasználásának korlátozását megsértve)
 - b) részben vagy egészben magában foglalja ilyen bűncselekmény Angliában és Walesben történő elkövetését.

Emberi szervekkel tiltott cselekmények elkövetése - kényszerrel, fenyegetéssel megfélemlítéssel

- (5) Aki mást kényszerrel, fenyegetéssel, erőszakkal, megfélemlítéssel rábír
- a) emberi szervekkel kapcsolatos bűncselekményre,
 - b) bármilyen emberi szervekkel kapcsolatos bűncselekmény harmadik személy részére történő elkövetésére, vagy
 - c) annak céljából, hogy harmadik személy emberi szervekkel kapcsolatos ellátást megszerezhesen.

Gyermekek és kiszolgáltatott személyek kizsákmányolása

²⁸⁰ Protection of Children Act 1978 is up to date with all changes known to be in force on or before 23 August 2020. Forrás: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/37/section/1> (Letöltés: 2020. augusztus 23.)

²⁸¹ Sexual Offences Act 2003 is up to date with all changes known to be in force on or before 23 August 2020. forrás: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents> (letöltés: 2020. augusztus 23.)

²⁸² Human Tissue Act 2004 is up to date with all changes known to be in force on or before 23 August 2020. Forrás: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/30/contents> (letöltés: 2020. augusztus 23.)

(6) Aki kizsákmányolási célzattal az (5) bekezdés a), b) vagy c) pontjában meghatározott bűncselekményre előkészül, azt megkísérli vagy elköveti:

- a) gondozása, felügyelete, családi kapcsolata, vagy más módon hatalmi befolyása alatt lévő gyermek, szellemileg, fizikai vagy fogyatékkal élő személy sérelmére, illetve
- b) olyan felnőttkorú, betegséggel, fogyatékkal vagy családi kapcsolatok nélküli személy sérelmére, aki megtagadja szerveinek e célra történő felhasználását.

Az Egyesült Királyságban alkalmazott büntetési tétel emberkereskedelem esetén

(1) Akit az 1. vagy 2. pont szerinti bűncselekmény elkövetőjeként bűnösnek talál a bíróság:

- a) büntetőeljárásban életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő;
- b) egyszerűsített eljárás esetén 12 hónapot meg nem haladó szabadságvesztéssel vagy bírsággal, illetve mindkettőre büntetendő.

(2) A 4. pont szerinti bűncselekmény elkövetője (kivéve, ha a (3) bekezdés szerinti büntetben is bűnös)

- a) büntetőeljárásban tíz évet meg nem haladó szabadságvesztéssel büntetendő;
- b) egyszerűsített eljárás esetén 12 hónapot meg nem haladó szabadságvesztéssel, vagy bírsággal, illetve mindkettőre büntetendő.

(3) Ha a 4. pont szerinti bűncselekményt emberrablással vagy hivatalos eljárást színlelve követik el, életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) A 2003. évi büntetőjogi törvény 154. § (1) bekezdésének hatálybalépése előtt elkövetett bűncselekményekre az (1) bekezdés b) pontjában és (2) bekezdésének b) pontjában a 12 hónapi büntetési tételeket 6 hónapi büntetésként kell értelmezni.

A rabszolgaság és az emberkereskedelem áldozataira vonatkozó reparatív rendelkezések

(1) A rabszolgaság és az emberkereskedelem áldozatainak kártérítését elrendelő végzésben rendelkezni kell, hogy a bűncselekmény áldozatai a bűncselekmény által okozott károkért kártérítésben részesüljenek.

(2) „kártérítés alapjául szolgáló bűncselekmény”:

- a) az 1., 2. vagy 4. pont szerinti olyan bűncselekmény, amelyben tettet már jogerősen elítélték;

- b) illetve az 1., 2. vagy 4. pontban körülírt bűncselekmény okán indult büntetőeljárásban felmerülő más bűncselekmények, melyet a bíróság figyelembe vett a tettes büntetési tételének kiszabásakor.
- (3) A kártérítés összeg mértékének meghatározásáról a bíróság - figyelemmel az eljárásban bemutatott bizonyítékokra, az eljárás alanyainak vagy az ügyész által tett észrevételekre, megjegyzésekre és a (4) bekezdésben foglaltakra - dönt.
- (4) A rabszolgaság és az emberkereskedelem elleni kártérítés megfizetéséről szóló határozat alapján fizetendő kompenzáció (vagy ha ugyanazon eljárás során egynél több határozatot is hoztak, e határozatokban foglalt összegek egybefoglalását követően fizetendő kompenzáció) teljes összege nem haladhatja meg azt az összeget, amelyet a személynek a vagyonekhozást elrendelő határozat alapján fizetnie kell.
- (5) A rabszolgaság és az emberkereskedelem helyrehozására vonatkozó végzés alapján fizetendő összeg meghatározásakor a bíróságnak figyelembe kell vennie a tettes életvitelét és vagyoni helyzetét is.
- (6) A (4) bekezdésben a „vagyonekhozást elrendelő határozat” a büntetőtörvény 8. § (1) bekezdésének b) pontjában vagy (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott elkobzást elrendelő határozat.

Az Egyesült Királyság Rabszolgaság és emberkereskedelem reparatív rendelkezésének kiegészítése

- (1) A rabszolgaság és az emberkereskedelem áldozatainak kártérítési szabályai, valamint a 2000. évi büntetőbíróági hatásköréről szóló törvény 130. §-a szerinti kártérítési szabályai alkalmazhatóak ugyanazon bűncselekmény vonatkozásában.
- (2) Ha a bíróság rabszolgaság és emberkereskedelem elleni kártérítési határozatot hoz a 8. § (4) bekezdésében említettek szerint, a következő rendelkezések alkalmazásában az adott személy büntetését a végzés napján ítélt dolognak kell tekinteni
- a) a 1968. évi bírósági fellebbezési törvény 18. szakaszának (2) bekezdése rendelkezik a fellebbezés vagy a fellebbezés iránti kérelem határidejéről;
 - b) az 1988. évi büntető igazságszolgáltatási törvény 3. mellékletének 1. pontja (az említett jogtétel 36. cikke szerinti ügy áttételére vonatkozó kérelem benyújtásának határideje).
- (3) A 2000. évi büntetőbíróági hatalomról (büntetésről szóló törvény), (fellebbezések, kompenzációs határozatok felülvizsgálata stb.) 132-134. §§

- a) a kompenzációs határozatra mutató hivatkozások rabszolgaság és az emberkereskedelem által okozott károk helyrehozását jelentő szabályokra vonatkoznak;
- b) a tárgyaló bíróságra való hivatkozás a perbíróságot jelenti (a fenti 8. szakasz értelmében);
- c) a sérülésekre, veszteségekre vagy károkra mutató hivatkozások a bűncselekmény által okozott károkra vonatkoznak;
- d) a törvény 133. cikke (3) bekezdése c) pontjának iii. alpontjában a rabszolgaság és az emberkereskedelem reparációjára történő fenti 8. pont szerinti utalás az említett törvény 130. szakasz szerinti kompenzációs végzésére vonatkozik;
- e) a 134. szakaszban a kompenzációs meghagyásokra való hivatkozások hatályukat veszítik.

(4) Ha a büntetőeljárásról szóló 2002. évi törvény 21. 22. §§ értelmében a bíróság az elkobzást elrendelő határozatot megváltoztatja annak érdekében, hogy az e rendelet alapján fizetendő összeget növelje, akkor a rabszolgaság és az emberkereskedelem elleni kártérítési összege is változik annak érdekében, hogy a vagyonelkobzást elrendelő határozatban növeljék a rabszolgaság és az emberkereskedelem által okozott kár helyrehozására vonatkozó összeget.

(5) Ha a törvény 23. vagy 29. §-a alapján a bíróság módosítja a vagyonelkobzást elrendelő határozatot annak érdekében, hogy csökkentse az annak alapján fizetendő összeget,

- a) akkor a bíróságnak minden idevonatkozó rabszolgaság és az emberkereskedelem által okozott kár helyrehozására vonatkozó végzést meg kell változtatnia oly módon, hogy csökkentse a kártérítés miatt kiszabott összeget;
- b) továbbá arányosan módosítani kell a rabszolgaság és az emberkereskedelem által okozott kár ellenértékéként meghatározott egyéb reparációs intézkedések mértékét is.

(6) Ha a törvény 24. §-a alapján a bíróság elkobzást elrendelő határozatot bocsát ki, akkor a bíróság mérlegelése alapján további reparatív intézkedéseket hozhat az emberkereskedelem által okozott kár kompenzációja érdekében.

(7) Az (5) és (6) bekezdés alkalmazásában a rabszolgaság és az emberkereskedelem által okozott károk helyrehozására vonatkozó végzés akkor érvényes, ha azt a vagyonelkobzást elrendelő határozat alapján hozták és hatályos, ha az ennek alapján fizetendő összeget még nem fizették meg.

(8) Ha a 2002. évi bűncselekményről szóló törvény 31. §-a alapján benyújtott fellebbezés esetén a Fellebbviteli Bíróság

- a) hatályon kívül helyezi a vagyonekobbzást elrendelő határozatot, akkor ezzel megszünteti a rabszolgaság és az emberkereskedelem eredményére hozott reparatív intézkedéseket is, amelyet az elkobbzást elrendelő határozat alapján hoztak;
- b) módosítja a vagyonekobbzást elrendelő határozatot, akkor ezzel megváltoztatja a rabszolgaság és az emberkereskedelem kárainak kompenzációjára kiadott végzést és a kapcsolódó határozatokat is;

ezen túlmenően a Fellebbviteli Bíróság

- c) hozhat további elkobbzást elrendelő határozatot, illetve a korábban kiszabott kártérítési határozatot módosíthatja, kiegészítheti az új elkobbzást elrendelő határozat értelmében.

(9) Ha a Legfelsőbb Bírósághoz e törvény 33. cikke alapján fellebbezést nyújtanak be

- a) a bíróság hatályon kívül helyezheti a vagyonekobbzást elrendelő határozatot, amellyel megszünteti a rabszolgaság és az emberkereskedelem tárgyában kiadott reparációs határozatot is;
- b) a bíróság módosíthatja a vagyonekobbzást elrendelő határozatot, s ezzel módosítja a rabszolgaság és az emberkereskedelem helyrehozására vonatkozó végzés alapján kiadott elkobbzást elrendelő határozatot is;

(10) E törvény alkalmazásában:

- a) a 8. § (1) bekezdése értelmében a rabszolgaság és emberkereskedelem által okozott kár következményeinek elhárítására hozott végzés, az a határozat, melyet a 8. § (1) bekezdésének b) pontjában foglalt elkobbzást elrendelő határozat alapján hoz a bíróság;
- b) a 8. § (2) bekezdése alapján rabszolgaság és emberkereskedelem által okozott kár helyrehozására vonatkozó végzés az a határozat, melyet a 8. § (2) bekezdésének a) pontjában foglalt elkobbzást elrendelő határozat alapján hoz meg a bíróság.

Az angol szabályozás az esetjogi rendszereknek megfelelően rendkívül részletes. A rabszolgaság és az emberkereskedelem tekintetében számos körülményt pontosan, életszerűen szabályoz²⁸³ - igen kevés lehetőséget adva a bírói jogértelmezésben rejlő

²⁸³ A 2015-ben meghozott Modern Slavery Act 62. pontban mindenre kiterő részletes norma. lásd: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/30/contents> (letöltés: 2020. augusztus 23.)

lehetőségeknek.²⁸⁴ Összességében rögzíthető, hogy a rabszolgaságra és emberkereskedelemre vonatkozó angol és walesi szabályozás - az angolszász jogi gondolkodásnak megfelelően - tökéletesen megfogalmazza és lefedi a büntetendő magatartásokat. Nem meglepő módon az angol szabályozás nem tiltott kereskedelmi tevékenységként tekint az emberkereskedelemre, s ez a felfogás a kontinentális jogba is áthelyeződött.

III.3.6. Svájc emberkereskedelemre vonatkozó szabályozása

A svájci Btk. 1903-as tervezetében a 131.§-ban szabályozza a leánykereskedelemre vonatkozó magatartást. A büntetőjogi norma azt fenyegette fegyházzal, aki

- nőszemélyt mással való fajtalanság végett toboroz, vagy toborozni, áruba bocsátani kíván;
- aki tudatosan abban működik közre, hogy nőszemélyeket mással való fajtalanságra átengedjenek;

Minősítő körülmények: 5 év fegyház, ha

- a nőszemély kiskorú,
- a sértett a tettes felesége, leánya, leányunokája,
- vagy a sértett a tettes gondozására, ápolására, felügyeletére bízott személy;
- a tettes a sértettet bordélyba kívánta küldeni;
- a sértettet fajtalanságra külföldön kellett átengedni,
- a tettes fondorlatot, erőszakot, személy elleni fenyegetést alkalmazott;
- öt év vagy életfogytig tartó fegyház, ha
- a nőszemély tisztességes, és őt másnak fajtalanságra átengedik.

A további 1918-as szabályozás nem tér el az akkori Nemzetközi Fehérkereskedés elleni egyezményben előírt szabályozástól, csupán Svájc vonatkozásában nem lépett hatályba, mivel a tervezet kivitelezése - a Szövetségi Tanács indoklása szerint - jelentős nehézségbe ütközött volna. Elméletileg a tervezet jelentősen túl is teljesítette a nemzetközi kötelezettségeket, amikor büntetni rendelte a toborzást is. Az 1924-es nő- és gyerekkereskedés elleni javaslat nevesíti és büntetni rendeli az üzletszerűséget, a megtévesztést, erőszakos fellépést, a hivatali szolgálati viszony felhasználását, a függőségi viszony kihasználását és az erőszak egyéb formáit. Külön határozták meg azt, ha 21. életévét be nem töltött személy ellen tanúsítottak jogellenes magatartást. A nemzetközi kötelezettségek arra sarkallják a svájci jogalkotást, hogy egy egységes

²⁸⁴ Ezeket a normaszövegeket terjedelmi okok miatt nem fordítom le.

büntetőkódex megalkotásával rendezték, elősegítsék a vállalásból fakadó kötelezettségeket.

Az 1925. szeptember 30-án elfogadott szövetségi nőkereskedés elleni törvény értelmében az volt büntetendő, „*aki abból a célból, hogy más személy fajtalanságát elősegítse, nőekkel, gyermekekkel kereskedik, őket toborozza, elhurcolja vagy megszojteti*”.²⁸⁵ Ezt a törvényt az 1937-es Svájci büntetőkódex hatályon kívül helyezi, de annak szövegét teljes egészében átveszi. A nő- és gyermekkereskedelem tényállását a svájci Btk. a nemi erkölcs elleni bűncselekmények között helyezi el. A passzív alanyok köre itt is a nők és a gyermekkorúak.

- Célzat: egyértelműen a kizsákmányolás, más személy fajtalanságának elősegítése;
- Elkövetési magatartás: a toborzás, elrablás, megszojtetés és a „valódi” kereskedelem
- Elkövetési mód: nem tartalmazott elkövetési módozatot, így ebből következően svájci büntetőjogszabály szélesebb halmazt fogott át, mint azt a nemzetközi egyezmény megszabta.
- Bűnösség: a tényállás szerint a nő- és gyermekkereskedelem csak szándékosan követhető el, „*aki azt tudva, akarva valósítja meg*”.
- Stádiumok tekintetében a törvény büntetni rendelte az előkészületet.

Az emberkereskedelem első tényállása Svájcban 1992-ben születik meg, amely felváltotta a nő- és gyermekkereskedelem tényállását. Ez része volt a svájci büntetőkódex újraalkotásának, melynek keretében az ötödik fejezet címe „*Szexuális integritás elleni bűncselekmények*”-re változott. Az újdonság az emberkereskedelem tényállásának megváltozását tekintve az, hogy a passzív alanyok köre jelentősen kibővült. Nem korlátozódik csupán nőkre és gyermekekre, hanem mindenkire kiterjed, így a férfiakat is bevonja a büntetőjogi védelem alá. Az 1992-es tényállásnak nincs minősített esetköre, de ezt a nemzetközi instrumentum nem is írja elő Svájc számára, mivel már az alapeset igen tág büntetési tételt határoz meg: egy évtől húsz évig terjedő fegyház, előkészület esetén kiszabható büntetési tétel felső határa öt év.

Az emberkereskedelem mai hatályos tényállását Svájcban 2006. december elsejétől a svájci Btk. 182. § tartalmazza.²⁸⁶

²⁸⁵ Az 1921. szeptember 30-án elfogadott szövetségi nőkereskedés elleni törvény - 1925. évi XIX. törvény a nőkkel és a gyermekekkel üzött kereskedés elnyomása végett Genfben létrejött nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában.

²⁸⁶ Svájci emberkereskedelem elleni törvény. <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/index.html> (letöltés: 2020. augusztus 25.)

1. Aki szexuális kizsákmányolás, munkaerő kizsákmányolása vagy emberi szervek eltávolítása céljából kereskedik, szolgáltatást nyújt, közvetít vagy vevővel kapcsolatba lép, börtönbüntetéssel vagy pénzbírsággal büntetendő. Személyek e célból történő toborzása is megvalósítja az emberkereskedelem büntetettét.
2. Aki hivatásával visszaélve követi el a bűncselekményt, a büntetés legalább egy év szabadságvesztéssel büntetendő.
3. Minden esetben bírságot is ki kell kiszabni.
4. Aki külföldön követi el a bűncselekményt, Az 5. és a 6. cikk szerint büntetendő alkalmazandó.²⁸⁷

Ennek alapján büntetendő az, aki szexuális kizsákmányolás, szerv kivétele okán eladóként, közvetítőként, vásárlóként emberrel kereskedést folytat. Így az új svájci szabályozás - Európában egyedülként - az emberkereskedelem elkövetési magatartását kereskedelemként jelöli meg. Ez a fogalmi kör azonban nem jelent jogbizonytalanságot, mert az elkövetési magatartás mindig együtt jelenik meg a célzattal, mint „prostitúció elősegítésével”, vagy „kizsákmányolással”.

A Magyar Belügyminisztérium *„Az emberkereskedelem európai áldozatainak irányítása és segítése elnevezésű”*²⁸⁸ projektjének keretében létrehozott internetes oldal²⁸⁹ szerint Svájc elsősorban célország, illetve - kisebb részben - tranzitország az emberkereskedők számára.

A Svájcban azonosított magyar áldozatok jelentős része a roma kisebbséghez tartozik, és a legtöbb áldozatot „személyes kapcsolatokon” keresztül, általában megtévesztéssel szervezik be rendszerint rokonok, ismerősök, loverboy-ok²⁹⁰ közbenjárásával. A később szexuálisan kizsákmányolt áldozatok többsége már Magyarország elhagyása előtt tisztában volt azzal, hogy prostituáltként fog dolgozni. Gyakori, hogy az áldozatot először nem Svájcba viszik, hanem valamelyik szomszédos országba: Ausztriába vagy Németországba.

III.3.7. Az Orosz Föderáció emberkereskedelem elleni jogszabályi modelljének bemutatása

²⁸⁷ Schweizerisches Strafgesetzbuch. Forrás: http://www.gesetze.ch/sr/311.0/311.0_019.htm (letöltés: 2020. augusztus 25.)

²⁸⁸ Projektszám: HOME/2012/ISEC/AG/4000004405 BBA-5.4.2-16-2016-00001

²⁸⁹ Az emberkereskedelem európai áldozatainak irányítása és segítése RAVOT-EUR felület: <http://www.ravot-eur.eu/hu/a-projektek-bemutatasa> (letöltés: 2020.06.23.)

²⁹⁰ Olyan személy, aki szerelem, házasság egyéb érzelmi kapcsolat ígéretével azon keresztül az áldozatot megtévesztve emberkereskedelemben való részvételre rábír.

Az Orosz Föderáció 1996. június 13-án elfogadott, 2017. július 29-én módosított és kiegészített, 2017. augusztus 26. napja óta hatályos 63-FZ számú Büntetőtörvény 127.1 cikke rendelkezik az emberkereskedelemlről.²⁹¹ A törvénycikk két részből áll, az első részében körülírja a büntetendő elkövetési magatartásokat, a második részben kifejti a kizsákmányolási célzat fogalmát.

Az emberkereskedelem tényállása az orosz büntetőtörvényben így szól: *„Az ember adásvétele, valamint emberi személlyel kapcsolatos egyéb jogügylet, ennek érdekében végzett toborzás, szállítás, átadás, rejtegetés vagy átvétel legfeljebb ötévi időtartamú kényszermunka-végzéssel, illetve legfeljebb hat év szabadságvesztéssel büntetendő”*.²⁹²

Minősítő körülménynek számít, ha több ember vagy kiskorú személy sérelmére, hivatalos személy hivatali helyzetével visszaélve, az áldozattá vált személy a Föderáció területére való belépés jogellenes akadályozásával vagy átszállításával, az áldozat személyazonosságát igazoló dokumentumok hamisításával, eltitkolásával, megsemmisítésével, kényszerrel, fenyegetéssel követik el a bűncselekményt.

Továbbá a célzatot tekintve: ha az áldozat szerveinek, szöveteinek eltávolítása céljából, vagy az áldozat védekezésre képtelen állapotát kihasználva, illetve pénzügyileg vagy más módon függelmi viszonyt kihasználva követik el a bűncselekményt. Minősítetten büntetni rendeli a jogalkotó a fenti elkövetési magatartásokat is, amelyeket olyan személy sérelmére követnek el, aki állapotos, és erről az elkövető is tudott. Ezekben az esetekben a szabadságvesztés-büntetés időtartama 3 évtől 10 évig terjedhet, továbbá az elítélt 15 évig törvényben meghatározott pozíciókat nem tölthet be, tevékenységeket nem végezhet. Ha bűncselekmény gondatlanságból bekövetkező halált vagy az áldozatnak súlyos sérelmet, egészségkárosodást, maradandó fogyatékoságot okoz, vagy a cselekmény több ember életét, testi épségét, egészségét veszélyezteti, illetve ha bűnszervezetben követik el, az nyolc évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az a személy, aki a bűncselekménytől önként visszalép, mielőtt az súlyos eredménnyel járna, és az áldozatnak segítséget nyújt - ha súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg -, mentesül a büntetőjogi felelősségre vonás alól. A törvény értelmezi a személy kizsákmányolásának fogalmát is, melynek értelmében a kizsákmányolást, a mások által kikényszerített és alkalmazott prostitúciót, valamint a szexuális kizsákmányolás egyéb formáit, a rabszolgamunkát, a szolgaságot jelenti.

²⁹¹ Az Orosz Föderáció bünygyi kódexe. Forrás: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/ (letöltés: 2020. augusztus 26. saját fordítás).

²⁹² Az Orosz Föderáció Büntető Törvénykönyvének N 63-FZ 1996.06.13 - a legutóbbi módosítás: 2020. június 7.

Az Orosz Föderáció szankciórendszerében megtalálható a kényszermunka. A büntetőtörvény 127.2. cikk. büntetni rendeli a jogellenes rabszolgamunka alkalmazását, amelynek alapeseti büntetési tétele öt évig terjedő kényszermunka, vagy öt év szabadságvesztés lehet. Ha a rabszolgamunka az áldozat életét, testi épségét, egészségét veszélyeztetve súlyos maradandó fogyatékoságot vagy halált okoz, illetve ha a cselekményt bűnszervezetben követték el, nyolc évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Kiemelendő és előremutató, hogy az Orosz Föderáció büntetőjoga súlyosító tényezőként említi az állapotos nők sérelmére elkövetett rabszolgaságot, emberkereskedelmet.

III.3.8. Az USA szabályozásának áttekintése

Az Egyesült Államok büntetőjogának angol-szász típusú jogfejlődését, jogdogmatikai formálódását a decentralizáltság jellemzi. *„Amerikában ugyanis sűrűn előfordul a különböző tagállami és az angolhoz képest decentralizáltabb megyei bírósági rendszer miatt, hogy más bíróság lesz illetékes erre és más az alapbűncselekmény elbírálására. Ebből eredhet aztán, hogy míg az egyik bíróság a tettet elítélve gondatlan emberölést állapít meg - amihez nem lehetne a bűnsegéd kategóriáját használni, és ennél a bíróságnál fel kellene menteni a bűnsegédi pozícióban vád alá vont személyt -, ám az ő ügyét külön tárgyaló másik bíróság szándékos emberölésnek minősíti az esetet, és így elítéli; ebben való bűnrészességért.”*²⁹³ Az USA szövetségi rendszere okán minden állam - természetesen bizonyos keretek között - maga dönti el, hogy milyen cselekményeket tekint büncselekménynek, és ehhez milyen büntetőjogi szankciókat kapcsol - tehát minden államnak megvan a maga büntető törvénykönyve.²⁹⁴ 2003-ban Washington lett az első állam, amely kriminalizálta az emberkereskedelmet.²⁹⁵ Azóta minden állam büntetőjogi szankciókat állapít meg az emberkereskedelem ellen, amely a kényszermunkából vagy szexuális szolgálatból való profit kihasználása érdekében működik.

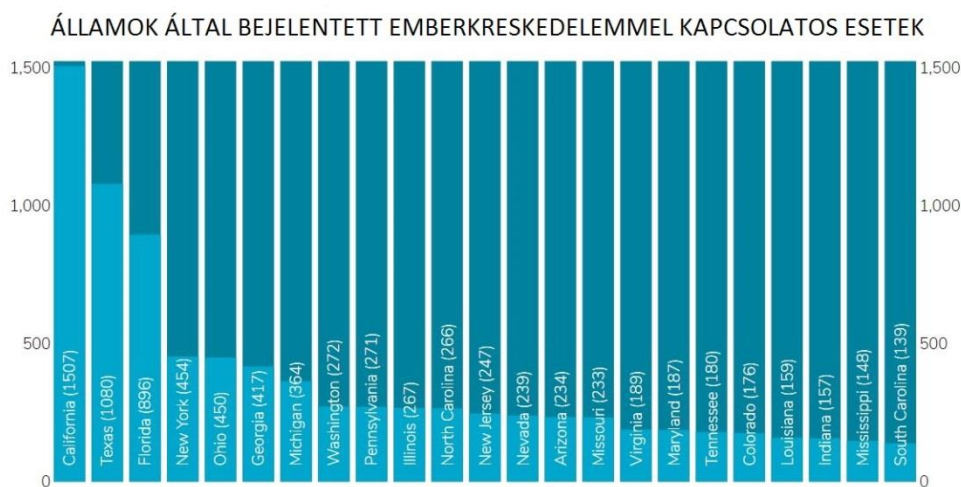
Az egyes államok többféleképpen határozzák meg az emberkereskedelem fogalmát. Eltérő módon határozzák meg a bűnösséget, ezért államonként nagyon eltérőek lehetnek

²⁹³ PERKINS, Rollin M.: Parties to Crime. Univ. of Pennsylvania Law Review. (Vol. 89) 1941.No.3. 611. o. In: POKOL Béla: Az angol-amerikai büntetőjogi dogmatika történeti formálódása. Forrás: http://acta.bibl.u-szeged.hu/29278/1/juridpol_074_399-412.pdf (letöltés: 2020. augusztus 28.)

²⁹⁴ Az amerikai államok büntetőszabályozása. Forrás: https://www.law.cornell.edu/wex/table_criminal_code (letöltés: 2020. augusztus 26.)

²⁹⁵ Lásd az NCSL 2018. évi jelentését: „Emberkereskedők üldözése: Legutóbbi jogalkotási aktusok?”. Forrás: <https://www.ncsl.org/research/civil-and-criminal-justice/human-trafficking-laws.aspx> (letöltés: 2020. augusztus 26.)

a büntetési tételek is.²⁹⁶ Az egyes államok gazdasági, kulturális és jogi különbözősége jól kivehető az alábbi 15. ábra Az USA egyes államaiban jelentett statisztikai adatok 2019. december 31-ig. bemutatott esetszámokon keresztül.

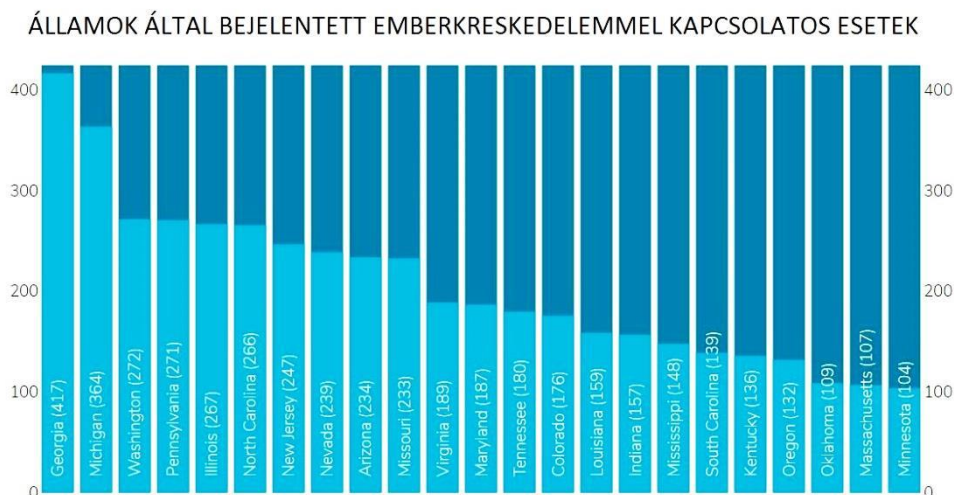

15. ábra Az USA egyes államaiban jelentett statisztikai adatok 2019. december 31-ig.

Az amerikai jogdogmatika az emberkereskedelem működési területének meghatározását alapvetően két csoportja osztja:

1. Szexkereskedelem (a lehetséges helyszínek és kereskedelmi pontok) - ezen belül
 - Hostess irodák (társalkodónők közvetítése) /
 - Sztriptízbárok működtetése
 - Magánlakásokon szervezett bordélyházak
 - Utcai prostitúció
 - Online hirdetésekkel szervezett prostitúció
 2. Kereskedelmi hálózatok által szervezett prostitúció, munkakereskedelem - ezen belül
 - Házi munkavégzés (*domestic work*)
 - Utazási irodák által szervezett munka alapú kizsákmányolás
 - Vendéglátó-ipari egységekben dolgozók munka alapú kizsákmányolása
 - Mezőgazdasági munka kizsákmányolása (különösen az idénymunkák)
- Kereskedelmi hálózatok által szervezett prostitúció kizsákmányolása
- Egészségügyi és szépségápolási cégek által szervezett munkaalapú kizsákmányolás

²⁹⁶ Emberkereskedelem elleni amerikai büntetőeljárások. Forrás: <https://www.ncsl.org/research/civil-and-criminal-justice/prosecuting-human-traffickers.aspx> (letöltés: 2020. augusztus 26.)

16. ábra Az USA egyes államaiban kimutatott statisztikai összesítés 2019. december 31-ig.

A fenti csoportosítást és meghatározást, valamint naprakész statisztikai adatokat az Egyesült Államokban az Országos Emberkereskedelmi Forródrót tartja nyilván, amely az emberkereskedelem kérdésével kapcsolatban a legszélesebb körű adatmennyiséggel rendelkezik. Az oldalon található statisztikák az emberkereskedelemmel kapcsolatos forródróthoz beérkező adatok, információk, telefonhívások, online csevegések, e-mailek és online tippjelentésekből összesített információkon alapulnak. A 2019-es statisztika szerint a legnagyobb, mintegy 1507 esetszám, California államból érkezett.

Az amerikai jogrendszer előírja, hogy a vádhatóság bizonyítsa emberkereskedelem tekintetében, hogy a terhelt az áldozatot vagy áldozatokat munka- vagy szexuális kizsákmányolás alá vetették, kényszerítették. Mivel a jogszabályok az egyes államokban részletesen szabályozzák az erőszakot, a megfélemlítést, a kényszerítés tényállási elemeit, a dogmatikai értelmezésük tagállamonként nagyon eltérő lehet. Például néhány államban az erőszak elsősorban a fizikai erővel történő erőszakosságra koncentrál, míg más államok szélesebb kört húznak meg - bevonva a pszichikai nyomásgyakorlást, az ellenőrzést, a pénzügyi alapú fenyegetéseket, a jogi zaklatást és a kábítószer-függőség kihasználását is.

A szövetségi szabályozás kimondja, hogy az emberkereskedelem kifejtéséhez szükséges erőszakot az alábbi járulékos magatartásokkal lehet elkövetni: joggal való visszaélés, a személyi okmányok (pl. útlevelek) visszatartása vagy megsemmisítése, az erőszak, kényszer, fenyegetése, alkalmazása, adósságszolgálatba vonás, kábítószer alkalmazása, pénzügyi károkozás, szabad mozgás korlátozása, zsarolás, emberrablás, hatalmi

helyzettel történő visszaélés. Az egyes államok szabályozása azonban nem teljeskörűen veszi át ezeket a szövetségi ajánlásokat.

A kaliforniai emberkereskedelemről szóló törvény elsősorban olyan elkövetési magatartásokra koncentrál, melyek a sértettet kényszer, fenyegetés révén, valamint erőszakkal, kényszerítéssel megfosztják szabadságától.

Az Oklahoma állam büntetőjogi szabályozása magában foglalja a tényleges vagy megtévesztéssel elvett személyi okmányokat - útlevelet, munka- vagy bevándorlási okmányokat, egyéb kormányzati személyazonosító okmányokat, ideértve a vezetői engedélyt vagy a születési bizonyítványt is -, illetve azok megsemmisítését, elrejtését, vagy jogellenes birtoklását. Wisconsin állam Emberkereskedelem elleni szabálya pedig tartalmazza az adórszolgálatot, a zsarolást, a csalást és a megtévesztést is.

Egyes államok inkább olyan szankciókat helyeznek a fókuszba, melyek kereskedelmi egységeket, társaságokat szankcionálnak, ha azokat az emberkereskedelemmel elkövetett bűncselekményhez használták fel, vagy hozzájárultak az elkövetői magatartáshoz. Ezek a jogszabályok rendszerint olyan eljárásokat jelentenek, amelyek a gazdasági társaság, kereskedelmi egység felszámolását, valamint további bírságot szabnak ki.

Az Alabama állam büntetőtörvénye szerint a gazdasági társaságot is büntetőjogi felelősségre vonják emberkereskedelemért, ha a terhelt, miközben a bűncselekmény egy részét vagy egészét jogilag értékelhető módon - tevéssel vagy mulasztás útján - a gazdasági társaság felé meghatározott feladatvégzése során követi el, a bűncselekményt engedélyezték, azt kérték, megparancsolták, illetve ahhoz valamilyen egyéb módon hozzájárultak a társaság vezetőségének tudtával.

Massachusetts állam lehetővé teszi, hogy azon vállalkozás terhére, amely kényszermunka célzatával emberkereskedelem büntetést követi el, akár egy millió dollár bírságot is kiszabható legyen. Az állam rendelkezése minden olyan vállalkozásra alkalmazható, amely szándékosan támogatja vagy részt vesz a munkaerő-kereskedelemben.

A dél-Karolinai büntetőtörvény a kiszabott pénzbüntetés mellett további tíz évig terjedő szabadságvesztés-büntetést ír elő, ha a vállalkozás tulajdonosa a vállalkozását, annak profitját szexuális kizsákmányolással vagy munkaerő-kereskedelemmel kapcsolatos bűncselekményekkel segítette vagy növelte.

A vállalkozások tulajdonosainak büntetése tekintetében Hawaii állam törvénye előírja, hogy az emberkereskedelem munkaerő-kizsákmányolásával kapcsolatos ítélet

megállapítása esetén a bíróság köteles visszavonni az adott vállalkozás számára kiadott üzleti engedélyt, amelyet az elítélt a bűncselekmény elkövetéséhez felhasznált.

Minnesota államban emberkereskedelem okán bűnösnek nyilvánított vállalkozások számára a Minnesota törvény a bíróság által kiszabott büntetőjogi szankciókon túlmenően lehetővé teszi a bíróság számára, hogy a vállalkozást bezárja, átszervezze, az állam által kiadott engedélyeket felfüggeszse, visszavonja, illetve elrendelje az adott vállalkozás működési engedélyének bevonásával a működés megtiltását az államban.

Vermontban azokat a társaságokat, vállalkozásokat, melyeket emberkereskedelemmel összefüggésben bűnösnek találtak, a törvény feljogosítja a főügyészt, hogy a társaság felosztatására eljárást indítson a Legfelsőbb Bíróság előtt.

Az egyes államok a szexuális kizsákmányolás megrendelőire, vásárlóira eltérő szabályokat alkalmaznak a kiszabott büntetőjogi szankciók tekintetében. Ennek okán bizonyos államokban a prostitúciós, illetve a szexuális szolgáltatást vásárlók egy tekintet alá esnek az emberkereskedőkkel, míg más államokban a prostitúciós szolgáltatásokat igénybe vevők csak szolgáért járó szabálysértéssel kerülnek eljárás alá. A harmadik lehetőség, amelyet néhány állam választott, a középértékes büntetés, amely középsúlyos bűncselekménynek látja, rendszerint rablás súlyosabb változata, vagy az emberkereskedelem kevésbé súlyos formájaként a szexuális kizsákmányolást vagy munkára kényszerítést.

Washington államban minden olyan személy magatartását, aki szexuális szolgáltatást vásárol, a büntetőjog emberkereskedelemként azonosítja, s ekként rendeli büntetni. Mindezeknek okán komoly kihívást jelent annak becslése, hogy az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények milyen összetett módon jelennek meg az Egyesült Államokban, tekintettel arra, hogy jelenleg a bűncselekmény meghatározására és büntetésére egyenlőtlen szabályok és adatok vannak, különös tekintettel az állami és a helyi joghatóságokra.²⁹⁷

²⁹⁷ Vö. HUMAN TRAFFICKING IN MINNESOTA - A Report to the Minnesota Legislature 2019. Prepared by: Minnesota Office of Justice Programs, Minnesota Statistical Analysis Center. Forrás: https://dps.mn.gov/divisions/ojp/statistical-analysis-center/Documents/2018%20Human%20Trafficking%20Full%20Report_FINAL.pdf; An Analysis of Human Trafficking in IOWA January 1, 2016. Sarah Johnson, M.A., Primary Author. Forrás: https://humanrights.iowa.gov/sites/default/files/media/CJJP_January_2016_Task_Force_Report_%20Human%20Trafficking.pdf; Human Trafficking in GEORGIA: A Survey of Law Enforcement Assessing Georgia Law Enforcement's Awareness of and Involvement in Human Trafficking Activity. Forrás: https://gbi.georgia.gov/sites/gbi.georgia.gov/files/related_files/document/2014%20Human%20Trafficking%20Report.pdf (letöltés: 2020. augusztus 27.)

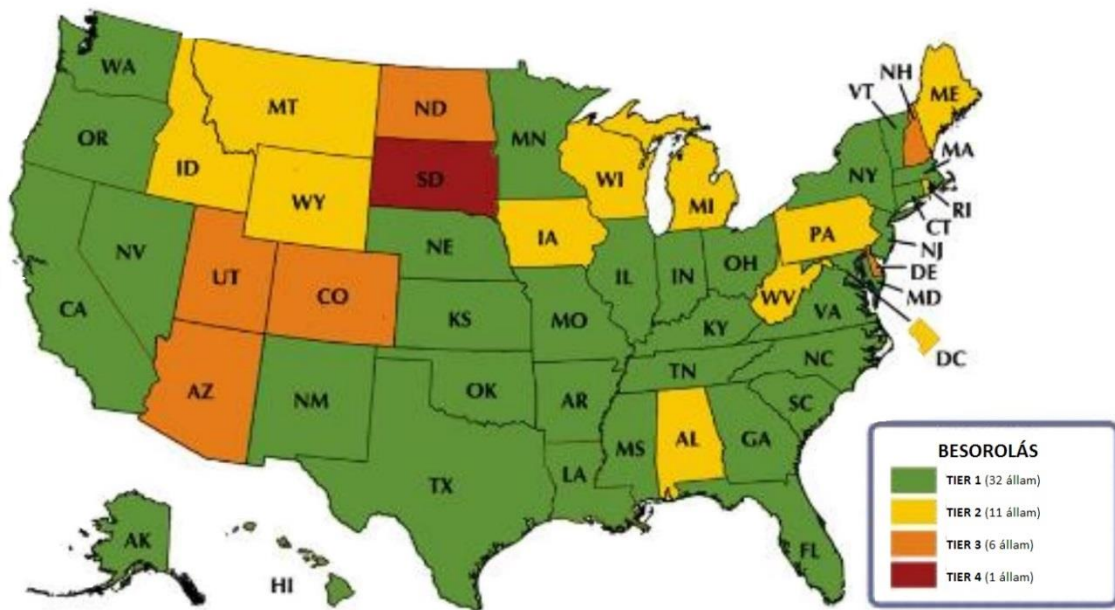
Az USA 2020-as emberkereskedelemmel kapcsolatos 570 oldalas jelentése elemzi az egész világon létező emberkereskedelem jelenségét és erről jelentéseket készít.²⁹⁸ A képet kisé zavarja, hogy még az USA államain belül sem egységes az emberkereskedelem fogalmának, tényállásának szerkezete, dogmatikai kidolgozottsága és megítélése, így az egész világról alkotott képe sem lehet objektív és egységes, nem is szólva az eltérő jogrendszerek eltérő működési és fogalomalkotási mechanizmusáról. 2020-ban az amerikai elnök úgy fogalmazott, hogy *„az emberkereskedelem erodálja az emberi méltóságot, pusztítja az erkölcsöt, a társadalom szövetét. Az egész emberiséget sérti és tragikusan érinti a világot”*.²⁹⁹

A jelentés szerint az emberkereskedelem az 1990-es években került a világ közvéleményének homlokterébe részben a Szovjetunió bukásának eredményeként megindult migrációs folyamatok, valamint a globálisan működő transznacionális bűnszervezetek hirtelen növekedése okán. A titkosszolgálati jelentések élesen rámutattak a prostitúcióra, a szexkereskedelemre és a kényszermunka egyes formáira, mint ezeknek a szervezeteknek a legnagyobb profítszerzési forrásaira. Az emberkereskedelem kezelésére irányuló korai erőfeszítések középpontjában csupán a nők és a lányok szexuális kereskedelme elleni küzdelem állt, azonban a későbbi tudományos kutatások és publikációk rámutattak az emberkereskedelem egyénekre és a közösségekre világszerte gyakorolt káros hatásaira.

1994-től az államok - szakmai szervezetek segítségével és emberi jogi gyakorlatokról szóló éves országos jelentéseik készítésével - figyelemmel kísérik a világban ismét megjelent emberkereskedelem jelenségét és feltárását, amelynek középpontjában akkor még kizárólag a nők és lányok szexuális kereskedelme állt. Az új tudományos kutatások az emberkereskedelem egyéb aspektusaira is rávilágítottak, az Egyesült Államok kormánya - a civil szerveződések, nem kormányzati szervezetekkel folytatott együttműködés során - megállapította, hogy új, egyedi jogszabályokra van szükség az emberkereskedelem kezelésére, mindenekelőtt új szempontokra és törvényi előírások kidolgozására, hogy az emberkereskedelem minden formája elleni küzdelemhez szükséges jogi eszközök rendelkezésre álljanak.

²⁹⁸ Trafficking in Persons Report. <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/> (2020. augusztus 27.)

²⁹⁹ 2020 TRAFFICKING IN PERSONS REPORT. 3. o. <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/> (2020. augusztus 27.)

17. ábra Polaris Project 2013 State Ratings on Human Trafficking Laws from Georgia Emergency Management Agency / Office of Homeland Security (GEMA/OHS) 5/1/2014

Az Egyesült Államok 106. kongresszusa 2000-ben elfogadta a Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000 törvényt (TVPA), amely első olyan átfogó szövetségi törvény, amelynek célja a szex- és a munkaerő-kereskedelem áldozatainak védelme, emberkereskedők üldözése és az emberkereskedelem megakadályozása az Egyesült Államokban és külföldön egyaránt. A TVPA előírja, hogy a kérdéssel megbízott illetékes állami tisztviselő éves jelentést nyújtson be a kongresszusnak, amelynek alapján rangsorolják a kormányok erőfeszítéseit az emberkereskedelem elleni küzdelemben. A háromszintű rangsorolási rendszert azért hozták létre, hogy jelezzék, mennyire teljesítik más kormányok az emberkereskedelem felszámolásának törvényben meghatározott minimális normaszintet. Ez az USA által meghatározott nemzetközi sztenderdnek mondható háromszintű TIER rangsorolási rendszer³⁰⁰ az egyes államokat minősíti hazai és nemzetközi szempontból is. 2013-ban az Egyesült Államok a Polaris Project keretében az egyes tagállamokra is készült emberkereskedelem visszaszorítása érdekében megtett intézkedéseket értékélő nemzeti besorolási rendszer. A Polaris Project mind az 50 USA tagállamot az USA jogrendszere által meghatározott jogi kategóriák alapján értékelté, amelyek kritikus fontosságúak az emberkereskedelem elleni küzdelemben az elkövetők elfogása és megbüntetése, valamint a túlélő áldozatok

³⁰⁰ Vö. CZINE Ágnes: Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája. PhD értekezés. Pécsi Tudomány Egyetem, konz. TÓTH Mihály. 2013. 133. o.; KUBISCH Károly: Az emberkereskedelem szabályozási kérdései és minősítése a gyakorlatban. In: BRAGYOVA, András (szerk.) Miskolci Doktorandusz Konferencia Tanulmánykötet. Miskolc, Magyarország: Bíbor Kiadó, (2017) pp. 94-105., 11 p.

támogatása tekintetében.³⁰¹ Az amerikai nemzeti besorolási TIER rendszer a 2013. július 31-ig elfogadott jogszabályain alapulnak, és olyan pontozási rendszert vezetett be, melynek alapján a különböző megtett intézkedések által megkapott pontszámok alapján sorolódik be az adott állam a négy szintre. A Polaris Project ezt a négy kategóriát rendszerezi, ahol a TIER 1 besorolás azt a harminckét államot jelöli, amelyek hét vagy annál több pontot kaptak, mert jelentős törvényeket fogadtak el az emberkereskedelem elleni küzdelem érdekében. Ezeknek az államoknak ezirányban megkezdett tevékenysége megfelelő, azt folytatniuk kell a törvény megfelelő alkalmazása és végrehajtása érdekében.

Az amerikai nemzeti jogalkotás szerint a TIER 2 besorolású állam számos törvényt fogadott el az emberkereskedelem elleni küzdelem ellen, azonban további lépéseket kell tennie az elfogadott szabályozás javítása és végrehajtása érdekében. Ezek az államok a meghatározott feltételek alapján öt, hat pontot érő feladatot teljesítettek, és továbbra is törekedniük kell az átfogó szabályozásra. A TIER 3 szabály alapján az állam névleges erőfeszítéseket tett az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló törvények elfogadása érdekében, ezzel három vagy négy pontot szerzett, de aktívan törekednie kell jogszabályainak fejlesztésére és végrehajtására. A TIER 4 szabály lényegében azt jelenti, hogy az adott állam semmilyen mérhető érdemi lépést nem tett az emberkereskedelem felszámolása érdekében, így nulla vagy mindössze két pontot tudott megszerezni az előírt feladatokból. 2013-ban egyedül Dél-Dakota volt ez az állam, de 2014-ben már átkerült a TIER 3 besorolású államok közé.

Az Egyesült Államoknak emberkereskedelem visszaszorítását célzó nemzeti szabályainak ellenőrzése egy feltételrendszeren alapul, amelynek teljesítése összesen tizenkét pontot jelent az állam tekintetében.

1. A szexkereskedelem minimalizálása,
2. A kizsákmányoló jellegű munkaerő-kereskedelem visszaszorítása,
3. Vagyonelkobzás az emberkereskedelem tetteinek terhére,
4. Megfelelő rendészeti, nyomozási eszközök biztosítása,
5. Képzések indítása az emberkereskedelemről a bűnüldözés fejlesztése érdekében,
6. Emberkereskedelmi bizottság vagy munkacsoport felállítása,
7. Bizonyítási eljárások egyszerűsítése, könnyítése a kiskorúakkal történt szexuális kereskedelem esetén,

³⁰¹ 17. ábra Polaris Project 2013 State Ratings on Human Trafficking Laws from Georgia Emergency Management Agency / Office of Homeland Security (GEMA/OHS) 5/1/2014

8. Emberkereskedelem sértettjeinek forródrót létrehozása,
9. Védett hely létrehozása a szexuálisan kizsákmányolt kiskorúak védelme érdekében,
10. Áldozatok segítése,
11. Polgári kártérítés a sértettek részére, és végül
12. A szex- és emberkereskedelem áldozataira kiszabott ítéletek megsemmisítése.³⁰²

Az Amerikai Egyesült Államok által kidolgozott nemzetközi TIER besorolási rendszer csak három kategóriát tartalmaz. A TVPA törvény 2000-ben létrehozta a Trafficking in human Person (TIP) Irodát, és előírta az évente összeállítandó TIP reportot, amely a világ csatlakozott államaiban vizsgálja az emberkereskedelem jelenségét. Már az első TIP-jelentés az országokat a három szint valamelyikébe sorolta, és röviden ismertette azokat a 82 kormány által megtett erőfeszítéseket, melyeket az emberkereskedelem leküzdése céljából megtettek.

A TIP Reportban a „3P” paradigma (prosecution, protection, and prevention - büntetőeljárás, védelem és megelőzés) kapott fókuszot, amely a felméréshez és leírások tekintetében nemzetközi etalonná vált. 2003-tól a TVPA szabálya szerinti TIER 3 szintre besorolt országok első ízben szembesültek az USA részéről korábban nyújtott U.S. assistance tekintetében alkalmazott komolyabb korlátozásokkal.

Harminc új országot vontak be a jelentésbe, így összesen 116 országgal készült a felmérés, ami az információ mennyiségének jelentős növekedése mellett jelzi az emberkereskedelem leküzdésére irányuló kormányzati erőfeszítéseket.

A TIP reportok listájára felkerülő országok száma folyamatosan nőtt - jelenleg 190 ország van a listán -, és ezzel a kiegészítő szabályok is növekedtek. Erre példa, hogy a TIP jelentés 2004-től beépített egy új kritériumot, hogy kiemelje az egyéni fellépés fontosságát az emberkereskedelem elleni harcban. Meghatározásra került, hogy az az állam, amely két évig a TIER 2 watch list kategóriában marad, automatikusan leminősítésre kerül a TIER 3 szintre, amely alól az államok csak akkor kaphatnak felmentést további két évig, ha bizonyíthatóan rendelkeznek írásbeli cselekvési tervvel és a végrehajtásához szükséges erőforrásokkal. 2008-tól a gyermekkatonák besorozásának megelőzéséről szóló törvény - Child Soldiers Prevention Act. (CSPA) alapján kiegészült a lista azon országok tekintetében újabb speciális feltétellel, amelyek vonatkozásában megállapítást nyert, hogy jogellenesen toboroztak vagy használtak gyermekkatonákat. A TIP Reportban a CSPA listára először hat országot vettek fel,

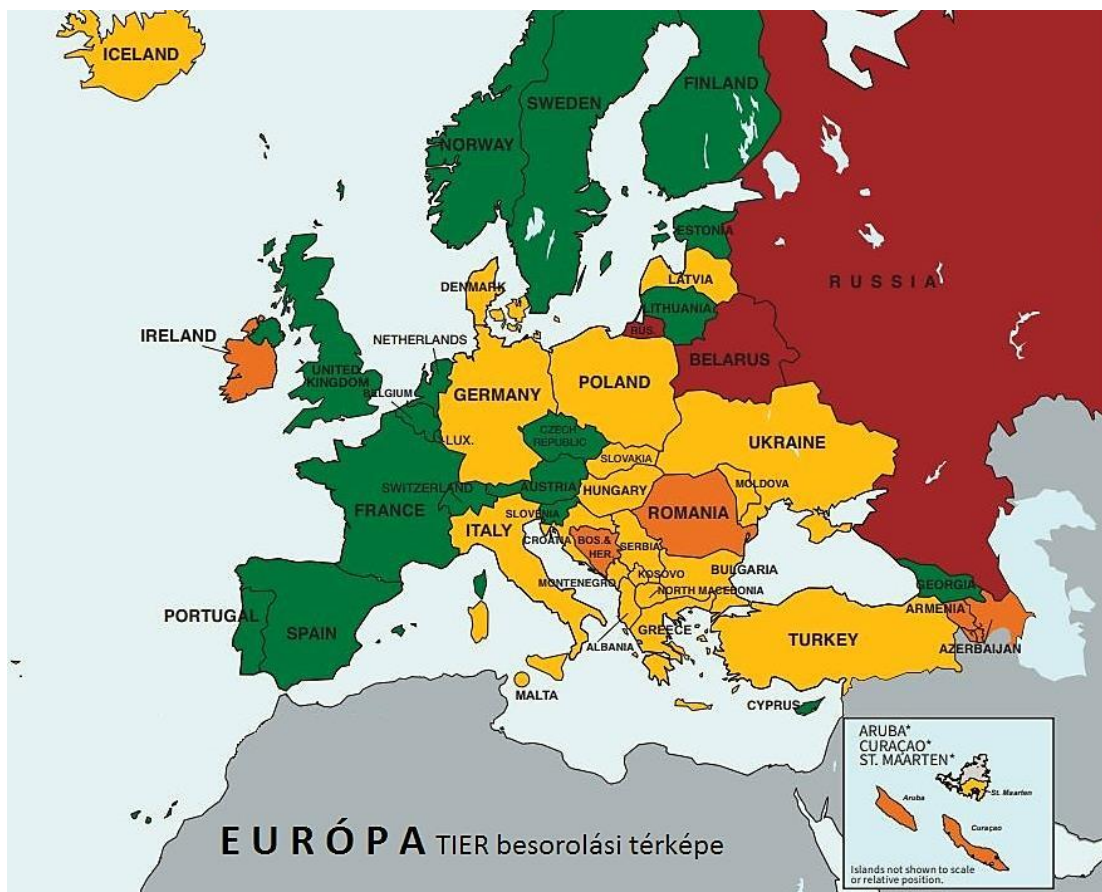
³⁰² Vö. 2014 State Ratings on Human Trafficking Laws. Forrás: <https://polarisproject.org/wp-content/uploads/2019/09/2014-State-Ratings.pdf> (letöltés: 2020. augusztus 27.)

ezek: Burma, Csád, Kongói Demokratikus Köztársaság, Szomália, Szudán és Jemen voltak.

A 2019-ben a TVPA legfrissebb változtatásának részeként elfogadott törvény számos módosítást igényelt a TIP jelentés rangsorolási folyamatában. Először: a törvény két évről egy évre csökkentette az automatikus leminősítési mentesség időtartamát, illetve egy ország csak egy évig lehet a TIER 2. szintű megfigyelési listán, miután az ország megkapta a megfigyelési listán maradásról szóló engedményt, mielőtt a TIER 3 besorolási szintre került volna át. Egy másik rendelkezés utasítja az illetékes állami vezetőt, hogy az ország jelentős erőfeszítések elmulasztásának okaként áttekintést nyújtson a kormányzati politikáról, vagy szolgáltatson bizonyítékot az emberkereskedelem bizonyos felsorolt formái ellen történő erőfeszítéseiről.

További módosításra került sor a CSPA tekintetében, amely előírja, hogy katonai segítségnyújtás korlátozását foganatosíthatják azzal a kormánnyal szemben, amelynek rendőrsége vagy más biztonsági ereje (ideértve a kormányzati fegyveres erők mellett és a kormány által támogatott fegyveres csoportokat is) gyermekkatonákat toboroz vagy használ.³⁰³

³⁰³ 2020 USA TIP Report. 7 o. Forrás: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf> (letöltés: 2020. augusztus 27.)

18. ábra Európa TIER besorolási térképe az USA 2020-as TIP jelentése alapján.

TIER BESOROLÁSOK EURÓPÁBAN

ÉV	BÜNTETŐELJÁRÁSOK	ELÍTÉLTEK	AZONOSÍTOTT ÁLDOZATOK	ÚJ VAGY MÓDOSÍTOTT SZABÁLYOK SZÁMA
2013	3,223 (275)	2,684 (127)	10,374 (1,863)	35
2014	4,199 (197)	1,585 (69)	11,910 (3,531)	5
2015	4,990 (272)	1,692 (245)	11,112 (3,733)	8
2016	2,703 (201)	1,673 (40)	13,349 (3,192)	3
2017	2,548 (179)	1,257 (53)	12,750 (3,330)	0
2018	2,394 (234)	1,379 (80)	16,838 (2,675)	1
2019	2,896 (106)	1,346 (41)	17,383 (1,369)	2

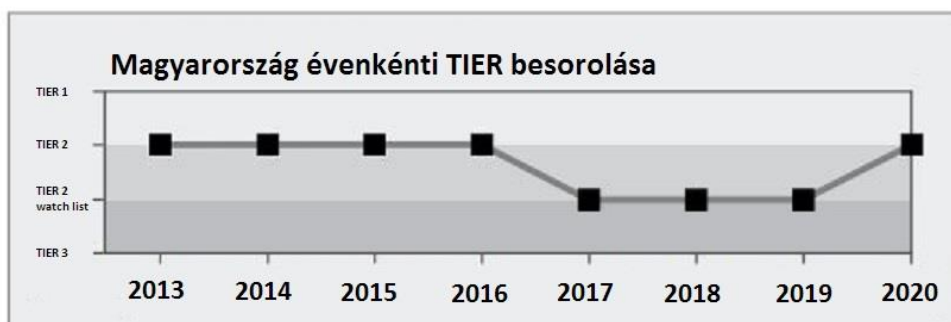
19. ábra Emberkereskedelemre vonatkozó összesített adatok európai adatok az USA 2020-as TIP-jelentése alapján.

Európát tekintve növekvő számokat láthatunk az amerikai TIP-jelentés alapján, amely maga is elismeri, hogy ezek a kimutatások csak becslések, amelyek a kormányok és más források által szolgáltatott adatokból származnak. Látható, hogy az összesített adatok évről évre ingadoznak az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények rejtett jellege, illetve a dinamikusán változó globális események, a kormányok által tett erőfeszítések intenzitásváltozása, valamint a nemzeti jelentési struktúrák egységességének hiánya miatt. A zárójelben szereplő számok a munkaerő-kereskedelemmel kapcsolatos büntetőeljárások, ítéletek és büntetőeljárások számát

mutatják az összes számhoz képest. Jól látható, hogy a 2019-es adatok szerint a büntetőeljárások száma 2014-hez képest erősen lecsökkent, az ítéletek számát tekintve pedig a megindított eljárásoknak mintegy felében született ítélet, miközben az azonosított áldozatok száma exponenciálisan nő.

Az emberkereskedelem tekintetében kétségtelen, hogy az USA jogalkotása és nemzetközi ereje erősen tematizálja az események irányát, így Magyarországra is erős befolyást gyakorol.

A 2020-as TIP-jelentés szerint³⁰⁴ Magyarország kormánya nem teljesíti teljes mértékben az emberkereskedelem felszámolására vonatkozó minimumkövetelményeket, de jelentős erőfeszítéseket tesz a felzárkózás érdekében. Mivel a magyar kormány átfogó jellegű és növekvő erőfeszítéseket mutatott az emberkereskedelem visszaszorítása érdekében, az előző jelentési időszakhoz képest, ezért Magyarországot az USA ismét a TIER 2 besorolási szintre emelte.

20. ábra Magyarország TIER besorolása az USA 2020 TIP-jelentése alapján.

Az Amerikai Egyesült Államok részéről elismerendő az az erőteljes ösztönzés, amit az emberkereskedelem visszaszorítása és az emberi jogok betartása érdekében tesz, annak ellenére, hogy olyan államokat is megfelelő irányba orientál, amelyek eltérő jogrendszerrel, gazdasági erővel és kulturális háttérrel rendelkeznek. Minden ország számára az USA egy megkerülhetetlen referenciapontot képes szolgáltatni. Az emberkereskedelem visszaszorítása mellett a gyermeki jogok és a gyermekek

³⁰⁴ Ld. 2020 USA TIP jelentés. 245. o.

védelmében is számos olyan rendelkezést³⁰⁵ hozott, melyek hatékonyan alkalmazhatóak a szexuális ragadozó PPD³⁰⁶ jellemű személyekkel szemben.

III.4. A nemzetközi és az Európai Unió emberkereskedelem elleni szabályozásának elemző értékelése

Az Európai Unió és az európai tagállamok emberkereskedelem elleni szabályozási rendszereinek összevetése alapján kimondható, hogy alapvetően nincs hatalmas eltérés a szabályozás intenzitása és mértéke között, ami egyértelműen a nemzetek feletti jogi instrumentumoknak köszönhető. A részletszabályok pontos kimunkálása, az egyes jogtételek megfogalmazása, nyelvi kimunkálása téren már tapasztalhatóak tartalmi és alaki problémák. Mivel az emberkereskedelem tekintetében jórészt nemzetközi egyezmények alapján implementált jogszabályról van szó, Hollán Miklós felhívja a figyelmet, hogy *„Magyarországon a nemzetközi jogászok között közhely számba megy, hogy a nemzetközi instrumentumok hivatalos magyar fordításai hemzsegnek a nyelvi és szakmai hibáktól (egyesek szerint „elborzasztóak”). Ez a megállapítás (ha lehet fokozottan) igaz az emberkereskedelem esetére is, hiszen pl. ENSZ jegyzőkönyv hivatalos hazai fordítása nemcsak a magyar nyelv szabályainak nem felel meg, hanem olyan alapvető szakmai hibákban szenved, amely az eredeti rendelkezések értelmét is eltorzítják”*.³⁰⁷ Ennek a kérdésnek ismeretében folytattam le a jogdogmatikai kutatást, ahol egyértelműen bizonyított, hogy egyes kifejezések jogértelmezéskor milyen anomáliákat okoznak. Az Egyesült Államok jogi szabályozásának elemzésekor bemutattam, hogy fogalmi eltérésekből eredő problémák nem egyediek. Az egységes nyelvi kultúra ellenére az Egyesült Államokban a tagállamok is többféleképpen határozzák meg az emberkereskedelem fogalmát, valamint eltérő módon szabályozzák az egyes bűncselekmények esetében a bűnösséget, emiatt nagyon eltérőek lehetnek a büntetési tételek is.³⁰⁸ Az emberkereskedelem nem minden esetben jelent határokon

³⁰⁵ Id. § 2251. Sexual exploitation of children, § 2251A. Selling or buying of children, § 2252. Certain activities relating to material involving the sexual exploitation of minors, § 2252A. Certain activities relating to material constituting or containing child pornography, § 2252B. Misleading domain names on the Internet, § 2252C. Misleading words or digital images on the Internet, § 2253. Criminal forfeiture, § 2254. Civil forfeiture, § 2255. Civil remedy for personal injuries, § 2256. Definitions for chapter, § 2257. Record keeping requirements, § 2257A. Record keeping requirements for simulated sexual conduct, § 2258. Failure to report child abuse, § 2258A. Reporting requirements of providers, § 2258B. Limited liability for providers or domain name registrars, § 2258C. Use to combat child pornography of technical elements relating to reports made to the CyberTipline, § 2258D. Limited liability for NCMEC, § 2259A. Assessments in child pornography cases, § 2259B. Child pornography victims reserve, § 2260. Production of sexually explicit depictions of a minor for importation into the United States, § 2260A. Penalties for registered sex offenders.

³⁰⁶ psychopathological personality disorder (PPD) - pszichopatológiás személyiségzavarban szenvedő.

³⁰⁷ HOLLÁN Miklós: i.m. OTKA PD 73641 számú posztdoktori ösztöndíjpályázat. 7. o.

³⁰⁸ Emberkereskedelem elleni amerikai büntetőeljárások. Forrás: <https://www.ncsl.org/research/civil-and-criminal-justice/prosecuting-human-traffickers.aspx> (letöltés: 2021. január 31.)

átívelő bűncselekményt, ugyanakkor egységes szupranacionális jellegű uniós szabályozása azért lehet kívánatos, mert az egyes jogtételek pontos nyelvi és dogmatikai kimunkálása az európai jogharmonizációt és az egységes jogalkalmazást is elősegítenék.

Az emberkereskedelem büntetőszabályozásának jogdogmatikai értelmezése még korántsem nem zárult le. Ennek bizonyítékát abban látom, hogy az emberkereskedelem jelentéstartalmi vizsgálata során kimutatható, hogy a nemzetközi és az európai uniós normák eltérő kiindulási pontokat határoznak meg az emberkereskedelem elkövetési magatartása vonatkozásában. A nemzetközi irányok egyértelműen abba az irányba mutatnak, hogy a kizsákmányolás és a rabszolgaság vagy hasonló gyakorlatok embert lealacsonyító cselekvések, magát az emberi méltóságot csorbítják. Az emberi szabadság, önrendelkezés kérdésköre csak ezen keresztül sérül. Az európai és nemzetközi szabályozás nem adásvételként közelíti meg a kérdést, hanem hatalmi helyzettel való visszaélésként, melynek lehet eredménye az eladás, de a megsemmisítés is. A korábbi magyar szabályozás gondolati tartalma inkább a kérdés kereskedelmi jellegéből indult ki, és ezért jogellenes adás-vételként közelítette meg az elkövetési magatartás fő irányát, melynek szexuális jellegű vagy munkára kényszerítő kizsákmányolási célzata is lehetett. A 2020. évi V. törvényben hozott változás meghagyva az emberkereskedelem kereskedelmi jellegét, kiemeli az emberi méltóság sérelmére épülő hatalmi befolyással való visszaélésből származó elemekre, igazodva a nemzetközi irányokhoz.

III.4.1. Az Európai Unió emberkereskedelem elleni politikájának kritikája

Az Európai Unió emberkereskedelem elleni politikájának sikere statisztikai adatokból mérhető. Az EU-ban 2018-ban készült Adatgyűjtés az Emberkereskedelemről munkadokumentum adatsorai³⁰⁹ szerint a számos intézkedés ellenére az emberkereskedelem áldozatainak száma folyamatosan növekszik, a megindított eljárásoknak és vádemeléseknek csak közel felében születik jogerős ítélet emberkereskedelem tárgyában.

³⁰⁹ Data collection on trafficking in human beings in the EU Final report. Forrás: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_data_collection_on_trafficking_in_human_beings_in_the_eu.pdf (letöltés: 2021. március 18.)

Áldozatok, gyanúsítottak, vádemelések, ítéletek, 2010-2016

	Adatsor	EUROSTAT adatok alapján 2015			EC első teljesítési jelentés		utolsó adatgyűjtés		
		2010	2011	2012	2013	2014	2014	2015	2016
EU28-ak	Regisztrált áldozatok	9 710	9 438	10 998	8 034	7 812	7 188	9 147	11 385
	Gyanúsítások száma	4 591	4 152	4 017	3 152	3 172	3 257	3 331	4 172
	Vádemelések száma	2 699	2 928	3 178	2 059	2 020	2 890	3 142	2 837
	Ítéletek száma	1 370	1 389	1 096	1 524	1 605	1 468	1 582	1 345

21. ábra Data collection on trafficking in human beings in the EU

Az Európai Unió ugyanakkor számos intézménnyel és rendelkezéssel segíti a tagállamok hatékony fellépését, de komoly sikereket nem könyvelhet el.

Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépés Szakértői Csoportja (GRETA) rendszerint együtt kezeli a migrációs, menekültügyi és emberkereskedelemmel kapcsolatos kérdéseket, amely más fénytörésbe helyezi az emberkereskedelem értékelését, jelentéstartalmát.³¹⁰ Az utolsó jelentés 2018-ban készült az új, 2020-as változtatásokat még nem értékelte a szakértői csoport.

Az Európai Bizottság 2020. május 11-én értékelést adott a 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (az áldozatok jogairól szóló irányelv) előírásai alapján.³¹¹ 2017. november 15-én a Bizottság kérdőívet küldött a tagállamoknak, amelyben azt kérte, hogy 2018. január 16-ig nyújtsák be a fent említett, 2016. évre vonatkozó információkat. A Bizottság felé 2017-ben kötelezően csupán 18 tagállam bocsátott rendelkezésre 2016-ra vonatkozó adatot, melynek alapján összesen 26 304 808 bűncselekményt jelentettek. A bejelentett bűncselekmények többsége lopás és vagyoni károkozás. Az EU 18 tagállama által beküldött statisztika szerint 2016-ban 11 120 123 személy jelentett be bűncselekményt. A bejelentett bűncselekmények áldozatainak súlyozott átlaga szerint, 40%-a volt nő. Kiemelendő, hogy Franciaországban a bejelentett bűncselekmények áldozatai körében különösen magas, 62% volt nők aránya. A kérdőívre válaszoló tagállamok szerint az összes bejelentett bűncselekmény áldozatainak kevesebb mint 10%-a gyermek.³¹²

Az EU emberkereskedelem elleni politikájának prioritásai között szerepel az emberkereskedelem áldozatainak felismerése és védelme. Az EU elsődleges jogforrásának minősülő Európai Unió Alapjogi Charta 5. cikke kifejezetten tiltja az

³¹⁰ GRETA Szakértői Csoport az Emberkereskedelem Elleni Fellépésről - 2018-as Jelentés Magyarországról az Eljárási Szabályzat 7. sz. Szabálya alapján az Európa Tanács Emberkereskedelem elleni fellépéséről szóló egyezménye végrehajtásának értékelése.

³¹¹ 2020.5.11. COM (2020) 188 final - A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásáról.

³¹² 2020.5.11. COM (2020) 188 final A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak.

emberkereskedelmet, erre alapítva hozta létre az Unió emberkereskedelem elleni küzdelem átfogó, jogi és szakpolitikai keretét, amelynek alappillére lett az emberkereskedelem felszámolására irányuló a 2011/36/EU irányelv. Az irányelvhez kapcsolódóan a 2012-2016 közötti időszakra szóló európai uniós stratégia már mintegy negyven konkrét, gyakorlati intézkedést fogalmaz meg az emberkereskedelem áldozatainak védelme és jogainak érvényesítése céljából.³¹³ Az emberkereskedelem rendkívül szerteágazó módon működik, számos szegmensét áthatva a társadalmaknak, ennek okán az európai Unió 2010-2014 belső biztonsági stratégiája kimondja, hogy az emberkereskedelem problémájának megoldásához az átfogó és multidiszciplináris megközelítést preferálja. Ez a multidiszciplinaritás a megelőzés, a védelem, a büntetőjogi felelősségre vonás és a partnerség elvét érvényesítő uniós szakpolitika az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló 2011-es irányelvben³¹⁴ tükröződik vissza.

A 2014-2017 közötti időszakra vonatkozó uniós prioritások között a második pont az emberkereskedelem az illegális bevándorlás után.

1. Az illegális bevándorlás.
2. Az emberkereskedelem.
3. Az egészségügyre, a biztonságra és az élelmiszerekre vonatkozó szabályokat sértő hamisított áruk, valamint a nem kielégítő minőségű áruk felszámolása.
4. A jövedéki adóval kapcsolatos csalás és a közösségen belüli eltűnő kereskedő útján elkövetett csalás.
5. A szintetikus kábítószeres előállítás és kereskedelme.
6. A kábítószer kereskedelem, kokain- és heroin-kereskedelem.
7. A számítástechnikai bűncselekmények, például az internetes és fizetési kártyával elkövetett csalás, a gyermekek internetes szexuális kizsákmányolása és informatikai támadások.
8. A lőfegyverek kockázata a polgárokra nézve és illegális lőfegyver-kereskedelem.
9. A mobil bűnszervezetek által elkövetett vagyon elleni bűncselekmények. A Bizottság által elfogadott és a Tanács által jóváhagyott,³¹⁵ emberkereskedelem felszámolására

³¹³ The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012-2016 https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf (letöltés: 2021. március 18.)

³¹⁴ 2011/36/EU Irányelv.

³¹⁵ A Tanács 2012. október 25-i következtetései.

irányuló 2012-2016-os Európai Unió Stratégia³¹⁶ pedig már a folyamatos gyakorlati végrehajtás szakaszában van.³¹⁷

A statisztikai adatokban még nem látható, hogy Magyarországon 2020-ban számos előremutató változtatás született a kiskorúak védelme és az emberkereskedelem áldozatainak felismerése, kezelése és védelme érdekében.

	adatsor	EUROSTAT adatok 2015					EC első teljesítési jelentés			utolsó adatgyűjtés		
		2010	2011	2012	2013	2014	2014	2015	2016			
Magyarország	regisztrált áldozatok	59	134	57	176	283	294	507	489			
	gyanúsítások száma	24	44	23	164	222	:	:	:			
	vádemelések száma	24	44	23	106	185	239	306	319			
	ítéletek száma	:	9	8	:	:	:	:	:			

22. ábra Data collection on trafficking in human beings in the EU magyarországi adatai

Az uniós adatbázisban szereplő magyar adatokat áttekintve látható, hogy a jogerős ítéletekről többségében nincs statisztikai adat. A 2011-ben és 2012-ben indult vádemelések ötöde, illetve harmada zárult ítélettel. A Magyarországi emberkereskedelem-politika elemzésére jó támpont lehet az USA Külügyminisztériumának objektív elemzése, illetve a Bizottsági, valamint a GRETA jelentések áttekintése. Az USA Külügyi 2020-as jelentése markánsan úgy fogalmaz, hogy „Magyarország kormánya nem teljesíti maradéktalanul az emberkereskedelem felszámolására vonatkozó minimumkövetelményeket, azonban jelentős erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy megfeleljen az elvárásoknak.”³¹⁸

Magyarország számos tekintetben növelte az emberkereskedelem és a kiskorúak védelmére szolgáló büntetőjogi intézkedések súlyát, a szabálysértési törvényből pedig kikerült a prostitúciós tevékenységet végző kiskorú áldozatok eljárás alá vonásának lehetősége. Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégia keretében kormány 2021. évre 518,5 millió forintot kíván a célok megvalósítására fordítani, előző évi időszak 91 milliós összegéhez képest.³¹⁹

³¹⁶ COM(2012) 286. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0286&from=EN> (2021. március 18.)

³¹⁷ COM(2014) 365 final Az európai Unió 2010-2014 belső biztonsági stratégiája.

³¹⁸ Egyesült Államok Külügyminisztériuma: Jelentés az emberkereskedelemtől -2020. Forrás:

https://hu.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/232/2020-TIP-Report-Hungary_HU.pdf (2021. március 13.)

³¹⁹ A Kormány 1046/2020. (II. 18.) Korm. határozata az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégiáról

IV. RÉSZ KAPCSOLÓDÓ KUTATÁSOK

IV.1. Az emberkereskedelem etikai, filozófiai vonatkozású megközelítése

Az emberkereskedelem kiindulópontja (más ember deszakralizálása, dehumanizálása és eladása, ellenszolgáltatásként való átadása, elcserelése) és megvalósulási létszakaszai (a munkaalapú a szexuális kizsákmányolás vagy szerveinek elvétele) elsősorban erkölcsi, etikai probléma és csak másodsorban jogkérdés.

Az ember tárgyiasítását, a szolgálatságból és a rabszolgaságból eredő kizsákmányolást a posztmodern nemzetközi és európai jog elutasítja. Erőteljesen fellép az erre épülő régebben elismert normákkal és igazságokkal szemben. Az emberjogiasodó nemzetközi normatív szabályozás új igazságokat teremtett a rabszolgaság tekintetében is, melyek átszűrődtek a lokalitások szabályozási rendszereibe, feltörte a jogtudomány emberkereskedelem terén eddig elért eredményeinek bázisát, illetve változást indukált a társadalom ezirányú attitűdjében is.

Ráadásul a nemzetközi jellegű szabályok komoly kérdések elé állítják a jogalkalmazást is: mivel a jogtudomány differentia specificája maga a „jog”, jogértelmezés révén nyer értelmet, s egy itt keletkező zavar -, ahogy Blutman László akadémiai disszertációjában vázolja a normakonfliktusok rendszerét - olyan fogalmi zavarokat jelentenek, melyek a csiszolt és ellentmondásmentes jogi normák egybeillesztett szövetének feltépését eredményezik.

IV.1.1. Az emberkereskedelem etikai, filozófiai háttérének áttekintése

Az emberkereskedelem és a kizsákmányolás elsősorban morális alapú kérdés, amelynek megoldása is etikai és morális alapon indulhat meg, s csak másodsorban támaszkodhatunk a jogi normák, különösen a büntetőjog erejére. Az emberkereskedelem mindig a legkiszolgáltatottabb, az alacsonyabb társadalmi státuszú csoportok köré szerveződött.³²⁰ Ennek oka, hogy a társadalom tagjai itt a legtámadhatóbbak, a gazdasági kényszerek itt szorítanak leginkább, s a morális kánonhoz való kötődést itt a legnehezebb megőrizni. A szociológiai bűnözélméletek kriminológusa, Albert Cohen szerint az alacsonyabb társadalmi státuszú családok más értékeket és értékrendeket alakítanak ki, ami egy alternatív szubkultúrát hoz létre. A

³²⁰ KEMÉNY István - HAVAS Gábor: „Cigánynak lenni”. 1996. In Társadalmi riport. ANDORKA Rudolf - KOLOSI Tamás - VUKOVICH György (szerk.). TÁRKI, Századvég. Budapest, 1996. 352-380. o.

szubkultúrák felépülése tekintetében ott találjuk Walter B. Miller kristályosodási pontról szóló elméletében megfogalmazottakat, ahogy az emberkereskedelemre szakosodott bünszervezeti sejtek kiépülésének mechanizmusában is ugyanezek a motivációs jellemzők dominálnak.³²¹ Sajátos kultúra és védett autonómia a társadalmi státuszukat elvesztettek számára, akik aztán elkövetők vagy áldozatok lesznek.

Somló Bódog szerint *„a különbség a jog és erkölcs között az, hogy a jog megelégszik a külső magatartás helyességével, míg az erkölcs a meggyőződésnek, a belső intenciók helyességét is megkívánja. Ha cselekedeteimet összhangba hozom a jog előírásával, akkor a jognak is eleget tettem, akármilyen helytelen szempontok is vezéreltek legyen eljárásomban”*.³²²

Jelenleg az emberkereskedelem mögött felsejlő morális tartalmakról nem folyik számottevő diskurzus, annak visszaszorítását leginkább a jog erejével igyekszik a modern nyugati társadalom megoldani. Büntetni rendeli a beszerzőt, a szállítót, a kereskedelemből keletkező hasznokat szedőt, de magát a megrendelőt, a felhasználót nem, vagy csak rendkívül enyhén.³²³ Az Európai Unió a külkapcsolatait úgy használja az emberkereskedelem elleni harcban, hogy a fejlődő országokat - mint kibocsátó országokat - felszólítja: tegyenek meg mindent az emberi jogok fejlődése és annak érdekében, hogy ne bocsássonak ki több áldozatot országuk elszegényedő rétegeiből. Jól illusztrálja az Európai Unió emberkereskedelem elleni harcának ambivalens állapotát az Európai Parlament témafelelősének, Barbara Lochbihler-nek, nyilatkozata, aki következőket állítja: *„az EU-nak megvannak az eszközei a kereskedelem terén ahhoz, hogy komolyabb elvárásokat támasszon a harmadik országokkal szemben ezen a téren. Mondhatjuk azt a kereskedelmi tárgyalások során a partnereinknek az emberi jogokról, hogy „fejlődnöd kell ezen a területen, különben nem folytatjuk az egyeztetést”. Így tettünk például Thaifölddel is.”*³²⁴ A témafelelős asszony által adott válasz nem tér ki arra a jelentős körülményre, hogy az emberkereskedelem egy piac, amelyet a piaci szabályok alapján elsősorban a kereslet vezérel - ahogy ezt Catherine Bearder Európai Parlamenti jelentéstevő is megfogalmazza.³²⁵ A kereslet visszaszorítása érdekében

³²¹ Ezekben a csoportokban a „balhé” (vagy nehézségek), a „keménység”, „eszesség” (tapasztaltság), az „izgalom”, „szerencse” és az „autonómia”, olyan értékek, melyeknek megléte státusz-megerősödést, elfogadottságot és tekintélyt ad.

³²² SOMLÓ Bódog: Jogbölcseleti előadásai. I. Füzet. Kolozsvár. SONNENFELD Adolf könyv- és műnyomdája. Nagyvárad, 1906. 37. o.

³²³ Ebből a szempontból rendkívül innovatívak a 2020. évi V. törvény 9. § alatt meghozott rendelkezések.

³²⁴ <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20160707STO36368/hogyan-használhatja-az-eu-a-külkapcsolatait-az-emberkereskedelem-elleni-harcban> (letöltve: 2020. szeptember 9.)

³²⁵ <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20160509STO26419/emberkereskedelem-mint-ahogy-minden-mas-piacot-ezt-is-a-kereslet-vezerli> (Letöltve: 2020. szeptember 9.)

azonban az Európai Unió tagállamainak helyi szabályozása érvényesül. Szintén nagyon előremutató az északi modell, amely a skandináv államokban érvényesül, ahol szexuális szolgáltatás megvásárlása számít bűncselekménynek, nem pedig a prostituált személyek által nyújtott szolgáltatások.³²⁶

Az idézett Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság által előterjesztett jelentés *„úgy véli, hogy a prostitúció törvényes „szexmunkának” tekintése, a szexipar büntetendőségének eltörlése általában és a kerítés törvényessé tétele nem jelent megoldást a kiszolgáltatott nők és fiatalok erőszaktól és kizsákmányolástól való védelme szempontjából, hanem éppen ellenkező hatást vált ki, mivel nagyobb mértékben teszi ki őket az erőszak veszélyének, miközben növekedésre készíti a prostitúciós piacokat, és ezáltal még inkább megemeli a bántalmazott nők és fiatalok számát”*.³²⁷ Az Unió területén érvényes tagállami szabályozás - a közös bűnügyi fellépés lehetőségének hiánya okán - az emberkereskedelmet életre hívó piaci keresletet nem szankcionálja. Annak ellenére, hogy az Irányelv³²⁸ (továbbiakban: Irányelv) is kimondja, a kereslet csökkentésére irányuló magatartás szükségességét³²⁹ a társadalom mélyebb rétegeiben - különösen ott, ahol erre komolyan szükség lenne - semmilyen látható, érezhető jelét nem lehet tapasztalni. Az Irányelv létrejötte óta is számos alkalommal jelent meg európai uniós instrumentumokban az emberkereskedelem és az abból fakadó kizsákmányolás keresletcsökkentésére javaslat, de számottevő eredmény nélkül. Amint ezt az Unió dokumentuma is megfogalmazza,

- a) *„az emberkereskedelmet a kereslet és a kínálat oldaláról is értelmezni kell, mivel különösen a nők szexuális célú kizsákmányolását az ilyen szolgáltatások iránti kereslet és a nyereségvágy generálja”;*
- b) *„hangsúlyozza, hogy a szexuális szolgáltatások iránt a fejlett országok részéről meglévő kereslet gerjeszti a fejlődő országokból származó emberkereskedelmet, kiszolgáltatott helyzetbe hozva az embereket, különösen a nőket és a lányokat; felszólítja a tagállamokat, hogy nyilvánítsák bűncselekménnyé az embercsempészet áldozatait által nyújtott szolgáltatások tudatos igénybevételét;”*

³²⁶ (2013/2103(INI)) a szexuális kizsákmányolásról és a prostitúcióról, valamint ezeknek a nemek közötti egyenlőségre gyakorolt hatásáról.

³²⁷ Ld. (2013/2103(INI)) i.m.

³²⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU Irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról.

³²⁹ „A tagállamoknak ki kell alakítaniuk és/vagy meg kell erősíteniük az emberkereskedelem megakadályozására és visszaszorítására irányuló szakpolitikáikat, beleértve olyan intézkedéseket is, amelyek a kutatás - beleértve az emberkereskedelem új formáira irányuló kutatást is -, a tájékoztatás, a felvilágosítás és az oktatás révén a kizsákmányolás bármely formája iránti kereslet visszaszorítására és az emberkereskedelem áldozatává válás kockázatának csökkentésére irányulnak.”

- c) „hangsúlyozza, hogy a szexuális szolgáltatások iránt a fejlett országok részéről meglévő kereslet gerjeszti a fejlődő országokból származó emberkereskedelmet, kiszolgáltatott helyzetbe hozva az embereket, különösen a nőket és a lányokat;”
- d) „mivel az emberkereskedelmet a kereslet és a kínálat oldaláról is értelmezni kell, mivel különösen a nők szexuális célú kizsákmányolását az ilyen szolgáltatások iránti kereslet és a nyereségvágy generálja;”³³⁰

Ugyanakkor az eredmény elmaradásának egyik fő oka abban keresendő, hogy az emberkereskedelem határon átnyúlóan és bünszervezetben elkövetett formája a legjövödelmezőbb, s az ilyen kiterjedt bűnkapcsolati rendszerek felszámolását csak egységes európai fellépés mellett egy szupranacionális szintű közös bűnügyi kódex megalkotásával lehetne megoldani.

Az emberkereskedelem visszaszorításával kapcsolatban - közel egy évtizeddel az Irányelv megalkotása után is - csupán szerény részeredményekről tudunk beszámolni. Az uniós tagállamok esetében ennek egyik legfőbb oka, hogy még a szakemberek is csupán a közvetlen kapcsolatú prostitúciót látják az emberkereskedelem által érintett cselekvési halmazban. Az emberkereskedelem azonban nem prostitúció, nem embercsempészet, nem munkára kényszerítés, hanem az ember megalázásának egyik olyan formája, amely a keresztény kultúra alapjait jelentő szabad akarat, önrendelkezési jog megsértésén át leginkább az emberi méltóságot rombolja le. Az ember szabadságának jogellenes megsértése is megvalósulhat, de nem ez a döntő.

IV.1.2. Az emberkereskedelem keresztényetikai vonatkozásai

Az Európai Kultúrkör vitathatatlanul a keresztény kultúrára épül, ahogy Magyarország Alaptörvénye is erre utal, amikor kimondja: „[e]lismerjük a kereszténység nemzetmegtartó szerepét.”³³¹ A modern rabszolgaságba taszított emberek használatának igénye a jogellenességen túl egyben keresztényellenes is, mert élesen szembe megy a modern európai civilizációs hagyományokkal. Ennek okán az emberkereskedelem piacának igényét megteremtő személyi kör és jelenség ellentétben áll azzal a keresztényi alapon megközelített emberi méltósággal, amelynek bázisa az imago Dei, s amelyből modern társadalmunk önazonosságát és létalapját adó emberi méltóság tisztelete is következik. Az emberekkel történő tiltott kereskedelmi hálózatok létrejöttének blokkolása lenne a cél, mert ha valamire nincs kereslet, azt kereskedő nem forgalmazza. Ismételten érdemes utalni arra, hogy 2020 júliusától Magyarország

³³⁰ (2015/2340(INI)) az emberkereskedelem elleni küzdelemről az uniós külkapcsolatok terén.

³³¹ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) Nemzeti Hitvallás.

Európában úttörő szabályozást vezetett be. Ennek eredményeként, a Büntető Törvénykönyv 192. § (8) bekezdésében az emberkereskedelem passzív alanyának szerveit, szolgáltatását igénybe vevőt három, illetve egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni.

A felhasználási és megrendelői attitűd - az emberi jogok hangoztatása és a rendkívül erős joguralom mellett is virágzó emberkereskedelem és az arra vonatkozó igény - a nyugati civilizáció etikai és morális hanyatlásának egyik bizonyítéka. Spengler szerint az európai nyugati kultúra történelem-fiziognómiáját a gond ősérzése uralja, amely az európai erotikus szimbolikákat, s az anyaság, a férfi, valamint a család kérdéskörét is meghatározza. A spengleri gondolat lényege, hogy *„az anyai gondtól egyenes út vezet a gond atyai formájához, s ezzel az államhoz is, ami nem más, mint a nagy kultúrák legfőbb időszimbóluma. S amit a gyermek jelent az anyának - vagyis saját létének fennmaradását és jövőjét, hisz az anyai szeretetben mintegy megszűnik két egyedi lény különállósága -, ugyanazt jelenti a férfiaknak a felfegyverzett közösség, amely védi a házat és a családi otthont, az asszonyt és a gyermeket, s ezzel az egész népet, annak jövőjét és tevékenységét.”* [Az európai kultúrában] *„[A]a nő mint anya - történelem; a férfi mint harcos politikus - csinálja a történelmet”*.³³²

A nyugati társadalmak hanyatlásának egyik jele ezeknek a szimbólumoknak a devalválódása körül található - ahogy a nő és az anyakép ábrázolása is megváltozott. Az Európai hanyatlás kihat a társadalmakra, a nemi identitás kérdésére, a család szerkezetére, a férfi-női szerepek összezavarodása okán speciális magatartási formák jönnek létre, melyek Philip Zimbardo, a férfiak válságáról szóló kutatásai alapján jól megérthetőek. Az európai férfi - mint az életerő szimbóluma - mára teljességgel megszűnt létezni.

A nyugati társadalmak hosszas vergődéses hanyatlási ciklus után mára eljutottak egy olyan állapotba, amelyet Ryszard Legutko a demokrácia csúfságának nevez. Legutko szerint ez azt jelenti, hogy a demokratikus államok jogközössége -, mivel kivívott már magának minden szabadsághoz való jogot - veszedelmesen elsekélyesedik, hiszen a szabadságból akarja meghatározni identitását, s így egy szép új világ utópiájához jut. Az ilyen szép új világban is szükségszerűen létrejönnek ilyen-olyan ellenállási mozgalmak, melynek egyik vezére az alábbiakban foglalja össze céljait: *„azért harcolok, hogy az*

³³² SPENGLER Oswald: A Nyugat Alkonya. I. köt. Noran Libro kiadó. Budapest, 2011. 197.

ember festhessen feliratokat a város falára, megtömhesse hasát hamburgerrel, előfizethessen pornólapokra, és sok más hasonló dolgot művelhessen".³³³

A kijelentés - a maga profán alacsony szükségletű világlátásával - eklatáns módon előrajzolja a posztmodern életfilozófiát, egyben rámutat a modern rabszolgaság kívánatának alapvető okaira. A demokrácia olykor javításra szorul, s ahogy Henry Louis Mencken egyik elhíresült gondolata szól: *„a demokráciának csak még több demokrácia lehet az orvossága*".³³⁴ Az akarat szabadsága összefügg a demokratikus berendezkedéssel, a szabad választásokkal is, hiszen az a közösségi akaratú képességeink egyik objektíválódása. Amikor a démosz választ, akkor választása minden esetben a népfelség önkényes döntése: ennek a döntésnek okán akár eluralkodhat a többségi zsarnokság, sérülhet a kisebbség akarat, csökkenhet az egyéni szabadság, az erkölcsök átalakulhatnak, és átpolitizálódhat a jog is.³³⁵ Előfordulhat, hogy az erőfölénnyel rendelkező a szólásszabadságot korlátozza, vagy a rabszolgaságot legalizálja. A demokrácia sok olyan lehetőséget is magában hordoz, amelyre később nem szívesen tekintünk vissza.³³⁶ A demokratikus társadalmakban nehezebben lehet hatékony szabályozást létrehozni a szexuális célzatú és a munkára kényszerítéses emberkereskedelem igényeinek visszaszorítására, hiszen ez a magatartás rendszerint rejtve marad, és csak akkor éri el a büntetőjog védelmi szintjét, amikor a külvilágban értékelhető változások, illetve a kapcsolódó cselekmények is megjelennek.³³⁷ A múlt rabszolgaságra kényszerített embereinek szinte minden társadalomban voltak alapvető jogai - különösen a méltóságukat tekintve -,³³⁸ amelyek a hagyományok elhagyásával a rabszolgaság jogon kívül helyezésével elhalványultak.

Thomas Morus *Utópia* című művében említést tesz a „seholszigetiek” rabszolgáiról, akik egyfelől elkövetett bűneik miatt lettek rabszolgák, másfelől olyan meggyötört szegény napszámosokról, akik önként szegődtek a „seholszigetiek” szolgálatába, s akik megbecsülik őket, és tisztességesen bánnak velük. *„Ha pedig valaki el akarja menni, ami ritkán fordul elő, akarata ellenére nem tartják vissza, és nem küldik el üres kézzel*".³³⁹ Morus utópikus államában a rabszolgának akaratát is úgy kell tiszteletben

³³³ LEGUTKO Ryszard: A demokrácia csúfsága. Attraktor Kiadó. Máriabesnyő - Gödöllő, 2005. 14. o.

³³⁴ LEGUTKO Ryszard: i.m. 2005. 26. o.

³³⁵ LEGUTKO Ryszard: i.m. 2005. 28. o.

³³⁶ Vö. SZANISZLÓ Krisztián: Államszervezeti fogalmak útvesztőjében (Közjogi Szemle, 2018/1., 54-65. o.); SÁRKÖZY Tamás: A jogállam megváltozott rendje a globális kockázattársadalomban (Gazdaság és Jog, 2017/5., 8-14. o.)

³³⁷ Már megtörtént a kiválasztás, lezajlott az adásvétel, lebonyolították a sértettek szállítását stb.

³³⁸ A római jog ugyanazokat a kegyeleti temetkezési lehetőségeket biztosított a rabszolga számára, mint ami járt egy eredeti római születésű polgár számára.

³³⁹ MORUS, Thomas: *Utópia* (ford. Kardos Tibor). Cartaphilus Kiadó. Budapest, 2011. 107. o.

tartani, ahogy arra az imago Dei utasít mindenki mást. Ezzel az univerzális alaptörvénnyel talán megvonható a szükséges társadalmi minimum, amely minden önálló akarattal és természetes személyiséggel rendelkező entitást is megillet. Az emberi méltóság az ember olyan belső sérthetetlen sajátos magja, amelynek védelemre való jogát az emberiséget alkotó népek alkotmányos, tudományos, művészeti és kulturális hagyománya jeleníti meg, és amelynek forrása az ember önértékén, önbecsülésén alapul. Az emberi méltóságra a keresztény kultúrkör magának ad elévülhetetlen referenciát akkor, amikor az embert magát állítja korlátként: *„Amit akartok azért, hogy az emberek ti veletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal.”*³⁴⁰

IV.1.3. Az emberkereskedelem létezésének társadalomrendszertani okai

Az emberpiac által forgalmazott termékek keresletének okát, az emberi társadalmak mélyrétegeiben kódolt természetében találjuk. A modern társadalmak többsége arra az elhatározásra jutott, hogy az ember nem dolog, így nem lehet adásvétel tárgya. Ezt a döntést a társadalom irányítására desztinált rendszerek egyszerű jogszabályok halmazával azért nem tudják megoldani, mert *„olyan intézményrendszernek, amelynek középpontjában a korlátlan gazdasági szabadság, az egyéni érdek és az egyén jogai állnak. Ebben az interpretációban a jog kerekedik az erkölcs, az érdek az érték fölé, egydimenziós az önmaga alkotójaként felfogott ember és az a világ, amelyben él, amely tőle függ és egyedül érte van. Ebben az eszmekörben a társadalom egyének halmaza, a nemzet nem identitásközösség, hanem merő politikai fogalom, amitől a globális világállam víziója jegyében mielőbb érdemes megszabadulni. De hasonló a helyzet minden más kötelékkel is, ami béklyóba veri az egyént: ilyen a vallás, de a család, az anyaföld, az anyanyelv, a hagyomány, a kultúra, legutóbb már a nemi identitás is. A liberális demokráciában minden szabad, ami nem tilos, a cél az erősen paranoiás reklámszlogent idézve a »légy önmagad« andalító valósága. Egy ilyen világban nincsenek eszmék, eszmények és normák, vagy ha vannak, egy olyan magánszabadság szolgálatában állnak, ami nem a szépre, a jóra, az igazra, hanem a korlátoktól való gátlástalan, értéksemleges megszabadulásra jogosít”.* - írja Horváth Pál teológus vallástörténész.³⁴¹

³⁴⁰ Szent Biblia (Károli ford.) Máté Evangéliuma 7. Fejezet, 12 verse.

³⁴¹ HORVÁTH PÁL: Társadalmi tanítás és keresztény demokrácia. Forrás: https://latoszogblog.hu/aktualis/tarsadalmi_tanitas_es_kereszteny_demokracia/ (letöltve: 2021. január 19.)

Az emberkereskedelem létezése tehát súlyos kérdések elé állítja a társadalmakat, a jogalkotást. Az Európai Parlament 2018. szeptember 12-i állásfoglalásában azt állapította meg, hogy *„2017. december 18–20-án az Emberkereskedelem Elleni Küzdelem Szakértői Csoportjának (GRETA) delegációja ellátogatott Magyarországra, többek között két tranzitónába is, és arra a következtetésre jutott, hogy a tranzitónák, ahol az ott tartózkodókat ténylegesen megfosztják a szabadságuktól, nem tekinthetők megfelelő és biztonságos elhelyezésnek az emberkereskedelem áldozatai számára”*.³⁴² Érdekes módon a szövegben összemosódni látszik a migrációs jelenségből fakadó, tartózkodásért folyamodó emberáradat idegenrendészeti problémája, és az emberkereskedelem kérdésköre. A jog szempontjából lényeges és eltérő jelenségek mutathatnak periférikusan közös metszeteket, ám gyökereik és ennek következtében a megoldásuk más koncepciót kíván. Ismételten hangsúlyozandó, hogy az emberkereskedelem jelenségének aktualitása abban ragadható meg, hogy léteznek olyan államok, ahonnan az emberkereskedelem létezéséhez szükséges források, s az igény megjelenik, és vannak azok az államok, amelyeknek polgárai ezt az igényt kielégítik. Idekívánkozik az Európai Unió Parlamentjének Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottsága részéről 2018. május 17-én kiadott véleménye, mely szerint *„az EU-n belül Magyarország az emberkereskedelem áldozatainak egyik legfőbb származási országa. [...] A kormány a demográfiai növekedés céljával összefüggésben a nemek közötti egyenlőség érvényesítése helyett a családot helyezi középpontba, valamint félreértelmezi és rosszul használja a „társadalmi nem” és a „nemek közötti egyenlőség” fogalmát”*.³⁴³ A Nőjogi és esélyegyenlőségi Bizottság által kiadott szövegében ott rejlik mindaz a tartalom, amelyre ha válaszokat adunk, megeljük az emberkereskedelemre keresett válaszokat is.

IV.2. Az emberkereskedelem alapjogi szempontú komparatív kutatása

³⁴² Az Európai Parlament 2018. szeptember 12-i állásfoglalása http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0340_HU.html (letöltve: 2021. január 19.)

³⁴³ Vélemény a Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság részéről (17.5.2018) http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0250_HU.html (letöltve: 2021. január 19.)

Az emberkereskedelem nem a sértett személyi szabadságát, hanem elsősorban az emberi méltóságát sérti. Ezt alátámasztja az a tény is, hogy az emberkereskedelem mélyen szántó társadalmi rombolását, messzire ható következményeit elsősorban az emberi méltóságot jelentő mag támadása adja. Ebből a látószögből plasztikusabban jelenik meg, hogy e bűncselekmény súlyosan rombolja keresztény kultúrkörben felépült család rendszerét és az évszázados nemi erkölcsöket is.

IV.2.1. Az emberkereskedelem és az emberi jogok összefüggései

Az egyes államok alapjogi szabályozásukat elemezve - attól függően, hogy milyen történelmi tapasztalatokkal rendelkeznek - sokszor semmit nem deklarálnak konkrétan sem az emberi méltóság, sem az emberkereskedelem, sem a szolgaság, illetve az ehhez hasonló gyakorlatokról sem. Az Európai Unió egyik legfontosabb feladata a tagállamok emberkereskedelem elleni konkrét intézkedéseinek elősegítése, ösztönzése. Mivel az emberkereskedelem az emberi méltóságot sértő, a szolgasághoz, a prostitúcióhoz, a kényszermunkához és az emberi test tiltott felhasználáshoz kapcsolódó bűncselekmény, fontos lenne, hogy minden állam első helyen ismerje el az emberi méltóságot és a kapcsolódó szatellit jogokat. Ezzel az emberkereskedelmet - amelyet egységesen egész Európában emberi méltóságot sértő bűncselekményként kellene kezelni - sokkal hangsúlyosabb módon lehetne értékelni. A nemzetközi és a szupranacionális szervezetek egységes törekvése ellenére még nincs egységes szerkezetű fellépés.

Ennek az egységes fellépésnek megkerülhetetlenségét szorgalmazza Fehér Lenke is, aki 2012-ben úgy fogalmaz, hogy *„[A] nemzetközi emberkereskedelem a határokon átívelő, szervezett bűnözésnek is jelentős részét képezi, óriási profitot termelve a szervezett bűnözői csoportoknak. Ma már nem lehet kétséges, hogy e jelenséggel szemben fokozott fellépésre, nemzetközi összefogásra, együttműködésre van szükség”*.³⁴⁴

Nagy Ferenc és Karsai Krisztina által adott összefoglaló³⁴⁵ bemutatja az uniós kerethatározatban³⁴⁶ rejlő lehetőségeket, melyek az 1999 májusában hatályba lépett Amszterdami Szerződés egyik nagy vívmánya volt. Az uniós büntetőjog jó eszközének tekintették, amely új dimenziókat nyitott meg az összeurópai integrációban is. A kerethatározatok egyik jellemzője volt, hogy *„anyagi jogi szempontból a szabályozandó büntetendő magatartás vonatkozásában megkísérlik az egységes (különös részi)*

³⁴⁴ FEHÉR Lenke: Az emberkereskedelem komplex problémája (Állam és Jogtudomány, 2012/4., 397-420. o.)

³⁴⁵ NAGY Ferenc - Karsai Krisztina: A kerethatározat (Büntetőjogi Kodifikáció, 2003/1-2., 3-61. o.)

³⁴⁶ Framework decision, Rahmenbeschluss, decision marco, décision-cadre.

*tényállást megfogalmazni, azaz felsorolják a minimum-elemeket, amelyeket a nemzeti tényállásoknak is tartalmazniuk kell”.*³⁴⁷

A hatékonyság fokozása érdekében az 1999. október 15-én és 16-án Tamperében üléselő Európai Tanács felhívta a tagállamokat arra, hogy első lépésként haladéktalanul hozzák létre a szerződésben előírányozott közös nyomozócsoportokat különösen kábítószer- és emberkereskedelem, a terrorizmus, valamint a szervezett bűnözés elleni küzdelem érdekében.³⁴⁸ A közös nyomozócsoportok működése a gyakorlatban a nemzetközi kollíziós magánjogból ismert fórumshopping jelenségét mutatja. Az elfogott tettes előzetes kényszerintézkedésére vonatkozó szabályokat a nyomozócsoport azon tagja érvényesíti, akinek az államában a legrövidebb az eljárási határidő vagy a tettesre legszigorúbb a büntetési tétel, a nyomozási bíró eljárása a leghatékonyabb stb. Ez sértheti az eljárás alá vont személy jogait, nem is szólva, ha ezt a sértett esetében is alkalmazzák az eredményesség miatt. Ugyanakkor a közös nyomozó csoportoknak (JIT) számos előnye van. Polt Péter úgy fogalmaz, hogy *„a több tagállamot érintő súlyos bűncselekmények miatt folyó büntetőeljárások esetén, bizonyos értelemben közös jogi térséget is kialakítva a vonatkozó jogszabályi és a konkrét JIT megállapodások keretein belül”.*³⁴⁹

Ebből következően a bűnügyi együttműködések vertikális szintjei a következők:

- a nemzetközi bűnügyi együttműködési rendszerek szintje,
- az európai bűnügyi regionális együttműködési szint,
- a tagállamok bűnüldözési szintje és végül a tagállamok által összeállított
- JIT-ek együttműködési szintje.

A JIT-ek a nemzetközi, az európai és tagállami szabályokon túli - a gyakorlat által megkívánt - speciális közös jogi térségeket hoznak létre, amelyek egyben mutatják az európai instrumentumok gyakorlati szempontból alacsony hatékonysági szintjét. Polt Péter úgy fogalmaz, hogy *„olyan európai instrumentumokra van szükségünk, melyek a gyakorlatban hatékonyan működnek”.*³⁵⁰ Az emberkereskedelem rendszerét működtetők felszámolásához pedig egyenesen elengedhetetlen. Következő részben az emberi szabadság és az emberkereskedelem összefüggéseit tekintem át, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy megerősítést nyerhessen az a kitétel, melyszerint az emberi szabadság

³⁴⁷ NAGY Ferenc - Karsai Krisztina: i.m. 3-61. o.

³⁴⁸ A TANÁCS 2002. június 13-i KERETHATÁROZATA a közös nyomozócsoportokról (2002/465/IB)

³⁴⁹ POLT Péter: Európai Ügyész - Tendenciák és lehetőségek (EJ, 2015/6., 1-6. o.)

³⁵⁰ POLT Péter: i.m. 5. o.

csak másodsorban, akkor sérül, amikor a sértett emberi méltósága „már felszámolásra” került.

IV.2.2. Az emberkereskedelem és az emberi szabadság

Egy jogállamban³⁵¹ a jogállamiság (*rechtsstaatlichkeit*) rendszerének³⁵² alapja az emberi méltóság, a szabadságjogok, az önrendelkezés és a személyi biztonság³⁵³ védelme, ebből levezethetően egymással szoros, de hierarchikus egységben vannak.³⁵⁴ Az emberi méltóság nem korlátozható alapjog, ezért az emberi szabadság - mint korlátozható szabadságjog - mindenképpen hátrébb sorolandó. Méltóságelvonás semmilyen módon nem fogadható el modern jogunkban, hiszen elválaszthatatlan kapcsolatban áll az embertelen, megalázó bánásmód, a kínzás, a szolgaság, valamint az ember tárgyiasításának és eladásának tilalmával. A törvényes szabadságelvonás azonban megjelenhet a civilizált jogállamokban, mint a legsúlyosabb szankció.³⁵⁵ *„A szabadságvesztés a legsúlyosabb büntetési nem, amelynek lényege a személyi szabadságtól megfosztásban áll. Mivel a személyi szabadság elvonása már önmagában véve büntetés, ezt a büntetést, a bebörtönzéssel szükségszerűen együtt járó káros hatásokat nem szabad tovább fokozni. Annak érdekében, hogy a fogvatartottat további hátrányok ne érijék, a szabadságvesztés végrehajtási feltételeit a lehetőségekhez mérten közelíteni kell a szabad élet körülményeihez (normalizáció végrehajtási alapelve).”*³⁵⁶

Az emberkereskedelem alapvetően emberi méltóságot sértő bűncselekmény. Néhány jogirodalmi álláspont szerint emberi szabadságot sértő, illetve az emberi méltóságból levezethető önrendelkezési jog sérelmét okozó bűncselekmény. A kérdés vizsgálatához szükséges a szabadságelvonással kapcsolatos körülmények és az esetleges kényszer kérdését elemezni. Szükséges rögzíteni, hogy a befejezett emberkereskedelem passzív alanya nem minden esetben veszi el a szabadságát, sőt néha az önrendelkezési szabadságával élve szabadságáról önként mond le. Beszélhetünk-e ekkor személyi szabadság megsértéséről, szabadságelvonásról - sommázza az alapvető lemmát megfogalmazó ügyészégi Iránymutatás.³⁵⁷ A szabadságelvonás mindig kényszer

³⁵¹ Vö. VARGA Csaba: Jogi kultúránk - európai és globális távlatban. In Európai jog és jogfilozófia Tanulmányok az európai integráció ötvenedik évfordulójának ünnepére, szerk. PAKSY Máté (Budapest 2008), 13-42., 5. pont.

³⁵² VARGA Csaba: Kultúra és kultúrák az Európai Unióban (Jogtudományi Közlöny, 2009/3.) 93. o.

³⁵³ Európai Unió Alapjogi Chartája 6. cikk.

³⁵⁴ CHRONOWSKI Nóra: Szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jog. In Emberjogi enciklopédia (szerk. LAMM Vanda). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2018. 637. o.

³⁵⁵ Btk. 33. § (1) a) pont.

³⁵⁶ HEGEDŰS István - JUHÁSZ Zsuzsanna - KARSAI Krisztina - KATONA Tibor - MEZŐLAKI Erik - SZOMORA Zsolt - TÖRŐ Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2017. Lásd a Btk. 34. §-ához írottakat.

³⁵⁷ Ld. NF. 3889/2014/7-1 sz. legfőbb ügyészégi állásfoglalást.

alkalmazásával történik, mert ha nem, akkor nem történik szabadságot elvonó cselekmény. Az önkényes szabadságelvonás bűncselekmény, a jogszerű szabadságelvonás pedig a társadalom védelmét szolgálja: vagyis a kényszernek lehet szélsőséges és mérsékelt formája - írja a jogpozitivista Herbert Hart -, de mindig a társadalom hosszútávon történő fennmaradását szolgálja valamilyen erkölcsi parancs kikényszerítése érdekében.³⁵⁸ Az emberkereskedelem elkövetési magatartása vonatkozásában az önrendelkezési szabadság elvonása elméleti kérdésként felmerülhet, hiszen az átadás-átvétel, elcserelés, ellenszolgáltatásként való átvétel esetében, a jogellenes jogügyletbe a sértett nem szólhat bele, arról őt nem kérdezik meg. Felmerül a kérdés, hogy mi történne, ha belegyezne vagy elutasítaná? Jogi szempontból egyik esetben sem történik releváns változás, mert a nemzetközi instrumentumok előbbre hozzák a védelmet, és már az emberi méltóság sérelmét megvalósító előkészület esetében megtörténik a jogsértés. Az emberi méltóság sérelme után rögtön az önrendelkezés szabadsága sérül, majd később személyi és mozgási szabadságát is elvesztheti, immár kényszerrel.

Bibó István szerint a kényszer mindenekelőtt lelki jelenség, másfelől ebben a lelki világban az jellemző, hogy az mindig idegen, a kényszerített akarati irányával szemben történik. Bibó egy harmadik vizsgálódási szempontot is felhoz, miszerint „*a kényszer nem azonos sem azzal a jelenséggel, amelyből kiindul (amely kényszerít), sem pedig azzal az élménnyel és akarati állásfoglalással, amelyben megvalósul*”.³⁵⁹ Felmerül a kérdés, milyen kényszer az, aminek kezdeti fázisát - megfelelő informáltság hiányában - szabad akaratunkból vállaljuk. Ha a kényszerítő jellegnek nem vagyunk tudatában, az nem értelmezhető kényszernek, mivel nem jön létre az a lelki jelenség, amely magát a kényszert - a kényszerített akarati irányával ellentétes állapotot - értelmezni tudná.

Bibó István tehát arról beszél, hogy a kényszer lelki jelenség, melyet a sértett tudatának át kell fognia. A kényszerített személy tehet akarati állásfoglalást, de ez függ attól, milyen a kényszerített lelkiállapota, milyen anyagi és erkölcsi állapotban van, és hogy milyen az adott kérdésben való tájékozottsága. Az emberkereskedelem áldozatainak egyik alapvető ismérve az, hogy a terheltek őket a kizsákmányoláshoz szükséges módon tévedésbe ejtik és tartják. Az áldozatok többnyire olyan személyek, akik pszichés tünetekkel is rendelkeznek, melyek mögött minden esetben multikauzális okok állnak. Ezek valójában pszichés alapú, organikus, illetve családi miliőben megélt tünetek. Ez a

³⁵⁸ Hart Herbert: Jog, szabadság, erkölcs. Osiris Kiadó. Budapest, 1999. 63. o.

³⁵⁹ BIBÓ István: i.m. 1986. 12. o.

környezeti deprivációból fakadó deprimált állapot még gyermekkorban rögzül, véglegessé válik, és mindez, az általunk vizsgált jelenbe ható pszichoszociális tényezőként kumulálódik. Ennek okán a sértettek gyermekkori lojalitáskonfliktussal is küzdenek, hiszen biztonságot adó családban nevelkedésük sem megoldott. A nevelésbe vett nehéz sorsú gyermekek mellett lévő nevelőszülők is - a magatartási zavarok miatt - néhány havonta cserélődnek. A sűrű személyi és környezeti változás a kiskorúak vagy fiatal felnőttek törékeny biztonságérzetét fragmentálja, így esetükben a kényszer sem értelmezhető a megszokott módon.

IV.2.3. A szabad akarat és az emberkereskedelem összefüggései

Az akaratszabadság³⁶⁰ a szellemi lény azon képessége, hogy felismert értékekre önhatalmúlag (vagyis anélkül, hogy előzőleg valami más meghatározta volna) ráirányuljon, a jót válassza vagy ne válassza.³⁶¹ Az emberkereskedelemhez kapcsolódóan a szabad akarat kérdéskörének vizsgálatakor lényeges kérdés, hogy a sértett akaratválasztása tekinthető-e szabad választásnak vagy csupán a sajátosan alakuló körülmények áldozatai. A választáshoz szükséges az átfogó értelmi mérlegelést lehetővé tevő ismeret - a következmények tekintetében. Ugyanakkor számításba kell venni azokat az eseteket is, amikor a szenvedély vagy patológikus állapot korlátozhatja a helyes döntés meghozatalát. Abban az esetben, ha a sértett kiskorú, vagy mentális állapotánál, illetve súlyos gazdasági helyzeténél fogva nem képes tiszta akaratú döntés meghozatalára, e döntésének következményét nem lehet terhére értékelni. Álláspontom szerint van korlátja a teljesen ép elmével, a következmények ismeretében meghozott tudatosan meghozott akaratú döntésnek is, ez pedig az ember méltóságáról való lemondás. Ezt a szabad akaratból meghozott döntést egyetlen másik ember sem kérheti, fogadhatja el, hiszen emberi méltósága az embernek azért van, mert ember. Ebből a létállapotból pedig nem tud kilépni.

Természetesen az nem vitatható, hogy a szabad akarat filozófiai kérdésének eldöntése rendkívül nehéz. Ahogy Moór Gyula fogalmaz: a szabad akarat kérdése a filozófia egyik legnehezebb, mégis legnépszerűbb kérdései tartozik, s hivatkozik Leibnizre, aki szerint ez „a nagy kérdés”, Malebranche szerint egy „misztérium”, Kant szerint, az évezredek hiába fáradtak a kérdés megoldásán, illetve Nicolai Hartmann szerint pedig az etika legnehezebb kérdése, „exemplum crucis-a”, amelynek tökéletes megfejtésére

³⁶⁰ A választás szabadsága, liberum arbitrium.

³⁶¹ Vö. BRUGGER, Walter: Filozófiai lexikon. Szent István Társulat Kiadó. Budapest, 2005.

napjainkban sincs remény.³⁶² Schmal Dániel a kérdés descartesi gondolatát elemezve úgy fogalmaz, hogy az akarat szabadságának nehézsége két azonos fontosságú alapelv konfliktusára vezethető vissza: az egyik elvet indifferencia-elvnek, a másikat az ellenállhatatlanság tézisének nevezi.³⁶³ Schmal szerint Descartes az akarat és az értelem konfliktusának elemzését az elme gondolatainak két csoportba osztásával kezdi. *„Az egyik a megragadás, vagyis az értelem (intellectus) tevékenysége, a másik az akarás (volutio), vagyis az akarat (voluntas) tevékenysége”*.³⁶⁴ Az elmélet rövid lényege abban foglalható össze, hogy az elme egységes és oszthatatlan működésének végső külvilágban megjelenő eredményét az említett kétféle tevékenység konfliktusa határozza meg. Descartes negyedik elmélkedésében úgy fogalmaz, hogy ha *„mindig tisztán látnám, mi az igaz (...), sohasem mérlegelném mit itéljek, mit válasszak, s így teljességgel szabad volnék, indifferens nem lennék soha”*.³⁶⁵ A neoklasszikus kriminológiai iskola kiindulópontjának *„klasszikus paradigmája az akaratszabadság tételén alapul. Az embert olyan racionális, szabadon cselekvő egyénnek tekinti, akinek magatartását, döntéseit csupán saját jól felfogott önérdeke alakítja”*.³⁶⁶

Az emberkereskedelem áldozatait vizsgálva szembeötlő, hogy egyik- másik sértettnél mintha nem lett volna meg az akaratszabadság az életük lényeges döntéseinek meghozatalára. Mintha nem lennének tisztában saját jól felfogott önérdekükkel.

Ha a vizsgáljuk a büntetőjogban a bűnösség-fogalom és a szabad akarat között kapcsolatot, akkor felmerül a tettes és a terhére rótt cselekmény közötti pszichés viszony vizsgálendő kérdése: az elkövetéskor figyelembe vette-e (képes volt-e figyelembe venni) a társadalom részéről megszabott normatív követelményeket vagy sem. Tehát *„a bűnösség fogalma magában foglalja a motivációs hiba jelenlétét, az pedig implikálja a választási lehetőséget”*.³⁶⁷ Az akaratszabadság alapja a választási lehetőség, amely normák általi determináltságot jelent. A determinizmus teszi világossá, értelmezhetővé az indeterminizmust - ahogyan a törvény mutatja meg a jogszerűt és a jogszerűtlent. Aurelius Augustinus egyenesen az állítja, hogy *„a bűn oka a szabad*

³⁶² MOÓR Gyula: A szabad akarat problémája. Sylvester Kiadó. Budapest, 1943. Bevezető o.

³⁶³ SCHMAL Dániel: A kezdet nélküli kezdet - Descartes és a karteizianizmus problémái. Gondolat Kiadó. Budapest 2012. 244. o.

³⁶⁴ Principia Philosophiae (A filozófia alapelvei). AT VIII-1. 17. o. In: SCHMAL Dániel: i.m. 2012. 244. o

³⁶⁵ DESCARTES René: Librairie Philosophique Jacques Vrin. (Euvres szerk: Charles Adam, Paul Tannery. Paris, 1996.[eredeti kiadás: 1897-1913]) In: SCHMAL Dániel: i.m. 2012. 245. o.

³⁶⁶ BORBÍRÓ Andrea - GÖNCZÖL Katalin - KEREZSI Klára - LÉVAY Miklós: Kriminológia. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2016. 23. o.

³⁶⁷ TÓTH Balázs: Az akaratszabadság problémájának megjelenési formái egyes 20. századi magyar büntetőjogi tankönyvekben (Jogtudományi Közöny, 2005/7-8., 350. o.)

*akarata.*³⁶⁸ Az édeni történetben az első emberpár bűnbeesése Isten által megadott szabad akarat következménye. Descartes maga jelentette ki az Elmélkedésekben, hogy képességünk a kételkedésre azon alapul, hogy szabad akarral rendelkezünk. vagyis a szabad akarat a kételkedés legmagasabb foka a „suprema dubitatio” azon a képességünkön alapul, hogy bizonyos kérdések tekintetében „szándékosan teljesen ellenkező irányba fordulunk” attól, amerre a korábbi véleményünk, szándékunk mutatott.³⁶⁹ Ez jelentheti egyfelől a teljes pozitív változást eredményező magatartásokat, de eredményezheti ennek az ellenkezőjét is.

A determinizmus - amely az akaratszabadságot elveti -, minden eleve elrendelt, döntéseink az eleve elrendelt okán (külső befolyástól vezérelve) mindig a kijelölt irányba mutatnak. A szabad akarat ellenben - az eleve elrendelttől eltérően -, az egyén lelkiállapotától, ingereitől, körülményeitől, esetleg valamilyen befolyás hatására meghozott döntése alakítja ki a vizsgált eredményt.

Mindennek büntetőjogi vetületét vizsgálva akár arra a következtetésre is juthatunk, hogy ok nélkül senki nem követ el bűnt. *„Ha valami gaztett kerül szóba és elkövetése okát tapogatjuk, nemigen hiszünk addig más okot, míg az alacsonyabb rendűeknek említett dolgok valamelyikének megkívánása, vagy elvesztésének félelme nem bukkan elénk, mint amely ok gyanánt szerepelhetett”.*³⁷⁰

A döntés szabadsága szervesen kapcsolódik az önrendelkezési joghoz, melyet meghatározott kortól gyakorolhat minden természetes személy.³⁷¹ Az emberkereskedelem áldozata az elkövetési magatartás kifejtésekor úgy veszi el önrendelkezését, hogy nem tud arról, mi történik vele, esetleg a tudata sem fogja át az eseményeket vagy a tettes megszerzi a beleegyezését. Erre vonatkozóan, az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában 1950-ben született Nemzetközi Egyezmény³⁷² 1. cikke egyértelműen rendelkezik más kihasználásáról és nem fogadja el az áldozat beleegyezését.

Kiemelendő, hogy az Egyezmény az emberkereskedelem egyik alapvető elemét, a prostitúciót tekinti az ember méltóságával és értékével összeegyeztethetetlennek, amely veszélyezteti az egyén, a család és a társadalom jólétét. A norma egyértelmű kerete az

³⁶⁸ AURELIUS, Augustinus: Vallomások. Gondolat Kiadó. Budapest, 1982. 181. o.

³⁶⁹ DESCARTES, René: Elmélkedések az első filozófiáról. Ford. Boros Gábor. Atlantisz Kiadó. Budapest, 1994. 30; AT VII, 22.; illetve DESCARTES, René: A filozófia alapelvei. Ford. Dékány András. Osiris Kiadó. Budapest, 1996. 6. §, 27; AT VIII-I, 6.

³⁷⁰ AURELIUS, Augustinus: i.m. 1982. 63. o.

³⁷¹ 1997. évi CLIV. törvény - az egészségügyről 15. § (1) bekezdése.

³⁷² 1955. évi 34. törvényerejű rendelet az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.

emberi akaratszabadságot is szűkíti. Ebből a szempontból érdekes Arthur Schopenhauer tézise, aki szerint a szabadságnak három alfaja létezik: fizikai szabadság, intellektuális szabadság és morális szabadság. *„Eszerint, a szabadság fogalmának ebben a fizikai jelentésében, állatok és emberek akkor nevezhetők szabadoknak, mikor se kötelék, se börtön, se bénulás, tehát egyáltalán semmi fizikai, anyagi akadály nem gátolja cselekedeteiket, hanem ezek akaratukhoz mértén jönnek létre”.*³⁷³ Jogos tehát az áldozatok emberkereskedelemhez való hozzájárulását, belegyező magatartását fenntartásokkal kezelni, sőt elutasítani.

Anneus Seneca írja, *„az ok pedig, vagyis az értelem, alakítja az anyagot s forgatja, a merre akarja, s belőle sokféle művet alkot. Tehát először kell lennie valaminek, a miből valami dolog legyen, azután valaminek, a mi által legyen. Ez utóbbi az ok, az előbbi az anyag. [...] A szobornak volt anyaga, amely a művésznek engedelmességet, s volt művésze, a ki az anyagnak alakot adott.”*³⁷⁴ Az emberkereskedelem valódi elkövetője nem csak a jelenleg büntetendőnek minősített kereskedelmi tevékenységet végző személy, hanem az is, aki vágyvezérelt igénykielégítő magatartásával megalkotja a bűncselekmény jelenségének szobrát. Kétségtelen, hogy a jelenség szobrának anyagszállítóját is büntetni illik, meg lehet szigorítani a bronzkészletek előállítóit, szállítóit, de nem szabadna elhanyagolni magának a mű megrendelőjének és végső megalkotójának, valódi kivitelezőjének személyét sem.

Álláspontom szerint az emberkereskedelem tiltott hálózatának összes szereplője felelős a bűncselekményben - elsősorban az áldozatok szenvedéséért, illetve a társadalomban okozott kárért. Nem hangsúlyozhatjuk elégszer, hogy a cselekmény szempontjából a legfontosabb kérdés a megrendelői igény,³⁷⁵ amellyel szemben való fellépés intenzitása az Európai Unió tagállamainak eltérő.³⁷⁶

IV.2.4. Az emberkereskedelem és az emberi méltóság kapcsolata

Az Alaptörvényünk Nemzeti Hitvallása kimondja, hogy *„Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság”.*³⁷⁷ Az emberi méltóság ez egyik legtöbbet hivatkozott, mégis a legnehezebben definiálható korlátozhatatlan anyajog, amely minden jogágra, így a büntetőjogra is komoly hatást gyakorol. Az emberi méltóságot az államnak

³⁷³ SCHOPENHAUER, Arthur: Az akarat szabadságáról (ford. Szabó Károly). Thália Kiadó. Budapest, 1906. 4-6. oldalak.

³⁷⁴ SENECA, Lucius Annaeus: Erkölcsei levelek. I. kötet. Franklin-Társulat Kiadó. Budapest, 1906. 211. o.

³⁷⁵ FEHÉR Lenke: Emberkereskedelem. In Emberjogi enciklopédia (szerk. Lamm Vanda). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2018. 216. o.

³⁷⁶ Magyarországon a 2020. július elsejével életbe léptetett büntető törvényi változtatások már az emberkereskedelem igénybe vevőjét is büntetni rendeli.

³⁷⁷ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) Nemzeti Hitvallás.

elsőrendű kötelezettsége védeni: intézményekkel, jogalkotási aktusokkal, akár közvetlenül a közhatalom gyakorlása során. Az emberi méltóság tartalma minden más jogtól abban különbözik, hogy az élettel való kapcsolata rendkívül szoros.³⁷⁸

Az emberkereskedelem büntettét a büntető törvénykönyv XVIII. Fejezetében³⁷⁹ az emberi szabadság elleni bűncselekmények között találjuk. Olyan tényállások mellett, mint az emberrablás, az emberrablás feljelentésének elmulasztása, a kényszermunka, a személyi szabadság megsértése és a kényszerítés. A 2020 júliusától hatályos új szabályozás miniszteri indokolása rendkívül előremutatóan már úgy fogalmaz, hogy a „*haszonszerzésre való törekvés az emberkereskedelmet akként hatja át, hogy közben az elkövető a sértettel szemben valamiféle - köznyelvi értelemben vett - hatalmi viszonyt használ ki, ami lehetővé teszi a sértett dologként való kezelését az emberi méltóság alapjainak a megsértése mellett*”.³⁸⁰ Az emberi méltóság elleni bűncselekmények között az emberkereskedelemhez dogmatikai szempontból is illeszkedő magatartásokat találunk,³⁸¹ olyanokat, melyek elsősorban az ember önértékének, integritásának belső magját sértik - amilyen az emberkereskedelem is.

Ha a személyi szabadság jogi tárgyának sérelmét vizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy ez cselekvési szabadság, a mozgás, a helyváltoztatás, a tartózkodási hely megválasztásának a szabadságát sértő magatartásokat jelenti. Ezek a jogok részei a személy önrendelkezési szabadságának, cselekvési szabadságának. Ezen a védelmi körön kívül eső kapcsolódó magatartások már a kényszerítés törvényi tényállásába ütköznek, mely szubszidiárius tényállás. Az emberkereskedelem tényállásának jogtárgya azonban nem az emberi szabadságot sértő bűncselekmények jogi tárgyai között érzi magát otthonosan, hanem az emberi méltóságot sértő jogtárgyak között. Az alapcselekmények, mint például más immateriális eladása, megvásárlása, elcserélése, ellenszolgáltatásként való átadása, átvétele, illetve mindennek megvalósulása érdekében szállítása, elszállásolása, elrejtése, vagy másnak való megszerzése, az emberkereskedelem alapcselekményét megvalósítja, de semmilyen emberi szabadságot nem sért,³⁸² hiszen az adásvételi megállapodásban rendszerint nincs erre vonatkozó tényállásszerű magatartás.

³⁷⁸ TERSZTYÁNSZKYNÉ VASADI Éva: Az élethez és az emberi méltósághoz való jog az Alkotmánybíróság döntéseiben. IAS, 2009/2., 93-102. o.)

³⁷⁹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 192. §

³⁸⁰ 2012. évi C. törvény 192. § miniszteri indokolása

³⁸¹ A lelkiismereti és vallásszabadság megsértése, közösség tagja elleni erőszak, az egyesületi és a gyülekezési szabadság megsértése, egészségügyi önrendelkezési jog megsértése, személyes- és közérdekű adattal visszaélés, magánlaksértés, zaklatás, magántitok megsértése, levéltitok megsértése, kiszolgáltatott személy megalázása, rágalmozás, becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése, becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatala, becsületsértés, kegyeletsértés.

³⁸² A szabad mozgás korlátozása nem történik meg.

Csak az adásvételt követő realizálás során jön rá az áldozat, hogy helyváltoztatásában jogellenesen korlátozás alá vonták vagy jogellenes kényszer hatálya alatt áll.

Ebből következően magát a cselekményt ki lehet fejteni személyi szabadságot sértő és azt nem megsértő módon is, ugyanakkor az emberkereskedelem büntetvény befejezettségéhez elegendő az emberi méltóság sérelme, mert ezzel valósul meg a passzív alany tárgyiasítása, eladása, ami az emberkereskedelem lényegi eleme. Természetesen a sértett szempontjából a bűncselekményhez kapcsolódó önrendelkezési és mozgási szabadságtól való megfosztással válik a sértett számára ismertté - amely megvalósulhat megtévesztéssel, kényszerrel, fenyegetéssel, illetve a személyi szabadság közvetlen megsértésével (elfogás, bezárás, megkötözés stb.) is. Ezt azonban a tényállás minősítő körülményként tárgyalja, vagyis a cselekmény tényállásszerű elkövetésének nem szükséges eleme. *„A bűncselekmény jogi tárgya az emberi méltóságból levezethető önrendelkezési jog azon eleme, amelynél fogva az ember a maga személyében ember marad, és nem válhat eszközzé vagy tárggyá”*.³⁸³

Az emberkereskedelemhez kapcsolódóan az Európai Unió Alapjogi Chartájának rendszertani felépítése szerint is az emberkereskedelem emberi méltóságot sértő büntett. Az Alapjogi Charta I. címe a korlátozhatatlan alapjogokat rendszerezi, és ezen belül az 1. cikk az emberi méltóságot helyezi első helyre. A 2. cikk az élethez való jogot, a 3. cikk a személy szellemi, fizikai, testi épségének sérthetlenségéhez való jogot nevesíti és emeli a kötelezően védendő jogtárgyak közé. A 4. cikk a kínzás embertelen bánásmód tilalmát rögzíti, és az 5. cikk a rabszolgaság és kényszermunka tilalmáról rendelkezik. Az emberi szabadság és biztonsághoz való jog rendszertani helye viszont a II. cím alatt található: így nyer értelmet a rendszertani értelmezésre mutató érvelés, hogy az emberkereskedelem lényegileg nem az emberi szabadságot, hanem az emberi méltóságot sérti.

IV.2.5. Az emberkereskedelem külföldi kitekintésben vizsgált alapjogi szabályozása

Ennek a fejezetnek létjogosultságát az adja, hogy az emberkereskedelem jelensége elsősorban az emberi méltóságot sértő bűncselekmény, Alaptörvényi tiltását is ekként értelmezem. Rudolf von Jehring felfogásában megjelenő teleologikus értelmezés megjelenésével³⁸⁴ a jogértelmező arra az elérni kívánt célra kíván fókuszálni, amelyet a

³⁸³ KARSAI Krisztina (szerk.): Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény Btk. 192. § jogi tárgyához fűzött magyarázat. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2019.

³⁸⁴ JAKAB András: A jogértelmezés és módszerei. (Jegyzet) Forrás: <https://antk.uni-nke.hu/document/akk-copy-uni-nke-hu/a-jogertelmezes-modszerai-jegyzet.original.pdf> (letöltés: 2021. február 13.)

jogi norma megalkotásakor a jogalkotó, a jogszabály objektív céljaként, társadalmi rendeltetésén alapuló irányaként meghatároz. Ehhez leginkább a törvény címét, preambulumát vagy a törvény szövegében rejlő társadalmi funkciót kell alapul venni.³⁸⁵

Az alkotmányosság fogalma és az alkotmányjog meghatározása szerint az emberi méltóság tisztelete egy a demokratikus rendszer állapotának az a mérőeszköze, amely megmutatja, milyen viszonyrendszerben élnek egymás között a kölcsönösen szabad és egyenlő esélyekkel rendelkezők.³⁸⁶ A modern, demokratikus berendezkedésű civilizált jogközösségekben, rendszerint nincs vita arról, hogy az emberi méltóság korlátozhatatlan, mindenkit megillető alapjog. Az emberkereskedelem elleni fellépés tehát egy modern, civilizált államban az emberi méltóság kiemelt szerepét és védelmét szolgálja. Az egyes államok alapjogi rendelkezéseinek emberi méltóságot és abból levezethető önrendelkezési szabadságot szabályozó alapnormáinak áttekintése jó kiindulópontot biztosít arra, hogy az emberkereskedelem elleni fellépés klasszikus kérdéseire és megértéséhez is közelebb jussunk.

A magyar alkotmányjog történetét Jakab András öt korszakra osztja fel.³⁸⁷ Az első a kezdetektől 1887-ig tartó időszak, ahogyan azt Jánossy Ferenc Alkotmányok gyűjteménye I-II.³⁸⁸ és Concha Győző Újkori alkotmányok I-II.³⁸⁹ című művében is megtalálhatjuk. A második időszakot Jakab a közjogi dogmatizmus időszakának nevezi, amelyet Nagy Ernő államjogi tankönyvének³⁹⁰ megjelenéséhez köt és tart a egészen a negyvenes évek közepéig. A harmadik szakasz az 1940-es évek második felétől a szocialista államtudomány időszaka, amely 1989-1990-ig tartott, a negyedik időszak a rendszerváltás utáni évek 2011. április 25-ig,³⁹¹ az ötödik pedig a jelenkori alkotmánytudomány időszaka, amely Magyarország új Alaptörvényéhez kötődik.

Az emberkereskedelem szövegrétegi rendelkezéseinek és a kapcsolódó bírói és alapjogi réteg értelmezési keretének vizsgálata során érdekes következtetésekre juthatunk. A Magyar Alaptörvény Nemzeti Hitvallása kimondja, hogy „Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság”.³⁹² A II. cikk pedig tovább erősíti az emberi méltóság korlátozhatatlanságát, és kimondja, hogy az emberi méltóság sérthetetlen. Ahogyan a

³⁸⁵ Vö. Alaptörvény 28. cikk. A bírói jogértelmezés alkotmányos kerete.

³⁸⁶ HABERMAS, Jürgen: i.m. (2012) 19. o.

³⁸⁷ JAKAB András: A magyar alkotmányjog-tudomány története és jelenlegi helyzete. in: Jakab-Menyhárd (szerk.): A jog tudománya. HVG-ORAC Kiadó. 2015. 159. o.

³⁸⁸ JÁNOSY Ferenc: Alkotmányok gyűjteménye I-II. Pfeiffer Kiadó. Pest, 1861-1867.

³⁸⁹ CONCHA Győző Újkori alkotmányok I-II. MTA Kiadó. Budapest, 1884-1888.

³⁹⁰ Nagy Ernő: Magyarország közjoga - Államjog. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. Budapest, 1907.

³⁹¹ A 2011. április 25. dátum az én felosztásom, amely Magyarország Alaptörvénynek létrejöttéhez kapcsolódik.

³⁹² Magyarország Alaptörvénye (2011. Április 25.) Nemzeti Hitvallás.

nemzetközi emberi jogi dokumentumok és más államok alkotmánya is az emberi méltósághoz több abszolút tilalmat kapcsol, a magyar Alaptörvény felsorolása is alapjogok tekintetében teljes.³⁹³

Ennek fényében vizsgálva érdekes, hogy az Alaptörvény III. cikkének (1) bekezdés második mondata alapjogiasítja a büntető törvénykönyv egyik különös törvényi tényállását, amikor kimondja, hogy „Tilos az emberkereskedelem,”³⁹⁴ ami némiképpen ellentmond az alapjogi szabályok absztrakt jellegű, inkább etikai-filozófiai tézisek gyűjteményes³⁹⁵ karakterisztikájának. Az Alaptörvényben rögzített abszolút tilalmat az indokolja, hogy az említett cselekmény, különös figyelemmel az emberkereskedelemre „*sérti az emberi méltóságot, a dehumanizáló és így megalázó szabály vagy joggyakorlat, amely az ember voltának kétségbe vonásán alapul. A népirtás egyik velejárája például az áldozatok dehumanizálása, azaz emberi lényük kétségbevonása majd megtagadása*”.³⁹⁶

Amikor 2009-ben a Lisszaboni Szerződés hatályba lépett, az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt jogok, szabadságok és elvek jogilag is kötelező erejűvé váltak az Európai Unió, és a tagállamai számára az uniós jog alkalmazása során. Az alapjogok védelme horizontális kérdés, minden uniós tevékenységi területet érint, és minden uniós szervet, illetve részes tagállamot kötelez.³⁹⁷ Ennek okán ezeket az alapvető jogokat, minden uniós szervnek: bizottsági, parlamenti vagy tanácsi szervnek figyelembe kell vennie munkája során, függetlenül a szintjétől, illetve attól, hogy milyen témákkal foglalkozik. Kiindulhatunk logikailag abból az alapvetésből, hogy ha az uniós alapjogi norma horizontális kérdés, azaz minden szerve és tagállamra egyaránt vonatkozik az uniós jog alkalmazásakor és minden eljárásban, argumentum per analogiam a magyar Alaptörvény is minden magyarországi szerve és annak eljárása során alkalmazandó.

Az Alaptörvénybe iktatott - büntetőjogi szempontból védett - közvetlen jogtárgy - az emberkereskedelem vonatkozásában azt jelenti, hogy a cselekmény alapjogi szintre emelésével minden állami rendszernek alkotmányos kötelezettsége keletkezik az emberkereskedelem elleni fellépés tekintetében. A tényállás ultima ratio jellege változhat azzal, hogy az Alaptörvény - mint első szabály a szabályok között - nem általános keretet ad, hanem - mintegy átvéve az ultima ratio szerepét - egy különös

³⁹³ HALÁSZ Iván (szerk.): Alkotmányjog. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018. 239. o.

³⁹⁴ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) III. cikk (1) bekezdés.

³⁹⁵ Vö. POKOL Béla: i.m. 2005. 79. oldal

³⁹⁶ HALÁSZ Iván (szerk.): i.m. 2018. u.o.

³⁹⁷ Az Európai Unió Tanácsának az emberi jogok védelméről és előmozdításáról szóló nyilatkozata. Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/human-rights/> (Letöltés: 2019.10.09.)

törvényi tényállást nevesít. „A III. cikk emberi méltóságot súlyosan sértő bánásmódokat emel ki, és részben az Alkotmányra, részben nemzetközi jogi dokumentumokra alapozva határozza meg, illetve bővíti ezek körét. A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód és büntetés, valamint a hozzájárulás nélküli orvosi vagy tudományos kísérlet alkotmányi tilalmához további öt speciális, számos az ENSZ, az Európa Tanács, vagy az EU keretében megalkotott jogforrásban, különösen az Európai Unió Alapjogi Chartájában rögzített tilalmi tényállás csatlakozott. Mindezek nyomán alaptörvényi szintre került az emberkereskedelem, azaz személyek jellemzően kizsákmányolási céllal történő adásvételének tilalma. Ezzel szoros kapcsolatban van a szolgáltatás tilalma, amelybe a hagyományos értelemben vett rabszolgaság fogalmán túl a jogtalan uralom alatt tartás más, a személyi szabadságot kevésbé korlátozó formái is tartoznak”.³⁹⁸ Az Alaptörvényi szintre emelt különös törvényi tényállásnak megváltozik a közvetlen jogtárgy jellege, mivel az életviszonyokat közvetlenül szabályozó tényállás sérelme esetén nem csak közvetett, hanem közvetlen alapjogi sérelem is keletkezik. Az emberkereskedelem tilalmának Alaptörvényben való szerepeltetését a nemzetközi jogközösség közvetlenül oktrojált markáns álláspontjának vagy eufemisztikus megfogalmazással élve a globális jog által elismert szabályok harmonizációjaként is felfoghatjuk.

Az alaptörvényi tilalmat indokolja az ember tárgyiasítása elleni fellépés is, amelyet úgynevezett instrumentalizálási tilalomként ismer az alkotmányjog. Halász Iván által szerkesztett Alkotmányjog példaként a Német Szövetségi Alkotmánybíróság joggyakorlatát hozza fel.³⁹⁹ A német légitözlekedési törvény ugyanis légi járművek hatalomba kerítése, terrorcselekmények esetén engedélyt adott fegyveres erővel történő közvetlen fellépésre, az emberi élet megvédése érdekében emberek fegyverként történő felhasználására is. A kérdést a német alkotmánybíróság az ügyben indult alkotmányjogi panasz alapján vizsgálta, és döntési indokolásának a 47., 124., 141. pont alatt kimondja, hogy „az emberi méltóságot sérti, hogy a fedélzeten tartózkodó emberekre a bűncselekmény megvalósításához szükséges tárgyként tekintenek”.⁴⁰⁰ Az alkotmányjogi panaszt benyújtó az alkotmányos panaszt közvetlenül a repülésbiztonsági törvényben foglaltakat kifogásolja, mivel szerinte a törvény lehetővé teszi az állam számára, hogy terrorcselekmény esetén lemondjon azokról az emberekről, akik csupán elszenvedői, majd áldozatai lesznek a bűncselekménynek, de soha nem voltak elkövetői. Ezzel a

³⁹⁸ GÁVA Krisztián - SMUK Péter - TÉGLÁSI András: Az Alaptörvény értékei - Értékkatalógus. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2017. 33. o.

³⁹⁹ Ld. A Német Szövetségi Alkotmánybíróság (BVerfGE) határozata 115., 118-166., (2006. február 15-i ítélet).

⁴⁰⁰ HALÁSZ Iván (szerk.): i.m. 2018. u.o.

német törvényhozó mintegy a bűncselekmény megakadályozása érdekében felhasznált instrumentumként tekint vétlen és védtelen utasokra - mondja az alkotmányjogi panasz benyújtója -, mely kifogásnak az alkotmánybíróság helyt adott.

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 3. § szakasza kimondja, hogy „*az azonos vagy hasonló életviszonyokat azonos vagy hasonló módon, szabályozási szintenként lehetőleg ugyanabban a jogszabályban kell szabályozni. A szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű. A jogszabályban nem ismételtető meg az Alaptörvény vagy olyan jogszabály rendelkezése, amellyel a jogszabály az Alaptörvény alapján nem lehet ellentétes*”- Miskolczi Barna által „az új Be. alapvető rendelkezései” című tanulmányában adott válasz megfelelő lehet. Ennek alapján az Alaptörvény és az új büntetőeljárásról szóló törvény alapvető rendelkezései közötti szabályismétlést úgy magyarázza, „*hogy az Alaptörvény rendelkezéséhez képest a B[üntetőeljárás törvény]ben történő szerepeltetésük részletezőbb, ezáltal fontos hozzáadott értéket képvisel*”.⁴⁰¹ Ennek alátámasztására a tanulmány felsorolja azokat az alapelveket, melyek nem kapnak helyet az új büntetőeljárás törvényben, és azokat is, amelyek szükségszerűen helyet kaptak. Az emberkereskedelem külön alaptörvényi meghatározása leginkább egy olyan kötelezettségvállalásnak tekinthető, amely a nemzetközi instrumentumokhoz való szoros csatlakozást kívánja megvalósítani. Az emberkereskedelem bűncselekménye egyike azon számos deliktumnak (pénzhamisítás, pénzmosás stb.), amelyek nemzeti büntetőjogi szabályozása - legalább részben - nemzetközi egyezményekben és más instrumentumokban vállalt kötelezettségen alapul.⁴⁰² Ez kifejezi azokat az alapjogi prioritásokat, melyeket magára nézve az állam kötelezőnek tart. Példálózó jelleggel bemutatok néhány európai alapidokumentumot annak bizonyítására, hogy az emberkereskedelemre direkt alaptörvényi rendelkezés - a magyar Alaptörvénnyel ellentétben - nem létezik, illetve néhány régi európai Constitutio még az alapvető emberi jogokat sem deklarálja.

IV.2.6. Az emberkereskedelem elleni fellépés egyes államok alkotmányos szabályozása fényében

Trócsányi László úgy fogalmaz, hogy „*[a] nemzeti alkotmány az ország legmagasabb szintű jogforrása is, a jogszabályi hierarchia csúcsán helyezkedik el. De az alkotmányra*

⁴⁰¹ MISKOLCI Barna: Az új Be. alapvető rendelkezései - 1. rész. 2016. október 4. Forrás: <https://jogaszvilag.hu/szakma/az-uj-be-alapveto-rendelkezesei-1-resz/> (letöltve: 2019. 10.09.)

⁴⁰² HOLLÁN Miklós: Az emberkereskedelem elleni nemzeti büntetőjogi fellépés nemzetközi jogi alapjai és alapjogi korlátai. OTKA PD 73641 számú posztdoktori ösztöndíjpályázat. <https://www.otka-palyazat.hu/download.php?type=zarobeszamolo&projektid=73641> (letöltve: 2021. január 23.)

*lehet akként is tekinteni, mint a szívre, amely az egész test központi, nélkülözhetetlen eleme, amelynek dobogása át kell, hogy járja az egész jogrendszert, amelynek szellemisége mint életnedv kering minden porcikájában. Közigazgatás, közpénzügyek, büntetőjog, tulajdonjog, családjog, eljárási jogok mind az alkotmányokból nyerik eredetüket, ugyanakkor az egyes jogágak kölcsönhatásban is állnak az alkotmánnyal. Az alkotmányjog és más jogágak közötti viszonyra tehát nemcsak mint hierarchikus kapcsolatra, hanem mint a jogrendszer és a tudomány egymásra ható elemeiként is tekinthetünk”.*⁴⁰³

A magyar alkotmányozó hatalom által szükségesnek tartott emberkereskedelem elleni fellépés erőteljes alapjogi vonatkozásait igyekszem összevetni egyes európai uniós tagállamok alkotmányos rendelkezéseivel.⁴⁰⁴ Nem kívántam az összes Európai tagállam alapidokumentumát átvizsgálni és elemezni, hiszen az a dolgozat kereteit jócskán meghaladná, ennek okán két fő szempont vezetett: az egyik szempont Európa két meghatározó állama a német és a francia állam került, melyeknek alapjogi szabályozását az Egyesült Államok alapjogi szabályozásának fényében dolgoztam fel. A második szemponthoz tartozó halmazt a disszertáció IV. 2.10-IV.2.21 fejezetei alatt található elemzések képezik. A feldolgozás során olyan európai államok alapokmányait választottam ki, melyek között vannak alapító tagállamok, később csatlakozott tagállamok, s vannak köztük úgynevezett „*volt szocialista államok*”, illetve lényeges volt, hogy az elemzésben szerepeljenek monarchikus és köztársasági államformával rendelkező államok is.

IV.2.7. A Német Alaptörvény

A bonni Alaptörvény 1949. május 24-én lépett hatályba.⁴⁰⁵ A Német Alaptörvény 1. cikkének első bekezdése mondja ki, hogy „*az ember méltósága sérthetetlen. Annak tisztelete és védelme minden állami hatóság kötelessége.*”⁴⁰⁶ Az emberi méltóság pontos jogi tartalma és értelmezése elsősorban az alkotmánybíróság feladata. A német alaptörvény a Magyar Alaptörvénytől eltérően nem tartalmaz semmilyen közvetlen utalást sem a szolgaság, rabszolgaság vagy emberkereskedelem tekintetében, illetve

⁴⁰³ TRÓCSÁNYI László: Előszó, a Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban c. kötethez (HEKA László - JAKÓ Nóra, - MIKES Lili - PONGÓ Tamás - SZAKÁLY Zsuzsa) Wolters Kluwer kiadó. Budapest, 2016.

⁴⁰⁴ Az elemzést egyfelől saját kutatás alapján végeztem el 2019-2020 között, másfelől (legtöbbször saját fordításom ellenőrzésére) felhasználtam HEKA László - JAKÓ Nóra - MIKES Lili - PONGÓ Tamás - SZAKÁLY Zsuzsa: Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban - című tanulmányát. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2016.

⁴⁰⁵ Forrás: <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf> (letöltés: 2020. június 22.)

⁴⁰⁶ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland: Art 1 (1) Die Würde des Menschen ist unantastbar. Sie zu achten und zu schützen ist Verpflichtung aller staatlichen Gewalt. Forrás: <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html#BJNR000010949BJNE002600314> (letöltés: 2019. 10.14.)

büntetőjogi különös tényállásra. A Német Alkotmánybíróság által kifejtett instrumentalizációs tilalom⁴⁰⁷ pedig az ember tárgyiasítása ellen lép fel, amely az emberkereskedelem elkövetési magatartásához szükséges egyik komponens, és amely nem az emberi szabadságot, hanem az emberi méltóság sérelmét okozza. A német alkotmánybíróság is rögzíti, hogy sérti az emberi méltóságot az a szabályozás vagy joggyakorlat, amely dehumanizál.⁴⁰⁸ Ennek gyakorlatát Balogh Zsolt Kant morálfilozófiai munkássága során használt fogalmából vezeti le,⁴⁰⁹ és az emberi méltóságot a jogfilozófiai értelemben használt emberi méltósággal kapcsolja össze. Szerinte „különbséget kell tenni ugyanis az erényből eredő és a jogi kötelezettségek között, azaz a moralitás és a legalitás között”. Az ember tárgyként való kezelésének tilalma során előszeretettel történik hivatkozás Kant morálfilozófiai művében az erkölcsök metafizikájában szereplő fél sorára, mely szerint „az embert [...] mindig célnak is, és ne pusztán eszköznek tekintjük.”⁴¹⁰ A jogi kötelezettségeinkkel összekapcsolódó emberi méltóságfogalom az állam intézményrendszere által garantált és védett alapjog. Az erényből és társadalmi normák által eredő emberi méltóság kérdése már sokkal homályosabb szélű kérdés. Ebben Kant egyenesen odáig megy, hogy morális jellegű megfontolásai alapján a hazugsággal élő embert csupán dolognak látja: „a hazugság az emberi méltóság elvetése és szinte megsemmisítése. Még a pusztán dolognál is csekélyebb értékű az az ember, aki maga sem hiszi el, amit másnak mond”.⁴¹¹

IV.2.8. A Francia Alkotmány

Charles de Gaulle, 1964. január 31-én tartott sajtóértekezletén próbálta legközérhetőbben és legtömörebben meghatározni, hogy szerinte mi is egy alkotmány lényege: ezt a lényeget pedig „egyszerre három tényező alkotja: az alaptörvény szelleme, az intézményrendszer, valamint az Alkotmány gyakorlata”.⁴¹² A Francia

⁴⁰⁷ BALOGH Zsolt: Az emberi méltóság jogi absztrakció vagy alanyi jog. In: Iustum Aequum Salutare. VI. 2010/4. 35-44. o.

⁴⁰⁸ Vö. emberi méltóságától, emberhez méltó viszonyoktól, az emberi kapcsolataitól megfoszt valakit, illetve emberi mivoltából kivetkőztet vagy az emberhez méltó bánásmód alól kivon egy személyt.

⁴⁰⁹ BALOGH Zsolt: i. m. 39. o.

⁴¹⁰ KANT Immanuel: Az erkölcsök metafizikájának alapvetése. Gondolat Kiadó. Budapest, 1991. 62–68. o.

⁴¹¹ KANT Immanuel: i. m. 544. o.

⁴¹² DIDIER, Maus: Les grands textes de la pratique institutionnelle de la V. République, 1998. 42. o. in: ÁDÁM Péter: Franciaország alkotmányos rendje és politikai intézményei.

Alkotmány sem tartalmaz semmilyen közvetlen különös törvényi tényállásra utalást.⁴¹³ Az emberi jogok tekintetében a Francia Alkotmány Preambuluma deklarálja a francia nép emberi jogok iránti elkötelezettségét, és meghatározza a nemzeti szuverenitás kereteit, amelyeket az 1789. évi nyilatkozat határoz meg, s amelyet az 1946. évi Alkotmány Preambuluma megerősít, kiegészítve az alapvető emberi jogokkal és a 2004. évi Környezetvédelmi Chartában meghatározott kötelezettségekkel.⁴¹⁴ A francia alkotmányszöveg sem tartalmaz semmilyen közvetlen utalást konkrétan az emberkereskedelemre vagy más különös büntetőtörvényi tényállásra.⁴¹⁵ A VI. cím alatt tárgyalja a nemzetközi szerződések integrációját. Az 52. cikk kimondja, hogy a köztársasági elnök joga, hogy tárgyalja és ratifikálja a nemzetközi szerződéseket. Az 53-1. cikk mondja ki, hogy Francia Köztársaság az emberi jogok, a menekültügy és az alapvető szabadságjogok védelme tekintetében ugyanazokat a kötelezettségeket vállalja, mint amelyek az Európai Unió államaira vonatkoznak - elsőséget biztosítva az Európai Unió Szerződéseiben és az Alapjogi Chartájában foglaltaknak. A 66. cikk mondja ki az önkényes őrizetbe vétel tilalmát, illetve az igazságszolgáltatást nevezi meg az emberi szabadság első számú törvényes őrének. A 66-1. cikk rendelkezik a halálbüntetés tilalmáról. A Francia Alkotmány normaszervezetét tekintve a francia állam szempontjából legfontosabb alapelveket és funkciókat rajzolja meg. A preambulum után a szuverenitás, a köztársasági elnök, a kormány, a parlament és a köztük lévő kapcsolat kerül definiálásra. Csak ezek után kerül sor a nemzetközi szerződésekről való rendelkezésre. Az emberi jogokról külön részletes szabályozást a Francia Alkotmány nem tartalmaz, és a szolgátság rabszolgátság kérdését sem érinti, ami az erőteljes gyarmatosító attitűd okán akár érthető is. Az alapidokumentum 88-1. cikke rendelkezik arról, hogy a Köztársaság részt vesz az államok szabad egyesülésén alapuló Európai Közösségben és az Európai Unióban abból a célból, hogy az Alapító Szerződések értelmében egyes hatásköreiket együttesen gyakorolják az Európai Unióról szóló Szerződés és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés, valamint a 2007. december 13-án aláírt Lisszaboni Szerződés értelmében. Az itt deklarált akarat a francia szuverén részéről azt is jelenti, hogy Franciaország magára nézve kötelezőnek ismeri el

⁴¹³ Francia Alkotmány: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur> (letöltés: 2019. 10. 14.)

⁴¹⁴ Le peuple français proclame solennellement son attachement aux Droits de l'homme et aux principes de la souveraineté nationale tels qu'ils ont été définis par la Déclaration de 1789, confirmée et complétée par le préambule de la Constitution de 1946, ainsi qu'aux droits et devoirs définis dans la Charte de l'environnement de 2004. (Az értekezésben saját fordítást használtam.)

⁴¹⁵ Az 1958. október 4-én hatályban lévő Francia Alkotmány teljes szövege, amely a 2008. július 23-i alkotmány felülvizsgálatától hatályos. <https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur> (letöltés: 2020.06.28.)

az Európai Unió Alapjogi Chartáját és annak alapjogi katalógusát is, amelynek széles hatóköre kiterjed az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatában megállapított valamennyi jogra, az emberi jogok európai egyezményében foglalt jogokra és szabadságokra, illetve az uniós országok közös alkotmányos hagyományából és más nemzetközi okmányokból eredő egyéb jogok és elvekre is. Ezen a ponton Franciaország egyes korábbi hagyományai és rendelkezései - különösen, amelyeket a gyarmatosítással összefüggésben elfogadtak - ellentétbe kerülhetnek az EU alapjogi szabályaival.

IV.2.9. Az Egyesült Államok alapdokumentuma

Az Egyesült Államok alapdokumentuma Preambulumában megfogalmazott közcélokról úgy rendelkezik, hogy *„Mi, az Egyesült Államok népe attól vezetve, hogy tökéletesebbé tegyük az Uniót, megvalósítsuk az igazságosságot, biztosítsuk a belső nyugalmat, gondoskodjunk a közös védelemről, előmozdítsuk a közjót, biztosítsuk a szabadság áldásait magunk és utódaink számára, meghagyjuk és bevezetjük az Amerikai Egyesült Államok jelen alkotmányát”*.⁴¹⁶

1865-ben módosításra került az alapdokumentum, melynek következtében a XIII. cikk 1. § szakasza úgy rendelkezik, hogy *„Az Egyesült Államokban vagy annak fennhatósága alá eső területen sem rabszolgaság, sem kényszerű szolgaság nem fordulhat elő, kivéve bűncselekmény elkövetéséért kiszabott büntetés esetét, amikor az elkövetőt törvényes eljárással kell elítélni”*. 1865-ben megszületett rabszolgaság eltörlésére irányuló igény az 1868-ban módosított alkotmányszöveg XIV. cikkének 4. § szakaszában úgy jelenik meg, hogy *„az Egyesült Államok törvénnyel szentesített állami pénzügyi kötelezettségeinek érvényessége, például zendülések vagy lázadások elfojtásában nyújtott szolgálatokért kifizetett nyugdíjak és jutalmak, nem képezheti vita tárgyát. Azonban sem az Egyesült Államok, sem valamely állama nem ismer el olyan kötelezettséget vagy nem fizet ki olyan adósságot, mely valamely, az Egyesült Államok ellen irányuló zendülés vagy lázadás előmozdításával kapcsolatban keletkezett, illetve ha valamely rabszolga elvesztése vagy felszabadítása következtében kárigénnyel lépne fel; minden ilyen adósságot vagy kötelezettséget illetve kárigényt illegálisnak és semmisnek kell tekinteni”*.⁴¹⁷ Az 1870-ben konkrétan a rabszolgaságra vonatkozó harmadik rendelkezés XV. cikk 1. § szakasza értelmében az *„Egyesült Államok polgárainak szavazati jogát sem az Egyesült Államok, sem annak egyik állama nem*

⁴¹⁶ Az Egyesült Államok Alkotmánya. Forrás: https://web.archive.org/web/20160618122348/http://hungarian.hungary.usembassy.gov/constitution_in_hungarian.html (letöltve: 2019.10.17.)

⁴¹⁷ Egyesült Államok Alkotmányának XIV. cikk 4. § (1868).

vonhatja meg vagy korlátozhatja fajra, színre vagy korábbi szolgaságra való hivatkozással".⁴¹⁸ Ennek értelmében a korábbi szolgaság, rabszolgaság intézménye sem működhet tovább. Megjegyzendő, hogy az Egyesült Államokban 1865. december 6-án az USA alkotmányának 13. kiegészítésével törlik el a rabszolgaságot, ugyanakkor még 1961-ben is voltak olyan államok és rendelkezések, melyeknek rendelkezései és szokásjoga ellen határozottan fel kellett lépni (például a „szabadság buszokon”).⁴¹⁹ Az a tény sem tagadható el, hogy a több mint egy évszázada folyó küzdelem a rabszolgaság és a diszkrimináció ellen a mai napig nem zárult le az Egyesült Államokban.⁴²⁰ Az emberkereskedelemre vonatkozó részletszabályokat alsóbb szintű jogszabályok rendezik: ezek a normák az emberkereskedelem kérdéskörét az ember tárgyiasítása, a szolgaság és a kizsákmányolás tilalma köré szervezi, amely egyértelműen emberi méltóságot sértő magatartások. Kimondható, hogy közvetett módon az Egyesült Államok sokszínű és egymással harcoló politikai és gazdasági elitjének „küzdelmi egyenlege” végül mindig a diszkrimináció tilalmával az emberi méltóság mellett, és az emberkereskedelem ellen foglal állást. Ez azonban az USA államközössége és mérete miatt nem egységes szerkezetű, hiszen vannak államok, melyek eminens módon rendezik az emberkereskedelem kérdését (például California), s vannak államok, melyek fejlődő stádiumban vannak.

IV.2.10. Ausztria alkotmánya

Ausztria alkotmánya⁴²¹ a második világháború után, 1945. május 1-jén lépett hatályba.⁴²² Az első cikk kimondja, hogy demokratikus köztársaság, és minden jog a néptől származik. A 7. cikke kimondja, hogy „*Valamennyi szövetségi állampolgár a törvény előtt egyenlő. Kizártak a születéssel, a nemmel, a társadalmi helyzettel és a vallási meggyőződéssel kapcsolatos előjogok. A szövetség, a tartományok és a községek kiállnak a férfiak és nők tényleges egyenlősége mellett.[...]*” A kilencedik rész 148a

⁴¹⁸ Egyesült Államok Alkotmányának XV. cikk 1. § (1870).

⁴¹⁹ Fehér és fekete polgárjogi aktivisták távolsági buszokon utaztak együtt északról délre, hogy ellenőrizzék a Legfelsőbb Bíróság *Boynton v. Virginia*, (1960) 364 U.S. számú határozatának betartását, amely alkotmányellenesnek mondta ki a faji alapú elkülönítést a távolsági buszokon.

⁴²⁰ Lásd a Black Lives Matter polgárjogi mozgalmat, amely 2013-ban jött létre és kárpótlást szeretne kapni a rabszolgaságért. Ezen felül a mozgalom kiáll a transzvesztiták, a fogyatékosok, a nők, a másság és általában összes fekete ember védelméért: tehát olyan világot akar, amelyben a cél a fekete emberek életének védelme mellett a végső cél a fekete emberek teljes felszabadulása. A mozgalom 21. századi léte bizonyítja az USA alapjogi problémáit.

⁴²¹ Az Osztrák Szövetségi Alkotmányos Törvény teljes szövege. Forrás:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138&FassungVo m=2222-02-02> (letöltés: 2020.06.28.)

⁴²² Az időpont vitatott volt, mert bizonyos rendelkezések az ideiglenes alkotmány - az StGBI ideje alatt is hatályban voltak. Az Osztrák Alkotmánybíróság töretlen joggyakorlata és álláspontja alapján a B-VG 1945. december 19-én ismét teljes egészében hatályba lépett és az ideiglenes alkotmány az 5/1945 számú StGBI pedig hatályát veszítette.

cikke rendelkezik az ombudsman intézményéről,⁴²³ amelynek legfőbb feladata az emberi jogok védelme, ha a sérelmet szenvedett alapjogi jogalany már a rendelkezésre álló összes jogorvoslatot kimerítette. Az Osztrák Alkotmány 9. cikke kimondja, hogy *„törvény, vagy az 50. cikk (1) bekezdése értelmében jóváhagyandó államszerződés útján a Szövetség egyes felségjogai átruházhatók államközi intézményekre, valamint azok szerveire, és a nemzetközi jog keretében szabályozást nyerhet idegen államok szerveinek Ausztriában történő, valamint osztrák szervek külföldön folytatott tevékenysége”*. Ennek a kitételnek alapján az Európai Unió jogi aktusai és az Alapjogi Charta, valamint más nemzetközi egyezmény az Osztrák Szövetségi Állam területén alkalmazható. Mivel Ausztria alapdokumentuma sem rendelkezik az emberkereskedelemtől közvetlenül, így rá is az EU Alapjogi Charta alapjogi katalógusában foglaltak vonatkoznak. Nem mellesleg Ausztria alkotmánya is felfogható a második világháborút követő *„angolszász alkotmánygyár”* egyik termékének, amely Japán és Németország mellett az európai államok egy részének készített alapdokumentumokat.

IV.2.11. Belga Királyság alkotmánya

A Belga Királyság Alkotmányának 10. cikke rendelkezik, hogy *„az államon belül nincs rendi megkülönböztetés, valamint, hogy a nők és férfiak egyenlősége biztosított”*. A 11. cikk rendelkezik arról, hogy *„a belga állampolgárok számára elismert jogokat és szabadságokat hátrányos megkülönböztetés nélkül biztosítani kell. Evégett törvény és rendelet szavatolja többek között a kisebbségek véleménynyilvánítási szabadságát”*. A 12. cikk deklarálja minden ember személyi szabadságát, a 14. cikk rendelkezik a nullum crimen sine lege elvéről, és a 14/A. cikk a halálbüntetés eltörlését mondja ki.⁴²⁴ Emberkereskedelemmel kapcsolatos utalás nincs a belga alkotmányban.

A Belga Királyság Alkotmányának 23. cikke szerint *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az emberi méltóságnak megfelelő módon éljen.”* Az adott cikkhez az alkotmányozó hatalom külön jogértelmezést kapcsolt. Eszerint, az emberi méltóság kiteljesedéséhez - a megfelelő kötelezettségek figyelembevételével - gazdasági, szociális és kulturális jogokat jelent, melyek többek között az alábbiakat foglalják magukban:

1. A munkához és a foglalkozás szabad megválasztásához való jog, és a legmagasabb foglalkoztatási szint biztosítását célzó általános foglalkoztatási politika keretében megvalósuló

⁴²³ Volksanwaltschaft, amit néhányan népi ügyészségnek fordítanak.

⁴²⁴ Belga Királyság Szövetségi Alkotmánya angol nyelven. https://www.const-court.be/en/basic_text/belgian_constitution.pdf (letöltés: 2020.06.28.)

- a méltányos munkafeltételekhez való jog,
- a javadalmazáshoz való jog, valamint
- a tájékoztatáshoz, a konzultációhoz és a kollektív tárgyaláshoz való jog.

2. Jog a társadalombiztosításhoz, az egészségvédelemhez és a szociális, egészségügyi és jogi védelemhez;

3. A megfelelő lakáshoz való jog;

4. Az egészséges környezethez való jog;

5. A kulturális és a társadalmi kibontakozáshoz való jog;

6. A családi támogatáshoz való jog.

Ezeket az alapjogi deklarációkat részletesen egyfelől a 142. cikk alapján a belga Alkotmánybíróság fejt ki, másfelől az Európai Unió alkotmányos hagyományai és más nemzetközi szerződések alapjogi rendelkezései tartalmazzák.

IV.2.12. A Bolgár Köztársaság alkotmánya

A Bolgár Köztársaság alkotmányát⁴²⁵ angol nyelven tekintetem át, melynek preambuluma kifejezi a bolgár nép akaratát. Elkötelezi magát a szabadság, a béke, a humanizmus, az egyenlőség, az igazságosság és a tolerancia egyetemes emberi értékei, valamint az egyén jogainak, méltóságának és biztonságának a legfőbb elvként történő megtartása mellett. Az alapelvek között a 4. cikk (2) bekezdése alapján a Bolgár Köztársaság garantálja az egyén életét, méltóságát és jogait, és megteremti azokat az feltételeket, amelyek elősegítik az egyén és a civil társadalom szabad fejlődését. Az alkotmány 6. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy minden ember szabadnak születik, és méltósága, illetve jogai alapján egyenrangú a többi emberrel. A 6. cikk kimondja továbbá, hogy *„Minden személy szabadnak született, méltóságában és jogaiiban egyenlők. Minden állampolgár a törvény előtt egyenlőnek minősül. Nem lehetnek kiváltságok vagy jogok korlátozása faji, nemzeti vagy társadalmi származás, etnikai, nemi, vallási, oktatási, vélemény, politikai hovatartozás, személyes vagy társadalmi vagy vagyoni státusz alapján”*.⁴²⁶ A bolgár alkotmány számos lokálisan meghatározott alapjogi deklarációja mellett, nem rendelkezik külön a szolgaságról, a rabszolgaságról, az emberkereskedelemről.

IV.2.13. A Ciprusi Köztársaság alkotmánya

⁴²⁵ A Bolgár Köztársaság alkotmánya Forrás: <http://constcourt.bg/en/LegalBasis> (letöltés: 2020. augusztus 14.)

⁴²⁶ A Bolgár Köztársaság alkotmánya. Forrás: <https://www.parliament.bg/en/const> (2020.06.28.)

A Ciprusi Köztársaság alkotmányának szövegrétegi vizsgálatakor⁴²⁷ az alábbi alapjogi rendelkezéseket találhatjuk emberi méltóság, szolgaság, rabszolgaság és emberkereskedelem tárgykörében.

A 2 cikk (7) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy *„a házasság nő férje közösségéhez tartozik, b) pontja rendelkezik arról, hogy „a huszonnegyedik életévét be nem töltött, nem házasság fiú- és leánygyermek apjuk közösségéhez tartozik, amennyiben apjuk ismeretlen, és örökbefogadásra nem került sor, anyjuk közösségéhez tartoznak”.*

7. cikk kimondja, hogy mindenkinek joga van az élethez és a testi integritáshoz. Nem minősül e cikk megsértésének, ha az feltétlenül szükséges erő használatából származik, például, amikor erre törvény engedélyt ad, személyek élet és vagyonvédelme esetén, visszafordíthatatlan és helyrehozhatatlan kár megelőzése érdekében, letartóztatás során vagy törvényesen fogvatartott személy menekülésének megakadályozása érdekében, illetve lázadás és más hasonló események megakadályozása céljából történik.

A 10. cikk rendelkezik arról, hogy *„(1) bekezdés senkit nem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani, senki nincs másikkal képest alárendelt helyzetben, (2) bekezdés senkit nem lehet kötelező vagy kényszermunkára fogni”.* A cikk (3) bekezdése alatt található rendelkezés kimondja, hogy az Alkotmányban meghatározott letartóztatás vagy a feltételes szabadlábra helyezés mellett elrendelt kötelező munkavégzés a katonai jellegű szolgálat, vagy lelkiismereti okokból katonai szolgálat helyett végzett alternatív szolgálat, illetve életet vagy a társadalmi jólétet veszélyeztető rendkívüli állapot vagy veszélyhelyzet esetén végzett munka nem minősül kényszermunkának. A 8. cikk kimondja a kínzás, az embertelen, megalázó bánásmód alkalmazásával végrehajtott büntetés tilalmát. A 9. cikk alatt megfogalmazott emberi méltóságot nem az ember elidegeníthetetlen belső magjaként értékeli, hanem a szociális biztonsággal összefüggésben megfogalmazott méltóságteljes élet alapjaként kezeli, ezzel összhangban előírja a munkavállalók védelmét, a szegényeknek nyújtott támogatást és a szociális biztonsági rendszert.

IV.2.14. A Cseh Köztársaság alkotmánya

A Cseh Köztársaság alkotmánya preambulumban kifejti, hogy *„tiszteltetben tartva a Cseh Korona és a Csehszlovák államiság ősi államiságának minden jó hagyományát, elhatároztuk, hogy az emberi méltóság és a szabadság sérthetetlen értékeinek*

⁴²⁷ Ciprusi Alkotmány legutóbbi alaptörvényi módosítása: 69 (I) / 2020 Forrás: <http://162.241.142.85/nomoi/enop/non-ind/syntaxma/full.html> (letöltés: 2020.06.28.)

szellemében építjük, megóvjuk és fejlesztjük a Cseh Köztársaságot”.⁴²⁸ Az alkotmány 3. cikke utaló szabállyal a Cseh Köztársaság alkotmányos rendjének részeként beemeli az Alapvető Jogokról és Szabadságokról szóló Chartát,⁴²⁹ amely hat fejezetben és 44. cikkben rendkívül részletesen szabályozza a cseh polgárok alapvető jogait. A Charta 1. cikke rendelkezik az emberek szabadságáról, egyenlőségéről, emberi méltóságról, amely korlátozhatatlan és visszavonhatatlan, valamint az ehhez fűződő elidegeníthetetlen jogokról.

A 6. cikk (1) bekezdése szerint *„mindenkinek joga van az élethez és az emberi életet fogantatás előtt alkotmányos védelem illeti meg. Ennek okán semmilyen indokkal nem lehet senkit megfosztani az életétől és a halálbüntetés nem megengedett*”. A (4) bekezdés megteremti a kivételt az élettől való jogszerű megfosztás szűk területe tekintetében, ha valakit életétől olyan cselekménnyel fosztanak meg, amely törvény szerint nem bűncselekmény.⁴³⁰

A 9. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy *„senkit nem szabad kényszermunkának vagy akarata ellenére végzett szolgálatnak alávetni*”. Ezen kívül - így a rabszolgaság vagy emberkereskedelem tekintetében - a Cseh Alapjogi Charta nem fogalmaz meg további rendelkezéseket. Az emberkereskedelem elleni védelmet a 40/2009. sz. Cseh Büntető Törvénykönyv 168. szakaszában foglalt rendelkezések rögzítik.⁴³¹

IV.2.15. A Dán Királyság alkotmánya

A Dán Királyság alkotmányának első fejezete⁴³² a kormányzati formát rögzíti, a második fejezete a királyi család jogait és kötelezettségeit rögzíti, a harmadik fejezet a kormány működéséről szól, a negyedik a parlamentről rendelkezik, és az ötödik fejezet pedig a parlament feladatairól szól. A hatodik fejezet a bíróságokról és az igazságszolgáltatásról rendelkezik, a hetedik fejezet a nemzeti egyház működési kereteit szabályozza. A nyolcadik fejezet szól a polgárok jogairól. Ebben a fejezetben a 71. cikk

⁴²⁸ Cseh Köztársaság Alkotmánya forrás: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> (letöltés: 2020.06.88.)

⁴²⁹ Alapvető Jogok és Szabadságjogi Charta. forrás: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> (letöltve: 2020.06.28.)

⁴³⁰ Például: a jogos védelem vagy hatósági eljárás foganatosítása közben elkövetett szökés esete.

⁴³¹ Cseh büntetőtörvény. Forrás: <https://www.mvcr.cz/clanek/o-nas-prevence-kriminality-obchodovani-s-lidmi.aspx> (letöltve: 2020.06.29.)

⁴³² A Dán Királyság alkotmánya: fejezetenként. Forrás: <https://www.ft.dk/da/dokumenter/bestil-publikationer/publikationer/mingrundlov/min-grundlov> (2020.06.29.)

kimondja, hogy a személyi szabadság sérthetetlen. A 72 és a 73. cikk a magánlakás privát szféra sérthetlenségét és a tulajdonjog sérthetlenségét definiálják. A dán alkotmány rendelkezik továbbá a gyermekek tankötelezettségéről, a lelkiismeret- és gondolatszabadságról, az egyesülési szabadságról, illetve a gyülekezési jogról. A 83. cikkben az ősiség törvényét és a nemesi ranghoz, címekhez kötődő valamennyi törvényhozási előjogát törli el. A dán alkotmány nem rendelkezik az alapvető emberi jogok kérdéséről, így az emberi méltóságról sem, illetve szabadságjogokat sem rögzíti. Alapjogi kérdésekben az Európai Unió Alapjogi Chartájában megfogalmazott alapjogok és az emberi jogok, valamint az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv a Dán Alkotmány részeként értelmezendők.

IV.2.16. Az Egyesült Királyság íratlan alkotmányos szabályai

Az Egyesült Királyság nem rendelkezik írott alkotmánnyal, illetve 2020. január 31-én kilépett az Európai Unióból. A rabszolgaság és az emberi méltóság szempontjából fontos dokumentum az 1931-ben aláírt Westminster statútum,⁴³³ amely az angol világbirodalom megszűnését mondja ki, és ezzel a jogi szempontból a gyarmatbirodalom is felszámolásra került.⁴³⁴ Az emberi jogok és az emberi méltóság szempontjából fontos állomás az Emberi Jogi Törvény,⁴³⁵ amely az Emberi Jogok Európai Egyezménye által biztosított jogok és szabadságok hatálybalépését szolgálta. Ezen túlmenően az Egyesült Királyság alkotmányos hagyományait a fentiek fényében illetve terjedelmi okok miatt nem kívánom részletesebben elemezni.

IV.2.17. Észtország alkotmánya

Észtország alkotmányának⁴³⁶ 10. cikke szerint az alkotmányban felsorolt jogok, szabadságok és kötelességek nem korlátozhatnak más alapvető jogokat, szabadságokat és kötelességeket, melyek az alkotmány szelleméből erednek, s amelyek összhangban vannak az emberi méltósággal, a társadalmi igazságosságon, demokrácián és jog uralmán alapuló társadalom alapelveivel. A 12. cikk (1) bekezdése rendelkezik arról, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő. Senkit sem lehet megkülönböztetni nemzeti vagy faji hovatartozás, bőrszín, nem, nyelv, eredet, vallás, politikai vagy más

⁴³³ Statute of Westminster 1931 UK Public General Acts 1931 c. 4., forrás:

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/22-23/4/contents> (letöltve: 2020.06.29.)

⁴³⁴ Létrejön a Nemzetközösség - Commonwealth of Nations -, amely olyan nemzetközi szervezet, melyet a Brit Birodalomból kialakult független államok alkotnak, 1948 óta működik és ötvenhárom állam a tagja.

⁴³⁵ Human Rights Act 1989.

⁴³⁶ Az Észt Köztársaság alkotmánya. Forrás: <https://www.president.ee/en/republic-of-estonia/the-constitution/> (letöltés: 2020. augusztus 14.)

meggyőződés, anyagi vagy társadalmi helyzet vagy más okok alapján. Tilos, és a törvény által büntetendő a nemzeti, faji, vallási vagy politikai gyűlöletkeltés, erőszakra vagy megkülönböztetésre irányuló felhívás. A társadalmi csoportok közötti gyűlöletre, erőszakra vagy megkülönböztetésre irányuló felhívás ugyanúgy tilos, és a törvény által büntetendő.⁴³⁷ Emberkereskedelemre való közvetlen utalást Észtország alapdokumentumában sem találunk.

IV.2.18. Görögország alkotmánya

A görög alkotmány⁴³⁸ Preambuluma deklarálja, hogy „*A Szent, Egylényegű és Oszthatatlan Szentháromság Isten nevében...*”⁴³⁹ hozta meg az alkotmányozóhatalom a döntést. Ennek oka az, hogy a Görög alkotmány nem 1945 után készült, hanem az Epidaurus első nemzetgyűlése által 1822. január 1-jén elfogadott dokumentum, melyet a későbbi alkotmányok csak módosítottak.

A Görögország alkotmányának 2. cikk (1) bekezdése kimondja, az emberi méltóság tiszteletben tartása és védelme az állam alapvető kötelezettsége. A 7. cikke bekezdése rögzíti: a tett elkövetése előtt hatályban lévő, és a bűncselekmény elemeit meghatározó törvény nélkül nincs bűncselekmény, és nem szabható ki büntetés. A tett elkövetése előtt megállapítottnál súlyosabb büntetés nem szabható ki. Tiltja a kínzást és bármilyen testi fenyegetést, egészségkárosítást vagy pszichikai kényszer alkalmazását, valamint az emberi méltóság bármely más megsértését. Konkrét emberkereskedelemre való utalást nem találhatunk az görög alapdokumentumban.

IV.2.19. A Holland Királyság alkotmánya

Hollandia 1848 óta alkotmányos monarchia. A Holland Királyság alkotmánya (*Grondwet*) kimondja,⁴⁴⁰ hogy a miniszterek és nem az uralkodók felelnek a kormányzati aktusokért. A Holland Királyság legújabb, 2018-as alkotmányának az elején találjuk az emberi jogokat. Ezt a kérdést - ha az interpretatio systematica szűrőjén keresztül vizsgáljuk - egyértelmű, hogy az emberi jogok - azon belül az egyenlőség és a diszkrimináció tilalma - prioritást élvez a holland alkotmányban. Itt is meg kell jegyezni, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája és a nemzeti alkotmányok egymáshoz való viszonya „*lex specialis derogat legi generali*” viszonyként

⁴³⁷ Az Észt Köztársaság alkotmánya. 10 és 12 cikkek. Forrás: <https://www.president.ee/en/republic-of-estonia/the-constitution/> (letöltés: 2020. augusztus 14.)

⁴³⁸ Forrás: https://www.constituteproject.org/constitution/Greece_2008.pdf?lang=en (letöltés 2020. augusztus 14.)

⁴³⁹ In the name of the Holy and Consubstantial and Indivisible Trinity

⁴⁴⁰ Holland Királyság alkotmánya angol nyelven. (kihelyezve: 2019.02.28.) Forrás:

<https://www.government.nl/topics/constitution/documents/reports/2019/02/28/the-constitution-of-the-kingdom-of-the-netherlands> (letöltve: 2020. augusztus 15.)

értelmezhető, ahol a speciális szabály természetesen a nemzeti alkotmány. Ennek okán az abban kiemelt tárgykörök az általános európai alapjogi normákhoz képest prioritást élvezhetnek alapjogi jogalanyokra való nemzeti alkalmazáskor. Az alapidokumentum rendelkezik továbbá a magánélet szabadságáról, a tájékozódás jogáról, a gyülekezéshez való jogról, az egészséghez való jogról, de az emberi méltósággal kapcsolatos utalást nem találunk benne. Ami azért meglepő, mert az emberi jogok és azon belül a mindenkit megillető egyenlőség (itt esélyegyenlőségre gondolok) és a diszkrimináció tilalma az emberi méltóságból vezethető le. Tehát sem az emberi méltóság sem az emberkereskedelem elleni küzdelem semmilyen formában nem jelenik meg a Holland Királyság alapidokumentumában. Ezért a kérdés szabályozására a holland jogalkotás alsóbb szintű törvényi instrumentumokat alkalmaz,⁴⁴¹ amelyet akár a holland közjog válaszként is értelmezhetjük. Az alapjogi elemzésem az mutatja, hogy a holland szabályozás nem látja alapjogi szintű problémának - így némiképp súlytalannak érzi az emberkereskedelem kérdéskörét -, ugyanakkor az elismerendő, hogy Hollandia számos naprakész dokumentummal, e-learning rendszerrel⁴⁴² segíti, fejleszti a polgárok ismereteit az áldozatfelismerésben, illetve az emberkereskedelem bűncselekményének azonosításában.

IV.2.20. A Horvát Köztársaság alkotmánya

A Horvát Köztársaság alkotmányának III. fejezete szól az emberek és az állampolgárok alapvető szabadságairól és jogairól.⁴⁴³ 14. cikk tartalmazza a diszkrimináció tilalmát, a 21. cikk az élethez való jogot és a halálbüntetés tilalmát mondja ki. A 22. cikk rendelkezik az emberi szabadságról és a személy sérthetlenségéről, illetve a 23. cikk alatt találjuk a kényszermunka és a kötelező munka tilalmát, de a szolgaságról vagy az emberkereskedelemtől külön nincs semmilyen rendelkezés. A Horvát alapidokumentum VIII. Európai Unióról szóló fejezetének 3. pontja és 145. cikke rendelkezik az Európai Unió jogáról, s kimondja, hogy Az Európai Unió jogából eredő jogok gyakorlását a horvát törvényekből eredő jogokkal egyenlően kell gyakorolni. Az összes jogi aktus és határozat, amelyet az Európai Unió intézményeiben elfogad, közvetlenül alkalmazandó a Horvát Köztársaságban, összhangban az Európai Unió jogával. A horvát bíróságoknak védeniük kell az Európai Unió jogán alapuló jogokat. Ezzel a rendelkezéssel a Horvát

⁴⁴¹ Emberkereskedelem és embercsempészet: Forrás: <https://www.government.nl/topics/human-trafficking/combating-human-trafficking> (2020. augusztus.15.)

⁴⁴² E-tanulás az emberkereskedelemtől: <https://hetccv.nl/onderwerpen/mensenhandel/e-learnings-signalering-mensenhandel/> (2020. augusztus.15.)

⁴⁴³ A Horvát Köztársaság alkotmánya: forrás: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html (2020. augusztus.15.)

Köztársaság beemeli az uniós jogot és ezzel az Európai Unió Alapjogi Chartáját is jogrendszerébe.

IV.3. Az emberkereskedelem dogmatikai szempontú kutatása

Az Európai Unió egyes államainak illetve küldő államok alapjogi szabályozását követően azért fontos az emberkereskedelem dogmatikai szempontú vizsgálata, mert az egyes államokban szokásjogi alapon fejlődő rabszolgaság, emberkereskedelem fogalmi kérdései, teljesen eltérő jogértelmezéshez és jogalkalmazáshoz vezetnek. Fontos deklarálni, hogy az emberkereskedelem büntetőjogi szabályozása - nem csak Magyarországon, de az európai Unió számos tagállamában is - azért nem hozott érdemi előrelépést, mert ennek a bűncselekménynek dogmatikai meghatározása inkább angolszász joglogika mentén történt - a nemzetközi jog beszűrődésén keresztül - s nem a magyar kontinentális jog organikus fejlődésén keresztül került a helyére. Ebből az állításból egyenesen következik, hogy ha az emberkereskedelem-fogalom nem természetes úton, a jog organikus fejlődésének eredményeként jött létre a magyar jogrendszerben, akkor sem a társadalom, sem a jogalkalmazók nem azonosíthatják pontosan az emberkereskedelemhez kapcsolódó fogalmakat.⁴⁴⁴ Ezt a törvényhely számos módosítása is mutatja, hiszen maga a jogalkotó is küzd a pontos megfogalmazással. A fogalom és a kapcsolódó jelenség megismerésére longitudinális módszertan segítségével több kutatást végeztem, - arra keresve bizonyítékot - hogy a kitartó felvilágosító kampány mennyire oldja fel a tapasztalt ismeretek hiányát a tényállással dolgozó társadalmi csoportoknál. A kutatás során az emberkereskedelem definíciójával, tartalmával kapcsolatos félreértések tapinthatóak voltak.

IV.3.1. A dogmatikai kutatás létjogosultsága

A fentebb vázolt kérdések mellett azért is fontos, hogy az emberkereskedelem jogdogmatikai elemzését is elvégezzük, mert számos további kérdés okozhat zavart egy jogfogalom tekintetében. Amint Blutman László írja: az egyes nemzetközi

⁴⁴⁴ A pontos jogértelmezést csak azon államok alkotmány- és büntetőjogászai végezhetik el és azon a nyelven, melynek dogmatikai és nyelvi rendszerében maga a fogalom megszületett.

egyezmények törvények általi „kihirdetés” (mint kifejezés) tarthatatlan, a korábbi „beiktatás” kifejezés használata helyett.⁴⁴⁵ az emberkereskedelem esetében is számos olyan kifejezés, fogalom létezik, (például a kizsákmányolás, a hatalommal való visszaélés, a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés, a bűncselekmény kizsákmányolása, a rabszolgaság, a szolgaság vagy a tárgyiasítás), amelynek jogi definíciója teljesen bizonytalan és a tényállásban elhelyezett fogalom a szubsumáláskor, az egyedi esetre való alkalmazás során „elcsúszik” egy másik tényállás irányába.⁴⁴⁶ Ez inkább a vádiratot és a nyomozást irányítóknak okoz fejtörést. A dogmatikai pontosság tehát azért is elengedhetetlen, mert a büntetőeljárás legfontosabb kiindulási pontjában (a nyomozás megindításakor) e kifejezések a gyakorlati szempontú kriminalisztikai alkalmazhatósága ügyészégi iránymutatások nélkül legtöbbször megfejthetetlen. Az ügyészégi iránymutatások azonban nem minősülnek jogforrásoknak, mégis egy-egy eljárás lényeges pontjait - esetleg a jogalkotó szándékával nem teljesen egyező módon vagy a nemzetközi szerződésekkel nem összeegyeztethetően - értelmezik.

IV.3.2 Az emberkereskedelem dogmatikatörténeti áttekintése

Külön ki kell térni régióink sajátos jogfejlődéséből következően arra tényre, hogy az emberkereskedelem fogalmi és dogmatikatörténeti keretrendszerének áttekintése kiemelt jelentőségű. A tényállásba foglalt, de ki nem mondott „kizsákmányolás” és az ahhoz kapcsolódó morális jelentéstartalom kérdése Magyarországon a közelmúlt szocializmusa és a magával hozott nyelvi és dogmatikai változások különös fénytörésbe helyezik a tényállást. Emiatt az emberkereskedelemhez kapcsolódó jogfogalmakra⁴⁴⁷ történő etimológiai és etikai szempontú reflexiókat nem lehet megkerülni.

A szocialista jog és erkölcs Magyarország jogi dogmatikáját, jogrendszerét mintegy negyven éven át közvetlenül, azt követően közvetve meghatározta. Hollán Miklós szerint „a szocializmus időszakára azért kell történeti visszatekintésként részletesebben kitérni, mert napjainkban⁴⁴⁸ is a kerítés akkor megalkotott szabályozása van szinte változatlanul hatályban(!). Mégpedig annak ellenére, hogy a demokratikus jogállam

⁴⁴⁵ BLUTMAN László: A nemzetközi jog érvényesülése a magyar jogban: fogalmi keretek. MTA doktori értekezés. Szeged, 2015. Forrás: http://real-d.mtak.hu/835/7/dc_1052_15_doktori_mu.pdf (letöltés: 2021.02.08.)

⁴⁴⁶ Vö. emberkereskedelem 192.§ és a korábbi kényszermunka 193.§ vagy az emberkereskedelem 192.§ és a kerítés 200.§ viszonyát.

⁴⁴⁷ SZABÓ Miklós - JAKAB András: A jogdogmatikai kutatás. In A jog tudománya (szerk. Jakab András- Menyhárd Attila). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2015. 51. o.

⁴⁴⁸ HOLLÁN mindezt 2012-ben írja - az új 2012. évi C. törvény megjelenése előtt. Ugyanakkor az új büntetőködex sem hozott különösebben új változást a kerítés büntetének alapeseti tényállásában, csupán a közösülés, és a fajtalanság kifejezéseket vonta össze a jogalkotó a szexuális cselekmény kifejezésben.

*keretei között annak megalkotásánál figyelembe vett körülmények már nem (vagy csak alaposan átgondolva) alkalmasak a büntetőjogi beavatkozás szükségességének és arányosságának indokolására”.*⁴⁴⁹

A kényszermunka, az emberkereskedelem és a kizsákmányolás kérdéskörét akár dogmatikai vagy jogösszehasonlító módszerrel vizsgáljuk, azok - a totalitárius szocialista rendszerből következő történelmi örökség és jogi háttér okán - egészen más fénytörésbe kerülnek, mert Magyarországon ezek a jogi szakkifejezések más jelentéstartalommal is „gazdagodtak”, mint az Egyesült Államokban vagy Nyugat-Európa államaiban. Annak ellenére, hogy a rendszerváltást követően nagyon magas szintű jogtudományi és alkotmánybíróági helyreállító munka folyt, a szavak jelentéstartalmának átítatottságát megszüntetendő - ezt a hatalmas feladatot egyik pillanatról a másikra nem lehet elvégezni. Varga Csaba erről így nyilatkozik: „*a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetében évekig igyekeztem meggyőzni igazgatómat, annak fontosságáról s tudományos vállalhatóságáról, hogy a szocialista tábor többi országától eltérően mi ne csak »bíráljuk« (vagy a moszkvai kelet-berlini mintára »ideológiailag« megsemmisítsük), de legalább néhány alapszövegében egyidejűleg tanulmányoztassuk is azt, amit akkoriban - teljes elhatárolódást már nyelvileg eleve kinyilvánítva - »burzsoá jogbölcseletnek« s »az imperializmus jogi doktrínájának« neveztek. Nem könnyen s nem is rövid idő múltán, de határozott állásfoglalással Szabó Imre akadémikus végül engedett, s mára tudjuk, hogy ebből Lengyelországtól, Kínáig és Kubáig akkoriban páratlan és hallatlan, olykor ma is hamvas felismerésekkel szolgálni tudó és vállalható mű született”.*⁴⁵⁰

Erről a háttérben folyó elméleti csata eredményeként kialakult helyzetről talán nem túlzás kijelenteni, hogy Magyarországon azért maradtak stabil jogdogmatikai kapaszkodók - a totalitárius pusztítás előtti jogtudományból -, mert ahogy Babits írja a magyar jellemről: „*ha századokig tart is így, az igazi magyar az alkotmányt akkor is élőnek és érvényesnek fogja tekinteni. Ragaszkodik a »közjogi fikcióhoz«.* Ahogy váltig ragaszkodnak jogaikhoz és kiváltságaikhoz a magyar családok, nemzetségek és egyes személyek is. Esetleg képzelt jogaikhoz, az ő saját külön magánjogi fikcióikhoz... Hisz jogász-nép vagyunk, s Magyarország a fiskális-paradicsom”.⁴⁵¹

⁴⁴⁹ HOLLÁN Miklós: i.m. 2012. 237. o.

⁴⁵⁰ VARGA Csaba: Jog és filozófia. Osiris Kiadó. Budapest, 1998. Előszó.

⁴⁵¹ SZEKFI Gyula (szerk.): Mi a magyar? Magyar Szemle Társaság. Budapest, 1939. 70. o.

A 2011-ben hatályba lépő Alaptörvény⁴⁵² Nemzeti Hitvallása deklarálja, hogy „*nem ismerjük el az 1949. évi kommunista alkotmányt, mert egy zsarnoki uralom alapja volt, ezért kinyilvánítjuk érvénytelenségét. [...] Hazánk 1944. március tizenkilencedikén elveszített állami önrendelkezésének visszaálltát 1990. május másodikától, az első szabadon választott népképviselő megalakulásától számítjuk. Ezt a napot tekintjük hazánk új demokráciája és alkotmányos rendje kezdetének*”.⁴⁵³ Magyarország szuverén, demokratikus és alkotmányos jogrendjének kinyilvánítása mellett a hétköznapiakban - különösen a jogalkalmazás területén - meg kellett és kell küzdenünk azokkal az örökséggel áthozott jogfogalmakkal, melyekben tovább élhet a totalitárius rendszer filozófiai álláspontja. „*Az utóbbi másfél évszázad köztudottan nem kedvezett a hagyományos értékeknek, s az utolsó hatvan és el is kívánta törölni ezeket. A magyar joghelyreállítás ezt a kárt nem szüntetheti meg, de enyhítheti. Fél- vagy másfélszázados jogot nem állíthat helyre, változatlan formában, de hozhat a hagyomány és a korszerűség egységét kifejező törvényeket*”.⁴⁵⁴ A felvetett probléma abból a tényből következik, ami a jogtudomány - a társadalomtudományok szerves részeként - alapvető sajátossága, hogy elsősorban társadalmi jelenségeket vizsgál, és arra reflektál. Szilágyi úgy fogalmaz, hogy az emberi magatartásnak a társadalmi létben van nélkülözhetetlen mozzanata - mivel nincsenek társadalmi jelenségek emberi magatartások nélkül -, aktív mozzanata - minden társadalmi jelenség közvetlenül emberi magatartásokhoz kapcsolódik -, s produktív mozzanata - mivel a társadalmi fejlődés új viszonyait mindig emberi magatartások hozzák létre -, illetve konstitutív mozzanata - tekintve, hogy a társadalmi jelenségek sajátos szerepét az emberi magatartásokra való vonatkozásuk szabja meg. Tehát normális esetben az emberi cselekvések akaratlagosak, a cselekvőnek autonómiája van, s a cselekvésnek vannak alternatívái, hiszen a társadalom is alternatív szerkezetű és kontingens.⁴⁵⁵ Egy totalitárius rendszerben ezek a megállítások nem igazak. A szocialista jogrend működési mechanizmusát Horváth Attila jogtörténész és alkotmánybíró, Kahler Frigyes jogtörténész, Zinner Tibor történész és M. Kiss Sándor történész kutatásaiból egészen pontosan megismerhetjük. Ezekre is utalva a büntetőjognak az a feladata, hogy a társadalom alapértékeinek védelmére koncentrálva

⁴⁵² Magyarország Alaptörvénye 2011. Április 25.

⁴⁵³ Vö. Magyarország Alaptörvényének Nemzeti Hitvallásának egyéb rendelkezéseit, és a Történelmi Alkotmányt, amely Magyarország Alkotmányának - az Alaptörvény és az Európai Alkotmányos hagyományok mellett - a jogfolytonosságot biztosító harmadik pillére.

⁴⁵⁴ A Történelmi Alkotmány - Magyarország ősi Alkotmánya. ZÉTÉNYI Zsolt (szerk.): Magyarországért Kulturális Egyesület Kiadó. Budapest, 2010. 195. o.

⁴⁵⁵ SZILÁGYI Péter: jogi alaptan. Osiris Kiadó. Budapest, 2006. 32. o.

ezeket az értékeket védje, oltalmazza,⁴⁵⁶ így bizonyos szempontból eltérő fogalomkészlete van, mint az alkotmányjognak. A jogtárgy büntetőjogi védelme csak a jövőben történő eseményekre vonatkozik⁴⁵⁷ a múltban megtörtént cselekmények, események jelenben megállapított értékelése alapján.

A vizsgált kérdés szempontjából fontos, hogy történelmi léptékben mérve a rendszerváltást megelőző erőszakos évtizedek rendkívül közelinek tekinthetők. Tehát a szocializmus „a »múlt közelsége« elsősorban abban az értelemben, hogy a szocialista jogtudomány számos tétele mind a mai napig tovább él. [...] nem csupán idősebb kollégák írásaiban, aktualizált tankönyveiben, hanem estenként fiatalabb kollégák is olyan közvetve marxista közhelyekkel dolgoznak, (ilyen például a jogág fogalma vagy épp a jog tisztán instrumentális, erkölcsi szempontoktól eltávolított szemlélete), amelyek nálunk szocialista eredetűek”.⁴⁵⁸ Az ember dehumanizációja - különösen a totalitárius rendszerekben - rendkívüli hagyományokra tekint vissza. A totalitárius rendszerekben dehumanizált emberek felett az állam lényegében tulajdonosi jogokat gyakorol,⁴⁵⁹ kiskorúsítja polgárait, majd paternalista módon kizsákmányolja őket.

A rendszer atyai irányítója rendkívüli távlatokat fest az idillikus jövőről, majd megnevezi az elpusztítandó célszemélyeket, csoportokat, megfosztva őket emberi méltóságuktól.

Jogrendszerünkön a legjelentősebb jogdogmatikai nyomot az a kommunisták által irányított szocialista rendszer hagyta, amely az olasz fasizmussal⁴⁶⁰ és a hitleri német nemzeti szocialista rendszerrel együtt gyenge jogelméleti és filozófiai alapokon állt.⁴⁶¹ A három említett rendszer közül, a szocializmus, kommunizmust megvalósítani kívánó rendszer igyekezett a marxista elméletet a legteljesebb módon magáévá tenni, azt továbbfejleszteni. Claude-Henri de Saint-Simon enciklopédista, aki új filozófia megteremtésén fáradozik 1819-1820-ban - L'Organisateur című folytatásos művében a következőket írja „Az iparosok munkásságuk révén nagyobb vagyont gyűjtöttek, mint a nemesek, s a népre is nagyobb befolyást gyakoroltak, úgyhogy a politikai erők gazdát cseréltek és képtelenné és lehetetlenné vált az, hogy a közügyek irányítása továbbra is a

⁴⁵⁶ NAGY Ferenc: i.m. 2011. 34. o.

⁴⁵⁷ NAGY Ferenc: i.m. 2011. 35. o.

⁴⁵⁸ HORVÁTH Attila: A szocialista állam és jogtudomány. In A jog tudománya (szerk. Jakab András- Menyhárd Attila). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2015. 543. o.

⁴⁵⁹ Vö. KUBISCH Károly: A totalitárius rendszerek és az emberkereskedelem kapcsolata: Gondolatok a holokauszt és az emberkereskedelem összefüggéseihez i.m. 2018. 4 o.

⁴⁶⁰ Vö. ECO Umberto: Cinque scritti morali. (Öt írás az erkölcsről). Európa Kiadó. Budapest, 1998. A mindenkori fasizmusból részlet: „A fasizmus diktatúrájának számított ugyan, de nem teljes mértékben totalitáriusnak, nem azért, mert elnéző volt, hanem mert ideológiája gyenge filozófiai lábakon nyugodott. A közhiedelemmel ellentétben, az olasz fasizmusnak nem volt filozófiája”; Ormos Mária: Mussolini. Kossuth Kiadó. Budapest, 2019. 263. o.

⁴⁶¹ ORMOS Mária: Hitler. Kossuth Kiadó, Budapest, 2018, 96. o.

*papság és a nemesség kezében maradjon. [...] A forradalom tehát elkerülhetetlenné vált. [...] A franciák politikai társulásának célja a jólét biztosítása pozitív haszonnal járó békés munkák révén. [...] Azt kell még bebizonyítanom önöknek Uraim, hogy e harc lezárulását a jogászok akadályozzák meg; ők gátolják meg az alkotmány fentebb említett alapvető cikkelyének elfogadását és a belőle folyó gyakorlati következmények alkalmazását”.*⁴⁶²

Már ebben a korai szakaszban láthatjuk, hogy a jog és a jogászság a kommunista eszmerendszerben az elképzelt utópikus rendszer megvalósításának akadályaként szerepel. August Bebel Fourierről írja, hogy *„a német elméleti szocializmus sohasem felejt el, hogy Saint Simon, Fourier és Owen vállain áll, három olyan emberén, akik tanaik minden fantasztikus és utópikus volta ellenére is minden idők legnagyobb elméi közé tartoznak, akik zseniálisan, eleve megsejtettek számtalan olyan dolgot, melynek helyességét mi most tudományosan bizonyítunk be”.*⁴⁶³

Erről a tudományos bizonyításról Horváth Attila a következőket írja: *„Marx és Engels utópiája a kommunizmusról egyfajta pásztoridillnek is beillett volna: [...] »mindenkinek nem csak egy kizárólagos tevékenységi köre van, hanem bármely tetszőleges tevékenységi ágban kiképezheti magát, a társadalom szabályozza a termelést, és éppen ezáltal lehetővé teszi számomra, hogy ma ezt, holnap azt tegyem, reggel vadászom, délután halásszam, este állattenyésztéssel foglalkozzam, ebéd után kritizáljak, ahogy éppen kedvem tartja - anélkül, hogy valaha vadásszá, halásszá, pásztorrá vagy kritikussá válnék.»*⁴⁶⁴ Az idillikusnak mutatott kommunista irányú szocialista rendszer, amely szükségszerűen kommunista rendszerbe alakul át az állam és a jog elhalásán keresztül, súlyos ellentmondásokkal küszködött. Ezeknek az ellentmondásoknak kigyomlálására soha nem került sor. Semmilyen diskurzus nem tudott kialakulni arról, hogy *„ami az állam megszűnése után megmarad, az a jog, az alkotmány által nem korlátozott hatalomgyakorlás, a nyers uralom. [...] az állam nélküli társadalomban a bűnözéssel maguk a proletárok fognak leszámolni. Ez pedig csak úgy képzelhető el, mint a Vadnyugaton a lincselés gyakorlata”.*⁴⁶⁵ A kommunista irányú szocializmus rendszerének idillikus képei ellenére azt mondhatjuk, hogy az állam nem hogy nem halt el, hanem minden képzeletet felülmúló erőszakszervezetet alakított ki a maga védelmére, polgáraival szemben. Az emberi méltóság letiprása a totalitásra törekedve

⁴⁶² JUSTUS Pál: Claude-Henri de Saint-Simon válogatott írásai. Gondolat Kiadó. Budapest, 1963. 327. o.

⁴⁶³ BEBEL, August: Charles Fourier élete és eszméi. Gondolat Kiadó. Budapest, 1962. 6. o.

⁴⁶⁴ HORVÁTH Attila: i.m. 2015. 549. o.

⁴⁶⁵ HORVÁTH Attila: i.m. 2015. u. o.

úgy valósult, meg, hogy ekkor már nem a tőkés vagy más zsákmányolta ki a proletárt, a munkást, hanem a hatalmasra duzzadt állami erőszakszervezet, és annak irányítói.⁴⁶⁶

„Eddig a katonaság egyik eszköze volt annak, hogy a tőkésék és a földbirtokosok osztálya fenntartsa a proletariátus kizsákmányolását, és a kapitalisták hatalma egész Európában ma is a burzsoá tisztek vezetése felett álló régi hadsereg maradványaira támaszkodik.⁴⁶⁷ [...] Proletárdiktatúrára, egy osztály uralmára, szervezettségének és fegyelmeztségének erejére központosított hatalmára van szükség, amely a kapitalizmus kultúrájának és technikájának valamennyi vívmányára támaszkodik”.⁴⁶⁸ A totalitárius rendszer polgárait mesterséges csoportokra bontja osztály, faji vagy más sematikus rendszer alapján, például az ókorban rabszolgák-rabszolgotartók, középkorban jobbágyok-földesurak, proletárok-tőkésék a kapitalista rendszerben, árja fajúak-nem árják az újkorban. Lenin 1917 augusztusában azt írja az állam és forradalom című könyv előszavában, hogy „[a] dolgozó tömegeket egyre szörnyűsebben elnyomja az állam, mely mind szorosabban olvad egybe a kapitalisták mindenható egyesüléseivel. A legelőrehaladottabb országok - ez országok »hátszágáról« beszélünk - katonai fegyházakká válnak a munkások szempontjából”.⁴⁶⁹ Majd az 1917-es bolsevik hatalomátvétel végül meghozta az etatista alapú totalitarizmust és a százmillió halottal járó olyan szörnyű valóságot, amit sem az orosz nép, sem a világ nem tudott elképzelni. Kun Miklós írja, hogy „A kiskorú gyermekek kivégzéséről nagyon gyorsan terjedtek a hírek a Szovjetunióban, sőt külföldön is. Joszif Sztálin ezt azzal ellensúlyozta, hogy elrendelte »gyermekbarát« politikájának népszerűsítését. [...] Az 1930-as évektől rendszeresen bemutatták, hogyan apáskodik a Gazda a szovjet gyerekekkel. [...] A film készítői bizonyára tisztában voltak azzal, hogy a kis Mamlakat a kiskorúak kizsákmányolásának eleven jelképe”.⁴⁷⁰ A szocialista rendszer - mint a legtovább működő totalitárius rendszer - pontosan kirajzolta a joghoz való viszonyát is. Engels szerint a jogász megcsontosodott jogfogalmainak szolgája,⁴⁷¹ Marx szerint a jogászok a kapitalista országok ízig-vérig burzsoá és nagyrészt reakciós szereplői.⁴⁷² Lenin szerint a törvény arra szolgál, hogy elferdítse a bűnösség és felelősség fogalmát.⁴⁷³

⁴⁶⁶ HORVÁTH Attila: i.m. 2015. 550. o.

⁴⁶⁷ LENIN, Vlagyimir Iljics: Lenin Magyarországról. Franklin Kiadó. Budapest, 1954. 97. o.

⁴⁶⁸ LENIN, Vlagyimir Iljics: i.m. 1954. 103. o.

⁴⁶⁹ LENIN, ULJANOV Vlagyimir Iljics: Állam és forradalom – a marxizmus tanítása az államról és a proletariátus feladatai a forradalomban. Magyar Helikon Kiadó. Budapest, 1967. 5. o.

⁴⁷⁰ KUN Miklós: Sztálin alkonya. Unicus Kiadó. Győr, 2012. 65. o.

⁴⁷¹ ENGELS Friedrich: Hogyan „forradalmasítja” a Eugen Dühring úr a tudományt? Anti-Dühring. Szikra Kiadó. Budapest, 1950. 302. o.

⁴⁷² MARX Karl: Karl Marx Válogatott művei. Szikra Kiadó. Budapest, 1948. 50. o.

⁴⁷³ LENIN Vlagyimir Iljics: Lenin összes művei. 4. 1898-1901 ápr. Kossuth Kiadó. Budapest, 1964. 366. o.

Sorolhatnánk hosszasan, milyen módon álltak a joghoz és a jogi fogalmakhoz azok a vezetők, akinek elméletétől, gondolataitól ezrek élete és maga a jogrend is függött. „1949-től Andrej Januarjevics Visinszkij - Sztálin útmutatásai alapján megfogalmazott jogelmélet alapjait Magyarországon is hivatalos rangra emelték”.⁴⁷⁴ Ebből következően a jogállam megszűnt létezni, a jog szigorúan imperatívvá vált, s mint ilyen, az 1990-es rendszerváltásig a hatalom kizárólagos játékszereként működött. Az imperatív jog pedig olyan sértő instrumentummá vált, amelynek fogalmi alapjait a csendes ellenállásba menekülő társadalom elvetette. Nem értett egyet senki - a haszonélvezőket kivéve - azzal az elmélettel, hogy a tőkés a proletariátust oly mértékben kizsákmányolja, hogy ezzel erkölcsi, etikai alap keletkezett az osztályidegenek elleni jogellenes magatartásformák kifejtésére.

A totalitárius rendszerben a nemkívánatos csoportok eltávolításához szükséges jogellenes magatartásformák alapját színlelt jogi megoldások és kifejezések adják. A „kizsákmányolás” szintén ilyen színlelt tartalmúvá kifejezéssé vált. Azért tartom fontosnak az egyes jogfogalmak társadalomba való beívódásának elemzését, hogy ennek nyomán feltáruljanak azok a mélyben húzódó jogi- és társadalmi folyamatok is, melyek a jog szövetrendszerét meghatározzák, működtetik. Somló Bódog úgy fogalmaz: „az a jogász, aki épen csak jogász, aki csak a paragrafus alkalmazását tanulja meg, de keveset tud a társadalmi erők működéséről, az még csak jó mesterember sem lehet.”⁴⁷⁵ Herbert Hart írja, hogy a „pozitíválódott jogrendszer jogászának jogos/jogtalanra szűkülő nézőpontjával szemben különösen a náci jogszolgáltatás embertelenségei után kapott éles hangsúlyt az igazságtalan jog problémája. Erre adott válasz a pozitív jog feletti természetjog követelése volt: az ennek ellentmondó jogrendszer végső fokon jogtalan és a jogalkalmazónak ezt értékelve kell eljárnia”.⁴⁷⁶ és

⁴⁷⁷ Gustav Radbruch a jogeszmé antinómiáiban kifejti, hogy magának a jogeszmének három önálló pillére van. Az elsőt az igazságosságban leltük meg. A jog célja felől megválaszolható a jogeszmé második alkotóeleme, a célszerűség. A joggal szemben fellépő harmadik egyenértékű követelmény pedig a jogbiztonság. E három alkotóelemből csak a célszerűségre érvényes a relativista önkorlátozás, s mint ilyen, időnként vita tárgya lehet. Az igazságosság és a jogbiztonság azonban vitán felül áll. E három elem nem statikus és főként nem képez monolitikus tömböt, hanem folyamatosan

⁴⁷⁴ HORVÁTH Attila: i.m. 2015. 554. o.

⁴⁷⁵ SOMLÓ Bódog: i.m. 1906. 22. o.

⁴⁷⁶ HART Herbert L. A.: The Concept of Law. Clarendon Kiadó. Oxford, 1961. 181-195. o.

⁴⁷⁷ Vö. POKOL Béla: Jogelmélet. Századvég Kiadó. Budapest, 2005. 23. o.

mozgásban van: néha egymásból következnek, aztán egymás után vagy egymással szemben állnak, esetleg időnként helyet cserélnek.⁴⁷⁸ „A rendőrállam a célszerűség elvét igyekezett egyeduralkodóvá tenni, a kabinetbíraskodás hatalmi szava által gondolkodás nélkül háttérbe szorítva az igazságosságot és a jogbiztonságot. A természetjog korszakában az igazságosság formális elvéből kísérelték meg a teljes jogtartalom elővarázsolását és egyben az érvényesség levezetését. Végzetes egyoldalúságában a jogpozitivizmus elmúlt korszaka csak a pozitívást s a jogbiztonságot látta, ami azután oda vezetett, hogy a tételes jog célszerűségének és főként igazságosságának a tervszerű kutatását hosszú időre tétlenségre, a jogfilozófiát, s jogpolitikát pedig évtizedeken keresztül teljes hallgatásra kárhoztatták”.⁴⁷⁹ Egy elméletében a kizsákmányolás ellen szerveződő, végül totális kizsákmányolóvá előlépett államgépezet jog- és jogászellenessége olyan dogmatikai zűrzavart hozott létre a jogtudományban, amely nem orvosolható egyszerűen. Magyarországon hosszú időre „burzsoá áltudományak minősítik a kriminológiát”⁴⁸⁰ a társadalomra veszélyesség, a kizsákmányolás és a rabszolgaság is, lényegében kiüresedett, tartalom nélküli kifejezéssé vált a rendszerváltás időszakára. Emiatt „generációk nőttek fel úgy, hogy kénytelenek voltak elviselni vagy meg próbálták kijátszani a jogalkalmazási önkényt,”⁴⁸¹ ez az államkijátszó attitűd a rendszerváltozást követően is sokáig élénken élt a társadalomban. Hogy mennyire értett és csiszolt egy jogfogalom, illetve annak tartalma mennyire alkalmas a tényállás jogrendszerbe való illesztésére, első olvasatra nem mindig lehet eldönteni, hiszen „*consuetudo est optima legum interpretis*” - a törvények legjobb értelmezője a szokásjog. Az emberkereskedelem tekintetében a szokásjog értelmezési keretének keresése egyfelől a jogalkalmazói szokásjog illetve a címzettek által kialakított értelmezési keret. Ez utóbbi felmérésére egy időben eltolt kutatást készítettem, amelyben arra kerestem a választ, hogy az emberkereskedelemhez kapcsolódó dogmatikai és fogalmi kérdések változása elmozdulhat-e pozitív irányba az állam által felülről irányított cselekvések folytán.

A longitudinális kutatás megkezdésekor feltételeztem, hogy a társadalom egyes szegmenseiben dolgozó polgárok, civilszervezetek képviselői nem ismerik az emberkereskedelem egyes tényállási elemeit, illetve nem ismerik fel magát a bűncselekményt sem, továbbá az áldozatokat nem tudják azonosítani, tehát más

⁴⁷⁸ RADBRUCH Gustav: A jogeszmé antinómiái. In Varga Csaba (szerk.) Jog és filozófia. Osiris Kiadó. Budapest, 1998. 136-139 oldalak.

⁴⁷⁹ RADBRUCH Gustav: i.m. 1998. 139. o.

⁴⁸⁰ HORVÁTH Attila: i.m. 2015. 573. o.

⁴⁸¹ HORVÁTH Attila: i.m. 2015. 555. o.

bűncselekmények sértettjeként azonosítják őket. Emiatt az emberkereskedelem felismerését csak kívülről érkező felvilágosító kampányokkal, állami segítséggel lehet a társadalom egyes szereplőivel megismertetni.

IV.3.3. 2014-2018 között végzett longitudinális kutatás

Az Interpol magyarországi képviselője, Benedek Nándor előadásában⁴⁸² is jelezte, a világon közel 21 millió ember szenved közvetlenül az emberkereskedelemtől, melynek áldozatai nem ritkán olyan gyermekkorúak, akiket adásvétel után munkára kényszerítenek vagy szerveiket veszik el. Az elmúlt években az Interpol által végrehajtott akcióknak központi célja leginkább ezeknek a gyermekeknek a felszabadítása volt.⁴⁸³ Magyarországon ezek a típusú elkövetési magatartások nem jellemzőek, sokkal inkább a megtévesztéssel, illetve a természetes kapcsolatokon keresztül történik az áldozatok megszerzése. A gyermekkorban elkövetett szexuális bántalmazás előrevetíti a későbbi deviáns magatartást, illetve az áldozattá válás magas kockázatát. A több ország részvételével készült „részletes adatgyűjtésen, felmérésen és esetelemzésen alapuló jelentés a magyarországi helyzetről Pandóra Szelencéje”⁴⁸⁴ megnevezésű nemzetközi projektbeszámolója szerint a kutatás során olyan törekvéseket tapasztaltak, hogy a pedofília kifejezést - amelyet először Richard von Krafft-Ebing⁴⁸⁵ alkalmazott a gyerekek elleni szexuális visszaélést elkövetett személyek általános pszichiátriai leírására - újabban arra használják, hogy relativizálják a gyerekek elleni szexuális erőszakot.

Ennek célja, hogy pszichiátriai betegként állítsák be és felmentsék az elkövetőket teljesen függetlenül attól, hogy kimutatható-e náluk bármilyen pszichiátriai betegségnek minősülő rendellenesség vagy sem.⁴⁸⁶ A kutatás egyik konklúziója, hogy a gyerekek ellen a családban, vagy az ismerősök, „idegenek” által elkövetett visszaélések nem kerülnek differenciálásra és felderítésre, így sokszor felderítetlenek maradnak. Ez ma már jelentősen megváltozott, az viszont nem, hogy az a szülő, aki a gyermekét bűncselekmény elkövetésére készíti fel, prostitúcióra kényszeríti, emberkereskedelem

⁴⁸² BENEDEK Nándor, az Interpol magyarországi képviselője. 2015. Október 14-én a Belügyminisztériumban az Emberkereskedelem Elleni Küzdelem 9. Európai napja alkalmából rendezett konferencián megtartott előadása.

⁴⁸³ Interpol adatok. Forrás: <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2015/Traffickers-arrested-in-Cote-d-Ivoire-operation-targeting-child-trafficking-and-forced-labour> (2016. január 12.) Operation Akoma (2015), Operation Nawa (2014), Operation Tuy (2012), Operation Bia (2011), Operation Bana (2010), Operation Cascades (2010), Operation Bia (2009).

⁴⁸⁴ HORVÁTH Éva - LENGYEL Judit - ÓNODY-MOLNÁR Dóra - TÓTH Melinda: Pandóra szelencéje. Független Médiaközpont. Budapest, 2011.

⁴⁸⁵ KRAFFT-EBING, Richard von 1922-ben megalkotott „gyerekek iránti szeretet” kifejezése. Ld. Richard von Krafft-Ebing: Törvényszéki elmekörtan tankönyve. Magyar Tudományos Akadémia Kiadó. Budapest, 1885.

⁴⁸⁶ HORVÁTH Éva - LENGYEL Judit - ÓNODY-MOLNÁR Dóra - TÓTH Melinda: i.m. 3. o.

áldozatává teszi, nem érdekelt abban, hogy minden felderítésre kerüljön. Ennek visszaszorításban az egyházak a kis és mikroközösségekben működő egyházi szolgálattevők hatalmas segítségét tudnak nyújtani. Ezeknek a cselekményeknek kiváltó tényezője minden esetben az anyagi források szűkössége és az edukáció hiánya.

Jelen kutatás az emberkereskedelem elleni küzdelem hazai civil szereplői között került meghirdetésre, ezen belül is főként az áldozatsegítésben tevékenykedő szervezeteknek képviselőit kértem fel, hogy az általam összeállított kérdőívet kitöltve küldjék vissza.⁴⁸⁷ A kutatás célja annak felmérése, hogy 2014 és 2018 között mennyiben változtak a célcsoportban résztvevők emberkereskedelemmel kapcsolatos ismeretei és attitűdje.

IV.3.3.1. A longitudinális kutatás ismérvei és megvalósítása

A longitudinális kutatás abból az igényből jött létre, hogy ne csupán egy keresztmetszeti kutatás eredményeit tudjam vizsgálni, hanem adott témában eltolt időpillanatokban több kutatás eredményeit is össze lehessen hasonlítani. A longitudinális kutatás több típusa ismert:⁴⁸⁸ ismétlődő és rendszeresen ismétlődő kutatás, ahol az időintervallumok egyszer vagy rendszeresen ismétlődnek. Az átfedéssel esetén a megkérdezettek köre ugyanaz, míg az átfedésmentes vizsgálat esetén a megkérdezettek köre teljesen eltérő. Kutatásom részben átfedéssel mondható. Az interneten meghirdetett kérdőíves kutatás lévén nem állapítható pontosan a célcsoport, annak ellenére, hogy ugyanazon fókuszcsoport körében került kiosztásra a kérdőív. Az adatfelvétel mindkét esetben ugyanazokkal az eszközökkel történt, néhány kérdést a közben célszerűség kedvéért megváltoztattam. Az általam alkalmazott kutatásban ismétlődő átfedéssel kutatást kívántam megvalósítani, ami csak részben sikerült, mert az első kutatásban kilencvennyolc (98) személy vett részt, míg a második kutatásban közel hétszázötvenhatan (756), ami több mint a hétszerese az elő kutatás alapsokaságánál.

IV.3.3.2. A kutatási téma meghatározása

Az első koncepciót 2013-ban építettem fel, melynek során a kutatási téma meghatározását, az emberkereskedelem témakörét és kapcsolódó bűncselekmények kérdéskörét dolgoztam fel. A koncepció és a kérdések kidolgozásakor az előzetes tájékozódás körében a célcsoport meghatározása volt a fókuszban, illetve a Belügyminisztériumban az Európai Együttműködési Főosztály Emberkereskedelem

⁴⁸⁷ A kérdőív 2014-ben szeptemberében névtelen kitöltők részvételével készült, a hatályos információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény vonatkozó rendelkezésinek betartásával.

⁴⁸⁸ HÉRA Gábor- LIGETI György: Módszertan Társadalmi jelenségek kutatása. Osiris Kiadó. Budapest, 2014. 48. o.

Elleni Osztályán - Berta Krisztina helyettes államtitkárszony és Stauber Péter mellett - végzett szakmai gyakorlat során kapott információk feldolgozásakor felmerült kérdések. A célcsoport tekintetében minden olyan személy szóba jöhetett, akik áldozatsegítéssel, vagy azzal kapcsolatos jogi kérdésekkel foglalkoztak.

IV.3.3.3. A kutatási célmeghatározás és a hipotézisek felvetése, kutatási terv elkészítése

A kutatási célmeghatározásban és a hipotézisek felvetésében a minisztérium munkatársai voltak segítségemre, illetve számos kiváló kutató és gyakorló szakember.

2014. július 4. Sárík Eszterrel (OKRI) a keresztény kultúra és a kisegyházak szerepéről az emberkereskedelem elleni küzdelemben;

2014. július 7-én és 9-én Orbán Krisztina rendőr alezredessel a PMRFK Bűnmegelőzési Osztályról az áldozatok kihallgatásáról beszélünk;

2014. július 9. Rencz Dániel ORFK, akinek kutatási témája az emberkereskedelem;

2014. július 10. Pest megyei Rendőr-főkapitányság Vizsgálati Osztály Különleges Ügyek Alosztályáról Felföldi Borbála rendőr századossal beszéltem, akinek a kérdőív kérdéseit beszéltem meg;

2014. július 11-én megbeszélés Szabó Károllyal a Belügyminisztériumban, aki beosztott rendőrként határrendészeti kérdésekben adott támpontokat az emberkereskedelem kérdésköréhez;

2014. július 11-én beszéltem Csizma Zoltán rendőr őrnaggyal, aki később a 2018-as NNI KR kutatásban instruktorként vett részt;

2014. július 16-án a Belügyminisztérium munkatársa, Kajtár Vera áldozatsegítéssel kapcsolatos információkkal segítette a kutatásomat;

2014. július 16-án KIMISZ Áldozatsegítési Igazgatósághoz Tóth Zsófiának és Veisz Gábornak átküldtem áttekintésre, ellenőrizésre a kérdőívtervezetet;

2014. július 23-án Málnássy Andrással, a Belügyminisztériumban kormánytisztviselőjével az emberkereskedelem, a terrorizmus és a szervezett bűnözés összefüggéseiről beszéltem, a kutatáshoz kapcsolódóan;

2014. július 24-én beszéltem Európai Roma Jogok Központjától Gellér Judittal;

2014. július 24-én beszéltem a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesülettől Kiss Viktóriával és Pethő Anikóval, akik áttekintették a kutatási koncepciót és a kérdőívet;

2014. július 24-én beszéltem Dóra Bálinttal, az International Organization for Migration kapcsolattartójával, a kutatásról és a kérdőívtervezetről;

2014. július 24-én beszéltem Indit Közalapítványtól Fehér Katalinnal és Máté Zsolttal az emberkereskedelem vonatkozásairól, a deviancia és a szenvedély betegség összefüggéseiről;

2014. július 24-én beszéltem Toszeczky Renátával a Baptista Szeretetszolgálat munkatársával az emberkereskedelem áldozatainak segítségéről és a kutatás további bővítéséről;

2014. július 24-én, 25-én és augusztus 12-én beszéltem Betlen Annával a MONA Alapítványtól, aki értékes megjegyzéseivel segítette a kérdőív és a kutatás összeállítását;

2014. július 30-án beszéltem a Belügyminisztérium munkatársaival, Gál Eszterrel és Kővári Franciskával a kérdőívről és a kutatás egyéb aspektusairól, szövegezéséről;

2014. augusztus 4-én és 5-én Kenéz Andrea Fővárosi Törvényszék bírójával beszéltem az emberkereskedelem tényállásában rejlő problémákról, a tényállás kényszermunkától való elhatárolási kérdéséről,⁴⁸⁹ a sértettek kezeléséről, a kihallgatásokról és az ügyészi-
rendőri empátia alkalmazásának lehetőségeiről.

A kutatás kérdőívével két időpontban 2014-ben és 2018-ban kvantitatív alapú longitudinális kutatás keretében elemeztem a célcsoport válaszait.

IV.3.3.4. Adatgyűjtés és terepmunka

Az adatgyűjtést és terepmunkát a Belügyminisztériumi gyakornoki munkám során végeztem 2014. június 30-tól 2014. augusztus 15-ig, illetve 2017 októberétől 2018 augusztusáig folytattam le.

IV.3.3.5. A célcsoport bemutatása és a kérdőív kitöltésének ideje

A felmérésben részt vevőktől anonimitásuk megőrzése mellett nemükre, iskolai végzettségükre és életkorukra kérdeztünk rá.

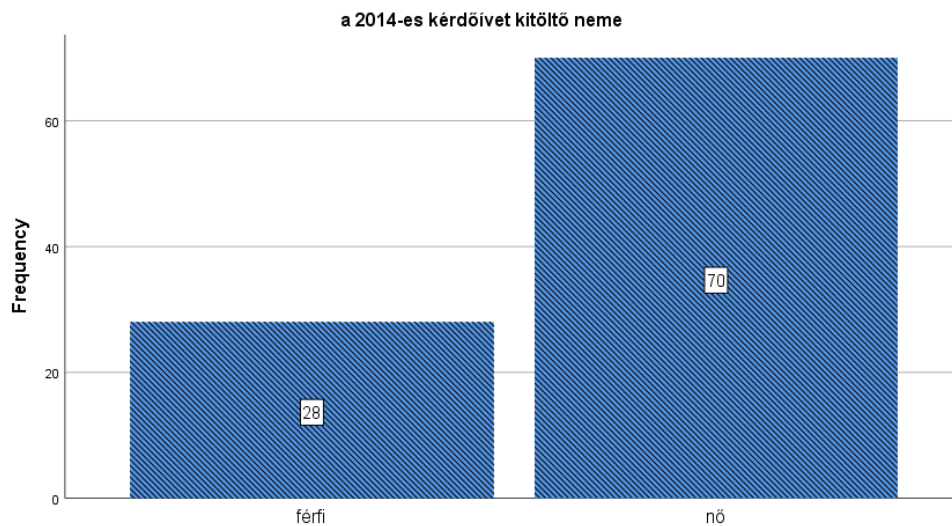
		a 2014-2018-as kutatás időtartama			
		Frequency	%	Valid %	Cumulative %
Valid	2014. július	91	92,9	92,9	92,9
első	2014. augusztus	6	6,1	6,1	99,0
kutatás	2014. szeptember	1	1,0	1,0	100,0
	Részösszeg:	98	100,0	100,0	
Valid	2017. október	3	,4	,4	,4

⁴⁸⁹ BH 2020.2.30: Kúria Bfv. II. 600/2019. Emberkereskedelem - és nem kényszermunka - büntette valósul meg, ha a munkavégzésre kényszerítés kiszolgáltatott személy sérelmére, e helyzetének a kihasználásával, előny szerzése érdekében történik, és az elkövető kizsákmányolás céljából sértetteket toboroz, szállít és elszállásol (Btk. 192. §, 193. §).

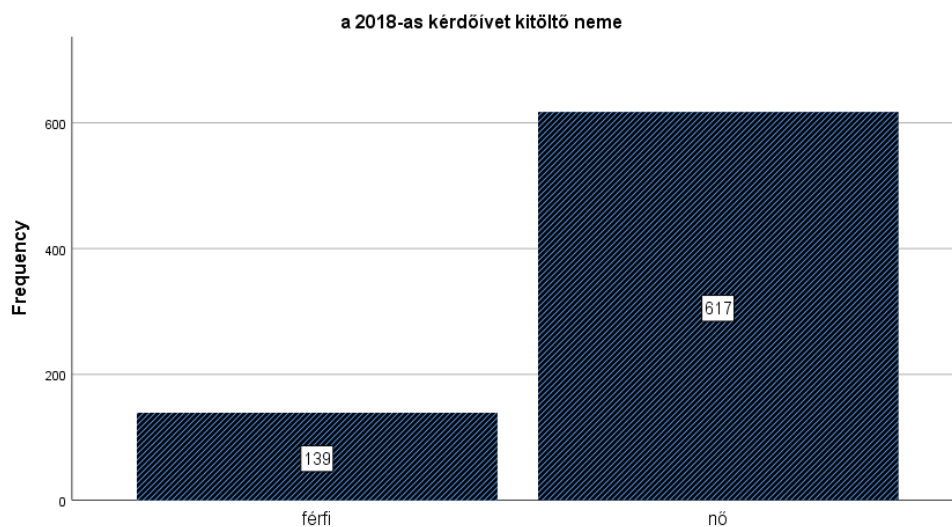
<i>második kutatás</i>	2018. január	29	3,8	3,8	4,2
	2018. február	99	13,1	13,1	17,3
	2018. április	4	,5	,5	17,9
	2018. június	12	1,6	1,6	19,4
	2018. július	422	55,8	55,8	75,3
	2018. augusztus	187	24,7	24,7	100,0
	Részösszeg:	756	100,0	100,0	
Total:	854	100,0	100,0		

7. táblázat A 2014-2018-as kutatás időtartama

A válaszadók szakterületüket tekintve leginkább az áldozatsegítés, illetve az áldozattá válás megelőzése területén tevékenykednek, de nem zártuk el kapcsolódó szakterületeken működők előtt sem a kérdőívet.

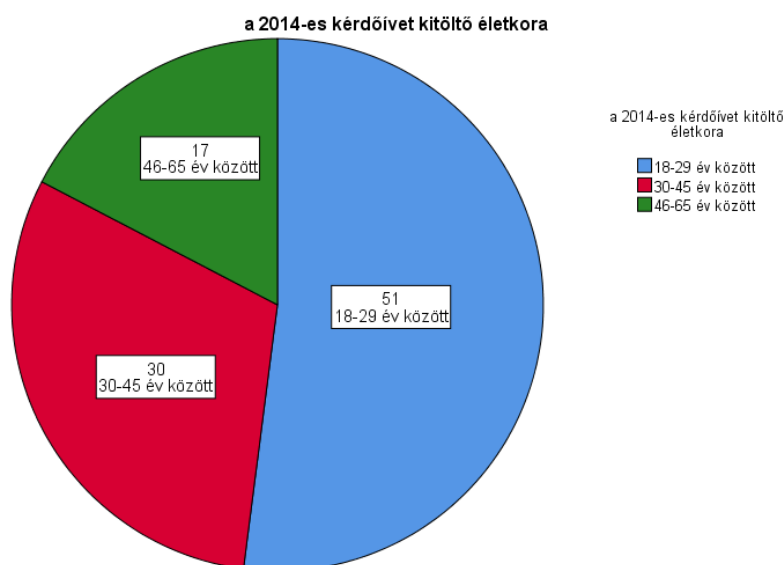

23. ábra a 2014-es kérdőívet kitöltők neme

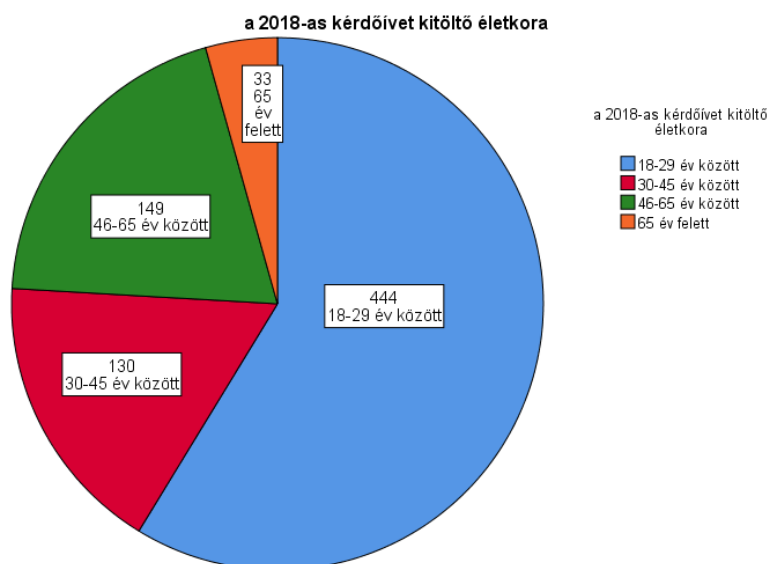

24. ábra 2018-as kérdőívet kitöltők neme

Mindkét esetben a női válaszadók bizonyultak közlékenyebbnek: 2014-ben a válaszadók 71,4%-a, illetve 2018-ban 81,6%-a volt nő. Ebből arra lehet következtetni, hogy az emberkereskedelemhez és a kapcsolódó bűncselekmények által okozott társadalmi károk helyreállításában sokkal több a női szereplő, mint a férfi. A férfiak rendszerint vezető, koordinációs szerepet töltenek be, illetve a nyomozóhatóságnál is inkább aktív vezető pozícióban látjuk őket.

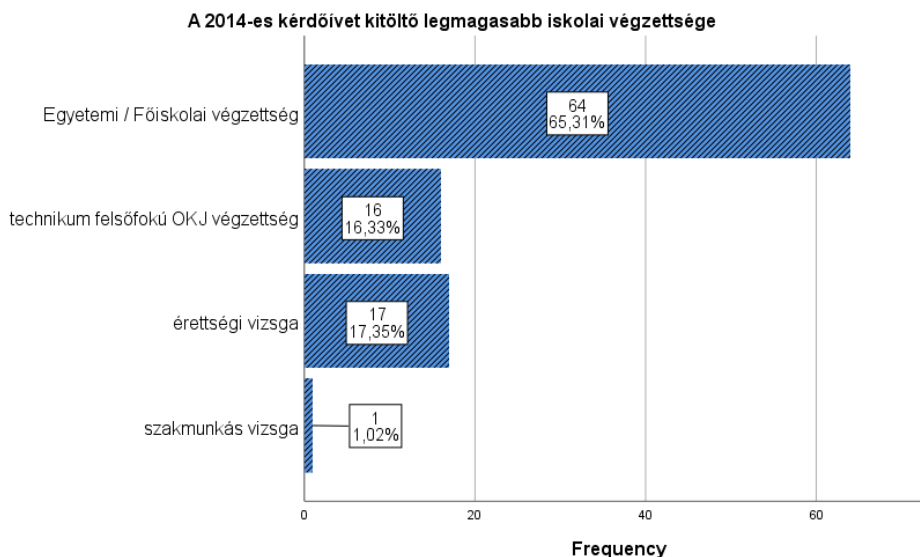

25. ábra 2014-es kérdőívet kitöltők életkori megoszlása

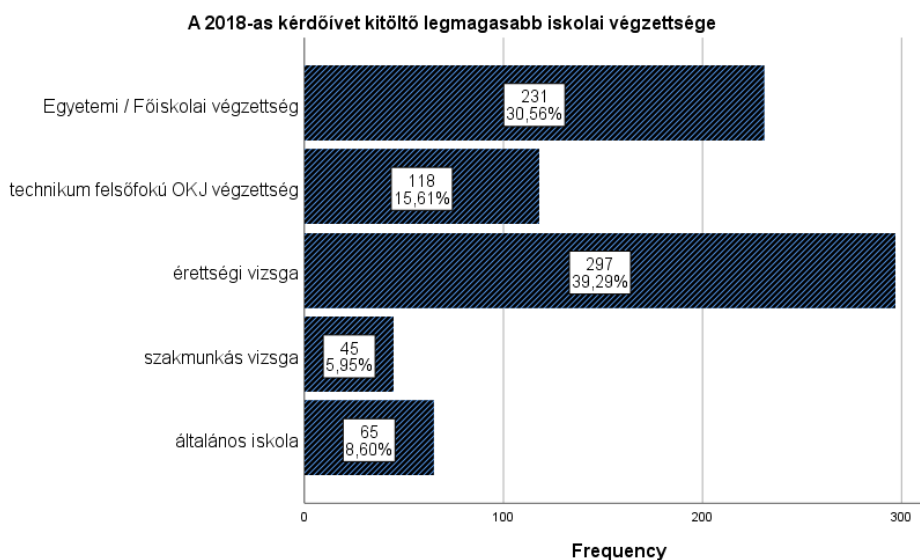

26. ábra 2018-as kérdőívet kitöltők életkori megoszlása

Az életkorok vonatkozásában is nagyon hasonló a közlési arány. Rendszerint a 18-29 év közöttiek egyfelől bátran és határozottan nyilvánítanak véleményt, illetve az internetes, információtechnológiai eszközöket is kiválóan kezelik.

27. ábra A 2014-es kérdőívet kitöltők legmagasabb iskolai végzettsége

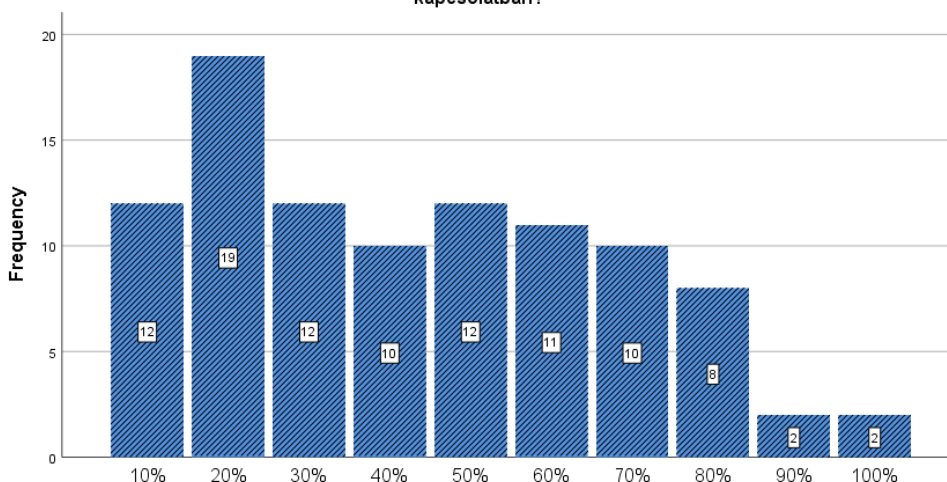
28. ábra 2018-as kérdőívet kitöltők legmagasabb iskolai végzettsége

A legmagasabb végzettség tekintetében tapasztalható eltérés annak köszönhető, hogy a 2018-ban indított felmérést meghirdettük a Magyar Pünkösdi Egyház azon tagjai között is, akik valamilyen egyházi áldozatsegítő szolgálatban vesznek részt. A korábbi célcsoport inkább az állami és egyetemi körökön belül áldozatsegítéssel, emberkereskedelemmel, illetve ehhez kapcsolódóan jogi tevékenységgel foglalkozók között került meghirdetésre. A három fő adatból jól láthatóan szembeszökő a középfokú végzettségű, 18-29 életkorú nők aránya az áldozatsegítéssel és emberkereskedelemmel kapcsolatos területen.

IV.3.3.6. Emberkereskedelemmel kapcsolatos tényállás ismerete

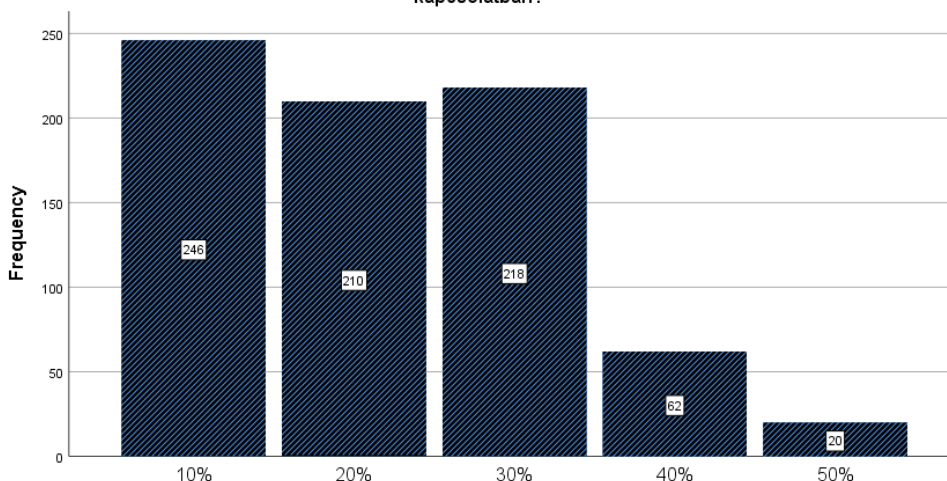
Annak ellenére, hogy rendkívül súlyos kérdéstről beszélünk, hazánk esetében az emberkereskedelem, mint bűnözési tényező a társadalom számára nem olyan irritáló, mint a személyes biztonságot súlyosan érintő,⁴⁹⁰ de kisebb tárgyi súlyú bűncselekmények. Tóth Péter és Horváth Helga maslow-i szükséglet hierarchia elméleten túlmutató kutatása kimutatja, hogy „a községekben élők gondolják a legnagyobb százalékban, hogy a lakóhelyükön az országos átlaghoz képest sokkal kisebb a bűnözés (29% gondolja így), míg ez az arány a megyei jogú városokban élők körében a legkisebb (5%).”⁴⁹¹ Ennek okát megtaláljuk a szubjektív biztonságérzet eltérő hatásában, illetve a média által közvetített értékekben.

2014-es kérdőívet kitöltők milyen ismeretekkel rendelkeznek az emberkereskedelem hazai szabályozásával kapcsolatban?

29. ábra 2014-es kérdőív az emberkereskedelem hazai szabályozásának ismerete

2018-as kérdőívet kitöltők milyen ismeretekkel rendelkeznek az emberkereskedelem hazai szabályozásával kapcsolatban?

⁴⁹⁰ TÓTH Péter - HORVÁTH Helga: (2012) A szubjektív biztonságérzetet befolyásoló tényezők Magyarországon. (A TÁMOP - 4.2.2.A - 11/1/KONV – 2012 - 0069. Társadalmi konfliktusok – társadalmi jól - lét és biztonság versenyképesség és társadalmi fejlődés című projekt keretében a magyar állam és az Európai Unió támogatásával készült tanulmány)

⁴⁹¹ TÓTH Péter - HORVÁTH Helga: i.m. 7. o.

30. ábra 2018-as kérdőív az emberkereskedelem hazai szabályozásának ismerete

A többségében egyetemi végzettségű kitöltők 2014-ben nagyobb részt úgy gondolták, hogy körülbelül 20%-os ismeretekkel rendelkeznek emberkereskedelem tekintetében, annak ellenére, hogy a Belügyminisztérium komoly ismereterjesztő kampányokat szervezett: például a Sziget Fesztiválra is kimentek a munkatársak.

A 2018-as válaszok alapján a válaszadók többsége (250 személy) állította magáról, hogy emberkereskedelem tekintetében mindössze 10%-os ismeretekkel rendelkezik. A két válasz közötti lényeges változást abban tapasztaltunk, hogy a 2018-as válaszadók jóval szerényebben nyilatkoztak: 50% feletti ismeretet senki nem tulajdonított magának az adott témakörben.

IV.3.3.7. Az emberkereskedelem elterjedtsége tekintetében végzett összehasonlító elemzés

2014-es kérdőívet kitöltők szerint Magyarországon mennyire elterjedt bűncselekmény típus az emberkereskedelem?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Nagyon elterjedt bűncselekmény	17	17,3	17,3	17,3
	Átlagos számban fordul elő emberkereskedelem	57	58,2	58,2	75,5
	Ritkán fordul elő hazánkban emberkereskedelem	24	24,5	24,5	100,0
	Total	98	100,0	100,0	

8. táblázat 2014-es kérdőív - emberkereskedelem elterjedtségére vonatkozó kérdés

2018-as kérdőívet kitöltők szerint Magyarországon mennyire elterjedt bűncselekmény típus az emberkereskedelem?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Nagyon elterjedt bűncselekmény	118	15,6	15,6	15,6
	Átlagos számban fordul elő emberkereskedelem	444	58,7	58,7	74,3
	Ritkán fordul elő hazánkban emberkereskedelem	194	25,7	25,7	100,0
	Total	756	100,0	100,0	

9. táblázat 2018-as kérdőív - emberkereskedelem elterjedtségére vonatkozó kérdés

A városokban sokkal felkészültebbek a váratlan eseményekre a városlakók, míg a kisebb településeken élők bűncselekményeket sokkal szubjektívebben élik meg, és

közelibbnek gondolják. A két táblázatból jól látható, hogy 2014 és 2018 között a megkérdezettek számosságától és iskolai végzettségétől függetlenül is szinte ugyanazok az arányok keletkeztek (58,2% és 58,7%). Mindkét csoport az emberkereskedelem jelenségét átlagos számúnak ítélte meg Magyarországon, holott a cselekmény súlyozott átlaga a maga 50 körüli esetszámával kifejezetten ritkának tekinthető.

IV.3.3.8. Az emberkereskedelem elhatárolása más bűncselekményektől

Az alábbiakban a következő emberkereskedelemhez és ahhoz közel álló bűncselekményekhez közelítő kérdéseket tettük fel a válaszadóknak

1. Magyar, 18 évnél idősebb hölgyek - prostitúciós célból, jutalékért történő - „futtatása” Hollandiában	nem
2. Fiatalkorú személy pénzért történő átadása külföldi munkaadónak munkavégzésre	igen
3. Nyugdíjas hölgy - kiszolgáltatott helyzetét kihasználva - házimunka-végzésre kényszerítése	nem
4. Házasság céljából arab állampolgár által megvásárolt személy elszállásolása	igen
5. Feleség, leánygyermek - kártyaadósság fejében történő – átadásban való megállapodás a férj, illetve apa részéről	igen
6. Gyermekekori személy szüleinek pénzfizetés ellenében - pornográf felvétel készítésének céljából - egy meghatározott helyre történő elfuvarozása	nem
7. Szexuális szolgáltatások céljára hölgyek másoknak történő „kiközvetítése”, díjazás fejében	nem
8. Segédkezés pénzért (pl.: szállító-eszköz szerzése, fuvarozás) egy menekült család illegális államhatár-átlépéséhez	nem
9. Személyek szállítása - pénz ellenében - szerveik jogellenes orvosi felhasználása céljából	igen
10. Másik személy - akaratára ellenére történő - külföldre hurcolása és pénzfizetés ellenében történő szabadon engedése	nem
11. Munka- vagy házassági ajánlattal fiatal hölgyek külföldi útra toborzása, ahol azonban szexuális munkára kényszerítik őket	igen

10. táblázat 2014- és 2018-as kérdőívben feltett kérdések

2014-es kérdőív kitöltők szerint az alábbiakban felsoroltak közül mely magatartások tartoznak az emberkereskedelem fogalmába?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid egyetlen helyes választ sem adott	35	35,7	35,7	35,7
10% pontos	23	23,5	23,5	59,2
50% pontos	31	31,6	31,6	90,8
100% pontos	9	9,2	9,2	100,0
Total	98	100,0	100,0	

11. táblázat 2014-es Az emberkereskedelem fogalmának elhatárolása

2018-as kérdőívet kitöltők szerint az alábbiakban felsoroltak közül mely magatartások tartoznak az emberkereskedelem fogalmába?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid egyetlen helyes választ sem adott	178	23,5	23,5	23,5
10% pontos	194	25,7	25,7	49,2
50% pontos	156	20,6	20,6	69,8
100% pontos	228	30,2	30,2	100,0
Total	756	100,0	100,0	

12. táblázat 2018-as Az emberkereskedelem fogalmának elhatárolása

IV.3.3.9. Az emberkereskedelem alapjogi vonatkozása

Az alapjogi vonatkozás tekintetében lényeges kérdésként ítélem meg, hogy alapvető jog tekintetében felismerhető-e a szabályozás büntetőjog által védett jogtárgyi védelme a területen dolgozók részéről.

A 2014-es kérdőívet kitöltők szerint mely alapvető jog sérül az emberkereskedelem áldozatainál?

	Frequency	Percent	Valid %	Cumulative %
Valid Testi-lelki egészséghez való jog	5	5,1	5,1	5,1
Szociális biztonsághoz való jog	3	3,1	3,1	8,2
Az ember szabadságához való joga	90	91,8	91,8	100,0
Total	98	100,0	100,0	

13. táblázat 2014-es alapvető jog sérülésének felmérése

A 2018-as kérdőívet kitöltők szerint mely alapvető jog sérül az emberkereskedelem áldozatainál?

	Frequency	Percent	Valid %	Cumulative %
Valid Testi-lelki egészséghez való jog	103	13,6	13,8	13,8
Szociális biztonsághoz való jog	15	2,0	2,0	15,8
Az ember szabadságához való joga	602	79,6	80,4	96,1
Tulajdonhoz való jog	2	,3	,3	96,4
Magántitok védelméhez való jog	1	,1	,1	96,5
Nemi élet szabadságához való jog	26	3,4	3,5	100,0
Total	749	99,1	100,0	
Missing nem tudom / nem válaszolok	7	,9		
Total	756	100,0		

14. táblázat 2018-as alapvető jog sérülésének felmérése

A kérdőívek itt is azonos kérdéseket tartalmaztak, de az SPSS rendszer csak azokat a kérdéseket dolgozza fel, amelyekre érkezett válasz. A válaszokból jól látszik, hogy a többségben inkább felsőfokú végzettségűek a tényállás elhatárolása tekintetében magasabb hibaszázalékkal oldották meg a feladatot, addig az alapjogi vonatkozásokban 91,8%-ban pontosan válaszoltak. A 2018-as kérdőívet kitöltők inkább középfokú végzettségűek, s erre a kérdéskörre csak 79,6%-ban adtak pontos választ. Mindehhez hozzá kell számítani, hogy 2018-ban már az emberkereskedelem korai felismerésére és népszerűsítésére számos egyházi,⁴⁹² alapítványi⁴⁹³ és belügyminisztériumi kampány⁴⁹⁴ született.

IV.3.3.10. Az emberkereskedelem áldozatainak nemek szerinti megoszlása

Az emberkereskedelem áldozatainak nemek szerinti megoszlására vonatkozó kérdésekre adott válaszok abba az irányba mutatnak, hogy a társadalom megítélése szerint a nemek közötti eltérést mutatják, erős túlsúllyal a leánygyermek, illetve a felnőtt korú nőkre vonatkozóan.

Ebből a válaszból az látható, hogy hazánkban az emberkereskedelem áldozatainak vonatkozásában leginkább a prostitúcióra kényszerítés célzata érvényesül, sem a kényszermunka, sem a szervkereskedelem nem igazán jellemző, így nem is ismert.

2014-es kérdőívet kitöltők szerint az alább felsoroltak közül kik válnak leggyakrabban az emberkereskedelem áldozatává?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Felnőtt nő	13	13,3	13,3	13,3
	Leánygyermek	31	31,6	31,6	44,9
	Leánygyermek, Felnőtt nő	36	36,7	36,7	81,6
	Leánygyermek, Fiúgyermek	15	15,3	15,3	96,9
	Felnőtt férfiak, Felnőtt nő	1	1,0	1,0	98,0
	Fiúgyermek	2	2,0	2,0	100,0
	Total	98	100,0	100,0	

15. táblázat 2014-es kérdőív - emberkereskedelem áldozatai

2018-as kérdőívet kitöltők szerint az alább felsoroltak közül kik válnak leggyakrabban az emberkereskedelem áldozatává?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Felnőtt nő	45	6,0	6,0	6,0

⁴⁹² Mennyit érsz? - Egy renkhagyó kiállítás a prostitúcióról: <https://kepmas.hu/mennyit-ersz-egy-renkhagyó-kiallítás-a-prostitúcióról>; Az emberkereskedelemtől, a Szexrabszolgaságról: <https://www.mixcloud.com/baptistaradio/show-szóró-mennyit-ersz-kiállítás/> (letöltés: 2020. szeptember 12.)

⁴⁹³ Trauma Központ: Az emberkereskedelem Magyarországon. <https://traumakozpont.hu/az-emberkereskedelem-magyarországon>; Névtelen Utak Alapítvány: <https://nevtelenutak.hu/mennyit-ersz-2> (letöltés: 2020. szeptember 12.)

⁴⁹⁴ Emberkereskedelem elleni küzdelem: <https://emberkereskedelem.kormany.hu/hirlista>; RAVOT EUR: <http://www.ravot-eur.eu/hu/az-emberkereskedelem-jelensege> (letöltés: 2020. szeptember 12.)

Leánygyermek	160	21,2	21,2	27,1
Leánygyermek, Felnőtt nők	382	50,5	50,5	77,6
Leánygyermek, Fiúgyermek	138	18,3	18,3	95,9
Fiúgyermek, Felnőtt férfiak	3	,4	,4	96,3
Leánygyermek, Felnőtt férfiak	7	,9	,9	97,2
Fiúgyermek, Felnőtt nők	11	1,5	1,5	98,7
Felnőtt férfiak, Felnőtt nők	8	1,1	1,1	99,7
Fiúgyermek	2	,3	,3	100,0
Total	756	100,0	100,0	

16. táblázat 2018-as kérdőív - emberkereskedelem áldozatai

A kérdőívek válaszarányából kiolvasható, hogy a felsőfokú képzettséggel rendelkező nők válasza a „leánygyermeket” és a „felnőtt nőket” is külön magas kockázatúnak ítélik meg az áldozattá válás tekintetében, holott a korábban is ismertett nemzetközi statisztikai adatok, a „leánygyermeket és felnőtt nőket” együttesen sorolják a veszélyeztetett kategóriába. (Lásd az ILO által rendszeresen közölt adatokat).⁴⁹⁵

IV.3.3.11. Az emberkereskedelem etnikai, kulturális, viktimológiai vonatkozásai

A kérdésben azokat az előítéleteket mértük, amelyek az emberkereskedelemhez, a prostitúciós célzatú emberkereskedelemhez kapcsolódnak és van-e összefüggés az etnikai hovatartozás vagy az iskolai végzettség és az áldozattá válás között. Lényeges a kérdések közötti logikai kapcsolat is, amelyből az adott társadalmi csoport - választott válaszadók - körének a tárgyalt kérdéssel kapcsolatos valódi ismereteiről is képet, illetve választ kaphatunk.

2014-es kérdőívet kitöltők az áldozattá válás és az érintett személyek etnikai hovatartozása

		Frequency	Percent	Valid %	Cumulative %
Valid	van összefüggés	37	37,8	38,1	38,1
	nincs összefüggés	60	61,2	61,9	100,0
	Total	97	99,0	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	1	1,0		
Total		98	100,0		

2014-es kérdőívet kitöltők az áldozattá válás és az érintett személyek iskolai végzettsége

		Frequency	Percent	Valid %	Cumulative %
Valid	van összefüggés	75	76,5	76,5	76,5
	nincs összefüggés	23	23,5	23,5	100,0

⁴⁹⁵ International Labour Organization (ILO) 2017-es adatai forrás:
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_575479.pdf (letöltve: 2020. szeptember 12.)

Total	98	100,0	100,0	
2014-es kérdőívet kitöltők szerint az emberkereskedelem áldozatainak sértetti közrehatása				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid tehetnek áldozattá válaszukról	75	76,5	76,5	76,5
nem tehetnek áldozattá válaszárol	23	23,5	23,5	100,0
Total	98	100,0	100,0	

17. táblázat 2014-es sértetti közrehatás kérdésköre az emberkereskedelem jelensége vonatkozásában

2018-as kérdőívet kitöltők az áldozattá válás és az érintett személyek etnikai hovatartozása				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid nincs etnikai összefüggés	238	31,5	34,3	34,3
van etnikai összefüggés	456	60,3	65,7	100,0
Total	694	91,8	100,0	
Missing nem tudom / nem válaszolok	62	8,2		
Total	756	100,0		

2018-as kérdőívet kitöltők az áldozattá válás és az érintett személyek iskolai végzettsége				
	Frequency	Percent	Valid %	Cumulative %
Valid nincs az iskolai végzettség és az áldozattá válás között összefüggés	238	31,5	33,2	33,2
van összefüggés az iskolai végzettség és az áldozattá válás között	478	63,2	66,8	100,0
Total	716	94,7	100,0	
Missing nem tudom / nem válaszolok	40	5,3		
Total	756	100,0		

2018-as kérdőívet kitöltők az emberkereskedelem áldozatainak sértetti közrehatása				
	Frequency	Percent	Valid %	Cumulative %
Valid tehetnek áldozattá válaszukról	18	2,4	2,6	2,6
nem tehetnek áldozattá válaszukról	674	89,2	97,4	100,0
Total	692	91,5	100,0	
Missing nem tudom / nem válaszolok	64	8,5		
Total	756	100,0		

18. táblázat 2018-as sértetti közrehatás kérdésköre az emberkereskedelem jelensége vonatkozásában

Ha a két táblázat által mutatott három-három adatot együtt vizsgáljuk, akkor látjuk, hogy a 2014-es kérdőívet kitöltők rendszerint logikusan válaszoltak a kérdésekre. Aki például az etnikai hovatartozást - mint áldozattá válási okot - bejelölte, az egyben azt is állítja, hogy az egyénen kívülálló olyan oki tényező miatt lehet áldozat, amiről nem tehet. Ez rendkívül rossz üzenet, de a magyar társadalom egy részénél ez az álláspont rögzült, ugyanakkor a tanulás hiánya, az alacsony iskolai végzettség már önmagában lehet az áldozattá válás oka. Ennek okán ez a mérés korrelációs kapcsolatban áll az áldozattá válással, így logikusan, aki az egyiket bejelölte, be kellett jelölnie a másikat is. A 2014-es kérdőív tehát ezekben a paraméterekben teljesen logikus.

A 2018-as kérdőívkitöltők azonban 63%-ban az etnikai összefüggést, mint oki tényezőt jelölték meg az áldozattá válás alapjaként (amiről az egyén nem tehet, azt nem változtathatja meg), ugyanakkor a 89% szerint a bűncselekmény áldozata nem tehet arról, hogy áldozattá vált. Ennek a logikai kérdésnek a fentebb megindított magyarázatát továbbfejtvé arra a következtetésre juthatunk, hogy a kérdőívet kitöltők szórása és iskolai végzettségének arányai alapjaiban mások, mint a 2014-es kérdőívkitöltők személyi társadalmi rétege. Fontos azonban leszögezni, hogy ez csupán következtetés.

IV.3.3.12 Az emberkereskedelem áldozatává válásának megelőzése

Az emberkereskedelem és általában a bűnüldözés és a kriminológia öt alapvető területének egyik nagyon fontos iránya a bűnmegelőzés. Minden esetben felmerül a kérdés, hogy mit kellene még tennünk az emberkereskedelem visszaszorítása érdekében, illetve amit teszünk, az helyes-e. A kriminológia - viktimológiai szempontból - a fiatal felnőtt férfiakat tekinti a legveszélyeztetettebbeknek, az emberkereskedelem áldozataira azonban eltérő tendenciákat mérünk. Az emberkereskedelem és kapcsolódó bűncselekményei országspecifikusak, így Európában és Magyarországon a prostitúció nagymértékben, kisebb mértékben a kényszermunka, és elenyésző mértékben jellemző a szervkereskedelem. Az irányított kérdés 2014-ben és 2018-ban is az volt, látnak-e további cselekvési pontokat az áldozattá válás megelőzése szempontjából.

2014-es kérdőívet kitöltők szerint az emberkereskedelem áldozatává válásának megelőzése szempontjából mi a legfontosabb feladat?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	nemzetközi megállapodások megkötése	17	17,3	17,5	17,5

	helyi jogszabályok szigorítása	3	3,1	3,1	20,6
	helyi nyomozóhatóságok megerősítése	23	23,5	23,7	44,3
	felvilágosító programok szervezése	54	55,1	55,7	100,0
	Total	97	99,0	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	1	1,0		
	Total	98	100,0		

19. táblázat 2014-es kérdőív bűnmegelőzésre vonatkozó irányok

2018-as kérdőívet kitöltők szerint az emberkereskedelem áldozatává válásának megelőzése szempontjából mi a legfontosabb feladat?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	nemzetközi megállapodások megkötése	57	7,5	7,9	7,9
	helyi jogszabályok szigorítása	41	5,4	5,6	13,5
	helyi nyomozóhatóságok megerősítése	125	16,5	17,2	30,7
	felvilágosító programok szervezése	414	54,8	57,0	87,7
	Pénzmosás és a bűnszervezetek elleni egységes Európai fellépés	89	11,8	12,3	100,0
	Total	726	96,0	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	30	4,0		
	Total	756	100,0		

20. táblázat kérdőív bűnmegelőzésre vonatkozó irányok

A két kérdőív adatainak összehasonlítása során azt láthatjuk, hogy a nagy szórás ellenére szinte teljesen (százalékra pontosan 55,1% és 54,8%) megegyezik a bűnmegelőzési kérdés tekintetében értékelt javaslat. Ennek oka valóban az, hogy a kérdés - bár nagy tárgyi súlyú bűncselekményről van szó - a magyar köztudatban és dogmatikai, nyelvi, hagyományokban nincs benne.

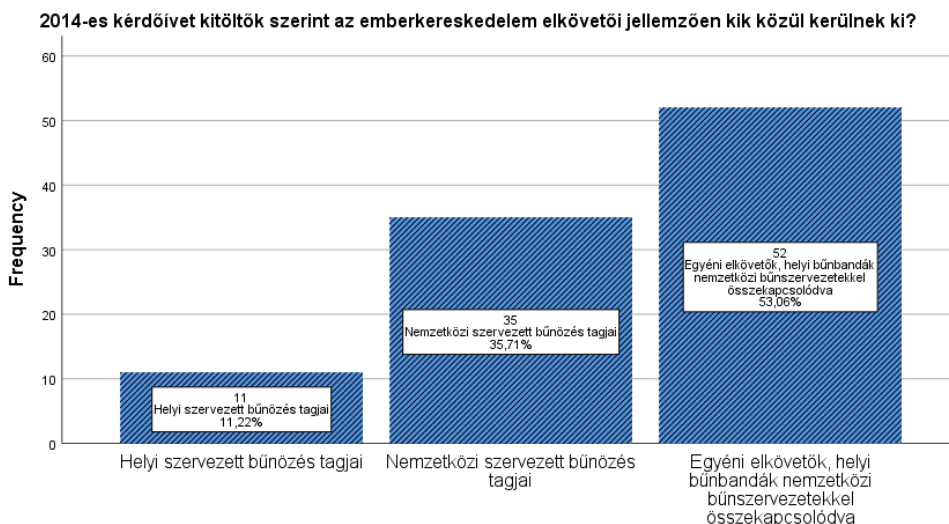
Ahogy a jogdogmatikai elemzésben kifejtettem, az emberkereskedelem fogalma az angolszász jogi gondolkodást és látásmódot tükrözi: átvétele a nyugati jogrendszerekhez való csatlakozás és nemzetközi kötelezettségvállalás eredményeként vált a magyar jogrendszer részévé. A tényállás elemei emiatt idegenek és néha definiálatlanok, illetve az egyes magatartásokra külön-külön kimunkált dogmatikai szerkezetek általában együtt sem tudják pontosan lefedni az emberkereskedelem által megkívánt területeit. Ha a jogtudomány küzd az emberkereskedelem és kényszermunka, valamint a kizsákmányolás pontos definícióival, egy átlagos polgártól sem várható el, hogy

pontosan képes legyen felismerni az emberkereskedelem alkalmazási körét, elkövetési magatartásait. Ezért leginkább a prostitúció és az embercsempészség valamilyen kevert változataként tekint rá.

Windt Szandra 2019-ben írja, hogy a hatóságok is „sok a esetben az emberkereskedelmet migrációs témaként kezelik, noha a határátlépés a legkevésbé fontos elem: a kiszolgáltatott helyzet fenntartása, annak kihasználása, és az áldozat emberi jogainak sérülése a kulcsmomentumok. Azonban éppen ebben rejlenek az emberkereskedelem összetettségének, megelőzésének, felderítésének, bizonyításának nehézségei”.⁴⁹⁶

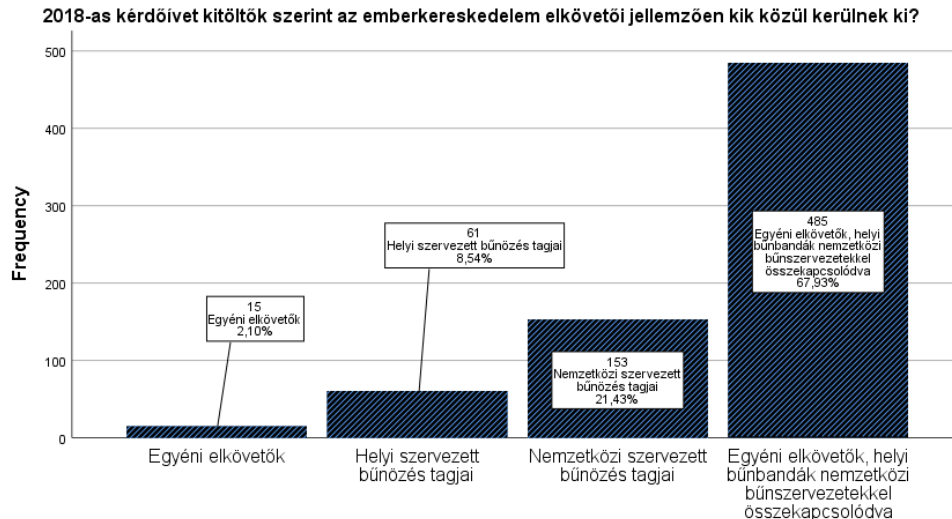
IV.3.3.13. Az emberkereskedelem elkövetői köre

A jól szervezett és jövedelmező emberkereskedelemben érdekelt elkövetői kör rendszerint bűnszervezetben követi el a bűncselekményt. Ezt az NNI KR-ben végzett tizenhatezer oldalnyi aktakutatás alapján állítom. A kutatás során vizsgált akták elkövetői magatartásának minősítése többnyire inkább üzletszerű kerítés volt az 1978. évi IV. törvény 175/B § elégtelen szabályozási volta okán. Ma ezek az esetek mind emberkereskedelem, illetve azzal összefüggésben más bűncselekmények lennének. Nem tagadható, hogy a bűncselekmény elkövetőire számos esetben nem lehet a bűnszervezeti működést rábizonyítani, mert a laza sejtés rendszer általában ezt megakadályozza.

31. ábra 2014-es kérdőív az emberkereskedelem elkövetői

⁴⁹⁶ WINDT Szandra: Gondolatok az emberkereskedelemlről. Miskolci Jogi Szemle 14. évfolyam (2019) 2. különszám 2. kötet. 459. o.

32. ábra 2018-as kérdőív az emberkereskedelem elkövetői

A két kérdőív összehasonlító elemzéséből láthatjuk, hogy az időben eltérő, nagy szórást mutató, heterogén csoportú válaszadók által adott válaszok ezen a ponton is egyezőnek tekinthetők. Egyéni elkövetők (ezek a felhajtók), helyi bűnbandák (a parkoltatást, utaztatást végzők) nemzetközi bűnszervezetekkel összekapcsolódva értékesítik - a keresletnek megfelelően - a megszerzett személyeket a nemzetközi piacokon. A választás azért is életszerű, mert az áldozatsegítés során megismert személyek szinte kivétel nélkül külföldről kerültek haza; számos esetben nem is tudták melyik országban vagy városban voltak kizsákmányolás céljából szexuális vagy munkavégzésre kényszerítve. Egyéni vagy kisebb helyi bűnbandák olyan védett csatornákat nem képesek felépíteni, mint egy közös olasz, német, svájci, holland és belga bűnszervezet, amely egyben pénzmosást és más határon átívelő bűncselekményeket követ el pl. drogkereskedelem, embercsempészs stb., ezért egész Európát lefedi és csak a speciális felkészültségű nyomozócsoportok segítségével (JIT) lehet a nyomára bukkanni. Előfordul, hogy az egyszerű felhajtó emberek, kerítők, loverboy-ok mint önálló elkövetők kerülnek a nyomozóhatóság látókörébe: az így lefolytatott nyomozásban beszerzett bizonyítékok alapján vád már köti a bíróságot: nem tehet mást, mint egyéni elkövetőt ítéli el a terheltet, homályban hagyva az esetleg bűnszervezetben működő egyéb személyeket.

IV.3.3.14. Emberkereskedelemmel kapcsolatos eljárások száma egy évben

A kérdés annak felmérésére irányul, hogy az áldozatsegítésben vagy ahhoz kapcsolódó területen dolgozók - nem ritkán szakmabeliek - mennyire vannak tisztában a magyarországi igazságszolgáltatás egy évben feltárt és lefolytatott eljárásainak számával emberkereskedelem büntettének tárgyában. A 2018. II. félévétől kezdődően az

ENyÜBS adatai szerint⁴⁹⁷ a regisztrált emberkereskedelmet regisztráló bűncselekményszám 52, ami átlagos elterjedtséget jelent.

2014-es kérdőívet kitöltők szerint egy évben, hazánkban, hány emberkereskedelemmel kapcsolatos eset kerül napvilágra?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	egy-két eset	6	6,1	6,1	6,1
	50 eset alatt	36	36,7	36,7	42,9
	100 eset alatt	22	22,4	22,4	65,3
	több mint 100 eset	19	19,4	19,4	84,7
	nem tudom megítélni	15	15,3	15,3	100,0
	Total	98	100,0	100,0	

21. táblázat 2014-ben emberkereskedelem bűncselekmények száma.

2018-as kérdőívet kitöltők szerint egy évben, hazánkban, hány emberkereskedelemmel kapcsolatos eset kerül napvilágra?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	egy-két eset	96	12,7	12,7	12,7
	50 eset alatt	300	39,7	39,7	52,4
	100 eset alatt	167	22,1	22,1	74,5
	több mint 100 eset	103	13,6	13,6	88,1
	nem tudom megítélni	90	11,9	11,9	100,0
	Total	756	100,0	100,0	

22. táblázat 2018-ban emberkereskedelem bűncselekmények száma.

A kapott válaszok alapján látható, hogy pontos esetszámokat jelöltek meg a válaszadók.

IV.3.3.15. Emberkereskedelemmel kapcsolatos civil szervezetek

A kérdésben az emberkereskedelemmel és áldozatsegítéssel foglalkozó szervezetekre kérdeztem rá. A kérdéssel az azt a hipotézist igyekeztem tisztázni, hogy az áldozatsegítéssel foglalkozó szakembereket, szervezeteket csak nagyon kevesen ismerik. A 2018-as kérdőív válaszadóit arról is kérdeztem, hogy ezek a szervezetek milyen hatékonysággal működnek.

2014-es kérdőívet kitöltők ismernek-e kifejezetten emberkereskedelem áldozataival foglalkozó civil szervezetet?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	nem	83	84,7	84,7	84,7
	igen	15	15,3	15,3	100,0
	Total	98	100,0	100,0	

23. táblázat 2014-es kérdőív Áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezetek ismertsége

⁴⁹⁷ BSR - Bűnügyi Statisztikai Rendszer 2020. szeptember 13.

2018-as kérdőívet kitöltők ismernek-e kifejezetten emberkereskedelem áldozataival foglalkozó civil szervezetet?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	nem	674	89,2	89,2	89,2
	igen	82	10,8	10,8	100,0
	Total	756	100,0	100,0	

24. táblázat 2018-as kérdőív Áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezetek ismertsége

A két kérdőívet kitöltő válaszadók egyaránt - közel azonos arányban -, a 2014-es kérdőívben 84,7%-ban a 2018-as kérdőívben 89,2%-ban azt a választ jelölték meg, hogy nem ismernek áldozatsegítéssel foglalkozó civilszervezetet.

IV.3.3.16. Az unióban emberkereskedelem sértettjévé vált személyek

A Bűnügyi Statisztikai Rendszer az emberkereskedelem sértettjévé vált személyek számát mutatja 2018. II. félévétől kezdően.

Korcsoport / Paragrafus	Budapest	Bács-Kiskun	Borsod-Abaúj-Zemplén	Csongrád-Csanád (korábban: Csongrád)	Győr-Moson-Sopron	Nógrád	Pest	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Zala	Országhatáron kívüli tevékenység	Végösszeg
1. Gyermekkorú (0-13)	2	1				1					4
2. Fiatalkorú (14-17)	6				3	1	1			12	23
3. Fiatal felnőtt (18-24)	1		2	5	2			2		6	18
4. Felnőtt (25-59)	2							3	1	3	9
Végösszeg	11	1	2	5	5	2	1	5	1	21	54

33. ábra Sértetté válások száma az elkövetés helye szerint 2018. II. felétől

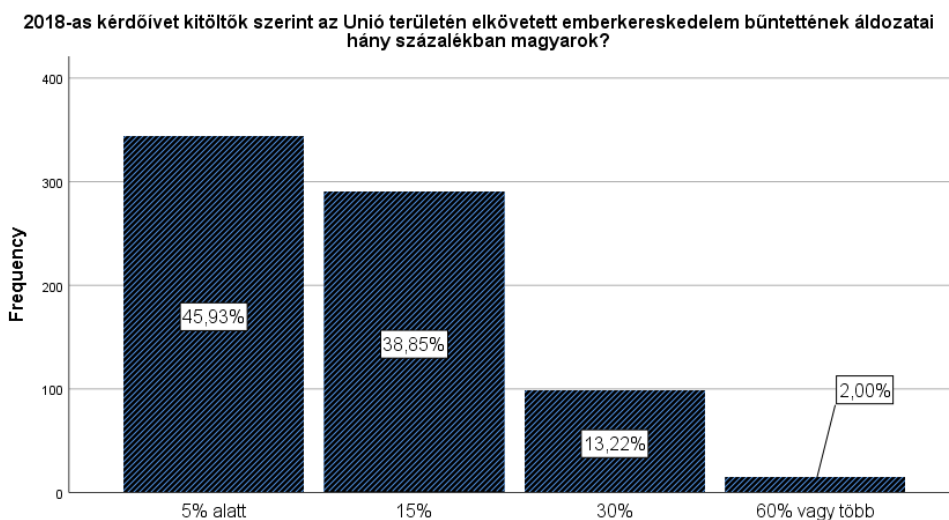
A megismert és regisztrált adatok alapján, az országhatáron kívüli sértetté válás a kiskorú 14-17 éves csoportot érintette leginkább. Ezek a sértettek az Európai Unióban váltak áldozattá. A kérdőívben arra kérdeztem rá, hogy véleményük szerint mekkora az Európai Unióban történt áldozattá válások száma. A kérdés összefügg a bűnszervezetten elkövetett emberkereskedelemre vonatkozó kérdéssel is. A kérdéscsoportban minden válaszadó (a 2014-es és a 2018-as kérdőívben adott válaszok alapján), a nemzetközi bűnszervezetekkel összefonódott helyi bűnbandákat választotta, amelyből arra következtethetünk, hogy az áldozatokat Magyarországon toborozzák és külföldön értékesítik. A Bűnügyi Statisztikai Rendszer szerint az emberkereskedelem áldozatává vált összes személyből a külföldön áldozattá vált személyek aránya 38,8%. Ez a magyarországi statisztikai adatok alapján 2018. II. félévétől kezdődő adatok alapján csupán 21 külföldön áldozattá vált személyt mutatnak, míg a Data collection on trafficking 2018 in human beings in the EU⁴⁹⁸ 51 magyar áldozatot jelöl.⁴⁹⁹

⁴⁹⁸ Data collection on trafficking 2018 in human beings in the EU. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_data-collection-study.pdf (letöltés: 2020. szeptember 14.) 13. o.

	2015	2016	2015 - 2016
EU28	9 147	11 385	20 532
Belgium	117	119	236
Bulgaria	0	0	0
Czech Republic	4	14	18
Denmark	93	121	214
Germany	470	536	1,006
Estonia	13	10	23
Ireland	62	75	137
Greece	158	346	504
Spain	267	193	460
France	0	1 516	1 516
Croatia	38	30	68
Italy	781	879	1 660
Cyprus	46	44	90
Latvia	24	33	57
Lithuania	62	45	107
Luxembourg	7	20	27
Hungary	507	489	996
Malta	3	34	37
Netherlands	1 295	1 147	2 442
Austria	384	375	759
Poland	173	197	370
Portugal	137	202	339
Romania	880	756	1 636
Slovenia	47	27	74
Slovakia	81	45	126
Finland	52	130	182
Sweden	180	197	377
United Kingdom	3 266	3 805	7 071

34. ábra Data collection on THB 2015-2016 in the EU - sértettek száma összesen

A 2015 és 2016 közötti áldozatok száma összesen 996, ami az Unióban feltárt összes 20 532 áldozatnak 4,85%-a.

35. ábra Áldozatok az EU területén

A kérdőívre adott válaszok alapján megállapítható, hogy az 5% alatti szám pontos. A kérdéssel, áldozatsegítéssel foglalkozó személyek ebben a tekintetben naprakész adatokkal rendelkeztek.

⁴⁹⁹ Szakértők a számok közötti ellentmondást abban látják, hogy számos szlovákiai, romániai, szerbiai magyarul tudó áldozat magyarnak vallja magát. Iratok hiányában vagy hamis iratok alapján az áldozatazonosítás nem lehetséges.

IV.3.3.17. Az emberkereskedelem elleni küzdelemben való részvétel eredményessége

Az alábbi kérdésekben a kormány, a közös nyomozócsoportok és az egyházak emberkereskedelem elleni küzdelemben való részvétel eredményességére kérdeztem rá.

2018-as kérdőívet kitöltők szerint a **helyi nyomozóhatóság** eredményesen léphet fel az emberkereskedelem ellen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen, nagyon eredményesek	669	88,5	88,5	88,5
	nem eredményesek	87	11,5	11,5	100,0
	Total	756	100,0	100,0	

36. ábra A helyi nyomozóhatóság az emberkereskedelem elleni küzdelemben

2018-as kérdőívet kitöltők szerint a **kormány és a szakminisztériumok** eredményesen lépnek fel az emberkereskedelem ellen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen, nagyon eredményesek	495	65,5	65,5	65,5
	nem eredményesek	261	34,5	34,5	100,0
	Total	756	100,0	100,0	

37. ábra A kormány és a szakminisztériumok az emberkereskedelem elleni küzdelemben

2018-as kérdőívet kitöltők szerint az **egyházi szervezetek** eredményesen lépnek fel az emberkereskedelem ellen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen, nagyon eredményesek	352	46,6	46,6	46,6
	nem eredményesek	404	53,4	53,4	100,0
	Total	756	100,0	100,0	

38. ábra Az egyházi szervezetek az emberkereskedelem elleni küzdelemben

A három kérdőív összességében pozitív képet mutat, az emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos munka tekintetében az állami hatóságok erőfeszítései kifejezetten látszanak, az egyházi szervezetek munkáját nem találták eredményesnek. Általában kijelenthető, hogy az irány jó, az erőfeszítések látszanak, az új emberkereskedelem elleni büntető tényállásban és a kapcsolódó gyermekvédelmi szabályozásban megjelenő új perspektíva is kifejezetten előremutató.

Az emberkereskedelem tényállása a vizsgált időszakokban nem a jelenlegi, 2020. július elsejétől hatályban lévő tényállás volt. A 2014-ben nem reprezentatív felmérésben megkérdezettek alapsokasága 98 személy volt, akiknek 35,7%-a egyetlen helyes választ sem tudott adni az emberkereskedelemmel kapcsolatos kérdésekre. A válaszadók

23,5%-a 10%-ban adott helyes választ, 31,6%-a adott 50%-ban pontos választ, míg a válaszadók 9,2%-a adott 100%-os választ. Az első mérés eredménye szerint a területen dolgozók nem ismerték pontosan az emberkereskedelem tényállásának lényegi elemeit, és nem tudták megfelelő módon megkülönböztetni más hasonló bűncselekményektől.

A 2018-ban készített, 756 fős alapsokasággal dolgozó kérdőív válaszadói már egészen más képet mutatnak. A válaszadók 30,2%-a 100%-ban pontos választ adott az emberkereskedelem más bűncselekményektől való elhatárolása kapcsán feltett kérdésekre. Ha hozzávesszük az 50%-ban helyes válaszadók 20,6%-os arányát, akkor összefoglalásként elmondható, hogy válaszadók 50,8%-a jól érti és pontosan azonosítja be az emberkereskedelemmel kapcsolatos eseményeket. Ez az eredmény nagyrészt a Belügyminisztérium nagyszabású emberkereskedelem elleni kampányainak, valamint számos civilszervezet ismeretterjesztő munkájának köszönhető.

IV.3.3.18. Longitudinális kutatás - részösszegzés

A 2014-es és 2018-as kutatás összehasonlítása fejlődő tendenciát mutat, annak ellenére, hogy az európai statisztikai adatokban, (különösen az európai uniós statisztikákban) a tendenciákat később jelenítik meg. A 2018-as jelentés még úgy fogalmaz, hogy *„az emberkereskedelem [az erőfeszítések] ellenére változatlanul olyan bűncselekmény, amelynél a tettesek és az áldozatokat kizsákmányolók jellemzően büntetlenek maradnak. E jelentés megállapításai nem utalnak arra, hogy az emberkereskedelem visszaszorult volna. Az adatok elemzéséből továbbá az is kiderül, hogy rendszerint a kizsákmányolás kiemelten kezelt formáinak áldozatait azonosítják, vagyis bizonyos kategóriákba tartozó áldozatok előtérbe kerülnek, míg másokra kevesebb figyelem jut. A tagállamoktól kapott tájékoztatás szerint a legfontosabb területeken továbbra is bonyolult a helyzet, és nem tapasztalható előrelépés”*.⁵⁰⁰ Az Egyesült Államok Külügyminisztériumának 2020. június 25-én kiadott jelentése⁵⁰¹ azonban elismerő és pozitív módon nyilatkozik az ország törekvéseiről, de rögzíti, hogy Magyarország kormánya nem teljesíti maradéktalanul az emberkereskedelem felszámolására vonatkozó minimumkövetelményeket. Összességében a pozitív kilátásokra tekintettel a kettes megfigyelési TIER státuszról, a kettes TIER státuszra módosította Magyarország nemzetközi besorolását.

⁵⁰⁰ Brüsszel, 2018.12.3. COM(2018) 777 final. Az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti második jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2018)

⁵⁰¹ USA Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons 2020. június 25. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf> (letöltve: 2020. szeptember 14.)

Az általam is tapasztalt és nevesített statisztikai anomáliák egy részét az USA Külügyminisztériuma is kifogásolja, miszerint „*az állam már a második egymást követő évben nem a lezárt nyomozások számáról, hanem a nyilvántartásba vett bűncselekmények számáról tett jelentést, ezzel a korábbi években a lezárt nyomozásokra vonatkozóan megadott adatok potenciális átfedéseket tartalmaztak*”. A legésszerűbb kutatási szempontból is az lenne, ha a statisztikai részletesen, több adattal mérnének és egységesek lennének az EU által alkalmazott módszertannal.

Emellett lényeges a leszakadó rétegek felzárkóztatás-politikájának megnövekedett szakpolitikai jelentősége az emberkereskedelem megelőzése szempontjából. Az Alaptörvény 2013. április 1-jével életbe lépett módosításával a XV. cikk (4) bekezdése kimondja, hogy „*Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti*”. Amit tényszerűen megállapíthatunk, hogy az emberkereskedelem áldozatai leszakadó társadalmi rétegekből, alacsony iskolázottságú személyek köréből kerülnek. „*Nem reprezentatív felmérések szerint a szegénység a cigányságon belül 2009-ben a 70%-ot érinti. A cigányság 60%-a él vidéken, nagyrészt szegregáltan, kifejezetten rossz körülmények között. Havas Gábor és Zolnay János 2010-ben készült kutatása szerint*⁵⁰² *kb. száz mélyszegény gettóvá vált, csak romák által lakott település van Magyarországon, kétszáz másik pedig előreláthatóan pár éven belül azzá válik. Egy szegregátumokkal foglalkozó kutatás szerint a lakásállomány 10-12%-a alacsony színvonalú vagy szükséglakás, s szegregált lakókörülmények között él a lakosság kb. 3%-a*”.⁵⁰³

Az emberkereskedelem etnikai, kulturális és viktimológiai vonatkozásait 2014-ben és 2018-ban készült longitudinális kutatás keretében mértem fel, ami érdeks elmozdulást mutatott:

A 2014-es kutatásban szereplő személyek 61,2%-a szerint az áldozattá válás és az érintett személyek etnikai hovatartozása között **nincs** összefüggés.

A 2018-as kutatásban szereplő személyek 60,3%-a szerint az áldozattá válás és az érintett személyek etnikai hovatartozása között **van** etnikai összefüggés.

2014-es kérdőívet kitöltők 76,5%-a szerint az áldozattá válás és az érintett személyek iskolai végzettsége között **van** összefüggés.

⁵⁰² Ld. HAVAS Gábor - ZOLNAY János: Az integrációs oktatáspolitikai hatásvizsgálata. Kutatási beszámoló. Európai Összehasonlító kisebbségkutatásokért Közalapítvány, 2010.

⁵⁰³ FINSZTER Géza (szerk.): A globalizáció hatása és bűnözés-prognózis Magyarországon 2020-ig. <http://www.bm-tt.hu/assets/letolt/finsztergezaajelentes13.pdf> (Letöltés: 2020. szeptember 17.)

2018-as kérdőívet kitöltők 63,2%-a szerint az áldozattá válás és az érintett személyek iskolai végzettsége között **van** összefüggés.

2014-es kérdőívet kitöltők 76,5%-a szerint az emberkereskedelem áldozatai **tehetnek** arról, hogy áldozattá váljanak.

A 2018-as kérdőívet kitöltők 89,2%-a szerint az emberkereskedelem áldozatai **nem** tehetnek áldozattá válásukról.

*„Az emberkereskedők egyes roma gyermekeket koldulásra vagy kisebb bűncselekmények elkövetésére kényszerítenek, továbbá mind lányok, mind fiúk a szexuális célú emberkereskedelem áldozataivá válnak”.*⁵⁰⁴ Egyértelmű, hogy az etnikai hovatartozás kérdésének vizsgálata során - különösen a romák kiszolgáltatottsága igen magas - így az áldozattá válás őket magas százalékban érinti. *„A magyarországi árvaházakban nevelkedett roma nők és leánygyermekek különösen veszélyeztetett csoportjait alkotják az országon belüli szexuális célú emberkereskedelemnek”.*⁵⁰⁵

Az alacsony iskolázottság az áldozattá válás abszolút indokaként szerepel.⁵⁰⁶ Finszter Géza és munkatársai által végzett kutatás szerint a cigányság iskolázottsága rendkívül alacsony, jóval elmarad a nem romákétól. A kutatásban szereplő adatok szerint *„a cigányság 60,8%-a fejezte be az általános iskolát szemben a teljes magyar lakosság csaknem 100%-ával, és mindössze 12,9%-a jut el az érettségiig az országos 80%-kal szemben. A felsőoktatásban 2% vesz részt, diplomát pedig mindössze 0,5%-uk szerez, míg a teljes magyar lakosság 30%-ára jellemző ez. »A 16-64 éves romák 70%-a soha nem szokott internetet használni, és mindössze ötödük tekinthető rendszeres internet használónak. A teljes lakosság körében viszont 50% a rendszeresen internetező aránya.«*⁵⁰⁷ Fontos kiemelni, hogy a roma nők helyzete még hátrányosabb a roma férfiakhoz képest, *„hiszen ők hátrányban vannak iskolázottság terén csakúgy, mint foglalkoztatottság tekintetében. A korai gyermekvállalás mint az egyetlen lehetőség és jövőkép marad, hiszen a munkaerőpiaci integrálódás nagyon gyakran elérhetetlennek tűnik. Ez nem csupán etnikai, hanem nemi szerepből adódóan is hátrányos helyzetbe taszítja a cigánylányokat és asszonyokat, akiknek tiszteletet és becsületet a gyermekvállalás adhat”.*⁵⁰⁸

⁵⁰⁴ Egyesült Államok Külügyminisztériuma: Jelentés az emberkereskedelemről -2020

⁵⁰⁵ Egyesült Államok Külügyminisztériuma: Jelentés az emberkereskedelemről - 2009

⁵⁰⁶ HERMANN Zoltán - VARGA Júlia: A népesség iskolázottságának előrejelzése 2020-ig. Iskolázási mikroszimulációs modell (ISMIK). Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek. Budapest, 2011 BWP - 2012/4

⁵⁰⁷ FINSZTER Géza i.m. 62. o.

⁵⁰⁸ FINSZTER Géza: u. o.

Az alacsony iskolázottságot aktakutatásomban is vizsgáltam a büntetőeljárásokban szereplő sértettek vonatkozásában. Finszter Géza szerint az emberkereskedelem és a szexuális kizsákmányolás szempontjából leginkább veszélyeztetett csoportok a romák és a roma fiatalok Magyarországon. A munkaalapú kizsákmányolás is komolyan érinti a roma közösségek egyes tagjait, ahogy a közöttük élő azonos szocializáltságú nem roma személyeket is. *„Az áldozatok jellemzően iskolázatlan, mélyszegény környezetben élő, elsősorban a keleti és észak-keleti régiókból. Az áldozattá válás megelőzésében, az áldozatsegítésben tevékenykedők, valamint civil szervezetek szakemberei körében végzett kutatás eredményei szerint az emberkereskedelem áldozatainak 40-80%-a cigány származású”*.⁵⁰⁹

IV.4. Az emberkereskedelem kriminológiai szempontú kutatása

Léteznek olyan rejtőzködő csoportok a gazdaságilag fejlettebb államokban, amelyek megrendeléseikkel tartják fenn az emberpiacot a kiszolgáltatott - rendszerint perifériaállamok, illetve azokban élő kiszolgáltatott társadalmi csoportok rovására.

Ezek a megrendelők erkölcsi, etikai és morális skrupulus nélkül elvárják, hogy az áldozattá váló embert tárgyiasítsák, majd emberi méltóságának súlyos sérelme révén magát az emberi lény felett szereznek tulajdont - nem ritkán szerveinek elvétele céljából.

Az emberkereskedelem kárvallottjai, sérültjei pedig rendszerint leszakadó társadalmi csoportokból, roma közösségből kerülnek ki. E megrendelő csoportok létezésére logikai választ maga a kereslet létezése ad: amire nincs kereslet, arra nem érkezik kínálat sem. A modernkori rabszolgaság origóját tehát a keresleti kérdés határozza meg, ahogy annak morális tartalmát is. A huszonegyedik században lényegében egy keresletorientált, speciális kereskedelmi hálózati rendszerről beszélünk, amelynek szexuális célzatú verziója a hagyományos európai család- és létformát elutasító igényből táplálkozik, a kényszermunka alapú változata pedig az olesó, lojális munkaerő iránti igényhez kapcsolódik. Ezek a kliensek olyan háttérben meghúzódó kettős

⁵⁰⁹ FINSZTER Géza i.m. 64. o.

identitású természetes személyek, akik kifelé hagyományos értékrendet képviselnek, és komoly vagyonnal -, mindenképpen megfelelő egzisztenciával - rendelkeznek. Általában érinthetetlenek, hiszen egyfelől komoly befolyással rendelkeznek.

IV.4.1. Az emberkereskedelem megrendelői és a virtuális tér összefüggései

Az emberkereskedelem morális, etikai és társadalmi jelenségének vizsgálatakor nem hagyhatjuk figyelmen kívül virtualitásban rejlő kérdések elemzését. „Baudrillard által megírt szimulákrum olyan másolat, amelynek nincs eredetije”⁵¹⁰ - ahogy magának a virtuális térnek sincs eredetije, mert folyamatosan organikus módon változik és fejlődik. Az a látomás, amelyet Friedrich Nietzsche megfogalmazott, előrevetítette a mai állapotot, mely szerint „Isten halott: íme azt akarjuk mi, - hogy az emberfölötti ember éljen,”⁵¹¹ és az ember a maga istenévé vált, felköltözött a virtuális térbe. Ott már nem csak alkothat, hanem kiélvezheti a teremtés hatalmas érzését is.

A modern emberkereskedelem lényegét tekintve a rabszolgamorállal rendelkező emberek által működtetett virtuális emberpiac. Igen távol van ez a kérdés már a nemes moráloktól, amelyek „az önmagukra való diadalmas igent-mondásból sarjadnak elő.”⁵¹² A rabszolgamorál mindenre nemet mond, ami nem ő maga, ami rajta kívül van, ami nem az ő teremtő tette révén jött létre. Nietzsche szerint „az érték-tételező tekintetnek ez a megfordulása - ez a szükségszerűen kifelé forduló irány a visszafelé önmagára irányultság helyett - rejlik benne a ressentiment-ban: ahhoz, hogy a rabszolgamorál létrejöhessen, mindig valami ellen, és külső világra van szükség, hogy külső ingerekre szorul - fiziológiai kifejezéssel élve -, hogy egyáltalán működhessen, akciója valójában reakció”.⁵¹³ Hogy mennyire igaz ez a nietzschei állítás, arra az emberkereskedelem piaci szolgáltatásait igénybe vevő fizetőképes kereslet alanyait vizsgálva döbbenhetünk rá. A nyugati társadalom feloldhatatlan ellentmondásaiból táplálkozó, elitgyűlöletre specializálódott, alacsony értékrendű ressentimentjei is a virtuális térbe húzódtak át, és maguk is a gyűlölt elit részévé váltak.

Karsai Krisztina Baudrillard nyomán ezt úgy fogalmazza meg, hogy „nem a termékek funkcióját vásárolják meg, hanem a termékhez kapcsolódó jeleket kapcsolják magukhoz a fogyasztók, ezáltal elérve a kívánt társadalmi státuszt. Az igény ezek alapján kulturális teremtménynek tekinthető, melynek alapja az egyén vágyott csoportba való

⁵¹⁰ Kiss Balázs: Baudrillard a posztmodern. Replika: 9-10 oldal és 36-39 o. (1993)

⁵¹¹ NIETZSCHE Friedrich Wilhelm: Im-ígyen szóla Zarathustra. Wildner Ödön (ford.) Grill Károly Kiadó. Budapest, 1908. (A fennsőbbrendű emberről 4. aforizma.) forrás: <https://mek.oszk.hu/01700/01740/01740.htm> (letöltés: 2020.08.03.)

⁵¹² NIETZSCHE Friedrich Wilhelm: i.m. 2019. 23. o.

⁵¹³ NIETZSCHE Friedrich Wilhelm: i.m. 2019. u. o.

beilleszkedésének szándéka, azáltal, hogy magáévá teszi az adott csoport normáit, értékeit”.⁵¹⁴

A társadalom fizikai valóságát mutató szociológiai kutatások is azt támasztják alá, hogy a virtuális tér ma már a létezés megkerülhetetlen alapja, valóságos élettér, amelynek önálló erkölce és morális törvényei vannak. Philip Zimbardo szerint a XXI. században a virtualitás lett a menekülési útja a mai fiatal férfiaknak. *„A változó bizonytalan világban a fiatalembereknek újfajta nehézségekkel kell szembenézniük, ezért sokan elszigetelődést választják: elbújnak egy nyugalmasabb helyre, valahová, ahol képesek irányítani a dolgok kimenetelét, nem kell félniük a visszautasításoktól, ugyanakkor elismerik a képességeiket.*”⁵¹⁵ Ennek eredménye lehet a szenvedélybetegség kategóriájába tartozó online videojátékok időkorlát nélküli használata, amely antiszociális magatartást eredményez, a szenvedélybeteg társas készségei pedig mélyen alulfejlettek lesznek. A valóságos reakciók is könnyen átalakulhatnak, illetve félreérthetőek lesznek az idejük nagyobb részét virtuális térben élő személyeknél. Zimbardo és Coulombe által végzett szociológiai kutatás iránya elsősorban férfiakra irányul, de kijelenthető, hogy a társadalom minden tagja komoly gondokkal küzd a fentebb említett kezeletlenül felejtett problémák miatt. A szűkösen rendelkezésre álló javakhoz való jogszerű hozzájutás vagy a családalapítás kérdése is komoly sérüléseket szenvedett el korunk posztmodern nyugati polgári demokratikus társadalmaiban. Az emberkereskedelem létezése abban az értelemben is verifikálható, hogy a posztmodern társadalmakban kiírhatatlanul és egyre erősebben létezik a prostitúció és a pornográfia igénye, amely az illegális emberpiac egyik megjelenési formája.

Zimbardo szerint a társadalom új generációi a virtuális világból tanulják meg szexuális attitűdöket, a szexuális együttlét bizonyos formáit, melynek hatására irreális és eltorzult kép alakul ki bennük. *„Sokan idegenkednek, sőt szoronganak a valódi szextől, mivel ennek az élménynek megéléséhez kommunikációs készség és a [valódi] testük részvétele szükséges, és ilyenkor egy másik [ijesztő] hús-vér személlyel kerülnek kapcsolatba, akinek ráadásul saját szexuális és szerelmi szükségletei vannak*”.⁵¹⁶ Ezt a mesterséges felfokozott állapotot arousal-függőségnek nevezzük, amely a szervezet éberségi, gerjesztettségi állapotát jelenti. Ezt a függőséget váltja ki az online virtuális rendszerek használata során érzékelt hamis valóságban való lét. Ennek egyik alapvető vonzereje,

⁵¹⁴ Karsai Krisztina: Büntetőjogi jogtárgyak a hamis áruk elleni küzdelemben (Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2010/12., 720-726. o.)

⁵¹⁵ ZIMBARDO Philip - COULOMBE D. Nikita: Nincs kapcsolat. Hová lettek a férfiak? Libri Kiadó. Budapest, 2016. 16.

⁵¹⁶ ZIMBARDO Philip - COULOMBE D. Nikita: i.m. 2016. 18. o.

hogy magunk programozhatjuk - irányítatlan és visszajelzés nélküli - szexuális attitűdjeinket, korlátlanul kiélhetők a beteges perverziók, vagyis lehetővé válik, hogy állapotunkat felügyelve és titokban tartva ezeket a társas viszonyokban megélhető reakciókat irányítás alá vonjuk. Zimbardo a pornófüggőséget nevezi elsősorban arousal-függőségnek, de meggyőződésem, hogy minden olyan mesterséges állapotbefolyásolás, amely valamilyen valóságos helyzetet szimulál, (például online videojátékok keretében megvalósított építkezések, szállítmányozás, harctereken történő fegyverkezelés, ölések megtanulása stb.) arousal-függőséget okoz.

Az arousal-függőségnek az a sajátossága a más szenvedélybetegségekhez képest, hogy míg a drogfüggőség esetén egyre emelni kell a megfelelő szint eléréséhez szükséges dózist, addig a videojáték és a pornófüggőség esetében az állandóság a mérvadó, tehát mindig ugyanazt akarjuk.⁵¹⁷ A kérdéskör azonban nem ennyire egysíkú, mert az emberpiac is igényli a változatosságot, ám ez a természet változatossága: vagyis mindig újabb és újabb szereplőkre van szükség, de az igény kielégítéséhez szükséges dózis állandó marad. A keresleti vákuumot tehát ez az igényréteg teremti meg, akinek fizetőképessége jelenti az emberpiac elsődleges bevételi forrását. Az emberkereskedelemben található igazi veszély tehát nem maga a kereskedelmi folyamat, melynek során valaki mást elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad vagy átvesz, hanem mindezt életrehívó kereslet háttérében van. Az emberkereskedelem mindaddig létezni fog, amíg arra fizetőképes kereslet létezik. Úgy is mondhatnánk, hogy amíg a társadalomnak azt a beteg létállapotát nem gyógyítjuk meg, ami az emberkereskedelmet igényli, az emberkereskedelem elleni küzdelem csupán szélmalomharc marad.

A klasszikus bünszervezeti modellek eltérő rendszertani sajátosságokkal rendelkeznek, mert fennmaradásuk attól függ, mennyire képesek az államban államként jövedelmező, illegális gazdasági rendszereket működtetni. Ma már a szervezett bűnözés alapegysége olyan több szinten szerveződő bünszervezet, amely általában minden irányban kiterjedéssel bíró, sejtrendszerű szerveződés. A kisebb egységek rendelkeznek vezetővel és együtt alkotnak nagyobb halmazokat. Az összes kis szervezeti egység (eltérő ismeretekkel, szaktudással rendelkeznek) végül laza kapcsolatú szerveződéssel egy irányító vezérmag köré csoportosul. Így jön létre egy rendkívül ellenálló, hosszabb időre szerveződő, összehangoltan működő szakmai csoport, melynek tagjai személyesen nem ismerik egymást. Ha bukik a vezérmag vagy bármelyik sejt, az átszerveződés akár

⁵¹⁷ ZIMBARDO Philip - Coulombe D. Nikita: i.m. 2016. 22. o.

napokon belül - konspiratív módon - újraépíti a hierarchikus rendszert, így a bünszervezeti struktúra képes tovább működni. A hatóság e szervezetek anyagi javainak, pénzeszközeinek lefoglalásával viszont komoly, akár végzetes csapást is mérhet a nemzetközi térben működő bünszervezet egészére. Ennek nehézsége az államok közti bűnügyi együttműködésben, és a kibertér bonyolult rendszerében keresendő.

Van azonban a kisebb lokális bünszervezetnek olyan formája, amely általában nagy családokból, távoli rokonokból épül fel. Ezeknek a felderítése, megfigyelése más felkészültséget, helyismeretet igényel, mint a teljesen professzionális módon szerveződő bűnbandáké. Itt a hagyományos rendszerek⁵¹⁸ nem vezetnek eredményre.

Tóth Mihály munkájára utalva⁵¹⁹ - ebben a fejezetben az a célom, hogy a teljesség igénye nélkül áttekintsem a bünszervezet büntetőjogi fogalmának és a bünszervezeti elkövetés jogi szabályozásának, kialakulásával, fejlődésével kapcsolatos állomásokat, amelyek Magyarország emberkereskedelem elleni fellépésére tett nemzetközi vállalásait is markánsan formálta. Nem lehet eltekinteni attól a tényről, hogy a szervezett bűnözés egyik komoly bevételi forrását képezi az emberpiac. *„A nemzetközi emberkereskedelem a határokon átívelő, szervezett bűnözésnek is jelentős részét képezi, óriási profitot termelve a szervezett bűnözői csoportoknak”*.⁵²⁰

Az Eurojust 2018-as éves jelentése úgy fogalmaz, hogy az Európai Unió együttműködve és felhasználva az EU-ban rendelkezésre álló különleges eszközöket, úgymint a közös nyomozócsoport alakításának a lehetőségét, az EU megfelelő ügynökségeit - amelyek kiegészülve az Eurojust és az Europol támogatásával - képes észlelni, felderíteni, vád alá helyezni és bíróság elé állítani a szervezett módon elkövetett bűncselekmények elkövetőit.⁵²¹ Az Európai Unió Tanácsa 2020. július 30-án kiadott nyilatkozatában egyértelművé tette, hogy *„a tagállamok nem képesek arra, hogy önálló fellépéssel egyedül megvédjék polgáraikat. Minden eddiginél fontosabb, hogy erősségeinkre építkezve együttműködjünk, és az EU minden eddiginél jobb helyzetben van ahhoz, hogy változást érjen el. Példát mutatva megerősítheti általános válságkezelési rendszerét, és határain belül és kívül egyaránt munkálkodhat a globális*

⁵¹⁸ Vö. CZINE Ágnes: A titkos információgyűjtés néhány jogértelmezési kérdése. In *Fundamentum* / 2006. 1. szám. 119-124. oldal, illetve NYITRAI Endre: A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés alkalmazása során felmerülő kérdések. In *Büntetőjogi Szemle* 2014/3. szám. 32-40. o.

⁵¹⁹ TÓTH Mihály: A bünszervezeti elkövetés szabályozásának kanyargós útja (MJ 2015/1., 1-10. o.)

⁵²⁰ FEHÉR Lenke: Az emberkereskedelem komplex problémája (Állam és Jogtudomány, 2012/4., 397-420. o.)

⁵²¹ Eurojust éves jelentés 2018. Forrás:

http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202018/AR2018_HU.pdf (letöltés: 2020. szeptember 21.)

stabilitás megőrzésén”.⁵²² A 2020-as Biztonsági Unióra vonatkozó Uniói Stratégia kiemelt helyen kezeli a technológiák kiberbiztonságát.⁵²³ A stratégiai jelentés beszámol arról, hogy 2020 márciusában számítógépes támadás érte a Csehországi Brno egyetemi kórházát, amely emiatt kénytelen volt a betegeket máshová irányítani és műtéteket halasztani.⁵²⁴ A veszélyek valóságok: az European Center for International Political Economy (ECIPE) számítógépes bűnözésről szóló legfrissebb jelentésében leírja, hogy a számítógépes lopások az EU gazdasági növekedésében 60 milliárd eurós veszteséget, illetve 289 000 munkahely elvesztését okozták, s mindeközben néhány éven belül újabb 26 milliárd eszköz lesz online elérhető⁵²⁵ - elég csak az önvezető robotautókra vagy az intelligens házakra gondolni.

Tehát az online hálózatok egész világra kiterjedő bűnözői kapcsolatokat is jelentenek. A szervezett bűnözésre jellemző sejtyszerű felépítés teszi lehetővé, hogy a lokális, a regionális és a nemzetközi térben mozgó szervezett bűnözői hálózatokat rendkívül nehéz felfedezni, felszámolni. Ezekre a laza, gyorsan alkalmazkodó lokális bűnszervezeti halmazokra leginkább az jellemző, hogy lefelé nyitottak, felfelé nem. Az alsóbb sejtekben működők a felső szinteken lévőket nem ismerik.⁵²⁶ Erre az internet hierarchikusan felépülő rendszere kiválóan alkalmas, az egymással VPN rendszeren⁵²⁷ kapcsolatot tartó bűnszervezeti tagok kiválóan el tudnak rejtőzni.⁵²⁸

⁵²² COM(2020) 605 final - A biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégiára vonatkozó dokumentum

⁵²³ Ld. A Bizottság ajánlása az 5G hálózatok kiberbiztonságáról, C(2019) 2335. Közlemény: Az 5G biztonságos kiépítése az EU-ban - Az uniós eszköztár alkalmazása, COM(2020) 50.

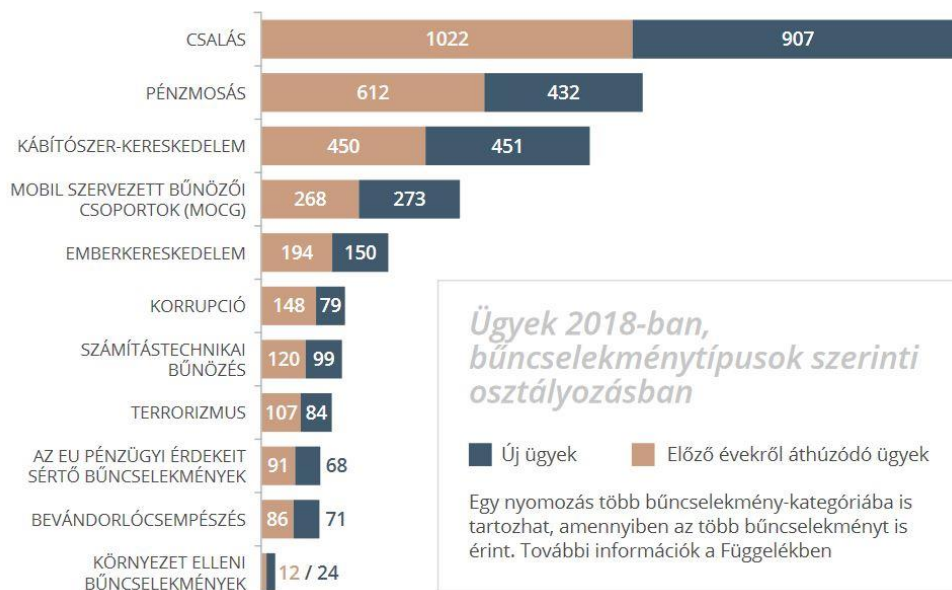
⁵²⁴ Vö. Europol: Hasznoszerzés a pandémiából: Hogyan használják ki a bűnözők a Covid19-válságot?

⁵²⁵ ECIPE. (2018). Stealing thunder, Cloud, IoT and 5G paradigm for protecting European commercial interests. Will Cyber espionage be allowed to hold Europe Back in the global race for industrial competitiveness? Forrás: <http://ecipe.org/publications/stealing-thunder/?chapter=all> (letöltés: 2020. szeptember 8.)

⁵²⁶ Vö. EUROPOL 2016. februári helyzetjelentése az emberkereskedelemlről az EU-ban.

⁵²⁷ Virtual Private Network, amely úgynevezett bérelt vonalon, védett csatornán működik.

⁵²⁸ SERBAKOV Márton Tibor: Kriminálitás a dark weben - illegális piacok, pedofil oldalak, terroristák és az ellenük való küzdelem (BSZ, 2020/1., 91-107. o.)

39. ábra EUROJUST Annual Report 2018.

A 39. ábra EUROJUST Annual Report 2018. adataiból látható, hogy az Eurojust által mért határon átnyúló módon működő európai bünszervezetek révén elkövetett bűncselekmények között az emberkereskedelem az előkelő negyedik helyen szerepel. Az Eurojust által kiadott 2018-as statisztika alapján az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyek száma 344, amely a 2019-2021 közötti időszakban szükséges igazságügyi együttműködés mértékére vonatkozó becslés, amely a megelőző 5 év - ezen bűncselekményi területtel kapcsolatos ügyeinek - trendjein alapszik. Az Európai Unióban elkövetett csalások száma 2018-ban becsült adatok szerint összesen 1929, míg a Magyarországi Bűnügyi Statisztikai Rendszer által tárolt adatok szerint 27 701, amely az Eurojust által közölt adatoknak több mint a tizennégyszerese.⁵²⁹

Az emberkereskedelem esetszáma a Magyarországi Bűnügyi Statisztikai Rendszer által tárolt adatok szerint összesen 52. Ehhez képest az Európai Unióban mért esetszám a magyarországinak a 6,7-szerese. Ebből az következik, hogy hazánkban az emberkereskedelem büntette hatszor kevesebbszer fordul elő, mint az EU átlagában.

IV.4.2. Az emberkereskedelem megrendelői és felderítésük kérdései

Felderítésüket nehezíti, hogy a jogellenes kereskedelmi láncot működtető bünszervezetek komoly védelmet biztosítanak jól fizető ügyfelek részére. Ebben a kérdésben Magyarországon komoly előrelépés történt.⁵³⁰ A Btk. 192. § (8) bekezdés 2020. júliusi változása az igénybe vevőt is büntetni rendeli. A kérdésre korábban

⁵²⁹ 14,37 szerese.

⁵³⁰ Annak ellenére, hogy a 2011/36/EU irányelvének 18. cikkének (4) bekezdése ezt előírta, a Btk. 192. § (8) bek a) és b) pontja csupán a 2020. évi V. törvény által hozott változásokban jelenik meg markánsan, amely az igénybevevő konkrét üldözését is elrendeli. Kétségetlen, hogy ezen a téren még sok a tennivaló.

számos kutatójogász is felhívta a figyelmet: Forrai Judit még 1999-ben azt írta, hogy „*A szexipar fogyasztóiról nagyon keveset tudunk. Ők mindig arctalanok maradnak, anonimitásukat megőrzik és erre mindenki vigyáz ebben a körben, hiszen a fogyasztók érdekeit messzemenőig védik, nélkülük nincs üzlet. [...] Az ideális kliens nem alkuszik, gyors, előre fizet és visszatér*”.⁵³¹

A megrendelői oldal visszaszorítása, üldözése több ok miatt nehézkes: egyfelől a a rendszerben áramló pénzügyek bonyolítására a speciális „hawala rendszert”⁵³² használják, amely leginkább költséghatékonysága miatt működik. Fontos jellemzője még, hogy gyakran kapcsolódnak a meglévő illegális üzleti ügyekhez.⁵³³ „*A hawala költséghatékonyságának további okai az alacsony általános költségek mellett, az árfolyam-spekuláció. [...] Az átutalások és az üzleti átutalások feldolgozása ugyanazon bankszámlán történik, de nem ritka hogy további működési költségek merülnek fel egy olyan vállalkozásnál, amely hawala-átutalási szolgáltatásokat kínál.*”⁵³⁴ A rendszert jellemző legfőbb ismérv a bizalmi működés, mert a hawala-kereskedők mindig becsületesek az ügyfelekkel és a többi hawalarral való kapcsolattartásuk során. Tehát a hawala működésének alapja a feltétlen »bizalom«.⁵³⁵ Az emberkereskedelem és a nemzetközi szintű bünszervezetbe szerveződött bűnözői hálózatok ezen a ponton kapcsolódnak össze. A fegyverkereskedésre, terrorcselekményekre szükséges forrásokat - embercsempészetből, emberkereskedelemből, drogkereskedésből - oda és vissza képesek átcsoportosítani.⁵³⁶ A rendszer használatával nem csupán a megrendelők járnak jól, mert a hatóság elől tranzakcióik rejtve maradnak, hanem az emberkereskedők is jól járnak, mert a bűncselekményből felhalmozott pénzüik teljesen fedésben marad, így az egyszerű pénzmosással⁵³⁷ a legális gazdaságba átforgatható.

A sok kérdés mellett felmerül az az alapkérdés, hogy az emberkereskedelem végső megrendelői, fogyasztói a bűnözői szubkultúra részeinek tekinthetőek-e? Kriminológiai szempontból Merton úgy fogalmaz, hogy „*[...] ha a bűnöző szubkultúrában részes*

⁵³¹ FEHÉR Lenke - FORRAI Judit: Prostitúció prostitúcióra kényszerítés emberkereskedelem. Szociális és Családügyi Minisztérium megbízásából OOK-Press Kiadó. Budapest, 1999. 169-170. o.

⁵³² A Hawala átutalási rendszer gyors, biztonságos és költséghatékony módja a pénzátutalásnak belföldön és nemzetközi szinten működik, és teljesen láthatatlan a hivatalos pénzügyi ellenőrző hatóságok elől.

⁵³³ Transparency International. Forrás: <https://www.u4.no/publications/hawala-remittance-system-and-money-laundering>

⁵³⁴ A rendszer jellemzője, hogy akár egy eldugott tanyán, vagy rejtkehelyen is megkeresik a jogosultat, vagy átveszik a megbízótól a pénzösszeget.

⁵³⁵ LADÁNYI Éva: Hawala the informal value transfer system. In: PERIODICAL OF THE SCIENTIFIC BOARD OF MILITARY SECURITY OFFICE 2010. 116. o. Forrás:

https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2010_1_spec.pdf (Letöltve: 2020. augusztus 13.)

⁵³⁶ FATF report: Financing of the Terrorist Organisation Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL) Forrás: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Financing-of-the-terrorist-organisation-ISIL.pdf> (Letöltve: 2020. augusztus 13.)

⁵³⁷ Vö. A Btk. 399. § (3) bekezdés szerinti pénzmosás („saját pénz mosása”).

egyén pusztán azért nyúlna törvénytelen eszközökhöz, hogy gazdasági javakra tegyen szert, akkor nagyobb becsben tartaná azokat a javakat, melyeket már megszerzett. Ez az elmélet nem képes figyelembe venni a bűnöző szubkultúrára jellemző romboló hajlamot, változékonyságot, lelkesedést és teljes negatívizmust sem.”⁵³⁸ Merton által felvetett kérdés tehát az, hogy egy társadalomban egyes csoportok anómiás létállapotának vizsgálata nem adhat választ arra a kérdésre, hogy milyen jellegűek az adott csoport bűnözői magatartásformái. A középpontban azok „a heveny feszültségek állnak, melyeknek forrása a kulturálisan ösztönzött célok és társadalmilag strukturált lehetőségek közötti eltérés.”⁵³⁹ Az emberkereskedelem által érintett társadalmi csoportok vizsgálata során ismét aktuálisak lehetnek Merton elméletéből következő tapasztalatok, különösen a gyermekkereskedelem és a gyermekek sérelmére elkövetett egyéb súlyos bűncselekményének társadalmi okainak feltárása, a látencia mértékének kutatása tekintetében. Egyetértve Windt Szandra megjegyzésével melyszerint az emberkereskedelem jelensége és az emberkereskedelem Btk. tényállása nem azonos. A szexuális kizsákmányolásra épülő magatartásokat, a gyermekpornográfiával és a gyermekprostitúcióval kapcsolatos magatartásokat az Európai Parlament és a Tanács 2011/93/EU irányelve büntetni javasolja. A magyar büntetőszabályozás is „szétszórtan összetett”, hiszen a Btk. emberkereskedelem és kényszermunka 192. § tényállása mellett, a kerítés, Btk. 200. §, a prostitúció elősegítése Btk. 201. §, kitarottság Btk. 202. §, illetve a gyermekprostitúció kihasználása Btk. 203. § szakasza is ide tartozik.⁵⁴⁰ Érthető az az álláspont is, amely hivatkozik a magyar jogrendszerben elszórtan meglévő szabályok,⁵⁴¹ amelyek külön- külön, illetve az egymást átfedően rendelik üldözni a megrendelőt. Tegyük hozzá: az emberkereskedelem terén 2020 előtt ez hiányzott, amit jól mutat az a tény is, hogy nehezen lehet felmutatni olyan személyt,⁵⁴² akit a bíróság emberkereskedelem igénybevevőjeként jogerősen elítélt volna. Az emberkereskedelem felderítésének és bizonyításának nehézségeit feltáró kriminalisztikai kutatásom a Belügyi Tudományos Tanács doktori képzési pályázata keretében valósulhatott meg. E pályázat lehetőséget adott arra, hogy az inkább jogelméleti síkon haladó értekezéshez a

⁵³⁸ COHEN, Albert K.: *Delinquent Boys*. Glencoe, 1955. 36. o. - In MERTON, Robert K.: *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Gondolat Kiadó Budapest, 1980. 422. o.

⁵³⁹ MERTON Robert K.: *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Gondolat Kiadó Budapest, 1980. 423. o.

⁵⁴⁰ Lásd. SZABÓ Judit - CSAPUCHA Bernadett: A gyermekpornográfia büntetvény jogalkalmazói gyakorlata, különös tekintettel a bűncselekmény tényállását megvalósító fiatalokra. *Ügyészeti Szemle* 2020. 2. szám. in <http://ugyeszsegiszemle.hu/hu/202002/ujtag#22> (letöltés: 2022. június 30.)

⁵⁴¹ WINDT Szandra: A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról. In *Ügyészeti Szemle*, 2020/4. 42-53.o. Forrás: <http://ugyeszsegiszemle.hu/hu/202004/ujtag#42>

⁵⁴² A több évig tartó empirikus kutatásom során ilyen nem találtam.

magyarországi emberkereskedelem elleni küzdelem kriminalisztikai vetületeit jobban megismerve gyakorlati kérdéseket is illeszthessek.

IV.4.3. A Belügyi Tudományos Tanács doktori képzési pályázatának keretében végzett tartalomkutatás

A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Felderítő Főosztály Bűnszervezetek Elleni Osztály Emberkereskedelem Elleni Alosztályánál végzett kutatási munka során az Alosztályánál dolgozó tizenhárom nyomozó önkéntes és anonim kérdőívkitöltéssel igyekezett hozzájárulni az akta- és tartalomkutatásból származó kérdések megválaszolásához. Az alábbiakban a nyomozók által megválaszolt kérdőívek kiértékelését mutatom be. Szükséges megjegyezni, hogy Magyarországon úgy a nyomozóhatóságok, mint a bíróságok nagyon szívesen segítik a kutatásokat, ahhoz a törvényes keretek között minden segítséget megadnak.

A Gyakornoki Kutatásmegvalósítási Tervben meghatározott feladatok végrehajtásának időtartama hivatalosan 2017. október 12-től 2018. február 28-ig tartott. A kutatás meghatározott módszertana szerint összesen 7 akta és 16 544 oldalnyi titkosítás alól feloldott emberkereskedelem és más kapcsolódó bűncselekmények felderítését és nyomozását tartalmazó akták tartalmi szempontú áttekintését végeztem el és eredményét benyújtottam a Belügyi Tudományos Tanács felé.

ÜGYSZÁM ⁵⁴³	MENNYISÉ G	GYANÚSÍTÁS ⁵⁴⁴
29022-.../2013BÜ.	700 oldal	Cs. József és társai ellen indult eljárás <i>üzletszerű kerítés büntette</i> miatt indult eljárás.
29022-.../2015BÜ.	752 oldal	B. Attila és társai ellen indult eljárás <i>üzletszerű kerítés büntette</i> miatt indult eljárás.
29022-.../2013BÜ.	800 oldal	B. Attila (T. Attila álneve) ellen indult eljárás <i>üzletszerű kerítés büntette</i> és más bűncselekmények miatt indult eljárás
29022-.../2015BÜ.	500 oldal	B. Zoltán és társai ellen indult eljárás <i>üzletszerű kerítés büntette, gyermekprostitúció</i> és más bűncselekmények miatt indult eljárás.
29022-.../2012BÜ.	700 oldal	Zs. Gábor és társai ellen <i>bűnszervezetben elkövetett üzletszerű kerítés büntette</i> és más bűncselekmények miatt indult eljárás.
29015-.../ 2009BÜ.	1092 oldal	B. György és társai ellen <i>emberkereskedelem büntette</i> és más bűncselekmények miatt indult eljárás.
29022-.../2012BÜ.	12 000 oldal	L. Tamás és társai ellen <i>bűnszervezetben elkövetett</i>

⁵⁴³ A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda szervezett Bűnözés Elleni Főosztálya Emberkereskedelem Elleni Alosztályán végzett aktakutatás során készített tartalomelemzés során a belügyi tudományos kutatói és tudománysszervezői munkáról szóló 6/2006. (BK 4.) BM utasítás 7. pont b) alpontja által meghatározott céllal létrejött kutatási megállapodás nem teszi lehetővé a feldolgozott akták ügyszámainak publikációban történő feltüntetését, így azokra felismerhető módon nem történik hivatkozás.

⁵⁴⁴ A titkosítás alól feloldott nyomozati anyagok anonim jellegének megőrzése érdekében további konkrétumok nem közölhetők.

		<i>üzletszerű kerítés</i> és más bűncselekmények miatt indult eljárás.
összesen: 7 akta	16 544 oldal	

40. ábra A táblázatban felsorolt bűncselekmények aktáit vizsgáltam az Emberkereskedelem Elleni Alosztálynál

Az értekezés ezen része azokat a kutatási adatokat tartalmazza, amelyben a kriminalisztika területén tevékenykedő nyomozók által felhalmozott kriminológiai ismeretet kívántam kinyerni egy összetett kérdőív segítségével. A nyomozóhatóságnál végzett kérdőíves kutatás nem tekinthető kvantitatív kutatásnak, hiszen mindössze tizenhárman voltak. Mielőtt a kérdőívet az instruktorként segítségével körbeküldtük, előtte sokukkal sikerült összetett szakmai, kriminalisztikai és büntetőjogi kérdéseket is tisztázni. A kérdőív kérdéseinek egy részét az instruktorkal és a nyomozókkal történt beszélgetések tartalma, gyakorlati tapasztalataik, javaslataik figyelembevételével állítottam össze.

A nyomozók által felhalmozott tudásanyagot is igyekeztem felhasználni, mert fontosnak tartom, hogy a jogszabály mindennapi alkalmazójának, a nyomozóhatóság professzionális szakembereinek kriminalisztikai szempontú véleménye kutatásomban megjelenjen. További jelentősége van a nyomozástani gondolkodás és munka során felhalmozódó tudásnak és ismeretnek, ez pedig a kriminalisztikai bizonyításelmélet, hiszen ahogy az okozati összefüggések logikai rendszerét is, szinte minden jogágban alkalmazzák. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja úgy fogalmaz, hogy a kriminalisztika tudományának „*lényege szerint a kriminalisztikai bizonyítás a múltban fennállott tények, vagy lejátszódott események rekonstruálására irányuló komplex szellemi, valamint tervszerű gyakorlati tevékenység. Külön értéke e fogalom meghatározásnak a komplexitás, azaz a definíció mellett magába foglalja a kivitelezés előre meghatározott és célszerű rendben végrehajtott gyakorlati lépéseit is*”.⁵⁴⁵

Ennek fényében a tartalomkutatásban áttekintett aktákban szereplő feljegyzések, kihallgatási jegyzőkönyvek, hatósági megkeresések, leplezett eszközökből származó leiratok összességben felbecsülhetetlen anyagot szolgáltattak kutatásomhoz. A büntetőeljárásban a nehezen bizonyítható bűncselekmények esetében igaz Bócz Endre axiómája, mely szerint, „*a bűncselekmény és a vele kapcsolatos események nem múlnak el nyomtalanul, hanem információt hagynak a környező világban.*”⁵⁴⁶

A kriminalisztika tudományára figyelemmel, a bizonyítandó tények körébe azon objektivációk tartoznak, melynek tárgyiasult formája az ügy érdemi kimenetelére

⁵⁴⁵ MOLNÁR Ambrus - SZUCSIKNÉ SOLTÉSZ Ilona: i.m. 2017. október. 15. o.

⁵⁴⁶ BÓCZ Endre: Kriminalisztika. I. kötet. BM. Duna Palota és Kiadó. Budapest, 2004. 144. o.

befolyással bírnak. Az emberkereskedelem vonatkozásában a bizonyítandó tények azok a tényállási elemek, melyeket a jogalkotó meghatároz és a bizonyító tények s sértett által közölt adatok, információk. Az emberkereskedelmes ügyek bizonyítási nehézsége abban ragadható meg, hogy egy rendszeresen bántalmazott sértettől nehezen várható, hogy a kriminalisztika tudománya által megfogalmazott ténszerűség követelményeinek megfeleljenek. Ezt a ténszerűséget úgy lehetne összefoglalni, hogy olyan elemek, melyek a bizonyítást végzők tudatától és személyétől függetlenül léteznek, ám bizonyító tényré csak akkor válnak, ha őket bevonják a bizonyítási eljárásba.⁵⁴⁷ Ennek értelmében minden lehet bizonyító tény: a cél a tényállási elemek maradéktalan megvalósulása. Gyakorlati példát hozva, egy emberkereskedelmes ügyben lefolytatott büntetőeljárás bírósági szakaszának végén a bíróság kimondta, hogy *„egy enyhe és közepes fok határán álló gyengeelméjűségben szenvedő sértett megvásárlására külföldön végzendő prostitúciós tevékenység folytatása céljából került sor, és ennek érdekében a személyi szabadságától is megfosztották, iratait elvették”*. [(...) A bíróság továbbá kimondta, hogy a], *kizsákmányolás céljából történő, személyi szabadságától megfosztott személy sérelmére, fenyegetéssel elkövetett emberkereskedelem tényállási elemei maradéktalanul megvalósultak*”.⁵⁴⁸

A kutatásban arra a kérdésre igyekeztem választ találni, hogy a törvényi tényállás egyes tényállási elemei mennyire életszerűek kriminalisztikai szempontból. Például egy szóbeli adásvétel vagy a sértett kizsákmányolásának bizonyítása. Fontos volt még a kutatás szempontjából, hogy azoknak a kérdéseknek tisztázása, melyeket úgy foglalhatunk össze, hogy a nyomozás elméleti előkérdései. Amikor történeti tényállásból kiválasztásra kerülnek a jogilag releváns tények, azok a nyomozási terv elkészítésekor, majd a verziók felállításakor megszabják a nyomozás irányát. Ennek okán rendkívül fontos, hogy mit tekintünk jogilag relevánsnak és a sok egyéb hétköznapi tényhez való viszonyukat hogyan értelmezzük. Ez a hasonló jellegű bűncselekmények kérdésköre, hiszen azok egymástól való helyes és pontos elhatárolása az nyomozás és végeredményben a teljes eljárás eredményességére is befolyással lehet. Bizonyos kérdésekben, mint a sértetti közrehatás vagy a sértett beleegyezése, a Legfőbb Ügyészség Iránymutatása alapján értelmezi és nyomozza a nyomozóhatóság.⁵⁴⁹ Kapcsolódik az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főosztálya által készített 27-

⁵⁴⁷ Bócz Endre: i.m. I. köt. 2004. 143. o.

⁵⁴⁸ BH2017. 286.

⁵⁴⁹ Lásd A Legfőbb Ügyészség NF. 3889/2014/7-I számon kiadott Iránymutatása, illetve a KSB. 3771/2018/5-I. számú jogértelmező és nyomozást segítő iránymutatásait.

256/2/2006. sz. Módszertani Útmutató, amely „az emberkereskedelem és a prostitúcióra kényszerítés nyomozásához”⁵⁵⁰ és a bűncselekmények áldozatainak kihallgatásával kapcsolatos bizonyítási cselekmények során alkalmazandó helyesnek ítélt eljárási módokat tartalmazza részletesen, például a bizonyítási eszközök felvétele, megszerzése során a sértettel történő bánásmód, illetve a tanúkihallgatás során követendő magatartás. Windt Szandra tanulmányában idézi a Bf. 161/2015. sz. ügyben keletkezett Győri Fellebbviteli Főügyészség álláspontját, melyben a hatóságnak „*a bűnösség kimondásához igazolni kellett, hogy a vád tárgyává tett adásvétel a sértett kizsákmányolása érdekében történt, vagyis az érintettek az ügylettel az emberi mivoltában megalázott, fiatal felnőtt sértettet kiszolgáltatott helyzetbe hozták*”. A bizonyítás érdekében felvett bizonyítási eszközök (személyi és tárgyi) beszerzése során az említett belső iránymutatás már rendelkezésre állt.⁵⁵¹

A Kúria 39. BKv. a hasonló jellegű bűncselekményeket vizsgáló véleményében kimondta, hogy a szexuális visszaélést (Btk. 198. §), a kerítést (Btk. 200. §), a prostitúció elősegítését (Btk. 201. §) a kitarotottságot (Btk. 202. §), a gyermekprostitúció kihasználását (Btk. 203. §), a gyermekpornográfiát (Btk. 204. §), az emberkereskedelmet (Btk. 192. §) a prostitúcióhoz való szoros kötődésük miatt hasonlóknak kell tekinteni.⁵⁵²

2014-ben végzett Belügyminisztériumi kutatómunka során felkerestem Kenéz Andreát a Fővárosi Törvényszék bíróját,⁵⁵³ aki az emberkereskedelem új tényállásával kapcsolatos dilemmáit megosztotta velem.⁵⁵⁴ A lényeges kérdés az volt hogyan határozható el az emberkereskedelem az akkor még önálló tényállásként szereplő kényszermunkától. Megbeszélésünk arra irányult, hogy a kizsákmányolási célzatú emberkereskedelemmel összefüggésben a munkára kényszerítéssel történő elkövetés akár utócselekményi magatartásként, de önálló bűncselekményként is értelmezhető, hiszen az, az emberkereskedelem tényállásában megfogalmazott célzatos megszerzés nélkül is megvalósulhat.⁵⁵⁵ A 2020. július elsején módosított büntető törvényben a jogalkotó alapjaiban írta át az emberkereskedelem tényállását, ahogy ezt a korábbi fejezetekben

⁵⁵⁰ Az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főosztály 27-256/2/2006. számú, emberkereskedelem és a prostitúcióra kényszerítés nyomozásakor alkalmazandó Módszertani Útmutató.

⁵⁵¹ DERES Petronella: Az emberkereskedelem és a kényszermunka bűncselekményének egyes büntetőjogi kérdései I. In. Ügyészségi Szemle 2020/01 V. évfolyam. 1. szám. 45. o.

⁵⁵² Kúria 39. BK. véleménye a hasonló jellegű bűncselekmények az üzletszerűség megállapításánál.

⁵⁵³ 2014. augusztus 4-én 13:00 órakor a Fővárosi Törvényszéken történt megbeszélés.

⁵⁵⁴ Hogyan alakulnak a halmazati szabályok a munkára kényszerítéssel elkövetett kizsákmányolási célzatú emberkereskedelem és a kényszermunka között.

⁵⁵⁵ Vö. KARSAI Krisztina (Szerk.): Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 192. §-hoz. (lezárva: 2019. január 1.) Wolters Kluwer Hungary Kiadó. Budapest, 2019.

már áttekintettük. A kizsákmányolás nehezen meghatározható fogalma a bírói joggyakorlat által jól kimunkált rendszeres előny szerzésére irányuló törekvéssé változott, illetve a kényszermunka önálló tényállása is megszűnt, és az a továbbiakban az emberkereskedelem körén belül kerül értékelésre. Ami nem változott: a bűnösség bizonyításához továbbra is (kizsákmányolás, a passzív alany áruvá degradálása és eladása, a vele szemben alkalmazott kényszer, erőszak fenyegetés stb.) különös tényállási elemeket, bizonyítandó tényeket kell feltárni. Ezek közül - a munka operatív részét végző nyomozók szerint - a legnehezebb, a kizsákmányolás és az adásvétel tényének minden kétséget kizáró bizonyítása.

Az általam végzett kutatás tartalmát a rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet 2. § (2) bekezdése meghatározta, hiszen a Készenléti Rendőrség - figyelemmel a 67/2007. (XII. 28.) IRM rendeletre - feladatait országos illetékességgel látja el. Ebből származóan azokat az ügyeket és aktákat vizsgálhattam, melyekben a bűnszervezetben történő elkövetés gyanúja fennállt és a nyomozás alapjául szolgáló bűncselekmények közül legalább egy vagy több a 2006. évi CI. törvénnyel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény 3. cikk (2) bekezdésében meghatározott nemzetközi jellege volt. A törvény értelmében egy bűncselekménynek akkor van nemzetközi jellege, ha azt több mint egy államban követik el, illetve egy államban követik el, de előkészítésének, tervezésének, irányításának és ellenőrzésének jelentős részét egy másik államban végzik. Továbbá ha a vizsgált bűncselekményt egy államban követik el, de olyan szervezett bűnözői csoport vesz benne részt, amely egynél több államban folytat bűnöző tevékenységeket vagy azt egy államban követik el, de jelentős hatással van egy másik államra nézve.

Első akta összefoglalása

A rendelkezésemre bocsátott első aktában szereplő „gyilkos” becenevű Cs. József és társai ellen 2013-ban üzletszerű kerítés büntette miatt indult eljárás,⁵⁵⁶ melynek tizenhat női sértettje között - a NEBEK segítségével, valamint a SIRENE rendszer által jelzett információk alapján - kiskorúak is voltak. A kiskorú Á. Erzsébet 2012 márciusában ismerkedett meg az elkövetővel, aki a jobb élet reményét felvillantva kihívta Németországba. A tettes büntetett előéletű személy, akit 1993-ban orgazdasáért, 2002-ben rablásért, testi sértésért, jármű önkényes elvételeért, közokirat hamisításért, 2006-ban súlyos testi sértésért, 2007-ben nagyobb értékre elkövetett lopásért, 2008-ban

⁵⁵⁶ 29022- /2012BÜ. - 700 oldalnyi titkosítás alól feloldott iratanyag.

kényszerítés és üzletszerű kéjelgésért, 2009-ben kisebb kárt okozó csalásért, 2010-ben kerítés és kényszerítés büntettségért, 2011-ben önbíráskodásért jogerősen elítélték. A tettes Cs. József olyan többszörös visszaeső bűnözői életformát folytató személy, aki speciális ragadozó attitűddel rendelkezik. A kiskorú sértett vallomása szerint a tettes rendszeresen bántalmazta, nővérének személyi iratait megszerezte abból a célból, hogy sértettet idősebbnek beállítva munkára és prostitúciós tevékenységre kényszeríthesse. Az eljárás irataiból kitűnik, hogy a sértett személyes preferenciái jelentősen átalakultak, negatív jellegű önképi változáson ment át. Ennek oka az egzisztenciális nyomás, a támogató közösség hiánya, a bántalmazás és a sérelmére elkövetett más bűncselekmények hatására alapvetően megváltozott személyiség. A hatósági eljárást jelentősen akadályozta, hogy a kiskorú Á. Erzsébeten kívül a kihallgatásokon a sértettek egyöntetűen azt állították, hogy őket senki nem kényszerítette, önként vetették alá magukat a kizsákmányolásnak.

Ezt a „belegyezést” a nemzetközi instrumentumok által követelt irány szerint nem lehet elfogadni, s nem csak kiskorúak esetében. A ragadozó természetű tettes tekintetében a nemzetközi bünszervezettel való kapcsolattartás is felmerült, hiszen Armando R. és Bruno N. olasz állampolgár is részt vett a kiskorú és más személyek kizsákmányolásában. A pénzmozgás ellenőrzésekor olasz állampolgároktól Western Unionon keresztül érkező utalásokra is fényderült, ahogy arra is, hogy a sértetteket rendszeresen, visszatérő jelleggel, súlyosan bántalmazták. Ennek ellenére az aktában szereplő iratokból az látszik, hogy a nyomozóhatóság - feltehetően a kizsákmányolásba való belegyezés tanúvallomásai alapján, elment az emberkereskedelem tényállása mellett.

Második akta összefoglalása

A második akta⁵⁵⁷ sértettjeit - akik közül sokat személyesen ismer - a büntetett előéletű B. Attila Olaszországban dolgoztatta, bántalmazta, kizsákmányolta. A sértettek napi 40-50 000 forintot kerestek a terhelt részére. B. Attila szoros felügyelet alatt tartotta P. Brigittát, aki kiskorúként kezdte Kecskeméten a prostitúciós tevékenységet. A nyomozási terv kialakítása során megfogalmazott nyomozási verziók felállításánál ekkoriban az irányba a hatóság nem folytatott vizsgálódást, ahogy azzal sem foglalkozott, hogy miként került a kiskorú sértett B. Attila hatalmi körébe. A súlyos bántalmazások miatt az egyik sértett névtelen feljelentése eredményezte a hatósági tudomásra jutást, végül 2015. július 17-én került sor a nyomozás elrendelésére. A rendszeres fizikai

⁵⁵⁷ 29022- /2015BÜ. - 752 oldalnyi titkosítás alól feloldott iratanyag.

sérüléssel járó bántalmazást a későbbi igazságügyi orvosszakértői vizsgálatok is alátámasztották. A nyomozás alatt az olasz hatóságok a sértetteket védett házban helyezték el. A sértetti kihallgatásoknál jellemző volt a párhuzamosság, illetve hogy egy sértettet öt-hat esetben kihallgattak, és a már ismert körülményeket újra és újra leírták. A hatóság szempontjából ez a módszer a fals információk kiszűrését szolgálja, a sértetteknek azonban többszörös viktimizációt okoz. Az adott ügyben felmerül az olasz bűnszervezet közreműködésének lehetősége, olasz állampolgárok, Francesco R., illetve Luciano M., Nicola Carollo, Giuseppe C. okán, de a nyomozóhatóság bűnszervezet felderítése, lenyomozása irányába nem indult el. Az adott ügyben is súlyosan bántalmazták a sértetteket, például, az áldott állapotban lévő R. Margitot kiskorú gyermekei előtt bántalmazták rendszeresen. Amikor a súlyosan bántalmazott sértett mentálisan kiborult, B. Attila (terhelt) a sértett ezen állapotát kihasználva őt öngyilkosságra akarta rábírn.

Harmadik akta összefoglalása

A harmadik aktában⁵⁵⁸ a büntetett előéletű B. Attila ellen indult eljárás üzletszerű kerítés büntette és más bűncselekmények miatt indult nyomozási anyagokat vizsgáltam. A sértettek személyi preferenciái vizsgálata körében kiemelendő H. Karina ügye, akinek menekülése B. Attila hatalmi befolyása alá kerülésének oka vérszerinti szüleivel való súlyos konfliktusában jelölhető meg. A gyermekbántalmazási fejezetben felsorolt hányatott életforma, az eldobottságérzés, a perspektívátlanság és a víziónélküliség volt jellemző H. Karinára is, aki önként jelentkezett prostituáltként. Végül Németországba kerül, ahol szexuális kizsákmányolás áldozata lesz.

Az önkéntesség ebben az esetben is - a magyar hatóságok által alkalmazott ügyészi iránymutatás⁵⁵⁹ miatt - kizárta a kizsákmányolási céllal elkövetett emberkereskedelem alkalmazhatóságát. A sértettek H. Karinán kívül N. Anett, K. Alexandra, B. Natasa, Tné. Sz. Anikó, F. Orsolya, K. Zita, B. Edina, B. M. Anna, P. Alexa mind bántalmazottak voltak. A kihallgatások során feltárással került, hogy a sértettek kiválasztása „megtekintés” alapján történt. Fontos szempont volt az alacsony edukációs készség és hogy az áldozatok ne tudják, pontosan hol, melyik országban, városban vannak.⁵⁶⁰ A bántalmazásuk szisztematikus és rendszeres volt, de soha nem a kapcsolat elején bántalmazták őket.

⁵⁵⁸ 29022 /2013BÜ - 800 oldalnyi titkosítás alól feloldott iratanyag.

⁵⁵⁹ Ld. A Legfőbb Ügyészség NF. 3889/2014/7-I számon kiadott Iránymutatását.

⁵⁶⁰ Ezért a kihallgatás során a sértettek, nem tudták pontosan leírni a hallomásból felidézett hollandiai városok neveit, ami megnehezítette a nyomozást.

Negyedik akta összefoglalása

A negyedik aktaköteg⁵⁶¹ B. Zoltán és társai ellen indult eljárás üzletszerű kerítés büntette, gyermekprostitúció és más bűncselekmények miatt indult eljárásban, a terhelt prostitúciós tevékenység végzésére személyeket toboroz és e személyek által keresett jövedelemből él. A sértettek között kiskorú személy is volt. A sértettek L. Cintia, L. Réka, Sz. Nikolett (kiskorú), N. Noémi, B. Zsófia, K. Barbara, B. Klaudia közül egy kivételével az állították, hogy nem tudták, hogy valójában milyen tevékenység végzésére kérte fel őket terhelt B. Zoltán.

Ötödik akta összefoglalása

Az ötödik akta⁵⁶² Zs. Gábor és társai ellen bünszervezetben elkövetett üzletszerű kerítés büntette és más bűncselekmények miatt indult eljárást tekintette át. Az ügyben az 1994. XXXIV. törvény 63. § bekezdése alapján indult titkos információgyűjtés bizonyítékai révén 2012. március 7-én nyílt eljárásban elrendelték a nyomozást. Ennek során pszichológus-szakértő kirendelésére került sor, az egyik sértett, M. Boglárka személyiségében bekövetkezett elváltozások vizsgálatára. A szakértői vizsgálati lapból jól kivehető - ebben az esetben is -, hogy a sértett potenciális áldozattá válása családi okokra, bántalmazásra, súlyos, kezeletlen tanulási, diszlexiás, diszkalkuliás problémáira vezethető vissza. A vérszerinti szülőkkel való rossz kapcsolat korai promiszkuitást eredményezett a vizsgált személy esetében. Az elhanyagoltság már kiskorúként menekülésre, önálló életre és bántalmazó szexuális kapcsolatba kényszerítette, amely akkor erősödött fel, amikor áldott állapotba került és nem már tudott prostituáltként dolgozni. Az egzisztenciális nehézségek, a pszichés lenyomottság a kizsákmányoló viszonyt természetessé tették. A sértett személyiségvizsgálata megerősítette, hogy detektálhatóak nála olyan pszichés elváltozások (represszív hangulati színezet, alvászavarok, szorongások, félelemérzet, beszűkülés, „regresszív munkamódok”), amelyek ok-okozati összefüggésbe hozhatóak a sérelmére elkövetett cselekményekkel.

Hatodik akta összefoglalása

A hatodik akta⁵⁶³ B. György és társai ellen emberkereskedelem büntette és más bűncselekmények miatt indult eljárás. A nyomozati iratokból kiderül, hogy a gyermekotthonban élő sértettet, F. Évát tizenhét éves korában P. Attila azért vette magához, hogy később eladja. A nyomozás kiderítette, hogy F. Éva a gyermekotthonból való kikerülésekor a szociális hivatal segítségével hozzájutott egy lakáshoz. A lakásba

⁵⁶¹ 29022 /2015BÜ - 500 oldalnyi titkosítás alól feloldott iratanyag

⁵⁶² 29022 /2012BÜ. - 700 oldalnyi titkosítás alól feloldott iratanyag

⁵⁶³ 29015 /2009BÜ. 1092 - oldalnyi titkosítás alól feloldott iratanyag

azonban P. Attila költözött be vérszerinti családjával, F. Évát pedig 100 000 forintért eladták N. Alfréd részére. N. Alfréd a sértettet azért vásárolta meg, hogy részére Svájcban dolgozzon. A svájci munka prostitúció volt, amire N. Alfrédnek dolgozó más személyek (nők) „tanították be”. A kezdetben idegenkedő sértett kényszerítése veréssel, bántalmazással történt. A bántalmazás rendszeressé vált, ha nem tudta a napi 1000 CHF-et teljesíteni. A verések miatt számos csontja eltört, megrepedt zúzódásai keletkeztek. Emiatt a sértett fekvőbeteg, illetve járóbeteg-gyógyintézeti ellátására is sor került. Az orvos kérdésére a sértett (kényszer, fenyegetés hatása alatt lévén) svájci „ügyfeleket” említette meg tettesként. A felderítést követően meginduló büntetőeljárásban a sértettet is előzetes letartóztatásba helyezték. Az intézkedés okát és célját a hatóság abban nevezte meg, hogy a tényállás minden részletének feltárása és a valódi elkövető és áldozat megtalálása ezt indokolta. Az iratok áttekintését követően ezt az álláspontot én nem éreztem teljes egészében megalapozottnak.

Hetedik akta összefoglalása

A hetedik vizsgált akta⁵⁶⁴ a többszörösen büntetett L. Tamás és társai ellen bűnszervezetben elkövetett üzletszerű kerítés és más bűncselekmények miatt indult eljárást tartalmazta. A titkos információgyűjtés 2006. december 14-én indult. Ebben az esetben sem látott a nyomozóhatóság emberkereskedelmet. K. Eszter sértett volt hajlandó szembesítésre az őt bántalmazó elkövetőkkel. V. Margit sértettet kiskorúként kényszerítették prostitúcióra,⁵⁶⁵ aki végül megszökött a szlovák állampolgárságú X. Markus segítségével, akit a bűnszervezet megtalált és bántalmazott. A sértettek Á. Szabina, D. Anett, V. Enikő, Sz. Anett, B. Erika, H. Gabriella, V. Georgina, V. Elvira nem tettek terhelő vallomást a bűnszervezet tagjaira. A sértettek gyermekkor, családi élete, egzisztenciális félelme okán kerültek az emberkereskedelmet megvalósító bűnszervezet látókörébe. A tanúvallomást vállaló (inkább vakmerő, mint bátor) sértettek K. Eszter és V. Margit családját folyamatosan életveszélyesen fenyegették, zsarolva ezzel az áldozatokat.

A tartalomkutatás összegzése

Konklúzióként elmondható, hogy a sértettek többsége nem, vagy nagyon nehezen tudott lelkiileg, mentálisan regenerálódni. A regenerálódást a hosszasan elhúzódó esetenként akár tíz éves büntetőeljárás megnehezítette, illetve csak részleges regenerálódást tett lehetővé. A néhány említhető pozitív esetben az önkép helyreállítása és az

⁵⁶⁴ 29022 /2012BÜ. 12 000 - oldalnyi titkosítás alól feloldott iratanyag

⁵⁶⁵ 29015 /2007BÜ.

egzisztenciális feszültség feloldása volt a megoldás. Ezeket a pozitív eredményeket a működő családi kapcsolatok, a környezetváltozás és a sértett korábbi edukációs szintje által létrejövő mentális változás alapozták meg. Sajnálatos, hogy a vizsgált emberkereskedelmes akták között volt a sértett halálát eredményező esemény is.

A jogalkalmazók közötti felmérés koncepcióját még 2014-ben végzett belügyminisztériumi gyakorlati munkám során állítottam össze, melyet akkor idő hiányában nem sikerült eredményesen végigvinni. A 2018-ban indult a KR NNI-nál végzett kutatási feladatok végzése során lehetőséget kaptam arra, hogy a kérdéssort ismét elővéve az Alosztály nyomozószakemberei elé tárhassam, akik készségesen segítették a kutatást. Az alábbiakban az első kutatás kérdéseit ismertetem, és az arra adott válaszokat elemzem.

IV.4.3.1. Hogyan látja a magyarországi civil szervezetek és nem kormányzati szervezetek emberkereskedelem elleni küzdelem kapcsán végzett tevékenységét?

A Belügyminisztérium 2008 óta működteti az Nemzeti Koordinációs Mechanizmust, amelynek tagjai az emberkereskedelem elleni küzdelemben érintett tárcák, egyéb állami szervezetek és az állami támogatással védett szállást működtető civil szervezetek. Erre vonatkozóan kiemelendő, hogy a Nemzeti Koordinációs Mechanizmus munkáját az ún. „NGO Kerekasztal”⁵⁶⁶ egészíti ki, ami a prevenció és az áldozatsegítés területén tevékenykedő civil szervezeteket tömöríti, szerepe inkább formálisnak mondható, ugyanakkor vitathatatlan, hogy információáramlásra tökéletes fórum.

Az első kérdésben az úgynevezett emberkereskedelem elleni küzdelemben közreműködő nem kormányzati szervek együttműködését szolgáló NGO Kerekasztal⁵⁶⁷ keretében végzett munka eredményének nyomait kerestem a gyakorlati nyomozati munkát végzőknél. Ennek alapja a civil, nemzetközi orientációjú nem kormányzati szervezetekkel (NGO) kapcsolatos együttműködésről 2014 nyarán a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) kapcsolattartójával, Dóra Bálinttal folytatott beszélgetés volt. A kérdést végül a belügyminisztérium által mellém rendelt munkatársakkal egyeztetve úgy állítottam össze, hogy a válaszadó egytől tízig terjedő lineáris skálán rádiógombos, azaz egy válaszadási lehetőség mellett tudja kiválasztani a szerinte legmegfelelőbb választ.

⁵⁶⁶ Ld. Intézményi Keretek: <https://emberkereskedelem.kormany.hu/intezmenyi-keretek> (letöltés: 2021.07.15.)

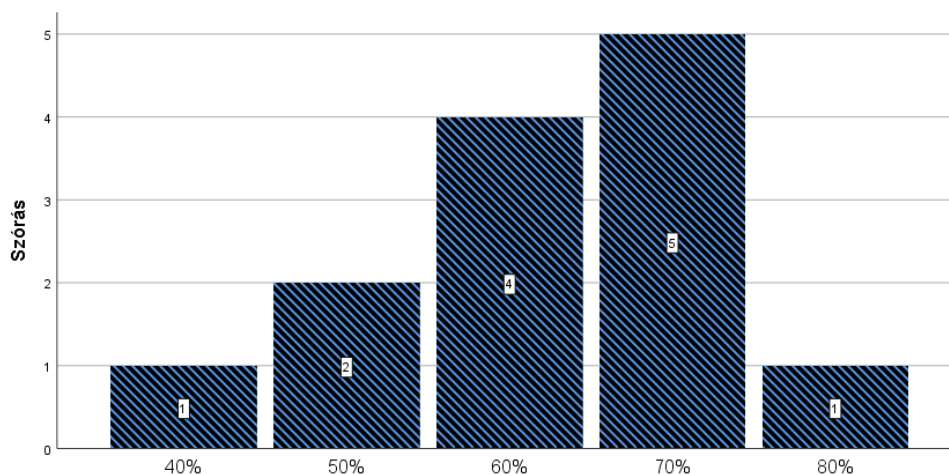
⁵⁶⁷ Ld. Az emberkereskedelem elleni nemzeti koordinátor és az emberkereskedelem elleni küzdelemben közreműködő nem kormányzati szervek együttműködését szolgáló informális kerekasztal működési rendje. Forrás: https://emberkereskedelem.kormany.hu/download/4/30/a0000/NGO_Kerekasztal_mukodesi_rend.pdf (letöltve: 2019.09.20.)

Az Alosztályon - a kutatás időpontjában - tizenhárom nyomozó dolgozott, akik határon átnyúló, nemzetközi emberkereskedelemmel összefüggő ügyekben nyomozott.

Ön jogalkalmazóként hogyan látja a magyarországi civil szervezetek, nem kormányzati szervezetek emberkereskedelem elleni küzdelem kapcsán végzett tevékenységét?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	40%	1	7,7	7,7	7,7
	50%	2	15,4	15,4	23,1
	60%	4	30,8	30,8	53,8
	70%	5	38,5	38,5	92,3
	80%	1	7,7	7,7	100,0
	Total	13	100,0	100,0	

25. táblázat Összegző értékelés civil szervezetek, NGO-k (nem kormányzati szervezetek) emberkereskedelem elleni küzdelem kapcsán végzett tevékenységéről

41. ábra A civil szervezetek, NGO-k (nem kormányzati szervezetek) emberkereskedelem elleni küzdelem kapcsán végzett tevékenységének értékelése.

A kérdésre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt.

Egyetlen nyomozó sem választotta az első három legrosszabb értéket. A 10%, 20% és 30%-os működési érték ezért nem szerepel az ábrán.

7,7% (egyetlen válaszadó) 40%-ra értékelte a nyomozók és a civilek közti együttműködés minőségét.

30,8 százalékuk (4 válaszadó) 60%-ra értékelte a nyomozók és a civilek közti együttműködés minőségét.

38,5 százalékuk (5 válaszadó) 70%-ra értékelte a nyomozók és a civilek közti együttműködés minőségét.

7,7 százalékuk pedig 80%-ra értékelte a nyomozók és a civilek közti együttműködés minőségét.

Konklúzióként kimondható, hogy a nemzetközi nem kormányzati szervezetekkel és magyarországi civil szervezetekkel, a nemzetközi jelleggel rendelkező emberkereskedelem büntetének nyomozását végzők szerint a hatóság kapcsolata gyümölcsöző, működőképes melyhez hozzájárul a Magyar Belügyminisztérium által rendszeresen összehívott informális kerekasztal is.

IV.4.3.2. Szükséges-e változtatni a civil szervezetekkel, egyházakkal meglévő együttműködésen?

A következő kérdésben arra kerestem a választ, hogy szükséges-e változtatni az együttműködés hatékonyságának növelése érdekében. A hatékonyságnövelést nem írtam oda, de a kérdésfeltevés premisszáiból logikailag ez egyenesen következik. A feltett kérdésre szimpla igen, nem választ lehetett adni, tehát a válaszadónak az előzőekben adott kicsit szélesebb lehetőségei tovább szűkültek. El kellett tehát döntenie, ha az előzőekben az együttműködést kiválónak vagy nagyon jónak ítélte, akkor ennek fényében kellett a változtatás igényét is megfogalmazni.

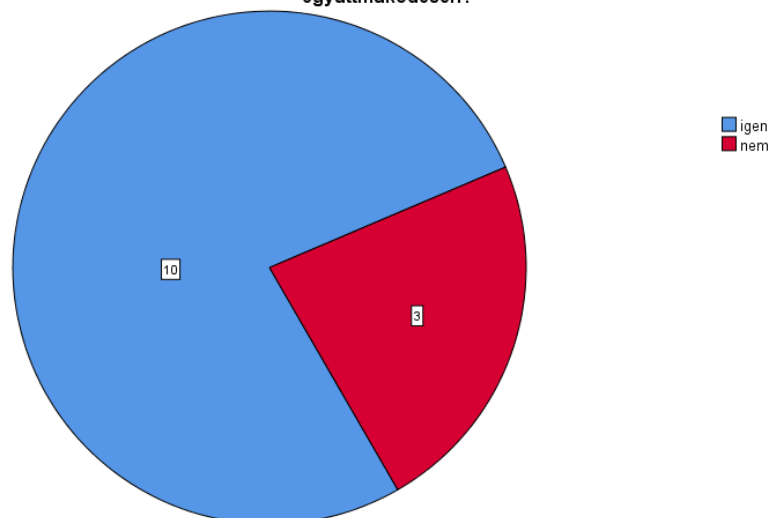
Szükséges-e változtatni a civil szervezetekkel, egyházi jogi személyekkel és NGO-kal meglévő együttműködésen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen	10	76,9	76,9	76,9
	nem	3	23,1	23,1	100,0
	Total	13	100,0	100,0	

26. táblázat Összegző értékelés a civil szervezetekkel, egyházi jogi személyekkel és NGO-kal meglévő együttműködés változtatására.

A feltett kérdésre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt. A kiértékelés az első kérdésre adott válaszok összevetésével hoz különös eredményt, hiszen ott a válaszadók 77%-a kifejezetten jónak ítélte meg az együttműködést, ugyanakkor a változtatás szükségességét 76,9% látta fontosnak. A létrejövő disszonanciát az aktakutatás során a nyomozókkal létrejött személyes beszélgetések alapján úgy foglalhatjuk össze, hogy a kérdés túl általános volt, így magába foglalta a kerekasztalhoz meghívott magyarországi civil szervezetek mellett sok más szervezetet is - akiket a nyomozóhatóság hivatalból ismer - de napi munka során működő, személyes kapcsolat nem alakult ki.

Szükséges-e változtatni a civil szervezetekkel, egyházi jogi személyekkel és NGO-kal meglévő együttműködésen?

42. ábra Szükséges-e változtatni a civil szervezetekkel, egyházi jogi személyekkel és NGO-kal meglévő együttműködésen?

Külön kiemelésre került a Baptista Szeretetszolgálat -, amely Alapítványként is és belső egyházi jogi személyként is működik -, a Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület és az Országos Kriminológiai Intézet, amely Magyarország Ügyészségének tudományos, kutató és képzési helye. A kérdés megvilágításához az alábbi táblázatban bemutatom a kormányzat által felépített koordinációs mechanizmust, melynek lényegi elemeit az emberkereskedelem elleni, 2008-2012 közötti nemzeti stratégiáról szóló 1018/2008. (III. 26.) Korm. határozat alkotta meg. A Kormányhatározat 7. Pontja értelmében a nemzeti koordinátor az a személy, aki kidolgozza a nemzeti stratégia végrehajtását szolgáló részletes cselekvési tervet, ellátja a 4. pont szerinti koordinációs mechanizmussal kapcsolatos igazgatási feladatokat, és kapcsolatot tart a témában érintett hazai és nemzetközi szereplőkkel. Ennek eredménye az alábbi koordinációs együttműködés és az informális kerekasztal.

Civil partnerek ⁵⁶⁸	Állami partnerek ⁵⁶⁹
Nemzetközi Migrációs Szervezet	Külgazdasági és Külügyminisztérium
Magyarországi Női Alapítvány	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Európai Roma Jogok Központja	Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal
Indit Közalapítvány	Országos Rendőr-főkapitányság
Periféria Egyesület	Nemzeti Nyomozó Iroda
Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány	Legfőbb Ügyészség
Sex Educatio Kiemelt Közhasznú Alapítvány	Fővárosi Törvényszék
NANE Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület	Országos Bírósági Hivatal
Baptista Szeretetszolgálat	Áldozatsegítő Szolgálat - KIH Igazságügyi Szolgálata

⁵⁶⁸ <https://emberkereskedelem.kormany.hu/koordinacios-mechanizmus> (letöltve: 2019. szeptember 20.)

⁵⁶⁹ https://emberkereskedelem.kormany.hu/?_preview=5444e5a1-f6db-0408-ea78-00004da6b27e (letöltve: 2019. szeptember 20.)

Félúton Alapítvány	Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat
Közéleti Roma Nők Egyesülete	Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat
Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány	Országos Kriminológiai Intézet
Segítő Kéz 2003 Szociális Egyesület	
Terre des Hommes Alapítvány	
Anthropolis Egyesület	
Névtelen Utak Alapítvány	
Üdvhadsereg	

Az első kérdés megválaszolásakor tehát nem a táblázatban szereplő összes civil partnerre gondoltak, hiszen nagyobb részüket nem is ismerték a terepen dolgozó nyomozók. Tehát a leadott értékelést az ismert civil partnerek vonatkozásában adták meg a válaszadók. A második kérdésben már a civil szervezetek és az NGO-k mellé bekerültek az egyházi jogi személyek is, amelyek jócskán kibővítették a lehetséges halmazt. A magyarországi bevett egyházak közül -, mely az Egyházi Nyilvántartó rendszer szerint⁵⁷⁰ harminckét önálló egyházi autonómiával és közfeladatellátási jogosultsággal rendelkező intézményrendszert jelent - csupán a Magyarországi Baptista Egyház került említésre az emberkereskedelem elleni együttműködésben. Ennek okán is van tér a kapcsolatok javítására és bővítésére.

IV.4.3.3. Jelölje meg a lehetséges válaszok közül, mely területen kellene változtatni

A következő kérdésben arra kérdeztem rá, hogy ha úgy ítélik meg, hogy a kapcsolatok javításához ilyen változtatást kellene alkalmazni, akkor azt a felsorolt listából egy többválasztásos, jelölőnégyzetes válaszadást lehetővé tevő választással indokolja meg. Az általam készített kötött válaszadási listát a korábbi tapasztalatokra alapítva készítettem el. Ennek oka az volt, hogy egy szabad szavas válaszadás engedélyezése esetén az értékelés és a válaszok iránya annyira szerteágazóvá válik, hogy az az értékelést megghiúsította volna. Ennek okán a válaszlistára a gyakornoki munka során történő informális megbeszéléseken felvetett lehetséges együttműködési pontokat vettem fel. A kérdésre kilenc nyomozó válaszolt, a többiek, akik a „nem szükséges változtatás” választ adták, a kérdőív szerkezeténél fogva nem kapták meg ezt a kérdést, illetve egy nyomozó nem válaszolt a kérdésre. Ezeket a számokat a „missing” sorban láthatjuk.

több együttműködési megállapodásra lenne szükség az ORFK részéről

⁵⁷⁰ Ld. <https://egyhazi.emmi.gov.hu/> (letöltve: 2019. szeptember 20.)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen	3	23,1	33,3	33,3
	nem	6	46,2	66,7	100,0
	Total	9	69,2	100,0	
Missing	leeső válaszok	4	30,8		
Total		13	100,0		

27. táblázat Civil együttműködési megállapodásokra vonatkozó kérdés

A 27. táblázatban látható adatok alapján a „több együttműködési megállapodásra lenne szükség az ORFK részéről” lehetőséget csupán három nyomozó jelölte meg lényegesnek, ami a válaszadók 33,3%-a, és ezzel a legkevésbé fontosnak ítélték az együttműködési partnerségi megállapodást.

több szakember kellene a segítőszolgálatokhoz

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen	4	30,8	44,4	44,4
	nem	5	38,5	55,6	100,0
	Total	9	69,2	100,0	
Missing	leeső válaszok	4	30,8		
Total		13	100,0		

28. táblázat Több szakemberre vonatkozó kérdés

A 28. táblázatban foglalt adatok alapján a nyomozók tapasztalatai szerint nincs komolyabb szakemberhiány a civil szervezeteknél. Ez azért meglepő, mert a civil- és egyházi szervezetekben ugyan vannak szakértők, de a forráshiány - amely a további kérdésekben látható - már más irányú következtetést is lehetővé tesz.

Komolyabb infrastruktúra, modernebb védelmi rendszer kellene a segítőszolgálatoknál

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen	7	53,8	77,8	77,8
	nem	2	15,4	22,2	100,0
	Total	9	69,2	100,0	
Missing	leeső válaszok	4	30,8		
Total		13	100,0		

29. táblázat Komolyabb infrastruktúrára vonatkozó kérdés

A legtöbb választás a 29. táblázatban látható „komolyabb infrastruktúra, modernebb védelmi rendszer kellene a segítőszolgálatoknál” lehetőségre esett, melyre a kilenc válaszadóból hét megjelölt, ami 77,8%-os arányt jelent.

Jóval több anyagi forrás kellene a területre az áldozatsegítéshez

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen	6	46,2	66,7	66,7
	nem	3	23,1	33,3	100,0

Total		9	69,2	100,0
Missing	leeső válaszok	4	30,8	
Total		13	100,0	

30. táblázat Anyagi forrásra vonatkozó kérdés

A 30. táblázatban látható adatok szerint a következő nagyobb arányú választást, 66,7%-ot a „jóval több anyagi forrás kellene a területre az áldozatsegítéshez” válaszlehetőség kapta. Ebből arra következtethetünk, hogy a nyomozók szerint a védekezési terület forráshiányos: a civilek és a hatóság jó együttműködésének alapja a hatékony védelem, melynek megoldására több forrásra lenne szükség. A forráshiányos rendszerekben sem a védelmet, sem az áldozatsegítést nem lehet hatékonyan megoldani. A két magasabb arányú válaszból az látható, hogy leginkább az anyagi források megemelésével és az infrastruktúra javításával lehetne a védelmi hatékonyságon javítani, hiszen a szűk keresztmetszetet elsődlegesen ezek a kérdések képezik. Ez valahol egybecseng az Egyesült Államok Külügyminisztériumának emberkereskedelem elleni küzdelem monitorozását végző irodája által kiadott 2019-es jelentésben foglaltakkal, amely tényként kezeli, hogy „továbbra is csak kevés áldozatsegítő szolgáltatás állt rendelkezésre, amelyek koordinálatlanok és elégtelenek voltak, és az áldozatokat az újbóli áldozattá válás veszélyének tették ki”.⁵⁷¹

Több védett házra lenne szükség

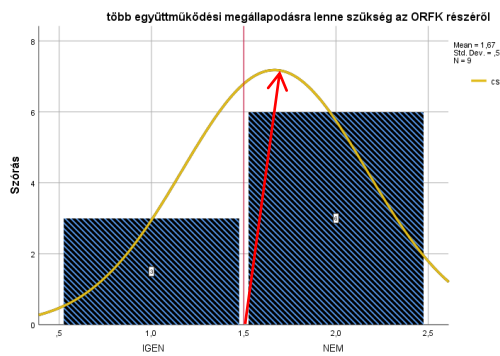
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen	5	38,5	55,6	55,6
	nem	4	30,8	44,4	100,0
	Total	9	69,2	100,0	
Missing	leeső válaszok	4	30,8		
Total		13	100,0		

31. táblázat Több védett házra lenne szükség

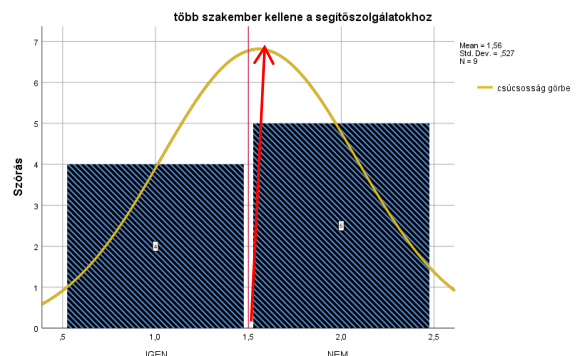
A 31. táblázat alapján a harmadikként legtöbb, 55,6%-os választást kapott a „több védett házra lenne szükség”, amely az előző válaszok mellé kapcsolható. Ez tárgykör egyben a szakértői szintű védelmi rendszer körét is érinti. E tárgykörben sajnos szintén van javítanivalója Magyarországnak, annak fényében, hogy a bevett egyházak körében további kapacitásokat lehetne mozgósítani a védett házak bővítése, illetve a védendő áldozatok elhelyezésének vonatkozásban. A már hivatkozott USA „a szakértők bírálták a kormányzatot az áldozatvédelmi szolgáltatásokra vonatkozó összehangolt iránymutatások hiánya miatt, megjegyezték, hogy az áldozatkezelési rendszer nem

⁵⁷¹ Egyesült Államok Külügyminisztériuma: TIP Report 2019 (Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons). 5. o. forrás: https://hu.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/232/tip2019_hu.pdf (2019. szeptember 21.)

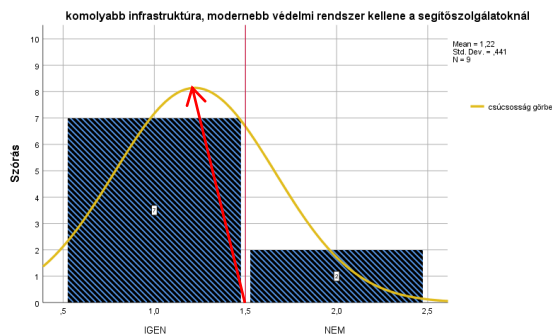
hatékony, és arról számoltak be, hogy az érintett minisztériumok között nincs egyetértés a nem uniós külföldi áldozatok védett elhelyezésének lehetőségeivel kapcsolatban (függetlenül az említett személyek tartózkodási helyétől).⁵⁷²

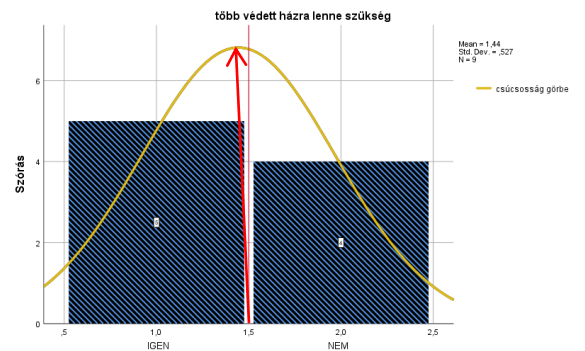
43. ábra Több együttműködés

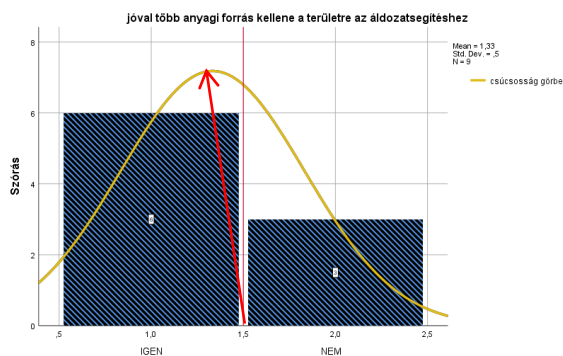
44. ábra Több szakember

45. ábra Komolyabb infrastruktúra

46. ábra Több védett ház

47. ábra Több forrás

A 43. ábra Több együttműködés”, a 44. ábra Több szakember”, 45. ábra Komolyabb infrastruktúra”, 46. ábra Több védett ház”, és a 47. ábra Több forrás” adatai az adott válaszok hullámgörbéinek pirossal jelzett reference line által jelzett középértéktől való elmozdulásai mutatják azt a releváns ferdeséget, amelyből következtethetünk a válaszokból következő árnyalatnyi különbségekre.

IV.4.3.4. Mennyire látja proaktívnak az áldozatsegítéssel foglalkozó szervezeteket?

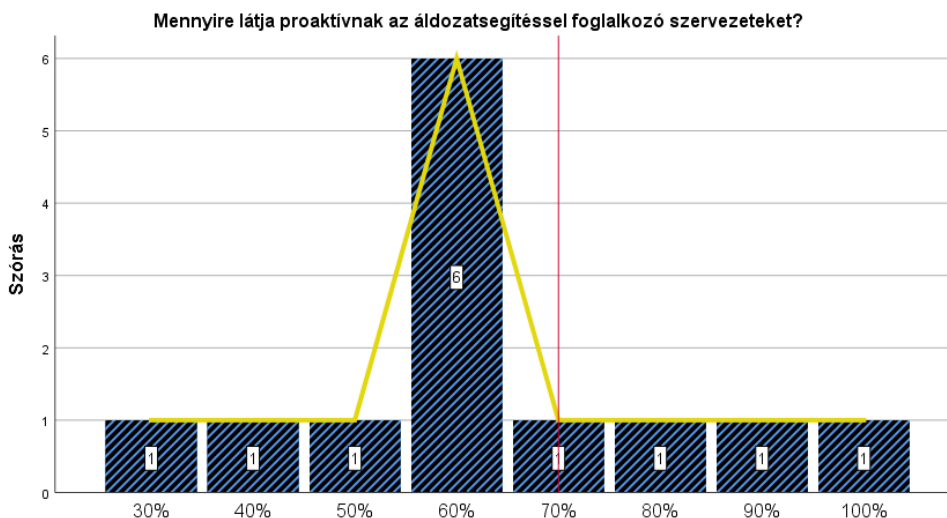
⁵⁷² Egyesült Államok Külügyminisztériuma: TIP Report 2019. i.m. 2019. 6. o.

A következő kérdésben a területen dolgozó civil és állami szerveknél dolgozó szakemberek saját szempontjaik szerint jelzett, de valahol sok közös metszetet tartalmazó problémáira kerestem választ. A kérdés mögöttes tartalmaként kiemelendő, hogy az állam részéről a proaktivitás nem ritkán a magánszférába való benyomulásként értelmezhető. Ez a bűnmegelőzés egyik problémája: hol van az a szükséges, arányos beavatkozási határ, amelynek elérésekor a jövőben bekövetkező sértő eseményt megelőzhetjük, egyben a magánszférát is kellőképpen tiszteletben tartjuk. A kérdés másik fele a civil szervezetekre vonatkozik, akiknél a proaktivitás hiánya okoz gondot. Emiatt a bűncselekménytől sérelmet szenvedők nem jutnak alacsonyküszöbű és megfelelő életperspektívát tartalmazó védelemhez, csökken a hatósággal való együttműködés. Az emberkereskedelem esetén - különös figyelemmel a bűnszervezetben elkövetett cselekményekre - a személyi bizonyítási eszközöknek hatalmas jelentősége van. Ezt az emberkereskedelem áldozatainak együttműködésével lehet elérni. Az áldozatok együttműködése akkor éled fel, ha biztonságos környezetben, olyan felelősségteljes szakemberek segítségével kaphatják meg, akik képesek biztosítani számukra a védelmet, a regenerálódást és a tanúvallomás megtételét követő pozitív életkilátásokat, hosszabb távú perspektívát.

Mennyire látja proaktívnak az áldozatsegítéssel foglalkozó szervezeteket?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	30%	1	7,7	7,7	7,7
	40%	1	7,7	7,7	15,4
	50%	1	7,7	7,7	23,1
	60%	6	46,2	46,2	69,2
	70%	1	7,7	7,7	76,9
	80%	1	7,7	7,7	84,6
	90%	1	7,7	7,7	92,3
	100%	1	7,7	7,7	100,0
	Total		13	100,0	100,0

32. táblázat összesítő táblázat az áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezetekről

48. ábra Az emberkereskedelemmel foglalkozó civil szervezetek pro-aktivitásáról

A kérdésre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt. A kérdésre egytől tízig terjedő lineáris skálán lehetett kiválasztani a feltett kérdésre leginkább adekvátnak tartott választ. A skála elején a 10% „nem aktívak”, a végén pedig a 100% „nagyon aktívak” lehetőség szerepelt. A táblázatban csak a releváns válaszokat láthatjuk. A nyomozók egyéni munkahelyzetük, tapasztalataik alapján adott válaszokból az látható, hogy egyfelől 46,2%-ban a 60%-os értéket választották, ami azt jelenti, hogy közepesnél valamivel jobbnak látják az áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezetek aktivitását, ami korántsem kielégítő. A szórás tekintetében láthatjuk, hogy a kérdés kissé megosztotta a szakembereket, mivel összességében a 30%-tól - ami az éppen elfogadható kategória - az egészen a kitűnő 100% osztályzatig adtak értékelést. Ennek ellenére, ha a súlyozott átlag számértékét nézzük, akkor látható, hogy azért a mérleg inkább a jó és kitűnő kategória között oszlik meg az inkább elfogadható választ adva.

IV.4.3.5. Mennyire együttműködőek az áldozatok, a bűnelkövetői hálózatok felderítésében?

Az ötödik kérdéstől a kérdőív iránya megváltozik, és a korábbi általános jellegű kérdések felől a különös, illetve a speciális kriminalisztikai, kriminológiai kérdések felé igyekszik. A kérdésfeltevésakor azt a gondolatmenetet követtem, hogy - mivel az emberkereskedelem jelensége olyan komplex jelenség, amelynek vizsgálata holisztikus gondolkodás és látásmód nélkül nem lehetséges -, néhány kriminalisztikai főszabályt szükséges átlépni. Egyik ilyen szabály a tettesközpontúság, melyből az következik, hogy a sértett személye háttérben szorul. Az erőteljes tettesközpontúság az

emberkereskedelmes ügyekben torzíthatja a felderítés és a bizonyítás eredményességét. Ennek okát abban látom, hogy olyan személy elleni erőszakos bűncselekményről⁵⁷³ van szó, amelyre az időben elhúzódó cselekménysor, a változó elkövetési helyszín, illetve a tettesi oldalon jellemző többalanyúság a jellemző. E bűncselekmény feltárásához elengedhetetlen az áldozatok együttműködése. Azonban a tettesközpontú magatartás arra az eredményre vezethet, hogy a sértetti együttműködés háttérbe szorul, illetve a sértettet is tettesként kezelik.

Vannak azonban ezzel ellentétesen ható tényezők, melyeknek leginkább két fő oka van: egyrészről, hogy a költségek szorításában dolgozó nyomozás óvakodik a túlbizonyítástól,⁵⁷⁴ ezért a bűncselekményt alkotó eseménysorozatnak szűken csak azokat a tényezőket keresi, amelyek „*a köznapi élet számtalan megnyilvánulásában csak abban különbözik, hogy a jog a tények adott konstellációját tilalmazza.*”⁵⁷⁵

A nyomozás megindítása előtt szakmailag szükségesnek látott verziók megtervezésekor lényegesek azok a kriminalisztikai prioritások, melyek végül az eredményes felderítést és bizonyítást lehetővé teszik. Szólni kell végül a bűnügyi költség kérdésköréről is, melynek a bizonyítási cselekmények megtervezésekor, elrendelésekor fékező tényezőként szerepelhet. Amint arra az Alkotmánybíróság is rámutatott: „*a kapcsolódó bírói gyakorlat értelmében szükségtelenül felmerült költségnek minősül mindaz a költség, amely indokolatlan »túlbizonyítás« következtében (Fővárosi Törvényszék B.1730/2015/93. számú büntetőügyben hozott határozata) vagy törvénytelenül beszerzett bizonyítékkal összefüggésben merült fel (Debreceni Ítéltábla Bf.536/2017/13. számú büntetőügyben hozott határozata). Szükségtelen továbbá az olyan költség, amelyet adminisztratív mulasztás idézett elő (például az, hogy a fogva lévő terheltet a tárgyalásra nem állították elő), vagy a bűnügyi költség azon része, ami annak az eredménye, hogy a kirendelő hatóság szükségtelenül széles körben határozta meg a szakértői vizsgálat terjedelmét (Fővárosi Törvényszék Bf.10.594/2016/4. számú büntetőügyben hozott határozata)*”.⁵⁷⁶

⁵⁷³ 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 26. d) pontja;

⁵⁷⁴ 2017. évi XC. törvény - a büntetőeljárásról 574. § (2) és (3) bekezdése. A vádlottat csak azzal a cselekménnyel vagy a tényállással azzal a részével kapcsolatban felmerült bűnügyi költség viselésére lehet kötelezni, amelyre a bűnösségét vagy a felelősségét megállapították, illetve a vádlottat nem lehet kötelezni annak a bűnügyi költségnek a viselésére, amely - nem az ő mulasztása folytán - szükségtelenül merült fel, vagy amelynek viselésére a törvény alapján mást kell kötelezni.

⁵⁷⁵ Bócz Endre: i.m. I. köt. 2004. 99. o.

⁵⁷⁶ 20/2019. (VI. 26.) AB határozat a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény megismételt eljárásra irányadó szabályaival kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról, valamint a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 631. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezés elutasításáról

Mivel a sértettekkel összefüggő eljárási cselekmények vontatottabbak, empátiát, együttérzést igényelnek, azt tettesközpontú kriminalisztikai módszerekkel nehéz feloldani, emellett váratlan többletköltségeket is keletkeztethetnek. Ezért a jogalkalmazók - a törvény betűjét betartva - igyekeznek a sértettel való munkát minimálisra redukálni, melynek távolabbi következményei lehetnek. Például, hogy a büntetőeljárásban egyes személyi bizonyítási eszközök sérülnek, elvesznek, ami végső soron a bizonyítás eredményességét is kockára teheti. Fokozottan igaz a felvetett probléma, amikor a sértett pszichés állapotából fakadó, együttműködési hajlandóság alacsony. Előremutató gondolat lehet egy civil és vagy egyházi szervezet segítségével alkalmazott olyan terápiásor, amely (még a kihallgatás előtt) csoportintegrációs, alacsonyküszöbű, állandó jelenlétes rehabilitáció alkalmazásával visszaépítené az áldozat jövőbe vetett bizalmát, regenerálná személyi integritását és megerősítené emberi méltóságát.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény preambuluma úgy fogalmaz, hogy a törvény „különös hangsúlyt fektet a bűncselekmények sértettjeinek fokozott védelmére, valamint jogaik érvényesítésére”,⁵⁷⁷ továbbá a miniszteri indokolás ezen új büntetőeljárási és büntetőpolitikai tendenciáknak irányát úgy fogalmazza meg, hogy „a törvény megteremti annak a feltételeit, hogy a büntetőeljárásban a sértettek, ha ezt igénylik, az egyéni jellemzőiken alapuló megkülönböztetett bánásmódban részesülhessenek. A büntetőeljárásban a sértett határozott törvényi támogatásban részesül, lehetőséget és segítséget kap ahhoz, hogy az őt ért sérelmeket előadhassa, ezáltal feldolgozhassa, és jóvátételi igényének érvényt szerezhessen. Mindezen lehetőségek igénybevétele azonban nem lehet kötelezettség, ezért a törvény a kieroszakolt jogérvényesítés helyett a kíméletet helyezi előtérbe, a sértett személyes belátásában bízva. A büntetőeljárás egyéb résztvevői is több lehetőséget kapnak arra, hogy az eljárás hátráltatása nélkül az őket érintő körben a büntetőeljárás kérdéseibe beleszólhassanak, a sérülékeny csoportba tartozó személyek érdekei pedig fokozott védelemben részesülnek.”⁵⁷⁸

Mennyire lehet az állami és/vagy civil szervezetek bevonásával együttműködővé tenni az áldozatokat a bűnelkövetői hálózatok felderítéséhez?

Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
-----------	---------	---------------	--------------

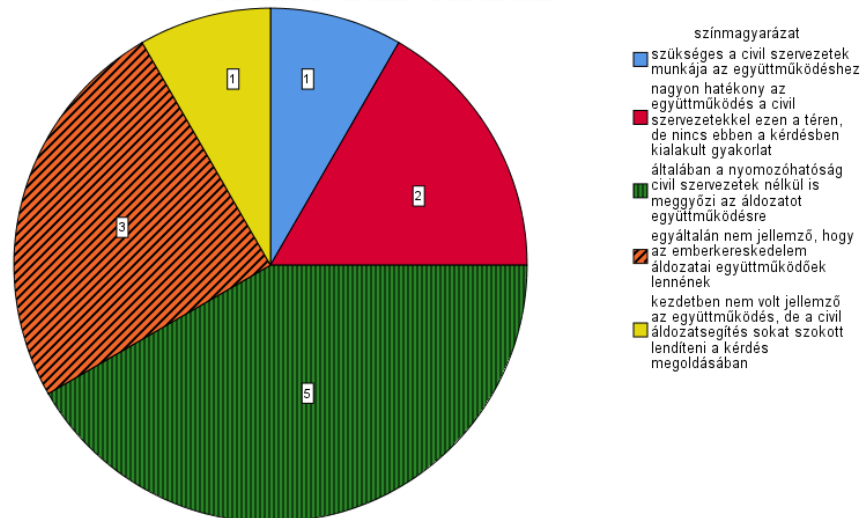
⁵⁷⁷ 2017. évi XC. törvény preambuluma

⁵⁷⁸ 2017. évi XC. törvény miniszteri indokolása

Valid	szükséges a civil szervezetek munkája az együttműködéshez	1	7,7	8,3	8,3
	nagyon hatékony az együttműködés a civil szervezetekkel ezen a téren, de nincs ebben a kérdésben kialakult gyakorlat	2	15,4	16,7	25,0
	általában a nyomozóhatóság civil szervezetek nélkül is meggyőzi az áldozatot együttműködésre	5	38,5	41,7	66,7
	<i>egyáltalán nem jellemző, hogy az emberkereskedelem áldozatai együttműködők lennének</i>	3	23,1	25,0	91,7
	kezdetben nem volt jellemző az együttműködés, de a civil áldozatsegítés sokat szokott lendíteni a kérdés megoldásában	1	7,7	8,3	100,0
	Total	12	92,3	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	1	7,7		
Total		13	100,0		

33. táblázat Összegző táblázat az áldozatok együttműködési hajlandóságáról

Mennyire lehet az állami és/vagy civil szervezetek bevonásával együttműködővé tenni az áldozatokat, a bűnelkövetői hálózatok felderítéséhez?

49. ábra Az áldozatok együttműködésének elérése a civil szervezetekkel vagy azok nélkül

A kérdésre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt. A feltett kérdésre 38,5% azt a választ adta, hogy általában a nyomozóhatóság civilek nélkül is meggyőzi az áldozatot az együttműködésre. Ez a gyakorló szakemberek szempontjából teljesen elfogadható álláspont, ugyanakkor érezhető némi ellentmondás, hiszen a sötétkék mezőben látható 23,1% inkább azt a tapasztalati információt közölte, hogy egyáltalán nem jellemző a sértetti együttműködés az emberkereskedelem áldozatai részéről. Itt külön szeretném kiemelni, hogy a két adat teljesen külön kezelendő, ahogy a kérdőív megfogalmazásából is egyértelműen kiderül.

Tehát azok a nyomozók, akiknek munkatapasztalata alapján a sértetti együttműködés teljes hiányát érezték, rendszerint nem is tudtak az áldozatok együttműködésében eredményt elérni. Ennek okán az eljárásban ők inkább a sértettet mellőző bizonyítási eszközökre⁵⁷⁹ és bizonyítási cselekményekre⁵⁸⁰ koncentrálnak. Míg azok a válaszadók, akik úgy érezték, hogy civilek nélkül is sikeresek voltak az áldozatok együttműködésre bírásában abból indultak ki, hogy az emberkereskedelem és hasonló típusú bűncselekmények feltárására irányuló a teljes nyomozati eljárást - rendszerint sértetti együttműködéssel - sikeresen végigvitték. Itt azonban számításba kell vennünk, hogy ezekben a tettesközpontú eljárási, bizonyítási cselekményekben a sértett további sérüléseket szenved el és többszörös viktimizáció történik. Bár az elsődlegesnek tartott államérdek (az állam kizárólagos büntető hatalmának a büntetőeljárásen keresztül történő érvényesítése) elérhető, de ez az érdekérvényesítés további súlyos, általában pszichés sérelmeket okoz a már amúgy is rendkívül sérült személyek részére. Ez pedig a társadalom emberi erőforrásaiban okoz kárt. A közösségi érdek és az államérdek ebben a vonatkozásban ütközik a magánérdeknek is tekinthető sértetti érdekekkel, hiszen az állam a speciális és a generális prevenció szem előtt tartásával egy tettesközpontú rendszerben érdekelt. Mivel a sértett a bűncselekmény szenvedője, ez részére fokozódik a büntetőeljárásban ismételt viktimizáció miatt. Jó irány lenne, ha a resztoratív igazságszolgáltatás keretében létezne a sértett részére létrejönne érdemi segítséget jelentő jóvátételi rendszer.⁵⁸¹ Ez azonban még várat magára, annak ellenére, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. XC. törvényben számos sértettet védő intézkedés került

⁵⁷⁹ A terhelt vallomása, a szakvélemény, a pártfogó felügyelői vélemény, a tárgyi bizonyítási eszközök, irat, okirat és elektronikus adat.

⁵⁸⁰ Marad a szemle, a helyszíni kihallgatás, a bizonyítási kísérlet és a műszeres vallomásellenőrzés.

⁵⁸¹ BÉRCES Viktor: A resztoratív igazságszolgáltatási koncepció érvényesülésének lehetőségei büntetőügyekben - különös tekintettel a mediációra és annak hazai szabályozására. In Iustum Aequum Salutare V. 2009/3. 137-154 oldalak. Forrás: <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20093sz/06.pdf> (letöltés: 2019. szeptember 23.)

felülvizsgáltra és módosításra.⁵⁸² A sértett, a hatóság részéről együttműködő magatartásra történő rábírása - különös figyelemmel a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 25-i 2012/29/EU Irányelvben⁵⁸³ foglaltakra -, további fontos kérdéseket vet fel. A sértett részére az elszenvedett sérelem ellentételezéseként egy büntetőeljárás legfeljebb erkölcsi jóvátételt jelent. Az emberkereskedelem áldozatainál az emberi méltóság elvesztése, a megalázás, az testi és mentális egészség megromlása, valamint a bűncselekmény következtében kialakult egyéb közvetlen és közvetett károk, hátrányok elszenvedése a gyakorlatban nem kerül reparálásra. Természetesen létezik az ügyész által kiadott igazolás, amely hivatalosan bizonyítja, hogy a sértett jogosult az állami áldozatsegítő támogatás igénybevételéhez,⁵⁸⁴ de ez a gyakorlatban nem elegendő. Ebből az áldozatok a bűncselekmény által közvetlenül okozott, az eljárásban bizonyított vagyoni hátrányt⁵⁸⁵ is csak komoly jogi segítséggel, hosszadalmas eljárásban tudják elérni.⁵⁸⁶ Emiatt a jogalkotó a 29/2017. (XII. 27.) IM rendeletének 1. §-ban biztosítja, hogy az érdekvényesítés elősegítése bármely módon, formai megkötés nélkül is kérhető.⁵⁸⁷ Ezekről a kérelmekről a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény 4. § (1) bekezdés a)-c) pontjában az eljáró fővárosi és megyei kormányhivataloknál működő területi áldozatsegítő szolgálatok esetenaplót vezetnek.⁵⁸⁸ A rideg valóság azonban az, hogy ha az áldozat mögött nincs megfelelő támogatás, akkor nem tudja igénybe venni a támogatást és ezzel meghíúsul a törvényben megfogalmazott jogalkotói akarat. Emellett méltányolni kell azt a szempontot, hogy a sértetti kör inkább a testi-lelki helyreállításban, és nem a büntetőeljárás sikerében érdekelt.

Következő 15,4%-ban adott válasz azt jelenti, hogy létezik hatékony hatósági együttműködés a civil szervezetekkel az együttműködő áldozatok tekintetében, de nincs még ebben a kérdésben kialakult gyakorlat. Ezt a választ úgy kell értelmeznünk, hogy

⁵⁸² Kiss Anna: Sértetti jogok és kötelezettségek az új Be.-ben. Forrás: <https://jogaszvilag.hu/szakma/sertetti-jogok-es-kotelezettsegek-az-uj-be-ben-iv/> (letöltés: 2019. szeptember 23.)

⁵⁸³ Az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i 2012/29/EU Irányelve a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról.

⁵⁸⁴ 9/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás az előkészítő eljárással, a nyomozás felügyeletével és irányításával, valamint a befejező intézkedésekkel kapcsolatos ügyészi feladatokról - 9. § (2) bek.; a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény 11. §

⁵⁸⁵ Ld. Btk. 459. § (1) bekezdés 16. és 17. pontjait;

⁵⁸⁶ Ld a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény 7. § törvényhelyen megfogalmazott kárenyhítés formáit és mértékét.

⁵⁸⁷ Az áldozatsegítő támogatások engedélyezése iránti kérelem tartalmára és kitöltésére, valamint a szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos egyes nem hatósági eljárási kérdésekre vonatkozó szabályokról szóló 29/2017. (XII. 27.) IM rendelet.

⁵⁸⁸ 2005. évi CXXXV. törvény 4. § (1) bekezdés a)-c) pont

ha a nyomozónak van személyes ismeretsége egyházi vagy civilszervezeti vezetőkkel, dolgozókkal, akkor az együttműködés gyümölcsöző lehet, ám ez csak az adott természetes személyek közti semmilyen garanciális szabályt nem tartalmazó viszonyban testesül meg, így erre vonatkozóan semmilyen releváns adat nem található. A piros mezőben 7,7%-ot kapott válasz szerint „kezdetben nem volt jellemző az együttműködés, de a civil áldozatsegítés sokat szokott lendíteni a kérdés megoldásában”. A nyomozók szerint ez a vélemény leginkább a Baptista Szeretetszolgálattal kialakult kiváló személyes és szakmai kapcsolatra utal: szolgálattevők huszonnégy órás készenléti ügyeletben várják a rendőrség által hozzájuk szállított áldozatokat. A zöld mezőben látható 7,7%-os válasz alapján volt olyan nyomozó, aki szerint a civil szervezetek nélkül nem lehet együttműködésre rávenni a sértettet. A válaszadó személyes tapasztalata alapján úgy látja, hogy mellőzhetetlen a civil és egyházi áldozatsegítő szolgálatok részéről elvégzett munka az áldozatok regenerálásában és az együttműködési szándék felépítésében. Az „egyéb” válaszadási kategória - mely 7,7%-os eredményt hozott - esetében arra adtunk lehetőséget, hogy a gyakorlatban működő szakember kifejthesse egyéb irányú tapasztalatait, melyet részletesen nem fejtett ki, csupán arra tett utalást, hogy nincsenek releváns tapasztalatai.

IV.4.3.6. Mennyire jellemző, hogy az elkövetők sikeresen megfélemlítik az áldozatokat?

A soron következő hatodik kérdésben arra a jelenségre kerestem a választ, milyen arányban képesek a bűnszervezetek tagjai az együttműködő sértetteket megfélemlíteni. A hatóság által ismert az a tény, hogy az együttműködés komoly fenyegetettséget jelent a sértett családjára és hozzátartozóira egyaránt, így a sértetti együttműködés esetén rendszerint mérlegelni kell, hogy a terheltek még a legsúlyosabb kényszerintézkedés hatálya alatt lévők is, képesek megfélemlítésre.

Ön szerint jellemző-e, hogy az elkövetők az eljárás alatt megfélemlítik az áldozatokat?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	20%	1	7,7	7,7	7,7
	30%	1	7,7	7,7	15,4
	70%	1	7,7	7,7	23,1
	80%	5	38,5	38,5	61,5
	90%	4	30,8	30,8	92,3
	100%	1	7,7	7,7	100,0
	Total	13	100,0	100,0	

34. táblázat Ön szerint jellemző-e, hogy az elkövetők a büntetőeljárás során megfélemlítik az áldozatokat?

A Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 86. § (1) bekezdése szerint „a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a különleges bánásmódot igénylő személyt védelemben részesíti, ha a büntetőeljárásban történő részvételével összefüggésben élete, testi épsége, személyes szabadsága veszélyeztetett, illetve hogy az e törvény szerinti jogait és kötelezettségeit megfélemlítés és befolyásolás nélkül gyakorolhassa, illetve teljesíthesse”.⁵⁸⁹ Mint az alfejezet elején említettem, az alosztálynál végzett kutatómunka során csak olyan nyomozati anyagokat vizsgáltam, melyek a rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet 2. § (2) bekezdésében meghatározásra kerültek. Ezen bűncselekmények pedig a nemzetközi jellegű bűnszervezetben elkövetett cselekmények köre. Az ilyen szervezett bűnözői kapcsolatok rendszere akár politikai szálakat is érinthet, ezért rendkívül fontos a körültekintő áldozatvédelem megszervezése a hatóság részéről.

Az 10%-tól 100%-ig terjedő értéksávon található értékek közül kellett az általuk relevánsnak tartott választ megjelölni, melyre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt. A válaszok alapján kimondhatjuk, hogy négy nyomozó (38,5%), 90%, illetve 5 nyomozó (30,8%), 80%-ot jelölt meg. Ez egészen magas megfélemlítési értéket mutat, amelyből arra gyakorlati következtetésre juthatunk, hogy ha a sértett a hatósági védelem ellenére valamilyen kapcsolatba kerül az elkövetőkkel - esetleg a hangját hallja vagy a járművét felismerni véli - már az is olyan pszichés állapotba hozhatja, amely az együttműködést véglegesen megszakítja. Aktakutatásom során találtam olyan sértetteket, akik az elhúzó, rendszeres fizikai és lelki bántalmazás ellenére is vállalták a szembesítést és a terhelte vallottak, ám ez a ritka kivételek közé tartozik. Az általános inkább az, hogy sértettek megtagadják az együttműködést, rosszabb esetben vallomásukkal az elkövetőt segítik.

IV.4.3.7. Mennyire fontos a civil szervezetek munkája a megfélemlített áldozat biztonságának garantálása szempontjából?

A fenti értékek más fénytörésbe kerülnek, ha a következő, hetedik kérdés válaszait is áttekintjük.

Ön szerint mennyire sikeres a megfélemlített áldozat biztonságának garantálása a civil szervezetek munkájának köszönhetően?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	20%	1	7,7	7,7	7,7
	30%	2	15,4	15,4	23,1

⁵⁸⁹ A Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 86. § (1) bekezdése.

40%	1	7,7	7,7	30,8
50%	3	23,1	23,1	53,8
60%	3	23,1	23,1	76,9
70%	2	15,4	15,4	92,3
100%	1	7,7	7,7	100,0
Total	13	100,0	100,0	

35. táblázat Összesítő táblázat, az áldozat biztonságát garantáló civil szervezetekről

A kérdésre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt, s ebből a szempontból már ismét tūpontosan látható, hogy a civil szervezetek munkáját 50% és a 60%-os értékben három (23,1%) - három (23,1%) nyomozó ítélte sikeresnek, ami közepes alatti értékelésnek felel meg. A hatos és a hetes kérdésre adott válaszok⁵⁹⁰ összevetésével kirajzolódik, hogy a megfélemlítés nagyon magas faktora egyezik az emberkereskedelem Elleni Küzdelemről szóló 2013-2016 közötti nemzeti stratégiáról szóló 1351/2013 (VI. 19.) Korm. határozat C.4.2. pontja alatti protokoll kidolgozásának okaként megjelölt indokkal, miszerint *„az emberkereskedelem áldozatainál - főként a szexuális kizsákmányolás célú emberkereskedelem női és gyermek áldozatai esetében, de a mentálisan sérült és szociálisan kiszolgáltatott áldozatoknál is - nagy arányban fordul elő a másodlagos és ismételt áldozattá válás, a megfélemlítés, megtorlás”*.⁵⁹¹ A kérdőívben szereplő válaszok alapján tehát kijelenthető, hogy fokozottan szükség van - talán szélesebb formában is - a törvényi védelemre és annak érvényesítésében közreműködő, felkészült állami szervekre. Az is egyértelmű, hogy a felkészült szakemberekkel rendelkező civil szervezetek és egyházak az áldozatok konkrét fizikai és mentális megfélemlítése ellen nem sokat tudnak tenni. Az együttműködési pontok az áldozatok védelme tekintetében az egészséges önértékelés, az életperspektíva, illetve az emberi méltóság visszaállításában keresendő.

IV.4.3.8. Jellemző-e az emberkereskedelem büntettének elkövetőire, hogy európai vagy nemzetközi bünszervezeti hálózatot építenek ki?

A nyolcadik kérdésre adott válaszok arra adnak választ, hogy a területen dolgozó nyomozók szerint Magyarországon az emberkereskedelem inkább bünszervezetben vagy nem szervezett formában megvalósított bűncselekmény.

⁵⁹⁰ 6. kérdés: Ön szerint jellemző-e, hogy az elkövetők a büntetőeljárás során megfélemlítik az áldozatokat? 7. kérdés: Ön szerint mennyire sikeres a megfélemlített áldozat biztonságának garantálása a civil szervezetek munkájának köszönhetően?

⁵⁹¹ Az Emberkereskedelem Elleni Küzdelemről szóló 2013-2016 közötti Nemzeti Stratégiáról szóló 1351/2013. (VI. 19.) Korm. határozat C.4.2. pontja alatt meghatározott Protokoll kidolgozása másodlagos viktimizáció elkerülésére a büntetőeljárásokhoz kapcsolódó eljárás cselekmények során.

Ön szerint mennyire jellemző az emberkereskedelem büntettének elkövetőre, hogy európai vagy nemzetközi hálózatot (bűnszervezetet) építenek ki?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	50%	2	15,4	15,4	15,4
	60%	4	30,8	30,8	46,2
	70%	1	7,7	7,7	53,8
	80%	2	15,4	15,4	69,2
	90%	2	15,4	15,4	84,6
	100%	2	15,4	15,4	100,0
	Total	13	100,0	100,0	

36. táblázat Összegzés a tettesek bűnszervezetben való működéséről

A kérdésre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt, és az összes válasz a tízpontos lineáris skála középértékétől 50%-tól feljebb található értékeket jelölt meg.

15,4%-a a válaszadóknak az 50%-os értéket választotta, 30,8%-a a 60-os értéket találta megfelelőnek. A tettesek 70%-ban bűnszervezeti minőségben való működésére 7,7%, illetve 15,4%-a a 80%, 15,4%-a a 90% és 15,4%-a a 100% értékelést látta megfelelőnek.

Ebből azt a konklúziót vonhatjuk le, hogy a nagy tárgyi súlyú, komoly szervezettségű emberkereskedelem büntettét többnyire bűnszervezetben követik el. Ezt az aktakutatásban szereplő nyomozati iratok is alátámasztják - akkor is, ha ez jelenleg a rendőrségi statisztikákból nem így látszik.⁵⁹²

IV.4.3.9. Az emberkereskedelem áldozatává válása szempontjából milyen nemű és korú személyek a legveszélyeztetettebbek?

A kilencedik kérdésben a sértettek életkorára kérdeztem rá, amely részben a gyermekkereskedelemtől is adhat érdemi információt. Az emberkereskedelem vonatkozásában az életkor lényeges szempont, mert a megrendelői igények fókuszában általában a külső megjelenésre és az életkorra koncentrálnak. A kérdőívben 0-35 év közötti nők és férfiak tekintetében megadott sávós értékek közül lehetett kiválasztani a leginkább érintett korcsoportot.

Ön szerint az emberkereskedelem büntettének áldozatává válása szempontjából milyen nemű és korú személyek a legveszélyeztetettebbek (a nők esetében)?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
--	-----------	---------	---------------	--------------

⁵⁹² Vö. „A 2019-es kutatás némileg árnyalta a magyarországi emberkereskedelem jelenségéről alkotott képet: a bűnszervezetben történő elkövetés és annak minősítése, valamint a nemzetközi érintettség sem volt annyira jelentős”. In WINDT Szandra: Az emberkereskedelem bűncselekményének kriminológiai jellemzői a Magyarországon lefolytatott büntetőügyek alapján - másodelemzés. Forrás: <https://www.okri.hu/index.php/kutatas/kutatasok> (letöltés: 2021. 03. 30.)

Valid	15-18 éves korban lévő nők	4	30,8	30,8	30,8
	19-21 éves korban lévő nők	8	61,5	61,5	92,3
	22-28 éves korban lévő nők	1	7,7	7,7	100,0
	Total	13	100,0	100,0	

37. táblázat Összesítés a nők életkor szerinti áldozattá válásáról

Ön szerint az emberkereskedelem büntettének áldozatává válása szempontjából milyen nemű és korú személyek a legveszélyeztetettebbek (férfiak esetében)?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	4-7 éves korban lévő férfiak	1	7,7	7,7
	15-18 korban lévő férfiak	3	23,1	30,8
	19-21 éves korban lévő férfiak	2	15,4	46,2
	22-28 éves korban lévő férfiak	5	38,5	84,7
	29-35 év feletti férfiak	2	15,4	100,0
	Total	13	100,0	100,0

38. táblázat Összesítés a férfiak életkor szerinti áldozattá válásáról

A kérdésre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt. A válaszokból az látható, hogy a nyomozók szerint az emberkereskedelem által erősen érintett nők vonatkozásában a 19-21 évesek a legveszélyeztetettebb korcsoport. Ez szinte teljesen megegyezik az általam végzett egyéb terepkutatásokkal. A gyermekkereskedelem veszélye a 4-7 évesek és a 8-14 éveseket érinti leginkább, s erre vonatkozóan csupán egy nyomozó utalt a férfiaknál. Az emberkereskedelemmel foglalkozó szakembereknek a gyermekkereskedelemtől nincs releváns, értékelhető információjuk. Azt is rögzíteni kell, hogy a tettesek általában tisztában vannak a törvény súlyos szankcióival amelyek a kiskorúakat védik, ezért ez a bűncselekmény mindaddig (a nehezen bizonyítható) előkészületi szinten marad, amíg a korábban eladott gyermek el nem éri felnőtt kort, vagy legalább a tizennegyedik életévét.

A férfiak esetében a már említett 4-7 éves életkor szerepel a veszélyeztetett kiskorúak csoportjában, a 8-14 évesek viszont nem. A válaszadók szerint a leginkább veszélyeztetett életkorú férfiak a 22-28 évesek. Itt elsősorban a munkára kényszerítéssel megvalósított kizsákmányolási célzatú emberkereskedelemtől van szó, amely lehet bűncselekmény kizsákmányolása is, de lehet egyszerű idénymunka, házimunka, koldulás vagy férfiprostitúció. A 15-18 éves kiskorú fiúk általában szexuális célú kizsákmányolás áldozatai lesznek. Szükséges kitekintést tenni arra, hogy a 2020. július elsejével életbelépett emberkereskedelemre vonatkozó változtatások részben

megszüntetik, illetve pontosítják a korábbi jogszabályban rejlő értelmezési nehézségeket adó elemeket. Ennek értelmében a miniszteri indokolás kiemeli, hogy az emberkereskedelemhez képest a *„kerítésnek [Btk. 200. §] nem tényállási eleme a rendszeres előny szerzésére törekvés, az megvalósul egy alkalmi szexuális cselekmény közvetlen lehetőségének megteremtésével is, ennek alapján az emberkereskedelem több tényállási elemet tartalmazva megelőzi a kerítést és annak minősített eseteit is”*.⁵⁹³

A családi jogállás megsértésének [Btk. 213. §] alapesete *„enyhébb bűncselekmény az emberkereskedelemtől, ráadásul az emberkereskedelem első alapesetének többlételemű tényállási eleme az ellenszolgáltatás vagy ennek célzata. Az emberkereskedelem második alapesete szintén súlyosabb a családi jogállás megsértésének minősített eseténél. Emellett azonban a családi jogállás megsértése is tartalmaz olyan többlételemű tényállási elemet, ami nem az emberkereskedelem első alapesetének nem szükségszerű velejárója, ez pedig a családi jogállás megváltozása vagy megszűnése. Ebből kifolyólag a két bűncselekmény közötti halmazat valószínűsíthető, csupán a minősítő körülmények kétszeres értékelésére nincs lehetőség”*.⁵⁹⁴

A gyermekprostitúció kihasználásának második alapesete [Btk. 203. § (2) bekezdés] az emberkereskedelem negyedik alapesetével [192. § (8) bekezdés] kerülhet konfliktusba. *„A két bűncselekményt azonban a passzív alany minősége és ennek alapján értelemszerűen az elkövetői tudattartalom alapján lehet elhatárolni. A gyermekprostitúció kihasználásának passzív alanya nem szükségszerűen az emberkereskedelem áldozata is egyben, a prostitúciós tevékenység nem feltételez szükségszerű emberkereskedőt, de még kerítő vagy kitarított személyt sem. Még ilyen személyek esetében is több tényállási elem szükséges az emberkereskedelem megállapításához, ugyanis annak alapja egy a kerítőhöz képest minőségi többlételemű jellemezhető hatalmi helyzet”*.⁵⁹⁵

A miniszteri indokolásban található *„a kényszermunka jellegű emberkereskedelem az emberi test tiltott felhasználásától [Btk. 175. §], illetve annak előkészületétől azon az alapon határozható el, hogy egyrészt az emberi testhez köthető elkövetési tárgy emberkereskedelem esetén legfeljebb célzatként merülhet fel, másrészt hatalmi helyzettel összefüggő rábírással vagy erőszakkal, illetve fenyegetéssel megvalósuló kényszerítéssel valósul meg. Ennek megfelelően az emberkereskedelem megelőzi az emberi test tiltott felhasználását.”*

⁵⁹³ 2012. évi C. törvény 192. § fűzött miniszteri indokolás 5. pont.

⁵⁹⁴ 2012. évi C. törvény 192. § u. o.

⁵⁹⁵ 2012. évi C. törvény 192. § u. o.

A Btk. 175. § alatti emberi test tiltott felhasználásának jogtárgya a testi integritás fizikai komponensének, valamint az emberi testnek, mint biológiai entitásnak a védelme. A 192. § emberkereskedelem jogtárgya az emberi méltóságból levezethető önrendelkezési jog amelyből következően az ember a maga személyében ember marad: nem lehet tárgy, eszköz vagy dolog. Ennek alapján a munkára kényszerítés eredménye a tárgyiasított ember által elvégzett munkából szerzett rendszeres előny, míg a szervkereskedelem eredménye az emberi test tiltott felhasználásából következő rendszeres előny. A miniszteri indokolás lényeges pontként kiemeli, hogy *„mivel a kényszermunka jellegű emberkereskedelemnek eleme a rendszeres előny szerzésére törekvés, így a kitartottság [Btk. 202. §], a gyermekprostitúció kihasználásának minősített esete [Btk. 203. § (3) bekezdés] magában foglal a prostitúciós tevékenységből származó olyan jövedelmet, amely rendszeres és nem jelentéktelen, vagyis alkalmas az életszínvonal emelésére. Az ezekkel fennálló halmazat ennek megfelelően valóságos lesz.”*⁵⁹⁶

Ennek okán a jogalkotó 2020. július elsejével kimondta, hogy a kényszermunka bűncselekményének valamennyi elkövetési magatartása az emberkereskedelem tényállásában nyerhet értékelést, így a korábban különálló kényszermunka [Btk. 193. §] önálló sui generis tényállása megszűnik, de a magatartás nem kerül dekriminalizálásra.

A nemzetközi jogi instrumentumok minden tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt gyermeknek kezelnek, eltérően a magyar szabályozástól, amely a gyermekkori, a kiskori, a fiatalkori, fiatalfelnőtt és a nagykorú gyermek⁵⁹⁷ kategóriáit ismeri és egymást keresztező módon alkalmazza.⁵⁹⁸ Ugyanakkor nagyon előremutató, az a rendelkezés, melyszerint aki az emberkereskedelmet szexuális cselekmény végzése vagy emberi test tiltott felhasználása érdekében tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére, vagy életveszélyt, illetve különösen súlyos hátrányt okozva követi el, öt évtől húsz évig vagy életfogytig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.⁵⁹⁹

IV.4.3.10. Előfordult-e, hogy az áldozatot nem sikerült áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezet által nyújtott védett szálláshelyen elhelyezni?

A soron következő tizedik kérdésben védett szálláshelyen történő elhelyezésre kérdeztem rá. Itt a kérdésből nem derül ki, hogy valójában arra kérdeztem rá, hogy a

⁵⁹⁶ 2012. évi C. törvény 192. § fűzött miniszteri indokolás 5. pont.

⁵⁹⁷ Magyarország Alaptörvénye - (2011. április 25.) XVI. cikk (4) bekezdés.

⁵⁹⁸ Lásd. az Alaptörvény XVI. Cikkének (4) bekezdését „A nagykorú gyermekek kötelesek rászoruló szüleikről gondoskodni”.

⁵⁹⁹ 2012. évi C. törvény 192. § (6) bekezdés a) és b) pontja.

nyomozását végző szakember munkája során előfordult-e, az a nyomozást akadályozó jelenség hogy a sértettet nem tudták a civil szervezeteknél, egyházi jogi személyeknél nyilvántartott védett szálláshelyen elhelyezni? A kiegészítés azért lényeges, mert a megbeszélések során erről volt szó, s valójában a válaszokat is erre figyelemmel adták meg.

Előfordult-e, hogy a sértettet/áldozatot nem sikerült áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezet által nyújtott védett szálláshelyen elhelyezni?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid nem fordult elő	10	76,9	76,9	76,9
ritkán előfordult pl. munkaszüneti napokon	2	15,4	15,4	92,3
előfordult a civil szervezetek létbizonytalansága miatt	1	7,7	7,7	100,0
Total	13	100,0	100,0	

39. táblázat Shelter vagy védett házakban, illetve más áldozat-elhelyezési információ

Látható, hogy a nyomozók 76,9%-a szerint nem volt áldozatelhelyezési probléma. A felmérésben résztvevő alapsokaság 15,4%-a (Két nyomozó) szerint ritkán, pl. munkaszüneti napokon, előfordult elhelyezési probléma. A válaszadók 7,7%-a (Egy nyomozó) szerint a civil szervezetek létbizonytalansága, anyagi nehézségei miatt adódnak elhelyezési problémák. Az anyagi problémák emellett a szervezeteken belüli magas fluktuációt is eredményez valamint külföldi támogatottsággal nem rendelkező civil szervezetek gyors megszűnését is eredményezi. Emiatt előfordul, hogy mire a nyomozóhatóság kialakítja a megfelelő kommunikációs kapcsolatot az adott szervezet képviselőivel, az akkorra megszűnik.

A „nem, vagy nem tudok áldozatelhelyezési problémáról” választ eredményező okokhoz hozzá kell számolnunk, hogy az ügyben dolgozó nyomozók részére az áldozatelhelyezési információk nem közvetlenül, egy csatornán érkeznek. Ennek oka az, hogy a határon átnyúló bünszervezetek nyomozásakor az államok bűnüldöző hatóságai rendszerint közös nyomozócsoportokat hoznak létre. A közös nyomozócsoport létrehozásának alapját a Lisszaboni Szerződés 34. cikkében kapott felhatalmazásban találjuk, amely kimondja: ha az adott bűncselekmény felderítésére irányuló nyomozás során egy tagállamnak bonyolult és nagy ráfordítást igénylő, más tagállamokat is érintő bűnügyi nyomozást kell folytatni, akkor nyomozócsoport hozható létre.⁶⁰⁰ Az áldozat

⁶⁰⁰ Európai Unióról szóló Szerződés 34. Cikkében megfogalmazottak mentén - a Tanács által az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikkének megfelelően létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló Egyezmény alapján.

elhelyezésére vonatkozó információk, a nagyszámú erők, eszközök felvonultatása mellett általában csak később és közvetett módon érkeznek meg. Ezért a kérdőívben megjelölt válaszok nem tekinthetők pontos adatnak. A „ritkán előfordult, pl. munkaszüneti napokon vagy nyári nyaralási szezonban” választ adó nyomozók a megbeszélésen említést tettek arról, hogy a sokszor személyes kapcsolatokon, szimpátián múló egyfajta szokásjogi rendszerben működik az áldozat-elhelyezés. Ha nincs ott az ismert kontaktszemély, akkor az azonnali elhelyezés meghiúsulhat, és az áldozatot át kell vinni egy másik menedékhelyre.

IV.4.3.11. Az emberkereskedelem áldozatai tekintetében melyik az a társadalmi kérdés, ami az áldozattá válást leginkább elősegíti?

Az értekezés egyik lényeges kérdését tettem fel a nyomozócsoporthoz tagjainak, hogy szerintük melyik az a társadalmi kérdés, ami - az emberkereskedelem áldozatai tekintetében - az áldozattá válást leginkább elősegíti? Mivel a nyomozók elsősorban kriminalisztikai szempontú helyzetértékelést preferáltak, így utólag is köszönet illeti az alosztályt, hogy az ettől eltérő kriminológiai jellegű kérdésekre is válaszoltak.

A kérdésre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt. A kérdés mellett szereplő választható válaszokat úgy szerkesztettem meg, hogy rövidek, ugyanakkor nehéz és elgondolkodtató struktúrájúak legyenek. Ebből a célból több helyre olyan kifejezéseket illesztettem, amelyek súrolják egymást, és általában az ország szinte minden régiójában és rétegben megjelennek, de más kontextusban. Ezzel próbáltam a rutinból leadott válaszokat kiiktatni.

Ön szerint melyik az a társadalmi kérdés, ami az áldozattá válást leginkább elősegíti?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid egyes régiók elgettősodása	1	7,7	7,7	7,7
egyed régiók elgettősodása, alacsony iskolázottság	1	7,7	7,7	15,4
egyed régiók elgettősodása, alacsony iskolázottság és generációs munkanélküliség	1	7,7	7,7	23,1
alacsony iskolázottság	2	15,4	15,4	38,5
szociális leszakadás	5	38,5	38,5	76,9
deviáns magatartásminták egymástól való eltanulása, öröklődése	1	7,7	7,7	84,6

deviáns magatartásminták egymástól való eltanulása, öröklődése és kulturális normák ütközése	1	7,7	7,7	92,3
deviáns magatartásminták egymástól való eltanulása, öröklődése és a helyi közösségek eltérő szokásjogának ütközése	1	7,7	7,7	100,0
Total	13	100,0	100,0	

40. táblázat Összegzés az áldozattá válást leginkább elősegítő társadalmi kérdések tekintetében

Az egyes régiók elgettősodásának kérdése kapcsolódik a chicagói iskola - egyebek mellett Robert E. Park, Ernest W. Burgess és Roderick D. McKenzie - kutatásaihoz, amelynek központi eleme Chicago városának élő, organikus elemzése volt. A vizsgálat lényegét a középről, a képzelt belső gyűrűtől a külső gyűrűk irányába irányuló kriminálszociológiai elemzés adta, ahol középpontot a belvárost jelentő mag képezte. Az elmélet szerint a legkisebb népsűrűségű belső magtól kifelé a második koncentrikus kör egy átmeneti, ipari, üzleti zóna, amit a munkások lakónegyedeiből álló harmadik gyűrű követ. Végül a legkülső, negyedik kör alakú zónában a tehetős polgárok lakta agglomerációs gyűrűt találjuk. Frederic Milton Thrasher 1913 chicagói banda élettérvizsgálatakor az elgettősodott gang-land-et, a kettesszámú gyűrűben található ipari, üzleti szférához kötődve mutatta ki. Ez Magyarországon sem a falvakban, sem a városokban - az eltérő kulturális és társadalmi fejlődési okok miatt - nem így jelenik meg. A városokban rendszerint no-go zónák jönnek létre, amely elgettősodáshoz vezet. A kistelepülések elgettősodását az elvándorlás és a zsákfalvak kialakulása, lakóinak introvertált szegregálódása hozza létre. Ennek következtében sajátos magatartási mintázatok alakulnak ki. A többségben maradók szokásjogaikat minden esetben kiterjesztik az egész településre és ezalatt a kulturális és más magatartási mintázatot is érteni kell. A kulturális normaütközés esetében arra a kultúrkonfliktusra kérdeztem rá, melyet Albert K. Cohen a szociológiai bűnözéseméletében mutatott ki.⁶⁰¹ A szociálisan leszakadó, alacsonyabb rétegekben élő egyének hiányos, félresikerült szocializációja deviáns szubkultúrát hoz létre, amely később kultúrkonfliktushoz, végül a deviáns

⁶⁰¹ Lásd COHEN, Albert K.: Ragazzi delinquenti. Feltrinelli Kiadó. Milano, 1955

magatartások uralmához vezetnek.⁶⁰² Thorsten Sellin elsődleges és másodlagos kultúrkonfliktus-elméletében túllép Cohen gondolatain, és új megvilágításba helyezi a kultúrkonfliktust.⁶⁰³

Az aktakutatás során mellém rendelt instruktorkal beszélünk a deviáns magatartásminták továbbörökítéséről és a helytelen magatartásminták átadás-átvételének folyamatáról. Ennek kapcsán arra kérdeztem rá, hogy a nyomozók mennyire érzik igaznak Hans J. Eysenck, majd mások által kidolgozott finomított és továbbgondolt tételét, mely szerint a deviáns magatartás félresikerült kondicionálás következménye. Röviden utalva Eysenck elméletére, a helyes kondicionálás úgy alakul ki, hogy a közösség által kívánatos magatartásformák elsajátítása érdekében nevelik, tanítják, kondicionálják az egyént. A kondicionálás alapvetően a sikerorientált személyiségjegyekre épít. A kívánt magatartás sikeres kifejtése után az újabb siker elérése érdekében a cselekvést újra és újra képes megtenni, míg ez a viselkedés részévé válik a magatartásrepertoárjának.⁶⁰⁴ Eysenck elméletében arra a következtetésre jut, hogy a tettes bűnözői attitűdje helytelen nevelési kondicionálásból fakad, amely pszichocitás, az extroverzió és a neurocitás sajátos hármására vezethető vissza. Az említett három személyiségbeli attitűdkeveredés rendszerint felfedezhető a szociálisan leszakadó, alacsony iskolázottságú rétegek között, akiknek közösségei megindultak a gettósodás felé, és leginkább endogám jellegű közösségeként kezdenek viselkedni.

A kutatásomban felépített kérdések összeállítása során figyelemmel voltam Edwin H. Sutherland differenciális asszociáció elméletére,⁶⁰⁵ mely szerint nem nevelési, hanem eltanult viselkedés a deviáns magatartás. A deviáns magatartást interaktív kommunikáció útján deviáns csoportok közvetítik olyan hiteles, tekintélyszemélyeken keresztül, akik teljes, mindenre kiterjedő magatartási mintázatot adnak át. Az átadás rendszerint akkor zajlik le sikeresen, ha az adott csoportban megfelelő számú hitelesnek vélt tekintélyszemély van, és a deviáns magatartásminták többségben vannak. Daniel Glaser továbbmegy ezen és egyenesen azt állítja -, meghaladva Sutherlandot - hogy nem átörökítésről, hanem folyamatos contacts-ról van szó, amelynek lényeges eleme a befolyásoló csoport és a célszemély közti állandó kapcsolat. Kutatásomban ezt a releváns kapcsolatot és a kapcsolódó tanulási, nevelési folyamatot kerestem.

⁶⁰² KORINEK László: a XX. századi bűnözélméletek. In. Gönczöl - Kerezi - Korinek - Lévay (szerk.): Kriminológia - Szakkriminológia. Complex Kiadó. Budapest, 2012. 91. o.

⁶⁰³ DOMOKOS Andrea - NEMES Zsófia: Tételek, gondolatok a kriminológia tudományából. Patrocinium Kiadó. Budapest, 2016. 18. o.

⁶⁰⁴ KORINEK László: i.m., (2012.) 88. o.

⁶⁰⁵ Sutherland szerint az eltérő képzetek vagy differenciális érintkezésre vonatkozó elméletét lásd ADLER, Freda - LAUFER, William S. - MUELLER, Gerhard O. W.: Kriminológia. Osiris Kiadó. Budapest, 2000.

A másik neuralgikus tárgykör a generációs munkanélküliség, amely kérdésként szerepel a kutatásban. Itt minden olyan helyzet lényeges, amely a szociális leszakadást és a társadalmi megosztottságot erősíti, és lényegét tekintve a deviáns magatartásformákat erősíti. Ehhez jó támpontokkal szolgált Rost Andrea fiatalok bűnözéséről készített rendszerszemléletű vizsgálódása.⁶⁰⁶ A 7,69 százalékos arány más fénytörésbe kerül, ha a régió elgettősodásával, alacsony iskolázottsággal közösen jelenik meg a generációs munkanélküliség.

Munkanélküliek száma korcsoportok szerint, nemenként (1998–) [ezer fő]														
Év	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	Összesen	Ebből: 15–24 évesek
	évesek													
Együtt														
1998	28,2	57,1	43,5	36,9	37,2	44,4	34,8	19,2	7,1	2,0	314,0	85,3
1999	21,6	54,4	41,2	38,5	34,6	38,9	31,1	18,8	5,6	0,4	285,3	76,0
2000	18,4	50,3	41,6	35,5	25,6	33,1	31,6	19,5	7,0	0,6	263,7	68,7
2001	13,2	41,9	41,6	31,5	25,2	26,1	26,4	20,0	6,8	1,2	234,1	55,1
2002	11,7	44,8	43,2	31,6	27,3	25,8	26,3	18,4	8,7	0,6	238,8	56,5
2003	11,8	43,1	43,6	33,3	29,3	26,1	28,1	19,3	8,2	1,5	244,5	54,9
2004	12,0	43,9	41,6	34,5	32,1	25,7	28,6	22,4	10,2	1,4	252,9	55,9
2005	12,4	54,5	51,9	39,5	39,7	27,4	32,8	29,0	14,4	1,5	303,9	66,9
2006	12,0	52,1	52,8	43,4	41,3	37,2	37,1	25,4	14,4	2,3	318,2	64,1
2007	9,5	47,9	49,9	44,7	40,1	37,9	36,0	27,3	17,2	1,3	312,1	57,4
2008	9,7	50,3	50,1	44,0	42,4	39,7	37,5	30,7	19,5	2,1	326,3	60,0
2009	11,4	67,4	63,3	55,5	53,9	51,2	47,6	37,7	26,7	2,8	417,8	78,8
2010	9,8	68,4	70,8	63,6	63,5	57,2	51,3	45,2	35,9	3,6	469,4	78,3
2011	8,4	66,1	59,1	55,5	66,0	59,7	52,6	48,3	45,0	5,1	466,0	74,5
2012	10,8	73,9	65,3	59,3	67,8	52,8	47,1	48,2	41,0	6,0	473,2	84,6
2013	13,5	70,0	55,7	54,0	57,5	56,0	47,1	39,5	39,7	7,2	441,0	83,5
2014	11,0	56,6	45,7	40,4	46,2	41,4	33,3	28,5	28,8	11,0	343,3	67,6

⁶⁰⁶ ROST Andrea: a fiatalok bűnözés kriminológiája és szociológiája. L'Harmattan Kiadó. Budapest, 2014. 183-388. oldalak.

				3											
2015	10,7	48,2	40,9	33,7	40,1	35,4	31,2	28,6	23,9	14,3	307,8	58,9	
2016	8,8	35,9	31,0	24,0	30,4	27,4	22,9	22,6	17,3	13,6	234,6	44,7	
2017	8,2	28,1	24,0	20,4	24,8	23,6	18,0	19,1	13,4	11,9	191,7	36,3	
2018	8,2	25,5	21,7	19,4	21,9	23,9	16,6	16,2	10,4	8,1	172,1	33,6	
2019	9,1	28,0	23,2	13,4	16,4	22,5	16,6	13,5	9,9	6,1			159,7	37,1	

50. ábra A munkanélküliek száma korcsoportok szerint (1998–2018 között)

Hiába látjuk a munkanélküliségnek jelenleg csökkenő tendenciáját,⁶⁰⁷ illetve a számos jól működő kormányzati programot és a közfoglalkoztatás sikereit.⁶⁰⁸ Az ilyen közösségekben a rendszeres kereső munka ismeretlen lesz és más ösztönös megélhetési formák kerülnek felszínre.

A deviáns magatartások másik alapja lehet a helyi közösségek eltérő szokásjoga, amely ütközik az állam büntetőpolitikájával. Ezt a kérdést több oldalról körbejárta Loss Sándor,⁶⁰⁹ akinek kutatási területe volt a cigány jogszolgáltató fórum, a romani kris⁶¹⁰ vizsgálata. „A romani kris olyan fogalom, melynek nem létezik pontos magyar megfelelője, mert ez az intézmény csak az oláh cigányok közt létezik. Más cigány közösségekben ettől merőben eltérő intézmények szolgálnak a viták rendezésére. A szó lefordítása helyett magyarázatára kell törekednünk. A romani kris »vitamegoldó«, »konfliktusfeloldó«, »igazságszolgáltatási«, »bírósi« fórumként szolgál az oláh cigányok között. Közösségi intézményként működik, az állam hasonló intézményeitől teljesen függetlenül: ezt a bírói fórumot az állami jog nem ismeri el. Saját közösségükön belül viszont roppant fontos jelentőséget tulajdonítanak neki, az általa kiszabott »szankció« kötelezően betartandó”.⁶¹¹ Fontos és tanulságos kutatások lehetnek a jogkövető magatartás és a prevenció elemzése szempontjából. Az egységes jog- és homogén büntetőpolitika ütközhet bizonyos kisebbségek társadalmi normáival, amelyek annyira mélyen gyökereznek az adott közösségben, hogy nem homogenizálhatók.

⁶⁰⁷ KSH forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_q1f010.html (letöltés: 2019. szeptember 26.)

⁶⁰⁸ Ld. A foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban működő nevelőszülőség intézményét.

⁶⁰⁹ Loss Sándor a Debreceni Egyetemen jogbölcseleti és jogszociológiai tanszék tanszékvezető egyetemi docense volt, s szervezésében indult el és működött „kisebbségsszociológiai szeminárium”. Loss Sándor PhD dolgozata az oláh cigány közösségi jogot a „romani kris” elemzését tartalmazza.

⁶¹⁰ Az oláh cigány kultúra rendelkezik önálló egyedülálló és ritka vitarendező fórummal, amely a romani kris azaz a cigánytörvény alapján működik. Ld. LŐRINCZ Veronika - Loss Sándor: Romani kris a dél-békési oláh cigányoknál. In Beszélő 9-10. szám, Évfolyam 7, Szám 8 Roma-dossier. Forrás: <http://beszelo.c3.hu/cikkek/romani-kris-a-del-bekesi-olahciganyoknal> (letöltve: 2019. szeptember 26.)

⁶¹¹ LŐRINCZ Veronika - Loss Sándor: i.m. In Beszélő 9–10. szám, Évfolyam 7, Szám 8 Roma-dossier.

Az emberkereskedelem és más nemzetközi, illetve európai uniós szabályok alkalmazásakor a magyar jogalkotó ezeket a normákat Magyarország kulturális, jogi hagyományaival és értékeivel összhangba hozza. Ahogy Hollán Miklós fogalmaz: „*az adott ország hagyományaival, értékeivel összhangban ülteti át a nemzeti jogba.*”⁶¹² Ennek a folyamatnak azonban rendszerint csak olyan jogintézmények lehetnek részei, amelyeket már korábban elismert az állam, vagy amelyet nemzetközi jogközösség elismerése vagy ajánlása alapján befogadhatónak ítél. Az eltérő jogi kultúrák, magatartások kérdését - ha nincs más kényszerítő erő - a hatalom közrendbe ütköző cselekmények halmazába számúzi. Ilyen lehet bizonyos jogi kultúrák által alkalmazott többnejűség kérdése, illetve a Loss Sándor által vizsgált finnországi cigányság házassági modellje, amely lényeges pontokon eltér a hivatalos állam jogától, ezért az nem jelenhet meg többség által elismert jogként. A cigányság társadalmát kutatók nagyrészt megegyeznek abban a kérdésben, hogy „*[A]z urbanizációs folyamatok hatására meg bomlik a természetes struktúra, és ez óriási befolyást gyakorol a közösségi kontrollra. Súlyos »kulturavesztés« is bekövetkezett, megjelent az alkoholizmus, az erőszak, a bűnözés és a drogfüggőség*”.⁶¹³

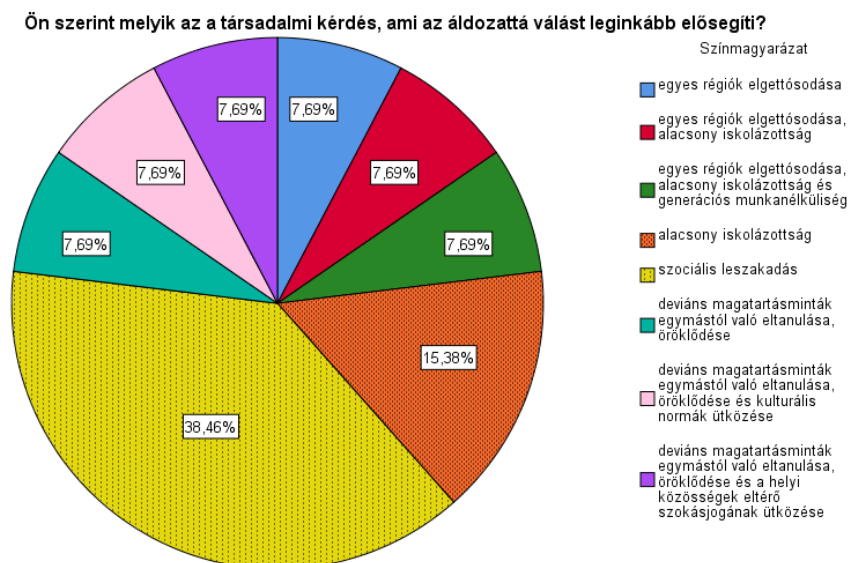
Ferge Zsuzsa Majtényi Lászlóra hivatkozva állítja, hogy a cigányság eltérő kulturális, jogi helyzete és érdekérvényesítő képessége nem javult a 2011-es Alaptörvényi rendelkezések hatására sem.⁶¹⁴ „*A hátrányos helyzet ismérveinek vizsgálata során rendszerint azt tapasztaltuk, hogy a cigány elkövetők többszörös arányban hátrányosak, mint a nem cigány elkövetők, s hogy a hátrányos helyzetű elkövetők között is ők a leghátrányosabbak. Ez a megállapítás teljes mértékben magyarázatot ad arra, hogy miért kétszer nagyobb a cigányok kriminalitási aránya a büntetés-végrehajtási intézményekben. Nem kétséges, hogy a cigányok magasabb bűnözési arányainak okait mindenekelőtt társadalmi, szociális létfeltételeikben, s ennek megfelelő tudati szintjükben kell keresnünk*”.⁶¹⁵

⁶¹² HOLLÁN Miklós: i.m. (2012). 32. o.

⁶¹³ Loss Sándor: A finn "kaale" cigányok közösségi joga, a "vérbosszú" modell. In Belügyi szemle 47. évf. 7-8. sz./1999. 134-143. o.

⁶¹⁴ Ferge Zsuzsa: i.m. (2017). 383. o.

⁶¹⁵ DUPCSIK Csaba: Magyarországi cigányok/romák a hétköznapi és a tudományos diskurzusok tükrében. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet. Budapest, 2018. 186. o.

51. ábra a társadalmi kérdés és az áldozattá válás közti összefüggések

Dupcsik által idézett Vigh-Tauber-Madácsi szerzőhármis véleményével ellentétben a cigányság nehéz helyzetének kérdését én nem a hátrányos helyzetben látom, hiszen az csupán következmény. A megoldást az eltérő társadalmi normák és az állam által alkotott jog - különösen az állami büntetőpolitika - imperatív karakterisztikájában vélem felfedezni. Ennek bizonyítéka, hogy a hátrányos helyzet kezelése lényeges változást, kézzelfogható eredményt nem hozott.

Ugyanakkor a már említett Loss Sándor kutatásait ismét előtérbe emelve - szeretnék rámutatni, hogy - a romani kris egy olyan élő, organikusan kifejlődött jogintézmény volt, amelyet sem a többségi társadalom más tagjai nem ismertek, illetve az általa hozott határozatokat az állam nem ismerte el, azokhoz állami kényszer nem volt kapcsolható.

A felhozott példa mellett számos más társadalmi, közösségi szokásjog létezik például a már említett finn „kaale” cigányok közösségi jogát kutató Loss Sándor „vérbosszú” modell című dolgozata, amely „a finn cigányok sajátos helyzetéről kíván számot adni, bemutatva azt az egyedi közösségi szerveződést, amely megkülönbözteti őket más cigányoktól. Fontos eltérésnek számít, hogy náluk nem létezik egy olyan szerv, amely a jelentősebb ügyekben döntést hozna. Leginkább a cigány »illemkódex« határozza meg mindennapi viselkedési formáikat. A csoportok közötti konfliktusok eldöntésében nem játszik szerepet egy formális ítélkező testület, amelynek következtében a legsúlyosabb nézeteltérések vérbosszúval végződnek. A vérbosszú a finn cigányok közötti társadalmi kontroll szerepét tölti be [...]”.⁶¹⁶

⁶¹⁶ VARGA Norbert - MADAI Sándor: Recenzió a Huszti Vilmos emlékkönyvről (Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2002/1., 60-63. o.)

Tehát ez a társadalmi kontroll szűnik meg, amikor egy többségi társadalom és egy eltérő kulturális és szokásjogrendszerrel rendelkező közösség összeütközik, melynek eredményeképpen a gyengébb közösség marginalizálódik a csoportdinamika szabályai szerint, amely a szociális leszakadásban és tanulási-oktatási lemaradásban és az egyes csoportok feltűnő elszegényedésében érhető tetten.⁶¹⁷

A feltett alapkérdés releváns oki tényezőjeként legtöbbször, 38,46%-ban a szociális leszakadást választották, amivel egyben azt is állítják, hogy az emberkereskedelem áldozatai szociálisan nehéz helyzetben lévő társadalmi rétegből kerülnek ki. A kérdést - annak karakterisztikáját tekintve - elsősorban szociológiai, lelki és társadalmi integráltsági tényezők jellemzik, amely a társadalmi anómiához vezető állapot. Ezzel kapcsolatban Robert King Merton idézi Robert Morrison MacIvert,⁶¹⁸ aki szerint az anómia „*olyan ember lelkiállapotát jelöli, akinek erkölcsi gyökereit kitépték, nincsenek mércéi, csupán összefüggéstelen kívánságai, akinek már nincs érzéke a folyamatosság, a nép és a kötelesség iránt. Az anómiában szenvedő ember szellemileg terméketlenné vált, csak saját maga érdekli, nem felelős senkinek. Kigúnyolja más értékeit. Egyedül a tagadás filozófiájában hisz. Az érzékelés vékony mezsgyéjén él, nincs jövője nincs múltja*”.⁶¹⁹ Az anómia rendszerint olyan társadalmi csoportokat érint súlyosan, ahol a szociális leszakadás gazdasági lemaradás magas. Ferge Zsuzsa szerint a szegénység, a gyermekszegénység a depriváció, a marginalizálódás és a kirekesztés okos szociálpolitikával, „*amely kielégít bizonyos a piac révén nem megfelelően kielégíthető szükségleteket*”⁶²⁰ elkerülhető lenne. Ehhez szükséges egy professzionális állami elosztás- újraelosztás révén működő állam és állampolgárok közti viszony révén intézményesült rendszer. Ugyanakkor figyelemmel kell lenni más folyamatokra is, hiszen az európai és nemzetközi kontextusban élve Magyarország egy felzárkózó régió része, így az országon belüli leszakadó régiók gazdasági állapota és a bűnözési statisztikák egyben indikátorként is működnek.

György László szerint a „*Pew Research Center 2015-ös közvélemény kutatása alapján az amerikaiak 60 százaléka szerint a következő generációk rosszabbul fognak élni, mint ma, miközben a kínaiaknak csak 5 százaléka gondolja ezt. Az amerikaiak 32 százaléka*

⁶¹⁷ Vö. DURKHEIM, Émile bűnözés és a gazdasági folyamatokra vonatkozó kutatása idéző Kó Józseftől a szegénység, bűnözés, szükségletbűnözés című fejezetben. In: GÖNCZÖL - KERESZI - KORINEK - LÉVAY (szerk.): Kriminológia - Szakkriminológia. Complex Kiadó. Budapest, 2012. 351. o.; és FERGE Zsuzsa: Magyar Társadalom- és szociálpolitika 1990-2015. Osiris Kiadó. Budapest, 2017. 384-386 oldalak.

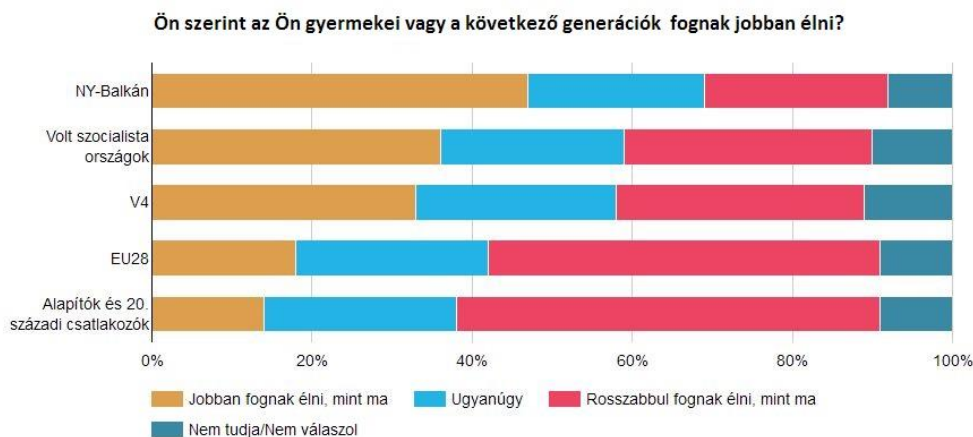
⁶¹⁸ MACIVER, Robert Morrison: *The Ramparts We Guard*. The Macmillan Company. New York, 1950. 84-85 o. és az egész 10. fejezet. <https://lawcat.berkeley.edu/record/94479> (letöltés: 2019.09.25.)

⁶¹⁹ MERTON, Robert King: *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Osiris Kiadó. Budapest, 2002. 245.o.

⁶²⁰ FERGE Zsuzsa: *Magyar Társadalom- és szociálpolitika*. Osiris Kiadó. Budapest, 2017. 25. o.

gondolja azt, hogy egy emberöltő múlva jobban élnek majd utódaik, miközben a kínaiak elsöprő többsége, 88 százaléka vélekedik így. A Századvég Alapítvány 2017-es, az Európai Unió összes tagállamára vonatkozó reprezentatív, nagymintás közvélemény kutatása szerint az európaiak hasonlóan gondolkodnak, mit az amerikaiak: a megkérdezett 51 százaléka szerint gyermekeik vagy a következő generációk rosszabbul fognak élni, és csak 15 százalékauk érzi úgy, hogy jobb körülmények várnak a későbbi nemzedékekre”.⁶²¹ A számok alapján a helyzet Európában inkább kicsivel rosszabb, mint Amerikában: ott a megkérdezettek 32 százaléka optimista, míg Európában ez mindössze 15 százalék. A 2019-es kutatások azonban Magyarországon javuló tendenciákat jeleznek.

A kutatásban a nyomozók 7,69 százaléka megjelölte az áldozattá válás okaként „generációs munkanélküliség” választ, de nem önmagában, hanem összekapcsolta „a régiók elgettősodásával”, és „az alacsony iskolázottsággal”. A válaszban felfedezhetjük azt a jogalkalmazói látásmódot, amely az áldozattá válást gyakorlati szempontból értékeli és ritkán lát tágabb társadalmi összkepet a jelenségről.

52. ábra A Századvég Alapítvány 2019-es, az Európai Unió összes tagállamára vonatkozó reprezentatív, közvélemény kutatása. Forrás: <https://project28.eu/hu/altalanos-jovokep-politikai-attitudok-2019/>

Ehhez lásd a szegénységgel vagy társadalmi kirekesztődéssel kapcsolatos fontosabb indikátorokat a Magyar Központi Statisztikai Hivatal adatbázisában.⁶²²

év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Súlyos anyagi deprivációban élők aránya									
Összesen	23,4	26,3	27,8	24,0	19,4	16,2	14,5	10,2	8,7
0–17 év	30,4	34,1	35,6	31,9	24,9	21,1	19,2	15,2	13,1

⁶²¹ GYÖRGY László Egyensúlyteremtés - a gazdaságpolitika missziója. Századvég Kiadó. Budapest, 2017. 21. o.

⁶²² KSH. forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zaa007.html (Letöltve: 2020. július 27.)

18–64 év	23,3	26,1	28,1	23,8	19,2	16,5	14,7	10,1	8,3
65+ év	16,2	18,6	17,8	16,5	14,2	10,2	9,4	5,6	6,0

53. ábra Anyagi deprivációban élők. Forrás: KSH

Az anyagi deprivált állapot csak az egyik tényező, mely az emberkereskedelemez kapcsolódó bűnszervezetek irányát is meghatározza. Ez a bűncselekményfajta minden esetben olyan területekre igyekszik benyomulni, ahol az emberi méltóságnak kevés értéke van. A tettesek,⁶²³ rendszerint gazdasági kiszolgáltatottságban, anómiás állapotban lévő régiókban és közösségekben keresnek partnereket, áldozatokat. A nyomozók 15,38 százaléka gondolta úgy, hogy az áldozattá váláshoz az alacsony iskolázottság járul erőteljesen hozzá, amely az oktatási rendszerben található működési és strukturális kérdéskörét veti fel. Az áldozattá válás kérdésében tehát komoly arányban szerepelnek az edukációs kérdések és az iskolázottság, amit a határon átnyúló bűnszervezetek által elkövetett emberkereskedelem és kapcsolódó bűncselekményekben nyomozó szakemberek tapasztalata megerősít.

A kutatás során arra a hipotézisre figyeltem, hogy az emberkereskedelem áldozatainál az aluliskolázottság inkább vezető szerepet játszik, mint a szociális helyzet. Ez a feltételezés a verifikáció során nem igazolódott be. A választ úgy tudnám összefoglalni, hogy a szociális helyzet számos esetben kiindulópontot nyújt a deviáns magatartás és az áldozattá válás szempontjából is. Az emberkereskedelem tekintetében a kilátástalan élethelyzet rendszerint motorja a későbbi sértettek sodródásának. Például a szociális kényszerre adekvát válasznak tűnhet a prostitúció, amely a felmerülő napi problémákat azonnal enyhítheti. A keresletre adott válasszal számos kérdés egyszerűen megoldható, hiszen a test adott. Áruba bocsátása azonnali adózatlan jövedelemhez juttatja az áruba bocsátót. A morális, erkölcsi, valamint edukáció hiánya mindezt egyszerűnek és kivitelezhetőnek mutatja. *„A lányok, akik tanulmányaik mellett prostitúcióval foglalkoznak, nem tűnnek ki csoporttársaik közül. Nem sminkelik magukat látványosan, olyanok, mint diáktársaik, titkukat jól őrzik. Közöttünk élnek mindannyian”*.⁶²⁴

IV.4.3.12. Mennyire jellemző, hogy harmadik országból érkező állampolgár válik emberkereskedelem áldozatává Magyarországon?

A kérdésre az általam megkapott és átvizsgált nyomozati iratokban nem volt eseti példa. Ennek okán kérdeztem rá nyomozóknál arra, hogy tapasztalatuk szerint mennyire

⁶²³ Ld. Kerítő ügynökök, loverboyok (szerelmet, házasságot ígérő csalók) stb.

⁶²⁴ NAGY Szilvia - SZABÓ Anna Eszter: Egyetemista lány támogatót keres. XXI. Század Kiadó. Budapest, 2015. 5. o.

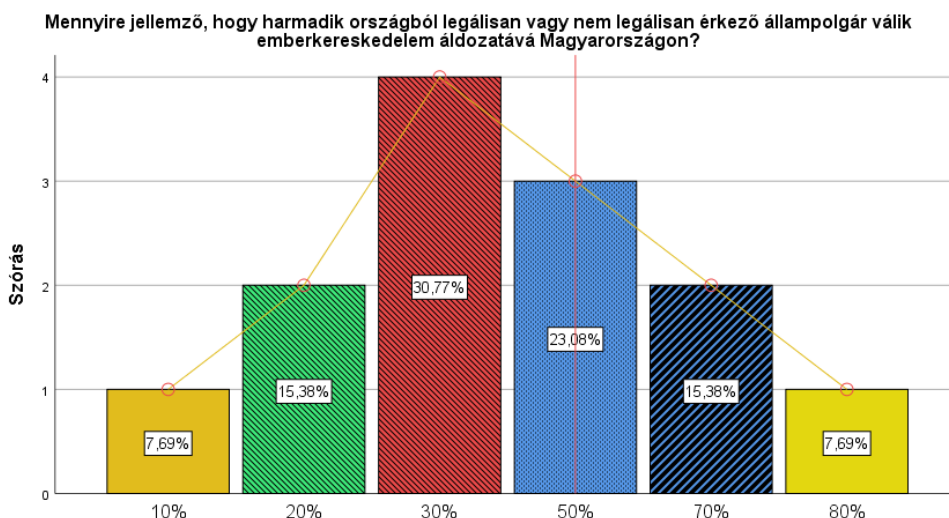
jellemző, hogy Magyarországon lesz valaki emberkereskedelemmel összefüggő szervezett bűnözés áldozata.

Mennyire jellemző, hogy harmadik országból legálisan vagy nem legálisan érkező állampolgár válik emberkereskedelem áldozatává Magyarországon?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	10%	1	7,7	7,7	7,7
	20%	2	15,4	15,4	23,1
	30%	4	30,8	30,8	53,8
	50%	3	23,1	23,1	76,9
	70%	2	15,4	15,4	92,3
	80%	1	7,7	7,7	100,0
	Total	13	100,0	100,0	

41. táblázat Összesítő táblázat harmadik államból Magyarország területén áldozattá váltakról

A Tanács következtetései a szervezett és súlyos nemzetközi bűnözés elleni küzdelemmel kapcsolatos, a 2018 és 2021 közötti időszakra szóló uniós prioritások meghatározásáról szóló 7704/17. dokumentumban⁶²⁵ az emberkereskedelem a bűnözés általi fenyegetettség kiemelt területeként szerepel.

54. ábra Mennyire jellemző, hogy harmadik országból (nem EU tagállamból) legálisan vagy nem legálisan érkező állampolgár válik emberkereskedelem áldozatává Magyarországon?

A 41. táblázat Összesítő táblázat harmadik államból Magyarország területén áldozattá váltakról a 54. ábra Mennyire jellemző, hogy harmadik országból (nem EU tagállamból) legálisan vagy nem legálisan érkező állampolgár válik emberkereskedelem áldozatává Magyarországon? látható adatok szerint a piros vonallal jelölt középértéktől

⁶²⁵ A súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség európai uniós értékelése (Europol, 2017) Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/media/30219/qc0114638hun.pdf> (2020. szeptember 21.)

csökkenő tartományba húzódóan 30%-os értéket mutat a válaszadók 30,7 százaléka. Ebből következtethetünk arra, hogy a harmadik országból érkezőket kevésbé fenyegeti, hogy Magyarország területén emberkereskedelem áldozatává válnak. Az összkép azonban árnyaltabb ennél, hiszen az adott válaszokat elemző matematikai interpolációs vonal által kirajzolt közelítő érték - amelyet a sárga színnel jelöltem - egyértelműen azt mutatja, hogy a harmadik országból érkező személyek tekintetében az áldozattá válás Magyarországon inkább lehetséges, mint nem.

Európai Bizottsági jelentés kimondja, hogy *„[E]gyértelmű, hogy lényegesen több áldozat van annál, mint amit a hivatalos számok mutatnak. A bűncselekmény nyilvánvaló nemi dimenzióval rendelkezik. Folyamatosan arról számolnak be, hogy legelterjedtebb formája a szexuális kizsákmányolási célú emberkereskedelem, amelynek főként nők és lányok az áldozatai”*.⁶²⁶ Az Európai Bizottság már néhány évvel ezelőtti adatai⁶²⁷ is bizonyítják - lásd az alábbi kördiagramot -, hogy a szexuális és a munkacélú kizsákmányolásra irányuló emberkereskedelem igen magas arányára tekintettel annak visszaszorítására irányuló igény és a nyitott és biztonságos Európa⁶²⁸ elmélete megjelenik az Európai Migrációs Stratégiában,⁶²⁹ az Európai Biztonsági Stratégiában és egyéb uniós szakpolitikai eszközökben is.⁶³⁰

⁶²⁶ Jelentés az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia nyomán követéséről, valamint további konkrét intézkedések meghatározása. Brüsszel, 2017.12.4. COM(2017) 728 final.

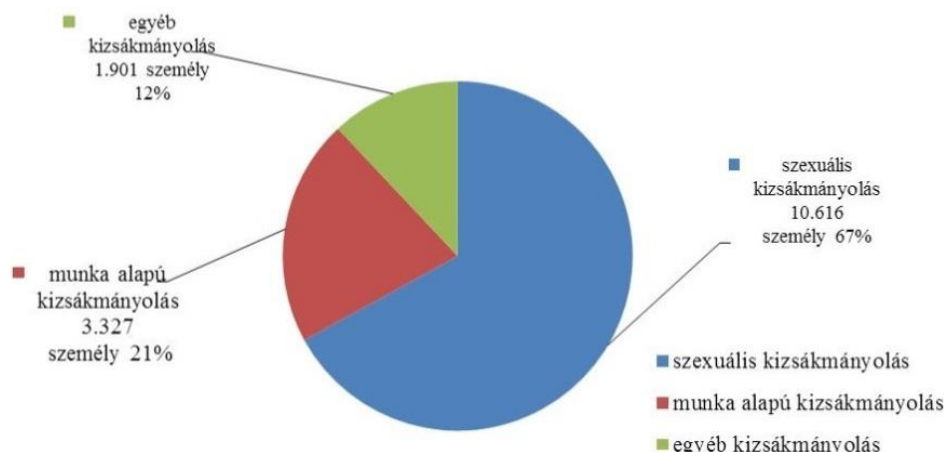
⁶²⁷ Ld. Brussels, 19.5.2016 COM(2016) 267 final: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-human-beings/docs/commission_report_on_the_progress_made_in_the_fight_against_trafficking_in_human_beings_2016_en.pdf (letöltve: 2018. június 30.)

⁶²⁸ COM(2016) 267 final; COM(2017) 195 final; Az Europol az internetes szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékelése (IOCTA) 2016, a súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség európai uniós értékelése (SOCTA) 2017, valamint Helyzetjelentés: Emberkereskedelem az EU-ban (2016).

⁶²⁹ Európai migrációs stratégia, COM(2015) 240 final; Európai biztonsági stratégia, COM(2015) 185 final.

⁶³⁰ A Bizottság közleménye „Nyitott és biztonságos Európa: váltsuk valóra!” (COM(2014)154 final); A Bizottság közleménye a migráns gyermekek védelméről (COM(2017)211); valamint a kábítószer elleni uniós stratégia (COM(2017) 195 final); Eredményjelentések a biztonsági unió megvalósításáról (COM(2017) 213 final, SWD(2017) 278 final, COM(2017) 407 final.

**Emberkereskedelem áldozataként 2012 és 2013 között
15.846 személyt regisztráltak az Európai Unió területén**

55. ábra Az emberkereskedelem regisztrált áldozatai. Forrás: EB 19.5.2016 COM(2016) 267 final.

Az emberkereskedelem regisztrált uniós esetszámát a magyar adatsorok messze alulmúlják. A Bizottság 2018-ban készült jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU Irányelv 20. cikkében előírtak szerinti második jelentés⁶³¹ tartalmazza, hogy 20.532 nyilvántartott áldozata volt az emberkereskedelemnek az Európai Unióban. A nyilvántartott áldozatok 44%-a volt uniós polgár, amely 9.034 személyt jelent. Ha ezt a számot elosztjuk az uniós tagállamok 28-as számával, akkor minden tagállamra 322 áldozat esne. A nyilvántartott áldozatok állampolgársága szerinti első öt uniós tagállam Románia, Magyarország, Hollandia, Lengyelország és Bulgária volt. Ez a tendencia 2010 és 2012 közötti időszakban és a Bizottság első eredményjelentésében is ez volt látható. Következésképpen nem pontosan azonosítható az EU által közölt adatok és a magyar bünyügyi nyilvántartás adatai közötti több száz áldozati számot tartalmazó eltérés. Ha azzal a kérdéssel is számolunk, hogy az Európai Unió más tagállamainak hatóságai nem ritkán magyarnak regisztrálnak esetleg román-, szlovák- vagy horvátországi magyarokat, akkor is ezen eltérések száma legfeljebb néhány tucat lehet.

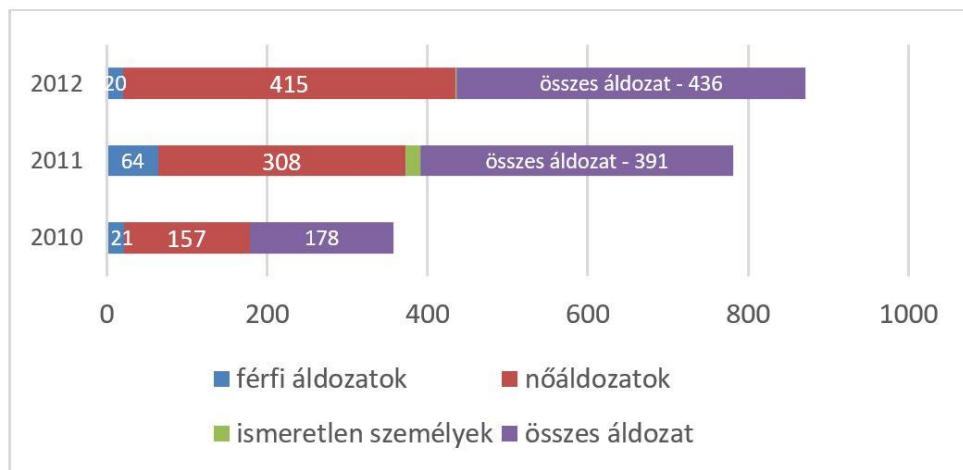
Korcsoport / Paragrafus	Bu da pes t	B ar an ya	Bá cs- Kis ku n	B ék és	Borsod- Abaúj- Zemplén	Cso ngr ád	F ej ér	Győr- Moso n- Sopro n	H aj d ú - B ih e ar	H e v e s gom	Komár om- Eszter gom	N ó gr ád	P e s t	So m og y	Szabol cs- Szatm ár- Bereg	Jás z- Na gyk un- Szo lno k	Tolna	V a s	Ve szp ré m	Z a l a	K ül fö ld
----------------------------	----------------------	---------------------	-----------------------------	---------------	------------------------------	------------------	---------------	-----------------------------------	--	------------------------------	-------------------------------	--------------------	------------------	--------------------	--	--	-------	-------------	----------------------	------------------	---------------------

⁶³¹ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU Irányelv 20. cikkében előírtak szerinti második jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2018) COM(2018) 777 final.

(1) gyermekkorú (0-13) NINCS														
(2) fiatalkorú (14-17)														
Btk. 192. §	1									3	1	1	1	
(3) fiatal felnőtt (18-24)														
192. §				1			2		1	3	3		1	6
(4) felnőtt (25-59)														
192. §										5				
(5) időskorú (60-) NINCS														
Összesen:		29 sértett												

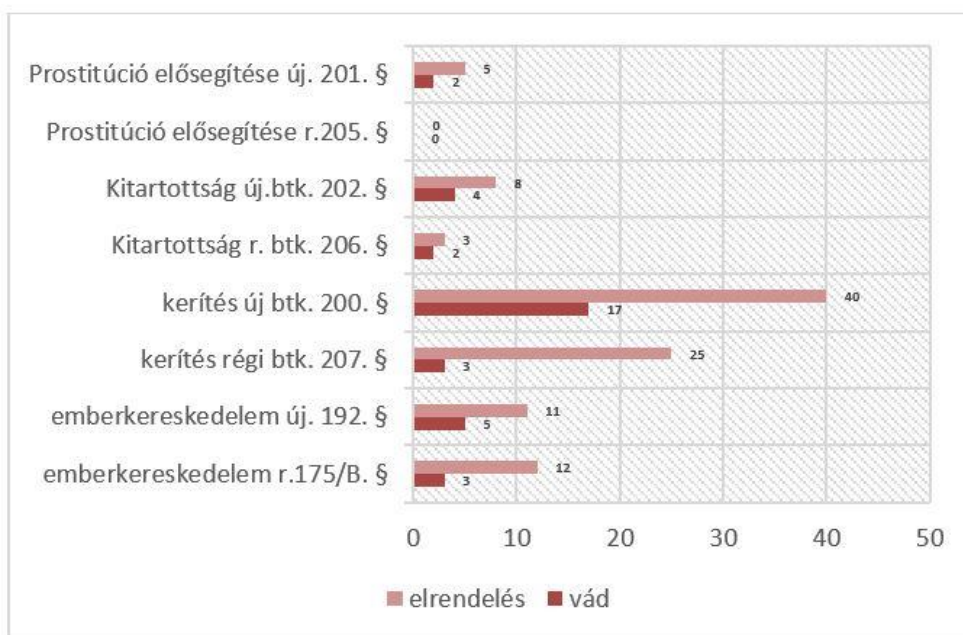
56. ábra Forrás: Belügyminisztérium, 2018.07.01-jén készült az ENYÜBS 2009.01.01-2018.06.30 közötti adatai alapján.

A Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztálya által megjelenített ENYÜBS kimutatásban mindösszesen 29 emberkereskedelemből származó sértettet találunk. Ez rendkívül kevésnek tűnik, ha azonban a kerítést, kitartottságot, munkára kényszerítést - tehát az emberkereskedelemhez hasonló jellegű, azzal sok átfedést mutató bűncselekményeket is ideszámítjuk, akkor már megközelítjük az európai uniós statisztikai adatokat.

57. ábra Eurostat adatok a magyarországi emberkereskedelemről. Forrás: Eurostat.

A kérdés vizsgálata természetesen további kutatásokat igényel, de talán kijelenthető, hogy fogalmi és jogdogmatikai problémák is állhatnak a számok által mutatott eltérések mögött.

58. ábra Az emberkereskedelemhez kapcsolódó bűncselekmények 2009-2018 között. Forrás: ORFK Elemző- Értékelő Osztály.

A fenti 58. ábra Az emberkereskedelemhez kapcsolódó bűncselekmények 2009-2018 között. Forrás: ORFK Elemző- Értékelő Osztály. az ORFK Elemző- Értékelő Osztály által kiadott emberkereskedelemhez kapcsolódó bűncselekményeket látjuk, melynek adatai alapján, 2009 és 2018 első negyedéve között a legtöbb cselekmény a kerítés büntette volt. A felsorolt bűncselekmények között az emberkereskedelem vonatkozásában áttekintettem a nyomozás elrendelése és a vádemelés közötti számbeli eltérést.⁶³² Ennek a kérdésnek okaként azt találtam, hogy egyfelől megváltozott (kiszélesedett) az emberkereskedelem tényállása alá vonható cselekmények köre, másfelől kétségtelenül magas a magyar ügyészség által követett váderedményességi cél. Ezzel kapcsolatban egy doktoranduszkonferencián kifejtettem néhány gondolatot,⁶³³ s idéztem a Kúria Büntető Kollégiumának Joggyakorlat-elemző csoportja által készített tanulmányból,⁶³⁴ amely bemutatja, hogy a magyar ügyészség 97%-os váderedményessége messze megelőzi a német ügyészség 80%-os mutatóit.⁶³⁵ A váderedményesség nem negatív jelenség, de ahogy a Kúria is utalt rá: „a váderedményesség aránya összefüggésben állhat a perbeli bizonyítás bíróság és ügyészség közötti kompetencia megosztásával, illetve a kompetencia mikénti

⁶³² A régi 1978. évi IV. törvény 175/B. § esetében négyszeres, míg a 2012. évi C. törvény 192. § estében kétszeres az eltérés.

⁶³³ KUBISCH Károly: Az emberkereskedelem szabályozási kérdései és minősítése a gyakorlatban. In: Miskolci Doktorandusz Konferencia Tanulmánykötet. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2017. 105. o.

⁶³⁴ 2013.El.II.E.1/4 számú Kúria Büntető Kollégiumának Joggyakorlat-elemző csoportja által készített tanulmány.

⁶³⁵ Kúria: A vád törvényességének vizsgálata - összefoglaló vélemény. 2013. Melléklet: Nemzetközi összehasonlítás a váderedményességgel kapcsolatban. 40. o.

gyakorlásával.”⁶³⁶ Ez pedig kihatással lehet bizonyos bűncselekmények esetében, a biztos minősítés felé elmozdulva inkább arra venni fel bizonyítást. A Btk. emberkereskedelem elleni tényállása 2020. július elsejéig inkább elősegítette ezt az attitűdöt. A jelenségre gyakorolt hatásokat az új tényállás fényében a disszertáció időpontjában⁶³⁷ még nem ismerhetjük.

IV.4.3.13. Mennyire jellemző az emberkereskedelem áldozatai és a bűncselekmény elkövetői közti hozzátartozói viszony?

Az aktákban szereplő sértettek esetében gyakori volt, hogy a sértettet közvetett módon hozzátartozója javasolta⁶³⁸ az elkövetőknek vagy az elkövetőkkel barátságban lévő hozzátartozó rábeszélte a sértettet a bűnszervezet tagjával való kapcsolatra.

Mennyire jellemző az emberkereskedelem áldozatai és a bűncselekmény elkövetői közti hozzátartozói viszony?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	20%	1	7,7	7,7	7,7
	30%	1	7,7	7,7	15,4
	40%	4	30,8	30,8	46,2
	50%	1	7,7	7,7	53,8
	60%	3	23,1	23,1	76,9
	70%	1	7,7	7,7	84,6
	80%	1	7,7	7,7	92,3
	90%	1	7,7	7,7	100,0
	Total		13	100,0	100,0

42. táblázat Összesítés az áldozatok és tettesek közti hozzátartozói kapcsolatra

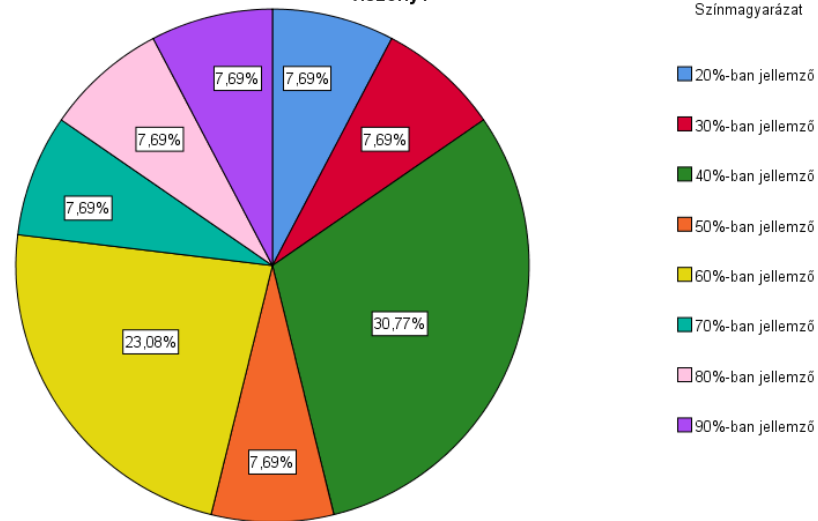
A Békés megyei kriminológiai kutatás (MPE OCM körében végzett kutatás) eredményei is arra engednek következtetni, hogy az emberkereskedelem sértettje számos esetben közvetve vagy közvetlenül saját családjuk vagy közösségük áldozatai. A válaszadóknak egy tízes skálán kellett beállítani a tapasztalatuk szerint leginkább releváns adatot, amely az adatok operacionalizálását követően százalékos formában jelenik meg vizuálisan.

⁶³⁶ Kúria: A vád törvényességének vizsgálata. 2013. i.m. 13. o.

⁶³⁷ 2020. július - augusztus.

⁶³⁸ A javaslat kifejezés alatt a közvetlenül nem bizonyítható eladást is érteni kell.

Mennyire jellemző az emberkereskedelem áldozatainak és a bűncselekmény elkövetői közötti hozzátartozói viszony?

59. ábra Hozzátartozói viszony vizsgálta az áldozat és a tettesek között

A kérdésre mind a tizenhárom nyomozó válaszolt. Az alapsokaság 30,77 százaléka szerint 40%-ban jellemző a kapcsolatot, illetve a válaszadók 23,08 százaléka 60%-os valószínűséggre tette a tettes és áldozat közötti hozzátartozói kapcsolatot. Ténykérdés, hogy ennek a kérdésfeltevésnek volt a mélyinterjúk során a legkellemetlenebb hatása.

Az aktakutatásból lesűrhető adatokból, kutatási interjúkból az a konklúzió vonható le, hogy a 40%-os érték (melyet a nyomozók 30,77%-ban megjelöltek) a valósághoz közel van. Az emberkereskedelem áldozatává vált személyeknél sokszor nincs olyan hozzátartozó, akivel bensőséges kapcsolat lenne: családi kapcsolataik tehát nem kiegyensúlyozottak, jellemző rájuk a gazdasági kiszolgáltatottság. Ez összefügg a családtagok deviáns életformájával, és a rendszeresen átélt kapcsolati erőszakkal.

IV.4.3.14. Az emberkereskedelem kizsákmányolásról szóló tényállási elemei a gyakorlatban lefedhetik-e más kapcsolódó bűncselekmény különös tényállási elemeit?

Az utolsó kérdésben arra kérdeztem rá 2018 márciusában, hogy a Btk. emberkereskedelem elleni tényállása megfelelően használható-e jogalkalmazói szempontból. mivel a 2020. július elsejével történt Btk. változás számos kérdésben pozitív megoldást jelent, különösen a kényszermunka és a kizsákmányolás elhatárolási kérdéseiben.

Szükséges-e változtatni az emberkereskedelem tényállásán a könnyebb elhatárolás és minősítés szempontjából?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	igen	8	61,5	88,9	88,9
	nem	1	7,7	11,1	100,0

Total		9	69,2	100,0
Missing	nem tudom / nem válaszolok	4	30,8	
Total		13	100,0	

43. táblázat szükséges-e változtatni az emberkereskedelem büntetőtényállásán?

Az eredetileg feltett kérdést az operacionalizálás során leegyszerűsítettem, és csak az alapkérdésre adott egyszerű „igen”, „nem”, „nem tudom / nem válaszolok” válaszokra redukálva dolgoztam fel.

A válaszadók közül négyen nem adtak releváns választ, illetve egy nyomozó szerint a tényállást megfelelőnek találta, melyen nem kell változtatni. A válaszadók 61,5%-a azonban változtatásokat javasolt, amelyek nagy része végül 2020. július elsejével szerencsésen megvalósult.

Az utolsó kérdés esetében levonhatjuk azt a konklúziót, hogy az Alosztály nyomozóinak 61,5 százaléka változtatni szeretett volna a jogszabályon a gyakorlatiasság, az alkalmazhatóság, az áttekinthetőség érdekében. A miniszteri indokolás szinte szóról szóra abban kérdésben tesz változtatásokat, melyeket az KR NNI instruktornal konklúzióként megfogalmaztunk: *„Az emberkereskedelem hatályos tényállásával kapcsolatban elsősorban a joggyakorlat jelzése alapján, másodsorban jogelméleti alapon többirányú kifogás merült fel. A tényállás egyrészt nem adja vissza kellően egyértelmű módon azt a nemzetközi egyezményekben, valamint uniós Irányelvben is megjelenő szabályozási elvárást és az emberkereskedelem gyakorlatban is megjelenő lényegét, hogy a haszonszerzésre való törekvés az emberkereskedelmet akként hatja át, hogy közben az elkövető a sértettel szemben valamiféle - köznyelvi értelemben vett - hatalmi viszonyt használ ki, ami lehetővé teszi a sértett dologként való kezelését az emberi méltóság alapjainak a megsértése mellett”*.⁶³⁹

Ki kell emelni, hogy a kutatás idején még előkészítés alatt volt egy komoly szervezeti változás, amely 2019 őszétől már realizálódott mikor az ORFK Bűnügyi Főigazgatósága 2019-ben 22 képzett emberkereskedelmi szakvonalvezetőt nevezett ki a megyei rendőrkapitányságokra, akiknek feladata az emberkereskedelemmel kapcsolatos nyomozások és rendőri intézkedések koordinálása és felügyelete. Az ORFK ehhez szakértők bevonásával külön képzéseket is rendez a szakvonalvezetők részére.⁶⁴⁰ A szervezeti változás okán minden megyei Rendőr-főkapitányságon megyei szinten létrejött egy „emberkereskedelem szakvonalvezető”, aki naprakész információkkal

⁶³⁹ A 2020. július elsejétől megváltozott 2012. évi C. törvény 192. §-hoz fűzött miniszteri indokolás bevezetője.

⁶⁴⁰ Ld. Képzés az emberkereskedelem megyei szakvonalvezetői részére.

rendelkezik az adott megye emberkereskedelemmel és kapcsolódó bűncselekményeiről. E szervezeti változás miatt a korábban Alosztályi szinten kezelt emberkereskedelemmel összefüggő ügyek, immár Osztály szintre emelkedtek.

Emellett további pozitív változás, hogy a megváltozott tényállás egyszerűsíti, ugyanakkor átfogóbban szabályozza a jogi normát. Igyekszik feloldani korábbi fejezetekben tárgyalt jogdogmatikai örökségből következő és az angolszász jogrendbeli gondolkodás eredményeként feszülő ellentmondásokat. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a magyar büntetőjogszabályok közé beemelt emberkereskedelem tényállásának szöveg- és dogmatikai rétege között nem volt megfelelő koherencia. A nyomozói válaszok mellett, az aktakutatás egyik megállapítása, hogy a jelzett probléma megoldásának eredményeként a statisztikai adataink is pontosabb értékeket mutatnának, ha a tényállás a helyére kerülne, alkalmazása során keverednének sem a Kerítés (Btk.200. §), sem a Prostitúció elősegítése (Btk.201. §), sem a Ktartottság (Btk. 202. §), sem a Gyermekprostitúció kihasználása (Btk.203.§) visszaélés, esetleg Emberi test tiltott felhasználása (Btk.175. §) területeire, hiszen ezek a tényállások az emberkereskedelem 1999. március elsejei megjelenése előtt az ide tartozó cselekmények többségében más címen ugyan, de már büntethetőek voltak.

A következő rész kutatási iránya azokra a társadalmi csoportokra fókuszál, amelyeknek viktimizációja sokszoros: egyfelől kisebbségi létük, eltérő életformájuk miatt a többségi társadalom kriminalizálja őket, emiatt a társadalomban való érvényesülésük elnehezül. E különböző csoportok együttélésének elősegítése, komoly állami feladat, amely nem csupán az integrációt, de az emancipációt is magában kell hogy hordozza, úgy, hogy mindezt nem a többségi társadalom kultúrájának, megszokott életvitelének kárára, a többség természetes viselkedésének visszaszorításával, kriminalizálásával valósítja meg.

IV.4.4. Az emberkereskedelem által fokozottan érintett társadalmi csoportok

Az emberkereskedelem magas tárgyi súlyát a társadalom általában nem érzékeli, mert az a szubjektív biztonságot közvetlenül nem érinti.⁶⁴¹ Az emberkereskedelem kérdéskörét főként nemzetközi instrumentumokban megfogalmazott kötelezésekből, jelentésekből, illetve civil szervezetek, egyházak által közvetített formában ismerheti a

⁶⁴¹ KUBISCH Károly: Az emberkereskedelem tárgyi súlyának társadalmi megítélése. - In Magyar rendészet: a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Karának szakmai, tudományos folyóirata, ISSN 1586-2895, 2016. (16. évf.), 1. sz., 77-95. o.

közvélemény. A Bizottsági jelentés⁶⁴² kiemeli, hogy „az emberkereskedelem összetett bűncselekmény, amely gyakran a keresletnek és az emberkereskedők találékonyságának megfelelően alakul, a lényegét jelentő kizsákmányolás pedig számos formát ölthet”.⁶⁴³ Ennek különös jelentősége van az egyes etnikai konfliktusok, illetve a társadalmi és természeti katasztrófák elől országunkba menekülni kényszerülő személyek csoportja esetében. Az ilyen csoportok társadalmi státuszukat tekintve általában az alsó régiókba kerülnek, így életük nincs veszélyben, de nagy mértékű kiszolgáltatottságuk megmarad. A vándorló, integrálódni nem képes csoportok nem ritkán párhuzamos társadalmakban élnek. Ez a megállapítás különösen igaz a roma származású etnikai kisebbségre, amely évszázadok óta az ország területén él, ennek ellenére máig nem tudtak maradéktalanul integrálódni. Kutatásaim során arra meggyőződésre jutottam, hogy egy állam társadalmi csoportjainak fejlődési sebességét mindig a lassabban fejlődő régiók és csoportok határozzák meg. A magyarországi roma embertársainkat ért mindennemű nehézség, káros folyamat egyben a magyarság sorkérdését is jelentik. Számos helyen tapasztaltam, hogy bizalmatlanok a külső ismeretlen személyekkel szemben, s nem vállalják roma identitásukat. Az alábbi táblázatokon szereplő adatsorok is mutatják, hogy az OCM⁶⁴⁴ által támogatott és meghirdetett anonim kérdőívünk kitöltése során a 868 személyből 26 hívő keresztény cigány férfi és 10 nő, illetve magát inkább ateistának valló 37 cigány férfi és 24 nő. Összesen kilencvenheten vállalták fel roma identitásukat.

Hívő keresztény roma * A kérdőívet kitöltő neme? Crosstabulation

Count	A kérdőívet kitöltő neme?		Total
	Férfi	Nő	
Hívő keresztény cigány hívő roma	26	10	36
-			
Total	26	10	36

44. táblázat - keresztény cigányemberek

Ateista roma * A kérdőívet kitöltő neme? Crosstabulation

Count	A kérdőívet kitöltő neme?		Total
	Férfi	Nő	
Ateista cigány ateista roma	37	24	61
Total	37	24	61

45. táblázat - ateista cigányemberek

Case Processing Summary

⁶⁴² COM(2018) 777 final - a Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU Irányelv 20. cikkében előírtak szerinti jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2018).

⁶⁴³ COM(2018) 777 final. 2. o.

⁶⁴⁴ MPE Országos Cigánymisszió.

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Ateista roma összesen*	61	7,0%	807	93,0%	868	100,0 %
Hívó keresztény roma összesen*	36	4,1%	832	95,9%	868	100,0 %
Hívó keresztény magyar összesen*	225	25,9%	643	74,1%	868	100,0 %
Ateista magyar összesen*	327	37,7%	541	62,3%	868	100,0 %

46. táblázat a kérdőívet kitöltők arányai összesen

Az empirikus kutatás, a mélyinterjúk során feltárt adatok alapján⁶⁴⁵ feltételezhetjük, hogy a kérdőívet kitöltők és az abból levont következtetések, számadatok, nem tükrözik a pontos valóságot. Magyarországon bizonyos megyék⁶⁴⁶ lakossági összetétele „a népszámlálási adatok fényében egyre sokszínűbbé vált. Míg a megye lakónépessége csökkent, a hazai nemzetiségek (bolgár, cigány, romani és beás, görög, horvát, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák szlovén, ukrán) száma és aránya egyaránt növekedett.”⁶⁴⁷ Az Egyesült Államok Külügyminisztériuma által 2020. június 25-én kiadott „Jelentés az emberkereskedelemlről 2020” (továbbiakban TIP report)⁶⁴⁸ a legveszélyeztetettebb csoportok tekintetében kiemeli, hogy „vizsgálni kell az emberkereskedelemlre utaló jeleket, és proaktívan azonosítani kell a potenciális áldozatokat, különösen a veszélyeztetett csoportok - így például a migránsok, a menedékkérők, az állami fenntartású intézményekben és az árvaházakban élő gyermekek, a belföldi munkavállalók, valamint a szexmunkások - körében”.⁶⁴⁹ Ebből következően a megelőzés szempontjából lényeges körülmény a legnagyobb etnikai kisebbség belső működési mechanizmusainak ismerete. A társadalmi és anyagi felzárkóztatás szempontjainak pontosabb kitűzése és végrehajtása. Ennek okán a roma társadalom és a cigányság⁶⁵⁰ meghatározásának kérdései mellőzhetetlenek.⁶⁵¹

⁶⁴⁵ A békési megbeszéléseken számos magát roma származásának valló személy roma kijelentette, hogy nem hisz az anonimitásban, ezért ha kérdőívet kell kitöltenie, akkor magát magyar származásának írja be.

⁶⁴⁶ TAR Ferenc - Hajnal Béla: Nemzetiségek Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, különös tekintettel a romákra. In Területi Statisztika, 2014, 54(5) 491–505. o. http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2014/05/tar_hajnal.pdf (letöltve: 2021. január 18.)

⁶⁴⁷ Vö. KSH adatok 2010 és 2013.

⁶⁴⁸ Jelentés az emberkereskedelemlről 2019. https://hu.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/232/tip2019_hu.pdf (letöltve: 2019. augusztus 19.)

⁶⁴⁹ Jelentés az emberkereskedelemlről - 2020. június 25-én kiadta - az Egyesült Államok Külügyminisztériuma.(Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons) 2. o.

⁶⁵⁰ Roma és cigány megnevezés okán szükségesnek tartom megjegyezni, hogy kutatásom során a fókuszcsoportok magukat cigánynak neveztek és tőlem is ezt kérték. Vö. <http://www.ciganymisszio.reformatus.hu/v/1-roma-vagy-cigany-melyik-szot-hasznaljuk/> (letöltés: 2021. január 18.)

Elsőként arra szükséges rávilágítani, hogy a cigányság milyen szempontok alapján azonosítható be. A magukat cigánynak valló honfitársainkkal kapcsolatos identitás-meghatározás vonatkozásában a jog, a politika, a statisztika és a társadalomtudomány nem azonos fogalomkészlettel dolgozik, így eltérő fogalmi kereteket alakított ki. Az eltérő irányú és eredményű fogalmak nem teszik lehetővé a hazai cigányság arányainak pontos meghatározását. Kemény István által megalkotott szociológiai szempontú meghatározás⁶⁵² szerint cigánynak tekinthető az az ember, aki saját magát cigánynak tartja. Kriminológiai megközelítés alapján az a személy tekinthető romának, akit a környezete is annak tart. Mindkét meghatározás kissé idejétmúltnak és tudományos szempontból alkalmazhatatlannak tekinthető. Az önbevallás alapú meghatározás erősen befolyásolt lehet számos szubjektív körülménytől. A másik, az úgynevezett társadalmi cigány kategória sem lehet megalapozott, hiszen külső személyek sem megalapozott információk alapján döntenek: csupán sztereotípiák, ruházat, viselkedés, beszédmód, bőrszín alapján képesek dönteni. Mégis a Központi Statisztikai Hivatal által készített népszámlálás során - jobb híján - önbevallás alapján veszik fel az adatokat, ám ezzel a módszerrel nem érkeznek a romák számarányára vonatkozó pontos adatok.

A roma társadalom viszonya egyes társadalmi normákhoz megkerülhetetlen kérdés az emberkereskedelem értelmezésekor. Figyelembe kell venni, hogy egy kisebbség helyzetéből fakadóan mindig védekezni kényszerül. Ez a magatartás a roma társadalom tekintetében a házasságok irányított endogám vagy éppen exogám jellegében is megmutatkozik. A helyes értelmezés azért is fontos, mert például az adásvétellel kötött és emberrablással realizált, azaz a „*páruimosz*”⁶⁵³ keretében létrejött házasság, önmagában közjogi korlátokba ütközhet. A feleségrablás, a „*páruimosz*” tehát bizonyos értelmezés szerint emberkereskedelem, annak is speciális formája, ha a Piasere által is említett kiskorú személy sérelmére elkövetett⁶⁵⁴ emberrablás mellett jön létre az adásvétel. Ezeknek a kérdéseknek értelmezését, tisztázását, mindenképpen a következetes bírói joggyakorlat tudja megoldani.

⁶⁵¹ A cigányságról életformájával, meghatározásával kapcsolatos sorokat a PHRALIPE - Szabolcs megyében megvalósítandó roma kulturális program EFOP-1.3.4-16 számú szakmai tervéhez tartozó oktatási anyaghoz 2019 elején végzett kiegészítő kutatásom révén illeszttem be dolgozatomba.

⁶⁵² KEMÉNY István - HAVAS Gábor: „Cigánynak lenni”. 1996. In: Társadalmi riport 1996, ANDORKA Rudolf, KOLOSI Tamás, VUKOVICH György (szerk.). Budapest: TÁRKI, Századvég. 352-380. o.

⁶⁵³ Vö. WILLIAMS, Patrick: Cigány házasság. 2005. i.m. 39. o. és Prónai (szerk.): Olaszország - válogatás ZATTA, Jane Dick - PIASERE, Leonardo - MANNA, Francesca - TAUBER Elisabeth - TREVISAN Paola tanulmányaiból. Cigányok Európában sorozat 2. Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest, 2002. 220. o.

⁶⁵⁴ Piasere szerint „A sértett személy - akit Hudorovich, Antonio Giuseppe Aquilében elrabolt -, tizenhat éves volt.”

IV.4.5. Az MPE OCMH⁶⁵⁵ körében 2016 és 2019 között végzett kvantitatív kutatás

A kutatás további részében azokat a kriminálszociológiai tényezőket mutatom be, amelyeket hosszabb felmérést és előkészítő terepmunkát követően készítettem el segítő munkatársaimmal. A kutatás egyik kiindulópontjának tekintetem a rendszerint csak sejtett körülményt, amelyet az USA külügyminisztériumának jelentése is megfogalmaz: *„a magyar nők, fiúk és lányok mind belföldön, mind külföldön a szexuális célú emberkereskedelem áldozataivá válhatnak. Külföldön elsősorban Európán belül, Németországban, Ausztriában, Svájcban és az Egyesült Királyságban pedig különösen nagy számban”*.⁶⁵⁶ Az áldozatok nagy része tekintetében pedig a kiszolgáltatott roma lakosság magas számban érintett.

IV.4.5.1. A kutatás célja, háttere, célcsoportja

Az emberkereskedelem létének és valódi hátterének megismerése és bemutatása céljából egy olyan kutatást kívántam készíteni, amely azokon a területeken élő személyek körében készült, akik a leginkább érintettek az áldozattá válás szempontjából. A marginalizálódó társadalmi rétegek szereplői nagy százalékban romák, akiknek nem ritkán egyetlen valódi megoldás a testük áruba bocsátása. A kutatást hosszú időn át terveztem és szerveztem: az érintett fókuszcsoporthoz nem volt nyitott az életviteli, különösen a büntetőjogi kérdések taglalására. Ebben a kutatásban az úgynevezett rejtett magatartások feltárása volt a cél, amelyet leginkább roma közösség körében igyekeztem végezni. A félelmek és az elutasítás feloldására hatalmas segítséget kaptam az egyházi „házi csoportokat”⁶⁵⁷ szervezőktől, akik egyetértettek a kutatási célokkal, illetve elfogadták, hogy a felmérés teljesen anonim lesz a törvények szigorú betartásával. A kvalitatív interjúkat azért nem illeszttem a doktori értekezésembe, mert a résztvevők később erre kértek, illetve ezeknek elemző értékelése meghaladná a dolgozat előírt terjedelmi kereteit.

IV.4.5.2. A kutatás rendszerének időbeli és szerkezeti felépítése

1. A kutatási téma meghatározása (2015)
2. Előzetes tájékoztató (2015 és 2016 között zajlott)

⁶⁵⁵ Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymissziója.

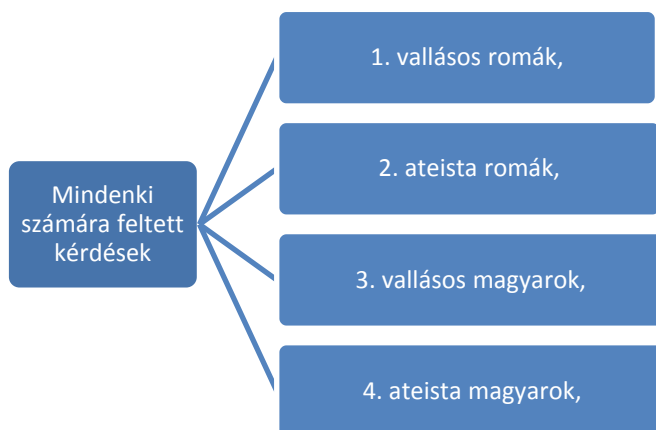
⁶⁵⁶ USA Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons. 2020. június 25.

⁶⁵⁷ A magánháznál szerveződő gyülekezet helyettesítő házicsoporthoz olyan öt- tíz fős kisközösségek, amelyek keresztény értékrend elsajátítása és megismerése céljából, bibliaismereti előadásokon vesznek részt és hitéleti szertartásokat tartanak.

3. Kutatási célok hipotézis meghatározása 2016 és 2017-ben történt. (Ekkor készítettem néhány alapinterjút, melyek során a főbb kérdéseket tisztáztuk, s a fő téma az volt, hogy milyen kérdéseket lehet roma embereknek feltenni.)
4. A kutatási terv elkészítése, véglegesítése 2017 végén és 2018 eleje között zajlott.
5. Adatgyűjtés, terepmunka 2018 és 2019-ben realizálódott.
6. Az adatelemzés, az adattisztítás, a rekordok statisztikai szoftverbe való felvitele 2020-ban történt.
7. Az eredmények összegzése, prezentálása, disszertációba való beillesztése 2020 év végén történt meg.

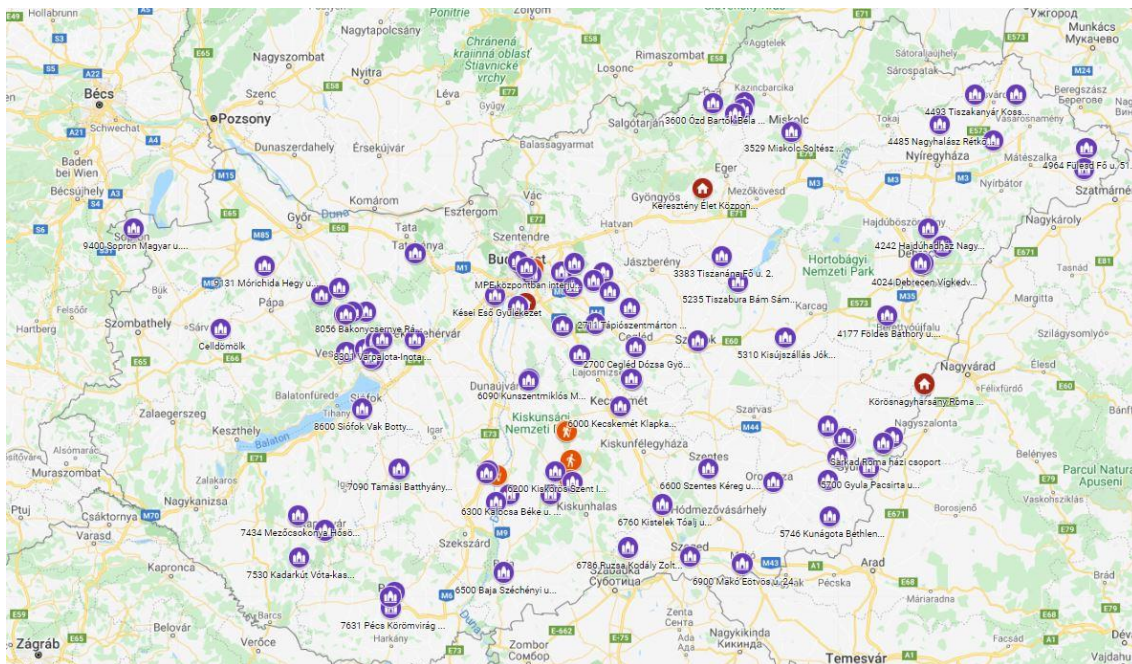
A bemutatandó kérdőív az adattisztítást követően öt halmazból, 111.104 rekordból áll, és összesen 867 személy töltötte ki.

Az első, úgynevezett általános adathalmaz minden kitöltőre vonatkozik, és megye, életkor, nem, vallásosság tekintetében tesz fel kérdéseket. Az a személy, aki nem válaszolt „a vallási meggyőződés” kérdésre, az eleve kiesett a válaszadók közül. Mivel a kutatás a Magyar Pünkösdi Egyház berkein belül és országosan hirdettük meg, így ismerősök és családtagok is kitölthették a kérdőívet. A válaszadóktól önbevallásos alapon, a nemzetiséghez tartozást is kérdeztük, de csak a roma nemzetiségűeket kezeltük külön statisztikai adatként, hiszen a legkiszolgáltatottabb csoportra igyekeztem fókuszálni. A válaszadók a kérdésekre adott válaszaik alapján négy halmazba kerültek.

A két vallásos halmaznak majdnem azonos kérdéseket tettem fel,⁶⁵⁸ ahogy az ateista halmaznak is körülbelül azonos kérdései voltak. Némi eltérés abból fakadt, hogy Istennel és hittel kapcsolatos kérdéseket egy magát ateistának valló személynek értelemszerűen nem érdemes feltenni.

⁶⁵⁸ A kérdőívek itt tekinthetők meg: <https://sites.google.com/view/kubisch-kutatas/első-rész kutatás> (letöltés: 2021. március 12).

60. ábra A kutatási terület 2018-ban⁶⁵⁹

A kutatás lebonyolításához készítettünk egy internetalapú webes felületet, ahol könnyedén elérhető volt a kérdőív. A térképen kék pontok azokat a keresztény gyülekezeteket jelölik, ahová ismereteink szerint eljutott a kutatási segítség kérése. A piros pontok jelölik azokat a településeket, ahol mélyinterjúk is készültek. A narancssárga pontok pedig a kérdezőbiztosok aktív, személyes részvételét, mozgását jelölik.

A kutatás kezdetben csak Békés megyére fókuszált, később országos jellegű lett, mivel a kérdezőbiztos testvérek erre vállalkoztak. Internetes felületen lebonyolított kutatás ebből a szempontból nem helyhez kötött. A kutatási időszak 2018-ban egész évre meghirdetésre került. Az online felület eléréséhez biztosítottunk elektronikus eszközöket az MPE Diakonosz Tszk.⁶⁶⁰ segítségével, s minden kérdezőbiztos ingyenesen vállalta a segítséget. Azok a romák, akik nem tudtak elektronikus módon kérdőívezni, ők a MPE Országos Cigánymissziójához⁶⁶¹ bemehettek, illetve helyben, tableten, okostelefonon keresztül is elérhették a felületet. Ezzel egyenlő esélyt kívántunk biztosítani a célcsoport minden tagjának, akik a kérdőív kitöltése mellett döntöttek. A visszaérkező adatok, információk alapján a roma fókuszcsoport meglepően

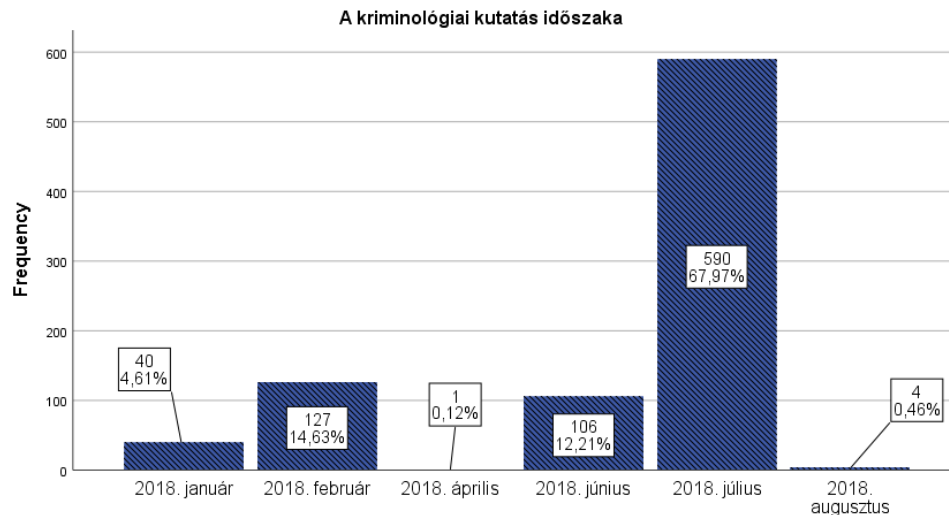
⁶⁵⁹ A magyarországi emberkereskedelem kutatása <https://sites.google.com/view/kubisch-kutatas/kutatasi-terulet> (letöltés: 2020. szeptember 14.)

⁶⁶⁰ MPE Diakonosz Támogató és Szolgáltató Központ. <http://www.diakonosz.hu> (letöltés: 2020. szeptember 14.)

⁶⁶¹ OCM <https://remenyhir.hu/>; Cigány Módszertani és Kutató Központ <http://cimok.hu/> (letöltés: 2020. szeptember 14.)

jól kezelte az internetes felületet, technikai problémák nem adódtak. Akinek volt okos telefonja, az könnyedén válaszolt a feltett kérdésekre.

IV.4.5.3. A kutatás időtartama, megye, életkor, vallás

61. ábra a 2018-as kriminológiai szempontú kutatás vonatkozásában érkező válaszok időbeli elemzése

Az ábráról leolvasható, hogy 2018 januárjában és februárjában saját erőből kérdezőbiztosok segítsége nélkül végzett kérdőíves kutatás az alapsokaság mintegy 20%-át érte el. A júniusi és júliusi időszak - további személyek segítségével - viszont kiugróan magas számot eredményezett.

Melyik megyében él életvitelszerűen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Bács-Kiskun megye	58	6,7	6,7	6,7
	Heves megye	7	,8	,8	7,5
	Jász-Nagykun-Szolnok megye	21	2,4	2,4	9,9
	Komárom-Esztergom megye	10	1,2	1,2	11,1
	Nógrád megye	12	1,4	1,4	12,4
	Pest megye	124	14,3	14,3	26,7
	Somogy megye	8	,9	,9	27,6
	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	20	2,3	2,3	30,0
	Tolna megye	3	,3	,3	30,3
	Vas megye	4	,5	,5	30,8
	Veszprém megye	7	,8	,8	31,6
	Baranya megye	18	2,1	2,1	33,6
	Békés megye	44	5,1	5,1	38,7
	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	28	3,2	3,2	41,9
	Budapest	424	48,8	48,8	90,8

Csongrád megye	32	3,7	3,7	94,5
Fejér megye	23	2,6	2,6	97,1
Győr-Moson-Sopron megye	10	1,2	1,2	98,3
Hajdú-Bihar megye	15	1,7	1,7	100,0
Total	868	100,0	100,0	

47. táblázat életvitelszerű tartózkodási hely 2018-ban

Annak ellenére, hogy a meghirdetett kutatás elsősorban békés megyére illetve az ország más vidéki településeire koncentrálódott, a nagyon magas budapesti érték számos feltételezést is alátámaszthat. Az egyik következtetés szerint a romák és a leszakadó társadalmi rétegek előszeretettel „vándorolnak fel” pestmegyébe vagy egyenesen Budapestre, hogy ott keressenek érvényesülési lehetőségeket. Ezek a személyek nem ritkán budapestinek mondják magukat, holott nem azok.

A kérdőívet kitöltő neme?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Férfi	232	26,7	26,7	26,7
	Nő	636	73,3	73,3	100,0
	Total	868	100,0	100,0	

48. táblázat A kitöltő személyek neme 2018-ban

A kérdőívet kitöltők neme pont fordított arányú, mint a személyes interjúk során volt tapasztalható. Az ott feltett kérdésekre inkább férfiak válaszoltak, a nők hallgattak. Az anonimitást garantáló kérdőívek esetében a hölgyek sokkal közlékenyebbek, nyitottabbak voltak.

A kérdőívet kitöltők életkora

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	18-25 év között	395	45,5	45,5	45,5
	26-35 év között	125	14,4	14,4	59,9
	36-45 év között	105	12,1	12,1	72,0
	46-55 év között	104	12,0	12,0	84,0
	56-65 év között	100	11,5	11,5	95,5
	66 év felett	39	4,5	4,5	100,0
	Total	868	100,0	100,0	

49. táblázat A kérdőívet kitöltők életkora 2018-ban

Az életkor vonatkozásban nagyon érdekes jelenséget lehetett tapasztalni. A roma közösségekben szinte senkiről nem lehetett megállapítani, hogy hány éves, sőt kifejezetten titkolták a korukat. A fiatalok idősebbnek mondták magukat, az idősebbek

fiatalabbnak: általánosságban elmondható, hogy a tiszta roma közösségek életkorfája alul terebélyesebb, hiszen ritka az aktív, egészséges ötvenéves kor feletti személy.

Használ-e közösségi oldalakat?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	nem használok semmit	22	2,5	2,5	2,5
	Facebook	311	35,8	35,8	38,4
	Google	10	1,2	1,2	39,5
	Instagram	15	1,7	1,7	41,2
	Twitter	7	,8	,8	42,1
	Facebook, Instagram, Google	503	57,9	57,9	100,0
	Total	868	100,0	100,0	

50. táblázat közösségi oldalak használata 2018-ban

Ezt a kérdés azt bizonyítja, hogy a választott elsődleges fókuszsoportban haladó közösségi médiaismeret tapasztalható. Az emberkereskedelem, és a prostitúciós cselekmények, szempontjából legveszélyeztetettebb korosztály 18-24 éves lányok, fiúk (akik a kérdőíves válaszadók többségét adták), extrém sokat vannak fenn a virtuális térben. Készség szinten használják a közösségi médiát és nem ritkán csak ezen tartanak egymással kapcsolatot. Erre irányul értekezésemnek az a felvetése, hogy az emberkereskedelem megrendelői és a rájuk épülő illegális szolgáltatóipar tevékenysége ma már inkább a virtuális térbe helyeződött át.

Ön hívő kereszténynek vallja magát?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Igen, hívő keresztény vagyok	263	30,3	40,2	40,2
	Nem vagyok keresztény	392	45,2	59,8	100,0
	Total	655	75,5	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	213	24,5		
Total		868	100,0		

51. táblázat hívő keresztény - vallásosság 2018-ban

Korunkban nem szokás a vallási, világnézeti meggyőződésre rákérdezni. Ha ilyen irányú kérdést kapnak vagy nem válaszolnak rá vagy inkább „semlegesnek” mondja magát a válaszadó. A kérdőívben azért szerepel hangsúlyosan - lényegében kizáró okként⁶⁶² - a vallási világnézeti meggyőződés, mert azokat a válaszadókat kerestem, akik nyíltan felvállalják álláspontjukat. Látható, hogy számosan voltak azok, összesen

⁶⁶² Aki nem adta meg vallási világnézeti meggyőződését (nem tudom, nem válaszolok választ adta), az a kérdőívet nem tölthette ki.

213 személy, akik erre a kérdésre nem akartak egyenes választ adni, holott hívő keresztény közösségekben, hívő segítőkkel hirdettük meg a kérdőívet. Azok akik ateistának vallották magukat, rendszerint egy hívő személy családtagjai vagy barátai lehettek.⁶⁶³ Akár messzire vezető következtetés is levonható abból, hogy egy magát hívő kereszténynek valló válaszadó végül miért lép ettől vissza. A kérdezőbiztosoktól kapott néhány válaszból arra lehet következtetni, hogy az induláskor magukat keresztény hívőnek valók voltak többségben, akik végül erre a kérdésre nem adtak választ és kiestek.

Hívőként milyen nemzetiségűnek vallja magát?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	roma/cigány nemzetiségű hívő	36	4,1	13,6	13,6
	magyar nemzetiségű hívő	226	26,0	85,3	98,9
	egyéb hívő	3	,3	1,1	100,0
	Total	265	30,5	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	603	69,5		
Total		868	100,0		

52. táblázat Válaszadók nemzetiségről tett önbevalláson alapuló nyilatkozata 2018-ban

Ezen a táblán található adatsor tekintetében szembesülünk azzal a jelenséggel, amely a fókuszcsoporthoz tartozó elemzési részében zavart okoz. Rögzíteni kell, hogy a meghirdetett kérdőív, hívő roma közösségekbe került először kiadásra és maradt kint a legtovább. Az a 603 személy, aki a nemzetiségét eltitkolta (tehát semmilyen nemzetiségűnek nem vallotta magát) jórészt valamelyik roma közösséghez tartozik. Ezt a rejtőzködést önazonosságsérülésnek látom, amelyet a társadalom mélyebb rétegeiben fennálló kibékíthetetlen ellentétek okoznak. Mérésük, a feltárásuk emberfeletti problémát okoz. Ez jóval messzebbre vezető kérdés, mint amit az emberkereskedelem anatómiájának kutatása megkíván, de mindenképpen kapcsolódik hozzá.

IV.4.5.4. Hívő keresztény, roma nemzetiségű válaszadók

Saját vagy magyar nyelven beszél szívesebben?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	cigány nyelven	18	2,1	41,9	41,9
	magyar nyelven	25	2,9	58,1	100,0
	Total	43	5,0	100,0	

⁶⁶³ Volt arra lehetőség, hogy ha egy hívő személynek a környezetében volt olyan, aki ki akarta tölteni a kérdőívet, az megtehetette. Ők rendszerint ateistának vallották magukat.

Missing	leeső szavazatok	825	95,0		
Total		868	100,0		

53. táblázat Nyelvhasználat

Ettől a ponttól kezdődően azokat a válaszokat vizsgáljuk, melyeket a magukat nyíltan hívő romának vallók adtak nyelvhasználatukat tekintve. Látható, hogy a magát, világnézetét és nemzeti önazonosságát nyíltan vállaló csoport 58 %-a inkább magyarul beszél. Azaz mondhatjuk, hogy a válaszadók többsége elindult a nyelvi és kulturális asszimiláció irányába. A válaszadóknál az integrálódás korábban megtörtént, hagyományaikat már csak elvéve tartják.

Család, házasság, gyermekek?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	házasságban élek	16	1,8	45,7	45,7
	nem élek kapcsolatban	19	2,2	54,3	100,0
	Total	35	4,0	100,0	
Missing	leeső szavazatok	833	96,0		
Total		868	100,0		

54. táblázat házasság, család, gyermekek

Az emberkereskedelem áldozati oldalán megjelenő veszélyeztetett csoport szempontjából fontos, hogy a magukat felvállaló, de kultúrájukat lassan elvesztő, asszimilálódó, anómiás közösség 54,3%-ban elutasítja a család, a házasság és a gyermek kérdésével járó nehézségeket. Akkor is, ha ez a felvállalt keresztény értékrend alapja. Walter C. Reckless visszatartás-elmélete szerint a külvilágból érkező leküzdhetetlen csábító hatás döntő fontosságú: esetünkben az emberkereskedelem áldozatává válásához vezető út egyik kiindulópontja az edukáció hiánya mellett, a külvilágból érkező leküzdhetetlen csábító hatás. Ez olyan deformitást hoz létre az egyén mentális állapotában, aki teljesen kiszolgáltatottá és védtelenné válik az emberpiac működtetőivel szemben.

Hány gyermeke van?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	egy gyermekem van	2	,2	5,7	5,7
	két gyermekem van	5	,6	14,3	20,0
	három gyermekem van	5	,6	14,3	34,3
	négy vagy több gyermekem van	4	,5	11,4	45,7
	nincs gyermekem	19	2,2	54,3	100,0

Total		35	4,0	100,0
Missing	leeső szavazatok	833	96,0	
Total		868	100,0	

55. táblázat Gyermek szám

Az előző táblával összhangban láthatjuk, hogy a tartós kapcsolatot nem felvállalók nem gyermekkel sem rendelkeznek, ami merőben szokatlan egy hagyományos roma közösségben. A tartós kapcsolatot, családot, gyermekeket mellőző létállapot azt mutatja, hogy az egyéni érvényesülés, a mobilitás képessége felértékelődik - a gyermekvállalás és a családi kötöttségekkel szemben. Számos roma fiatal úgy interpretálja, hogy a gyermekek a szegénységi bizonyítványt jelentik egy amúgy is szegény család részére. Az a külvilágból érkező leküzdhetetlen csábító hatás, ami rendkívüli erővel vonzza őket, a tökelogika által vezérelt felszínesen csillogó élethelyzeteket közvetít - az általa fenntartott csatornákon keresztül - közvetlenül elérve és sújtva ezeket a fiatalokat.

legmagasabb iskolai végzettsége?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	nincs iskolai végzettség	6	,7	17,1	17,1
	általános iskola	7	,8	20,0	37,1
	Szakmunkásvizsga	12	1,4	34,3	71,4
	érettségi vizsga	2	,2	5,7	77,1
	technikum felsőfokú OKJ végzettség	6	,7	17,1	94,3
	Egyetemi / Főiskolai végzettség	2	,2	5,7	100,0
	Total	35	4,0	100,0	
Missing	leeső szavazatok	833	96,0		
Total		868	100,0		

56. táblázat Iskolai végzettség

Az iskolai végzettség neuralgikus terület, melynek természetes okát abban látom, hogy a többségi társadalom és maguk a roma közösségek is inkább a szegregációban keresik a megoldást a kulturális konfliktusok feloldására. A korábbi évek elhibázott - még ma is tapasztalható - erőszakos együttélési, együttoktatási koncepciói a gyakorlatban súlyos eredményeket hoznak. Akik legjobban sérülnek ebben azok a roma fiatalok és közösségek, akik még zártabbá, elutasítóbbá és nem ritkán agresszívabbá válnak a közvetlen konfliktus okán. Az iskolából való kimaradás valójában egy önként vállalt szegregációs magatartás. Tehát nem azért maradnak el az iskolából a fiatalok, mert nem akarnának tanulni, hanem mert az oktatás, a környezet, az étkezés, a tisztálkodás a

nyelvezet mind-mind a többségi társadalomra szabott módon működik. Ide csöppen be egy teljesen máshogy szocializálódott, sokszor fejlődésében hátrébbtartó kisgyermek, aki súlyos, életreszóló traumákat kap ajándékba a sok jószándékú - ám saját gyermekeit „ilyen iskolába” soha nem járató - aktivistától. A kutatásom során az iskolapadból így gyorsan kieső roma fiatalok a külvilágból érkező leküzdhetetlen csábító hatásnak olyan mértékben leszek célpontjai, ami ellen nincs esélyük harcolni: mire észbe kapnak már valamilyen bűncselekmény áldozataivá vagy elkövetőivé váltak.

Hallott-e arról, hogy valaki pénzért eladott vagy megvásárolt valakit?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Előfordul, hogy emberek eladnak, aztán aki megvette, bezárja és dolgoztatja őket	8	,9	25,0	25,0
	Sokan maguktól is kénytelenek árulni a testüket, mert szegények	2	,2	6,3	31,3
	Néha a gyerekeket eladják, mert szegénységben élnek	2	,2	6,3	37,5
	Nem hallottam erről	20	2,3	62,5	100,0
	Total	32	3,7	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	3	,3		
	leeső szavazatok	833	96,0		
	Total	836	96,3		
Total		868	100,0		

57. táblázat Emberkereskedelem, kiskorú eladása

A kérdést lényegét (megmagyarázás után) mindenki ismerte és körülbelül a rabszolgasággal azonosította, ám a környezetében nem hallott róla. A válaszadók 25%-a is csak a munkaalapú kizsákmányolásáról hallott, de ebben az esetben sem az adásvétel volt a lényeges - ahogy a büntető törvényi tényállás megfogalmazza - hanem személyi szabadság korlátozása és a munkájának kihasználása. A roma közösségekben tehát a büntetőtörvényben megfogalmazott emberkereskedelem-fogalom nem ismert. Azt inkább a többségi társadalom által kitalált vagy el nem beszélt kérdésnek látják. Magának a jelenségnek értelmezését, az arról való kérdezgetést, a kisebbségi létük fundamentuma ellenirányuló támadásként élik meg. Ennek okai messzire vezethetnek és

számomra nem is mindig volt értelmezhető az értő kibeszélés nélküli hallgatás és ellenállás. Mivel az ezzel kapcsolatban felmerülő kérdésre nem kaptam egzakt választ, az értelmezéshez a rendelkezésre álló tényekből igyekeztem konklúziót vonni.

A roma családok patriarchális jellegéből fakadóan a kislányok jogi státusát elsősorban az apa határozza meg. Ki mikor alapíthat családot, mehet férjhez. Úgy láttam, hogy a prostitúció létezését elismerik, de nem úgy én nem abban a formában látják, ahogy mi interpretáljuk és rendszerint nem minősül deviáns életformának. A roma közösségeket nagyon családcentrikusnak látom. A patriarchális viszonyoknak megfelelően a nők a gyermekek nevelésével a háztartásban keletkező feladatokkal foglalkoznak. A család anyagi helyzetének megrendülése esetén azonban előfordul, hogy a lányok és nők magukat kénytelenek áruba bocsátani, a nehéz anyagi körülmények elkerülése érdekében. A férfiak viszont eleve szubkulturális csoportokat alkotnak, amelyeknek saját szabályai vannak. Ezek a csoportok egy vagy több hangadó személy irányításával működnek: ezeknek a csoportoknak belső hierarchiája van és külön szabályok szerint szerveződik. Ami közös bennük, hogy általában nem tartják magukra nézve kötelezőnek a többségi társadalom szabályait, illetve ha szükséges, könnyedén megszegik azokat. Azonban ennek szinte mindig gazdasági, anyagi okai vannak. A prostitúció, a kényszermunka és emberkereskedelem kérdésköre, értelmezése a hívő keresztény létformát választó roma családoknál szinte kizárólag a kényszermunka köré csoportosul. A roma közösségben nem ismerik, a prostitúciós célú vagy a szervkereskedelemmel együtt járó emberkereskedelmet. Ennek okát abban kereshetjük, hogy a bibliai etika megismerése felerősíti bennük a prostitúció és az emberkereskedelem deviáns oldalát, így - ha tudnak is ilyen esetekről - inkább eltagadják annak létezését. A kérdésre adott válaszok is ebbe az irányba mutatnak: a jelenségtől inkább elfordulnak, nem vesznek róla tudomást. A válasz mögött meghúzódó mélyebb rétegű tényező az, hogy a keresztény életforma melletti döntéssel egyben a deviáns szubkulturától való eltávolodásuk és a mikroközösségből való kulturális kiszakadásuk is megindul. Nem vállalnak többé közösséget az emberkereskedelem szervezőivel, akik főként olyan csoporthangadók, akik elsősorban megfélemlítéssel, eladósítással igyekeznek maguk köré szervezni a bizonytalanokat. Ezek a hangadó személyek az anyagi vonzást rendszerint a különböző státuszszimbólumokat jelképező dolgok nagymennyiségű felhalmozásával, azokat magukon kihívó módon való viselésével építik fel. A keresztény életformát választó roma családok ebből a vonzáskörből kiemelődnek és más irányba fordulnak. Mivel a csoportvonzás egyik legfontosabb eszköze az anyagi javak, a

jólét iránti leküzdhetetlen csábítás kiépítése és fenntartása, ennek delejező hatása a megtért keresztény roma családokra nézve megszűnik.

Mi volt az első nagy változás az életükben a megtérés után?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Boldogabb lettem és másokkal kedves vagyok	12	1,4	34,3	34,3
	Elhagytam régi babonáimat	6	,7	17,1	51,4
	Nem félek a jövőtől és nyugodt vagyok	2	,2	5,7	57,1
	Keresem, hol segíthetek másoknak	6	,7	17,1	74,3
	A családomat jobban értékelem	3	,3	8,6	82,9
	Igyekszem a Biblia tanításai szerint élni és nem követek el bűnöket	6	,7	17,1	100,0
	Total	35	4,0	100,0	
Missing	leeső szavazatok	833	96,0		
Total		868	100,0		

58. táblázat Hit alapú változás eredménye

A megtérés eredményeire való rákérdezés kérdéseit az érintettekkel közösen dolgoztuk ki. ennek oka elsősorban az volt, hogy a használt *terminus technicusok* alkalmazása, az arra való direkt rákérdezés eredménytelenné teszi a kutatást. A fókuszcsoport részére feltett a kérdéseknek többször neki kellett futni, mert a célszemély nem jól vagy teljesen félreértette a kérdést. Ennek okán a személyes beszélgetéseket a kérdések kidolgozásával kezdtem. A kapott válaszok értékelése úgy foglalható össze, hogy minden válaszadó azt tartotta fontosnak, amelynek az ellenkezője volt rá nézve igaz. Feltételezhető, hogy korábban depresszió, boldogtalanságérzés, illetve agresszív magatartás volt a jellemző a válaszadók 34%-ra. A Biblia tanításainak megfelelő életformát csupán 17% választotta, pontosan annyian, mint az „elhagytam régi babonáimat” és a „keresem, hol segíthetek másoknak” válaszok. Ezek a válaszok abból kerültek hátrébb, hogy a romák általában istenhívőknek vallják magukat, kevert sajátos szubkultúráikhoz kapcsolódó istenhitük van. A bibliaértelmezést, vagy egyes tételek interpretációját, inkább maguk szeretik elvégezni. Az már egy következő szint, amikor a többségi társadalom által kinevezett és elfogadott tekintélyszemély prédikációját is elfogadják és az abban foglalt irányokat követik. A megadott válaszok alapján

kijelenthetjük, hogy a megtérőknek mindenképpen lényegesnek tekinthető átalakulás történik az életében, ami kriminológiai szempontból nagyon pozitív változást jelent.

IV.4.5.5. Ateista, roma identitású válaszadók

Saját vagy magyar nyelven beszél szívesebben?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	cigány nyelven	18	2,1	30,0	30,0
	magyar nyelven	42	4,8	70,0	100,0
	Total	60	6,9	100,0	
Missing	leeső szavazatok	808	93,1		
Total		868	100,0		

59. táblázat Nyelvhasználat

Ezen a táblán a nyelvhasználatra kérdeztünk rá. Az volt a fontos, hogy mennyire őrzik a nyelvi kultúrájukat azok az ateista polgárok, akik magukat roma identitásúnak vallják. A nyelv őrzése és művelése a kultúra alapja. Kemény István romakutató is úgy foglal állást, hogy a közös történetek, történelem kifejezetten egy adott nyelv alkalmazásával történő értelmezési keretben beszélhető el a legjobban. A megadott válaszok alapján láthatjuk, hogy azok, akik hajlandóak voltak részt venni a kutatásban - hívő identitású roma társaikhoz hasonlóan - már elindultak az asszimilálódás útján és 70%-ban inkább a többségi magyar nyelvet használják szívesebben. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy otthon is magyarul beszélnének. Az általam megismert roma családok otthon leginkább egy olyan sajátos kevert cigány nyelvet használnak, amelybe számos magyar nyelvi elem keveredik.

Család, házasság, gyermekek?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	házasságban élek	4	,5	6,7	6,7
	élettársi kapcsolatban élek	11	1,3	18,3	25,0
	nem élek kapcsolatban	45	5,2	75,0	100,0
	Total	60	6,9	100,0	
Missing	leeső szavazatok	808	93,1		
Total		868	100,0		

60. táblázat Házasság család

Az asszimiláció másik jellemző példája, hogy a kitöltő ateista romák 75% válasza szerint nem él semmilyen élettársi kapcsolatban. Itt a kérdéssel kapcsolatban értelmezési gondok voltak: egyesek az élettársi kapcsolatot is lényegében elkötelezett és felvállalt kapcsolatnak gondolták. Elmondásuk szerint számukra nehéz volt különbséget

tenni a concubinátus-szerű ágyassági kapcsolat és a matrimonium jellegű házasság kötelék között. Ez a teljesen asszimilálódott - a magyar szabályokat jól ismerő - tehetősebb roma családok esetében egyértelmű és érvényes.

Hány gyermeke van?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	két gyermekem van	2	,2	3,3	3,3
	három gyermekem van	6	,7	10,0	13,3
	négy vagy több gyermekem van	4	,5	6,7	20,0
	nincs gyermekem	48	5,5	80,0	100,0
	Total	60	6,9	100,0	
Missing	leeső szavazatok	808	93,1		
Total		868	100,0		

61. táblázat Gyermek szám

A roma identitású ateista válaszadók nagyon magas, 80%-a gyermektelen, ami szintén jól illusztrálja a karrierépítés irányába történő elmozdulást. Empirikus alapú vizsgálódásaim, és a szakirodalom is egyetért abban, hogy a roma családokat erőteljesen jellemzi a gyermek- és családszeretet, s náluk a 18-24 éves korú személyeknek már rendszerint több gyermekük van. Ez alól kivételt képeznek azok, akik tanulnak, vagy külföldön vállalnak munkát.

legmagasabb iskolai végzettsége?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	nincs iskolai végzettségem	6	,7	10,0	10,0
	általános iskola	18	2,1	30,0	40,0
	szakmunkásvizsga	18	2,1	30,0	70,0
	érettségi vizsga	16	1,8	26,7	96,7
	Egyetemi / Főiskolai végzettség	2	,2	3,3	100,0
	Total	60	6,9	100,0	
Missing	leeső szavazatok	808	93,1		
Total		868	100,0		

62. táblázat Iskolai végzettség

Az iskolai végzettség tekintetében a megszokott képet kapjuk. Összesen 60% a nyolc általános iskola, illetve valamilyen szakmai képesítéssel rendelkezők aránya. A 26,7% pedig érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik és csupán 3%-nak van felsőfokú főiskolai, egyetemi végzettsége. Ezen az arány sajnos általánosan jellemző, amit az egyházak,

illetve maga az állam számos program segítségével kíván emelni. A tanulás és a diploma hiánya egyfelől nehezíti a jogszerű munkához jutást, másfelől konzerválja a leszakadást, harmadrészt elősegíti a viktimizáció lehetőségét.

Hallott-e arról, hogy valaki pénzért eladott vagy megvásárolt valakit?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Előfordul, hogy embereket eladnak, aztán aki megvette, bezárja és dolgoztatja őket	10	1,2	20,4	20,4
	Néha a gyerekeket eladják, mert szegénységben élnek	1	,1	2,0	22,4
	Nem hallottam erről	38	4,4	77,6	100,0
	Total	49	5,6	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	8	,9		
	leeső szavazatok	811	93,4		
	Total	819	94,4		
Total		868	100,0		

63. táblázat Emberkereskedelem, kizsákmányolás

A roma válaszadók csupán 20,4%-ban hallottak erről és 77%-ban nem. Az eltagadás és az omertá kultúrája szintén ellehetetleníti a szembenézéshez szükséges párbeszédet, és a problémák feltárását. Az USA külügyminisztériuma által rendszeresen közölt TIP riportokban fellelhető - roma érintettségre utaló - adatok, információk is „külső szemlélők” által begyűjtött információkon alapulhatnak, hiszen a roma közösségek magukról nem gyűjtenek, illetve kifelé közlnek adatokat. Azonban kívánatos lenne ennek a védekezésre épített gyakorlatnak a megváltoztatása, hiszen az lenne az igazán autentikus, ha maguk a romák végeznének saját közösségeiken belül kutatásokat, gyűjtenének és közölnének adatokat. Ehhez azonban közös értelmezési keret kiépítésére van szükség, hogy nem csak a jogfogalmak és a jogi értelmezés legyen azonos szinten, hanem a kriminológián átfekvő más tudományokat érintő határterületek (szociológia, statisztika) tekintetében is. A közös értelmezési keret- és alap első szintje a egyetemi képzésben való emeltebb részvétel illetve a közös etikai platform lehet a keresztény kultúra által közvetített általános és univerzális természetjogi alapelvek.⁶⁶⁴

Mit szeretne elérni az életében?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
--	--	-----------	---------	---------------	--------------

⁶⁶⁴ Vö. TURGONYI Zoltán: Természetjogállam. Kairosz Kiadó. Budapest, 2021.

Valid	Jobb ember szeretnék lenni	20	2,3	35,1	35,1
	Elsősorban gazdag ember szeretnék lenni	14	1,6	24,6	59,6
	Szeretném, ha szeretnének az emberek, vágyom az elismerésükre	13	1,5	22,8	82,5
	Nagyon szeretek bulizni, ha tehetném, csak táncolnék és mulatnék	10	1,2	17,5	100,0
	Total	57	6,6	100,0	
Missing	leeső szavazatok	811	93,4		
Total		868	100,0		

64. táblázat Víziónk

A víziókra való rákérdezés egyfajta tudatosságmérésnek szántam. Célom az ovlta vele, hogy felmérjem a jövőbe bizalmat és irányokat. Az a tény, hogy a válaszadók a legáltalánosabb választ jelölték meg a 35% legtöbben, a törekvés egyértelműen pozitív jellegére utal. Ugyanakkor azt is jelenti, hogy a válaszokat leadók többsége inkább nem vállalja fel a valós szükségletigényből fakadó irányokat. Meglátásom szerint és a kutatásokból is az szűrődik le, hogy az „elsősorban gazdag ember szeretnék lenni” volt az az egyenes válasz, amely ezt a csoportot egyértelműen jellemzi. Ugyanakkor ezt csak a válaszadók 24,6%-a vállalta fel. A másik érdekes kérdés a romák között általam is tapasztalt magasfokú komplexus, a többségi társadalom tagjaival szemben, amely súlyos - esetenként kihívó jellegű, agresszív magatartással párosuló – kompenzációs magatartást válthat ki. Az őszintén válaszolóknak 22,8%-a erre a problémára keresi a megoldást: szeretné, ha szeretnének, elfogadnák az emberek, hiszen vágyik az elismerésükre. A többségi társadalom azonban a szokásjog alapján is rendszerint elutasítja, diszkriminálja a más kulturális közösséghez tartozókat. Ugyanakkor ennek feloldását nem lehet erőszakosan kikényszeríteni, mert annak súlyos következménye lehet. Az egyes közösségek organikus fejlődését nem szerencsés mesterséges módon - felülről oktroyált szabályokkal alakítani, így a roma közösségek versenyképességét és a közösségi társadalomba való illesztését az önkormányzatiságban keresném. Ez nagymértékben csökkentené az egyes személyek kitettségét, illetve a roma közösség részére ki kellene dolgoznunk egy identitásőrző és megalapozó programrendszert, amely az egész közösség viktimizációját megakadályozza. Meglátásom szerint nem csupán az egyes személyek vannak veszélyben, hanem az egész közösség ütközési

zónában. A magyarországi kevert kulturális hagyományok mára teljesen körbefolyták és folyamatosan ostromolják a roma identitást adó attitűdöket. Bizonyos tárgykörök, melyeket a többségi társadalom krimiminalizál és büntetendővé nyilvánít, azoknak egy része az ősi hagyományait ápoló roma közösségekben elfogadottak. Ebből következően kulturális konfliktusból fakadó eltéréseket a többségi társadalom törvényi szabályozásban is kódolja. Erről Loss Sándor kutatásaiban részletesen szól. A megoldás természetesen nem az, hogy a többség által elvetendőnek tartott magatartásokat legalizáljunk, sokkal inkább, hogy edukációval és kompenzációkkal felemeljük a kulturálisan represszált közösséget.

IV.4.5.6. Hívő keresztény, magyar nemzetiségű válaszadók

Milyen nyelven beszél a magyar nyelven kívül?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	angol	63	7,3	27,6	27,6
	német	17	2,0	7,5	35,1
	francia	4	,5	1,8	36,8
	csak magyarul beszélék	64	7,4	28,1	64,9
	több nyelven beszélék	80	9,2	35,1	100,0
	Total	228	26,3	100,0	
Missing	leeső szavazatok	640	73,7		
Total		868	100,0		

65. táblázat Milyen nyelven beszél?

A magukat magyar identitásúnak vallók 35,1%-a komoly nyelvi preferenciákkal rendelkezik, azaz a magyar nyelven kívül, további két nyelven beszél. Emellett a második helyre a csak magyar nyelven beszélők kerültek 28,1%-an, de az angol nyelven beszélők aránya viszont 28,6%. Ha átlagot akarunk vonni, akkor elmondható, hogy a magyar identitású hívő keresztény fókuszcsoporthoz tartozók nyelvtudása kimagasló.

Ha a több nyelvet beszélők, a csak angol és csak német vagy kizárólag francia nyelvet bírók arányát összeadjuk és az így kapott összeget összevetjük a csak magyar nyelven beszélők arányával, akkor megkapjuk: 71,9% a magyar nyelven kívül egy idegen nyelvet beszélők arányát, ami a csak magyar nyelven beszélők 28,1% csoportjához képest igen magas arány. A magyar identitású hívő keresztény - itt elsősorban a Pünkösdi Egyházhoz tartozó válaszadókról van szó - magas arányú nyelvtudása részben a nemzetközi keresztényfelekezetekkel való kapcsolattartásnak is betudható, de a korábbi tudomány- és tanulásellenes attitűd gyökeres megváltozása is megfigyelhető.

Család, házasság, gyermekek?

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative %
Valid	házasságban élek	115	13,2	59,0	59,0
	élettársi kapcsolatban élek	5	,6	2,6	61,5
	nem élek kapcsolatban	75	8,6	38,5	100,0
	Total	195	22,5	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	33	3,8		
	leeső szavazatok	640	73,7		
	Total	673	77,5		
Total		868	100,0		

66. táblázat Házasság

A keresztény értékrendet követő családot szolgáló és családszerető személy képe köszön vissza ezen a táblán. 59% házasságban él, ami mellett a 2,6%-os élettársi kapcsolat elenyészőnek tűnik. Ennek okát a Biblia követésében és értelmezésben látom, amely nem preferálja az élettársi kapcsolatot. A 38,5% hívő válaszadó tanulás, illetve kora miatt nem él még komoly kapcsolatban.

Hány gyermeke van?

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative %
Valid	egy gyermekem van	23	2,6	10,1	10,1
	két gyermekem van	43	5,0	18,9	28,9
	három gyermekem van	37	4,3	16,2	45,2
	négy vagy több gyermekem van	25	2,9	11,0	56,1
	nincs gyermekem	100	11,5	43,9	100,0
	Total	228	26,3	100,0	
Missing	leeső szavazatok	640	73,7		
Total		868	100,0		

67. táblázat Gyermekek száma

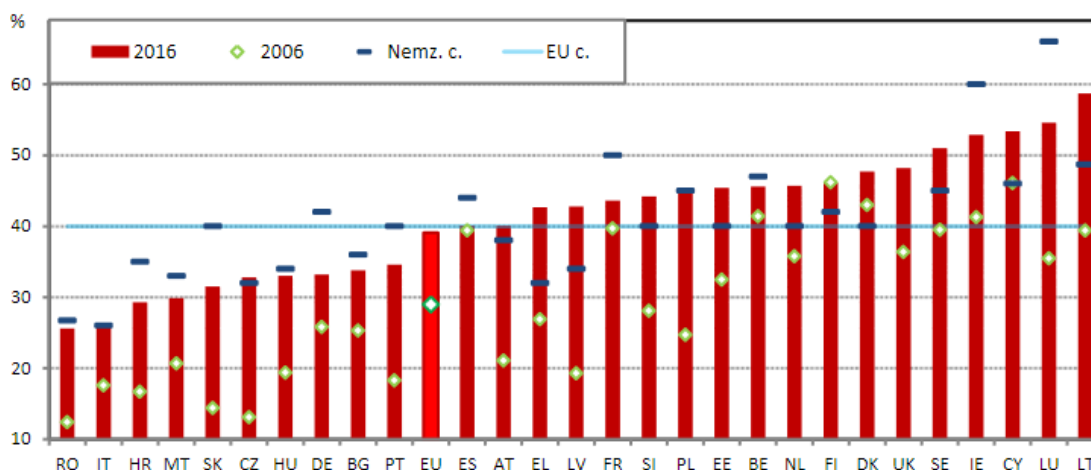
A gyermekkel rendelkezők arányát a nyelvtudáshoz hasonlóan össze kell számítani, illetve együtt kell értelmezni a házasságban élők arányával. Ebben az esetben az 59%-ot kitevő családban élők 56,1%-a rendelkezik egy kettő, három vagy több gyermekkel. Ez mindenképpen kimagasló, ha a roma identitású nem hívő válaszadók 20%-os és a hívő identitású romák 45,7%-os arányát vizsgáljuk. Egyértelműsíthető, hogy a megfelelő egzisztenciával rendelkező, stabil identitású keresztények gyermekvállalási kedve és családban élése kimagasló arányú, amely egyfelől fizikai egészségük, illetve mentális állapotukra is pozitív kihatással van.

Ehhez kapcsolódóan, következő táblán látható az iskolai végzettség aránya, amely közösségi szempontból tovább emeli a házasságot preferáló, keresztény gyermekes családok pozitív képét.

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative %
Valid	nincs iskolai végzettségem	1	,1	,4	,4
	általános iskola	7	,8	3,1	3,5
	szakmunkásvizsga	20	2,3	8,8	12,3
	érettségi vizsga	64	7,4	28,1	40,4
	technikum felsőfokú OKJ végzettség	37	4,3	16,2	56,6
	Egyetemi / Főiskolai végzettség	89	10,3	39,0	95,6
	Egyetem utáni szakirányú végzettség	9	1,0	3,9	99,6
	PhD / DLA fokozat	1	,1	,4	100,0
	Total	228	26,3	100,0	
Missing	leeső szavazatok	640	73,7		
Total		868	100,0		

68. táblázat Iskolai végzettség

A hívó keresztény válaszadóink 39%-a rendelkezik egyetemi, főiskolai végzettséggel, amely teljesen megfelel az EU 39-40%-os elvárásainak,⁶⁶⁵ ami jócskán meghaladja a nemzeti célkitűzéseket.

62. ábra 30-34 év közöttiek, akik sikeresen befejezték az ISCED 5-8. szintű tanulmányaikat. Forrás: Eurostat (munkaerő-felmérési táblázat)

⁶⁶⁵ Ld. Brussels, 30.5.2017 COM(2017) 247 final; illetve Európa 2020 Oktatási Stratégia - melynek kiemelt célja, hogy a 30-34 éves korosztály legalább 40%-a rendelkezzen felsőfokú végzettséggel az Európai Unióban. Forrás: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_tertiary-education-attainment_hu.pdf (letöltés: 2021. 07.15.)

Lásd ezzel kapcsolatban az Európai Unió stratégiát. Az alábbi felmérésből is jól látható, hogy 2006-óta Magyarország hatalmasat fejlődött, de a nemzeti célkitűzéstől még kissé elmarad.

Hallott-e arról, hogy valaki pénzért eladott vagy megvásárolt valakit?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Előfordul, hogy embereket eladnak, aztán aki megvette, bezárja és dolgoztatja őket	66	7,6	35,5	35,5
	Sokan maguktól is kénytelenek árulni a testüket, mert szegények	57	6,6	30,6	66,1
	Néha a gyerekeket eladják, mert szegénységben élnek	38	4,4	20,4	86,6
	Nem hallottam erről	25	2,9	13,4	100,0
	Total	186	21,4	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	42	4,8		
	leeső szavazatok	640	73,7		
	Total	682	78,6		
Total		868	100,0		

69. táblázat Valaki pénzért eladott vagy megvásárolt valakit

Az adott válaszok beszédesek - különösen összevetve a korábban elemzett - leginkább érintett roma identitású csoportok válaszaival. Míg a magyar identitású hívő keresztény csoportok mindössze 13,4%-a nem hallott arról, hogy létezik emberpiac, 86,6%-a viszont ismeri és hallott erről összességében nem csupán azt jelzi, hogy ez a csoport felkészültebb, edukáltabb vagy olvasottabb lenne, hanem a társadalmi problémákra nyitottabb. Még a magát roma identitásúnak valló keresztény csoport egyértelmű többsége is elutasította a magyarországi emberpiac létezését. Ennek alapján belátható, hogy komoly feladat ezt a kérdést kriminológiai szempontok alapján kutatni. Mivel nem érkeznek egyértelmű és adekvát válaszok az érintettektől, ezért leginkább külsős következtetésekre támaszkodik a legtöbb felmérés. A szubkultúrákat építő kisebbségek hangadó vezetői általában szankcionálendő csoportárulásként definiálják a kibeszélést. Ezt nem csak itt tapasztalhatjuk, hanem az autonómiával rendelkező egyesületi jellegű szervezetek esetében például a kiségyházak belső rendszereit is előszeretettel zárják el a vizsgálódó, kutató szemek elől. Ezt egyfelől a tagság és a szervezet szuverenitásvédelme váltja ki, de bizonyos esetekben tetten érhető a deviáns

magatartások eltakarásának szándéka is. Kutatásom során mindkettővel találkoztam, annak ellenére, hogy a szuverenitásvédelemnek álcázott takarás nem a tagságot védelmezte, hanem a csoport irányítóit. A kutatás során nem csupán az emberkereskedelem, hanem az azzal esetleg összefüggő gazdasági vagy attól eltérő jellegű gazdasági kérdések taglalása is a korábbi jóindulat azonnali megváltozását eredményezhette. Ez nem csupán a kezdetben vizsgált békési régóra volt jellemző, hanem a kutatás kiterjesztésével országos szinten is tapasztaltam. Az általam vizsgált egyének néhol egészen feudális viszonyok között léteznek abban a tekintetben is, hogy milyen szigorú alá- fölérendeltség, szoros gazdasági függés jellemzi az egymás közötti társas viszonyaikat is. Ahhoz tehát, hogy valaki nyilatkozhasson, az szükséges, hogy a nyilatkozattal nem sértheti meg a hierarchiát, illetve nem közölhet a csoportra különösen annak vezetőire vonatkozó dehonesztáló információt (akkor sem, ha igaz). Tehát a csoport részéről érkező válaszok ennek a két feltételnek biztosan megfelelnek: a válaszok bizonyosan nem sértenek csoportérdeket, illetve, nem érintik a környezetükben lévő vezetők érdekeit.

Mi volt az első nagy változás az életükben a megtérés után?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Boldogabb lettem és másokkal kedves vagyok	30	3,5	13,2	13,2
	Elhagytam régi babonáimat	14	1,6	6,1	19,3
	Nem félek a jövőtől és nyugodt vagyok	71	8,2	31,1	50,4
	A családomat jobban értékelem	28	3,2	12,3	62,7
	Igyekszem a Biblia tanításai szerint élni és nem követek el bűnöket	85	9,8	37,3	100,0
	Total	228	26,3	100,0	
Missing	leeső szavazatok	640	73,7		
Total		868	100,0		

70. táblázat Változás megtérés után

A keresztény válaszadók megtérésük utáni változásról két nagyon fontos következtetésre adnak lehetőséget. Számukra mindenképpen prioritást élvez a pozitív jog felett álló Biblia etikai rendszere és természetjoga, amely egyben sokkal szigorúbb és tudatosabb életvitelt feltételez. Kiemelendő, hogy a peccatum- delictum viszonyában a peccatum az a szint, amelynek átlépése után lehet csak a deliktumokat megközelíteni:

ezt jelenti az a válasz, amelyet a csoport 37,3%-ban adott. Figyelemreméltó a második helyre szorult válasz, amelyet „a Biblia tanításai szerint igyekszik élni és nem követ el bűnöket” után a legtöbben a csoport 31,1%-a adott. A „nem félek a jövőtől és nyugodt vagyok” kérdése úgy került be a felmérésbe, hogy beszélgetés során a hívők az egzisztenciális félelmet és a jövőtől való rettegést említették a legtöbbször. Az Istenhit ettől a rettegéstől való megszabadulást hozta el, amely nem csupán a teljesítőképességükre, a kreativitásukra, hanem a családi és a párkapcsolati életükre is nagyon pozitív hatást gyakorolt. A tudat alatti szorongásos rettegés nagyban felerősítheti a viktimizációt, illetve rendkívül időrabló állapot, mivel lefogja a kreativitást és számos pszichoszomatikus betegség kiváltó okaként is megnevezhető. Mivel a megbetegedések az orvostudomány tárgykörébe sorolható kérdések, így a kérdés taglalását itt le kell zárnom - azzal a kitételrel, hogy a szorongásos zavarok (pánik, generalizált szorongás, szociális fóbia, hipochondriasis, fóbiák), a depresszió, a különböző traumatizációk, a poszttraumás állapotok, az evészavarok: bulimia, obesitas (elhízás) szomatizációs zavarok (fejfájás, alvászavarok, funkcionális meddőség, magas vérnyomás stb.) kihatással lehetnek a viktimizációs illetve elkövetői magatartásokra is. Látható, hogy ha az egyének ezektől a kérdésektől sikerül eltávolodni, annak mindenki társadalom, a család és az egyén is csak a nyertese lehet.

Mi az, amin szeretne változtatni még a megtérés utáni életében?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Istent szolgálni, mások javára	142	16,4	62,8	62,8
	Káros szenvedély elhagyása	33	3,8	14,6	77,4
	Korábbi nem hívő barátaimmal kevésbé tartom a kapcsolatot	1	,1	,4	77,9
	Nem szeretnék összetűzésbe kerülni a hatóságokkal	47	5,4	20,8	98,7
	Káros szenvedélyek elhagyása	2	,2	,9	99,6
	Még többet szeretnék a barátaimmal együtt lenni	1	,1	,4	100,0
	Total	226	26,0	100,0	
Missing	leeső szavazatok	642	74,0		
Total		868	100,0		

71. táblázat Víziónk

A hívő keresztény létformát választók - megszabadulva azoktól a szellemi kötöttségektől, melyek az egyén létalapját rombolják - a felszabaduló energiák nemritkán olyan tömegűek lehetnek, amelynek következtében egyesek a teljes altruizmusban találják meg életcéljukat. Ez természetesen azért érdemel elismerést, mert a mások segítése, támogatása, illetve szolgálata egy pozitív, példaértékű társadalomépítő magatartás. A magyar identitású hívő keresztény válaszadók 62,8%-a ezt az életcél-t nevezte meg a maga számára követendőnek, ami több mint elismerendő. Az elemző értékelésben ki kell térni a második helyre szorult válaszra is, amely a „nem szeretnék összetűzésbe kerülni a hatóságokkal” választ jelenti. Ezt a választ 20,8% jelölte meg, ami az adott fókuszcsoporthoz azokat a személyeket jellemzi, akik korábban már voltak a bűnüldöző hatóságok látóterében. Egy hívő keresztény közösség - különösen a protestáns egyházak ebben élen járnak -, hogy lehetőséget biztosítanak a megváltozott életvitel gyülekezet előtti kinyilatkoztatására, ami rendkívül fontos pont ezeknek a személyeknek az életében, hiszen ezzel a saját közösségük előtt tesznek fogadalmat. Ez a kötöttség általában egy életen át is kitarthat, a pozitív változást konzerválva.

IV.4.5.7. Ateista, magyar nemzetiségű válaszadók

Milyen nyelven beszél a magyar nyelven kívül?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	angol	100	11,5	30,4	30,4
	német	15	1,7	4,6	35,0
	olasz	1	,1	,3	35,3
	csak magyarul beszélek	60	6,9	18,2	53,5
	több nyelven beszélek	153	17,6	46,5	100,0
	Total	329	37,9	100,0	
Missing	leeső szavazatok	539	62,1		
Total		868	100,0		

72. táblázat nyelvismeret

A magyar identitású ateista válaszadók szintén nagy arányban beszélnek idegen nyelvet, amelynek elemzésével arra következtetésre juthatunk, hogy számukra fontos az érvényesülés, lényeges a más kultúrához való kapcsolódás révén felépített életpálya. Érdekes, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozásunk előtti nyelvtanulás majd a csatlakozást követő nyelvtanulási preferenciák is erőteljesen nyugatorientáltak voltak. Beszédesebb, hogy míg nálunk nem jellemző a környező államok (pl. V4-es országok) nyelvének elsajátítása, addig a nyugati európai államok polgárai előszeretettel tanulják a

környező államaik nyelveit. Egy svájci állampolgár alapértelmezésben tanul németül franciául és olaszul, amit kiegészítenek angol nyelvvel, s ugyanígy tesz egy luxemburgi vagy egy belga polgár is. Nálunk nem szokás sem lengyelül, sem szlovákul, csehül, románul vagy szerbül tanulni - az orosz nyelvről már nem is szólva, mert ahhoz egy több évtizedes lejárató propaganda kapcsolódik. A nyelvi preferenciákból lemérhető egy erőteljes nyugati orientációs irány, amelyet a fókuszcsoport válaszadói magukénak ismernek el. A kérdés kialakítása előtti felmérő beszélgetéseken egyértelművé vált, hogy nincs értelme rákérdezni a környező államokbeli nyelvismeretre, mert az nem vezet szignifikáns eredményre. A hívő keresztény válaszadókhoz képest a magukat ateista identitásúnak vallók nyelv tudását összevetve többen beszélnek 46,5% több (a magyar nyelven kívül még legalább két) idegen nyelvet, míg a keresztény identitásúak csupán 35,1%-a mondta ezt magáról. Ezen kívül enyhe elmozdulás látható ennek a csoportnak javára, hiszen résztvevői angol nyelv ismeretét 30,4%-a jelölte meg, míg a - keresztény csoport - másik vizsgált sokaságnak mindösszesen 27,6%-a jelölte meg az angol nyelv ismeretét a magyaron kívül. Ebből nem lehet különösebb következtetést levonni, mert az eltérés mérési hibahatáron belül van.

Család, házasság, gyermekek?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	házasságban élek	39	4,5	12,1	12,1
	élettársi kapcsolatban élek	99	11,4	30,7	42,7
	nem élek kapcsolatban	185	21,3	57,3	100,0
	Total	323	37,2	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	6	,7		
	leeső szavazatok	539	62,1		
	Total	545	62,8		
Total		868	100,0		

73. táblázat Házasság, család

A család, a házasság tekintetében egészen más képet látunk a keresztény identitással rendelkezők esetében, mint a magukat ateista identitású válaszadóknál. Míg az előbbi csoport esetében 59% házasságban élt, addig utóbbiaknak csak 12,1%-a választotta a házasságot, 57% nem él semmilyen kapcsolatban. A képet némileg árnyalja, hogy a magukat ateista identitásúnak vallók között több 18-24 éves fiatal található, így ebből messzemenő következtetést nem lehet levonni.

Hány gyermeke van?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	egy gyermekem van	35	4,0	10,6	10,6
	két gyermekem van	37	4,3	11,2	21,9
	három gyermekem van	11	1,3	3,3	25,2
	négy vagy több gyermekem van	2	,2	,6	25,8
	nincs gyermekem	244	28,1	74,2	100,0
	Total	329	37,9	100,0	
Missing	leeső szavazatok	539	62,1		
Total		868	100,0		

74. táblázat Gyermekek száma

Azok az ateista identitású válaszadók, akik nem élnek semmilyen társas kapcsolatban általában kettő gyermeket nevelnek - így tehát, ezek gyermekek csonka családokban a nevelkednek. Ez kriminológiai szempontból azért lényeges, mert nem csak a nevelőotthonokban, nevelőszülőknél állami nevelésben lévő kiskorúak minősülnek a viktimológiailag érintetteknek, hanem a csonka családokban nevelkedők is. Az egyszülős családokban sokkal kevesebb védelem és figyelem marad a kiskorúakra, így magasabb az elkallódás és az emberkereskedelem mellett más bűncselekmények áldozatává válásának lehetősége is. Ezen felül a természetes nemi identitás és más alapvető viselkedési mintázatok kiépülése is sérülhet vagy egyenesen elmaradhat az ezekben a családokban nevelkedő gyermekeknél, így én őket is viktimológiai szempontból kiemelt kockázatú sérülékeny csoporthoz sorolnám.

Ki kell emelni, hogy minden gyermekvédelemre költött állami forrás, egyben az emberi méltóságot sértő emberkereskedelem büntetésének megelőzését is szolgálja. Nem vitatható, hogy az emberkereskedelem legveszélyeztetettebb csoportjai a család nélküli vagy a családjuk által elhanyagolt gyermekek. A gyermekvédelem megerősítése és rendszer hatékony működése, segítheti a bűnüldöző szervezetet és a társadalmat a gyermekkereskedés elleni harcban. Az emberkereskedelem általában azokra a gyermekekre figyel, akik valamilyen ok miatt kiesnek a család védelmi köréből. A gyermekek elszenvedői a sorsukat negatív módon befolyásoló tényezőknél, s ők képezik azt a védendő kört, akik koruk, testi fejlettségük révén védekezésre képtelenek és a környezetükben élő felnőttekre - végső soron az államra szorulnak védelmük, létfenntartásuk érdekében. Ha ez a védelem megszűnik, a profitérdekelt szervezett bűnözés azonnal hasznosítani igyekszik őket. Amikor a szülői, nevelőszülői vagy gyámi feladatokat ellátó személy vagy szerv részéről olyan gyermekhalállal végződő

elhanyagolás történik, amiről a környezet tud, de mindenki a másokra vár a bejelentéssel, megérthetjük, hogy az életosztón egyes néhány kisgyermeket jogellenes eltávozásra késztet. A gyermekvédelmi rendszer gyakorlatát számos anomália és nehéz esemény árnyékolja be. Sipos László írja, hogy *„egy nagyközségi gyámhatóság mulasztása után már nem volt felelősségre vonható az elkövető, majd amikor a helyi rendőrkapitányság megkereste a jegyzőt, az nem intézkedett a szükséges magánindítvány megtétele végett. Ezt követően a kiskorú sértett részére kirendelt eseti gondnokságot ellátó ügyvédnö is felróható mulasztást követett el, így a bűncselekmény végül elévült.”*⁶⁶⁶ Szükség lenne a Gyvt. 17. §-ban felsorolt személyek, intézmények és hatóságok közötti hatékony munkamegosztásra, együttműködésre, feladatfelosztásra mindezek ellenőrzésére és az egyes szervezetek priorálására. Az intézkedésre kötelezett intézményeknél és hatóságoknál kötelezően létre kellene hozni egy speciális gyermekvédelmi részleget. A jogalkotó - megértve, hogy a jövőnk szempontjából az élet fenntarthatóságának zálogai a gyermekeink - az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi V. törvény 3. § alatti rendelkezéssel módosította a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény X. Fejezetét, amelyben létrehozta az „Általános védelmi intézkedés” alcímet. A jogszabály módosítás a Gyvt. 76/B. § alatti rendelkezést beillesztve kimondja, hogy *„a rendőrség az emberkereskedelem feltételezett áldozatává vált gyermek védelmében a családjában nevelkedő gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezi az emberkereskedelem feltételezett áldozatává vált gyermek ideiglenes befogadására kijelölt speciális gyermekotthonban, vagy az ideiglenes hatállyal elhelyezett vagy nevelésbe vett gyermeket az emberkereskedelem feltételezett áldozatává vált gyermek ideiglenes befogadására kijelölt speciális gyermekotthonba szállítja, és azonnal végrehajtható döntéséről értesíti a gyámhatóságot.”*⁶⁶⁷ Ennek az alapvető fontosságú jogintézmények, az a célja, hogy a korábban az emberkereskedelmi láncoktól visszaszerzett gyermekek - a nyomozóhatóságok, gyámhatóságok, gyermekvédelmi hálózatok bürokratikus rendszereink működése okán - heteken, hónapokon többszörös viktimizáció, elhanyagoltság, testi-lelki, érzelmi bántalmazások sorozatát élték át, mire az ügyük nyugvópontra jutott. Ebben a sérülékeny időszakban a gyermekek nem ritkán menekülni igyekeznek, és olykor saját akaratukból kerültek vissza a bűnszervezetek hálójába. Ami

⁶⁶⁶ SIPOS László: A gyermek és a bűn. Tanulmányok a gyermekvédelem, a gyermek, mint áldozat és a gyermekbűnözés témaköréből. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó 2012. 35. o.

⁶⁶⁷ Lásd. 1997. évi XXXI. törvény 76/B. §

de facto tagadhatatlan, hogy az emberkereskedelemmel is foglalkozó szervezett bűnözés fő célpontjai a gyermekek, a kiskorúak, illetve a fiatal felnőttek. Ennek oka a megrendelői csoportok kereslete erre a korcsoportra szinte 90%-os, illetve a kiskorúak befolyásolhatósága, védekezésre képtelen állapota, kitűnő célponttá teszi őket.

legmagasabb iskolai végzettsége?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	általános iskola	39	4,5	11,9	11,9
	szakmunkásvizsga	20	2,3	6,1	17,9
	érettségi vizsga	123	14,2	37,4	55,3
	technikum felsőfokú OKJ végzettség	70	8,1	21,3	76,6
	Egyetemi / Főiskolai végzettség	64	7,4	19,5	96,0
	Egyetem utáni szakirányú végzettség	10	1,2	3,0	99,1
	PhD / DLA fokozat	3	,3	,9	100,0
	Total	329	37,9	100,0	
Missing	leeső szavazatok	539	62,1		
Total		868	100,0		

75. táblázat Iskolai végzettség

Az iskolai végzettség és a nyelvtudás tekintetében a némi ellentmondás az érintett csoport által leadott válaszok alapján, de itt is számításba kell vennünk, hogy akik hozzájutottak a kérdőívhez, azok sokszor rokonai gyermekei voltak azoknak a hívőknek, akik között megosztottuk a kérdőíveket. Így közöttük sok a 18-24 év közötti fiatal is. Összességében azonban elmondható, a felsőfokú végzettségűek aránya itt is igen magas, mert a technikum, a felsőfokú OKJ végzettség, a főiskola, Egyetem, illetve Egyetemi szakirányú végzettség és a tudományos fokozatot szerettek aránya 44,7%, ami igen jó arálynak minősül.

Összevetve az egyes csoportokat végzettségüket tekintve látható, hogy a kérdőívet kitöltő hívő romák 34%-a szakmunkásvizsgával, 20%-a pedig általános iskolai rendelkezik, tehát a csoport összesen 54%-a alapfokú végzettséggel, 5,7% középfokú és 17,1% felsőfokú végzettséggel rendelkezett.⁶⁶⁸

⁶⁶⁸ A kérdőíves rendszer és az operacionalizálás során „0” válasszal nem számoltunk, így ha az „egyetem utáni képzést” vagy a „PhD, DLA” fokozatot senki nem jelölte meg, akkor ott a feldolgozás során a kérdés kiesik.

A választ adó ateista romák 30-30%-ban általános iskolai és szakmunkásvizsgával, tehát 60%-ban alapfokú, illetve 26,7% középfokú képzettségű, és csak 3,3%-a rendelkezett felsőfokú képesítéssel.

A hívő magyar identitású válaszadók 0,4%-a nem rendelkezett iskolai végzettséggel. A válaszadók 11,9%-a rendelkezett alapfokú, 28,1% középfokú és 59,5% felsőfokú illetve tudományos fokozattal is rendelkezett.

A magyar identitású, magukat ateistának mondók válaszai alapján az iskolai elmondható, hogy csak alapfokú képesítése 18%-nak van. 37,4% középfokú, illetve 44,7% a felsőfokú képzettséggel (OKJ, Főiskola és Egyetem, illetve egyetem utáni szakirányú képesítés, továbbá PhD és DLA tudományos fokozattal) rendelkezők aránya.

Hallott-e arról, hogy valaki pénzért eladott vagy megvásárolt valakit?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Előfordul, hogy emberek eladnak, aztán aki megvette, bezárja és dolgoztatja őket	167	19,2	59,6	59,6
	Sokan maguktól is kénytelenek árulni a testüket, mert szegények	19	2,2	6,8	66,4
	Néha a gyerekeket eladják, mert szegénységben élnek	10	1,2	3,6	70,0
	Nem hallottam erről	84	9,7	30,0	100,0
	Total	280	32,3	100,0	
Missing	nem tudom / nem válaszolok	49	5,6		
	leeső válaszok	539	62,1		
	Total	588	67,7		
Total		868	100,0		

76. táblázat Emberkereskedelem, kizsákmányolás

Az emberkereskedelem létezésével kapcsolatos információk tekintetében ebben a fókuszcsoporthoz találtam a legtöbb ismeretet, de ennek okait nem kutattam. A kérdőívet kitöltő 280 embernyi válaszadóból 167 (59,6%) egyértelműen azonosította a kutatás központi elemét az emberkereskedelem magyarországi létezését.

	munka alapú emberkereskedelem létezik és hallott róla	prostituációs emberkereskedelem létezik és hallott róla	gyermekkereskedelem létezik és hallott róla	nem hallott emberkereskedelemről
Hívő roma válaszadók	25%	6,3%	6,3%	62,5%

Ateista roma válaszadók	20,4%	ilyenről nem hallott	2%	77,6%
Hívő magyar válaszadók	35,5%	30,6%	20,4%	13,4%
Ateista magyar válaszadók	59%	6,8%	3,6%	30%

77. táblázat a kérdőívet kitöltő eltérő fókuszcsoporthoz emberkereskedelem-preferenciáinak összehasonlítása

A magukat magyar identitásúnak valló válaszadók közül (függetlenül a vallási hovatartozásuktól, összesen 466 személy) 233 válaszadó azt jelezte, hogy igen, tud arról, hogy létezik az a jelenség, hogy „embereket eladnak, aztán aki megvette, bezárja és dolgoztatja őket”. Ez alapvetően köszönhető a Magyar Belügyminisztérium felvilágosító kampányainak, illetve hogy sajnos a jelenség - minden jóakarat és küzdelem ellenére - létezik. Emellett a gyermekkereskedelem és a prostitúciós célzatú emberkereskedelem jelensége is ismert. A szervkereskedelemre nem kellett rákérdezni, mert az az előzetes beszélgetésből úgy tűnt, hogy a csoportrésztvevői általában nem ismerik.

Mit szeretne elérni az életében?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative %
Valid	Szeretnék jobb ember lenni	54	6,2	16,4	16,4
	Szeretnék tanulni és a munkámból megélni	162	18,7	49,2	65,7
	Szeretném, ha az emberek tisztelnének és megbecsülnének	56	6,5	17,0	82,7
	Leginkább gazdag ember szeretnék lenni	35	4,0	10,6	93,3
	Szeretném, ha az emberek szeretnének	22	2,5	6,7	100,0
	Total	329	37,9	100,0	
Missing	leeső válaszok	539	62,1		
Total		868	100,0		

78. táblázat Víziónak

Az ateista magyar identitású válaszadók víziói ambiciózusak, különösen annak fényében, hogy a csoport többsége általában középfokú végzettséggel rendelkezik. A tisztelet (17%), jóságra való törekvés (16,4%) és a meggazdagodás kérdése (10,6%) a számok alapján inkább vonzza a csoport tagjait, mint a szeretetvágy (6,7%).

A kutatás egyik legfontosabb megállapítása, hogy a keresztény hitre tért személyek életében elismert változások léptek életbe. Sem a bűnelkövetés, sem pedig - a korábban

deviáns életformák, magatartások részükről nem elfogadottak többé. Jól viselik a közösség ebből adódó feszültségeit. A kutatást nem lehet reprezentatív kutatásnak tekinteni az alapsokaság egyes kérdések mentén történő nagyfokú szóródása miatt. Néhány kérdésben kapott válasz viszont bizonyos feltevéseket megerősít. Az iskolai végzettség vonatkozásában a magukat roma identitású személynek vallók alacsonyabb képzettségi szinttel rendelkeznek, vagyis általánosságban elmondható, hogy leginkább középfokú végzettségűek. A nyelv tekintetében inkább magyarul beszélnek, azaz nem használják eredeti anyanyelvüket.

Az emberkereskedelemmel kapcsolatos ismereteik és véleményük azonban egészen eltérő a roma polgároknak, mint ami a magukat más nemzetiségűnek tartók véleménye. A romák rendszerint nem ismerik el - ez a személyes interjúk körében is megerősítették -, hogy a prostitúció az emberkereskedelemmel összekapcsolható, illetve úgy tartják, hogy a prostitúció nem feltétlen negatív kérdés.

A magukat nem romának valló más nemzetiségűek viszont inkább azonosítják a prostitúciót emberkereskedelemmel, illetve negatív jelenségként tekintenek a prostitúcióra, s más emberi méltóságot sértő körülményre. A gyermekkereskedelem mind a négy fókuszcsoporthoz ismert volt. A roma válaszadók azonban a kérdőívben feltett kérdésre élesen eltérő választ adtak a mélyinterjúk során adott válaszokhoz képest. A nem roma, ateista válaszadók (összesen 286 személy) 76 %-a, illetve a hívő keresztény válaszadók (összesen 186 személy) 86%-a nyilatkozott úgy, hogy ismeri, tudja, hogy embereket eladnak, aztán aki megvette, bezárja és dolgoztatja őket, illetve néha a gyerekeket is eladják, mert szegénységben élnek. Ezek az adatok talán indukálnak további kutatásokat: kiindulópontjai lehetnek egy következő társadalmi gondolkodásnak, a prostitúció, az emberkereskedelem és kényszermunka átfogóbb kutatásának.

IV.4.5.8. Kutatás során felmerülő nehézségek, anomáliák

Nehézséget okozott a mérés szempontjából, hogy sokan nem vállalták roma származásukat, és néhányan (félelemből) nem azt a megyét jelölték meg, ahol életvitelszerűen élnek. A disszertációban már korábban hivatkozott Gyetvai Gellért és Rajki Zoltán említést tesznek arról az általuk végzett kutatási összefoglalóban, hogy a cigánygyülekezetek zárkózottsága legtöbbször áttörhetetlen fallá vált.⁶⁶⁹ A közvetlenül segítő keresztény testvérek ezen az áttörhetetlen falon képesek voltak kaput nyitni és

⁶⁶⁹ GYETVAI Gellért - RAJKI Zoltán: Cigánymissziós mozgalmak hatása Magyarországon. Cigány Módszertani és Kutató Központ, 2014. 102-106. o.

betekintést nyerhettem a zárt közösségekbe is, ahol az őszinteség és nyilvánvaló identitásörzés meglepően erőteljes elegyét találtam. Az empirikus alapú tapasztalatszerzést követően azt a konklúziót tudtam levonni, hogy a társadalomtudomány, a szociológia és a jogtudomány ismert módszertani eszközeivel nehezen lehet kutatni ezt a réteget, illetve a kutatások értelmezhetetlen, pontatlan eredményre vezetnek. A Központi Statisztikai Hivatal a Magyar Pütkösi Egyház tagjait mérő (2011-ben végzett és 2014-ben közzétett) adatsora szerint összesen 9326 fő vallotta magát Pütkösi vallásúnak.⁶⁷⁰ Ezzel szemben a Pütkösi Egyház által finanszírozott és támogatott PentID elnevezésű belső kutatás⁶⁷¹ szerint, a „*Magyar Pütkösi Egyház a saját, belső statisztikai adatai szerint 2011. január. 1-jén 3878 taggal bírt*”.⁶⁷² A két adat közti 5448 főnyi - közel 60%-os - eltérés nem tekinthető statisztikai hibahatáron belüli százaléknak. Sokkal inkább feltételezhető, hogy a csatlakozott egyházak tagjait az utóbbi felmérésben nem vették bele, illetve a roma származású emberek egyik, másik felmérésben nem vettek részt egységesen, esetleg eltitkolták vagy közben megváltoztatták vallási identitásukat. Rozgonyi Botond valláskutatást célzó dolgozatában említést tesz arról, hogy egy empirikus kutatás nem végezhető el az egyházi illetékesek jóindulata és támogatása nélkül, azaz nem csupán a kisebbségi létben élők idegenkednek a tudományos kutatásoktól, hanem bizonyos tekintetben az egyházvezetés is. Ennek egyik oka, hogy az egyház „kivülállókra nem tartozó dolgai” avatatlanok tudomására jutnak. Rozgonyi hivatkozik arra is, hogy „*egy korábbi, közelebbről meg nem nevezett felmérés kérdőívének kitöltését saját gyülekezetében ellenjavallta*”.⁶⁷³ „*Más a többi egyházakkal való összehasonlítások bárhol való megjelenésének a lehetőségét szeretné elkerülni*”.⁶⁷⁴ Az empirikus és más jellegű kutatástól való idegenkedés oka rendszerint szakmai ügyek (stratégiai, vezetési, ellenőrzési és pénzügyi), döntések problémás kezelésének elfedését szolgálják. Az általam kutatott téma nem kifejezetten irányult az intézményi működésre, mégis a 2012-2020 között regnáló egyházvezetés felől érkező, kutatást ellenző alapfélélmek irányomban is jól tapinthatóak voltak, amely a tervezett kutatás végrehajtását

⁶⁷⁰ KSH. Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_10_2011.pdf (letöltve: 2021. március. 18.)

⁶⁷¹ ILLYÉS Szabolcs és ROZGONYI Botond által 2010-ben kezdeményezett, a Pütkösi Teológiai Főiskola bevonásával végzett reprezentatív, vallásidentitás-kutatás a Magyar Pütkösi Egyházban. (PentID kutatás)

⁶⁷² ROZGONYI Botond: A Magyar Pütkösi Egyház vizsgálata a vallási tudás dimenziója mentén. (Szakdolgozat - Témavezető: Dr. Nagy Gábor Dániel). Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. 7. o. Forrás: <http://arts.u-szeged.hu/download.php?docID=25479> (letöltve: 2021. március 18.)

⁶⁷³ Jegyzőkönyv az Evangéliumi Pütkösi Közösség Országos Presbitériumának 2010.04.27-i üléséről. Kézirat, a Magyar Pütkösi Egyház Országos Titkárságának levéltára, Budapest. (EPK 2010a. 1:03:25 bejegyzés.)

⁶⁷⁴ Jegyzőkönyv az Evangéliumi Pütkösi Közösség Országos Presbitériumának 2010.04.27-i üléséről. Kézirat, a Magyar Pütkösi Egyház Országos Titkárságának levéltára, Budapest. (EPK 2010a. 1:12:05. bejegyzés.)

elnehezítette. Azonban a segítők munkája révén a terepen olyan megértést és őszinte együttműködési hajlandóságot tapasztaltam, hogy végül a megfelelő számú személy kitöltötte a kérdőíveket és a kutatás elérhette célját. Azokat a válaszokat, amelyeket összességében ellentmondásosnak éreztem, az adattisztítás során igyekeztem törölni. Nem tagadható, hogy semmilyen eszközünk nem volt arra, hogy a kényes válaszok (előéletre, vagyonelemekre vonatkozó kérdések stb.) igazságtartalmát részletesen ellenőrizzem, így az eredmény tekintetében ezzel számolni kell.

V. RÉSZ A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA

Az Európai Unió Parlamentje által 2021-ben szavazásra bocsátott, s közzétett emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv végrehajtásáról szóló jelentése⁶⁷⁵ (továbbiakban jelentés) egyértelműen kiemeli, hogy számos áldozat és emberkereskedő észrevétlen marad, és így nem kerül bele a hivatalos statisztikába. Ezért a statisztikai adatok és jelentések jelentős része hiányos és nem tükrözi megfelelően a valóságot. A jelentés kiemeli, hogy az emberkereskedelem áldozataival rendszerint kapcsolatba kerülő bűnüldöző szervek tisztviselői, egészségügyi dolgozók, oktatók, gyermekvédelmi dolgozók kapacitásai nem elegendők. A kapacitásbővítés annak érdekében szükséges, hogy az áldozatok minél korábban beazonosíthatóak legyenek, és az emberkereskedelem elleni irányelvben foglalt vállalások teljesüljenek. A jelentés szerint, mivel az emberkereskedelemnek a nemzetközi védelemre irányuló eljárások során beazonosított áldozatainak számáról hiányos adatok állnak rendelkezésre, nem lehet teljeskörűen értékelni az egyes nemzeti hatóságok által alkalmazott azonosítási mechanizmusok hatékonyságát.

Az Európai Unió álláspontja szerint az emberkereskedelem nemi alapú bűncselekmény, mert a rendelkezésre álló adatok alapján az Európai Unióban továbbra is a szexuális kizsákmányolás célzatával elkövetett emberkereskedelem a legerjedtebb. Kiemelendő, hogy az emberkereskedelem esetében a nemi alapú megközelítés azért javasolt, mert a nők és lányok ellen elkövetett erőszakkal kapcsolatos társadalmi tolerancia állandósítja a megengedő környezetet a szexuális kizsákmányoláshoz. Pontos statisztikai adatok nélkül hiábavalónak bizonyulnak az erőfeszítések, a rendőrségi nyomozások, büntetőeljárások és a néhány esetben kiszabott büntetőítélet is. Ezen felül nemcsak az emberkereskedőkkel szemben, hanem a bűncselekményből hasznot húzó és az áldozatokat kizsákmányoló szereplőkkel, a megrendelői körrel szemben is erőteljesebb fellépést javasol a jelentés. A gyermekkereskedelem kapcsán a jelentés leginkább az EU-ba harmadik országból érkező és kíséret nélküli kiskorú menedékkérőkre koncentrálna.

A 2020. július elsejével hatályba lépett törvényi változásokból következő irányokról még nincsenek adataink, de előremutató fejlemény, hogy a büntetőtörvény 192. § (8) bekezdése a keresleti oldalt is büntetni rendeli, azonban az emberkereskedelem

⁶⁷⁵ EP az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv végrehajtásáról szóló jelentése. (2020/2029(INI))

áldozatai rendszerint az európai államokba kerülnek ki, ezért az emberkereskedelem elleni igazán hatékony fellépés csak európai szintű lehet, melyhez szükséges lenne egy - a határokon átnyúló bűncselekményekre vonatkozó - közös európai büntetőkódex.

V.1. A disszertáció hipotéziseinek elemző értékelése, de lege ferenda javaslatok

V.1.1. Az emberkereskedelem, mint az ember méltóságát sértő bűncselekmény

Az előzőekben vázolt erkölcsi kérdéshez kapcsolódva a disszertáció alapjogi kutatásában is bizonyítást nyert, hogy ugyan az államok nem fogalmazzák meg egyértelműen az emberkereskedelem büntetőtényállását, de a nemzetközi instrumentumok - néhány fordítási anomáliától eltekintve - egyértelműen az emberi méltóság sérelme mellé teszik az emberkereskedelem tényállását.

Ezért de lege ferenda javaslatként indokolt lehet az emberkereskedelem büntetőtényállásának rendszertani átsorolása az emberi méltóságot sértő bűncselekmények közé. Az emberkereskedelem sértettjei látszólag emberi szabadságukban szenvednek el sérelmet, valójában az áldozatok emberi méltóságának belső személyes magja sérül,⁶⁷⁶ s ez az a tény, amely a későbbiek során a reparációt és a reintegrációt is elnehezíti. A sértettek nagy része sem látja be, hogy az emberi méltóság rendkívül törékeny, és komoly védelmet igényel.⁶⁷⁷ Magyarország Alaptörvényének II. cikke megállapítja, hogy az emberi méltóság sérthetetlen és minden embernek joga van az élethez, az emberi méltósághoz, s a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. Az alkotmánybíróság a 6/2018. (VI. 27.) AB határozatában önreflexióként kijelöli saját feladatát azzal, hogy kijelenti: „*az Alkotmánybíróság örködik a szakjogi értelmezések alkotmányossága fölött, és szükség esetén kijelöli az értelmezés követendő irányát, illetve alkotmányos határait*”.⁶⁷⁸ A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya „*az emberi közösség valamennyi tagja veleszületett méltóságáról*” szól, és az emberi méltóságot a jogok végső forrásának tekinti akkor, amikor arra a felismerésre utal, hogy „*az emberi jogok az emberi lény veleszületett méltóságából*

⁶⁷⁶ 23/1990. (X. 31.) AB határozat - a halálbüntetés alkotmányellenességéről „minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani”.

⁶⁷⁷ Az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye: Az emberi jogokról és a biomedicináról szóló Egyezmény, valamint az Egyezménynek az emberi lény klónozásának tilalmáról szóló, Párizsban, 1998. január 12-én kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2002. évi VI. törvény.

⁶⁷⁸ 6/2018. (VI. 27.) AB határozat [25] pontja.

*erednek.*⁶⁷⁹ Ugyanezen alkotmánybírósági határozat elvi éllel rögzíti, hogy az emberi méltóság, mint a személyiség integritása az emberi élettel együtt az emberi lényegét jelenti. A méltóság emberi minőségünknek és értékünknek fölemelő és feltétlen tiszteletet parancsoló volta, emberi lényegünk rangja. Ugyanolyan apriori érték, mint az élet, ami a létezés emberdimenzióját fejezi ki. Emberlét és emberi méltóság egymástól elválaszthatatlanok, mindkettő az ember elidegeníthetetlen, immanens, lényegi sajátja - írja Tertyánszky Ödön és Lábadi Tamás.

Az emberi méltóság és az emberi élet összeolvadását és szétválaszthatatlanságát ebben az alkotmánybírósági határozatban a két alkotmánybíró úgy foglalja össze, hogy *„létezésre méltónak lenni: emberségre való méltóságot jelent, így különkülön az emberi élet és az emberi méltóság tulajdonképpen kezelhetetlenek. Az ember létezése és méltósága, mint maga az emberi egység, valójában nem is jog, mert az emberi lényeg a jog számára tulajdonképpen transzcendens, azaz hozzáférhetetlen”*. Az alkotmánybírósági határozathoz fűzött párhuzamos véleményben a már idézett alkotmánybírák az alapjogok forrását látják az emberi életben és az emberi méltóságban. *„Az emberi jogok katalógusában és a modern alkotmányokban az emberi élet és méltóság ezért elsősorban nem is mint alapjogok, hanem mint a jogok forrásai, mint jogon kívüli értékek szerepelnek, amelyek sérthetetlenek. E sérthetetlen értékek tiszteletben tartásáról és védelméről kell a jognak gondoskodnia”*.⁶⁸⁰

Az emberkereskedelem szabályozása tekintetében 2020 júliusában hatalmasat léptünk előre. A nehezen elhatárolható kényszermunkát a jogalkotó szándéka szerint együtt kell kezelni a kizsákmányolás megvalósításához szükséges uralmi helyzettel, amit üdvözölnek a jogalkalmazók is. Ezzel a nemzetközi trendekhez jóval közelebb került a büntetőjogi szabályozás - azzal a fenntartással, hogy Az Európai Unió Alapjogi Chartájának I. Cím Méltóság alatti 5. cikke rendelkezik a rabszolgaság és a kényszermunka tilalmáról, ami alapjogi szempontból kiemelten mutatja, hogy az emberkereskedelem, a rabszolgaság és az ehhez hasonló gyakorlatok elsősorban az emberi méltóság sérelmét okozzák. Hollán Miklós az Osztrák büntetőszabályozás vizsgálata kapcsán már 2009-ben írja, hogy *„a jogirodalomban és a joggyakorlatban viszont a későbbiekben olyan - a későbbi nemzetközi egyezményeket és hazai jogalkotást is megelőlegező nézetek - jelentek meg, amelyek e tényállásban megfogalmazott emberkereskedelmet (elsősorban) az egyén jogait, különösen az emberi méltóságot,*

⁶⁷⁹ LÁBADY Tamás és TERTYÁNSZKY Ödön párhuzamos véleménye 23/1990. (X. 31.) AB határozat.

⁶⁸⁰ LÁBADY Tamás és TERTYÁNSZKY Ödön párhuzamos véleménye 23/1990. (X. 31.) AB határozat. u. o.

illetve az önrendelkezést sértő (veszélyeztető) bűncselekménynek tartották”.⁶⁸¹ A büntetőnormák fejezetcímei általában azonos, jogtárgysérelmet megvalósító tényállásokat foglalnak össze. A magyar szabályozás konzekvensen tartja magát ahhoz a jogdogmatikai állásponthoz, hogy az emberkereskedelem a korábbi 1978. évi IV. törvény „A szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények” között volt.

A 2013. július elsejével hatályba lépett 2012. évi C. törvény szerkezete már külön-külön tartalmazta az emberi szabadság és az emberi méltóság büntetőjogi védelmét megvalósító tényállásokat, és a XVIII. fejezet már csak az emberi szabadság elleni bűncselekményeket foglalja magába. Az emberi méltóság elleni bűncselekményeket pedig szerkezetileg lejjebb, a XXI. fejezetben gyűjti össze. Az emberkereskedelem azonban maradt az emberi szabadság elleni bűncselekmények között.

Talán az emberi méltóság rendszertani „hátrasorolása” sem szerencsés, hiszen ezzel eltér az Alaptörvény rendszertani felépítésétől - azt sugallva, hogy az emberi méltóságnál vannak jóval fontosabb jogkérdések melyek büntetőjogi védelme előbbre való. Természetesen nem vitatható, hogy a büntetőjogi védelem szerkezeti prioritásai eltérőek lehetnek az alkotmányjogi szerkezettől, például az emberiség ellenes és a háborús bűncselekmények köre megelőzheti az élet, a testi épség védelmét szolgáló közvetlen jogtárgyakat. Ugyanakkor érdemes megfontolni, hogy az egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekmények köre, illetve a egészséget veszélyeztető bűncselekmények, az emberi szabadság vagy a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények köre jogosan előzi-e meg az emberi méltóságot - tudván, hogy alapjogi szempontból mindezek anyajoga az emberi méltóság.

Az Alaptörvény II. cikke igen magas szinten kimondja, hogy az emberi méltóság sérthetetlen, a III. cikk pedig konkrétan nevesíti az emberkereskedelem tilalmát. Az ember szabadságáról csak lejjebb, a IV. cikk rendelkezik. A Nemzeti Hitvallás is előbb rendelkezik arról, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság, és csak azt követően mondja ki, hogy az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki. Ez alkotmányjogi- és jogértelmezési szempontból is döntő fontosságú lehet, hiszen az emberi szabadság - mint korlátozható alapjog - a korlátozhatatlan emberi méltóságból, mint anyajogból fakad, és nem fordítva.

Ez a szerkezeti probléma büntetőjog-dogmatikai szempontból abban a kérdésben is megjelenhet, hogy a büntetőnorma első immateriális alapcselekménye nehezen

⁶⁸¹ HOLLÁN Miklós: Az emberkereskedelem tényállása az osztrák büntetőjogban (Állam és Jogtudomány, 2009/4., 499-535. o.)

értelmezhető például személyi szabadság megsértéseként.⁶⁸² Az immateriális cselekmény befejezettségéhez egy szóbeli megállapodás is elegendő, miközben a passzív alany ebből fizikailag semmit nem érzékel, személyi szabadsága tehát nem sérül. Az a tény azonban, hogy őt jogellenes módon adásvétel tárgyává tették, az Alaptörvény I. (1) bekezdése és II. cikke által közvetlenül védett emberi méltóság korlátozhatatlan magját sérti.

A 2012. évi C. törvény 192. § szakaszához fűzött indokolás szerint „*az emberi méltósághoz fűződő jog alapján megengedhetetlen, hogy az ember maga kereskedés tárgyává váljon*”. Az Alaptörvény 3. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy „tilos az emberkereskedelem”. Az ember tehát nem lehet adásvétel tárgya, ezért a különös részi tényállás elsősorban az emberi méltóságot védelmezi. Aki ez ellen vét bármilyen elkövetési magatartást tanúsítva, akár „eladói”, akár „vevői” oldalon, társtettesként követi el a bűncselekményt. Nem lehet jelentősége az eladói és a vevői körnek, mert az emberkereskedelem csak e két kör együttes tevékenységével valósul meg, miközben valamennyien egyformán az emberi méltósághoz való jogot sértik meg - mondja ki a Debreceni Ítéltábla.⁶⁸³

Az Alaptörvény, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának rendszertani vonalát követve az emberkereskedelem és kényszermunka tényállásának szabályozását az emberi méltóságot sértő bűncselekmények között lenne helyes elhelyezni. Az átsorolás a pontosabb értelmezést szolgálná, másfelől ezt az irányt követik a vonatkozó nemzetközi dokumentumok, az Európai Alapjogi Charta és az 2011/36/EU Irányelv is.⁶⁸⁴

V.1.2. Az emberkereskedelem tényállásának egy lehetséges új megfogalmazása

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény XXI. Fejezete alá történő rendszertani áthelyezést követően, az emberkereskedelem tényállása az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények közé kerülve egy új fogalmi rendszert ölthetne magára.

Kilépve jelenlegi tényállási környezetből, deklarálna lehetne, hogy

(1) aki mást dolognak tekint és vele forgalomképes áruként bánik - *elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad, átvesz*, illetve e cselekmény megvalósítása

⁶⁸² A „személyi szabadság megsértése” immanens része a 191. § Emberrablás, illetve 194. § alatti Személyi szabadság megsértése - tényállásoknak egyaránt.

⁶⁸³ Debreceni Ítéltábla Bf.152/2015/125.

⁶⁸⁴ 2011/36/EU Irányelv szerint „a fogalom meghatározás kiterjed a szerverek kivételének céljából folytatott emberkereskedelemre is, amely az emberi méltóság és a testi épség súlyos megsértését jelenti”.

érdekében *szállít, elszállásol, elrejt, vagy másnak megszerez* -, emberi méltóságot sértő bűntettet követ el, amely egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott emberi méltóságot sértő bűncselekményt rendszeres előny szerzése céljából munkavégzésre, munka jellegű tevékenység végzésére, egyéb szolgáltatásra, vagy jogellenes cselekmény folytatására

a) *megettévesztéssel, a sértett nevelésével, felügyeletével, gondozásával, gyógykezelésével* kapcsolatos, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb *hatalmi vagy befolyási viszonyával* visszaélve, vagy a *sértett kiszolgáltatott helyzetét kihasználva* rábír, vagy

b) *erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerít*, illetve

c) a (2) bekezdés a) vagy a b) pontja alatt meghatározottak érdekében *toboroz, átad, átvesz, elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad* vagy *átvesz, másnak megszerez, szállít, elszállásol, elrejt*

bűntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott emberi méltóságot sértő bűncselekményt *szexuális cselekmény* végzése vagy *emberi test tiltott felhasználása* érdekében követi el, bűntett miatt öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) A büntetés a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény esetén öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, a (3) bekezdésben meghatározott bűncselekmény esetén öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha azt

a) *tizenhétedik életévét be nem töltött személy* sérelmére,

b) a *sértett sanyargatásával*,

c) *hivatalos személyként, e minőséget felhasználva*, vagy

d) *több ember sérelmére*

követik el.

(5) A büntetés a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény esetén öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, a (3) bekezdésben meghatározott bűncselekmény esetén öt évtől húsz évig vagy életfogytig terjedő szabadságvesztés, ha azt

a) *tizenkettedik életévét be nem töltött személy* sérelmére, vagy

b) *életveszélyt vagy különösen súlyos hátrányt, halált* okozva

követik el.

(6) Aki emberkereskedelem és kényszermunkára irányuló *előkészületet* követ el, az (1) bekezdésben meghatározott esetben vétség miatt egy évig, a (2) bekezdésben

meghatározott esetben büntett miatt három évig, a (3) bekezdésben meghatározott esetben egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(7) Aki

a) a (2) bekezdésben meghatározott emberi méltóságot sértő emberkereskedelem és kényszermunka sértettjének munkáját, munka jellegű tevékenységét, egyéb szolgáltatását vagy jogellenes cselekményét *igénybe veszi* vagy *felhasználja*, abból előnyhöz jut, három évig terjedő szabadságvesztéssel,

b) az a) pontban meghatározott bűncselekményt *szexuális cselekmény igénybevételével* vagy *emberi test tiltott felhasználása érdekében* követi el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel

büntetendő.

(8) aki *hitelt érdemlő tudomással bír* arról, hogy valaki emberi méltóságot sértő emberkereskedelem és kényszermunka *áldozatává* vált, és erről az *érintett személyt* vagy a *hatóságot*, mihelyt teheti, *nem tájékoztatja*, ha *súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg*, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

V.1.3. Az emberkereskedelem elsősorban etikai- és csak másodsorban jogkérdés

Első felvetésként azt vizsgáltam, hogy igaz-e az az állítás, hogy az emberkereskedelem kiindulópontja (más ember deszakralizálása, dehumanizálása és eladása, ellenszolgáltatásként való átadása, elcserelése) és megvalósulási létszakaszai (a munkaalapú a szexuális kizsákmányolás vagy szerveinek elvétele) elsősorban erkölcsi, etikai probléma és csak másodsorban jogkérdés. A kutatásom mellett számos állam szabályozása mellett nemzetközi dokumentumok és azoknak értelmezései egyértelműen bizonyítják, hogy az állítás igaz - azzal kitételrel, hogy a jog ugyan közelíthet etikai és morális szempontok szerint, de az kétségtelen, hogy a pozitív jog nem ebben a dimenzióban mozog otthonosan. Ezeket a kérdéseket inkább alkotmányok preambulumaiban, illetve törvények bevezetőiben, alapelvei között találjuk. Tehát a pozitív jogi megközelítés nehezen tud mit kezdeni az erkölcsi kérdésekkel az inkább a természetjog területe. Ugyanakkor az erkölcsi alapú megközelítésben is csak részben található a kérdés megoldását. A disszertáció történeti részében levezettem, hogy a rabszolgaságot a kereszténység nem számolta fel, ugyanakkor az emberkereskedelem, mint a modern rabszolgaság egy formája, inkább morális és erkölcsi normasértésként jelenik meg a társadalomban. Egy korábbi cikkben közreadott felmérésem mutatja,⁶⁸⁵ hogy az emberkereskedelem nem a szubjektív biztonságérzetet támadó bűncselekmény, sokkal inkább az erkölcsi normákat, illetve a keresztény kultúrából kiépült emberi méltóságot, mint jogtárgyat sérti. Azt is le kell szögezni, hogy a nyugati világ emberjogiasodó iránya miatt az emberkereskedelem büntetvények visszaszorítását leginkább harsány aktivista csoportok sürgetik, ami helyenként indokolt lehet. Ezeknek a jobbra anyagi érdekek által mozgatott - néha politikai felhangot is hordozó - csoportoknak erőteljes sajtóvisszhangot is kiváltó követeléselei olyan társadalmi nyomást keletkeztethetnek, amely a cselekmény visszaszorítása tekintetében kontraproduktív lehet, illetve a nyomozóhatóságot is paralizálhatja.⁶⁸⁶ Tóth Mihály hivatkozik Korinek László kutatásaira, mely szerint „*A lakosságban eleve meglévő bizonytalansági érzés megfelelő táptalaj a népszerűséget - és szavazatokat, illetőleg forrásokat - kereső politikusoknak, akik a tömegtájékoztatáson keresztül tematizálják ezt az érzést.*”⁶⁸⁷

⁶⁸⁵ KUBISCH Károly: Az emberkereskedelem tárgyi súlyának társadalmi megítélése. Magyar Rendészet 16: 1 pp. 77-95., 19 p. (2016).

⁶⁸⁶ Vö. TÓTH Mihály: A rend kedvéért (Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2020/2., 117-119. o.)

⁶⁸⁷ KORINEK László: Félelem a bűnözéstől, rejtett bűnözés. 2016. In TÓTH Mihály: A rend kedvéért (Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2020/2); KORINEK László: A félelem elmélete és felelőssége. Forrás: <https://www.kriminologia.hu/sites/kriminologia.hu/files/5506korinek.pdf> (Letöltés: 2021. február 2.)

Az etikai megközelítés egyben azt jelenti, hogy elfogadjuk, hogy az emberkereskedelem nem pusztán egy tiltott adásvételi szerződés megkötése egy forgalomképtelen áru felett, hanem a létünk és a társalmaink alapját adó ember méltósága elleni súlyos támadás. Az ember tisztelete, méltóságának megértése és felépülése csak etikai alapon történhet, arra a pozitív jog nem képes. Az ember „*porbarántásának*” egyik kimagaslóan negatív példája, amikor a teremtett környezet védelmének okán magát az embert teszik meg a katasztrófa kizárólagos előidézőként, így az európai népességfogyást örömmel fogadják. Az emberre tehát ökológiai szempontból tekintenek kellemetlen felesleges „*dologként*” láttatják, és az egészen szélsőséges álláspont szerint nem kell gyermeket vállalni, mert a gyermek növeli a szén-dioxid-kibocsátást, fokozva ezzel a klímakatasztrófát. Ezzel a magatartással szemben a jog eszközeivel nehéz fellépni, jöllehet ugyanazt a jogtárgyat igyekszik sérteni, amit maga az emberkereskedelem sért. Relativizálja, egyben eltagadja az ember létjogosultságát a földön. Az a felvetés, melyszerint a felvilágosodástól kezdődő, a XXI. századig rajzolt ív történeti, kulturális és jogfejlődése leginkább az ember és az identitását fenntartó intézmények - a nemzet és a család - deszakralizálása ment végbe. Ennek okán a modern nyugati társadalmak ma már igyekeznek lerázni magukról a keresztény erkölcsi etikai normákat: a vallás adta rendszert, megszüntetni igyekeznek a családot, a nemzeteket abból a célból, hogy az egyéni önmegvalósítás mindenekfelettsége érvényre juthasson. Az emberkereskedelem lényegében ugyanezen az elméleti síkon mozog, súlyosan támadva az ember és a társadalom alappilléreit. Míg a vallásrombolás, a deszakralizáció, a kultúrarombolás büntetlenül folytatható, az emberkereskedelem komoly bűncselekmény, azonban nem etikai szempontú társadalomrombolása okán vált azzá, hanem mert az adásvétel tárgya olyan forgalomképtelen áru, melynek áruvátétele és forgalmazása jogellenes. A fentebb említett emberi méltóságot súlyosan támadó alapokat a korábban idézett René Descartes szavaival zárnam, aki maga progresszív elméletében a deszakralizált ember a szabad akaratában látja azt a perspektívát, amely önmagunk urává, végső soron pedig az Istenhez hasonlónak tesz minket. Mára jól látható, hogy az ember nem tud istenné válni, csupán elpusztítja először a méltóságát, majd saját magát is.

V.I.4. Gazdaságilag fejlett államokban élők megrendeléseikkel tartják fenn az emberpiacot

Az Egyesült Államok Külügyminisztériuma által kiadott TIP Reportjai 2007-től egészen 2020-ig⁶⁸⁸ rendszeresen jelezték, hogy „*az országon belül a magyar roma gyermekeket több módon is kizsákmányolják, így koldulásra vagy kisebb bűncselekmények elkövetésére kényszerítik őket, továbbá szexuális célú emberkereskedelem áldozataivá válnak*”.⁶⁸⁹ Az Egyesült Államok messziről érkező segítő szándékú jelentéseinek alapja az USA által kidolgozott stratégia, amely például a 2005-ös pénzügyi évben az emberi jogok és a demokrácia szolgálatába állított - a diplomáciai eszközök széles tárháza mellett - 1,4 milliárd dollárt. Mindezt attól a nemes céltól vezérelve, hogy „*segítsen másokat abban, hogy megtalálják saját hangjukat, megvalósítsák a saját szabadságukat és a saját útjukat járják*.”⁶⁹⁰ Tehát a kiadott jelentések az Egyesült Államok és más demokráciák folyamatos és összehangolt erőfeszítéseit jelzik a világ minden térségében, amely a demokratikus rendszerek védelmében történik.

A magyar emberkereskedelem-jelenség kezelése okán megfogalmazott amerikai kritikák mélységére adott intellektuális válaszként is felfogható a Kúria által az emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatos bírói joggyakorlat-elemző csoport felállítását indító irat lakonikus megfogalmazása: „*a jelentésből nem tűnik ki, hogy annak készítője vizsgálta-e, és ha igen, miként értékelte az általa emberkereskedelemnek tekintett cselekmények más bűncselekményként - jellemzően kerítésként - való üldözését*”.⁶⁹¹ A Kúria kérdésére a válasz egyértelmű, hogy nem. Néhány kutatás és elemző értékelő munka után az kezd kijegesedni, hogy az emberkereskedelem tényállása, annak bevezetése inkább politikai felhangot hordozó, a domináns államok által oktrojált aktus. A magyar jog szövetébe belehasító, idegen rendszertani sajátosságokkal rendelkező emberkereskedelem inkább politikai hivatkozási pont ezen államok részéről semmint valódi és alkalmazható tényállás, amit általában az ítéletek alacsony száma is bizonyít: „*emberkereskedelem miatt igen kevés ügyben jártak el a bíróságok, amit jól mutat, hogy közzétett eseti döntést csupán kettőt találunk*”.⁶⁹² Ez a két döntés BH2004.207. és BH2017.286 számú határozat, ami elenyészőnek mondható. Két jogerősen lezárt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség, és az ügyészség felülvizsgálati eljárást kezdeményezett, amelyekben a Kúria a kerítés (Btk. 200.§)

⁶⁸⁸ Ld. USA Külügyminisztériuma TIP Report: <https://hu.usembassy.gov/hu/our-relationship-hu/official-reports-hu/> (letöltés: 2021. 07.15.)

⁶⁸⁹ USA TIP Report: Jelentés az emberkereskedeletről - 2015. https://hu.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/232/2017/07/tip2015_hu.pdf (letöltés: 2021. 07.15.)

⁶⁹⁰ Az USA stratégiája az emberi jogok és a demokrácia szolgálatában Forrás: https://hu.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/232/2017/07/shrd2005_strategy_hu-1.pdf (letöltés: 2021. 07.15.)

⁶⁹¹ SOMOGYI Gábor: Az emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat. In Forum Sententiae Curiae 2020/1. Forrás: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/fsc_tanulmany/drsomogyi.pdf (letöltés: 2021. 07.15.)

⁶⁹² SOMOGYI Gábor: i.m. u.o.

büntette, illetve kényszermunka (Btk. 193.§) büntette miatt bűnösséget megállapító jogerős ítéleteket hatályon kívül helyezte, átminősítette az ügyészség által vád tárgyává tett cselekményeket emberkereskedelem büntetté, és utasította a törvényszéket új eljárás lefolytatására.⁶⁹³ A fentiekből levonható, hogy jelenleg az igazságszolgáltatás csendben és minden szakértelmét bevetve küzd az emberkereskedelem kérdésével, ahogy a jogalkotó sem először szabja testre a büntetőtényállást.⁶⁹⁴

A 2021-ben kiadott jelentés⁶⁹⁵ elismeri a pozitív jogalkotói és igazságszolgáltatási erőfeszítéseket, ezért a 2. TIER amely azt jelenti, hogy Magyarország kormánya nem teljesíti maradéktalanul az emberkereskedelem felszámolására vonatkozó minimumkövetelményeket,⁶⁹⁶ azonban jelentős erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy megfeleljen az USA nemzeti szabályozása által támasztott elvárásoknak. Ennek hangsúlyozása azért is fontos, mert az emberkereskedelem elterjedtsége, mértéke mélysége és az áldozatok felismerése és segítése tekintetében valójában nincs egységes mérce. Azt az USA dolgozta ki föderális szinten és terjesztette tovább a nemzetközi térbe. A tizenkét tárgykörben aktív cselekvést előíró minimumkövetelményeket a III.3.8. Az USA szabályozásának áttekintése című fejezetben részletesen elemzem. A korábbi megjegyzésekre utalva ezek a követelmények - melyek az USA nemzeti követelményei - a pontos absztrakt jogfogalmakhoz szokott kontinentális jog szempontjából annyira kidolgozatlanok,⁶⁹⁷ hogy alkalmazásuk rendszeres problémát okoz. Ugyanakkor a követelmények irányában és jó szándékában nem kételkedhetünk, ahogy az is logikus, hogy ha a piacon egy áru tömegesen megjelenik, és azért jelentős összeget fizetnek, arra az árura igény van. Az emberkereskedelem rendszerében forgalmazott áru maga az ember, tehát valahol, valakik ezt az igényt - a jog tilalma ellenére - megfogalmazták, míg mások erre az igényre - amely nem feltétlenül jogellenes, hiszen a törvény az igényt nem, csak az igénybevételt rendeli büntetni - válaszul jövedelmező „kereskedelmi láncot” hoztak létre.

⁶⁹³ SOMOGYI Gábor: i.m. u.o.

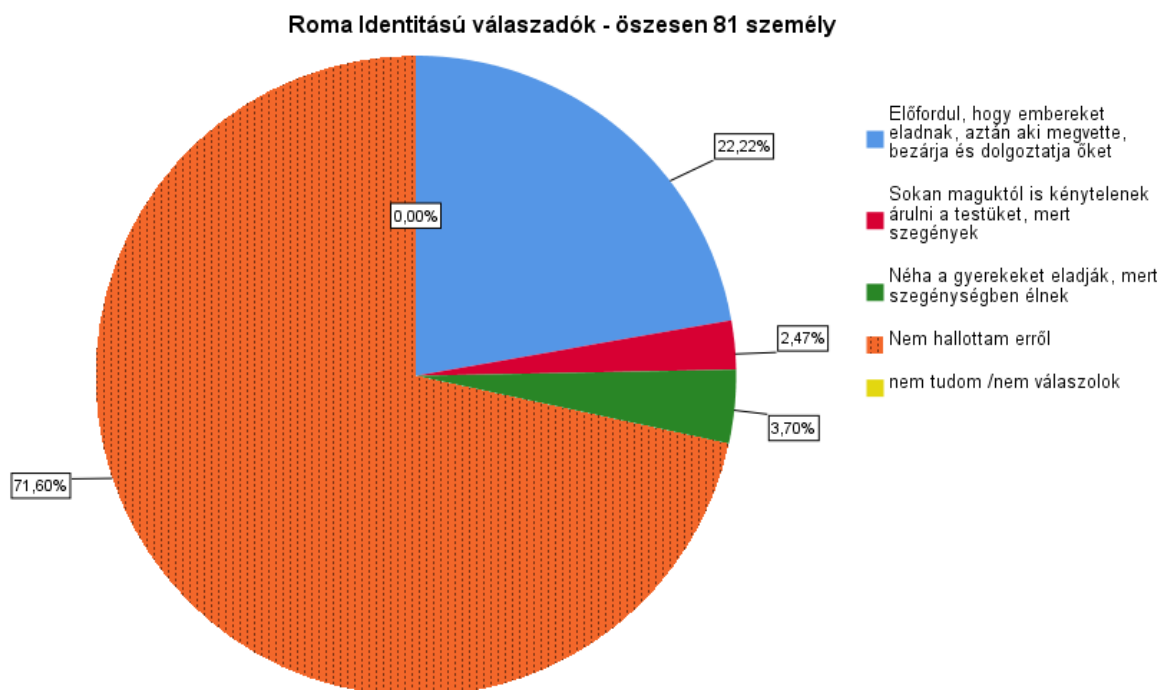
⁶⁹⁴ Ld. Az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi V. törvény.

⁶⁹⁵ USA TIP Report: <https://hu.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/232/2021-Trafficking-in-Persons-Report-HU.pdf> (Letöltés: 2021.10.20.)

⁶⁹⁶ A minimumkövetelmények tekintetében lásd. 2014 State Ratings on Human Trafficking Laws. Forrás: <https://polarisproject.org/wp-content/uploads/2019/09/2014-State-Ratings.pdf> (letöltés: 2021. 03.25.)

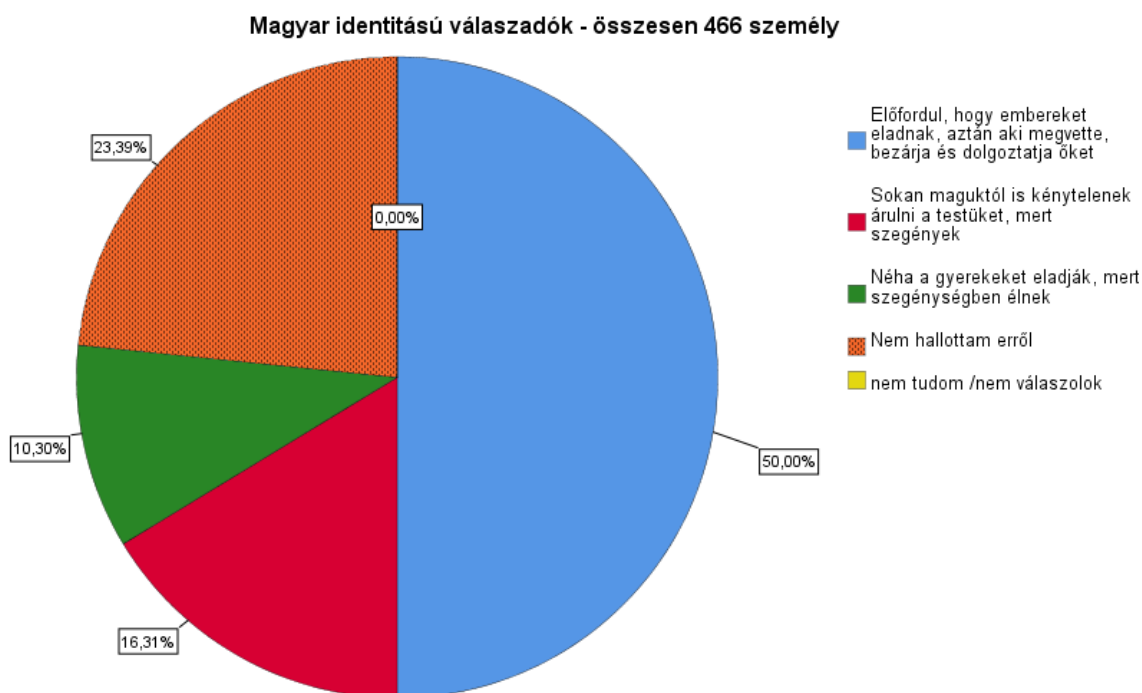
⁶⁹⁷ 1. A szexkereskedelem minimalizálása; 2. A kizsákmányoló jellegű munkaerő-kereskedelem visszaszorítása; 3. Vagyonelkobzás az emberkereskedelem tetteseinek terhére; 4. Megfelelő rendészeti, nyomozási eszközök biztosítása; 5. Képzések indítása az emberkereskedelemről a bűnüldözés fejlesztése érdekében; 6. Emberkereskedelmi bizottság vagy munkacsoport felállítása; 7. Bizonyítási eljárások egyszerűsítése, könnyítése a kiskorúakkal történt szexuális kereskedelem esetén; 8. Emberkereskedelem sértettjeinek forródrót létrehozása; 9. Védett hely létrehozása a szexuálisan kizsákmányolt kiskorúak védelme érdekében; 10. Áldozatok segítése; 11. Polgári kártérítés a sértettek részére; 12. A szex- és emberkereskedelem áldozataira kiszabott ítéletek megsemmisítése.

Ezek az embert forgalmazó kereskedelmi rendszerek illegális tevékenységek egész sora keretében működnek, s amíg jövedelmező, addig az áldozatnak, az őt forgalmazónak és a megrendelőnek is a leplezett működés fenntartásához fűződik érdeke. Ezért kriminológiai kutatásom során az érintettséget célzó feltáráshoz az „*inverz módszert*”⁶⁹⁸ alkalmaztam, amely azon az egyszerű logikai feltevésen alapul, hogy az a fókuszcsoporthoz képest érzékelhetően hamis adatot szolgáltat. A kutatáshoz összeállított kérdőív ezt az elvet követi és a kapott válaszok az alábbiakban foglalhatók össze:

63. ábra Magukat roma identitásúnak valló válaszadók emberkereskedelemre vonatkozó válaszai

⁶⁹⁸ Inverz eredményértelmezési módszer: az argumentum a contrario - az ellenkezőből következtetés - elvére épülő joglogikai módszer. A jogértelmezés során ismert és alkalmazott módszert a kvantitatív kutatásban úgy használtam, hogy ha a fókuszcsoporthoz az ismert tényekből összeállított premisszák alapján az elvárt válaszok helyett teljesen ellentétes válaszokat adott, akkor úgy tekintettem, hogy ezeknek a válaszoknak valószínűsíthetően az ellenkezője igaz.

64. ábra Magukat magyar identitásúnak valló válaszadók emberkereskedelemre vonatkozó válaszai

Rendelkezésre álló adatoknak pedig a korábban már ismertetett EUSTAT adatokat, és az USA TIP Report jelentéseket vettem és abból indultam, ki, hogy a különböző fókuszcsoporthoz tartozó emberkereskedelmet tagadó válaszok között nem legfeljebb +-5-10%-os eltérés lesz. A 23,9% és a 71,6% között 47,7%-os különbség azonban szignifikánsnak tekinthető, amely arra enged következtetni, hogy a jelenség aktív és profitot termel.

A kriminológiai szempontú kvantitatív kutatást Békés megyében az MPE Országos Cigány missziójának segítségével készítettem - elsősorban szociológiai, életvitelbeli és bűnözéshez kapcsolódó viszony felmérése céljából.

A célcsoport és a kérdésselvetés meghatározásában S. László 2017. szeptember 26-án a körösnagyharsányi roma házi csoportban,⁶⁹⁹ 2017. szeptember 27-én a Békés megyei Sarkad roma keresztény házi csoportjának résztvevőivel, valamint 2017. szeptember 28-án mezőberényi roma házi csoport vezetőivel, a roma származású V. László és A. László segítségével készítettem el. Az említett házi csoportokban végeztem személyes kérdés keretében úgynevezett kevert interjú kvalitatív kutatást is, amely főként a kérdésselvetést, a koncepció kidolgozását, illetve a terepfelmérést segítette. Itt személyesen volt alkalmam találkozni az interjúalanyokkal is - lehetőséget kapva a

⁶⁹⁹ Keresztény szemléletű közösség, akik a gyülekezeti vasárnapi alkalmak mellett egymás segítségét és gondjaik megoldását vállalják fel, közös ismeretségen alapuló baráti kapcsolatot építve ki egymással.

legbonyolultabb, illetve a személyesebb témájú kérdések átbeszélésére is. A kvantitatív kutatás kérdőíveinek alkalmazása során internetes felületen elhelyezett kérdőívvel dolgoztunk, azonban önkéntes kérdezőbiztosok is voltak akik - a romák lakta területeket bejárva - önálló internetes kapcsolattal rendelkező informatikai eszköz (tablet) segítségével segítették a kitöltést vállalkozókat a kérdőívek eléréséhez. Ezzel igyekeztem a fókuszcsoporthátrányos helyzetéből adódó problémákat, internetelési nehézségeket csökkenteni. A kvantitatív felmérés mellett kvalitatív szempontú adatszerzést is készítettünk, de ezeket az interjúkat végül nem helyeztem el a disszertációban. Ennek fő oka az volt, hogy a megbeszélések időként rendkívül hosszadalmasra nyúltak, nehezen lehetett mederben tartani azokat, továbbá az alanyok közül számosan nem járultak hozzá a felhasználáshoz.

A kutatásban közreadott emberkereskedelemre vonatkozó kérdésekre adott válaszok kiértékelése, az USA TIP Reportjai, valamint az Európai Unió „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem” programja támogatásával létrejött együttműködés keretében Belgium, Hollandia, Svájc és Magyarország részvételével indított emberkereskedelem európai áldozatainak irányítása céljából indított projekt⁷⁰⁰ is bizonyítja, hogy az emberkereskedelem rejtőzködő megrendelői léteznek. Az európai projektoldal kimondja, hogy „Svájc az emberkereskedelem magyar áldozatainak egyik legfontosabb célszervezete”.⁷⁰¹ Az adatok szerint itt a legmagasabb a fizetőképes kereslet mértéke, de Svájc mellett a hollandiai és belgiumi megrendelők még, akik pénzük és megfogalmazott igényük révén a magyarországi kiáramló emberpiacot generálják. Mindig lesz olyan közvetítő csatorna, amely a társadalom elszegényedő, leszakadó rétegeihez eljuttatja ezeket az igényeket, idénymunkára, határozatlan idejű házimunkára esetleg szexuális kizsákmányolást tartalmazó feladatokra. Mivel a roma közösségeink egy része nehéz anyagi körülmények között él, nem kérdéses, hogy ezek az igények elsősorban őket csábítják át a megrendelő államokba.

⁷⁰⁰ Ld. Transznacionális áldozatirányítási rendszer: <http://www.ravot-eur.eu/hu/ldozatazonositas-es-helyes-aldozatkezeles> (letöltés: 2021.10.20.)

⁷⁰¹ <http://www.ravot-eur.eu/hu/a-projektek-bemutatasa> (letöltés: 2021.10.20.)

VI. RÉSZ APPENDIX

VI.1. A doktori értekezéshez kötelezően csatolt dokumentumok

VI.1.1. Belügyi Tudományos Tanács doktori képzési pályázatának szerződése

„A...” pld.

Megállapodás

amely létrejött egyrészről az **Országos Rendőr-főkapitányság** (székhely: 1139 Budapest, Teve utca 4-6. képviselőjében: Dr. Pozsgai Zsolt r. dandártábornok rendőrségi főtanácsos ORFK személyügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes) mint a külső gyakornokok szakmai gondozására kijelölt befogadó szerv (a továbbiakban: **Fogadó szerv**),

másrészről

dr. Kubisch Károly (születési név: Kubisch Károly; születési hely, idő.: Budapest, 1967. 03. 21. anyja neve: Juhász Terézia; szem. ig. szám: 381843AE; TAJ szám: 112 353 553, 2030 Érd, Fügefa 79. szám alatti lakos) mint a doktori képzésben résztvevő gyakornok (a továbbiakban: **Gyakornok**),

együttesen Felek között alulírott helyen és napon az alábbi feltételek szerint.

1. A megállapodás tárgya

- 1.1. A megállapodás tárgya a belügyi tudományos kutatói és tudományszervezői munkáról szóló 6/2006. (Bk. 4.) BM utasítás 7. pont b) alpontjában foglaltak alapján, a belügyi tudományos kutatói utánpótlás elősegítése, a PhD doktori cím elnyerésére való felkészülés támogatása által.
- 1.2. A PhD doktori cím elnyerésére való felkészülés szakmai támogatása a mellékelt gyakornoki kutatási tervben foglaltak szerint valósul meg. A gyakornoki kutatási terv jelen megállapodás elválaszthatatlan részét képezi.
- 1.3. A Gyakornok tudományos kutatást folytathat a Fogadó szervnél. Az egyes szakmai anyagokhoz történő hozzáférést a Fogadó szerv kutatási engedély alapján biztosítja.
- 1.4. Jelen megállapodás nem keletkeztet sem munkaviszonyt, sem tanulói jogviszonyt a Felek között.

2. A megállapodás teljesítésének ideje

- 2.1. Felek jelen megállapodást a mellékelt gyakornoki kutatási tervben meghatározott időtartamra, 2017. szeptember 1. napjától 2018. február 28. napjáig terjedő időszakra kötik.

3. Felek jogai és kötelezettségei

- 3.1. Gyakornok nyilatkozik, hogy részt vesz a **KRE Állam - és Jogtudományi Doktori Iskola** (1042 Budapest, Viola utca 2-4. Sz.) képzésében.
- 3.2. Gyakornok vállalja, hogy tanulmányait a tőle elvárható gondossággal, a tőle elvárható legjobb tudásával végzi, és azt eredményesen befejezi, valamint kutatási eredményeiről a gyakornoki idő végén írásos beszámolót készít, ami a Fogadó szerv közreműködésével és jóváhagyásával, publikáció formájában jelenik meg.
- 3.3. Gyakornok vállalja, hogy a Fogadó szerv javaslata alapján, a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkára által kijelölt instruktornal, **Dr. Csizma Zoltán r. őrnagy úrral, a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Felderítő Főosztály Bűnszervezetek Elleni Osztály Emberkereskedelem Elleni Alosztály alosztályvezetőjével** (1062 Budapest, Aradi u. 21-23.), az instruktor által megjelölt,

a gyakorlonki kutatási tervben rögzített időpontokban konzultál. A konzultáció időpontjai, és eredményei dokumentálásra kerülnek, mely dokumentum a tanév végén készített instruktori beszámoló mellékletét képezi.

- 3.4. Az instruktör elősegíti a Gyakornok kutatásainak megvalósulását.
- 3.5. A Fogadó szerv gondoskodik a gyakorlonki beléptetéséről, a gyakorlonki tervben foglaltak tárgyi feltételrendszerének biztosításáról. A Gyakornokot költségtérítés nem illeti meg.
- 3.6. A Fogadó szerv az adat- és titokvédelmi szabályai, valamint szolgálati érdekeinek figyelembe vételével, a Fogadó szerv által meghatározott módon és mértékben biztosít hozzáférést a Gyakornok részére, a jóváhagyott gyakorlonki kutatási terv végrehajtásához szükséges dokumentációkhoz, iratokhoz, okmányokhoz stb.
- 3.7. Gyakornok köteles a tanulmányai megszakításáról, befejezéséről Fogadó szervet haladéktalanul írásban értesíteni.
- 3.8. Gyakornok hozzájárul ahhoz, hogy a Fogadó szerv a tanulmányai eredményességéről, folytonosságáról az Egyetemről tájékoztatást kérjen.
- 3.9. Gyakornok hozzájárul ahhoz, hogy a gyakorlonki idő során a nem megfelelő teljesítésről a Fogadó szerv a Belügyminisztériumot írásban tájékoztassa.
- 3.10. A Gyakornok a jelen megállapodás tárgyának sikere érdekében köteles együttműködni a Fogadó szervvel, így különösen köteles annak eredményességéről, jelen megállapodás szerződés szerinti teljesítését érintő, minden lényeges körülményről, információról haladéktalanul, de legkésőbb a tudomásra jutástól számított 15 napon belül a Fogadó szervet tájékoztatni.
- 3.11. Gyakornok jelen megállapodás aláírásával nyilatkozik arról, hogy megfelel a pályázati felhívásban rögzített valamennyi feltételnek.
- 3.12. A Gyakornok vállalja, hogy gyakorlonki kutató munkáját a Fogadó szerv speciális rendelkezéseinek, valamint a 3.6 pontban foglaltak figyelembe vételével végzi.
- 3.13. Gyakornok minden a Fogadó szervvel kapcsolatos megbeszélést és tárgyalást, valamint a gyakorlati idő során a rendelkezésére bocsátott, vagy egyéb módon a birtokába került minden információt teljes titoktartás mellett bizalmasan kezel. Gyakornok az információkat kizárólag jelen megállapodás végrehajtásának érdekében, az instruktör utasításainak megfelelően használhatja fel.
- 3.14. A Fogadó szerv a gyakorlonki idő befejezését követő 15 napon belül megküldi az instruktör által készített, a Gyakornokra vonatkozó írásos értékelését a Belügyi Tudományos Tanács titkára részére.

4. Kapcsolattartás

- 4.1. Felek a jóhiszemű és tisztességes joggyakorlás követelményét alapul véve, jelen megállapodásban meghatározott célok elérése érdekében együttműködnek. A megállapodás megkötése után felmerülő, a teljesítést akadályozó valamennyi körülményről Felek a lehető legrövidebb időn belül kötelesek tájékoztatni egymást. Az értesítés elmulasztásából eredő károkért a mulasztó Fél felelős.

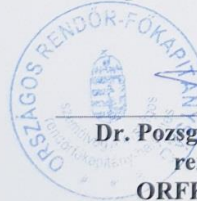
- 4.2. Minden értesítés, közlés, mely jelen megállapodást érinti, vagy érintheti, Felek kizárólag írásban – tértivevényes levél, valamint átvételi elismervény ellenében történő személyes kézbesítés formájában – jogosultak megtenni, mely abban az esetben tekintendő teljesítettnek, ha azt a címzett bizonyíthatóan átvette, illetve tartalmát igazolhatóan megismerhette.

5. Záró rendelkezések

- 5.1. Jelen megállapodás módosítása, kiegészítése kizárólag írásban, Felek kölcsönösen egybehangzó akaratnyilatkozata alapján történhet.
- 5.2. Felek egybehangzóan rögzítik, hogy a megállapodás aláírását megelőzően nem jutott tudomásukra olyan tény, adat, amelynek ismeretében jelen megállapodást nem kötötték volna meg, továbbá nem ismernek olyan tényt vagy körülményt, mely a megállapodásban foglalt jogok és kötelezettségek teljesülését hátrányosan érintené.
- 5.3. Felek rögzítik, hogy jelen megállapodásból eredő jogvitáikat először békés úton, tárgyalások útján rendezik, és csak ezek eredménytelensége esetén fordulnak bírósághoz.
- 5.4. Jelen megállapodásban nem, vagy nem kellő részletességgel szabályozott kérdésekre a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, valamint jelen megállapodás tárgyát érintő hatályos jogszabályok rendelkezései az irányadóak.
- 5.5. Jelen 3 (három) oldalból és 5 (öt) pontból álló megállapodás 5 (öt) egymással szó szerint megegyező példányban készült, amelyből egy-egy 1 példány a Fogadó szervet, a Gyakornokot, a Belügyminisztérium Személyügyi Helyettes Államtitkárságát, a Belügyi Tudományos Tanácsot, és a doktori iskolát illet.

Felek jelen megállapodást elolvasták, rendelkezéseit közösen értelmezték, és mint akaratukkal mindenben megegyezőt jóváhagyólag írták alá.

Budapest, 2017. szeptember 16. 19

Dr. Pozsgai Zsolt r. dandártábornok
rendőrségi főtanácsos
ORFK személyügyi országos
rendőrfőkapitány-helyettes

dr. Kubisch Károly
gyakornok

Melléklet:

- gyakoralmi kutatási terv

Készült:

- 5 eredeti példányban.

Kapják:

- 1. sz. pld. dr. Kubisch Károly (gyakornok);
- 2. sz. pld. Belügyminisztérium Személyügyi Helyettes Államtitkárság;
- 3. sz. pld. Belügyi Tudományos Tanács;
- 4. sz. pld. Készenléti Rendőrség, Nemzeti Nyomozóiroda (fogadó szerv);
- 5. sz. pld. KRE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola (doktori iskola).

VI.1.2. MPE OCM Diakonosz kutatási szerződés

EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERETMEGÁLLAPODÁS,

amely létrejött:

egyrésről: **Dr. Kubisch Károly** (sz.: Budapest, 1967.március 21.; an.: Juhász Terézia, szig.sz.:577134 SA; tudományos fokozatszerzési képzés: *Károli Gáspár Református Egyetem Állam és Jogtudományi Kar- Doktori Iskola (MAB azonosító: 222)* Témavezető: *Prof. Dr. Domokos Andrea egyetemi tanár; oktatási azonosító: 72288001484; 2030 Érd Fügefa u. 79. sz. alatti lakos*), mint **Kutató**;

másrésről: **Cigány Módszertani és Kutató Központ** (székhely: 5630 Békés, Verseny u. 7.; adószám: 18271395-1-04; képviseli: Durkó Albert misszióvezető), mint **Módszertani támogató**;

harmadrésről: **MPE Országos Cigánymisszió** (székhely: 5630 Békés, Petőfi Sándor u. 56. adószám: 18393567-2-04; képviseli: Durkó Albert misszióvezető) **Szervezési támogató**;

negyedrészről: **MPE DIAKONOSZ Támogató és Szolgáltató Központ** (székhely: 1143 Budapest, Gizella út 37.; adószám:18338616-2-42; képviseli: Pintér Imre igazgató) **Szolgálati támogató**,

együttesen: Támogatók;

továbbiakban, Kutatóval együtt: **Felek**) között, a mai napon, az alábbi tartalommal:

Preambulum:

A Magyar Pünkösdi Egyház missziói, intézményei, tagjai egymással együttműködve munkálkodnak Isten Országának építésén. Jelen megállapodás keretében Felek - testvéri közösségben - elkötelezik magukat az alábbiakban részletezett kutatás lefolytatása, annak segítése, támogatása mellett. Felek a kutatás céljának megvalósítása érdekében, testvéri együttműködésük során minden szükséges adatot, tájékoztatást kölcsönösen, egymás rendelkezésére bocsátanak.

Megállapodás tárgya

1. Felek jelen együttműködési megállapodás aláírásával kölcsönösen kötelezettséget vállalnak arra, hogy segítséget nyújtanak a **Kutató Társadalomtudományok tudományterületen, Állam- és Jogtudományok tudományágban, „Erkölc, jogi etika, etikai gyökerű jogszabályok, tisztesség kérdéseinek vizsgálata- Morál és büntetőjog” kutatási területen végzett, „Az emberkereskedelem büntetőjogi megítélésének morális vonatkozásai” című, jelen megállapodás elválaszthatatlan, 1. sz. Mellékletét képező Kutatási tervben részletezett kutatásának lefolytatásához.**
2. A kutatás támogatását Felek határozott időben jelölik meg, melynek kezdő időpontja: **2016. február 29. napjától** a kutatás végeredményeként elkészítendő **tudományos fokozatszerzési (PhD.) értekezés sikeres megvédését követő publikálhatóságáig, de legkésőbb 2019. december 31. napjáig.**

Kutató feladatai

3. Kutató jelen megállapodás aláírásával vállalja, hogy a Módszertani támogató tudományos és kutatási tevékenységét, Szervezési támogató egyházi missziós, és Szolgálati támogató diakóniai és jogsegély-szervező tevékenységét és célkitűzéseit alátámasztó, magas színvonalú tudományos kutatást folytat le az 1. pontban megjelölt témakörben.
4. Kutató a Támogatókat tájékoztatva és a Módszertani támogatóval együttműködve fenntartja magának a jogot, hogy a kutatási tervhez képest a kutatás részleteit, rész-céljait megváltoztassa.
5. Kutató minden kutatás során létrejövő részeredményt, tudományos értékű tanulmányt, cikket – a szerzői jog szabályai szerint, a Kutató nevének feltüntetése mellett – ingyenesen, belső, egyházi célokra átadja Támogatók részére. Az egyes szellemi termékek (tanulmányok, publikációk) nyilvánosságra hozatalához Kutató egyedi, írásos felhatalmazás alapján járul hozzá.
6. Kutatói nyilvánosságra hozatal esetén Támogatók hivatalos logója – a Felek egyedi megállapodása függvényében – feltüntethető.
7. Kutató –a kutatás lefolytatása és tudományos eredmények elérése érdekében, figyelemmel az egyházi sajátosságaira – szorosan együttműködik a Támogatókkal.
8. Kutatót a kutatása során tudomására jutott egyházi titkok, védett ismeretek tekintetében titoktartási kötelezettség terheli. A kutatás során megismert személyes adatokat kizárólag a kutatási céljai érdekében, bizalmasan – az adatvédelmi szabályoknak megfelelően - kezeli, rendszerezi, azokat harmadik személyeknek nem adja át.
9. **Kapcsolattartó: Dr. Kubisch Károly; e-mail: karoly.kubisch@gmail.com; Telefon: +36 70 9414 469.**

Támogatók feladatai

10. **Módszertani támogató** elsősorban módszertani-tudományos kutatási támogatást nyújt Kutató részére. A módszertani támogatás megvalósulhat tanácsadás, konzultáció, szakirodalom-, szakember ajánlása, konferencia-szervezés, - meghívás formájában.
Kapcsolattartó: Patkás Rita; E-mail: patkasrita@gmail.com; Telefon: +36 70 701 9280
11. **Szervezési támogató** személyes és intézményi kapcsolatai (gyülekezeti, missziói, felekezeti és felekezetközi) révén támogatja Kutató kutatási tevékenységét: szakértői találkozót szervez, adatszerzési (mélyinterjú, beszélgetés, egyéb eszközök) lehetőségeket teremt kutató és a kutatásba bevont célcsoport között, kérdőíveket juttat el a címzettekhez, elősegíti a kutatásban résztvevő felek közti információáramlást.

2

Kapcsolattartó: Surman László; E-mail: surmanlaszlo@remenyhir.hu; Telefon: + 36 70 394 8682.

12. **Szolgálati támogató** a Kutató kutatásához kapcsolódóan kisebb eszközbeszerzésekhez, tárgyi kiadásokhoz, utazásokhoz – közérdekű önkéntes jogviszonya alapján és közérdekű önkéntes tevékenységről szóló szerződésének keretei között – költségtérítés formájában, anyagi támogatást nyújt. **Kapcsolattartó: dr. Kubisch Ildikó; E-mail: kubisch.ildiko@punkosdi.hu; telefonszám: + 36 70 628 7800.**
13. A Kutató által elért kutatási módszerek, eredmények, s azok Támogatók általi nyilvánosságra hozatala a Kutató egyedi, írásos felhatalmazásához kötött.
14. Támogatók szorosan együttműködnek a Kutatóval, részére minden szükséges adatot, információ időben és megfelelő formában adnak át, ügyelve arra, hogy az átadott adatok tekintetében a hatályos adatvédelmi szabályoknak megfelelően járjanak el.

Egyéb rendelkezések

15. Jelen keret-megállapodást Felek csak közös, kölcsönösen egybehangzó akaratnyilatkozattal, írásban módosíthatják.
16. Jelen keret-megállapodást bármelyik fél – egyoldalú, Felekhez intézett, írásos jognyilatkozatában, indokolás nélkül felmondhatja.
17. Jelen megállapodást a Felek, mind akaratukkal mindenben megegyezőt, helybenhagyólag írták alá.

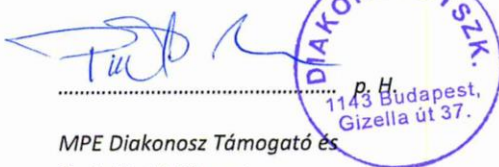

Jelen megállapodás négy (4) egymással szó szerint megegyező példányban készült.

Kelt.: Budapest, 2016. február 29. napján.

Dr. Kubisch Károly

Kutató

 p. H.
 1143 Budapest,
 Gizella út 37.

MPE Diakonosz Támogató és
 Szolgáltató Központ

Szolgálati támogató

Melléletek:

1. sz. Melléklet: Kutatási terv

2. sz. Melléklet: Kutató szakmai önéletrajza és publikációs listája

 Adószám:
 18271395-1-04
 Cigány Módszertani és Kutató Központ 2.
 Békés, Verseny u. 7.
 p. H.

Módszertani támogató

 p. H.
 56. BÉKÉS,
 Petőfi u. 56.
 (1)
 MPE Országos Cigánymisszió

Szervezési támogató

VI.1.3. Plágiumnyilatkozat

OM azonosító: FI 44189

NYILATKOZAT

Alulírott Kubisch Károly ezennel kijelentem, hogy a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezésem kizárólag saját, önálló munkám eredménye. A benne található – másoktól származó – nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti leőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem.

Kijelentem továbbá, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

E kijelentésemet büntetőjogi felelősségem tudatában tettem.

Kelt.: Budapest, 2021. április 10.

.....
 (doktorjelölt aláírása)

VI.1.4. Nyilatkozat doktori eljárásról

OM azonosító: FI 44189

NYILATKOZAT

Alulírott Kubisch Károly, (neptun kód: YWLJ6I) nyilatkozom, hogy állam- és jogtudomány tudományágban nincs folyamatban fokozatszerzési eljárásom, illetve fokozatszerzési eljárásra való jelentkezésemet két éven belül nem utasították el, továbbá két éven belül nem volt sikertelenül zárult doktori védésem.

Nyilatkozom tovább, hogy nem állok doktori fokozat visszavonására irányuló eljárás alatt, illetve öt éven belül nem vontak vissza tőlem korábban odaítélt doktori fokozatot.

Dátum: 2021. április 10.

.....
(doktorjelölt aláírása)

VI.2. The Dissertation Summary in English

The goal of my thesis is that everyone can understand: human trafficking is a phenomenon that goes against the universal principles built by the civilized human community. In which it fundamentally threatens civilized society. And for this we are all obliged to fight against organized crime, especially the trafficking of human beings. In my dissertation I would like to draw attention to the fact that the prohibition of the law is not sufficient to stop transnational crime. Despite the fact that European governments and the European Union are making enormous efforts to curb human trafficking, the results are unfortunately still not spectacular.

The fight against the trafficking of human beings in the United States begins with the protection of minors. For this it would be useful to create a global regulation, in which all regulations start with the protection of children. In my dissertation, I present an assistant who works in an American institution where they treat sexual perpetrators.

In my thesis, I present the assumptions of research, which support the hypothesis, that human trafficking violates human dignity, not freedom of movement or the right to self-determination. There is no debate on this issue in civil jurisdictions that the dignity of the human person means that the human person deserves absolute respect for himself. The dignity of the human being is a cultural value that underlies all other values, including ethical ones, as well as all the rights recognized to him, because human dignity is born with the birth of the human being. The opposite with European Christian culture, with all the ethical moral values and therefore should not be tolerated, that in the twenty-first century there are slaves.

In my dissertation, I propose that in Hungarian criminal law, human trafficking should be included among the crimes that violate human dignity through structural change.

Churches should have more opportunities for the rehabilitation and reintegration of victims, hoping that they do not fall back into the imprisonment of criminal networks.

Importantly, the latency of child trafficking is very high in the poor regions of the country. It is therefore necessary to establish new rules for the protection of minors, especially against the trafficking of children.

I consider it important that criminal law defines violent crimes against pregnant women as a special qualifying circumstance. It is particularly significant that victims of trafficking are often pregnant and are therefore unable to defend themselves. Unfortunately our criminal law avoids this problem, for this reason the Prosecutor cannot handle the matter with due weight in the indictment. Hoping that my proposal

will be accepted, we can hope that in the future we can get more protection for pregnant women.

The knowledge and prevention of human trafficking is therefore the task of all civilians, to which I also wanted to contribute with my research.

VI.3. Un corto riepilogo della tesi in italiano

L'obiettivo della mia tesi è che tutti possano capire: il traffico di esseri umani un fenomeno che va contro i principi universali costruiti dalla comunità umana civilizzata. In cui minaccia fundamentalmente la società civilizzata. E per questo siamo tutti obbligati di lottare contro la criminalità organizzata soprattutto il traffico di esseri umani. In mia dissertazione vorrei richiamare l'attenzione sul fatto, che il divieto della legge non sufficiente per fermare una criminalità transnazionale. Nonostante, che i governi europei e l'Unione Europea compiono enormi sforzi per frenare il traffico degli esseri umani, i risultati purtroppo ancora non sono spettacolari.

La lotta contro il traffico degli essere umani negli Stati Uniti si comincia il protezione dei minorenni. Per questo sarebbe utile creare una regolamentazione globale, in cui tutte le norme iniziano con la protezione dei bambini. Nella mia dissertazione presento un assistente, il quale lavora in un istituto americano la dove curano i perpetratori sessuali. Nella mia tesi, presento i presupposti delle ricerche, che supportano l'ipotesi, che la tratta degli esseri umani viola la dignità umana, non la libertà di movimento oppure il diritto all'autodeterminazione. Non c'è dibattito su questo tema nelle giurisdizioni civili che la dignità della persona umana significa che la persona umana merita assoluto rispetto per sé. La dignità dell'essere umano è un valore culturale che fonda tutti gli altri valori, compresi quelli etici, nonché tutti i diritti a lui riconosciuti, perché la dignità umana nasce con la nascita dell'essere umano. L'opposto con cultura cristiana europea, con tutti i valori morali etici e quindi non dovrebbe essere tollerato, che nel ventunesimo secolo esistano sciavi.

Nella mia dissertazione, propongo che nel diritto penale ungherese, la tratta di esseri umani dovrebbe essere inclusa tra i crimini che violano la dignità umana attraverso il cambiamento strutturale.

Le chiese dovrebbero avere maggiori opportunità per la riabilitazione e il reinserimento delle vittime, sperando che non si ricadono nella prigionia delle reti criminali.

Importante, che la latenza del traffico di bambini è molto alta nelle regioni povere del paese. È quindi necessario stabilire nuove norme a tutela dei minori, soprattutto soprattutto di contro il traffico di bambini.

Considero importante che il diritto penale definisca i crimini violenti contro le donne incinte come una circostanza qualificante speciale. È particolarmente significativo, che le vittime di tratta siano spesso incinte e per questo motivo sono incapaci di difendersi. Purtroppo il nostro diritto penale evita questo problema, per questo motivo la Procura non può gestire la questione con il dovuto peso a nell'atto di accusa. Sperando che la mia proposta venga accettata, possiamo sperare che nel futuro si possa ottenere una maggiore protezione per le donne incinte.

La conoscenza e la prevenzione della tratta di esseri umani è quindi compito di tutte le persone civili, a cui ho voluto contribuire anche con la mia ricerca.

VI.4. Irodalomjegyzék

VI.4.1. Külföldi államok törvényeire történő hivatkozás

1. A 2015-ben meghozott Modern Slavery Act. Forrás: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/30/contents> (letöltés: 2020. augusztus 23.)
2. A Bizottság ajánlása az 5G hálózatok kiberbiztonságáról, C(2019) 2335. Közlemény: Az 5G biztonságos kiépítése az EU-ban - Az uniós eszköztár alkalmazása, COM(2020) 50.
3. A Bolgár Köztársaság alkotmánya Forrás: <http://constcourt.bg/en/LegalBasis> (letöltés: 2020. augusztus 14.)
4. A Bolgár Köztársaság alkotmánya. Forrás: <https://www.parliament.bg/en/const> (2020.06.28.)
5. A Dán Királyság alkotmánya Forrás: <https://www.ft.dk/da/dokumenter/bestil-publikationer/publikationer/mingrundlov/min-grundlov> (2020.06.29.)
6. A Horvát Köztársaság alkotmánya: forrás: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html (2020. augusztus.15.)
7. A prostituáltak jogi és társadalmi helyzetét javító törvénytervezet magyarázatai, BT-Drucks. 14 / 5958, 4. lásd még az erkölcs megváltozása (a BGB 138. § I) a prostitúció reklámozásának versenyellenes jellege alapján. In: BGH, v. 2006. július 13 - I ZR 241/03. Forrás: http://lorenz.userweb.mwn.de/urteile/izr241_03.htm (2020. augusztus 21.)
8. Art. 17. La peine de la confiscation des biens ne peut être établie. (Révision du 29 avril 1999). Forrás: https://www.legislationline.org/download/id/6487/file/Luxembourg_Constitution_am2016_fr.pdf (letöltés: 2020. augusztus 17.)

9. Art. 7. (3) The general confiscation of property is prohibited. Forrás:
<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/001-156%20aggliko.pdf> (letöltés: 2020. augusztus 17.)
10. Article 12 (6) A punishment of general confiscation of property is prohibited. Forrás:
https://www.constituteproject.org/constitution/Cyprus_2013.pdf?lang=en (letöltve: 2020. augusztus 17.)
11. Az 1921. szeptember 30-án elfogadott szövetségi nőkereskedés elleni törvény - 1925. évi XIX. törvény a nőekkel és a gyermekekkel űzött kereskedés elnyomása végett Genfben létrejött nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában
12. Az 1958. október 4-én hatályban lévő Francia Alkotmány teljes szövege, amely a 2008. július 23-i alkotmány felülvizsgálatától hatályos. <https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur> (letöltés: 2020.06.28.)
13. Az amerikai államok büntetőszabályozása. Forrás:
https://www.law.cornell.edu/wex/table_criminal_code (letöltés: 2020. augusztus 26.)
14. Az Egyesült Államok Alkotmánya. Forrás:
https://web.archive.org/web/20160618122348/http://hungarian.hungary.usembassy.gov/constitution_in_hungarian.html (letöltve: 2021. január 19.)
15. Az Észt Köztársaság alkotmánya. Forrás: <https://www.president.ee/en/republic-of-estonia/the-constitution/> (letöltés: 2020. augusztus 14.)
16. Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépéséről szóló Egyezményének kihirdetéséről szóló 2013. évi XVIII. törvényre (a továbbiakban: Egyezmény)
17. Az Olasz Büntetőtörvény az 1930. október 19-i, 1398 sz. Királyi rendelet egységes szerkezetben kiadott és frissített szövege Forrás:
<https://www.altalex.com/documents/news/2014/10/28/dei-delitti-contro-la-persona> (letöltés: 2020.06.28.)
18. Az Orosz Föderáció Büntető Törvénykönyvének N 63-FZ 1996.06.13 - a legutóbbi módosítás: 2020. június 7.
19. Az Orosz Föderáció bünygyi kódexe. Forrás:
http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/ (letöltés: 2020. augusztus 26. saját fordítás).
20. Az Osztrák Szövetségi Alkotmányos Törvény teljes szövege. Forrás:
<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138&FassungVom=2222-02-02> (letöltés: 2020.06.28.)
21. Begriff der Zwangslage: Einschränkung der Entscheidungs- und Handlungsmöglichkeiten aufgrund von prekären wirtschaftlichen Verhältnissen - azaz a nehéz helyzet fogalma: a döntéshozatal és a cselekvési lehetőségek korlátozása bizonytalan gazdasági körülmények

- miatt. Forrás: <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/5/14/5-154-14.php> (letöltés 2020. augusztus 20.)
22. Belga Királyság Szövetségi Alkotmánya angol nyelven. https://www.const-court.be/en/basic_text/belgian_constitution.pdf (letöltés: 2020.06.28.)
 23. BGH, 2014. július 16-i Bírósági határozat - 5 StR 154/14 - BGH 5 StR 154/14 - Beschluss vom 16. Juli 2014 (LG Berlin) Forrás: <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/5/14/5-154-14.php> (letöltés: 2020. augusztus 20.)
 24. BT-Drucks (Bundestags-Drucksache) 18/9095, 32.; Az emberkereskedelem elleni küzdelem javításáról szóló törvény, valamint a Szövetségi Központi Nyilvántartási Törvény és a szociális törvény nyolcadik könyvének módosításáról szóló 2016. évi szövetségi közlöny I. részének 48. sz. kiadása, 2016. október 14. 2226.;
 25. Ciprusi Alkotmány legutóbbi alaptörvényi módosítása: 69 (I) / 2020 Forrás: <http://162.241.142.85/nomoi/enop/non-ind/syntax/full.html> (letöltés: 2020.06.28.)
 26. COM(2020) 605 final - A biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégiára vonatkozó dokumentum
 27. Cseh büntetőtörvény. Forrás: <https://www.mvcr.cz/clanek/o-nas-prevence-kriminality-obchodovani-s-lidmi.aspx> (letöltve: 2020.06.29.)
 28. Cseh Köztársaság Alkotmánya forrás: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> (letöltés: 2020.06.88.)
 29. Det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering (Az emberkereskedelem elleni bűncselekmény és az emberi kizsákmányolás elleni törvény 2018. Július 1.) Forrás: <https://www.regeringen.se/4aee32/contentassets/b167a39183e44beeac54d9b6bbdbceee/d-et-strafrattsliga-skyddet-mot-manniskohandel-och-manniskoexploatering> (letöltés: 2020. március 9.)
 30. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata. Forrás: <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=hng> (2019.08.01.)
 31. Emberkereskedelem elleni amerikai büntetőeljárások. Forrás: <https://www.ncsl.org/research/civil-and-criminal-justice/prosecuting-human-traffickers.aspx> (letöltés: 2020. augusztus 26.)
 32. Francia Alkotmány: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur> (letöltés: 2019. 10. 14.)
 33. Gesetz zur Verbesserung der Bekämpfung des Menschenhandels und zur Änderung des Bundeszentralregistergesetzes sowie des Achten Buches Sozialgesetzbuch v. 11.10.2016, BGBl. I 2016, S. 2226.

34. Görög Köztársaság alkotmánya Forrás:
https://www.constituteproject.org/constitution/Greece_2008.pdf?lang=en (letöltés 2020. augusztus 14.)
35. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland: Art 1 (1) Die Würde des Menschen ist unantastbar. Sie zu achten und zu schützen ist Verpflichtung aller staatlichen Gewalt.
 Forrás: <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html#BJNR000010949BJNE002600314> (letöltés: 2019. 10.14.)
36. Holland Királyság alkotmánya (kihelyezve: 2019.02.28.) Forrás:
<https://www.government.nl/topics/constitution/documents/reports/2019/02/28/the-constitution-of-the-kingdom-of-the-netherlands> (letöltve: 2020. augusztus 15.)
37. Human Tissue Act 2004 is up to date with all changes known to be in force on or before 23 August 2020.: Forrás: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/30/contents> (letöltés: 2020. augusztus 23.)
38. Human Trafficking in GEORGIA: A Survey of Law Enforcement Assessing Georgia Law Enforcement's Awareness of and Involvement in Human Trafficking Activity.
 Forrás:
https://gbi.georgia.gov/sites/gbi.georgia.gov/files/related_files/document/2014%20Human%20Trafficking%20Report.pdf (letöltés: 2020. augusztus 27.)
39. HUMAN TRAFFICKING IN MINNESOTA - A Report to the Minnesota Legislature 2019. Prepared by: Minnesota Office of Justice Programs, Minnesota Statistical Analysis Center. Forrás: https://dps.mn.gov/divisions/ojp/statistical-analysis-center/Documents/2018%20Human%20Trafficking%20Full%20Report_FINAL.pdf ;
40. Maus Didier: Les grands textes de la pratique institutionnelle de la V. République, 1998. 42. in: Ádám Péter: Franciaország alkotmányos rendje és politikai intézményei.
41. Modern Slavery Act 2015: Forrás:
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/30/contents/enacted> (Letöltve: 2020. augusztus 22.)
42. Német Szövetségi Alkotmánybíróság (BVerfGE) határozata 115., 118-166., (2006. február 15-i ítélet).
43. Protection of Children Act 1978 is up to date with all changes known to be in force on or before 23 August 2020.: Forrás: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/37/section/1> (Letöltés: 2020. augusztus 23.)
44. Schweizerisches Strafgesetzbuch. Forrás: http://www.gesetze.ch/sr/311.0/311.0_019.htm (letöltés: 2020. augusztus 25.)
45. Sexual Offences Act 2003 is up to date with all changes known to be in force on or before 23 August 2020.: Forrás: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents> (letöltés: 2020. augusztus 23.)

46. Statute of Westminster 1931 UK Public General Acts 1931 c. 4., forrás:
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo5/22-23/4/contents> (letöltve: 2020.06.29.)
47. Strafgesetzbuch - német büntetőtörvénykönyv Forrás:
<https://dejure.org/gesetze/StGB/180a.html> (letöltve: 2020. augusztus 21.)
48. Svájci emberkereskedelem elleni törvény. <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/index.html> (letöltés: 2020. augusztus 25.)
49. Svéd emberkereskedelem elleni jogszabály <https://data.riksdagen.se/fil/DBFC56F1-7731-41E1-A179-DDA18EBFE7A8> (letöltve: 2020. március 8.)
50. Svédországi Bűnügyi védelem az emberkereskedelem és az kizsákmányolás ellen:
<https://www.regeringen.se/4aee32/contentassets/b167a39183e44beeac54d9b6bbdbceee/d-et-strafrattsliga-skyddet-mot-manniskohandel-och-manniskoexploatering> (letöltve: 2020. március 8.)
51. Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001. Forrás:
<https://www.justice.gov/archive/ll/highlights.htm> (letöltve: 2019. szeptember. 07.)

VI.4.2. Magyar törvényi, rendeleti hivatkozások

52. 1909. évi II. törvénycikk indokolása - a kivándorlásról;
53. 1912. évi LXII. törvénycikk a leánykereskedés elnyomása végett Párisban 1910-ben létrejött nemzetközi egyezmény és a hozzátartozó zárjegyzőkönyv becikkelyezése tárgyában;
54. 1925. évi XIX. törvénycikk a nőekkel és a gyermekekkel űzött kereskedés elnyomása végett Genfben létrejött nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában
55. 1933. évi III. törvénycikk a rabszolgaság tárgyában Genfben, 1926. évi szeptember hó 25-én kelt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről
56. 1935. évi XX. törvénycikk a nagykorú nőekkel űzött kereskedés elnyomására vonatkozó nemzetközi egyezmény becikkelyezése tárgyában
57. 1955. évi 34. törvényerejű rendelet - az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.
58. 1955. évi 34. törvényerejű rendelet az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.
59. 1956. évi I. törvény - az Egyesült Nemzetek Alapokmányának törvénybe iktatásáról szóló
60. 1958. évi 18. törvényerejű rendelet - a rabszolgaságra vonatkozóan Genfben, 1926. évi szeptember hó 25. napján kelt Egyezmény módosítása tárgyában New Yorkban, 1953. évi

december hó 7. napján kelt Jegyzőkönyv és Melléklete, továbbá a rabszolgaság, a rabszolga kereskedés, valamint a rabszolgasághoz hasonló intézmények és gyakorlatok eltörlése tárgyában Genfben, 1956. évi szeptember hó 7. napján kelt Kiegészítő Egyezmény kihirdetéséről;

61. 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntetőtörvénykönyve ;
62. 1969. évi 8. törvényerejű rendelet a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről New Yorkban 1965. december 21-én elfogadott nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.
63. 1976. évi 27. tvr. az apartheid bűncselekmények leküzdéséről és megbüntetéséről szóló, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésén, 1973. november 30-án elfogadott nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.
64. 1976. évi 9. tvr. az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről
65. 1978. évi IV. törvény - A Büntető Törvénykönyvről.
66. 1991 évi LXIV. törvény - New Yorkban 1989. november 20-án kihirdetett ENSZ Gyermek jogairól szóló Egyezmény, melyet a Gyermek jogairól szóló, Egyezmény kihirdetéséről
67. 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről.
68. 1995. évi CXXV. törvény A nemzetbiztonsági szolgálatokról
69. 1995. évi II. tv. a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XLIV. ülészakán, 1989. december 15-én elfogadott Második Fakultatív Jegyzőkönyve kihirdetéséről.
70. 1997. évi CLIV. törvény - az egészségügyről
71. 1997. évi LXXIII. törvény - a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról
72. 1997. évi XXXI. törvény - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
73. 1998. évi LXXXVII. törvény - a büntető jogszabályok módosításáról
74. 20/2019. (VI. 26.) AB határozat a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény tárgyában.
75. 2001. évi CXXI. törvény - a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról
76. 2002. évi VI. törvény - az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye: Az emberi jogokról és

- a biomedicináról szóló Egyezmény, valamint az Egyezménynek az emberi lény klónozásának tilalmáról szóló, Párizsban, 1998. január 12-én kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve kihirdetéséről.
77. 2005. évi CXXXV. törvény - a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről.
78. 2006. évi CI. törvény - az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről.
79. 2006. évi CII. törvény - az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről.
80. 2006. évi II. törvény a Magyar Köztársaság és Románia között, a szociális biztonságról szóló, Bukarestben, 2005. október 20-án aláírt Egyezmény kihirdetéséről
81. 2007. évi II. törvény - harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról.
82. 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól.
83. 2011. évi CXII. törvény - az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló.
84. 2011. évi CXII. törvény - információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról.
85. 2011. évi XLVIII. törvény - az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek a tűzfegyverek, azok részei és alkatrészei, valamint a lőszeres tiltott előállítás és kereskedelme elleni fellépésről szóló, 2001. május 31-én elfogadott Jegyzőkönyve kihirdetéséről.
86. 2013. évi XVIII. törvény - az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményének kihirdetéséről.
87. 2017. évi XC törvény a büntetőeljárásról.
88. 2018. évi CXVII. törvény - egyes szociális, gyermekvédelmi tárgyú, valamint egyéb kapcsolódó törvények módosításáról.
89. 2020. évi V. törvény az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról.
90. 2020. évi XLIII. törvény - a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról.
91. 34/2015. (XI. 10.) IM rendelet - a tizennegyedik életévét be nem töltött terhelt vagy tanú, valamint a különleges bánásmódot igénylő sértett meghallgatására szolgáló rendőrségi

- helyiség kialakításáról és ellenőrzéséről és 1/2013. (I.8.) ORFK utasítás gyermekmeghallgató szoba használatbavételéről, használatának rendjéről.
92. Az Emberkereskedelem Elleni Küzdelemről szóló 2013-2016 közötti Nemzeti Stratégiáról szóló 1351/2013. (VI. 19.) Korm. határozat.
93. Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégiáról szóló 1046/2020. (II. 18.) Korm. határozat.
94. Az emberkereskedelem elleni, 2008-2012 közötti nemzeti stratégiáról szóló 1018/2008. (III. 26.) Korm. határozat.
95. EMMI 2020. évi szakmai irányelve egészségügyi ellátók feladatairól gyermekek bántalmazásának, elhanyagolásának gyanúja esetén.
96. 1046/2020. (II. 18.) Korm. határozat - az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint annak végrehajtását szolgáló, 2020-2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről
97. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
98. Szabályrendelet a bordély-ügyről. 837/1884.
99. Szabályrendelet a prostitúcióról. 881-1008/1907.

VI.4.3. Közjogi szervezetszabályozó eszközök

100. Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főosztály 27-256/2/2006. számú, emberkereskedelem és a prostitúcióra kényszerítés nyomozásakor alkalmazandó Módszertani Útmutató;
101. Legfőbb Ügyészség KSB 3771/2018/5-I. - NF. 3889/2014/11 számon kiadott iránymutatása: az emberkereskedelem tekintetében a kizsákmányolás és a kiszolgáltatott helyzet értelmezése, illetve a kerítés bűncselekményétől való elhatárolása, valamint a bűnszervezetben való elkövetésről;
102. Legfőbb Ügyészség KSB 377/2018/45-II - NF. 3889/2014/17-II számon kiadott iránymutatása: az emberkereskedelem büntette sértettjeinek azonosításával, valamint a sértettek különleges bánásmódot igénylő személyként kezeléséről;

VI.4.4. Európai, nemzetközi instrumentumok

103. (2013/2103(INI)) a szexuális kizsákmányolásról és a prostitúcióról, valamint ezeknek a nemek közötti egyenlőségre gyakorolt hatásáról.
104. (2015/2340(INI)) az emberkereskedelem elleni küzdelemről az uniós külkapcsolatok terén 2020.5.11. COM (2020) 188 final - A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat

- felváltásáról szóló, 2012. október 25-i 2012/29/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásáról.
105. (2018/2036(INI)) Minimum Standards for Minorities in the EU
 106. 2012/29/EU Irányelv - A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló Parlamenti és Tanácsi 2012. október 25-én kiadott Irányelve.
 107. 2020.5.11. COM (2020) 188 final - A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak
 108. Az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv végrehajtásáról (2020/2029(INI))
 109. Európa 2020 oktatási stratégia Forrás:
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_tertiary-education-attainment_hu.pdf (letöltés: 2021. 07.15.)
 110. 231/2014/EU Rendelet az IPA II Előcsatlakozási Támogatási Eszköz létrehozásáról
 111. 62018TN0306 T-306/18. sz. ügy: 2018. május 16-án benyújtott kereset - Magyarország kontra Bizottság.
 112. A BIZOTTSÁG 2018. február 14-i (EU) 2018/262 HATÁROZATA - a „We are a welcoming Europe, let us help!” elnevezésű javasolt polgári kezdeményezés.
 113. A Bizottság ajánlása az 5G hálózatok kiberbiztonságáról, C(2019) 2335. Közlemény: Az 5G biztonságos kiépítése az EU-ban - Az uniós eszköztár alkalmazása, COM(2020) 50.
 114. A BIZOTTSÁG HATÁROZATA (2008. március 4.) a SIRENE-kézikönyvnek és a Schengeni Információs Rendszer második generációja (SIS II) további végrehajtási intézkedéseinek elfogadásáról (2008/334/IB)
 115. A Bizottság hatvanhetedik ülészakán (2014. szeptember 1-19.) elfogadott, Magyarországról szóló harmadik, negyedik és ötödik összevont időszakos jelentésre vonatkozó záró észrevételek. Forrás:
http://www.macsgyoe.hu/downloads/szakmai_anyagok/ENSZ_zaroeszrevetelek_2014.pdf (2020. augusztus 31.)
 116. A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU Irányelv 20. cikkében előírtak szerinti második jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2018) COM(2018) 777 final.
 117. A Bizottság közleménye „Nyitott és biztonságos Európa: váltsuk valóra!” (COM(2014)154 final);
 118. A Bizottság közleménye a migráns gyermekek védelméről (COM(2017)211);

119. A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012-2016) /* COM/2012/0286 final */
120. A Gyermekek Jogainak Bizottsága: 41. ülés. A részes államok által a 44. cikk alapján benyújtott Jelentések tárgyalása. <http://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/Az-ENSZ-Gyermekjogi-Bizottságának-Záró-észrevételei-2006.pdf> (2020. augusztus 31.)
121. A roma kisebbség helyzetének javítása, felzárkóztatása irányába tett erőfeszítések, az ILO 138. sz. Egyezményében foglalt munkavállalási alsó korhatár elfogadása, az Európa Tanácsnak a kisebbségek jogairól elfogadott Egyezményének ratifikálása.
122. A TANÁCS 1999. május 17-i 1999/437/EK HATÁROZATA az Európai Unió Tanácsa, valamint az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság között, e két államnak a schengeni vívmányok végrehajtására, alkalmazására és fejlesztésére irányuló társulásáról kötött megállapodás alkalmazását szolgáló egyes szabályokról.
123. A TANÁCS 2000. november 27-i 2698/2000/EK RENDELETE az Euro-Mediterrán partnerség (MEDA) keretében végrehajtott gazdasági és társadalmi szerkezeti reformokat kísérő pénzügyi és műszaki intézkedésekről szóló 1488/96/EK rendelet módosításáról
124. A TANÁCS 2002. június 13-i KERETHATÁROZATA a közös nyomozócsoportokról (2002/465/IB)
125. A TANÁCS 2004. április 29-i 2004/81/EK IRÁNYELVE a harmadik országok emberkereskedelem áldozatává vált vagy az illegális bevándorlás megkönnyítésére irányuló cselekményekkel érintett, a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal együttműködő állampolgárai részére kiállított tartózkodási engedélyről
126. A TANÁCS 2008. január 28-i 2008/146/EK HATÁROZATA az Európai Unió, az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség közötti, a Svájci Államszövetségnek a schengeni vívmányok végrehajtására, alkalmazására és fejlesztésére irányuló társulásáról szóló megállapodásnak az Európai Közösség nevében történő megkötéséről.
127. A Tanács 2008. október 24-i 2008/841/IB kerethatározata - a szervezett bűnözés elleni küzdelemről.
128. A TANÁCS 2011. március 7-i 2011/350/EU HATÁROZATA az Európai Unió, az Európai Közösség, a Svájci Államszövetség és a Liechtensteini Hercegség közötti, a Liechtensteini Hercegségnek az Európai Unió, az Európai Közösség és a Svájci Államszövetség közötti, a Svájci Államszövetségnek a schengeni vívmányok végrehajtására, alkalmazására és fejlesztésére irányuló, különösen a belső határokon történő ellenőrzés megszüntetéséhez és a személyek mozgásához kapcsolódó társulásáról szóló megállapodáshoz való csatlakozásáról szóló jegyzőkönyvnek az Európai Unió nevében történő megkötéséről.

129. A TANÁCS 2016. január 18-i (EU) 2016/44 RENDELETE a líbiai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról és a 204/2011/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről.
130. A TANÁCS 2017. július 17-i (EU) 2017/1325 RENDELETE a líbiai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról szóló (EU) 2016/44 rendelet módosításáról.
131. A TANÁCS 2017. május 11-i (EU) 2017/865 HATÁROZATA az Európa Tanács a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményének a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos kérdések tekintetében az Európai Unió nevében történő aláírásáról
132. A TANÁCS 2017. szeptember 28-i (EU) 2017/1770 RENDELETE a mali helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről.
133. A TANÁCS 2018. június 14-i (EU) 2018/870 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE a líbiai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról szóló (EU) 2016/44 rendelet 21. cikke (1) bekezdésének végrehajtásáról.
134. A TANÁCS 2018. szeptember 24-i (EU) 2018/1285 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE a líbiai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról szóló (EU) 2016/44 rendelet 21. cikke (5) bekezdésének végrehajtásáról.
135. A TANÁCS 2020. január 27-i (EU) 2020/116 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE a mali helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló (EU) 2017/1770 rendelet 12. cikke (1) bekezdésének végrehajtásáról.
136. A TANÁCS 2020. január 7-i (EU) 2020/8 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE a mali helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló (EU) 2017/1770 rendelet 12. cikke (1) bekezdésének végrehajtásáról.
137. A TANÁCS HATÁROZATA Az Európa Tanács a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményének az Európai Unió nevében történő megkötéséről forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0109&from=HU> (letöltés: 2020. augusztus 19.) 2.1. pont.
138. A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 2016/679 EU rendelet (GDPR).
139. Alapvető Jogok és Szabadságjogi Charta; Csehország. forrás: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> (letöltve: 2020.06.28.)
140. Amszterdami Szerződés - Az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Közösségeket létrehozó szerződések és egyes kapcsolódó okmányok módosításáról.
141. Az 1966. évi Nemzetközi Egyezségokmány a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogokról
142. Az 1966. évi Nemzetközi Egyezségokmány a Polgári és Politikai Jogokról;

143. Az Egyesült Nemzetek keretében Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvény.
144. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének 1951. évi Egyezménye a menekültek helyzetéről;
145. Az emberkereskedelem elleni fellépésről szóló Európa Tanácsi Egyezmény
146. Az ENSZ 2006. évi egyezménye a fogyatékkal élő személyek jogairól.
147. Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága záródokumentuma. Forrás:
http://www.macsgyoe.hu/downloads/szakmai_anyagok/ENSZ_zaroeszrevetelek_2014.pdf
 f (letöltve: 2020. augusztus 31.)
148. Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezménye;
149. Az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó 1957-ban Rómában aláírt szerződés.
150. Az Európai Parlament 2013. október 10-i állásfoglalása a foglyok CIA általi állítólagos szállításáról és illegális fogva tartásáról az európai országokban: (2013/2702(RSP));
151. Az Európai Parlament 2018. szeptember 12-i állásfoglalása. Forrás:
http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0340_HU.html (letöltve: 2019. augusztus 22.)
152. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2011. április 5-i 2011/36/EU IRÁNYELVE az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. (2020. augusztus 18.)
153. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2011. december 13-i 2011/93/EU IRÁNYELVE a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról.
154. Az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i 2012/29/EU Irányelve a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról.
155. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2016. május 11-i (EU) 2016/794 RENDELETE a Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről
156. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2016. március 9-i (EU) 2016/399 RENDELETE a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex).

157. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2018. november 14-i (EU) 2018/1727 RENDELETE az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynökségéről (Eurojust) és a 2002/187/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről.
158. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2018. november 28-i (EU) 2018/1862 RENDELETE a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a 2007/533/IB tanácsi határozat módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1986/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 2010/261/EU bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről
159. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2018. szeptember 12-i (EU) 2018/1240 RENDELETE az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról, valamint az 1077/2011/EU rendelet, az 515/2014/EU rendelet, az (EU) 2016/399 rendelet, az (EU) 2016/1624 rendelet és az (EU) 2017/2226 rendelet módosításáról.
160. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2019. június 20-i (EU) 2019/1149 RENDELETE az Európai Munkaügyi Hatóság létrehozásáról, a 883/2004/EK, a 492/2011/EU és az (EU) 2016/589 rendelet módosításáról, valamint az (EU) 2016/344 határozat hatályon kívül helyezéséről.
161. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2019. június 20-i (EU) 2019/1240 RENDELETE a bevándorlási összekötő tisztviselők európai hálózatának létrehozásáról
162. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2019. november 13-i (EU) 2019/1896 RENDELETE az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről
163. AZ EURÓPAI PARLAMENT LÍBIÁRÓL SZÓLÓ, 2018. május 30-i (2020/C 76/24) AJÁNLÁSA - a Tanácshoz, a Bizottsághoz és a Bizottság alelnökéhez/az Unió kül- és biztonságpolitikai főképviselőjéhez (2018/2017(INI))
164. Az Európai Unió és Tanács 2011. április 5-i 2011/36/EU Irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról
165. az Európai Unió Tanácsának 1998. december 21-én elfogadott együttes fellépése az Európai Unió tagállamaiban a bűnöző szervezetben való részvétel büncselekményé nyilvánításáról; a határon átnyúló szervezett bűnözés elleni 2000. évi ENSZ Egyezmény rendelkezéseit.
166. Az Európai Unió Tanácsának az emberi jogok védelméről és előmozdításáról szóló nyilatkozata. Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/human-rights/> (Letöltés: 2019.10.09.)

167. Brussels, 19.5.2016 COM(2016) 267 final: Forrás: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-human-beings/docs/commission_report_on_the_progress_made_in_the_fight_against_trafficking_in_human_beings_2016_en.pdf (letöltve: 2018. június 30.)
168. Brüsszel, 2018.12.3. COM(2018) 777 final. Az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti második jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2018)
169. Case of RANTSEV v. CYPRUS AND RUSSIA (Application no. 25965/04) <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96549> (letöltve: 2020. szeptember 11.)
170. Chowdury et autres c. Grèce - 21884/15 <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-11432> (letöltve: 2020. szeptember 11.)
171. COM(2012) 286. A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016)
172. COM(2014) 365 final Az európai Unió 2010-2014 belső biztonsági stratégiája
173. COM(2016) 267 final; COM(2017) 195 final; Az Europol az internetes szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékelése (IOCTA) 2016, a súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség európai uniós értékelése (SOCTA) 2017, valamint Helyzetjelentés: Emberkereskedelem az EU-ban (2016).
174. COM(2017) 728 final. Jelentés az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia nyomon követéséről, valamint további konkrét intézkedések meghatározása. Brüsszel, 2017.12.4.
175. COM(2018) 777 final - a Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU Irányelv 20. cikkében előírtak szerinti jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2018).
176. COM(2020) 605 final - A biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégiára vonatkozó dokumentum
177. Comitee on the Eliminaion of Racial Discriminiation (CERD)
178. Data collection on trafficking 2018 in human beings in the EU. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_data-collection-study.pdf (letöltés: 2020. szeptember 14.) 13.
179. Data collection on trafficking in human beings in the EU Final report - 2018

180. EJEB döntés: En l'affaire Chowdury et autres c. Grèce, (Requête no 21884/15) Forrás: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-172365%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-172365%22]}) (letöltés: 2020. augusztus 20.)
181. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata.
182. ENSZ 1989. évi egyezménye a gyermek jogairól
183. ENSZ Adattára:
http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-5&chapter=7&lang=en (letöltve: 2020. május 24.)
184. ENSZ fiatalkori bűnözés megelőzésére vonatkozó iránymutatása
185. ENSZ fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerére vonatkozó minimumszabályai, ENSZ szabadságuktól megfosztott fiatalkorúak védelmére vonatkozó szabályai
186. ENSZ Főtitkárának iránymutató feljegyzése: az ENSZ gyermekeket érintő igazságszolgáltatásra vonatkozó megközelítése; a 2009-ben elfogadott ENSZ gyermekek alternatív gondozásának megfelelő alkalmazásáról és feltételeiről szóló iránymutatása
187. ENSZ Gyermekjogi Egyezmény: CRC/C/HUN/3-5
188. ENSZ iránymutatása a bűncselekmények gyermekkorú áldozatait és szemtanúit érintő ügyekkel kapcsolatos igazságszolgáltatásról
189. Eredményjelentések a biztonsági unió megvalósításáról (COM(2017) 213 final, SWD(2017) 278 final, COM(2017) 407 final.
190. Eurojust éves jelentés 2018. Forrás: http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202018/AR2018_HU.pdf (letöltés: 2020. szeptember 21.)
191. Európai biztonsági stratégia, COM(2015) 185 final.
192. Európai Egyezmény a Gyermek Jogainak Gyakorlásáról;
193. Európai migrációs stratégia, COM(2015) 240 final;
194. Európai Parlament: minden tagállamnak késlekedés nélkül ratifikálnia kell. Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20191121IPR67113/isztambuli-egyezmey-ratifikalja-surgosen-minden-tagallam-mondja-a-parlament> (letöltés: 2020. augusztus 19.)
195. Európai Szociális Charta
196. Európai Unió Alapjogi Chartája
197. EUROPOL Catching the virus cybercrime, disinformation and the COVID-19 pandemic 2020. április 3.
198. GRETA Szakértői Csoport az Emberkereskedelem Elleni Fellépésről – 2018-as Jelentés Magyarországról az Eljárási Szabályzat 7. sz. Szabálya alapján az Európa Tanács Emberkereskedelem elleni fellépésről szóló egyezménye végrehajtásának értékelése.
199. Human Rights Act 1989.

200. International Labour Organization (ILO) 2017-es adatai. Forrás:
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_575479.pdf (letöltve: 2020. szeptember 12.)
201. International Labour Organization (ILO) 2017-es adatai. Forrás:
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_575479.pdf (letöltve: 2020. szeptember 12.)
202. Interpol adatok. Forrás: <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2015/Traffickers-arrested-in-Cote-d-Ivoire-operation-targeting-child-trafficking-and-forced-labour> (2016. január 12.) Operation Akoma (2015), Operation Nawa (2014), Operation Tuy (2012), Operation Bia (2011), Operation Bana (2010), Operation Cascades (2010), Operation Bia (2009)
203. Interpol és az ECPAT közös jelentése: forrás: <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2018/02/TOWARDS-A-GLOBAL-INDICATOR-ON-UNIDENTIFIED-VICTIMS-IN-CHILD-SEXUAL-EXPLOITATION-MATERIAL-Summary-Report.pdf> (letöltés: 2020. szeptember 8.)
204. Isztambuli Egyezmény: Forrás: <https://www.coe.int/fr/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e> (letöltés: 2020. augusztus 19.)
205. Kábítószer elleni uniós stratégia (COM(2017) 195 final);
206. NCSL 2018. évi jelentése: „Emberkereskedők üldözése: Legutóbbi jogalkotási aktusok”. Forrás: <https://www.ncsl.org/research/civil-and-criminal-justice/human-trafficking-laws.aspx> (letöltés: 2020. augusztus 26.)
207. The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016
https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf (letöltés: 2021. március 18.)
208. Vélemény a Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság részéről:
http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0250_HU.html (letöltve: 2019. augusztus 22.)

VI.4.5. Internetes forráshivatkozások

209. 180 lépés a Magyar Gazdaság fenntartható felzárkózásáért. (MNB műhelymunka 2018.)
 Forrás: <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-180-pontja.pdf> (2020. 08. 05.) 30-35
210. 1930-as 29. sz. ILO Egyezmény a kényszer- vagy kötelező munkáról. Forrás:
<https://2010-2014.kormany.hu/download/a/89/01000/29E.pdf> (letöltve: 2019.09.09.)
211. 2014 State Ratings on Human Trafficking Laws. Forrás: <https://polarisproject.org/wp-content/uploads/2019/09/2014-State-Ratings.pdf> (letöltés: 2020. augusztus 27.)

212. 2017. március 31-én készült törvényjavaslat. Forrás:
<http://www.kormany.hu/download/b/14/01000/HONLAPRA-eloterj.pdf> (letöltés: 2020. szeptember 7.)
213. 2020 TRAFFICKING IN PERSONS REPORT. 3. <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/> (2020. augusztus 27.)
214. 2020 USA TIP report. 7 Forrás: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf> (letöltés: 2020. augusztus 27.)
215. A koordinációs mechanizmus. Forrás:
<https://emberkereskedelem.kormany.hu/koordinacios-mechanizmus> (letöltve: 2019. szeptember 20.)
216. A súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség európai uniós értékelése (Europol, 2017) Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/media/30219/qc0114638hun.pdf> (2020. szeptember 21.)
217. A választások után sem kerülhet szóba a gender-egyezmény elfogadása. Forrás:
<http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2018/09/A-valasztasok-utan-sem-kerulhet-szoba-a-gender-egyezmény-elfogadása-másolata.pdf> (letöltés: 2020. augusztus 19.)
218. Adverse Childhood Experiences: forrás:
<https://www.cdc.gov/violenceprevention/acestudy/> (letöltve: 2020. augusztus 31.)
219. Amerikai Külügyminisztérium. https://www.state.gov/wp-content/uploads/2018/12/relevant_conventions.pdf
220. An Analysis of Human Trafficking in IOWA January 1, 2016. Sarah Johnson, M.A., Primary Author. Forrás:
https://humanrights.iowa.gov/sites/default/files/media/CJJP_January_2016_Task_Force_Report_%20Human%20Trafficking.pdf ;
221. Anti-Human Trafficking Manual for Criminal Justice Practitioners. Forrás:
<https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/2009/anti-human-trafficking-manual.html>
222. Anti-Human Trafficking Manual for Criminal Justice Practitioners. Forrás:
<https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/2009/anti-human-trafficking-manual.html> (letöltve: 2020. szeptember 12.)
223. Az emberkereskedelem elleni nemzeti koordinátor együttműködési rendszere: Forrás:
https://emberkereskedelem.kormany.hu/download/4/30/a0000/NGO_Kerekasztal_működési_rend.pdf (letöltve: 2019. 09.20.)
224. Az emberkereskedelem európai áldozatainak irányítása és segítése RAVOT-EUR felület:
<http://www.ravot-eur.eu/hu/a-projektek-bemutatasa> (letöltés: 2020.06.23.)

225. Az emberkereskedelemről, a Szexrabszolgáságról. Forrás:
<https://www.mixcloud.com/baptistaradio/show-szóró-mennyit-érsz-kiállítás/> (letöltés:
 2020. szeptember 12.)
226. Bolyky Orsolya: OKRI Kutatási eredmények - 2020 (Lezárult kutatások összefoglalói)
 14. o. Forrás: [https://www.okri.hu/images/stories/
 KUTBESZ_UJ_2017/befkut_2020_hun_sc.pdf](https://www.okri.hu/images/stories/KUTBESZ_UJ_2017/befkut_2020_hun_sc.pdf) (letöltés: 2021. július 20.)
227. Bourdieu Pierre: „La force du droit. Éléments pour une sociologie du champs juridique”
 Actes de la recherche eb sciences sociales. 1986. 3-19.
https://www.persee.fr/doc/arss_0335-5322_1986_num_64_1_2332# (letöltés: 2019.
 szeptember 1.)
228. BSR - Bűnügyi Statisztikai Rendszer 2020. szeptember 13.
229. Cerqueira, Francisco Wagner de: Tráfico Humano. forrás:
<http://mundoeducacao.bol.uol.com.br/geografia/trafico-humano.htm> (Letöltés: 2020.
 augusztus 26.)
230. Child Labour. 2009-2015-ig (2016) [https://data.unicef.org/wp-
 content/uploads/2015/12/child-protection_child-labour-database_may-2016.xls](https://data.unicef.org/wp-content/uploads/2015/12/child-protection_child-labour-database_may-2016.xls) (letöltés:
 2020. szeptember 7.)
231. Chrysostomus Szent János: Homilia XXII. in Ephesum. forrás: [http://www.documenta-
 catholica.eu/d_0345-0407- Iohannes Chrysostomus - Homilies on Ephesians - EN.pdf](http://www.documenta-catholica.eu/d_0345-0407-Iohannes%20Chrysostomus%20-%20Homilies%20on%20Ephesians%20-%20EN.pdf)
 (letöltés: 2020. szeptember 3.)
232. Data collection on trafficking 2018 in human beings in the EU.
[https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-
 agenda-security/20181204_data-collection-study.pdf](https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_data-collection-study.pdf)
233. ECIPE. (2018). Stealing thunder, Cloud, IoT and 5G paradigm for protecting European
 commercial interests. Will Cyber espionage be allowed to hold Europe Back in the global
 race for industrial competitiveness? Forrás: [http://ecipe.org/publications/stealing-
 thunder/?chapter=all](http://ecipe.org/publications/stealing-thunder/?chapter=all) (letöltés: 2020. szeptember 8.)
234. ECIPE. (2018). Stealing thunder, Cloud, IoT and 5G paradigm for protecting European
 commercial interests. Will Cyber espionage be allowed to hold Europe Back in the global
 race for industrial competitiveness? Forrás: [http://ecipe.org/publications/stealing-
 thunder/?chapter=all](http://ecipe.org/publications/stealing-thunder/?chapter=all) (letöltés: 2020. szeptember 8.)
235. ECPAT: Greece - Homeless children at high risk of sexual exploitation have nowhere to
 go [https://www.ecpat.org/news/homeless-children-sexual-exploitation-
 greece/?utm_source=Exposure&utm_campaign=Corona](https://www.ecpat.org/news/homeless-children-sexual-exploitation-greece/?utm_source=Exposure&utm_campaign=Corona) (letöltés: 2020. szeptember 8.)
236. Egyesült Államok Külügyminisztériuma: TIP Report 2019 (Office to Monitor and
 Combat Trafficking in Persons). 5. forrás: [https://hu.usembassy.gov/wp-
 content/uploads/sites/232/tip2019_hu.pdf](https://hu.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/232/tip2019_hu.pdf) (2019. szeptember 21.)

237. Egyesült Államok Külügyminisztériuma: TIP Report 2020 (Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons). Forrás: https://hu.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/232/2020-TIP-Report-Hungary_HU.pdf (letöltve: 2021. március 13.)
238. Egyházak nyilvántartása: <https://egyhaz.emmi.gov.hu/> (letöltve: 2019. szeptember 20.)
239. Emberkereskedelem elleni küzdelem. Forrás: <https://emberkereskedelem.kormany.hu/hirlista>; RAVOT EUR: <http://www.ravot-eur.eu/hu/az-emberkereskedelem-jelensege> (letöltés: 2020. szeptember 12.)
240. Emberkereskedelem elleni küzdelem: forrás: https://emberkereskedelem.kormany.hu/?_preview=5444e5a1-f6db-0408-ea78-00004da6b27e (2019. szeptember 20.)
241. Emberkereskedelem és embercsempészet: Forrás: <https://www.government.nl/topics/human-trafficking/combating-human-trafficking> (2020. augusztus.15.)
242. ENSZ jelentés: COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls. Forrás: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=5006>
243. E-tanulás az emberkereskedelemlről: <https://hetccv.nl/onderwerpen/mensenhandel/e-learnings-signalering-mensenhandel/> (2020. augusztus.15.)
244. Eurojust éves jelentés 2018. Forrás: http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202018/AR2018_HU.pdf
245. Európai Unió sajtóhírek: <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20160509STO26419/emberkereskedelem-mint-ahogy-minden-mas-piacot-ezt-is-a-kereslet-vezerli> (Letöltve: 2020. szeptember 9.)
246. FATF report: Financing of the Terrorist Organisation Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL) Forrás: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Financing-of-the-terrorist-organisation-ISIL.pdf> (Letöltve: 2020. augusztus 13.)
247. Gergely A., András: Kisebbségek és az integrációs csatlakozás - Tematikus közelítések Magyarország európai integrációs csatlakozásának háttérelmzéséhez. In: A Magyar-Svéd Online Források Honlapja. <http://www.hunsor.se/dosszie/kisebbssegekesazintegracioscsatlakozas.pdf> (letöltve: 2019. augusztus 19.)

248. Gyors értékelés a gyermekmunkáról a cukornádágazatban Kambodzsa kiválasztott területein Forrás: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---sro-bangkok/documents/publication/wcms_391960.pdf (letöltve: 2020. szeptember 7.)
249. Gyórfy Zsuzsanna (előadó): Gyöngyösön éhenhalt egy másfél éves kislány. Forrás: https://www.ajbh.hu/documents/10180/2500969/Jelentés+az+éhenhalt+gyöngyösi+kisgyermek+ügyében+4239_2016/ (letöltve: 2020. augusztus 31.)
250. Hollán Miklós: Az emberkereskedelem elleni nemzeti büntetőjogi fellépés nemzetközi jogi alapjai és alapjogi korlátai. OTKA PD 73641 számú posztdoktori ösztöndíjpályázat. <https://www.otka-palyazat.hu/download.php?type=zarobeszamolo&projektid=73641> (Letöltve: 2021. március 29.)
251. Hozzáférés a bűnügyi nyilvántartásokhoz, letartóztatási nyilvántartásokhoz, a szexuális bűnözők adataihoz: <http://www.criminalsearches.com> (letöltve: 2020. augusztus 31.)
252. Horváth Pál: Társadalmi tanítás és keresztény demokrácia. Forrás: https://latoszogblog.hu/aktualis/tarsadalmi_tanitas_es_kereszteny_demokracia/ (letöltve: 2021. január 19.)
253. International Labour Organization (ILO) 2017-es adatai forrás: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_575479.pdf
254. IX. Gregorii: The Canon Law - Kánonjog: . Decretalia I. Diet, 54, cap. 13. forrás: http://www.survivorlibrary.com/library/the_canon_law_1912.pdf (letöltés: 2020. szeptember 3.)
255. John Pennington: Why would a mother sell her own child? Asean Today 2017. Forrás: <https://www.aseantoday.com/2017/04/why-would-a-mother-sell-her-own-child/> (letöltés: 2020. szeptember 8.)
256. KSH. forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf010.html (letöltés: 2019. szeptember 26.)
257. KSH. forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zaa007.html (2020. július 27.)
258. Magyarországi emberkereskedelem kutatása. Forrás: <https://sites.google.com/view/kubisch-kutatas/bevezetes> (letöltés: 2020. szeptember 14.)
259. Mark Klaas beszámolója. In <https://www.klaaskids.org/blog/death-penalty-abolitionists-alternate-universe/> (letöltés: 2020. augusztus 30.)
260. Mark Klaas beszámolója. In <https://www.klaaskids.org/blog/death-penalty-abolitionists-alternate-universe/> (letöltés: 2020. augusztus 30.)

261. Mennyit érsz? - Egy rendhagyó kiállítás a prostitúcióról. Forrás: <https://kepmas.hu/mennyit-ersz-egy-rendhagyó-kiallitas-a-prostituciorol/>;
262. MPE Diakonosz Támogató és Szolgáltató központ. <http://www.diakonosz.hu/> (letöltés: 2020. szeptember 14.)
263. Névtelen Utak Alapítvány: <https://nevtelenutak.hu/mennyit-ersz-2> (letöltés: 2020. szeptember 12.)
264. OCM <https://remenyhir.hu/>; Cigány Módszertani és Kutató Központ <http://cimok.hu/> (letöltés: 2020. szeptember 14.)
265. Petronius, T. arbiter: Satyricon. Forrás: <https://mek.oszk.hu/04600/04629/04629.htm> (letöltés: 2021. március 29.)
266. RAVOT EUR: Forrás: <http://www.ravot-eur.eu/hu/hollandia> (letöltve: 2019.10.22.)
267. Rozgonyi Botond: A Magyar Pütkösdi Egyház vizsgálata a vallási tudás dimenziója mentén. (Szakdolgozat - Témavezető: Dr. Nagy Gábor Dániel). Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. Forrás: <http://arts.u-szeged.hu/download.php?docID=25479> (letöltve: 2021. március 18.)
268. Szabó Judit - Csapucha Bernadett: A gyermekpornográfia büntetvény jogalkalmazói gyakorlata, különös tekintettel a bűncselekmény tényállását megvalósító fiatalokúakra. Forrás: *Ügyészségi Szemle* 2020. 2. szám, <http://ugyeszsegiszemle.hu/hu/202002/ujtag#22> (2021. június 30.)
269. Sebastian Bürger: Die Neuregelung des Menschenhandels - Umsetzung unionsrechtlicher Vorgaben und Schaffung eines stimmigen Gesamtkonzepts? http://www.zis-online.com/dat/artikel/2017_3_1095.pdf (letöltés: 2020. augusztus 21.)
270. Trafficking in Persons Report. <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/> (2020. augusztus 27.)
271. Trauma Központ: Az emberkereskedelelem Magyarországon. <https://traumakozpont.hu/az-emberkereskedelelem-magyarorszagon> (letöltés: 2020. szeptember 21.)
272. USA külügyminisztériuma: jelentés az emberkereskedelemlről (2019) https://hu.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/232/tip2019_hu.pdf (letöltve: 2019.08.22.)
273. USA Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons 2020. június 25. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf> (letöltve: 2020. szeptember 14.)
274. Windt Szandra: A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról. In *Ügyészségi Szemle*, 2020/4. 42-53.o. Forrás: <http://ugyeszsegiszemle.hu/hu/202004/ujtag#42>

VI.4.6. Alapvető Jogok Biztosának Állásfoglalásai

275. Alapvető Jogok Biztosának Hivatala: <https://www.ajbh.hu/-/sorozatos-jelzorendszeri-hibak-mulasztasok-es-az-egyuttmukodes-hiany-vezetett-a-tragediahoz-az-alapjogi-bizos-vizsgalata-az-ezen-halt-gyongyosi-kisg> (letöltve: 2020. szeptember 21.)
276. Alapvető Jogok Biztosának Jelentése az AJB-130/2016. sz. ügyben
277. Alapvető Jogok Biztosának Jelentése az AJB-159/2017. sz. ügyben

VI.4.7. Alkotmánybírósági Határozatok, Bírósági Határozatok

278. 23/1990. (X. 31.) AB határozat
279. 3001/2016. (I. 15.) AB határozat.
280. 3116/2016. (VI. 21.) AB határozat
281. 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat
282. 4/2005. Büntető jogegységi határozat
283. 6/2018. (VI. 27.) AB határozat.
284. 61/1992. (XI. 20.) AB határozat.
285. 7.Bpk. III.602/2015. sz. határozata
286. 9/1990. (IV. 25.) AB határozat.
287. 9/2018. (VI. 29.) LÜ utasítás
288. 2013.El.II.E.1/4 sz. Kúria Büntető Kollégiumának Joggyakorlat-elemző csoportja által készített tanulmány.
289. A Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság 8.B.XIX.1604/2012. sz. határozata
290. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény.
291. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
292. A Fővárosi Törvényszék B.621/2018/33. számú határozata kerítés büntette tárgyában.
293. A Győri Ítéletábla Bhar.54/2015/4. sz. határozata
294. A Kúria Bfv.544/2016/5. sz. precedensképes határozata emberkereskedelem büntette tárgyában.
295. A Kúria Bfv.551/2018/6. sz. precedensképes határozata kerítés büntette tárgyában.
296. A Pest Megyei Bíróság a 13.B.27/2006/37. sz. határozata
297. BH 1966.3.4771: Budapesti Fővárosi Bíróság Bf. XXVI. 1940/1965. sz. határozat
298. BH 2003.1.8: Legf. Bír. Bfv.III.1068/2001. határozat.
299. BH 2012.6.145: Legf. Bír. Bfv. I. 881/2011. határozat.
300. BH 2004.207. határozat.
301. BH 2004.6. 217. határozat.
302. BH 2017. 286. sz. határozat.
303. BH 2018. 106. sz. határozat.

304. BH 2020.2.30: Kúria Bfv. II. 600/2019.
305. BKKB 5.B.XI.120/2014. sz. határozata
306. Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 7.B.2064/2014. sz. határozata
307. EBH 2005. 1288 sz. határozata
308. EH 2017.08.B17: Kúria Bfv. III. 1.644/2016. I.
309. Fővárosi Főügyészség, 18401/2013. számú ügy.
310. Fővárosi Ítéletábla 1.Bf.229/2007/7. sz. határozata
311. Kúria 39. BK. vélemény
312. Kúria Bfv.372/2013/3. sz. határozata
313. Kúria Bfv.544/2016/5. számú precedensképes határozata emberkereskedelem büntette tárgyában.
314. Kúria: A vád törvényességének vizsgálata - összefoglaló vélemény. 2013. Melléklet: Nemzetközi összehasonlítás a váderedményességgel kapcsolatban.
315. PKKB 12.B.VIII.32.958/2014. sz. határozata
316. PKKB 20.B.V.11.084/2014. sz. határozata
317. PKKB 8.B.XIV.11.261/2015. sz. határozata
318. XX. XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság 7.B.XXI.1180/2014. sz. határozata

VI.4.8. Könyvek, monográfiák

319. Ádám Antal: Alkotmányi értékek és alkotmánybíráskodás. Osiris Kiadó. Budapest, 1998.
320. Adler Freda - Laufer William S. - Mueller Gerhard W.: Kriminológia. Osiris Kiadó. Budapest, 2000.
321. Ancsel Éva: Az aszimmetrikus ember. Kossuth Könyvkiadó. Budapest, 1989.
322. Ancsel Éva: Éthosz és történelem. Kossuth Könyvkiadó. Budapest, 1984.
323. Anzenbacher, Arno: Bevezetés a filozófiába. Carthapilus Kiadó. Budapest, 2001.
324. Arrizabalaga, Jon-Henderson, John-French, Roger: The Great Pox. The French Disease in Renaissance Europe. Yale University Press. New Haven and London 1997.
325. Arronson, Elliot - Tavis, Carol: Történetek hibák (de nem én tehetek róluk) - Az önigazolás lélektana. AbOvo Kiadó. Budapest, 2009.
326. Árva Zsuzsanna: Kommentár Magyarország Alaptörvényéhez - Jogtár Kommentár, Wolters Kluwer Kiadó. Budapest. 2019.
327. Augustinus, Marcus: Vallomások. Gondolat Kiadó. Budapest, 1982.
328. Ayrey János Kristóf: Disputatio de morbo Hungarico. Basiliae 1631.
329. Bajusz Ferenc: Az ókori rabszolgák helyzete és sorsuk alakulása a kereszténység hatása alatt. Teológiai Doktori Értekezés. Teológiai Tanulmányok. Budapesti Református Akadémia Kiadó. Budapest, 1969.
330. Bebel, August: Charles Fourier élete és eszméi. Gondolat Kiadó. Budapest, 1962.

331. Beccaria, Cesare: *Dei delitti e delle pene - A bűnökről és a büntetésekről* (Madarász Imre ford.) Eötvös József Könyvkiadó. Budapest, 1998.
332. Békefy Lajos - Birkás Antal: *Protestáns szociáletika*. Calvin J. Teológiai Akadémia Kiadó. Komárom, 2017.
333. Bencsik Gábor: *A cigányokról*. Magyar Mercurius Kiadó. Budapest, 2008.
334. Berta Krisztina: *A szervezett bűnözés*. In *kriminológia-szakkriminológia*, Complex Kiadó, Kft. 2012.
335. Bibó István: *Összegyűjtött írásai - az Európai fejlődés értelme*. I. kötet. (Szerk. Dénes István Zoltán). Kalligram Kiadó, 2016.
336. Bibó István: *Válogatott tanulmányok*. Első kötet 1935-1944. Magvető Kiadó. Budapest, 1986.
337. Bíró Béla: *A prostitúció*. Magyar Királyi Rendőrség Országos Szaktanfolyamainak Kiadványa. Budapest, 1933.
338. Blosius Sebestyén: *De febris Ungarica*. Tubingae, 1626.
339. Bócz Endre: *Kriminalisztika*. I. kötet. BM. Duna Palota és Kiadó. Budapest, 2004.
340. Borbíró Andrea - Gönczöl Katalin - Kerezsi Klára - Lévay Miklós: *Kriminológia*. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2016.
341. Bujfi Ferenc: *Tat Vam Aszi - szolipszizmus és a tradicionális metafizika*. Nyíregyháza, 2018.
342. Chronowski Nóra: *Szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jog*. In *Emberjogi enciklopédia* (szerk. Lamm Vanda). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2018. 637.
343. Cleophas Mihály: *De febre maligna Hungarica*. Wittebergae, 1662.
344. Cohen, Albert K.: *Delinquent Boys*. Glencoe, 1955. 36. - In Merton Robert K.: *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Gondolat Kiadó Budapest, 1980.
345. Cohen, Albert K.: *Ragazzi delinquenti*. Feltrinelli Kiadó. Milano, 1955.
346. Concha Győző *Újkori alkotmányok I-II*. MTA Kiadó. Budapest, 1884-1888.
347. Czine Ágnes: *Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája*. PhD értekezés. Pécsi Tudomány Egyetem, konz. Tóth Mihály. 2013.
348. Csizmadia Andor - Kovács Kálmán - Asztalos László: *Magyar Állam- és Jogtörténet*. Budapest, nemzeti Tankönyvkiadó 1998.
349. Descartes René: *Librairie Philosophique Jacques Vrin*. (Euvres szerk): Charles Adam, Paul Tannery. Paris, 1996.[eredeti kiadás: 1897-1913]
350. Descartes, René: *Elmélkedések az első filozófiáról*. Ford. Boros Gábor. Atlantisz Kiadó. Budapest, 1994.
351. Descartes, René: *A filozófia alapelvei*. Ford. Dékány András. Osiris Kiadó. Budapest, 1996.

352. Domokos Andrea - Nemes Zsófia: Tételek, gondolatok a kriminológia tudományából. Patrocinium Kiadó. Budapest, 2016.
353. Domokos Andrea: A családon belüli erőszak büntetőjogi és társadalmi megítélése. Patrocinium Kiadó. Budapest, 2017.
354. Doros Gábor - Melly József: A nemi betegségek kérdése Budapesten. II.köt. Budapest Székesfőváros Házinyomdája. Budapest, 1930.
355. Dubcsik Csaba: A magyarországi cigányság története - történelem a cigánykutatások tükrében, 1890-2008. Osiris Kiadó. Budapest, 2009.
356. Dupcsik Csaba: Magyarországi cigányok/romák a hétköznapi és a tudományos diskurzusok tükrében. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet. Budapest, 2018.
357. Durkheim, Émile: A bűnözés normális jelenség 9-15. In Gönczöl Katalin - Kerecsi Klára (szerkesztők): A deviancia szociológiája. Szöveggyűjtemény Budapest, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület, 1996.
358. Durkheim, Émile: Az öngyilkosság. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest, 1967.
359. Eco, Umberto: Cinque scritti morali. (Öt írás az erkölcsről). Európa Kiadó. Budapest, 1998.
360. Eisei Fülöp: De febre castrensi seu Polonica et Hungarica. Erfordia, 1716.
361. Engels, Friedrich: Hogyan „forradalmasítja” a Eugen Dühring úr a tudományt? Anti-Dühring. Szikra Kiadó. Budapest, 1950.
362. Fehér Lenke - Forrai Judit: Prostitúció prostitúcióra kényszerítés emberkereskedelem. Szociális és Családügyi Minisztérium megbízásából. OOK-Press Kiadó. Budapest, 1999.
363. Fehér Lenke: Emberkereskedelem. In Emberjogi enciklopédia (szerk. Lamm Vanda). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2018.
364. Ferge Zsuzsa: Magyar Társadalom- és szociálpolitika - 1990-2015. Osiris Kiadó. Budapest, 2017.
365. Ferge Zsuzsa: Társadalmunk rétegződése. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1969. In Héra Gábor - Ligeti György: Módszertan - a társadalmi jelenségek kutatása. Osiris Kiadó. Budapest, 2014.
366. Festinger, Leon - Riecken, W. Henry - Schachter, Stanley: When Prophecy fails. University of Minnesota Press. Minneapolis, 1957.
367. Filó Erika- Katonáné Pehr Erika: Gyermeki jogok szülői Felelősség. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2015.
368. Flexner Abraham: Die Prostitution in Europa. Walter Fiebig. Berlin, 1921.
369. Földi András - Hamza Gábor: A római jog története és intézményei. Nemzeti Tankönyv Kiadó. Budapest, 1996.
370. Földi András (szerk.): Összehasonító jogtörténet. ELTE Ötvös Kiadó. Budapest, 2016.

371. Frege Gottlob: Logika Szemantika Logika. Gondolat kiadó. Budapest, 1980.
372. Frege Gottlob: Logikai vizsgálódások - második rész: a tagadás. Osiris Kiadó. Budapest, 2000.
373. Freud Sigmund: A halálöszön és az életöszönök. Múzsák Kiadó. Budapest, 1991.
374. Friedlaender, Ludwig: darstellungen aus der sittengeschichte roms. (Gerog Wissowa) Verlag von S. Hirzel. Leipzig, 1921. III. k.
375. Fuker Frigyes Jakab: De salubritate et morbis Hungáriáé. Lipsiae, 1777.
376. Fukuyama, Francis: A történelem vége és az utolsó ember. Európa Könyvkiadó. Budapest, 2014.
377. Füzes Miklós: Modern rabszolgaság - magyar állampolgárok a Szovjetunió munkatáboraiiban 1945-1949. Formatív Kiadó. Budapest, 1990.
378. Gáva Krisztián - Smuk Péter - Téglási András: Az Alaptörvény értékei - Értékkatalógus. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2017.
379. Georgi András Gáspár: De febre Hungarica. Erfurtii, 1687.
380. Gerencsér Balázs Szabolcs: „Nyelvében él...” ISBN: 978-615-80150-5-9. Nemzetstratégiai Kutatóintézet. Budapest, 2015.
381. Gopceovich György: Specimen historiae febris Hungaricae. Ticini Regii, 1840.
382. Gönczöl - Kerecsi - Korinek – Lévay (szerk): Kriminológia - szakkriminológia. Complex Kiadó. Budapest, 2012.
383. Görgényi Ilona: Viktimológia. In Kriminológia - szakkriminológia. (szerk. Gönczöl-Kerecsi-Korinek-Lévay). Complex Kiadó. Budapest, 2012.
384. György László Egyensúlyteremtés - a gazdaságpolitika missziója. Századvég Kiadó. Budapest, 2017.
385. Gyóry Tibor: Morbus hungaricus. Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája. Budapest, 1900.
386. Habermas, Jürgen - Ratzinger Joseph: A szabadelvű állam morális alapjai. Barankovics Alapítvány-Gondolat Kiadó. Budapest, 2007.
387. Habermas, Jürgen: Esszé Európa alkotmányáról. Atlantisz Kiadó. Budapest, 2012.
388. Hajdú József: rabszolgaság és kényszermunka tilalma. In Emberjogi enciklopédia (szerk. Lamm Vanda). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2018.
389. Hajdú Lajos: Az 1795-ös magyar büntetőkódex-tervezet. KJK Budapest, 1971.
390. Halasy-Nagy József: A politikai tudomány kezdetei. Franklin-Társulat Könyvnyomda. Budapest, 1942.
391. Halász Iván (szerk.): Alkotmányjog. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018.
392. Halmai Gábor - Tóth Gábor Attila (szerk.): Emberi jogok. Osiris Kiadó. Budapest, 2008.
393. Hare D., Robert: Kímélet nélkül. Háttér Kiadó. Budapest, 2011. 16.
394. Hart Herbert L. A.: Jog, szabadság, erkölcs. Osiris Kiadó. Budapest, 1999. 63.

395. Havas Gábor - Liskó Ilona: Szegregáció a roma tanulók általános iskolai oktatásában. (ISBN 963 404 398 4) Felsőoktatási Kutatóintézet Kiadó. Budapest, 2005.
396. Havas Gábor - Zolnay János: Az integrációs oktatáspolitikai hatásvizsgálata. Kutatási beszámoló. Európai Összehasonlító kisebbségkutatásokért Közalapítvány, 2010.
397. Hegedűs István - Juhász Zsuzsanna - Karsai Krisztina - Katona Tibor - Mezőlaki Erik - Szomora Zsolt - Törő Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2017.
398. Hegel, Georg Wilhelm Friedrich: A jogfilozófia alapvonalai vagy a természetjog és államtudomány vázlat. (ford. Szemere Samu a fordítást ellenőrizte Eredi László és Peschka Vilmos). Akadémiai Kiadó. Budapest, 1971. 127-186 o. (105-157 §§).
399. Heidegger Martin: Lét és idő. Osiris Kiadó. Budapest, 2007.
400. Heka László - Jakó Nóra - Mikes Lili - Pongó Tamás - Szakály Zsuzsa: Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban - című tanulmányát. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2016.
401. Héra Gábor - Ligeti György: Módszertan Társadalmi jelenségek kutatása. Osiris Kiadó. Budapest, 2014.
402. Hodossy Gedeon - Doros Gábor: Küzdelem a leánykereskedés és a prostitúció ellen. Budapest, Arany János Nyomdai Rt. Kiadó. Budapest, 1935.
403. Hollán Miklós: Emberkereskedelem. HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2012.
404. Horváth Ágota - Landau Edit - Szalai Júlia (szerk.): Cigánynak születni. Tanulmányok, dokumentumok. Társadalom Alapítvány - Új Mandátum. Budapest, 2000.
405. Horváth Attila: A szocialista állam és jogtudomány. In A jog tudománya (szerk. Jakab András- Menyhárd Attila). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2015.
406. Horváth Éva - Lengyel Judit - Ónody-Molnár Dóra - Tóth Melinda: Pandóra szelencéje. Független Médiaközpont. Budapest, 2011.
407. Jakab András- Menyhárd Attila (szerk.): A jog tudománya HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2015.
408. Jakab András- Menyhárd Attila: A jog tudománya. HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2015.
409. Jakab András: A magyar alkotmányjog-tudomány története és jelenlegi helyzete. in: Jakab-Menyhárd (szerk.): A jog tudománya. HVG-ORAC Kiadó. 2015.
410. Jánossy Ferenc: Alkotmányok gyűjteménye I-II. Pfeiffer Kiadó. Pest, 1861-1867.
411. Jany János: Jogi kultúrák Ázsiában. Typotex Kiadó. Budapest, 2016.
412. Jhering, Rudolf von: Küzdelem a jogért. In jog és filozófia (szerk. Varga Csaba). Osiris Kiadó. Budapest, 1998.
413. Juhász Pál - Pethő Bertalan: Általános pszichiátria I. kötet - pszichopatológia. Medicina Kiadó. Budapest, 1983. 288.

414. Juhász Pál - Pethő Bertalan: Általános pszichiátria. II. kötet. Betegségtan és terápia. Medicina Könyvkiadó. Budapest, 1983.
415. Justus Pál: Claude-Henri de Saint-Simon válogatott írásai. Gondolat Kiadó. Budapest, 1963.
416. Kant Immanuel: Az erkölcsök metafizikájának alapvetése, A gyakorlati ész kritikája, Az erkölcsök metafizikája. Gondolat Kiadó. Budapest, 1991.
417. Karsai Krisztina (szerk.): Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2020.
418. Karsai Krisztina (Szerk.): Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. (lezárva: 2019. január 1.) Wolters Kluwer Hungary Kiadó. Budapest, 2019.
419. Kautsky Karl: A kereszténység eredete. Népszava-könyvkereskedés Kiadó. Budapest, 1922.
420. Keenan Marie: a gyermekek szexuális bántalmazása és a katolikus egyház - Gender, hatalom és szervezeti kultúra. Oriold és Társai Kiadó Budapest. 2017.
421. Kegyes-tanítórendiek vezetése alatt álló kath. főgymnasium értesítője az 1875-1876-iki tanévről. Nyomatott Wajdits József Gyorssajtóján. Nagy-Kanizsa, 1876.
422. Kelsen, Hans: Értékítéletek a jogtudományban. In Varga Csaba (szerk.) Osiris Kiadó. Budapest, 1998.
423. Kemény István – Havas Gábor: „Cigánynak lenni”. 1996. In: Társadalmi riport 1996 Andorka Rudolf - Kolosi Tamás - Vukovich György (szerk.). Budapest: TÁRKI, Századvég.
424. Klaus, Václav - Weigl, Jirži: Népvándorlás. Századvég Kiadó. Budapest, 2018.
425. Korinek László: a XX. századi bűnözéleméletek. In. Gönczöl - Kerezsi - Korinek - Lévyay (szerk.): Kriminológia - szakkriminológia. Complex Kiadó. Budapest, 2012.
426. Kun Miklós: Sztálin alkonya. Unicus Kiadó. Győr, 2012.
427. Kuritárné Szabó Ildikó - Tisljár-Szabó Eszter (szerk.): Úgy szerettem volna, ha nem bántottak volna - a családon belüli gyermekkori traumatizáció: elmélet és terápia. Oriold és Társai Kiadó. 2015.
428. Kurt Lewin: Csoportdinamika. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest, 1975.
429. Legutko Ryszard: A demokrácia csúfsága. Attraktor Kiadó. Máriabesnyő - Gödöllő, 2005.
430. Lénárd Ferenc: A lélektan útjai. Franklin Kiadó. Budapest, 1947.
431. Lenin Vlagyimir Iljics: Lenin összes művei. 4. 1898-1901 ápr. Kossuth Kiadó. Budapest, 1964.
432. Lewin Kurt: Csoportdinamika - válogatás Kurt Lewin műveiből (Mérei Ferenc szerk.). Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest, 1975.

433. Lewin, Kurt: Csoportdinamika. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest, 1975. Ligeti György: Cigány népismereti tankönyv a 7-12. osztály számára. Konsept-H Könyvkiadó. 2016.
434. Losonczy István: Jogbölcseleti előadások vázlata. (szerk. Varga Csaba) Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója. Budapest, 2002.
435. Löw Tóbiás: A Magyar Büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről és teljes anyaggyűjteménye. II. kötet. (Csemegi kódex) Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság Kiadó. Budapest, 1880.
436. Madarászné Zsigmond Anna: A tiszta logika alapkérdései - Pauler Ákos logikája. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1965.
437. Majtényi Balázs - Majtényi György: Cigánykérdés Magyarországon 1945-2010. Libri Kiadó. Budapest, 2012.
438. Malkin, Craig: A nárcizmus pszichológiája - hogyan ismerjük fel és kezeljük az önimádókat. HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2017.
439. Márok Soma: Az Alkotmánybíróság határozata az összbüntetésről - A normavilágosság követelménye és a diszkrimináció tilalma a halmazati és az összbüntetés egymáshoz való viszonyában. In Jogesetek Magyarázata 2018/2.
440. Mérei Ferenc: Bevezetés. In Kurt Levin: Mezőelmélet a társadalomtudományban. Gondolat kiadó. Budapest, 1972.
441. Merton, Robert K.: Társadalomelmélet és társadalmi struktúra. Gondolat Kiadó. Budapest, 1980.
442. Merton, Robert King: Társadalomelmélet és társadalmi struktúra. Osiris Kiadó. Budapest, 2002.
443. Mirandola, Giovanni del Pico: Az ember méltóságáról. 1485.
444. Molnár Gábor- Belovics Ervin- Sinku Pál: Büntetőjog II. 2012. évi C. törvény alapján. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. 2012.
445. Moór Gyula: A jogbölcselet problémái. Magyar Szemle Társaság Kiadó. Budapest, 1945.
446. Moór Gyula: A szabad akarat problémája. Sylvester Kiadó. Budapest, 1943.
447. Moór Gyula: Tegnap és holnap között. Révai Kiadó. Budapest, 1947.
448. Morus, Thomas: Utópia (ford. Kardos Tibor). Cartaphilus Kiadó. Budapest, 2011.
449. N. Rózsa Erzsébet: Az arab tavasz - a közel kelet átalakulása. Osiris Kiadó - Külügyi és Külgazdasági Intézet. Budapest, 2015.
450. Nagy Ferenc: A magyar büntetőjog általános része. HVG-ORAC, Budapest, 2010.
451. Nagy Ferenc: Régi és új tendenciák a büntetőjogban. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2011.
452. Nagy Pál: Magyarországi cigányok története a rendi társadalom korában. Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola Kiadója. Kaposvár, 1998. 26. In: Gyetvai Gellért - Rajki

- Zoltán: Cigánymissziós mozgalmak hatása Magyarországon. Cigány Módszertani és Kutató Központ, 2014.
453. Nagy Szilvia - Szabó Anna Eszter: Egyetemista lány támogatót keres. XXI. Század Kiadó. Budapest, 2015.
454. Napoleoni Loretta: Emberkereskedők - hogyan tették a dzsihádisták és az Iszlám Állam milliárdos üzletté az emberrablást és a menekültcsempészetet? HVG könyvek. Budapest, 2017.
455. Naszádi Kriszta: Őszintén a cigányokról - Szabóné Kármán Judit romológussal beszélget Naszádi Krisztina. Harmat Kiadó. Budapest, 2012.
456. Nietzsche, Friedrich Wilhelm: A morál genealógiája. Attraktor Kiadó. Máriabesnyő, 2019. 22.
457. Nietzsche, Friedrich Wilhelm: Im-ígyen szóla Zarathustra. Wildner Ödön (ford.) Grill Károly Kiadó. Budapest, 1908.
458. Ormos Mária: Hitler. Kossuth Kiadó, Budapest, 2018,
459. Ormos Mária: Mussolini. Kossuth Kiadó. Budapest, 2019.
460. Paulus Julius: Digesta 207 de verborum signification lib. 50 tit. I. 1-3.
461. Pelle János: Antiszemitizmus és totalitarizmus. Józsefvárosi Műhely Kiadó. Budapest, 1999.
462. Pikler Gyula: A jog keletkezéséről. Politzer Zsigmond Könyvkereskedő Kiadása. Budapest, 1897.
463. Pokol Béla: Jogelmélet. Századvég Kiadó. Budapest, 2005.
464. Pokol Béla: Moráleméleti vizsgálódások - a közmorál eltüntetésének kritikája. Kairosz Kiadó. Budapest, 2010.
465. Pokol Béla: Társadalomtudományi trilógia. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2011.
466. Prónai Csaba (szerk.): Olaszország - válogatás Zatta, Jane Dick - Piasere, Leonardo - Manna, Francesca - Tauber Elisabeth - Trevisan Paola tanulmányaiból. Cigányok Európában sorozat 2. Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest, 2002.
467. Radbruch, Gustav: A jogeszmé antinómiái. In Varga Csaba (szerk.) Jog és filozófia. Osiris Kiadó. Budapest, 1998.
468. Rae, Scott B.: Erkölcsi döntések – bevezetés az etikába. Harmat kiadó. Budapest, 2015.
469. Ratzsch, Del: Miből lesz a tudomány - bevezetés a tudományfilozófiába. Harmat Kiadó. Budapest, 2002. 49.
470. Krafft-Ebing, Richard von: Törvényszéki elmekörtan tankönyve. Magyar Tudományos Akadémia Kiadó. Budapest, 1885.
471. Offner, Robert: Hans Jordan 16. századi kolozsvári polgár családi bibliájának német nyelvű feljegyzése. Erdélyi Múzeum. Idea Kiadó. Kolozsvár, 2019.
472. Rost Andrea: a fiatalok bűnözés kriminológiája és szociológiája. L'Harmattan Kiadó. Budapest, 2014.

473. Rudolf Ottó: A szent. Osiris kiadó. Budapest, 1997.
474. Sack, G. Peter: Law & Custom on the Relations Between English Law and the English Language. (Ford: Szabó Miklós) Rechtstheorie 18 (1987) 421-436 o. In Varga Csaba: Összehasonlító jogi kultúrák. Osiris Kiadó. Budapest, 2000.
475. Schenk a Grafenberg János: De morbo Ungarico, Lues Pannóniáé, vulgo cerebri vermis (Observ. Medic, tomus alter). Frankfurt.
476. Schmal Dániel: A kezdet nélküli kezdet – Descartes és a karteziánizmus problémái. Gondolat Kiadó. Budapest 2012.
477. Schmitt, Carl: Die Wendung zum diskriminierenden Kriegsbegriff, Duncker & Humblot. Berlin, 1988. In Habermas Jürgen: Esszé Európa alkotmányáról. Atlantisz Kiadó. Budapest, 2012.
478. Schopenhauer, Arthur: Az akarat szabadságáról (ford. Szabó Károly). Thália Kiadó. Budapest, 1906.
479. Schreiber Emil: A Prostitúció. Budapest, Pátria Kiadó. 1917.
480. Schultz Simon: De morbo hungarico saevissimis symptomatibus stipato. (Miscell. cur. med. phys. acad. nat. cur. annus tertius.) Lipsiae et Frankof., 1673.
481. Schüller János György: De morbo endemio hagymaz oder Hitzigen Haupt- Kranckheit. Halae Magdeb., 1726.
482. Schwab, Keresztely Joachim: Remedia tarn praeservativa, quam curativa, contra luem pestiferam in Hungária grassantem. Leutscho- viae, 1710.
483. Seneca, Lucius Annæus: Erkölcsi levelek. (fordította: Barcza József I. és II. kötet) Franklin Társulat, Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda. Budapest, 1906.
484. Simonka Gábor: Az Elsőfokú Bíróság ítélete a Yusuf-ügyben (EJ, 2007/3., 39-46.)
485. Sipos László: A gyermek és a bűn. Tanulmányok a gyermekvédelem, a gyermek, mint áldozat és a gyermekbűnözés témaköréből. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó 2012.
486. Somló Bódog: Jogbölcséleti előadásai. I. Füzet. Kolozsvár. Sonnenfeld Adolf könyv- és műnyomdája. Nagyvárad, 1906. 37.
487. Spengler, Oswald: A nyugat alkonya I. és II. kötet. Noran Libro Kiadó, 2011.
488. Stanton, Gregory: A fajirtás nyolc szakasza. In: Pucsi Barna Gyula: A cigánykérdés gyökere és végleges megoldása. Csokonai Kiadó. Budapest, 2004.
489. Szajbély Katalin: A faji alapú diszkrimináció tilalma. In Ember Jogi enciklopédia (szerk: Lamm Vanda) HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2018.
490. Szekfű Gyula (szerk.): Mi a magyar? Magyar Szemle Társaság. Budapest, 1939.
491. Szilágyi Péter: Jogi alaptan. Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
492. Szilvay Gergely: A genderelmélet kritikája. Alapjogokért Központ Kiadó. 2020.

493. Szomora Zsolt - Törő Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012) - Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2017.
494. Szűcs Ferenc: Teológiai Etika. A Nemzetközi Theológiai Könyv sorozatának 11. Kötete. Református Zsinati Iroda Kiadó. Budapest, 1993.
495. Tartsay W. Izabella: A kísérleti akaratvizsgálatok fejlődése. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. Budapest, 1938.
496. Tocqueville, Alexis de: Az amerikai demokrácia. Európai könyvkiadó. Budapest, 1993.
497. Trócsányi László: Előszó, a Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban c. kötethez (Heka László - Jakó Nóra, - Mikes Lili - Pongó Tamás - Szakály Zsuzsa) Wolters Kluwer kiadó. Budapest, 2016.
498. Turgonyi Zoltán: Természetjogállam. Kairosz Kiadó. Budapest, 2021.
499. Uljanov, Vlagyimir Iljics: Állam és forradalom - a marxizmus tanítása az államról és a proletariátus feladatai a forradalomban. Magyar Helikon Kiadó. Budapest, 1967.
500. Uljanov, Vlagyimir Iljics: Lenin Magyarországról. Franklin Kiadó. Budapest, 1954.
501. Varga Csaba: A jog, mint logika, rendszer és technika. Osiris Kiadó. Budapest, 2000.
502. Varga Csaba: Jog és filozófia. Osiris Kiadó. Budapest, 1998.
503. Varga Csaba: Jogi kultúránk - európai és globális távlatban. In Európai jog és jogfilozófia Tanulmányok az európai integráció ötvenedik évfordulójának ünnepére. Paksy Máté(szerk.) Budapest, 2008.
504. Varga Csaba: Jogrendszerek jogi gondolkodásmódok az európai egységesülés perspektívájában. Szent István Társulat Könyv Kiadó. Budapest, 2009.
505. Vaskúti András: „Szabadság és emberi méltóság elleni bűncselekmények” A Büntető Törvénykönyv magyarázata Jakucs Tamás: (szerk.) KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó. Budapest, 2004.
506. Vasold Manfred: Pest, Not und Schwere Plagen. Seuchen und Epidemien vom Mittelalter bis heute. München. G. H. Beck 1991.
507. Williams Patrick: Cigány házasság. In: Prónai Csaba (sorozat szerk.): Cigányok Európában 3. Franciaország. Új Mandátum - L'Harmattan - MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézet Kiadó. Budapest, 2005.
508. Williams, Patrick: La société. In: Ligéois, Jean Perre (szerk.): Les population tsiganes en France. Centre de Recherche Tsiganes. Paris, 1981.
509. Zahn, Teodor: Skizzen aus dem Leben der Alten Kirche. Erlangen - Leipzig 1894.
510. Zakariás Kinga: Emberi méltósághoz való jog. In Emberjogi enciklopédia (szerk. Lamm Vanda). HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2018.
511. Zimbaro, Philip - Coulombe D. Nikita: Nincs kapcsolat. Hová lettek a férfiak? Libri Kiadó. Budapest, 2016.

VI.4.9. Periodikák, szaklapok, folyóiratok

512. Balogh Anna: Kiskorú veszélyeztetésének büntette a bírósági határozatok kritikai tükrében - különös tekintettel a fizikailag bántalmazott gyermekekre III. rész. *Ügyészek lapja* 2019. év 1. lapszám.
513. Balogh Zsolt: Az emberi méltóság jogi absztrakció vagy alanyi jog. In: *Iustum Aequum Salutare*. VI. 2010/4.
514. Balogh Krisztina - Huszár Julianna - Windt Szandra: Büntetés helyett védelem - egy emberkereskedelmi ügy alapján. *Ügyészek Lapja*, 2020. évi 4-5. lapszám. Forrás: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2966> (letöltés: 2021. március 18.)
515. Bárándy Gergely: Emberkereskedelem vagy gyermek sérelmére elkövetett kerítés? (*Büntetőjogi Szemle*, 2019/1., 118-122.)
516. Beck Zoltán: A cigány irodalom fogalomtörténetéhez. In: *Friss kutatások a romológia tárgykörében. Konferenciakötet. Pécs, 2002. november 15. Pécs. Pécsi Tudományegyetem Romológiai Tanszék, 2003. (Gypsy Studies).*
517. Bérces Viktor: A resztoratív igazságszolgáltatási koncepció érvényesülésének lehetőségei büntetőügyekben - különös tekintettel a mediációra és annak hazai szabályozására. In: *Iustum Aequum Salutare V. 2009/3.* Forrás: <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20093sz/06.pdf> (letöltés: 2019. szeptember 23.)
518. Birher Nándor: Az egyéb normarendeknek a modern technológiai szabályozással összefüggésben történő alakítása, a jogalkotással párhuzamosan. In: *Homicskó Árpád Olivér (szerk.): Technológiai kihívások az egyes jogterületeken. Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XXV. Patrocinium Kiadó. Budapest, 2018.*
519. Czine Ágnes: A titkos információgyűjtés néhány jogértelmezési kérdése. In: *Fundamentum / 2006. 1. szám.*
520. Deres Petronella-Windt Szandra: Az emberkereskedelmi ügyek jellemzői a jogalkalmazók szemszögéből. In: *Ügyészek Lapja*, 2019. év 4-5. huszonhetedik évfolyam.
521. Deres Petronella: Az emberkereskedelem és a kényszermunka bűncselekményének egyes büntetőjogi kérdései I. In: *Ügyészeti Szemle 2020/01 V. évfolyam. 1. szám.*
522. Dész Fanni: „470-et adott és csak egy kicsit fojtogatott” - szegénységben élő nők a félperiféria és a centrum között prostitúcióban élő magyar nők Zürichben. *Fordulat*. 24. 189. Forrás: http://epa.oszk.hu/02100/02121/00022/pdf/EPA02121_fordulat_2018_24_187-214.pdf (letöltve: 2019. november 18.)
523. Domokos Andrea: Kriminálpedagógiai és kriminál-pszichológiai irányok a kriminológiában Magyarországon a XIX-XX. század fordulóján. *Miskolci Jogi Szemle* 7. évfolyam (2012) 1. Szám. 14.

524. Dong, M. – Anda, R. F. – Felitti, V. J. - Dube S. R. – Wiliamson, D. F. – Thompson, T. J. – Clifton, M. L. – Giles, W. H. által 2004-ben végzett kutatások (the interrelatedness of multiple forms of childhood abuse, neglect, and househld dysfunction. Child abuse and neglect. 2004. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4504028/> (letöltve: 2020. augusztus 31.)
525. Etmüller Mihály: Morbus hungaricus. (Opera med. theor.-pract. Tom. IV. Observ. Nr. 139.) S. 1. 1736.
526. Fehér Lenke: Az emberkereskedelem komplex problémája (Állam és Jogtudomány, 2012/4., 397-420.)
527. Fehér Lenke: A prostitúció szabályozásának európai modelljei. Állam és Jogtudomány, 2006/4.,
528. Finszter Géza (szerk.): A globalizáció hatása és bűnözés-prognózis Magyarországon 2020-ig. <http://www.bm-tt.hu/assets/letolt/finsztergezajelentes13.pdf> (Letöltés: 2020. szeptember 17.)
529. Gál István László: A pénzmosás szabályozásának régi és új irányai a nemzetközi jogban és az EU-jogban (EJ, 2007/1., 12-23.) ;
530. Garai Renáta: A fátyol túloldalán: szeretet vagy kilátástalanság? In. KRE-DIt 2018/2.
531. Garai Renáta: Nem csak a testnek fájhat! A családon belüli erőszak elleni büntetőjogi védelem lehetőségei. In Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója. Jog és Állam. 24. sz. 2018.
532. Garai Renáta: nemzetközi törekvések a családon belüli erőszak elleni büntetőjogi védelemre - a távcső túloldalán Ausztria és Szlovákia. Külügyi Műhely 2020/1. szám;
533. Gellér Balázs - Bárányos Bernadett: Meddig tágítható a bűnszervezet-fogalom? Büntetőjogi és alkotmányos aggályok a bűnszervezet-fogalom bírósági értelmezésével kapcsolatban. (Magyar Jogi, 2019/7-8., 468-476.)
534. Güntner Péter: A soproni prostitúció története (1862-1918) Forrás: http://acta.bibl.u-szeged.hu/40777/1/aetas_1997_001_049-064.pdf (letöltés: 2020. szeptember 6.)
535. Hermann Zoltán - Varga Júlia: A népesség iskolázottságának előrejelzése 2020-ig. Iskolázási mikroszimulációs modell (ISMÍK). Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek. Budapest, 2011 BWP – 2012/4
536. Hollán Miklós: Az emberkereskedelem tényállásának jogharmonizációja az európai unióban. Büntetőjogi Kodifikáció, 2008/2.
537. Hollán Miklós: Az emberkereskedelem tényállása az osztrák büntetőjogban (Állam és Jogtudomány, 2009/4.)
538. Kajtár István: Városi önkormányzatok (1848-1918) - A városok szabályrendelet-alkotásáról. Pécs, 1993.

539. Kállai Ernő: Vannak-e cigányok, és ha nincsenek, akkor kik azok? Fogalom és Kutatáskép a romákról. In: Évf. 22, Szám 2. (2014).
540. Kamarás István: Kis magyar religiográfia. forrás: <http://mek.oszk.hu/08900/08944/08944.pdf> (2020. augusztus 2.) 11.
541. Karsai Krisztina: Büntetőjogi jogtárgyak a hamis áruk elleni küzdelemben (Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2010/12., 720-726.)
542. Kiss Anna: Sértetti jogok és kötelezettségek az új Be.-ben. Forrás: <https://jogaszvilag.hu/szakma/sertetti-jogok-es-kotelezettsegek-az-uj-be-ben-iv/> (letöltés: 2019. szeptember 23.)
543. Kiss Balázs: Baudrillard a posztmodern. REPLIKA: 9-10 o és 36-39 (1993)
544. Kocsis László: Az igazságalkotás metafizikája. Doktori Disszertáció. Pécsi Tudományegyetem. 13. forrás: <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/7981/kocsis-laszlo-phd-2009.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
545. Komlósiné Sógor Ildikó: A kiskorú veszélyeztetése büntett bizonyíthatóságának problémái (Eljárásjogi Szemle, 2017/3., 11-16.)
546. Kovács István: „Olajozás”, szervezett bűnözés és prostitúció a 90-es években Magyarországon. In Nemzetbiztonsági Szemle III. évfolyam I. szám.
547. Kőfalusi Eszter: A gyermekek jogainak érvényesülése - 25 éves a New York-i Gyermejjogi Egyezmény. Konferencia az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán (Jogtudományi Közlöny, 2015/2., 121-124.)
548. Kymlicka, Will „The Internationalization of Minority Rights”, International Journal of Constitutional Law 6. (2008).
549. Kymlicka, Will: Universal Minority Rights? Ethnicities. (2001) No. 1, 21-23.
550. Ladányi Éva: Hawala the informal value transfer system. In: Periodical of the Scientific Board of Military Security Office 2010. 116. Forrás: https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2010_1_spec.pdf (Letöltve: 2020. augusztus 13.)
551. Ladányi János - Szelényi Iván: Ki a cigány? In: Kritika.1997. 12. szám.
552. Lockwood, Wiliam G. recenziója: The Gipsyes of Eastern Europe. In: Barany Zoltan: Kelet európai cigányság. Rendszerváltás, marginalitás és nemzetiségi politika. (ISBN 9639471267) Athenaeum 2000 Kiadó. Budapest, 2002.
553. Loss Sándor: A finn „kaale” cigányok közösségi joga, a „vérbosszú” modell. In Belügyi szemle 47. évf. 7-8. sz./1999.
554. Lőrincz Veronika - Loss Sándor: Romani kris a dél-békési oláh cigányoknál. In Beszélő 9-10. szám, Évfolyam 7, Szám 8 Roma-dosszié. Forrás: <http://beszelo.c3.hu/cikkek/romani-kris-a-del-bekesi-olahciganyoknal> (letöltve: 2019. szeptember 26.)

555. MacIver, Robert Morrison: *The Ramparts We Guard*. The Macmillan Company. New York, 1950. 84-85 o és az egész 10. fejezet. <https://lawcat.berkeley.edu/record/94479> (letöltés: 2019.09.25.)
556. Michael, Johns: *Do As I Say, Not As I Do: The European Union, Eastern Europe and Minority Rights, East European Politics and Societies* (2003) No. 4.
557. Miskolci barna: *Az új Be. alapvető rendelkezései - 1. rész*. 2016. október 4. Forrás: <https://jogaszvilag.hu/szakma/az-uj-be-alapveto-rendelkezesei-1-resz/> (letöltve: 2019. 10.09.)
558. Molnár Ambrus - Szucsikné Soltész Ilona: *Az emberi megismerés ismeretelméleti alapjai és a jogi megismerési folyamatsajátosságai*. 15. In Kúria B.K.M. és P.K. *Joggyakorlat-Elemző Csoport összefoglaló véleménye*. Budapest, 2017. október. Forrás: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefogl_velemeney_iteleti_bizonyossag.pdf (letöltés: 2019. 09.16.)
559. Monory M. András-Tillmann A. József: *Ezredvégi beszélgetés Paul Virilioval*. Forrás: <http://mek.niif.hu/02900/02950/02950.htm#26> (letöltve: 2019. július 29.)
560. *Tudományetikai kódex*. Magyar Tudományos Akadémia. Budapest, 2010. http://old.mta.hu/data/cikk/11/97/91/cikk_119791/etikai_kodex_net.pdf (letöltve: 2019. 07. 18.)
561. Nagy Ferenc - Karsai Krisztina: *A kerethatározat (Büntetőjogi Kodifikáció, 2003/1-2., 3-61.)*
562. Nagy Noémi: *Kettős mérce az Európai Unió kisebbségvédelmi politikájában*. Tanulmány a Doktoranduszok I. Pécsi Találkozójára (2011. május 13.). 3. Forrás: http://www.nytud.hu/oszt/tobbnyelvuseg/nagyn/publ/kettos_merce.pdf (letöltve: 2019. január 6.)
563. Nyitrai Endre: *A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés alkalmazása során felmerülő kérdések*. In *Büntetőjogi Szemle* 2014/3. szám. 32-40. o.
564. Ódor Bálint: *A nemzetpolitikai érdekvédelem lehetőségei az EU-ban Lisszabon után*. In *Pro Minoritate* 2013. 7. <http://www.prominoritate.hu/folyoiratok/2011/ProMino11-3-01-Odor.pdf> (letöltve: 2019. január 7.)
565. Perkins, Rollin M.: *Parties to Crime*. *Univ. of Pennsylvania Law Review*. (Vol. 89) 1941.No.3. 611. In: Pokol Béla: *Az angol-amerikai büntetőjogi dogmatika történeti formálódása*. Forrás: http://acta.bibl.u-szeged.hu/29278/1/juridpol_074_399-412.pdf (letöltés: 2020. augusztus 28.)
566. Polt Péter: *Európai Ügyész - Tendenciák és lehetőségek* (EJ, 2015/6., 1-6.)
567. Pongrácz Alex: *A globális szabadjog*. Forrás: <https://jet.sze.hu/downloadmanager/index/id/8099/m/3988> (letöltés: 2019. augusztus 31.)

568. Pongrácz Alex: A globalizáció toposzai. Doktori Műhelytanulmányok 2014. Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. https://dfk-online.sze.hu/images/egyedi/doktori/doktori_muhelytanulmanyok_2014/pongracz.pdf (letöltve: 2019. augusztus 31.)
569. Rábai Krisztina: Morbus Galliens - az eredet és a terjedés problematikája. Medievalisztikai tanulmányok. Szegei Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. Szeged, 2005. Forrás: http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/8351/1/RabaiK_Medkonf4.pdf (Letöltés: 2021. március 18.)
570. Ripszám Dóra: Kizsákmányolás az emberkereskedelelem kapcsán (Büntetőjogi Szemle, 2019/2., 79-86.)
571. Ritter Krisztián: Agrárfoglalkoztatási válság Magyarországon. In Területi Statisztika - a központi statisztikai hivatal folyóirata. 11. (48.) ÉVFOLYAM 5. SZÁM. 570.
572. Roóz József - Heidrich Balázs: Vállalati gazdaságtan és menedzsment alapjai. (TÁMOP-4.1.2 A1 és a TÁMOP-4.1.2 A2 könyvek.) Budapesti Gazdasági Főiskola Kiadó. Budapest, 2010.
573. Sárközy Tamás: A jogállam megváltozott rendje a globális kockázattársadalomban (Gazdaság és Jog, 2017/5., 8-14.)
574. Serbakov Márton Tibor: Kriminálitás a dark weben - illegális piacok, pedofil oldalak, terroristák és az ellenük való küzdelem (Büntetőjogi Szemle, 2020/1., 91-107. o.)
575. Somogyi Gábor: Az emberkereskedelelem értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat, Forum Sententiarum Curiae, 2020/1. 10-11. o. Forrás: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/fsc_tanulmany/drsomogyi.pdf (letöltve: 2021.07.15.)
576. Szajbély Katalin: Az Alkotmánybíróság határozata a nem szerinti diszkrimináció tárgyában magánfelek közötti jogviszonyokban - A nemek egyenjogúsága szórakozóhelyeken innen és túl. In. Jogesetek Magyarázata 2016/1-2.
577. Szalai Júlia: Uram! A jogaimért jöttem! Esszék, tanulmányok. Új Mandátum Kiadó. Budapest, 1990.
578. Szaniszló Krisztián: Államszervezeti fogalmak útvesztőjében (Közjogi Szemle, 2018/1., 54-65.)
579. Szeibert Orsolya: Miért nem kiabál az áldozat? (Családi Jog, 2011/4., 47-48.)
580. Tamási Erzsébet: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának svéd modellje. In <http://jesz.ajk.elte.hu/tamasi48.html> (letöltve: 2020. március 3.)
581. Tar Ferenc - Hajnal Béla: Nemzetiségek Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, különös tekintettel a romákra. In Területi Statisztika, 2014, http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2014/05/tar_hajnal.pdf (letöltve: 2019. augusztus 20.)

582. Tárnok Balázs: Kisebbségvédelem az Európai Unióban.
[https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12211/file/Kisebbségvédelem az Európai Unióban_vázlat.pdf](https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12211/file/Kisebbségvédelem%20az%20Európai%20Unióban_vázlat.pdf) (letöltve: 2019. január 6.)
583. Tóth Mihály: A bünszervezeti elkövetés szabályozásának kanyargós útja (Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2015/1., 1-10. o.)
584. Tóth Mihály: A bünszervezeti elkövetés szabályozásának kanyargós útja. Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2015. 1. szám. http://ujbtk.hu/wp-content/uploads/2015/02/MJ_201501_TohtMihaly.pdf (Letöltve: 2020. szeptember 9.)
585. Tóth Mihály: A bünszervezeti elkövetés szabályozásának kanyargós útja. Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2015/1. (1-10. o)
586. Tóth Mihály: A rend kedvéért (Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2020/2.,117-119. o.)
587. Tóth Mihály: Magyarország negyedik Büntető Törvénykönyve - Jogtudományi Közlöny, 2014/10.
588. Tóth Péter - Horváth Helga: A szubjektív biztonságérzetet befolyásoló tényezők Magyarországon. (A TÁMOP - 4.2.2.A - 11/1/KONV - 2012 - 0069.Társadalmi konfliktusok - társadalmi jól - lét és biztonság versenyképesség és társadalmi fejlődés című projekt keretében a magyar állam és az Európai Unió támogatásával készült tanulmány)
589. Varga Csaba: Kultúra és kultúrák az Európai Unióban (Jogtudományi Közlöny, 2009/3.)
590. Varga Csaba: Tétélezések rendszeréből áll-e a jog? In Jogtudományi Közlöny 1984/9 szám.
591. Varga Gergely: Elkövetői alakzatok a büntetőjogban. (konzulens: Györgyi Kálmán). 189. Forrás: <https://www.ajk.elte.hu/file/VargaGergely-ElkovetoiAlakzatok.pdf> (letöltve: 2019. 09.16.)
592. Varga Norbert - Madai Sándor: Recenzió a Huszti Vilmos emlékkönyvről (Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle, 2002/1., 60-63.)
593. Vass József (ford.): Szent Ágoston vallomásai. Forrás: <https://mek.oszk.hu/04100/04187/04187.pdf> (letöltés: 2020. szeptember 20.)
594. Windt Szandra: Az emberkereskedelem és a kényszermunka jellemzői egy empirikus vizsgálat alapján. In. Kriminológiai Tanulmányok 57. Budapest, 2020. ISSN 1586-4596.
595. Windt Szandra: Gondolatok az emberkereskedelemeről. Miskolci Jogi Szemle 14. évfolyam (2019) 2. különszám 2. kötet.
596. Windt Szandra: Az emberkereskedelem és a családon belüli erőszak hasonlóságai és különbségei. (Belügyi Szemle, 2020/12.)

VI.5. Ábrajegyzék

1. ábra Emberkereskedelem büntetével gyanúsítottak száma 2018-ban Forrás: Eurostat.	47
2. ábra Emberkereskedelem büntetében vád alá helyezések száma 2018-as EU adatok alapján. Forrás: Eustat	48
3. ábra Emberkereskedelem büntetében jogerősen elítéltek száma 2018-as EU adatok alapján. Forrás: Eustat	49
4. ábra Emberkereskedelem jogerős ítéletek 2018-as EU adatok alapján. Forrás: Eustat	50
5. ábra Emberkereskedelem sértettjeinek száma megyénként és összesítve 2018-ban.....	51
6. ábra kényszermunkából keletkező éves profit. Forrás: ILO – 2017.....	66
7. ábra kényszermunka áldozatainak keletkező profit. Forrás: ILO - 2017	66
8. ábra Kizsákmányolás ágazatra vetített nyeresége. Forrás: ILO – 2017	67
9. ábra Modern rabszolgaság áldozatainak életkori megoszlása. Forrás: ILO – 2017	67
10. ábra Modern rabszolgaság áldozatainak kategóriák szerint. Forrás: ILO - 2017	68
11. ábra Modern rabszolgaság áldozatainak nemek szerinti megoszlása. Forrás: ILO - 2017 ...	68
12. ábra Migrációs háttérű személyek érintettsége. Forrás: ILO - 2017	69
13. ábra Modern rabszolgaság régiók szerinti megoszlása. Forrás: ILO - 2017	69
14. ábra Modern rabszolgaság áldozatainak életkor szerinti szóródása. Forrás: ILO - 2017.....	70
15. ábra Az USA egyes államaiban jelentett statisztikai adatok 2019. december 31-ig.	137
16. ábra Az USA egyes államaiban kimutatott statisztikai összesítés 2019. december 31-ig... 138	
17. ábra Polaris Project 2013 State Ratings on Human Trafficking Laws from Georgia Emergency Management Agency / Office of Homeland Security (GEMA/OHS) 5/1/2014	142
18. ábra Európa TIER besorolási térképe az USA 2020-as TIP jelentése alapján.	146
19. ábra Emberkereskedelemre vonatkozó összesített adatok európai adatok az USA 2020-as TIP-jelentése alapján.	146
20. ábra Magyarország TIER besorolása az USA 2020 TIP-jelentése alapján.	147
21. ábra Data collection on trafficking in human beings in the EU	150
22. ábra Data collection on trafficking in human beings in the EU magyarországi adatai	152
23. ábra a 2014-es kérdőívet kitöltők neme	200
24. ábra 2018-as kérdőívet kitöltők neme	200
25. ábra 2014-es kérdőívet kitöltők életkori megoszlása	201
26. ábra 2018-as kérdőívet kitöltők életkori megoszlása	201
27. ábra A 2014-es kérdőívet kitöltők legmagasabb iskolai végzettsége.....	202
28. ábra 2018-as kérdőívet kitöltők legmagasabb iskolai végzettsége.....	202
29. ábra 2014-es kérdőív az emberkereskedelem hazai szabályozásának ismerete	203
30. ábra 2018-as kérdőív az emberkereskedelem hazai szabályozásának ismerete	204
31. ábra 2014-es kérdőív az emberkereskedelem elkövetői.....	212
32. ábra 2018-as kérdőív az emberkereskedelem elkövetői.....	213
33. ábra Sértetté válások száma az elkövetés helye szerint 2018. II. felétől.....	215
34. ábra Data collection on THB 2015-2016 in the EU - sértettek száma összesen	216
35. ábra Áldozatok az EU területén	216
36. ábra A helyi nyomozóhatóság az emberkereskedelem elleni küzdelemben	217
37. ábra A kormány és a szakminisztériumok az emberkereskedelem elleni küzdelemben	217
38. ábra Az egyházi szervezetek az emberkereskedelem elleni küzdelemben.....	217
39. ábra <i>EUROJUST Annual Report 2018</i>	227
40. ábra A táblázatban felsorolt bűncselekmények aktáit vizsgáltam az Emberkereskedelem Elleni Alosztálynál.....	231

41. ábra A civil szervezetek, NGO-k (nem kormányzati szervezetek) emberkereskedelem elleni küzdelem kapcsán végzett tevékenységének értékelése.....	240
42. ábra Szükséges-e változtatni a civil szervezetekkel, egyházi jogi személyekkel és NGO-kal meglévő együttműködésen?	242
43. ábra Több együttműködés	246
44. ábra Több szakember	246
45. ábra Komolyabb infrastruktúra	246
46. ábra Több védett ház	246
47. ábra Több forrás	246
48. ábra Az emberkereskedelemmel foglalkozó civil szervezetek pro-aktivitásáról	248
49. ábra Az áldozatok együttműködésének elérése a civil szervezetekkel vagy azok nélkül ...	251
50. ábra A munkanélküliek száma korcsoportok szerint (1998–2018 között)	266
51. ábra a társadalmi kérdés és az áldozattá válás közti összefüggések.....	268
52. ábra A Századvég Alapítvány 2019-es, az Európai Unió összes tagállamára vonatkozó reprezentatív, közvélemény kutatása. Forrás: https://project28.eu/hu/altalanos-jovokep-politikai-attitudok-2019/	270
53. ábra Anyagi deprivációban élők. Forrás: KSH	271
54. ábra Mennyire jellemző, hogy harmadik országból (nem EU tagállamból) legálisan vagy nem legálisan érkező állampolgár válik emberkereskedelem áldozatává Magyarországon? ...	272
55. ábra Az emberkereskedelem regisztrált áldozatai. Forrás: EB 19.5.2016 COM(2016) 267 final.	274
56. ábra Forrás: Belügyminisztérium, 2018.07.01-jén készült az ENyÜBS 2009.01.01-2018.06.30 közötti adatai alapján.....	275
57. ábra Eurostat adatok a magyarországi emberkereskedelemlről. Forrás: Eurostat.....	275
58. ábra Az emberkereskedelemhez kapcsolódó bűncselekmények 2009-2018 között. Forrás: ORFK Elemző- Értékelő Osztály.....	276
59. ábra Hozzá tartozói viszony vizsgálta az áldozat és a tettesek között.....	278
60. ábra A kutatási terület 2018-ban	286
61. ábra a 2018-as kriminológiai szempontú kutatás vonatkozásában érkező válaszok időbeli elemzése.....	287
62. ábra 30-34 év közöttiek, akik sikeresen befejezték az ISCED 5-8. szintű tanulmányaikat. Forrás: Eurostat (munkaerő-felmérési táblázat).....	302
63. ábra Magukat roma identitásúnak valló válaszadók emberkereskedelemre vonatkozó válaszai	327
64. ábra Magukat magyar identitásúnak valló válaszadók emberkereskedelemre vonatkozó válaszai.....	328

VI.6. Táblázatok jegyzéke

1. táblázat az emberkereskedelem előkészületi magatartásának új szerkezete	42
2. táblázat Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezménye (forrás saját szerkesztés).....	75
3. táblázat a Palermói Egyezmény (saját szerkesztés)	77
4. táblázat Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény 12. számú mellékletének részlete.	78
5. táblázat a Palermói ENSZ Egyezmény emberkereskedelem definíciója	83
6. táblázat Emberkereskedelem Elleni Irányelv 2011/36/EU Irányelv	96
7. táblázat A 2014-2018-as kutatás időtartama	200
8. táblázat 2014-es kérdőív - emberkereskedelem elterjedtségére vonatkozó kérdés	204
9. táblázat 2018-as kérdőív - emberkereskedelem elterjedtségére vonatkozó kérdés	204
10. táblázat 2014- és 2018-as kérdőívben feltett kérdések.....	205
11. táblázat 2014-es Az emberkereskedelem fogalmának elhatárolása	205
12. táblázat 2018-as Az emberkereskedelem fogalmának elhatárolása	206
13. táblázat 2014-es alapvető jog sérülésének felmérése	206
14. táblázat 2018-as alapvető jog sérülésének felmérése	206
15. táblázat 2014-es kérdőív - emberkereskedelem áldozatai	207
16. táblázat 2018-as kérdőív - emberkereskedelem áldozatai	208
17. táblázat 2014-es sértetti közrehatás kérdésköre az emberkereskedelem jelensége vonatkozásában	209
18. táblázat 2018-as sértetti közrehatás kérdésköre az emberkereskedelem jelensége vonatkozásában	209
19. táblázat 2014-es kérdőív bűnmegelőzésre vonatkozó irányok.....	211
20. táblázat kérdőív bűnmegelőzésre vonatkozó irányok	211
21. táblázat 2014-ben emberkereskedelem bűncselekmények száma.	214
22. táblázat 2018-ban emberkereskedelem bűncselekmények száma.....	214
23. táblázat 2014-es kérdőív Áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezetek ismertsége.....	214
24. táblázat 2018-as kérdőív Áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezetek ismertsége.....	215
25. táblázat összegző értékelés civil szervezetek, NGO-k (nem kormányzati szervezetek) emberkereskedelem elleni küzdelem kapcsán végzett tevékenységéről	240
26. táblázat összegző értékelés a civil szervezetekkel, egyházi jogi személyekkel és NGO-kal meglévő együttműködés változtatására.....	241
27. táblázat Civil együttműködési megállapodásokra vonatkozó kérdés.....	244
28. táblázat Több szakemberre vonatkozó kérdés.....	244
29. táblázat Komolyabb infrastruktúrára vonatkozó kérdés.....	244
30. táblázat Anyagi forrásra vonatkozó kérdés	245
31. táblázat Több védett házra lenne szükség	245
32. táblázat összesítő táblázat az áldozatsegítéssel foglalkozó civil szervezetekről	247
33. táblázat Összegző táblázat az áldozatok együttműködési hajlandóságáról.....	251
34. táblázat Ön szerint jellemző-e, hogy az elkövetők a büntetőeljárás során megfélemlítik az áldozatokat?	254
35. táblázat Összesítő táblázat, az áldozat biztonságát garantáló civil szervezetekről	256
36. táblázat Összegzés a tettesek bünszervezetben való működéséről.....	257
37. táblázat Összesítés a nők életkor szerinti áldozattá válásáról	258
38. táblázat Összesítés a férfiak életkor szerinti áldozattá válásáról.....	258
39. táblázat Shelter vagy védett házakban, illetve más áldozat-elhelyezési információ	261

40. táblázat Összegzés az áldozattá válást leginkább elősegítő társadalmi kérdések tekintetében	263
41. táblázat Összesítő táblázat harmadik államból Magyarország területén áldozattá váltakról	272
42. táblázat Összesítés az áldozatok és tettesek közti hozzátartozói kapcsolatra.....	277
43. táblázat szükséges-e változtatni az emberkereskedelem büntetőtényállásán?	279
44. táblázat - keresztény cigányemberek	281
45. táblázat - ateista cigányemberek	281
46. táblázat a kérdőívet kitöltők arányai összesen	282
47. táblázat életvitelszerű tartózkodási hely 2018-ban.....	288
48. táblázat A kitöltő személyek neme 2018-ban	288
49. táblázat A kérdőívet kitöltők életkora 2018-ban	288
50. táblázat közösségi oldalak használata 2018-ban	289
51. táblázat hívő keresztény - vallásosság 2018-ban.....	289
52. táblázat Válaszadók nemzetiségéről tett önbevalláson alapuló nyilatkozata 2018-ban.....	290
53. táblázat Nyelvhasználat.....	291
54. táblázat házasság, család, gyermekek	291
55. táblázat Gyermekek száma.....	292
56. táblázat Iskolai végzettség.....	292
57. táblázat Emberkereskedelem, kiskorú eladása	293
58. táblázat Hit alapú változás eredménye	295
59. táblázat Nyelvhasználat.....	296
60. táblázat Házasság család	296
61. táblázat Gyermekek száma.....	297
62. táblázat Iskolai végzettség.....	297
63. táblázat Emberkereskedelem, kizsákmányolás	298
64. táblázat Víziók	299
65. táblázat Milyen nyelven beszél?	300
66. táblázat Házasság	301
67. táblázat Gyermekek száma.....	301
68. táblázat Iskolai végzettség.....	302
69. táblázat Valaki pénzért eladott vagy megvásárolt valakit.....	303
70. táblázat Változás megtérés után	304
71. táblázat Víziók	305
72. táblázat nyelvismeret.....	306
73. táblázat Házasság, család	307
74. táblázat Gyermekek száma.....	308
75. táblázat Iskolai végzettség.....	310
76. táblázat Emberkereskedelem, kizsákmányolás	311
77. táblázat a kérdőívet kitöltő eltérő fókuszcsoportok emberkereskedelem-preferenciáinak összehasonlítása	312
78. táblázat Víziók	312

VI.7. Publikációs jegyzék⁷⁰²

VI.7.1. A disszertációhoz közvetlenül kapcsolódó publikációk jegyzéke

1. Kubisch Károly: Az emberkereskedelem törvényi tényállásának új szabályozási aspektusai. In: Baráth, Noémi Emőke; Mezei, József (szerk.) Rendészet-Tudomány-Aktualitások: A rendészet tudomány a fiatal kutatók szemével 2020. Budapest, Magyarország : Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) (2020) 273 p. pp. 113-124. , 16 p.
2. Kubisch Károly: Gondolatok a bünszervezetben kizsákmányolási célzattal elkövetett emberkereskedelemről In: Miskolczi, Bodnár Péter (szerk.) XII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója Budapest, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, (2018) pp. 166-184. , 18 p.
3. Kubisch Károly: A totalitárius rendszerek és az emberkereskedelem kapcsolata: Gondolatok a holokauszt és az emberkereskedelem összefüggéseiről In: Miskolczi, Bodnár Péter (szerk.) XIII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója Budapest, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, (2018) pp. 97-112.
4. Kubisch Károly: A migráció és az emberkereskedelem összefüggései - Az Európai Unió és az Emberi Jogok Európai Egyezménye In: Miskolczi Bodnár, Péter (szerk.) XI. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója: 2016 Budapest, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, (2018) pp. 59-75.
5. Kubisch Károly: Gyermekvédelem, mint az emberkereskedelem megelőzésének eszköze. In: Miskolczi, Bodnár Péter (szerk.) XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója Budapest, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, (2019) pp. 187-211.
6. Kubisch Károly: Az emberkereskedelem tárgyi súlyának társadalmi megítélése MAGYAR RENDÉSZET 16: 1 pp. 77-95., 19 p. (2016)
7. Kubisch Károly: Az emberkereskedelem szabályozási kérdései és minősítése a gyakorlatban. In: Bragyova, András (szerk.) Miskolci Doktorandusz Konferencia Tanulmánykötet. Miskolc, Magyarország : Bíbor Kiadó, (2017) pp. 94-105.

⁷⁰² Kubisch Károly MTMT publikációs jegyzék:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10060237> (2021. március 26.);

Kubisch Károly ORCID azonosító: <https://orcid.org/0000-0003-0339-4343> (2021. március 26.)

8. Kubisch Károly: A bűnszervezetben elkövetett emberkereskedelem felderítése és nyomozása HADTUDOMÁNYI SZEMLE XI. évfolyam: 1. szám (2018) pp. 325-341.p.
9. Kubisch Károly: A bűnszervezetben elkövetett emberkereskedelem nyomozásának kriminalisztikai kérdései: Egy tartalomkutatói projekt összefoglalása In: Prof., Dr. Szabó Miklós (szerk.) *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium Tomus 18.* Miskolc, Magyarország: Bíbor Kiadó, (2019) pp. 97-115.
10. Kubisch Károly: Az emberkereskedelem módosult tényállásának, valamint az elkövetési módok bizonyításának nehézségei, (Szakdolgozat - Témavezető: Czine Ágnes) (2014) 84 p.

VI.7.2. Egyéb publikációk

11. Kubisch Károly: A véleménynyilvánítás szabadsága a XXI. században. In. KRE-DIt 2020/2 Jogtudományi tanulmányok pp 1-69. P: 2020/2. (2020)
12. Kubisch Károly: Az alternatív vitarendezési mód kérdései az ókorban: Az ókori római és az ősi héber választottbíráskodás hasonlóságai és eltérései. P: 15, 11 p. (2015)
13. Kubisch Károly: A jó állam, jó kormányzás: Gondolatok a jó és a rossz kormányzás elméleti kérdéseiről In: Sági, Edit (szerk.) *Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában III.* Miskolc, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége, (2017) pp. 79-97.
14. Kubisch Károly: Az okozati összefüggés vizsgálata a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés bűncselekményének esetében In: Deres, Petronella; Grad-Gyenge, Anikó (szerk.) *Acta Iuvenum Caroliensia VI.* Budapest, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, (2015) pp. 301-350.

VI.8. Köszönetnyilvánítás

Egy tudományos kutatás, rendszerint nem jöhet létre, csak sokak áldozatos munkájával, összefogásával és segítségével. Ezúton köszönöm mindenkinek, aki segítségemre volt a kutatásban és a doktori értekezés elkészítésében.

Kubisch Károly